

A
DESCRIPTIVE CONTENTS
OF
SRIMAN MAHABHARATAM.

विषयानुक्रमणी

दाक्षिणात्यकोशानुसारेण मुद्रापितस्य

श्रीमन्महाभारतस्य ।

इदं पुस्तकं

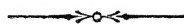
कुम्भघोणस्थेन मध्वविलासपुस्तकालयाधिपतिना

टी. आर्. कृष्णाचार्येण

मुद्रापुर्वी

तुकाराम जावजी इत्येतेषां निर्णयसागरमुद्रणयन्त्रे मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शके १८३४ वत्सरे, सन १९१२.

EDITED AND PUBLISHED BY

T. R. Krishnacharya,

Proprietor, Madhva Vilas Book Depot, Kumbakonam.

1912.

(*Registered according to Act XXV of 1867.*)

[All rights reserved by the publisher.]

Published by T. R. Krishnacharya, Proprietor, Madhya Vilas Book Depot,
Kumbakonam.

Printed by B. R. Ghanekar, at the "Nirnaya-sagar" Press,
23, Kolbhat Lane, Bombay.

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमण्या भूमिका ।

एकवारपठितमहाभारतानां जनानां एकदैवं समग्रमहाभारतकथोपस्थित्यर्थमियं विषयानु-
क्रमणी मुद्राप्यते ।

अत्र तिस्रः सङ्ख्याः प्रदर्शिताः तासु प्रथमा सङ्ख्या असन्मुद्रितपुस्तकानुसारेणाध्यायस्य ।
द्वितीया (झपाठानुसारेण) मुंवर्यां गणपतकृष्णाजीइत्येतैर्नीलकण्ठीयव्याख्यानेन सह मुद्रा-
पितस्य पुस्तकस्यानुसारेणाध्यायसङ्ख्या । तृतीया असत्पुस्तकानुसारेणाध्यायस्य श्लोकसङ्ख्या ।

झपाठस्थाने विद्यमानं + इदं चिह्नं एतत्पुस्तके विद्यमानः सोऽध्यायः कथा वा झपुस्तके
नास्तीत्यस्य ज्ञापकं । इति ।

टी. आर्. कृष्णाचार्यः ।

श्रीवैदव्यासाय नमः ।
श्रीमन्महाभारतस्थपर्वान्तरपर्वाध्यायश्लोकानां
अनुक्रमणिका । (कोष्टकं)

		अवान्तर- पर्वणि	अध्यायाः	श्लोकाः
१	आदिपर्व	१९	२६०	१०८८९
२	सभापर्व	८	१०३	४३६७
३	वनपर्व	२१	३१५	१२४७६
४	विराटपर्व	५	७८	३४९४
५	उद्योगपर्व	१०	१९६	६७५३
६	भीष्मपर्व	४	१२२	५८०९
७	द्रोणपर्व	८	२०३	१००१२
८	कर्णपर्व	१	१०१	४९७५
९	शल्यपर्व	३	६६	३५९६
१०	सौप्तिकपर्व	२	१८	८१५
११	स्त्रीपर्व	३	२७	८०७
१२	शान्तिपर्व	३	३७५	१५१५१
१३	अनुशासनपर्व	२	२७२	१११९४
१४	आश्वमेधिकपर्व	३	११८	४५५५
१५	आश्रमवासिकपर्व	३	४१	१०९८
१६	मौसलपर्व	१	९	३०१
१७	महाप्रस्थानिकपर्व	१	३	१११
१८	स्वर्गरोहणपर्व	१	५	२३२
१८		९८	२३१२	९६६४५

आदिपर्व ॥ १ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः ॥ १०८८९ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ अनुक्रमणिकापर्व ।	१	१	३०१	११ चैत्ररथपर्व ।	१७९-१९९	२१	७२३
२ पूर्वसंग्रहपर्व ।	२	१	२९७	१२ खयंवरपर्व ।	२००-२०७	८	३०४
३ पौष्पपर्व ।	३	१	१८८	१३ वैवाहिकपर्व ।	२०८-२१६	९	२७७
४ पौलोमपर्व ।	४-१२	९	१८३	१४ विदुरागमनराज्यलंभ- पर्व ।	२१७-२३२	१६	६४१
५ आस्तिकपर्व ।	१३-५८	४६	१२२४	१५ अर्जुनवनवासपर्व ।	२३३-२३८	६	२०४
६ अंशावतरणपर्व ।	५९-६५	७	४६०	१६ सुभद्राहरणपर्व ।	२३९-२४४	६	२९८
७ संभवपर्व ।	६६-१५३	८८	४१७४	१७ हरणाहरणपर्व ।	२४५-२४७	३	१५४
८ जतुगृहपर्व ।	१५४-१६३	१०	३७६	१८ खाण्डवदाहपर्व ।	२४८-२५३	६	२६३
९ हिडिंबवधपर्व ।	१६४-१७०	७	२८८	१९ मयदर्शनपर्व ।	२५४-२६०	७	२०५
१० बकवधपर्व ।	१७१-१७८	८	३३९				
				१९		२६०	१०८८९

सभापर्व ॥ २ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १०३ ॥ श्लोकाः ॥ ४३६७ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ मन्त्रपर्व ।	१-१९	१९	८४८	५ अर्धाहरणपर्व ।	३९-६२	२४	८५०
२ जरासन्धवधपर्व ।	२०-२५	६	३०९	६ शिशुपालवधपर्व ।	६३-७२	१०	४०२
३ दिग्विजयपर्व ।	२६-३५	१०	४२४	७ द्यूतपर्व ।	७३-९५	२३	९९२
४ राजसूयपर्व ।	३६-३८	३	१०५	८ अनुद्यूतपर्व ।	९६-१०३	८	४३७
				८		१०३	४३६७

वनपर्व ॥ ३ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ३१५ ॥ श्लोकाः ॥ १२४७६ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ किमरिवधपर्व ।	१-११	११	४६६	१२ द्रौपदीसख्यभामा- संवादपर्व ।	२३४-२३६	३	९३
२ अर्जुनाभिगमनपर्व ।	१२-३७	२६	१०९५	१३ घोषयात्रापर्व ।	२३७-२५८	२२	६३९
३ कैरातपर्व ।	३८-४१	४	१९८	१४ मृगस्वप्नोद्भवपर्व ।	२५९	१	१७
४ इन्द्रलोकाभिगमनपर्व ।	४२-४८	७	३०६	१५ ब्रीहिसौमित्रपर्व ।	२६०-२६२	३	१२९
५ नलोपाख्यानपर्व ।	४९-७७	२९	११२१	१६ द्रौपदीहरणपर्व ।	२६३-२७२	१०	२९५
६ तीर्थयात्रापर्व ।	७८-१५७	८०	२९१२	१७ जयद्रथविमोक्षणपर्व ।	२७३	१	८३
७ जटासुरवधपर्व ।	१५८	१	७२	१८ रामोपाख्यानपर्व ।	२७४-२९३	२०	७६९
८ यक्षयुद्धपर्व ।	१५९-१६५	७	३८७	१९ पतिव्रतामाहात्म्यपर्व ।	२९४-३००	७	६०१
९ निवातकवचयुद्धपर्व ।	१६६-१७७	१२	४१९	२० कुण्डलाहरणपर्व ।	३०१-३११	११	३१०
१० आजगरपर्व ।	१७८-१८३	६	२२३	२१ आरण्यपर्व ।	३१२-३१५	४	२३७
११ मार्कण्डेयसमास्यापर्व ।	१८४-२३३	५०	२१०४				
				२१		३१५	१२४७६

विराटपर्व ॥ ४ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ५ ॥ अध्यायाः ७८ ॥ श्लोकाः ३४९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ पाण्डवप्रवेशपर्व ।	१-१४	१४	६१६	४ गोप्रहरणपर्व ।	२९-७३	४५	१९१६
२ समयपालनपर्व ।	१५	१	६३	५ वैवाहिकपर्व ।	७४-७८	५	१७७
३ कीचकवधपर्व ।	१६-२८	१३	७२२				
				५		७८	३४९४

उद्योगपर्व ॥ ५ अवान्तरपर्वणि ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ १९६ ॥ श्लोकाः ॥ ६७५३ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ सेनोद्योगपर्व ।	१-१९	१९	६०६	६ भगवद्भयानपर्व ।	७१-१५०	८०	२५५२
२ सञ्जययानपर्व ।	२०-३२	१३	३८१	७ सैन्यनिर्याणपर्व ।	१५१-१५९	९	३०३
३ प्रजागरपर्व ।	३३-४०	८	६०९	८ उल्लङ्घनागमनपर्व ।	१६०-१६४	५	३००
४ सनत्कुजातपर्व ।	४१-४६	६	२०४	९ रथातिरथसंख्यानपर्व ।	१६५-१७२	८	२२५
५ यानसन्धिपर्व ।	४७-७०	२४	७७०	१० अम्बोपाख्यानपर्व ।	१७३-१९६	२४	८०३
				१०		१९६	६७५३

भीष्मपर्व ॥ ६ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १२२ ॥ श्लोकाः ॥ ५८०९ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ जम्बूखण्डनिर्माणपर्व ।	१-१०	१०	३९४	३ भगवद्गीतापर्व ।	१३- ४२	३०	१०२९
२ भूमिपर्व ।	११-१२	२	९२	४ भीष्मवधपर्व ।	४३-१२२	८०	४२९४
				४		१२२	५८०९

द्रोणपर्व ॥ ७ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥ श्लोकाः ॥ १००१२ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ द्रोणाभिषेकपर्व ।	१-१६	१६	७००	५ जयद्रथवधपर्व ।	८५-१५३	६९	३७८८
२ संशप्तकवधपर्व ।	१७-३२	१६	८२१	६ घटोत्कचवधपर्व ।	१५४-१८४	३१	१७६६
३ अभिमन्युवधपर्व ।	३३-७१	३९	१०७४	७ द्रोणवधपर्व ।	१८५-१९३	९	५२५
४ प्रतिज्ञापर्व ।	७२-८४	१३	५६४	८ नारायणास्त्रमोक्षपर्व ।	१९४-२०३	१०	७७४
				८		२०३	१००१२

कर्णपर्व ॥ ८ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १०१ ॥ श्लोकाः ॥ ४९७५ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ कर्णपर्व ।	१-१०१	१०१	४९७५				
		१०१	४९७५				

शल्यपर्व ॥ ९ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ६६ ॥ श्लोकाः ॥ ३५९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ शल्यवधपर्व ।	१-२७	२७	१४८७	३ गदायुद्धपर्व ।	५६-६६	११	६१५
२ हृदप्रवेशपर्व ।	२८-५५	२८	१४९२			६६	३५९४

सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥ अवान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १८ ॥ श्लोकाः ॥ ८१५ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ सौप्तिकपर्व ।	१-९	९	५४६	२ ऐषीकपर्व ।	१०-१८	९	२६९
				२		१८	८१५

स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥ श्लोकाः ॥ ८०७ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ जलप्रदानिकपर्व ।	१-१५	१५	३९९	३ श्राद्धपर्व ।	२६-२७	२	७७
२ स्त्रीविलापपर्व ।	१६-२५	१०	३३१			२७	८०७

शान्तिपर्व ॥ १२ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३७५ ॥ श्लोकाः ॥ १५१५१ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ राजधर्मपर्व ।	१-१३०	१३०	५०९३	३ मोक्षधर्मपर्व ।	१७३-३७५	२०३	८४०३
२ आपद्धर्मपर्व ।	१३१-१७२	४२	१६५५			३७५	१५१५१

अनुशासनपर्व ॥ १३ ॥ अवान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २७४ ॥ श्लोकाः ॥ १११९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ दानधर्मपर्व ।	१-२७२	२७२	१११०७	२ भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ।	२७३-२७४	२	८७
				२		२७४	१११९४

आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११८ ॥ श्लोकाः ॥ ४५५५ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ अश्वमेधपर्व ।	१-१६	१६	४४८	३ वैष्णवधर्मपर्व ।	१६-११८	२३	१६४४
२ अनुगीतापर्व ।	१७-१५	७९	२४६३				
				३		११८	४५५५

आश्रमवासिकपर्व ॥ १५ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४१ ॥ श्लोकाः ॥ १०९८ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ आश्रमवासपर्व ।	१-३०	३०	७५६	३ नारदागमनपर्व ।	३१-४१	३	९३
२ पुत्रदर्शनपर्व ।	३१-३८	८	२४९				
				३		४१	१०९८

मौसलपर्व ॥ १६ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ मौसलपर्व ।	१-९	९	३०१				
		९	३०१				

महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥ श्लोकाः ॥ १११ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ महाप्रस्थानिकपर्व ।	१-३	३	१११				
		३	१११				

स्वर्गारोहणपर्व ॥ १८ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥ श्लोकाः ॥ २३२ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ स्वर्गारोहणपर्व ।	१-५	५	२३२				
१		५	२३२				

श्रीवेदव्यासायनमः । श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

॥ १ ॥ आदिपर्व ।

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः १०८८९.

अनुक्रमणिकापर्व ॥ १ ॥

अध्याय. द्विपा.अ. श्लोक.

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अध्याय. द्विपा.अ. श्लोक.

१ १ ३०१ मङ्गलाचरणं । उग्रश्रवसो नैमिशार-
ण्यं प्रतिगमनं । भारतकथनार्थं ऋषीणां
चोदना । सौतिनामङ्गलाचरणपूर्वकं
महाभारतमहिमवर्णनं । ब्रह्माण्डसृ-
ष्टिमारभ्य सर्वेषु विषया इह सन्तीति कथ-
नं । श्रीवेदव्यासेन श्रीमन्महाभारत-
निर्माणकालकथनं । व्याससमीपे ब्र-
ह्मागमनं । तत्र गणेशागमनं । व्यासे-
न शिष्याणां भारताध्यापनं । संक्षेपेण-
पाण्डोः पाण्डवानां च कथा । महाभार-
तप्रशंसा ।

पर्वसंग्रहपर्व ॥ २ ॥

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ ३९७ ॥

२ २ ३९७ समन्तपञ्चकाख्यानं । परशुरामकथा ।
अक्षौहिण्यादिपरिमाणं । महाभारत-
प्रशंसा । महाभारतस्यावान्तरपर्वसं-
ग्रहः । आदिपर्वादिद्विदशपर्वान्तपर्व-
णां संक्षेपेण वृत्तान्तस्य च अध्यायश्लोक-
संख्यादीनां च कथनं ।

पाष्यपर्व ॥ ३ ॥

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ १८८ ॥

३ ३ १८८ प्रायेण गद्यात्मकोऽयमध्यायः । जनमे-
जयं प्रति सरमाख्यदेवशुनीशापः । शा-
पनिवारणार्थं जनमेजयेन ऋषेः सोम-
श्रवसः पौरोहित्ये वरणं । आरुण्युपा-
ख्यानं । उपमन्युपाख्यानं । अश्वि-
स्तोत्रं । वैदोपाख्यानं । उत्तङ्गोपा-

ख्यानं । पौष्योपाख्यानं । उत्तङ्गेन-
जनमेजयेन सत्यतपितरं परीक्षितं दद्याद्-
तव तस्तक्षकस्य भारणार्थं सर्पसत्रकरण-
विधानं ।

अथ पौलोमपर्व ॥ ४ ॥

अध्यायाः ॥ ९ ॥ (४-१२) ॥ श्लोकाः ॥ १८३ ॥

४	४	१२	सौतिशौनकसंवादमुत्प्रेतकथोपोद्धातः ।
५	५	३६	भृगुवंशकथनारंभः । भृगुभार्यायाः पु- लोमायाः पुलोमनाम्नाराक्षसेनापहारः ।
६	६	१४	च्यवनोत्पत्तिः । राक्षसविनाशः । अग्नेर्भृगुशापः ।
७	७	२९	क्रोधेनाग्निं कृतआत्मोपसंहारः । ब्रह्मो- क्तसान्त्वयवचनेनाग्नेः संतोषः ।
८	८	२७	रुरुचरितं । प्रमदरायारुरुणा सह विवा- हप्रसङ्गसर्पदंशनेन तस्यामरणं ।
९	९	२९	देवदूतवचनेन रुरुकृतस्वार्थायुःप्रदाने- न प्रमदराया उज्जीवनं । तया सह रुरो- र्विवाहः ।
१०	१०	८	रुरोर्दुष्टदुष्टमेन सह संवादः ।
११	११	१९	दुष्टदुष्टोपाख्यानं ।
१२	१२	९	जनमेजयसर्पसत्रप्रस्तावः ।

समाप्तं पौलोमपर्व ॥ ४ ॥

अथास्तीकपर्व ॥ ५ ॥

अध्यायाः ॥ ४६ ॥ (१३-५८) ॥ श्लोकाः ॥ १२२४ ॥

१३	१३	३३	जरत्कारोस्तत्पितृणां च संवादः ।
१४	१४	७	वासुकिभगिन्या जरत्कारावां जरत्कारोर्वि- वाहः ।
१५	१५	११	आस्तीकोत्पत्तिः । संक्षेपेण सर्पमोचन- वृत्तान्तः ।
१६	१६	२७	आस्तीकोपाख्यानविस्तरः । कद्रुवि- नतयोः कश्यपाद्वरलाभः । कद्गाः सर्पो-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

			तपतिः । विनताया अरुणोत्पत्तिः । अरुणेन विनतायाः शापः ।
१७	१७	१३	अमृतमथनविषये देवानां विचारः ।
१८	१८	५८	अमृतमथनारंभः । विषोत्पत्तिः । चन्द्रलक्ष्मीकौस्तुभादीनामुत्पत्तिः । अ- मृतकलशसहितधन्वन्तर्युत्पत्तिः । ना- रायणेन मोहिनीरूपं धृत्वा देवानाममृत- प्राशनम् ।
१९	१९	३३	देवरूपेण अमृतं पिबतो राहोः शिरश्छे- दः । देवासुरयुद्धं । तत्रासुरपराजयः ।
२०	२०	१९	कद्रू विनतयोः पणबन्धः । सर्पाणां क- द्रूशापः । ब्रह्मणा कश्यपाय विषहरवि- द्यादानं ।
२१	२१	१८	कद्रू विनतयोः उच्चैश्श्रवणसो दर्शनार्थं गमनं
२२	२२	१२	सर्पैर्मातृवचनादुच्चैश्श्रवणः पुच्छवेष्टनम् ।
२३	२३	२७	गरुडोत्पत्तिः । गरुडस्तुतिः ।
२४	२४	२०	राहुणा कृतो पद्मवस्यसूर्यस्य कोपः । अरु- णेन सूर्यसारथ्यकरणम् ।
२५	२५	१७	विनतया कद्रूवहनं गरुडेन सर्पवहनं च । कद्रूकृतशकस्तवः ।
२६	२६	८	इन्द्रेण जलवर्षणम् ।
२७	२७	१६	गरुडेन विनतां प्रति दास्य कारणप्रश्नः । सर्पैर्दास्यमोचनोपायकथनम्
२८	२८	२२	अमृताहरणार्थं गच्छतां गरुडेन भक्ष्यया- चनम् । ब्राह्मणवर्जसमुद्रकुक्षिस्थनिवा- दभक्षणे विनताया आज्ञा ।
२९	२९	४८	गरुडेन स्वकण्ठं दहतो ब्राह्मणस्य परि- त्राणम् । गरुडकश्यपसंवादः । गज- कच्छपपूर्वजन्मवृत्तान्तकथनम् । गरुडेन गजकच्छपग्रहणं रौहिणवृक्षशाखा- भङ्गश्च ।
३०	३०	५३	भद्रशाखायां लंबमानां बालखिल्या- नारक्षणार्थं गरुडेन स्वमुखेन शाखाग्रहणं कश्यपाज्ञया हिमालये शाखां प्रक्षिप्य त- त्रैव गजकच्छपभक्षणम् । उत्पातान्दृष्ट्वा देवैरमृतारक्षणम् ।
३१	३१	३८	बालखिल्यतपसो गरुडोत्पत्तिप्रतिकार- णत्वं । गरुडस्य पक्षीन्तत्वेऽभिषेकः ।
३२	३२	२५	देवगरुडयुद्धं । देवानां पराजयः ।
३३	३३	२६	अमृतस्य समीपे गरुडस्यागमनम् । अमृ- तं गृहीत्वा गच्छतो गरुडस्य विष्णुदर्शनम् ।

३४	३४	३१	इन्द्रगरुडसङ्ग्रहः । विनता दास्यमोचनम् । सर्पाणां द्विजिह्वस्राप्तिः ।
३५	३५	१९	सर्पाणां नामानि ।
३६	३६	२६	आदिशेषस्य ब्रह्मतो वरलाभः । पृथि- वीधारणाज्ञा ।
३७	३७	३४	मातृशापपरिहारार्थं सर्पाणां मन्त्रालो- चनम् ।
३८	३८	२१	एलापत्रेण देवब्रह्मसंवादानुवादमुखेन आस्तीकोत्पत्तिकथनम् ।
३९	३९	१४	बाहुकिमगिन्या जरत्कारवारक्षणम् ।
४०	४०	३२	परीक्षिन्मृगयाकथनम् । परीक्षिताश- मीकस्कन्धे मृतसर्पप्रक्षेपः ।
४१	४१	३३	शमीकपुत्रेण शृङ्गिणमपरीक्षितः शापः ।
४२	४२	४३	शृङ्गिशमीकसंवादः । परीक्षितिराक्षि- शापनिवेदनम् । राज्ञो विचारः । तक्ष- ककाश्यपसंवादः ।
४३	४३	३६	तक्षकेण धनं दत्त्वा काश्यपपरावर्तनम् । तक्षकेण परीक्षिर्दृशः ।
४४	४४	११	परीक्षिन्मरणम् । जनमेजयस्य राज्या- भिषेको विवाहश्च ।
४५	४५	३४	जरत्कारुणास्त्रपितृणां दर्शनम् ।
४६	४६	२३	जरत्कारुणादारात्नवेषणम् ।
४७	४७	४३	जरत्कारुणादाराद्वाहः । तस्यागर्भसंभवः ।
४८	४८	२२	आस्तीकोत्पत्तिः ।
४९	४९	३१	जनमेजयतन्मन्त्रिसंवादे मुखेन पुनः प- रीक्षिच्चरित्रकथनम् ।
५०	५०	५४	शून्यारण्ये वृत्तकश्यपतक्षकवृत्तान्त- स्योपलब्धिप्रकारकथनम् ।
५१	५१	१७	जनमेजयेन सर्पसत्रकरणम् ।
५२	५२	१०	अभौतसर्पाणां पतनम् ।
५३	५३	२६	यज्ञे कृत्विगादिनामकथनम् । इन्द्रेण त- क्षकाश्वासनम् ।
५४	५४	३०	आस्तीकस्य सर्पसत्रागमनम् ।
५५	५५	१७	आस्तीकेन यज्ञप्रशंसनम् ।
५६	५६	२८	सेन्द्रस्य तक्षकस्य यज्ञोपरितनवेशे आग- मनम् । आस्तीकेन यज्ञसमाप्तिवरयाचनम् ।
५७	५७	२४	सर्पसत्रे हतानां नागानां नामकथनम् ।
५८	५८	३४	यज्ञसमाप्तिः । आस्तीकस्य सर्पभ्यो व- रयाचनम् ।

समाप्तं आस्तीकपर्वम् ॥ ५ ॥

अथांशवतरणपर्वम् ॥ ६ ॥

अध्यायाः ॥ ७ ॥ (५९-६५) ॥ श्लोकाः ॥ ४६० ॥

५९ ५९ १० सौतेर्भारतकथाकथनप्रतिज्ञा ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ६० ६० २४ जनमेजयसत्रेव्यासागमनं । जनमेज-
येनभारतकथाकथनप्रार्थना । व्यासे-
नवैशंपायनाय भारतकथाकथनेनियो-
जनं ।
- ६१ ६१ ५८ वैशंपायनेनसंप्रहेणपाण्डवकथाकथनं ।
- ६२ ६२ ५६ जनमेजयेनविस्तरेणभारतकथाकथनं
प्रार्थितेनवैशंपायनेनभारतकथाप्रशं-
सनं ।
- ६३ ९५ ८९ प्रायोग्यमयोयमध्यायः । चतुर्मुख-
ब्रह्मोत्पत्तिमारभ्यपाण्डववंशकथनं ।
- ६४ ६३ १६९ उपरिचरराजोपाख्यायं । इन्द्रध्वजो-
त्सवः । गिरिकायाउत्पत्तिर्विवाहश्च ।
उपरिचरवसुनामृगयार्थगमनं । सत्य-
वत्याउत्पत्तिः । पराशराद्वैपायनोत्प-
त्तिः । वेदविभागः । महाभारतनि-
र्माणं । (अधिकपाठेपराशरसत्यवती-
विवाहः । व्यासोत्पत्तिः । व्यासस्यजा-
तकर्मदिसंस्काराः । उपनयनं समा-
वर्तनंच । वेदविभागः । महाभारत-
निर्माणं) । भीष्मोत्पत्तिः । अणिमाण्ड-
व्यकथा । विदुरोत्पत्तिः । संजयकर्णभ्री-
कृष्णादीनामुत्पत्तिः ।
- ६५ ६४ ५४ पुनर्विस्तरश्रवणार्थजनमेजयप्रश्नः ।
भूमावुत्पन्नानांदैत्यानांभूरिभारेणातृया
पृथ्व्याप्रार्थितस्यब्रह्मणोदेवान्प्रतिअंशा-
वतरणज्ञा । इन्द्रेणनारायणप्रार्थना ।

समाप्तमंशावतरणपर्व ॥ ६ ॥

अथसंभवपर्व ॥ ७ ॥

अध्यायाः ॥ ८८ ॥ (६६-१५३) ॥ श्लोकाः ॥ ४१७४ ॥

- ६६ ६५ ५६ दक्षकन्यावंशकथनं ।
- ६७ ६६ ७७ दवर्षितिर्यक्त्वावरादीनामुत्पत्तिः
- ६८ ६७ १६५ राज्ञामंशादि । जरासन्धादीनांद्रोणा-
दीनांश्वतराष्ट्रादीनांचोत्पत्तिः । घृतरा-
ष्ट्रपुत्राणांनामानि । युधिष्ठिरादीना-
मुत्पत्तिः । प्रथाचरित्रंकरणोत्पत्तिश्च ।
श्रीकृष्णादीनामुत्पत्तिः । द्रौपद्युत्पत्तिः ।
कुन्तीमाद्योःसंभवः ।
- ६९ ७५ ६१ दक्षमारभ्यकुरुवंशकथनेसंक्षेपेणयया-
त्युपाख्यायं ।
- ७० ७६ ७८ ययात्युपाख्यायानारंभः । कचोपाख्यानं ।
- ७१ ७७ २३ कचदेवयान्योःपरस्परंशापदानं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ७२ ७८ ५५ शर्मिष्ठादेवयान्योर्विरोधः । शर्मिष्ठया
कूपप्रक्षितायादेवयान्याययातिनाकु-
पादुद्वरणं ।
- ७३ ७९ २६ शुक्रदेवयानीसंवादः ।
- ७४ ८० ३४ शर्मिष्ठयादेवयानीदास्याङ्गीकरणं ।
- ७५ ८१ ४९ ययातिदेवयान्योर्विवाहः ।
- ७६ ८२ ४३ देवयान्याःपुत्रोत्पत्तिः । शर्मिष्ठयाः-
पुत्रोत्पत्तिः ।
- ७७ ८३ ६४ शर्मिष्ठापुत्रान्ययातिजाज्ज्ञात्वाकुपिता-
यादेवयान्याःशुक्रसमीपगमनं । यया-
तेःशुक्रशापाज्जराप्राप्तिः ।
- ७८ ८४ ३७ यदुप्रष्टतीनांययातिनाशापः । पूरो-
वरदानं ।
- ७९ ८५ ४३ ययातेर्वैराग्यप्राप्तिः । पूरोराज्याभि-
षेकः ।
- ८० ८६ १८ उत्तरयायातारंभः । ययातेःस्वर्गग-
मनं
- ८१ ८७ २१ इन्द्रययातिसंवादः ।
- ८२ ८८ १३ ययातेःस्वर्गात्पतनं ।
- ८३ ८९ २३ ययात्यष्टकसंवादः ।
- ८४ ९० २७ जीवस्यस्वर्गादिभोगानन्तरंपुनर्जननप्र-
कारकथनं ।
- ८५ ९१ २२ ब्रह्मचर्याद्याश्रमधर्मकथनं ।
- ८६ ९२ २१ अष्टकप्रतर्दनयोर्थेययातिनासंवादः ।
- ८७ ९३ ५० ययातेर्वेसुमच्छिबिभ्यांसंवादः । त-
थाऽष्टकेनसंवादः । ययातेःपुनःस्वर्ग-
गमनं । ययात्युपाख्यायनसमाप्तिः ।
- ८८ { ९४ } १९ पुरुवंशकथनं ।
- ८९ ६८ १४ शकुन्तलोपाख्यायानारंभः । दुष्यन्त-
कथा
- ९० ६९ ३१ शृगयार्थदुष्यन्तस्यारण्यगमनं ।
- ९१ ७० ५३ दुष्यन्तस्यकण्वाश्रमगमनं ।
- ९२ ७१ ५६ दुष्यन्तेनशकुन्तलायादर्शनं तयासह
संवादश्च । शकुन्तलायस्वजन्मवृत्ता-
न्तकथनेविश्वामित्रोपाख्यायं ।
- ९३ ७२ २९ विश्वामित्रान्मेनकायांशकुन्तलाजनम् ।
- ९४ ७३ ७१ शकुन्तलाविवाहः ।
- ९५ { ७४ } ३६ शकुन्तलायाःपुत्रोत्पत्तिः । तस्यसर्व-
दमनेतिनामकरणं ।

* अत्र उपरिती संख्या झपाठस्याध्यायस्यअधस्तनीसंख्यातु-
सिन्नध्याये अमुकश्लोकप्रारभ्यअमुकश्लोकपर्यन्तमित्यस्य शक्तिका.

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

- ९६ { ७४ } ८२ कण्वेन दुष्यन्तसमीपे शकुन्तलायाः प्रेषणं ।
- ९७ { ७४ } ३२ दुष्यन्तशकुन्तलाविवादः ।
- ९८ { ७४ } ९७ शकुन्तलाराज्ञेऽभिज्ञानत्वेन स्वस्य मेनकापत्यत्वे कथिते राज्ञः परिहासः ।
- ९९ { ७४ } ४७ दुष्यन्तशकुन्तलाविवादः ।
- १०० { ७४ } ४० आकाशवाणीश्रवणानन्तरं स पुत्रायाः शकुन्तलायाराज्ञास्वीकारः । भरतेति नामकरणपूर्वकं पुत्रस्य राज्येऽभिषेकः ।
- १०१ { ९४ } ६३ भरतचरित्रकथनं तद्वंशकथनं च ।
- १०२ ९६ २४ महाभिषगुपाख्यानारंभः । महाभिषगङ्गयोर्ब्रह्मणा शापः । अष्टवसूनांगङ्गायाः संवादः ।
- १०३ ९७ ६० प्रतीपेन गङ्गायाः स्नुषात्वेन परिग्रहः । शान्तदूतपतिः तस्य राज्येऽभिषेकः । शान्तनोर्गङ्गायाः संवादः ।
- १०४ { ९८ } १७ गङ्गायाः शान्तनोर्विवाहः ।
- १०५ { ९८ } २० गङ्गायाजातमात्रस्य पुत्रसप्तकस्य बधः । अष्टमपुत्रहनेनोद्युक्ता भार्याप्रतिशान्तनुप्रश्नाः । गङ्गायास्वस्य पुत्राणां च पूर्वजन्मवृत्तान्तकथनारंभः ।
- १०६ ९९ ५१ वसूनां विष्टिशापः । गङ्गायाभीष्ममादयस्त्र्यलोकगमनं ।
- १०७ १०० १२० स्वतीरमागताय शान्तनवे गङ्गायाभीष्मस्य समर्पणं । भीष्मस्य यौवराज्येऽभिषेकः । शान्तनुस्य स्ववतीविवाहः ।
- १०८ १०१ १८ चित्राङ्गद्विचित्रवीर्ययोस्तपतिः । शान्तनुचित्राङ्गद्वयोर्मरणं । विचित्रवीर्यस्य राज्येऽभिषेकः ।
- १०९ { १०२ } ९९ भीष्मेण काशिराज्येऽभिषेकः । सात्वतपराजयः । विचित्रवीर्यमनिच्छन्सा अम्बायाः साल्वं प्रतिगमनं । तेन प्रत्याख्यातायाः पुनर्भीष्मप्राप्ताया अंबायाभीष्मेण निराकरणं । भीष्मजिघांसाया अंबायास्तपस्या ।
- ११० + ३३ संप्रहेण अंबाचरित्रकथनं ।
- १११ { १०२ } ९ विचित्रवीर्यस्य अम्बिकाम्बालिकाभ्यां विवाहः । विचित्रवीर्यमरणं ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

- ११२ १०३ २७ अम्बिकाम्बालिकयोः पुत्रोत्पादनाय सत्यवत्यानियोगे भीष्मेण तदनङ्गीकारः ।
- ११३ १०४ ५६ दीर्घतमस उपालम्ब्य ।
- ११४ १०५ ७७ सत्यवत्यास्वस्मिन्व्यासोत्पत्तिकथनं । स्मरणमात्रागतेन व्यासेन सत्यवत्याया अम्बिकाम्बालिकयोः पुत्रोत्पादनाङ्गीकारः ।
- ११५ १०६ ४७ व्यासादम्बिकायां धृतराष्ट्रोत्पत्तिः । अम्बालिकायां पाण्डोस्तपतिः । अम्बिकादास्यां विदुरोत्पत्तिः ।
- ११६ १०७ १९ अणीमाण्डव्योपाख्यानं । तस्य शूलारोपणं ।
- ११७ १०८ २० तस्य शूलद्विमोक्षणं । तस्य यमेन सह विवादः । तेन यमस्य शापः ।
- ११८ १०९ ३३ कंचिकां भीष्मेण राज्यपरिपालनानन्तरं पाण्डोराज्याभिषेकः ।
- ११९ ११० २५ धृतराष्ट्रस्य गान्धार्यात्सहोदरीभिर्दशभिश्च विवाहः ।
- १२० १११ ५३ पृथाया बात्यचरित्रं । दुर्वाससो मन्त्रप्राप्तिः । सूर्यात्कर्णोत्पत्तिः । तस्य वसुषेणेति नामकरणं । संप्रहेण तच्चरित्रकथनं ।
- १२१ ११२ १३ पाण्डोः कुन्त्याविवाहः ।
- १२२ ११३ ४५ पाण्डोर्मैत्र्याविवाहः ।
- १२३ { ११४ } ४१ पाण्डोर्मुगयार्थं वनगमनं । मृगयामैथुनचरतो मृगरूपस्य किन्दमस्य मुनेर्हननं । मैथुनकाले त्वं मरिष्यसीति किन्दमेन पाण्डुप्रतिशापः ।
- १२४ ११५ ५१ पाण्डुनाशतश्च पर्वततपश्चरणं ।
- १२५ { १२० } २१ ब्रह्मलोकं जिगमिषोः पाण्डोः ऋषिभिः प्रतिनिवर्तनं ।
- १२६ { १२४ } ४० विदुरस्य विवाहः पुत्रोत्पत्तिश्च । गान्धार्यागमोत्पत्तिः । पाण्डोः पुत्रोत्पत्तौ चिन्ता शारदण्डायनीकथा च ।
- १२७ १२१ ३७ व्युषिताश्च कथा ।
- १२८ १२२ ६८ उद्दालककथा । तत्पुत्रेण श्वेतकेतुना कृतास्त्रीपुरुषमर्यादा । गुणाधिकान्निजात्पुत्रोत्पादनार्थं कुन्तीं प्रति पाण्डोराज्ञायां कुन्त्यादुर्वाससः सकाशात् स्वस्य मन्त्रप्राप्तिकथनं ।

अध्याय. श्रृपा.अ. श्लोक.

- १२२ { ४०-४४ } धर्मात्कुन्त्यायुधिष्ठिरोत्पत्तिः । कु-
 १२३ { १-१० } न्याःपुत्रोत्पत्तिश्रवणदुःखितयागा-
 १२५ { १०-२४ } न्धार्याघातितात्स्नोदरान्मांसपेशीजन-
 १२३ { १०-१९ } नं । मांसपेशीएकोत्तरशतधाविभज्य
 १२५ { २६-४४ } पृथक्पृथक्कुण्डेषुनिधायरक्षणं । कु-
 १२३ { २०-७८ } न्यांवायोभीमसेनोत्पत्तिः । मातुर-
 १२३ { १२३ } क्काव्युत्तस्यभीमस्यपतनात् शैलसंचू-
 १२३ { १२३ } र्णनं । दुर्योधनादिशतपुत्रोत्पत्तिः ।
 १२३ { १२३ } दुःशलाजननं च । युयुत्सुत्पत्तिश्च ।
- १३० ११६ २० दुःशलाजननप्रकारकथनं ।
- १३१ ११७ १९ धार्तराष्ट्रानामकथनं । दुःशला-
 विवाहः ।
- १३२ { १२३ } ६५ कुन्त्याइन्द्रादुर्जोत्पत्तिः ।
- १३३ { १२४ } ५८ माद्र्यांअश्विभ्यांनकुलसहदेवोत्पत्तिः ।
 १३३ { १-३१ } युधिष्ठिरादीनांमकरणं । पाण्डवा-
 नामुपनयनादिसंस्काराः । शैर्यातिपु-
 त्राच्छुक्रात्पाण्डवानांधनुर्वेदशिक्षणं ।
- १३४ १२५ ११३ पाण्डवानांवयःकथनंपाण्डोर्मरणं । मा-
 द्याःसहगमनं ।
- १३५ १२६ ४७ ऋषिभिस्सहपाण्डवानांहास्तिनपुरगमनं ।
- १३६ १२७ ३५ पाण्डोरस्थिसंस्कारायन्तेष्टिविधिः ।
- १३७ { १२८ } ५२ पाण्डोःश्राद्धदानं । सत्यवत्यावनगम-
 १३७ { १-३२ } नं । कुमारानांकीडावर्णनं । तत्रदु-
 र्योधनादीनांपराभवः । दुर्योधनेनसु-
 तस्यभीमस्यप्रमाणकोट्यांपातनं । स-
 पैंर्देशनं । विषमिश्रभक्ष्यप्रदानं ।
- १३८ { १२८ } ४२ पुनर्भीमायविषमिश्रभक्ष्यदानं । शूल-
 १३८ { ३३-७२ } कीलितायांप्रमाणकोट्यांपुनर्भीमस्यप्र-
 क्षेपः । नागलोकप्राप्तेनतेनवासुकिद-
 त्तरसपातनं ।
- १३९ १२९ ४२ रसपानेननागायुतबलवताभीमेनपा-
 तालात्प्रत्यागमनं । कुमारानांकृपा-
 चार्याद्वनुर्वेदशिक्षणं ।
- १४० १३० ६९ कृपद्रोणाश्वत्थामादीनामुत्पत्तिकथनं ।
 द्रोणाचार्यस्यपरशुरामादस्त्राभ्यासः ।
- १४१ १३१ ८० द्रोणाचार्यस्यद्रुपदकृतंभर्त्सनं । तस्य
 हास्तिनपुरगमनं । वीटाकन्दुकयो-
 रीषीकयाकृपादुद्धरणं ।
- १४२ १३२ ८९ कुमारानामस्त्राभ्यासः । एकलव्यस्या-
 स्त्राभ्यासः । द्रोणाचार्येणशिष्याणांप-
 रीक्षा ।

अध्याय. श्रृपा.अ. श्लोक.

- १४३ १३३ २७ स्नानार्थगङ्गामवतीर्णस्यद्रोणस्यजङ्घायां
 ग्राहेणग्रहणं । अर्जुनेनग्राहहनं ।
- १४४ १३४ ४६ अश्वपरीक्षार्थरङ्गनिर्माणं । युधिष्ठिरा-
 दीनांपरीक्षा । भीमदुर्योधनयोगेदायु-
 द्वपरीक्षा ।
- १४५ १३५ ३३ अर्जुनस्यपरीक्षा । कर्णस्यरङ्गप्रवेशः ।
- १४६ १३६ ४६ कर्णस्यपरीक्षा । कर्णाजुनयोर्युद्धप्र-
 सङ्गः । कृपाचार्येणकर्णस्याधिकेपः ।
 कर्णस्याङ्गराज्येऽभिषेकः ।
- १४७ १३७ २५ भीमेनकर्णस्याधिकेपः ।
- १४८ १३८ ८२ द्रुपदग्रहणार्थपाञ्चालपुरंप्रतिसिषिष्य-
 स्यद्रोणस्यगमनं । तत्रकौरवाणांपरा-
 जयः । अर्जुनेनद्रुपदग्रहणं । द्रोणेन
 द्रुपदस्याध्वराज्यापहारः ।
- १४९ + ७६ याजोपयाजयाजनेनद्रुपदस्यपुत्रोत्प-
 त्तिः द्रौपद्युत्पत्तिः ।
- १५० + २१ द्रुपदोत्पत्तिः ।
- १५१ १३९ ५५ युधिष्ठिरस्ययौवराज्येभिषेकः । भीम-
 सेनस्यबलरामाद्रादयुद्धशिक्षणं । भी-
 माजुनदिविगजयः ।
- १५२ { १४१ } ३३ युधिष्ठिरोराज्येऽभिषेकव्यतिथौरवा-
 तांश्रुतवतोदुर्योधनस्यपित्राविवादः ।
- १५३ १४० १११ कर्णकदुर्नोतिः । जम्बुकोपाख्यानं ।
- समाप्तं संभवपर्व ॥ ७ ॥
- अथ जनुगृहपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥
- (१५४-१६३) ॥ श्लोकाः ॥ ३७६ ॥
- १५४ { १४१ } ४१ संप्रहेणजनुगृहदाहकथनं । पुनर्विस्त-
 १५४ { १-१९ } रेणतत्कथारंभः । दुर्योधनवृत्तराष्ट्रसं-
 १५४ { ३-२४ } वादः ।
- १५५ १४३ २२ दुर्योधनेनदानादिनाप्रकृतिवशीकरणं ।
 पाण्डवानांवारणावतयात्रार्थवृत्तराष्ट्र-
 नुज्ञा ।
- १५६ १४४ २२ पुरोचनेनवारणावतेजनुगृहनिर्माणं ।
- १५७ १४५ ३३ विदुरेणपाण्डवानांस्लेच्छभाषया उप-
 देशः ।
- १५८ १४६ ४९ पाण्डवानांवारणावतप्रवेशः ।
- १५९ १४७ २० विदुरप्रेरितेनखनकेनसुरङ्गानिर्माणं ।
- १६० १४८ २८ भीमेनजनुगृहदीपनं । सुरङ्गाद्वारापा-
 ण्डवानांबहिर्निर्गमनं ।
- १६१ १४९ २८ पाण्डवानांविदुरप्रेषितदूतदर्शितयानौ-
 कयागङ्गोत्तरणं ।

अध्याय. ब्रपा.अ. श्लोक.

- १६२ १५० ८० पौरैर्धृतराष्ट्रायपाण्डवदाहनिवेदनं । कु-
न्त्यादीनां ज्ञातिभिरुदकदानं । पाण्ड-
वमरणनिश्चितवतेभीष्मायविदुरेणत-
त्त्वकथनं ।
१६३ १५१ ५४ न्यग्रोधमूलेमात्रादीन्यापयित्वाजला-
नयनायभीमस्यगमनं ।

समाप्तं जतुगृहपर्व ॥ ८ ॥

अथ हिडिम्बवधपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(१६४-१७०) ॥ श्लोकाः ॥ २८८ ॥

- १६४ १५२ ५० हिडिंबायाःपाण्डवसमीपगमनं । भी-
महिडिम्बासंवादः ।
१६५ १५३ ६२ तत्रहिडिम्बस्यागमनं । भीमहिडि-
म्बयुद्धं ।
१६६ १५४ ४५ कुन्तीहिडिम्बासंवादः । हिडिम्बवधः ।
१६७ { १५५ } ४१ हिडिंबायाअपिवधेप्रवृत्तस्यभीमस्ययु-
{ १-२० } धिष्ठिराणनिवारणं । हिडिम्बयास्व-
स्यधर्मज्ञत्वस्यभविष्यज्ज्ञातव्यस्य चप्रक-
टनं । हिडिम्बयाकुन्तीयुधिष्ठिराभ्य-
नुज्ञयाभीमपरिग्रहः ।
१६८ + ५२ पाण्डवानांशालिहोत्रवनेवासः । भी-
मेनहिडिम्बापरिग्रहः । तत्रव्यासाग-
मनं । मासादनन्तरं पुनर्द्रक्ष्यामीत्यु-
क्त्वाव्यासस्यप्रतिनिवर्तनं ।
१६९ { १५५ } २३ दिव्यरूपपरिग्रहेणहिडिम्बयाभीमेनस-
{ २१-४० } हरमणं । घटोत्कचोत्पत्तिः ।
१७० १५६ १५ पाण्डवानांपुनर्व्यासदर्शनं । व्यासेन
एकचक्रानगरेपाण्डवानांस्थापनं ।

समाप्तं हिडिम्बवधपर्व ॥ ९ ॥

अथ वकवधपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(१७१-१७८) ॥ श्लोकाः ॥ ३३९ ॥

- १७१ १५७ ६६ एकचक्रायांपाण्डवानांभिक्षाटनं । कु-
म्भकाराद्भीमस्यमहत्तरपात्रलाभः ।
वकायवलिप्रदानविषयेब्राह्मणस्यप्रला-
पः ।
१७२ १५८ ५० ब्राह्मणंप्रतितत्पत्नीवाक्यं ।
१७३ १५९ २६ ब्राह्मणंप्रतितत्कन्यावाक्यं । बालवा-
क्येनब्राह्मणस्यकिंचिद्वर्षसमयेकुन्त्या-
तत्समीपगमनं ।
१७४ १६० ३१ कुन्त्यारोदनकारणेपृष्टेब्राह्मणेनवकवृ-
त्तान्तकथनं ।
१७५ १६१ २० कुन्त्यावकंप्रतिस्वपुत्रप्रेषणवचनं ।

अध्याय. ब्रपा.अ. श्लोक.

- १७६ १६२ ३० भिक्षाटनार्थगतानांयुधिष्ठिरादीनांगृह-
प्रत्यागमनं । भीमोवकंप्रतिप्रेष्यतद-
तिवृत्तान्तंज्ञातवतोयुधिष्ठिरस्यसंतापः ।
कुन्त्याभीमप्रभावकथनेनयुधिष्ठिराश्वा-
सनं ।
१७७ १६३ ८६ परेयुःप्रातःभीमेनब्राह्मणदत्तान्नभोज-
नं । शकटमारुह्यवकवगमनं, तत्र-
शकटस्थान्नभोजनं । कुन्देनवकेनसह-
युद्धं । वकवधः ।
१७८ १६४ ३० वकपरिवाराणांभीमेनसमयकरणं ।
मृतवकनिरीक्षणार्थंपौराणांगमनं । व-
कवधप्रत्युपकारार्थंपौरैर्भीमसेवनं ।

समाप्तं वकवधपर्व ॥ १० ॥

अथ चैत्ररथपर्व ॥ ११ ॥ अध्यायाः ॥ २१ ॥

(१७९-१९९) ॥ श्लोकाः ॥ ७२३ ॥

- १७९ १६५ १२ पाण्डवैर्द्रौपदीस्वयंवरश्रवणं । धृष्टद्युम्न-
द्रौपदीसंभवकथनेपाण्डवप्रश्नः ।
१८० १६६ ३२ धृष्टद्युम्नाद्युत्पत्तिकथनार्थेद्रौपदीवदोत्प-
त्तिकथनं ।
१८१ १६७ ६० याजोपयाजयाजनेद्रुपदस्यहोमकुण्डा-
द्दृष्टद्युम्नोत्पत्तिः । तथाद्रौपद्युत्पत्तिः ।
द्रोणाद्दृष्टद्युम्नस्यास्त्रशिक्षणं ।
१८२ + ३६ ब्राह्मणेनपाण्डवानंप्रतिजतुगृहदाहंश्रुत-
वतापाण्डवानानांशोसंदिहानेनद्रुपदेन-
द्रौपदीस्वयंवरोद्धोषणकथनं । त-
त्रागतेषुयुष्मासुखलुत्तानामन्यतमंपा-
ञ्चालीवृणुयादपीतिब्राह्मणेनकुन्तीप्रत्यु-
क्तिः ।
१८३ १६८ १२ पाण्डवानांद्रुपदनगरप्रस्थानं ।
१८४ १६९ १६ व्यासेनपाण्डवानंप्रतिद्रौपदीलाभस्यभा-
वित्वकथनं ।
१८५ १८४ २१ पाञ्चालनगरंगच्छतांपाण्डवानां मध्ये-
मार्गंब्राह्मणैःसहसंवादः । दर्शनीया-
न्भवतोदृष्टायुष्मास्वन्यतमद्रौपदीवृणु-
यादपीतिब्राह्मणानांपाण्डवानंप्रत्युक्तिः ।
१८६ १७० ८४ अर्धरात्रेपाण्डवानांगङ्गातीरगमनं ।
स्त्रीभिःसहजलक्रीडां कुर्वतांचित्ररथेन-
सहाजुंनस्ययुद्धं । आग्नेयास्त्रेणदग्धर-
थस्थतस्यअर्जुनेनग्रहणं । गन्धर्वप-
त्नीप्रार्थनयातन्मोचनं । गन्धर्वाजुंन-
भ्यांपरस्परंगान्धर्वस्रेयास्त्रविनिमयः ।
तेनपाण्डवानांपुरोहितसंपादनोपदेशः ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १८७ १७१ ४४ तपत्युपाख्यानं । मृगयार्थगतस्य-
संवरणस्यकस्मिंश्चिद्रौरतपतीदर्शनेन-
कामोत्पत्तिः । तपस्यानन्तर्धानं ।
- १८८ १७२ २६ भूतलेपतितस्यराज्ञःसमीपेतपत्याआग-
मनं । तयोस्संवादः ।
- १८९ १७३ ५६ पुनरन्तर्हितायांतपत्यामोहितस्यतस्य-
समीपेअमात्यादीनामागमनं । वसि-
ष्ठमनं । वसिष्ठेनादित्यस्तुतिः । तुष्टे-
नसूर्येणसंवरणार्थतस्मैतपत्याःप्रदानं ।
तस्मिन्नेवगिरौरतयोर्विवाहः । तयास-
हतत्रैवचिरंरममाणस्यसंवरणस्यराज्ये-
द्वादशवार्षिक्यनावृष्टिः । वसिष्ठेनत-
न्निवर्तनं । तपत्युपाख्यानोपसंहारः ।
- १९० १७४ १६ गन्धर्वैणवसिष्ठमाहात्म्यकथनं । पा-
ण्डवानांपुरोहितसंग्रहणोपदेशः ।
- १९१ १७५ ६१ वसिष्ठोपाख्यानारंभः । विश्वामित्रेणव-
सिष्ठश्चमाभिगमनं । वसिष्ठेनविश्वा-
मित्रस्यातिथ्यकरणं । विश्वामित्रेण-
वसिष्ठं प्रतिधेनुयाचनं । विश्वामित्रेणव-
लात्कारेणधेनुहरणं । नन्दिन्याविश्वा-
मित्रपराजयः । विश्वामित्रस्यब्राह्मण्य-
प्राप्तिः ।
- १९२ १७६ ५६ कल्माषपादराजोपाख्यानं । वसिष्ठ-
पुत्रेणशक्तिनातस्मैशापदानं । पुनरन्ये-
नापिब्राह्मणेनतस्यशापः । राक्षसावि-
ष्टेनकल्माषपादेनवसिष्ठपुत्राणामक्षयं ।
वसिष्ठेनप्राणत्यागार्थप्रयत्नः ।
- १९३ १७७ ४९ शक्तिभार्यामृश्यन्तींगर्भिणींज्ञात्वाव-
सिष्ठस्यात्मघातान्निवर्तनं । कल्माष-
पादस्यवसिष्ठेनशापान्मोक्षणं । सौ-
दासपत्न्यामदयन्त्यांवसिष्ठादश्मकना-
मकपुत्रोत्पत्तिः ।
- १९४ १७८ २९ पराशरोत्पत्तिः । पराशरेणलोकवि-
नाशायप्रयतनं । कृतवीर्यकथा ।
और्वोत्पत्तिः ।
- १९५ १७९ २२ लोकविनाशार्थतपस्यतःऔर्वस्यतत्पि-
तृभिर्निवारणं ।
- १९६ १८० २३ और्वेणसमुद्रेकोधत्यागः ।
- १९७ १८१ २४ पराशरेणराक्षसनाशार्थयज्ञारंभः । पु-
लस्त्यप्रार्थनयामध्येयज्ञसमापनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १९८ १८२ २८ पुनःकल्माषपादकथा । मैथुनस्य
ब्राह्मणभक्षितवतःसौदासस्यब्राह्मण्या
शापः ।
- १९९ १८३ १६ गन्धर्वायअर्जुनेनाप्रेयात्रदानं । पा-
ण्डवैर्धौम्यस्यपौरोहित्येवरणं ।

समाप्तंचैत्ररथपर्व ॥ ११ ॥

अथस्वयंवरपर्व ॥ १२ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(२००-२०७) ॥ श्लोकाः ॥ ३०४ ॥

- २०० १८५ ६२ मध्येमार्गमागतस्यव्यासस्याज्ञात्वापाण्ड-
वानांरुपदपुरप्रवेशः । तेषांकुंभकार-
गृहेवासःमैक्षवृत्तिश्च । स्वयंवरनिर्मा-
णकारणकथनं, क्षत्रियाणांतत्रागमनं ।
सर्वेषामुचितस्थानेउपवेशनं । ब्राह्म-
णमध्येपाण्डवानामुपवेशनं । रंगमध्ये-
द्रौपद्याआगमनं । धृष्टद्युम्नेनलक्ष्यवेध-
पणकथनं ।
- २०१ १८६ २४ रङ्गेआगतानाराज्ञानामकथनं ।
- २०२ १८७ ४१ ब्राह्मणमध्यस्थानपाण्डवाञ्ज्ञात्वाश्रीकृ-
ष्णेनबलरामायकथनं । धनुर्दशनमात्रे-
णैवकेषांचिद्ब्राह्मणधनुःपूरणे निराशता
शिष्टुपालादीनांधनुःपूरणेभङ्गः । अ-
र्जुनस्यधनुःपूरणेएषणा ।
- २०३ १८८ ३५ धनुरारोपणार्थमुत्थितमर्जुनंप्रतिब्राह्म-
णानांशुभाशंसनं । अर्जुनेनधनुरारो-
पणपूर्वकलक्ष्यवेधः । द्रौपद्यातत्कण्ठे-
मालाप्रक्षेपः ।
- २०४ १८९ २६ क्रोधाद्राजुष्टुपदहननार्थमागतेपुराज-
संमुखेभीमार्जुनयोःसज्जीभूयस्थितयोः
सतोःकृष्णबलरामयोःसंवादः ।
- २०५ १९० ६९ अर्जुनेनकर्णपराजयः । भीमेनकर्णप-
राजयः । युधिष्ठिरादिभिर्दुर्योधनादि-
पराजयः । श्रीकृष्णवाक्येनराज्ञांयुद्धा-
द्विरम्यस्वस्वालयगमनं । द्रौपद्यासह-
पाण्डवानांकुलालगृहप्रवेशः ।
- २०६ १९१ २९ भीमार्जुनाभ्यांभिस्त्रेयावेदनेकुन्त्या
पद्मानां सहभोजनोक्तिः । पश्चाद्द्वौ
पदींहृष्टाचिन्तान्वितायांकुन्त्यायुधिष्ठी-
रार्जुनयोःसंवादः । पद्मानांद्रौपदीभार्ये-
तियुधिष्ठिरनिश्चयः । श्रीकृष्णस्यकार्मु-
कानारोपणेकारणकथनं । प्राण्डवसमी-
पेश्रीकृष्णागमनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२०७ १९२ १८ पाण्डवावासभूतायांकुलालशालायां धृष्टद्युम्नस्यनिलीयावस्थानं । भीमाद्यानीतस्यभैक्षस्यकुन्याज्ञयाद्रौपद्यापरिवेषणं । पाण्डववृत्तान्तसर्वज्ञात्वाधृष्टद्युम्नस्यप्रतिनिवर्तनं ।

तनातरचयचर्यवर्ष ॥ १२ ॥

वैवाहिकपर्व ॥ १३ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(२०८-२१६) ॥ श्लोकाः ॥ २७७ ॥

२०८ १९३ ३० धृष्टद्युम्नवार्त्ताश्रुतवातादुपदेनतत्त्वविविक्तस्यापाण्डवानप्रतिपुरोहितप्रेषणं ।

२०९ १९४ १८ कुन्यासहपाण्डवानांद्रुपददृष्टगमनं । परीक्षणार्थंद्रुपदेनअनेकविधवस्तूपहरणं । द्रौपद्यासहकुन्याअन्तःपुरप्रवेशः । भोजनानन्तरंपाण्डवानांसाङ्गामिकवस्तुपूर्णप्रदेशप्रवेशः ।

२१० १९५ ३३ द्रुपदप्रश्नानन्तरंयुधिष्ठिरेणखेपांपाण्डवत्वकथनं । द्रौपदीपञ्चानांपत्नीभवत्वितियुधिष्ठिरेणोक्ततत्रद्रुपदस्यविवादः । तत्रव्यासगमनं

२११ १९६ २४ एकस्याबहुभार्यालेशङ्कमानान्द्रुपदादीन्प्रतिव्यासेनस्वस्वाभिप्रायनिवेदनचोदना । तैःस्वस्वमतेकथितेव्यासेनास्यविवाहस्यधर्म्यत्वकथनं ।

२१२ + २८ इन्द्रसेनानाश्रयानालायन्याउपाख्यानं । तथास्थविरस्यपत्युमौर्द्वत्यस्यआराधनं । तुष्टेनतेनरूपपञ्चकस्वीकारेणतस्यांरमणं । सैवनालायनीतवदुहितजातेतिद्रुपदंप्रतिव्यासस्योक्तिः ।

२१३ + २९ कथनालायनीमत्पुत्रीजातेतिद्रुपदप्रश्नेपुनर्नालायनीकथाकथनं । कामावृत्त्यानालायन्याःपञ्चपतिवशापः । तयाशुद्रप्रतितपःकरणम् । तथापतिदेहीतिपञ्चकृत्वःप्रार्थितेनरुद्रेणअन्यजन्मनिपञ्चतेपतयोभविष्यन्तीतिवरदानं । पुनारुद्रान्नित्यकौमारवरप्राप्तिः । त्र्ययिगङ्गाजलस्थायांतत्रेन्द्रआगमिष्यतितमानयेतिरुद्रस्याज्ञा ।

२१४ १९७ ६७ पञ्चेन्द्रोपाख्यानं । बलरामश्रीकृष्णद्रौपद्यादीनामुत्पत्तिकथनं । व्यासदत्तदिव्यदृष्टेद्रुपदस्यपाण्डवद्रौपद्यादीनांपूर्वरूपदर्शनं ।

२१५ १९८ २९ युधिष्ठिरादीनांक्रमेणद्रौपद्याःपाणिप्रहणं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२१६ १९९ १९ द्रौपदींप्रतिकुन्याआशीर्वादः । श्रीकृष्णप्रेषितालंकारादीनांपाण्डवैःस्वीकारः ।

समाप्तंवैवाहिकपर्व ॥ १३ ॥

अथविदुरागमनराज्यलाभपर्व ॥ १४ ॥ अध्या-

याः ॥ १६ ॥ (२१७-२३२) ॥ श्लोकाः ॥ ६४१ ॥

२१७ २०० १-७ ४५ चारद्वारापाण्डववृत्तान्तश्रवणेनअन्यैराजभिर्भीष्मधृतराष्ट्रादीनांधिक्कारः । धार्तराष्ट्रैर्मन्त्रालोचनं । पाण्डवाहन्तव्याइतिशकुनेशक्तिः । पाण्डवानांहन्तुमशक्यत्वात्तैस्सहसन्धिःकर्तव्यइतिसौमदत्तेशक्तिः ।

२१८ + ७५ पाण्डवाहन्तव्याएवेतिकर्णस्योक्तिः । पाञ्चालनगरंप्रतियुद्धार्थंद्रुयोधनादीनांगमनं । तैःसहयोद्धुसपाण्डवस्यद्रुपदस्यागमनं । कर्णजयद्रथाभ्यांसुमित्रप्रियदर्शनयोर्वेधः । अर्जुनेनकर्णजयद्रथपुत्रयोर्वेधः । कर्णद्रुयोधनादीनांपराजयः । पराजितानांहास्तिनपुरगमनं । कृष्णबलरामयोःपाञ्चालपुरेवासः । विदुराद्विदितवृत्तान्तेनधृतराष्ट्रेणद्रौपद्यानयनार्थमाज्ञापनं । धृतराष्ट्रसमीपेकर्णद्रुयोधनयोर्भाषणं ।

२२० २०१ २२ धृतराष्ट्रद्रुयोधनसंवादः ।

२२१ २०२ २५ द्रुयोधनंप्रतिकर्णेनोक्तंश्रुतवतोधृतराष्ट्रस्यभीष्मादिभिस्सहमन्त्रणं ।

२२२ २०३ १९ भीष्मेणपाण्डवेभ्योऽर्धराज्यंदातव्यमित्स्वाभिप्रायकथनं ।

२२३ २०४ २८ पाण्डवाःसंविभाज्याइतिद्रोणवचनं । तद्विरोधितयाकर्णेनअम्बुवीचवृत्तान्तकथनं । मद्रचनाकरणेकुरवोविनङ्कयन्तीतिद्रोणोक्तिः

२२४ २०५ ३२ भीष्मद्रोणाभ्यामुक्तमेवकर्तव्यंपाण्डवाजेतुंनशक्यताःद्रुयोधनादीनांवचनंमाकुर्वितिविदुरस्योक्तिः ।

२२५ २०६ २७ धृतराष्ट्राज्ञयाविदुरस्यद्रुपदनगरगमनं । तत्रकृष्णादीनांसमीपधृतराष्ट्रसंदेशकथनं ।

२२६ २०७ १-२२ ४२ पाण्डवानांहास्तिनपुरगमनंप्रतिश्रीकृष्णद्रुपदयोराज्ञा । पृथ्याविदुरसंवादः । द्रुपदेनपारिवर्द्धनं । पाण्डवानांहास्तिनपुरप्रवेशः ।

अध्याय. झपा. अ. श्लोक.

- २२७ { २०७ } १०९ द्रौपद्यानमस्मृतयागान्धार्यातदूषदर्श-
नेन तस्याः खपुत्रमृत्युलवितर्कः । यु-
धिष्ठिरस्यार्धराज्येऽभिषेकः । पाण्ड-
वानां खाण्डवप्रस्थगमनं । विश्वकर्मेणा
इन्द्रप्रस्थनामकपुरनिर्माणं ।
२२८ २०८ ५२ पाण्डवसमीपेनारदागमनं ।
२२९ २०९ ३३ सुन्दोपसुन्दकथारंभः । तथोर्ब्रह्म-
णो वरलाभः ।
२३० २१० २७ तथोर्दिग्विजयः कुरुक्षेत्रे निवासश्च ।
२३१ २११ ३४ सुन्दोपसुन्दकृतोपद्रवं निवेद्य देवादिभिः
प्रार्थितेन ब्रह्मणा आज्ञेन विश्वकर्मेणा
तिलोत्तमासृष्टिः । तया ब्रह्माज्ञा स्वी-
कारः ।
२३२ २१२ ३३ सुन्दोपसुन्दसमीपे तिलोत्तमागमनं ।
तस्यां सकामयोस्तयोः परस्परंगदाप्र-
हारेण मरणं । इमां कथां श्रुत्वा वद्विः
पाण्डवद्वौ पदीविषये समयकरणं

समाप्तविदुरागमनराज्यलाभपर्व ॥ १४ ॥

अथाजुनवनवासपर्व ॥ १५ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२३३-२३८) ॥ श्लोकाः ॥ २०४ ॥

- २३३ २१३ ३६ तत्करैः कस्यचिद्ब्राह्मणस्य गोहरणं ।
चोरितानां गवां प्रत्यानयनार्थं द्रौपदी-
युधिष्ठिराधिष्ठिते आयुधागारेऽअर्जुन-
स्य प्रवेशः । प्रत्याहताग्रा ब्राह्मणाय
दत्तायथासमयमर्जुनस्य तीर्थयात्रा ।
२३४ २१४ ३७ तीर्थान्यटतोऽर्जुनस्य ज्ञानार्थं गङ्गाया-
मवतरणं । तत्र नागकन्ययोद्धृत्या-
गृहीतस्यार्जुनस्य नागलोकगमनं । अ-
र्जुनेनोद्धृत्या सह विवादः । पश्चात्तस्याः
परिग्रहः । इरावत उत्पत्तिः ।
२३५ २१५ २८ अर्जुनस्य मल्लरपुरगमनं । चित्राङ्ग-
दा परिग्रहः ।
२३६ २१६ २३ अर्जुनस्य ग्राहेण ग्रहणं । अर्जुनेन ज-
लात्तदुद्धरणे ग्राहरूपं परित्यज्य निज-
रूपं प्राप्त्या वर्गानां स्यात्पुनरास्रप्र-
सृतीनां पञ्चानामप्यस्रसां शापकथनं ।
२३७ २१७ ३८ वर्गयाऽर्जुनं प्रति पञ्चानां विशापक-
थनं । अवशिष्टानां ग्राहरूपाणां स-
प्तसामर्जुनेन तत्तीर्थेभ्य उद्धरणे तासां
स्वस्वरूपप्राप्तिः । पुनर्मैगल्लरपुरमा-
गस्य चित्राङ्गदायां जातं वभ्रुवाहनना-

अध्याय. झपा. अ. श्लोक.

- मानं स्वपुत्रं श्वशुरे समप्याजुनस्य गो-
कर्णक्षेत्रगमनं ।
२३८ २१८ ४२ अर्जुनस्य प्रभासतीर्थगमनं । तत्र स्मृ-
तिपथागतसुभद्रारूपलावण्यादिकंचि-
न्तयतोर्जुनस्य परित्राजकवेषस्वीकारेण
तस्याहरणे निश्चयः । अर्जुनस्य चि-
न्तितं ज्ञातवता श्रीकृष्णेन हस्तिसेहसा-
यिन्यासस्य भामयाहासकारणप्रश्ने तां-
प्रत्यर्जुनवृत्तान्तकथनं । चारमुखेना
र्जुनस्य तत्रागमनं श्रुत्वा श्रीकृष्णस्य
तत्रगमनं । अर्जुनेन सह संभाष्य श्री-
कृष्णस्य पुनर्द्वारकागमनं ।

समाप्तमर्जुनतीर्थयात्रापर्व ॥ १५ ॥

अथ सुभद्राहरणपर्व ॥ १६ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२३९-२४४) ॥ श्लोकाः ॥ २९८ ॥

- २३९ २१९ २८ रैवतकंप्रत्युत्सवार्थं श्रीकृष्णादीनां ग-
मनं । तत्रार्जुनदर्शनं । सुभद्रादर्शने-
न संजातहृच्छयस्यार्जुनस्य तिरुपेण
सुभद्राहरणे श्रीकृष्णाणुज्ञा । दूतैर्निवेदि-
तवृत्तान्तेन युधिष्ठिरेण तदभ्यनुज्ञानं ।
२४० + ३९ द्वारकाया उपवने वसतो यतिरुपधर-
स्यार्जुनस्य रैवतकपर्वतात्प्रतिनिवृत्तै-
र्यादवैदर्शनं । यतिः कुत्रवसत्त्विति-
यादवैः पृष्टेन बलरामेण सुभद्रागृहे वस-
त्वित्युक्तिः ।
२४१ + ९० यतः सुभद्रागृहे स्थापनं । सुभद्राया-
तिं प्रत्यर्जुनादिकुशलप्रश्नः । अर्जु-
नेन स्वायाथार्थ्येकथिते मोहितायां सुभ-
द्रायां रुक्मिण्याश्च श्रूयते मीपेतद्वृत्तान्त-
कथनं । देवक्या सुभद्राश्वासनं ।
गुहं सुभद्राया विवाहचिकीर्षया श्रीकृ-
ष्णेन महादेवपूजाव्याजेन सर्वथा दैवैः
सहान्तर्द्वापगमनं ।
२४२ + ५२ सुभद्राविवाहः ।
२४३ + ३८ श्रीकृष्णारथमाह्वयसुभद्रया सहार्जुन-
स्येन्द्रप्रस्थं प्रति गन्तुं युक्तः
२४४ { २२० } ५९ द्वारकाया बहिर्निर्गच्छतोर्जुनस्य विप्रशु-
ना सह युद्धं । विप्रं युजित्वा र्जुनस्य-
खाण्डवप्रस्थं प्रति गमनं । पुद्गोयुक्ता-
नां यादवानां बलरामवाक्यामिच्छतिः ।
बलरामस्य कोपः ।

समाप्तसुभद्राहरणपर्व ॥ १६ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ हरणाहरणपर्व ॥ १७ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२४५-२४७) ॥ श्लोकाः ॥ १५४ ॥

२४५ { २२१ } ३६ श्रीकृष्णनवलरामसान्त्वनं । अर्जुन-
प्रत्यनेनुयादवानांगमनं । विष्टुवा-
क्यादर्जुनं दूरागतं ज्ञात्वा तेषां प्रतिनिव-
र्तनं । सुभद्रया सहार्जुनस्येन्द्रप्रस्थ-
गमनं ।

२४६ { २२१ } ३३ अर्जुनेन सुभद्राया गोपीवेषेण द्रौपदीस-
मीपे प्रपणं । कृतनर्तिसुभद्राप्रतिपृथ्वा द्रौ-
पदीभ्यामाशीर्वादः । स्वपुरं प्रविष्टेना-
र्जुनेन भ्रातृभ्यः स्वकृततीर्थयात्रावृत्ता-
न्तकथनं ।

२४७ { २२१ } ८५ यादवैः सह श्रीकृष्णस्येन्द्रप्रस्थगमनं ।
{ २६-८९ } वैवाहिकमहोत्सवकरणं । बलरामा-
दीनां द्वारकां प्रतिनिवर्तनं । अभिमन्यु-
त्पत्तिः । द्रौपद्याः पञ्चपुत्रोत्पत्तिः ।

समाप्तं हरणाहरणपर्व ॥ १७ ॥

अथ खाण्डवदाहपर्व ॥ १८ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२४८-२५३) ॥ श्लोकाः ॥ २६३ ॥

२४८ २२२ ४५ युधिष्ठिरस्य राज्यापरिपालनप्रकारव-
र्णनं । श्रीकृष्णेन सहार्जुनस्य यमुना-
यां जलक्रीडा । ब्राह्मणस्वरूपस्याग्ने-
स्तत्रागमनं ।

२४९ २२३ ८५ श्रीकृष्णार्जुनौ प्रत्यग्मेः प्रार्थना । श्वे-
तकिराजोपाख्यानं । अग्नेरुचिरो-
गप्राप्तिः । खाण्डवदाहार्थं यतितवतो-
मेस्तत्रत्यैः सर्वैर्निर्वापणं ।

२५० २२४ २१ अग्निना श्रीकृष्णार्जुनौ प्रत्यागमनं ।
अर्जुनेनाग्निप्रतिदिव्यानां धनुरादीनां
याचनं ।

२५१ २२५ ३८ अग्निनाऽर्जुनाय रथादीनां समर्पणं ।
खाण्डवदाहारंभः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२५२ २२६ २२ खाण्डवदाहं दृष्ट्वा तस्मै देवैः प्रार्थितेने-
न्द्रेण जलवर्षणं ।

२५३ २२७ ५२ इन्द्राभिवृष्टस्य जलस्यार्जुनेन निवारणं ।
पुत्रनिर्गीर्याकाशमुत्पतन्त्यास्तक्षक-
भार्याया अर्जुनेन शिरश्छेदः । इन्द्रे-
ण तक्षकपुत्रस्याश्वसेनस्य मोचनं । इ-
न्द्रस्य श्रीकृष्णार्जुनाभ्यां युद्धं ।

समाप्तं खाण्डवदाहपर्व ॥ १८ ॥

अथ मयदर्शनपर्व ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(२५४-२६०) ॥ श्लोकाः ॥ २०५ ॥

२५४ २२८ ४७ देवेषु पराजितेष्वक्षरीरवाणीश्रवणेने-
न्द्रस्य निवृत्तिः । अर्जुनेन मयायाभय-
दानं ।

२५५ २२९ ३४ मन्दपालोपाख्यानं । तस्य शाङ्ग्यौ
पुत्रचतुष्टयोत्पत्तिः । मन्दपालस्य स्वसु-
तात्पावकाद्वरलाभः ।

२५६ २३० २३ प्रज्वलद्भग्निदर्शनेन जरितायाः स्वपुत्रै-
रसंवादः ।

२५७ २३१ १८ जरितायाः स्थानान्तरगमनं ।

२५८ २३२ १५ जरितार्यादीनां चतुर्णां शाङ्गकाणां पर-
स्परसंवादः । सुत्याप्रसन्नेनाग्निना ते-
भ्योऽभयदानं । शाङ्गकाणां प्रार्थन-
याऽग्निना मार्जारानां दाहः ।

२५९ २३३ ३७ पुत्रांश्चिन्तयन्तं मन्दपालं प्रतिलपिता-
याः सासूयवचनं । अग्निशान्त्यनन्तर-
मात्मदिदृक्षयाऽऽगतं मन्दपालं प्रति-
भार्यायापुत्रैश्चोपालंभः ।

२६० २३४ २१ मन्दपालस्य सर्वैः सहान्यत्रगमनं । इ-
न्द्रस्य स्वलोकगमनं । अग्नेः स्वस्थान-
गमनं । श्रीकृष्णार्जुनमथानां दीकूलै-
रुपवेशनं ।

समाप्तं मयदर्शनपर्व ॥ १९ ॥

आदिपर्वसंपूर्ण ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः ॥ १०८८९ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

सभापर्व ॥ २ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १०३ ॥ श्लोकाः ४३६७.

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ मन्त्रपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १९ ॥

(१-१९) ॥ श्लोकाः ॥ ८४८ ॥

१	१	३२	मयेनार्जुनं प्रतिप्रत्युपकारस्वीकारप्रार्थना । श्रीकृष्णाज्ञायामयेनसभानिर्माणारम्भः ।
२	२	४०	द्वारकांगच्छतःश्रीकृष्णस्ययुधिष्ठिरादिभिःसारथ्यादिकरणं । अर्धयोजनपर्यन्तंगतानांश्रीकृष्णपाण्डवानांपरस्पराभुक्तास्वस्वपुरगमनं ।
३	३	४०	सभानिर्माणसामर्थ्यानायनायबिन्दुसरःप्रतिमयस्यगमनं । गदाशङ्खाभ्यांसहमयस्यप्रत्यागमनं । तेनभीमार्जुनाभ्यांगदाशङ्खदानंसभानिर्माणं च ।
४	४	४७	युधिष्ठिरस्यसभाप्रवेशः ।
५	५	१३२	नारदेनयुधिष्ठिरं प्रति कुशलप्रश्नव्याजेन राजनीतिकथनं ।
६	६	१९	नारदेनेन्द्रादिसभावर्णनप्रतिज्ञानं ।
७	७	३१	इन्द्रसभावर्णनं ।
८	८	४१	यमसभावर्णनं ।
९	९	३४	वरुणसभावर्णनं ।
१०	१०	४१	कुबेरसभावर्णनं ।
११	११	६२	ब्रह्मसभावर्णनं ।
१२	१२	३९	हरिश्चन्द्रकथा । राजसूयप्रशंसा । युधिष्ठिरं प्रति पाण्डुसन्देशकथनपूर्वकं नारदस्यगमनं ।
१३	१३	६०	युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णंप्रति राजसूयार्थदूतप्रेषणं । श्रीकृष्णस्येन्द्रप्रस्थप्रतिगमनं ।
१४	१४	८०	जरासन्धस्यौषधकथनादिरूपंश्रीकृष्णवाक्यं ।
१५	१५	२७	राजसूयविषयेश्रीकृष्णयुधिष्ठिरभीमादीनांसंवादः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१६	१६	१७	युधिष्ठिरार्जुनयोर्भाषणं ।
१७	१७	६५	बृहद्रथराजोपाख्यानं । जरासन्धोत्पत्तिः ।
१८	१८	१३	जरायाःस्वस्वरूपमभिधायान्तर्धानं ।
१९	१९	२८	जरासन्धस्यराज्याभिषेकः । बृहद्रथस्यस्वर्गगमनं । श्रीकृष्णेनजरासन्धस्यस्वस्मिन्वैरकारणकथनं ।

समाप्तमन्त्रपर्व ॥ १ ॥

अथ जरासन्धवधपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२०-२५) ॥ श्लोकाः ॥ ३०९ ॥

२०	२०	३०	भीमार्जुनाभ्यांसहश्रीकृष्णस्यसागधपुरगमनं ।
२१	२१	६१	जरासन्धसमीपगतानांश्रीकृष्णभीमार्जुनानांजरासन्धेनसहविवादः ।
२२	२२	४६	जरासन्धस्यभीमेनसहयुद्धोद्यमः ।
२३	+	३७	श्रीकृष्णजरासन्धयोर्वैरकारणकथनं ।
२४	२३	३९	भीमजरासन्धयोःस्वस्वयनपूर्वकंयुद्धारंभः । श्रीकृष्णप्रोत्साहितस्यभीमस्यजरासन्धवधोद्यमः ।
२५	२४	९६	जरासन्धवधः । तेनबन्दीकृतानां राज्ञांश्रीकृष्णेनमोचनं । तत्पुत्रेणसहदेवेनश्रीकृष्णाज्ञापितुरौषधदैहिककरणं । सहदेवं राज्ञेभिषिच्यश्रीकृष्णभीमार्जुनानामिन्द्रप्रस्थगमनं । जरासन्धवधश्रवणहृष्टेनयुधिष्ठिरेणपूजितस्यश्रीकृष्णस्यद्वारकागमनं ।

समाप्तजरासन्धवधपर्व ॥ २ ॥

अथ दिग्विजयपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(२६-३५) ॥ श्लोकाः ॥ ४२४ ॥

२६	२५	१३	संक्षेपेणार्जुनादीनांदिग्विजयकथा ।
२७	२६	२५	अर्जुनेदिग्विजयेभगदत्तादिविजयः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२८	२७	२९	अर्जुनेनानादेशविजयः ।
२९	२८	८०	अर्जुनेनकिंपुरुषादिखण्डविजयः ।
३०	२९	१६	भीमेनप्राचीदिग्विजयेपाञ्चालदेशग- मनं ।
३१	३०	३१	प्राचींदिशनिर्जित्यभीमस्यप्रतिनिव- र्तनं ।
३२	३१	८२	वक्षिणदिग्विजयेसहदेवस्यशूरसेनादि- विजयः । माहिष्मत्यानीलेनसहयुद्धं । नीलस्याग्निसाहाय्यकरणकारणक- थनं । सहदेवस्तुत्यानुष्टस्यामेराज्ञया- नीलेनसहदेवस्यसत्कारः । विभीष- णात्करग्रहणार्थंलङ्कां प्रतिघटोत्कचप्रे- षणं ।
३३	+	३२	सहदेवस्यद्राविडपाण्ड्यदेशगमनं ।
३४	+	९६	स्मरणमात्रागतस्यघटोत्कचस्यलङ्का- प्रेषणवृत्तान्तस्यविस्तरेणकथनं । श्री- कृष्णेगौरवेणविभीषणेनकरदानं । वि- भीषणात्करमाहृतवताघटोत्कचेनसह सहदेवस्यप्रतिनिवर्तनं ।
३५	३२	२०	नकुलस्यपश्चिमदिग्विजयः ।

समाप्तदिग्विजयपर्व ॥ ३ ॥

अथ राजसूयपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(३६-३८) ॥ श्लोकाः ॥ १०५ ॥

३६	३३	५६	द्वारकायाआगतस्यश्रीकृष्णस्याज्ञया- यज्ञसामग्रीसंपादनोपक्रमः । द्वैपाय- मेनऋत्विगानयनं । ब्राह्मणक्षत्रिया- णामामन्त्रणायदूतप्रेषणं । धृतराष्ट्राद्या- मन्त्रणायनकुलगमनं । यज्ञदीक्षा ।
३७	३४	२८	आमन्त्रितानांसर्वेषामागमनं ।
३८	३५	२१	आगतान्भीष्मादीन्समान्यतत्तदधि- कारेषुतेषांतेषांनियमनं । राजसूय- यागः ।

समाप्त राजसूयपर्व ॥ ४ ॥

अथार्घाहरणपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥

(३९-६२) ॥ श्लोकाः ॥ ८५० ॥

३९	३६	५८	अभिषेचनदिनेब्राह्मणादीनामन्तर्वे- दिप्रवेशः । भूभारक्षणेनारदचि- न्तनं । पूर्वसंक्षिप्तोक्तायाःश्रीकृष्णा- गमनकथायाःकिंचिद्विस्तरेणकथनं । सहदेवेनभीष्माज्ञयाश्रीकृष्णस्याप्रू-
----	----	----	---

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

			जाकरणं । शिशुपालेनश्रीकृष्णस्या- प्रपूजाऽसहनं ।
४०	३७	३१	शिशुपालेनानेकधाश्रीकृष्णोपालंभन- पूर्वकंसभातोनिर्गमनं
४१	३८	३४	शिशुपालेनान्त्ययन्त्युधिष्ठिरंनिवार्य भीष्मेणश्रीकृष्णमाहात्म्यकथनं ।
४२	+	९	श्रीकृष्णस्याप्रपूजामसहमानानांशिर- सिपदमाहितमितिसहदेववचःश्रवणे- नशिशुपालस्यक्रोपोदयः ।
४३	+	२७	श्रीकृष्णमहिम्नोविस्तरेणकथनायभी- ष्मंप्रतिपुधिष्ठिरप्रार्थना । भीष्मेणवि- ष्णोर्जागत्सृष्टिकथाकथनं ।
४४	+	२९	मधुकैटभवधकथा ।
४५	+	१७	वराहावतारकथा ।
४६	+	६६	हिरण्यकशिपुकथा । धीमृसिहाव- तारः ।
४७	+	३१	वामनावतारः । त्रिविक्रमावतारः ।
४८	+	२४	दत्तात्रेयावतारः ।
४९	+	३१	परशुरामावतारः ।
५०	+	४७	रामावतारकथा ।
५१	+	५०	युधिष्ठिरेणविस्तरेणश्रीकृष्णकथाकथ- नप्रार्थना । भूम्यास्यभारावतरणप्रा- थितस्यविष्णोर्भूमावतारनिर्धारणं ।
५२	+	३६	विष्णुनाभूमावृत्तपत्तयेदेवानामाज्ञापनं। श्रीकृष्णावतारः । शकटासुरवधः । यमलार्जुनभङ्गः ।
५३	+	३३	श्रीकृष्णेनकालियमर्दनं । बलरामेण धेनुकासुरहननं । श्रीकृष्णेनगोवर्ध- नोद्धरणं । अरिष्टासुरादिहननं । कंस- हननं ।
५४	+	३३	श्रीकृष्णेनसान्दीपिन्याचार्याद्विद्या- भ्यासः । सान्दीपिनिनागुरुदक्षिणा- त्वेनमृतपुत्रानयनंचोदितेनश्रीकृष्णेन स्वोज्जीवितस्यपुत्रस्यगुरवेसमर्पणं । ज- रासन्धपराजयः ।
५५	+	४१	श्रीकृष्णस्यमधुरांत्यक्त्वाद्वारकागमनं । नरकासुरप्रतापवर्णनं । नरकासुर- वधः । धरणीदेव्याश्रीकृष्णायकुण्डल- समर्पणं
५६	+	४९	श्रीकृष्णस्यनरकेनिहृत्यतदीयधनरत्ना- दिकंशतोत्तरषोडशसहस्रस्त्रीसहितंम- णिपर्वतचगरुडमारोप्यस्वर्गलोकग-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

मनं । अदित्यैकुण्डलादिसमर्पणं ।
शक्त्यासत्कृतयासत्यभामयासहद्वार-
कांप्रतिप्रत्यागमनं ।

५७ + ६३ द्वारकावर्णनं । रुक्मिणीसत्यभामादि-
गृहवर्णनं । श्रीकृष्णेनस्वर्गादानीतस्य-
पारिजातस्यप्रतिष्ठापनं ।

५८ + ३३ बन्धुभ्योविष्ठादिदानं । इन्द्रस्यश्री-
कृष्णचरित्रप्रशंसनपूर्वकंद्वारकातःस्व-
लोकगमनं ।

५९ + १८ श्रीकृष्णेनाहृतविभूतिविलोकनायदेव-
कीरुक्मिण्यादिस्त्रीप्राप्तागमनं । स्वद-
र्शनार्थमागतायायशोदासुतायाः श्री-
रामकृष्णाभ्यांस्तकारः ।

६० + बाणासुरेणस्वतनययोषयासहगृहं-
रममाणस्यानिरुद्धस्यकारागृहप्रापणं ।
नारदाद्विदिततद्वृत्तान्तेनश्रीकृष्णेनवा-
र्णनिर्जिलोषयासहानिरुद्धानयनं ।

६१ + ३४ भीष्मेणश्रीकृष्णमाहात्म्योपसंहारः ।
६२ ३९ १८ भीष्मवाक्योपरमेसहदेवेनश्रीकृष्णपू-
जाविरुद्धभाषिणोवधेप्रतिज्ञातेराज्ञातु-
ष्णीभावः । सहदेवमूर्ध्निपुष्पवृष्टिः ।
नारदेनश्रीकृष्णानर्चकस्यनिन्दनं । स-
हदेवेनसभ्यपूजनपूर्वकंक्रमसमापनं ।
शिशुपालेनयज्ञविघातायराज्ञां प्रोत्सा-
हनं

समामर्घाहरणपर्व ॥ ५ ॥

अथ शिशुपालवधपर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(६३-७२) ॥ श्लोकाः ॥ ४०२ ॥

६३ ४० १५ राज्ञारण्यमाद्विभ्यतोयुधिष्ठिरस्यभी-
ष्मेणसमाश्रासनं ।

६४ ४१ ५२ शिशुपालेनभीष्मस्तुतकृष्णचरित्रापह-
सनपूर्वकंभीष्मोपालम्भनं ।

६५ ४२ २१ श्रीकृष्णेनन्दाश्रवणेनशिशुपालजिघां-
सयतोत्पततोभीमस्यभीष्मेणनिवर्तनं ।

६६ ४३ २५ भीष्मेणशिशुपालस्यबाल्यचरित्रक-
थनं ।

६७ ४४ ४२ शिशुपालेनभीष्मगर्हणं । इतरराजानां-
प्रशंसनंच । भीष्मेणराज्ञामपमान-
करणं ।

६८ { ४५ } ३९ भीष्मवाक्यात्कुपितेनशिशुपालेनस-
र्वाभाज्ञःसंनाहयुद्धायकृष्णाह्वानं । श्री-
कृष्णेनस्वस्मिन्शिशुपालेनकृतानामप-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

राधानांकथनं । श्रीकृष्णभीत्यासर्वपा-
थिवपलायनं । एकाकिनःशिशुपाल-
स्यश्रीकृष्णप्रतियुद्धायागमनं ।

६९ + ५३ शिशुपालेयुद्धायसन्नद्धेसत्युत्पातदर्श-
नेनभीतस्ययुधिष्ठिरस्यप्रश्नेनारदेनत-
त्फलकथनं ।

७० { ४५ } ६६ श्रीकृष्णशिशुपालयोर्युद्धं । शिशुपा-
लवधः ।

७१ + ५० विस्तरेणराजसूयवर्णनं ।

७२ { ४५ } ३९ युधिष्ठिरेणव्यासादीनांपूजनं । राज्ञां
३७-६८ } युधिष्ठिरमाम्ब्यस्वदेशगमनं । श्री-
कृष्णस्यद्वारकांप्रतिगमनं ।

समाप्तं शिशुपालवधपर्व ॥ ६ ॥

अथ द्यूतपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ २२ ॥

(७३-९५) ॥ श्लोकाः ॥ ९९२ ॥

७३ ४६ ३६ व्यासंप्रतियुधिष्ठिरेणोत्पातफलप्रश्ने
तेनतत्कथनपूर्वकैकैलासगमनं । व्या-
सोक्तंभ्रातृपुनिवेद्यशोचतोयुधिष्ठिर-
स्यार्जुनेनसमाश्रासनं । युधिष्ठिरेण
समयकरणं ।

७४ ४७ ३९ युधिष्ठिरसभायांदुर्योधनेनैर्जलदेशे
जलभ्रमेणपरिधानमुत्कर्षतिसतितथा
सजलदेशेस्थलप्रान्त्याऽनवधानगम-
नेनजलेपतितचसतिभीमादिभिरुप-
हासः । चिन्तातान्तंदुर्योधनंप्रतिश-
कुनिनाचिन्ताहेतुप्रश्नेदुर्योधनेनतत्क-
थनपूर्वकंधृतराष्ट्रेस्वदुःखनिवेदनाय
शकुनिंप्रतिचोदनं ।

७५ ४८ २५ शकुनिनापाण्डवानांपौरुषेणाजय्यत्व-
कथनपूर्वकंध्यूतेनजेष्यामीतिसमाश्रा-
सनं ।

७६ ४९ ८५ शकुनिनादुर्योधनस्यचिन्तयाकाङ्क्षा-
दिकंभोधितेनधृतराष्ट्रेणदुर्योधनंप्रति-
चिन्ताकारणप्रश्नः । दुर्योधनेनतत्क-
थनपूर्वकंधृतराष्ट्रंप्रतिधूताभ्यनुज्ञान-
प्रार्थनं । धृतराष्ट्रेणधूतसभानिर्माणा-
ज्ञापनपूर्वकंपाण्डवानयनायविदुरचो-
दनं ।

७७ ५० ३८ विस्तरेणयूतवृत्तान्तकथनं । विस्त-
रेणयूतनिषेधनं । दुर्योधनेनधृतराष्ट्र-
प्रतिभीमादिकृतस्वापहासादिकथनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ७८ { ५१ } १२८ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रसमीपे युधिष्ठिराय
नानादेशीयराजोपाहतोपायनवर्णनं ।
७९ ५३ २६ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रसमीपे राजसूयव-
र्णनं ।
८० ५४ १४ धृतराष्ट्रेण दुर्योधनप्रतिपाण्डवेषु द्वेपनि-
पेधनं ।
८१ ५५ २१ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रोक्तिप्रतिकूलभाषणं ।
८२ { ५६ } २९ शकुनिना द्यूताय दुर्योधनप्रोत्साहनं ।
{ ५७ } धृतराष्ट्राज्ञया सभानिर्माणं । पाण्डवान-
नयनाय विदुरप्रेषणं ।
८३ ५८ ६३ विदुरस्येन्द्रप्रस्थगमनं । पाण्डवानां
हास्तिनपुरगमनं ।
८४ ५९ २१ शकुनियुधिष्ठिरयोः संवादः । द्यूतनि-
र्धारणं ।
८५ ६१ ४० भीष्मद्रोणादीनां द्यूतसभाप्रवेशः । द्यू-
तोपक्रमः । युधिष्ठिरेण पणीकृतानां
सर्ववस्तुनां शकुनिनाऽपहारः ।
८६ { ६२ } २७ विदुरेण धृतराष्ट्रप्रतिदुर्योधननिन्दापूर्व-
कं द्यूतोपरमचोदनं ।
८७ ६४ २० दुर्योधनेन विदुरोपालम्भः । विदुरेण
धृतराष्ट्रस्य हितोपदेशः ।
८८ ६५ ४६ सपत्नीभ्रातृकस्य युधिष्ठिरस्य शकुनिना
पराजयः ।
८९ ६६ } ६७ दुःशासनेन द्रौपद्याः सभाप्रत्यानयनं ।
६७ सभ्यान् प्रतिद्रौपदीप्रश्नाः ।
९० ६८ ९२ भीमसेनवचनं । विकर्णवचनं । दु-
ःशासनेन द्रौपदीवस्त्रापहारः । श्रीकृष्ण-
प्रसादाद्द्रौपद्याः वस्त्रराशिप्रादुर्भावः ।
विदुरवचनं ।
९१ ६९ २१ द्रौपदीवचनं । युधिष्ठिरेणैव द्रौपदी-
प्रश्नस्योत्तरं वक्तव्यमिति भीष्मवचनं ।
९२ { ७० } ८४ दुर्योधनवचनं । दुर्योधनेन द्रौपदी-
प्रतिनिजोरोप्रदक्षिते भीमेन तद्रेदनप्र-
तिज्ञा । अर्जुनादिभिः कर्णादिह्यननप्र-
तिज्ञा । द्रौपद्यां दुर्योधनादीनां शापदा-
नसमयेऽन्तरिक्षात्पुष्पवृष्टिः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ९३ { ७१ } ३५ कुप्यतोर्जुनस्य युधिष्ठिरेण परिसन्तवनं ।
{ २२-३६ } धृतराष्ट्रेण वरं वरयेति द्रौपदीं प्रतिचोदनं ।
तत्प्रार्थनया धृतराष्ट्रेण युधिष्ठिरादीना-
मदासलकथनं ।
९४ ७२ १७ कर्णप्रलपितं । कुद्वंभीमं निवारय युधि-
ष्ठिरस्य धृतराष्ट्रसमीपगमनं ।
९५ ७३ १८ धृतराष्ट्रमुज्ञया सभ्रातृकस्य युधिष्ठिर-
स्येन्द्रप्रस्थगमनं ।
समाप्तं द्यूतपर्व ॥ ७ ॥
अथानुद्यूतपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥
(९६-१०३) ॥ श्लोकाः ॥ ४३७ ॥
९६ { ७४ } ७१ दुर्योधनेन पाण्डवानां शौर्यकथनं । द्यू-
{ १-१६ } योधनेन धृतराष्ट्रप्रतिकर्तव्यीर्जुनक-
थाकथनं ।
९७ { ७४ } १०२ कर्तव्यीर्जुनकथासमापनं । दुर्यो-
{ १७-२७ } धनबोधनेन धृतराष्ट्रस्य पुनर्द्यूताय पा-
{ ७५ } ण्डवानयनाभ्यनुज्ञा ।
९८ ७६ २९ निजनगरं गच्छतो युधिष्ठिरस्य मध्येमा-
र्गदृताह्वानेन पुनः प्रतिनिवृत्त्युत्सभा-
प्रवेशः । अनुद्यूतेपि युधिष्ठिरस्य शकु-
निना पराजयः ।
९९ ७७ ४८ वनाय प्रस्थितान् पाण्डवान् प्रतिदुःशा-
सनकृतापहासः । पाण्डवानां बहुप्रति-
ज्ञाकरणपूर्वकं धृतराष्ट्रसमीपगमनं ।
१०० ७८ २५ युधिष्ठिरेण वनगमनाय भीष्माद्यामन्त्र-
णं । पाण्डवान् प्रतिविदुरवचनं ।
१०१ ७९ ६७ पाण्डवानां वनप्रस्थानेन खिद्यतां पौरा-
णां वचनानि । द्रौपदीं प्रति कुन्तीवच-
नानि ।
१०२ ८० ५६ विदुरेण धृतराष्ट्रप्रतिपाण्डवानां वनप्र-
स्थानसमये चेष्टाविशेषकथनपूर्वकं तत्त-
दभिप्राया विष्करणं । द्रोणेन दुर्योधना-
य हितोपदेशः ।
१०३ ८१ ३९ धृतराष्ट्रसंजयसंवादः ।

समाप्तमनुद्यूतपर्व ॥ ८ ॥**सभापर्वचसंपूर्ण ॥ २ ॥**

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

०००

वनपर्व ॥ ३ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ३१५ ॥ श्लोकाः ॥ १२४७६ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ किर्मीरवधपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(१-११) ॥ श्लोकाः ॥ ४६६ ॥

- १ १ ४७ द्यूतजितानां पाण्डवानां वनं प्रति प्रस्थानं । पौरैः पाण्डवानुगमनं । युधिष्ठिरेण तेषां प्रतिनिवर्तनं । पाण्डवानां सायंगङ्गातीरगमनं ।
- २ २ ८४ युधिष्ठिरेण स्वानुयायिनो ब्राह्मणान् प्रतितद्भरणस्य दुष्करत्वकथनपूर्वकं प्रतिनिवर्तनप्रार्थना । ब्राह्मणैः स्वयमेवात्मभरणपूर्वकं सहवासनिश्चयेकथिते युधिष्ठिरेण स्वस्तद्भरणाशक्तिविन्तनेन विषादाधिगमः । शौनकेन तं प्रतिपसा ब्राह्मणभरणशक्तिसंपादनचोदना ।
- ३ ३ ८९ युधिष्ठिरेण सूर्यस्तुतिः । स्तोत्रप्रसन्नेन सूर्येण युधिष्ठिरायाक्षयपात्रदानं ।
- ४ ४ २६ हितं ब्रूहीति धृतराष्ट्रेण पृष्ठे सति विदुरेण पाण्डवानां पुनराज्यस्थापनविधानं । ततो धृतराष्ट्रं तेन विदुरेण पाण्डवान् प्रतिप्रस्थानं ।
- ५ ५ २२ विदुरस्य काम्यकवने पाण्डवसमागमः । तत्र स्वागमनकारणनिवेदनं ।
- ६ ६ २५ विदुरविद्योगक्षिन्नेन धृतराष्ट्रेण तदाह्वानाय सज्जय प्रेषणं । विदुरेण पुनर्धृतराष्ट्रं प्रत्यागमनं ।
- ७ ७ २४ विदुरस्य पुनरागमनेन खिद्यता दुर्योधनेन कर्णादिभिस्सहालोचनं । कर्णादिषु पाण्डवजिघांसया प्रस्थितेषु तदासमागतेन व्यासेन तेषां प्रतिषेधनं ।
- ८ ८ १२ व्यासेन धृतराष्ट्रं प्रति पाण्डवैस्सहसमविधानं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ९ ९ २३ व्यासेन सुरभ्युपाख्यानकथनं ।
- १० १० ३९ धृतराष्ट्रेण दुर्योधनानुशासनं प्रार्थितेन व्यासेन तत्रागमिष्यन्तं मैत्रेयं प्रति तत्प्रार्थनाविधानपूर्वकं स्वावासगमनं । तत्र मैत्रेयागमनं । तद्वाक्यश्रवणेन दुर्योधनेनोर्वास्फालनपूर्वकं हस्ते मैत्रेयेण भीमगदया तचोहमेदोभूयादिति शपदानं ।
- ११ ११ ७५ मैत्रेयचोदितेन विदुरेण धृतराष्ट्राय भीमसेनकृत किर्मीरवधप्रकारकथनं ।

समाप्तं किर्मीरवधपर्व ॥ १ ॥

अथार्जुनाभिगमनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २६ ॥

(१२-३७) ॥ श्लोकाः ॥ १०९५ ॥

- १२ १२ १३१ श्रीकृष्णेन स्त्रीयैः सह पाण्डवसमीपगमनं । अर्जुनेन श्रीकृष्णस्तवनं । स्वदुःखनिवेदनपूर्वकं रुदन्त्याद्रौ पद्याः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।
- १३ १३ १७ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति तद्व्यसनस्य द्वारकायां स्वस्यासनिध्यहेतुकत्वकथनेन समाश्वासनं ।
- १४ १४ २२ श्रीकृष्णेन साल्वेन सह युद्धस्य स्थानागमने हेतुत्वकथनं ।
- १५ १५ २२ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति साल्वसमागमसमये उअसेनकृत द्वारकारक्षणप्रकारकथनं ।
- १६ १६ ३३ साल्वयादवयुद्धवर्णनं ।
- १७ १७ २५ साल्वप्रयुक्तयुद्धवर्णनं ।
- १८ १८ ३३ साल्वबाणाभिहत्या प्रयुक्ते मूर्छिते सारथिनारणाङ्गणादन्यतो रथयापनं । ततः प्रतिबुद्धेन प्रयुक्तेन सारथिप्रतिषेधादोक्तिः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १९ १९ २१ प्रयत्नपराजितस्वसालवस्वरणादप-
यानं ।
- २० २० ४२ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिस्वसालवेन-
सहयुद्धप्रकारकथनं ।
- २१ २१ ३० श्रीकृष्णसालवयोर्युद्धं । सालवेन स्वमा-
यामृष्टस्य वमुदेवस्य शिरश्छेदनप्रदर्श-
नेन श्रीकृष्णस्य व्यामोहनं । ततो मुहूर्त-
नात्प्रतिबुद्धस्य श्रीकृष्णस्य स्थानुभूतस्य
मायिकत्वाध्यवसायः ।
- २२ २२ ५४ श्रीकृष्णेन स्वेन सालवसंहारकथनं । त-
तः श्रीकृष्णस्य मुभद्राभिमान्युभयांसह
द्वारकागमनं । धृष्टद्युम्नेन द्रौपदे-
यानादायस्वपुरगमनं ।
- २३ २३ १६ पाण्डवैः समाश्वासनपूर्वकं पौराणप्र-
तिनिवर्तनं ।
- २४ २४ २६ पाण्डवानां द्रैतवनप्रवेशः ।
- २५ २५ १९ मार्कण्डेयेन पाण्डवानुपेत्य धर्मोपदेश-
पूर्वकमुत्तरदिग्गमनं ।
- २६ २६ २५ दालभ्येन युधिष्ठिरं प्रति ब्राह्मणस्य क्षत्र-
वृद्धिकारणत्वकथनं । महर्षीणां युधि-
ष्ठिराभिगमनं ।
- २७ २७ ३९ द्रौपद्याः सविषादवचनं ।
- २८ २८ ३८ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रतिकालभेदेन क्षमा-
कोपयोरवस्थाश्रयणीयत्वकथनं । त-
दुदाहरणतया बलिप्रह्लादसंवादानुवा-
दः । प्रकृते कोपस्यावस्थाश्रयणीयत्वो-
क्तिः ।
- २९ २९ ५५ युधिष्ठिरेण कोपे बहुदोषोद्भावनपूर्वकं
क्रोधगर्हणं ।
- ३० ३० ४३ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रति धर्मादितोपिविधे-
रेव प्रावत्योपपादनं ।
- ३१ ३१ ४२ युधिष्ठिरेण द्रौपदीं प्रति धर्मसंसाफ-
त्योपपादनं ।
- ३२ ३२ ६२ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रति ब्राह्मणोक्तवृहस्प-
तिनीतिकथनं ।
- ३३ ३३ ९० भीमेन युधिष्ठिरं प्रति नीतिव्युत्पादनपूर्-
वकं युद्धेन राज्यहरणस्य कर्तव्यत्वोक्तिः ।
- ३४ ३४ ६२ युधिष्ठिरेण भीमं प्रति स्वेन प्रतिज्ञायादु-
स्त्यजत्वोक्तिपूर्वकं प्रतिज्ञातकालावसा-
नप्रतिपालनविधानं ।
- ३५ ३५ ३५ भीमेन युधिष्ठिरं प्रति सोपपत्तिकं वनवा-
सापूरणेन वदुर्ध्वो धननिग्रहचोदना ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ३६ ३६ ४५ तत्कालागतेन व्यासेन युधिष्ठिराय प्रति-
स्मृतिविद्योपदेशः । युधिष्ठिरेण व्यास-
वचनात्परिजनैः सह द्वैतवनात्काम्यक-
वनगमनं ।
- ३७ ३७ ९४ युधिष्ठिरेणार्जुनाय व्यासोपदिष्टम-
न्त्रोपदेशपूर्वकमन्त्रग्रहणाय स्वर्गं प्रति-
त्यस्थापनं । प्रस्थितेनार्जुनेनेन्द्र-
कीलपर्वतेतपश्चरणं । तत्र मुनिरूप-
स्येन्द्रस्य दर्शनं । दिव्यान्त्रदानं याचि-
तेनेन्द्रेणार्जुनं प्रति तपसा रुद्रप्रसादना-
नन्तरं मन्त्रलाभाय स्वर्गागमनचोदना ।

समाप्तमर्जुनाभिगमनपर्व ॥ २ ॥

अथ कैरातपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४ ॥

(३८-४१) ॥ श्लोकाः ॥ १९८ ॥

- ३८ ३८ ३५ अर्जुनेन हिमवच्छिखरेतपश्चरणं ।
पार्थतपोभीरुभिर्महर्षिभिः प्रार्थितेन म-
हादेवेन आश्विनपूर्वकमृषीणां प्रति-
निवर्तनं ।
- ३९ ३९ ८५ किरातरुपिणारुद्रेण सहार्जुनस्य युद्धं ।
तद्युद्धतोपितेन तेनार्जुनाश्वासनं ।
- ४० ४० २८ महादेवेन पार्थाय स्वप्रस्तगाण्डीवादि-
दानं पाशुपतास्त्रप्रदानं च ।
- ४१ ४१ ५० यमवरुणकुबेरैरर्जुनाय्त्रप्रदानं । अ-
र्जुनं प्रति शक्रेण स्वर्गागमनचोदना ।

समाप्तं कैरातपर्व ॥ ३ ॥

अथेन्द्रलोकाभिगमनपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(४२-४८) ॥ श्लोकाः ॥ ३०६ ॥

- ४२ ४२ ४२ पार्थेन मातलिसमानीतरथारोहणेन
स्वर्गगमनं ।
- ४३ { ४३ } ४३ इन्द्रेणार्जुनस्य सवहुमानं स्वार्थसंनारो-
पणं
- ४४ { ४५ } ४५ उर्वेद्यामर्जुनस्यानुरागोत्प्रेक्षिणाशक्रे-
ण चित्रसेनद्वारा तस्मात्प्रतियापनं ।
तथा स्वप्रार्थनार्थं कृतवते पार्थाय क्ली-
वो भवेति शापः । शक्रेण तच्छापस्या-
ज्ञातवासमात्रोपयोगितापार्थवसानं ।
- ४५ ४७ ४३ इन्द्रेण स्वर्गमागतं लोमशं प्रति पार्थम-
हिमानुवर्णनपूर्वकं युधिष्ठिराय तद्गुप्ता-
न्तकथनप्रार्थना ।
- ४६ { ४८ } ४६ अर्जुनस्य पाशुपतास्त्रलाभस्य लोकाग-
मनादिश्रवणेन परिखियताधृतराष्ट्रेण
संजयाग्रेण पुत्रान् प्रति परिशोचनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ४७ ५० १२ पाण्डवानां वनेभोज्यवस्तुकथनं ।
 ४८ ५१ ४६ धृतराष्ट्रेण पुत्रान्प्रतिपरिशोचनं । स-
 ज्ञयेन धृतराष्ट्रं प्रतिस्वस्वचारमुखा-
 त्पाण्डवदिदृक्ष्यावन्नगतानां श्रीकृष्णा-
 दीनां दुर्योधनादिवधप्रतिज्ञाश्रवणक-
 थनं ।

समाप्तमिन्द्रलोकाभिगमनपर्व ॥ ४ ॥

अथ नलोपाख्यानपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २९ ॥

(४९-७७) ॥ श्लोकाः ॥ ११२१ ॥

- ४९ ५२ ६४ भीमयुधिष्ठिरसंवादसमये बृहदश्वग-
 मनं । युधिष्ठिरं प्रति बृहदश्वेन नलोपा-
 ख्यानकथनारंभः ।
 ५० ५३ ३३ नलेन उपवने हंसग्रहणं । हंसेन दमय-
 न्तीसमीपेन लघुणानुवर्णनं ।
 ५१ ५४ ३१ नारदेनेन्द्रादीन्प्रति दमयन्तीस्वयं वर-
 कथनं । तत्स्वयं वरार्थमागच्छद्भिरि-
 न्द्रादिभिः पथि दृष्ट्यनलस्य दमयन्ती-
 घटनायां दूत्येन प्रेषणं ।
 ५२ ५५ २६ नलेन दमयन्त्यामिन्द्रादिनिदेशकथनं ।
 ५३ ५६ ३१ नलदमयन्तीसंवादः । नलेनेन्द्रादी-
 न्प्रति दमयन्तीवचननिवेदनं ।
 ५४ ५७ ५० स्वयं वरमण्डपेन्द्राप्रियमवरुणैर्नल-
 रूपधारणेन तत्पार्श्वे समुपवेशनं । द-
 मयन्त्यास्त्रगुणसंतुष्टेन्द्रादिप्रसादेन न-
 लस्यैव वरणं ।
 ५५ ५८ १५ दमयन्तीविवाहानन्तरं दिवं गच्छद्भि-
 रिन्द्रादिभिर्मध्ये मार्गकलिद्वारापरयोर्द-
 र्शनं । तैः स्वयं वरे दमयन्त्यानलवर-
 णनिवेदितेन द्वापरद्वितीयेन कलिनान-
 लपराभवप्रतिज्ञानं ।
 ५६ ५९ २० कलिचोदनया पुष्करेण नलह्वानं । न-
 लपुष्करशोरक्षदेवनं ।
 ५७ ६० २६ धूतेन लस्यपराजयः । दमयन्तीचो-
 दितेन सारथिना तत्पुत्रमिथुनस्य भीम-
 नगरप्रापणं ।
 ५८ ६१ ३७ नलदमयन्त्योर्वेन प्रवेशः । हिरण्म-
 यशकुनिभिर्नलबन्धपहरणं ।
 ५९ ६२ ३० नलेन स्वपत्न्या दमयन्त्यावस्त्रार्थच्छेद-
 नपूर्वकं तां परित्यज्यापयानं ।
 ६० ६३ ३९ दमयन्त्याअजगरेण ग्रहणं । व्याधे-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- नाजगरवधः । तां कामयमानस्य व्या-
 धस्य दमयन्तीपातित्रयमहिन्नामरणं ।
 ६१ ६४ १३२ नलमन्वेषयन्त्या दमयन्त्यावनमध्ये ह-
 स्तश्वरथसंकुलजनसार्थदर्शनं । तथा
 सार्थेन संभाषणं ।
 ६२ ३५ ७६ दमयन्त्यासार्थेन सह चेदिराजपुरं प्र-
 तिप्रस्थानं । वनमध्ये सरस्तीरशायि-
 नः सार्थस्ववनगजयुथेनोपमर्दः । क्रो-
 लाहलश्रवणेन दमयन्त्या जागरणं । ह-
 तावशिष्टेन सार्थेन सह दमयन्त्या चेदि-
 राजपुरगमनं । राजमात्रा दमयन्त्याः
 स्वान्तःपुराधिवासनं ।
 ६३ ६६ २६ दमयन्तीं परित्यज्याटव्यामटन्तं नलं प्र-
 तिवनवह्निवेष्टितेन काकोटकेनात्मपरि-
 रक्षणप्राप्त्या । दावाभितो मोचितेन-
 काकोटकेन नलग्रात्रे दंशनेन वैरुप्यक-
 रणं । निजरूपप्राप्तावुपायोपदेशश्च ।
 ६४ ६७ २० काकोटकवचनात् नलेनायोध्यायां बाहु-
 कश्चित्स्वनामनिर्देशपूर्वकमुत्तुपर्णतृप-
 समीपोपसर्पणं । ऋतुपर्णेन तस्य सार-
 थ्येनियोजनं ।
 ६५ ६८ ४४ भीमराजेन नलदमयन्त्यन्वेषणाय ना-
 नादेशेषु ब्राह्मणानां प्रस्थापनं । सुदेव-
 नास्त्राविप्रेण चेदिराजगृहे दमयन्तीद-
 र्शनं । विप्रेण सह बाष्पभाषमाणं दम-
 यन्तीं हृष्टाराजमात्राविप्रं प्रति दमय-
 न्त्याः कुलशीलादिप्रश्नः ।
 ६६ { ६९ } २८ सुदेवेन दमयन्त्यास्तत्त्वं निवेदितयारा-
 जमात्रापिष्ठरूपलाञ्छनेन तत्स्वनिर्धार-
 णपूर्वकं तस्याः पितृपुरं प्रतिप्रापणं
 ६७ { ६९ } २९ दमयन्तीं प्रेषितैर्विप्रैस्तत्र तत्र नलान्वे-
 षणम् ।
 ६८ ७० २८ नलान्वेषिणा पर्णादनास्त्राद्विजेन ऋतु-
 पर्णगृहे बाहुकसाकशे दमयन्तीवचना-
 तुवादः । तेन दमयन्तीवचनस्योत्तर-
 दानं । पर्णादेन विदर्भान्पुनरागत्य द-
 मयन्तीसकाशे बाहुकवचननिवेदनं ।
 दमयन्तीचोदनया सुदेवेनायोध्यामेत्य-
 ऋतुपर्णसकाशे दमयन्त्याः पुनः स्वयं-
 वरोभावितेति कीर्तनं ।
 ६९ ७१ ३९ ऋतुपर्णेन दमयन्तीस्वयं वराय बाहुक-
 सारथ्येनियोज्यवाष्पेन सह विदर्भा-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- प्रतिप्रस्थानं । बाष्पेनबाहुकेसार-
ध्यकौशल्यदर्शनेननलत्वसंभावना ।
- ७० ७२ ४४ बाहुकस्यसारध्यसामर्थ्यविस्मि तेन ऋ-
तुपर्णेनतंप्रतिपुञ्जीभूतवस्तुपरिसङ्ख्या-
नेस्वीयसामर्थ्यनिवेदनं । वृक्षशाखा-
स्थपर्णेपुनत्परीक्षणेनविस्मितेननलेना-
श्रुद्दयविद्यादानप्रतिज्ञानेनतदीयाक्ष-
हृदयादिविद्यास्वीकरणम् । ततो नल-
देहाद्बहिर्निस्सृतेनकलिनातस्यैवरदान-
पूर्वकंविभीतकवृक्षप्रवेशः ।
- ७१ ७३ ३६ ऋतुपर्णेकुण्डिनपुरंप्रविष्टेतद्रथघोषध-
वर्णेनदमयन्त्यातस्मारर्थानलत्वसंभा-
वना । ततस्तत्त्वजिज्ञासयानलंप्रतिदू-
त्याःकेशिन्याःप्रस्थापनम् ।
- ७२ ७४ ३१ दमयन्तीप्रेषितयाकेशिन्याबाहुकेन-
संभाष्यदमयन्त्यैभाषणकालिकबाहु-
कविकारादिकथनम् ।
- ७३ ७५ २८ केशिन्याबाहुकस्यजलाश्रुत्पादनाय-
द्भुतकर्मनिवेदितयादमयन्त्यापुनःप-
रीक्षणायतंप्रतिपुत्रयोःप्रेषणं । बाहु-
केनसबाष्पंपुत्रयोःपरिरंभणं । केशि-
नींप्रतिस्वकर्मणःकारणान्तरकथनेना-
पह्यथ ।
- ७४ ७६ ५८ दमयन्त्याबाहुकस्य केशिनीद्वारास्व-
ग्रहानयनं । बाहुकदमयन्त्योःसंवादः ।
बाहुकेनस्वस्यनलत्वकीर्तनपूर्वकंकार्को-
टकाश्रुत्स्मरणेनतद्वत्तवस्त्रपरिधानेतस्य-
निरूपणप्रादुर्भावः । ततो नलंप्रत्यभि-
जानन्त्यादमयन्त्यातत्परिरंभणं ।
- ७५ ७७ २० परेद्युःप्रभातेभीमराजेनस्नातालंकृत-
योर्नलदमयन्त्योर्दर्शनं । ऋतुपर्णेन-
नलंक्षमापयित्वातस्मादश्वविद्यापरिग्र-
हणपूर्वकंस्वपुरंप्रतिगमनं ।
- ७६ ७८ ३४ नलेनपुनःस्वपुरंप्रत्यागमनं । तथा-
पुनर्युक्तेनपुष्करंपराजित्यतस्यतत्पुरं-
प्रतिपादनं ।
- ७७ ७९ ५३ पुष्करंनिष्कासितवतानलेनकुण्डिन-
पुरात्सपुत्रायादमयन्त्या आनयनपू-
र्वकंप्रजापालनेनसुखवासः । वृहदश्वे-
नयुधिष्ठिरायाक्षविद्योपदेशः । संक्षे-
पेणहरिश्चन्द्रोपाख्यानकथनं ।

समाप्तं नलोपाख्यानपर्व ॥ ५ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ तीर्थयात्रापर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(७८-१५७) ॥ श्लोकाः ॥ २९१२ ॥

- ७८ ८० ३१ अर्जुनविनाभावेनकाम्यकवनेनिवास-
मरोचयानैःपाण्डवैस्तस्मान्निर्गमननि-
र्धारणं ।
- ७९ ८१ २६ युधिष्ठिरेणतत्रागतनारदंप्रतिभूषाद-
क्षिप्येनतीर्थयात्राफलप्रश्नः । नार-
देनतत्कथनायपुलस्त्यभीष्मसंवादानु-
वादारंभः ।
- ८० ८२ १२८ पुलस्त्येनभीष्मंप्रतिपुष्करादितीर्थम-
हिमानुवर्णनं ।
- ८१ ८३ २०७ नानातीर्थमहिमानुवर्णनं ।
- ८२ ८४ १६३ नानातीर्थमहिमानुवर्णनं ।
- ८३ ८५ १३१ नारदेनयुधिष्ठिरंप्रतिभीष्मायपुलस्त्यो-
दिततीर्थमहिमानुवादपूर्वकमिष्टदेश-
गमनं ।
- ८४ ८६ २१ युधिष्ठिरेणधौम्यंप्रत्यर्जुनेनविनास्वस्य-
काम्यकवनवासानभिश्चिकथनपूर्वकं-
निवासायस्थानान्तरकथनप्रा-
र्थना ।
- ८५ ८७ २८ धौम्येनयुधिष्ठिरायप्राचीस्थनानाती-
र्थकथनं ।
- ८६ ८८ २८ दक्षिणदिक्स्थनानातीर्थकथनं ।
- ८७ ८९ १७ प्रतीचीस्थनानातीर्थकथनं ।
- ८८ ९० ३३ उदीचीस्थतीर्थकथनम् ।
- ८९ ९१ २६ लोमशेनेन्द्रवचनाद्युधिष्ठिरंप्रतिपार्थ-
स्यपाशुपतादिप्राप्तिकथनपूर्वकमिन्द्र-
संदेशनिवेदनं ।
- ९० ९२ २६ लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिस्वसाद्विलेनेनती-
र्थयात्राविधायकपार्थवचननिवेदनं ।
युधिष्ठिरेणलोमशाज्ञयाऽधिकपरिजन-
विसर्जनं ।
- ९१ ९३ ३० युधिष्ठिरेणलोमशादिभिःसहतीर्थ-
सेवनायगमनं ।
- ९२ ९४ २४ लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिधर्माधर्मयोःस-
मृद्धसमृद्धिलक्षणोदककारणत्वाभि-
धानं ।
- ९३ ९५ ३१ युधिष्ठिरादिभिःक्रमेणब्रह्मसरस्तीर्थग-
मनं । तत्रशमटेनगयज्जवर्णनं ।
- ९४ ९६ ३० अगस्त्यचरितकथनारंभः । वातापी-
त्वलवृत्तान्तकथनं । लोपामुद्रोत्पत्तिः ।

अध्याय. ब्रपा.अ. श्लोक.

- ९५ ९७ २५ अगस्त्यलोपासुद्राविवाहः । अगस्त्ये-
नधनार्जनायप्रस्थानं ।
- ९६ ९८ २० अगस्त्यस्येत्वंलंप्रतिगमनं ।
- ९७ { ९९ } ३९ इत्वंलेनागस्त्यायमेष्टकृतवातापिमां-
सपरिवेषणं । अगस्त्येनवातापेर्जार्णा-
करणं । भीतेनेत्वंलेनतस्मैधनदानं ।
स्वहननायान्वागतस्येत्वंलस्यभस्मीक-
रणं । लोपासुद्रायामपत्योत्पादनं ।
- ९८ { ९९ } ३६ युधिष्ठिरेणशुगुतीर्थगमनम् । लोम-
शेनयुधिष्ठिरं प्रति परशुरामस्य दाशरथि-
रामेण तेजोहरणप्रकारकथनं । परशु-
रामस्य शुगुतीर्थनिमज्जनेन पुनस्तेजो-
लभः ।
- ९९ १०० २५ वृत्रहनायदधीचशरीरास्थियाचनं ।
त्वष्ट्रादधीचास्थिभिर्वैज्रायुधनिर्माणं ।
- १०० १०१ २३ इन्द्रेणवृत्रासुरहननं । ततःसमुद्रं प्रवि-
ष्टदैर्लैर्जगद्विनाशाययत्नः ।
- १०१ १०२ २७ समुद्रान्तर्गतदैर्लैरात्रौरात्रौ बहिर्निर्ग-
त्यनिहतेषु ऋषिगणेषु देवैर्नारायणप्रति-
शरणगमनं ।
- १०२ १०३ २५ विष्णुना समुद्रान्तर्हितदैर्लैनिधने समु-
द्रशोषणस्योपायत्वं ज्ञापितदैर्ब्रह्मलोक-
गमनं । ब्रह्मचोदनया देवैरगस्त्यं प्रति-
सागरशोषणप्रार्थनं ।
- १०३ १०४ २५ लोमशेनयुधिष्ठिरं प्रति विन्ध्यगिरेरभि-
वृद्धेरगस्त्येन तन्निरोधस्य चकारणक-
थनं । देवैः समुद्रशोषणार्थमगस्त्यप्रार्-
थनं ।
- १०४ १०५ २१ अगस्त्येन समुद्रसलिले पीते देवैर्द्वैलहननं ।
- १०५ १०६ २५ ब्रह्मणा देवान् प्रति भगीरथेन समुद्रपूरण-
कथनं । युधिष्ठिरेण तत्प्रकारे पृष्टे-
लोमशेन तदुपोद्धातार्थसागरराजकथा-
कथनं ।
- १०६ { १०७ } ३१ सगरस्याश्वमेधे ह्यस्यादर्शनं । तद-
न्वेषणाय भूमिं खनद्भिः सागरैः पाताल-
भगवतः कपिलस्य समीपे ह्यदर्शनं ।
- १०७ { १०७ } ४५ कपिलेन स्वजिघांसां सागराणां भस्मी-
करणं । अंशुमता कपिलं प्रसाहय्या-
नयनं । दिलीपेन गङ्गावतरणाय यत्नः ।
- १०८ १०८ २८ भगीरथेन गङ्गाप्रतिपत्तेश्चरणं । गङ्गा-
यावेगधारणाय तदाज्ञया शंकरतोषणं ।
- १०९ १०९ २२ शङ्करेण गङ्गाधारणं । भगीरथेन स्वप-

अध्याय. ब्रपा.अ. श्लोक.

- थानुगतया गङ्गायाः पितृभ्य उदकदान-
पूर्वकं सागरपूरणं ।
- ११० { ११० } २२ युधिष्ठिरेण ऋषभकूटगिरौ नन्दापरन-
न्दानदीगमनं । लोमशेन ऋषभसुनेनै-
न्दयाश्च महिमकथनं ।
- १११ { ११० } ३७ युधिष्ठिरेण ऋश्यशृङ्गाश्रमगमनं । लो-
मशेन ऋष्यशृङ्गात्पत्तिकथनं । लोम-
पादेनानावृष्टिनिवृत्तये ऋश्यशृङ्गान-
यनं ।
- ११२ १११ २४ विभाण्डकासंनिधाने तदाश्रमं प्रविष्ट-
यावेद्यायुवत्या ऋश्यशृङ्गस्य प्रलोभनं ।
वेद्याविलासमुग्धचेतसं सुतं प्रति विभा-
ण्डकेन मोहकारणप्रश्नः ।
- ११३ ११२ १९ ऋश्यशृङ्गेण वेद्यायुवत्यां मुनिकुमार-
त्वबुद्ध्या विभाण्डकं प्रति स्वस्य मुनिकुमा-
रे आसक्तिरित्युक्तिः ।
- ११४ ११३ २५ पुनर्विभाण्डकासंनिधाने तदाश्रमं गत-
या गणिकया ऋश्यशृङ्गऽङ्गदेशमानीते
महावृष्टेः प्रादुर्भावः । शान्ताया विवा-
हः । लोमपादेन कुदस्य विभाण्डकस्य-
प्रसादनं । ऋश्यशृङ्गेण तनयोत्पत्ति-
पर्यन्तं तत्र स्थित्वा ततो भार्याया सह नि-
जाश्रमाभिगमनं ।
- ११५ ११४ ३१ युधिष्ठिरेण नानाविधतीर्थगमनं । लो-
मशेन तत्सतीर्थाश्रममहिमवर्णनं ।
- ११६ ११५ ४६ अकृतव्रणेन परशुरामचरित्रकीर्तनारं-
भः । ऋचीकेन गायिकन्यापरिणयनं ।
जमदग्निपुत्रः ।
- ११७ ११६ ३० जमदग्नेरेण कायां परशुरामादीनामुत्प-
त्तिः । पितुर्नियोगाद्रामेण स्वमातृह-
ननं । रामप्रार्थनया जमदग्निनारेणु-
काया उज्जीवनं । कार्तवीर्यार्जुनेन जम-
दग्निहोमधेनुवत्सस्यापहारः । रामेण-
कार्तवीर्यवधः । तत्पुत्रैर्जमदग्नेर्वधः ।
- ११८ ११७ १८ परशुरामेण त्रिस्सप्तकुलोनिः क्षत्रियो-
करणं । युधिष्ठिरेण रामपूजनं ।
- ११९ ११८ २३ युधिष्ठिरेण प्रभासतीर्थगमनं । तत्र-
कृष्णादीनामागमनं ।
- १२० ११९ २२ बलभद्रेण भीष्मधृतराष्ट्रादिगर्हणं ।
- १२१ १२० ३३ सात्यकिना पाण्डवानपेक्षणेन स्वैरेव धा-
तैराष्ट्रादिहननपूर्वकं पाण्डवानां वनवा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- साद्यवसानपर्यन्तमभिमन्योराज्येऽ-
भिप्रेक्षकरोक्तिः । कृष्णेनतन्निषेधनं ।
- १२२ १२१ २६ गयराजयागवर्णनं । च्यवनेनशर्याति-
याजनादिकथनं । युधिष्ठिरेणसविस्तरं
च्यवनचरित्रकीर्तनप्रार्थना ।
- १२३ १२२ २७ सुकन्योपाख्यानप्रारंभः । शर्याति-
नाच्यवनाश्रमगमनं । शर्यातिकन्य-
यासुकन्ययावल्मीकाप्रस्थच्यवननय-
नयुगलस्यकण्टकेनविभेदनं । च्यव-
नकोपशमनायशर्यातिनातस्मैभार्या-
त्वेनसुकन्यायाःप्रदानं ।
- १२४ १२३ २६ अश्विभ्यांच्यवनाययौवनदानं ।
- १२५ १२४ २५ च्यवनेनशर्यातेर्याजनं । च्यवनेना-
श्विभ्यांसोमदानोद्यमेइन्द्रेणच्यवनहन-
नायवज्रोद्यमनं । च्यवनेनतद्बाहुस्तं-
भनपूर्वकतंप्रति कृत्योत्सर्जनं ।
- १२६ १२५ २६ इन्द्राभिष्टुतेनच्यवनेनकृत्यायास्तस्मा-
न्निवर्तनपूर्वकंयथादिपुविभजनं । सुक-
न्योपाख्यानसमापनं ।
- १२७ १२६ ४८ सान्धातुचरित्रं ।
- १२८ १२७ २१ जन्तूपाख्यानं । सोमकनामकस्यरा-
ज्ञोजन्तुनामकपुत्रोत्पत्तिः । पिपीलि-
कादृष्टस्यजन्तोर्निरणसमयदुःखसम-
दुःखदर्शननिर्विण्णेनराज्ञाऋत्विजंप्र-
तिबहुपुत्रोत्पादनोपायप्रश्नः ।
- १२९ १२८ २२ जन्तुनामकपुत्रवपायाहोमेनसोमकरा-
जस्यभार्याशतेपुत्रशतोत्पत्तिः । तेन-
कर्मणाऋत्विज्यजमानयोर्नरकेदुःख-
प्राप्तिः ।
- १३० + ३४ युधिष्ठिरेणमार्कण्डेयाश्रमगमनं । लो-
मशेनसंग्रहेणमार्कण्डेयचरित्रकथनं ।
- १३१ १२९ २३ लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिनानातीर्थमहि-
मानुवर्णनं ।
- १३२ १३० २४ सरस्वत्यादितीर्थमहिमा । श्येनकपो-
तोपाख्यानप्रारंभः ।
- १३३ १३१ ३६ श्येनीभूतादिन्द्राद्भीतस्यकपोतरूपधा-
रिणोऽग्नेःशिवंप्रतिशरणागतिः । क-
पोतरिरक्षिपयाराज्ञातत्प्रतिनिधित्वेन-
स्वर्मांसस्यस्वगात्रादुक्तस्यतुलारोपणं ।
तावताप्यपर्याप्तौस्वयमेवतुलारोहणं ।
तेनैन्द्राभ्योस्तोपः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १३४ १३२ २३ अष्टावक्रोपाख्यानं । कहोलस्यवन्दि-
नाजलेनिमज्जनं । अष्टावक्रेणजनक-
नगरंप्रतिगमनं
- १३५ १३३ ३२ अष्टावक्रद्वारपालकयोत्संवादः ।
- १३६ १३४ ४१ अष्टावक्रेणवादेपराजितस्यवन्दिनोज-
लेनिमज्जनं । अष्टावक्रेणवरुणलोका-
त्परावृत्तेनस्वपित्रामातुलेनचसहस्रा-
श्रमगमनं । समज्ञाज्ञानादष्टावक्रस्य-
ऋजुताप्राप्तिः ।
- १३७ १३५ ६१ यवक्रीतोपाख्यानं । तेनाध्ययनंविना-
वेदाधिगमायइन्द्रंप्रतिपत्तयश्चरणं । ते-
नतस्मात्कर्तव्यचिद्वरग्रहणं । बालधुपा-
ख्यानं ।
- १३८ १३६ २० यवक्रीतेनपरावसुभार्यायाबलात्कारे-
णोपभोगः । रैभ्येणतद्धननायकृत्या-
रक्षसोःसर्जनं । कृत्यायातत्कमण्डलु-
हरणं । राक्षसेनयवक्रीतहननं ।
- १३९ १३७ १९ भरद्वाजेनरैभ्यस्यापिज्येष्ठसुतेनहनन-
रूपशापदानं । पुत्रमरणदुःखितेन-
भरद्वाजेनतद्देहदहनपूर्वकममौप्रवेशः
- १४० १३८ ३० परावसुनारात्रौऋष्णाजिनसंवीतस्यरै-
भ्यस्यमृगभ्रमेणहननं । अर्वावसो-
स्तपःप्रसादितेभ्यःसूर्यादिदेवेभ्यःरै-
भ्यभरद्वाजयवक्रीतोजीवनदिवरला-
भः । देवैरैभ्यादीनामुज्जीवनं ।
- १४१ १३९ २० युधिष्ठिरस्यकैलासादिगिरिप्रवेशः ।
- १४२ १४० २९ भीमेनद्रौपद्यादीनांवहनाङ्गीकारः ।
युधिष्ठिरस्यगन्धमादनंप्रतिप्रस्थानं ।
- १४३ १४१ २९ युधिष्ठिरेणधनजयप्रशंसनपूर्वकंगंध-
मादनप्रवेशनिश्चयः ।
- १४४* १४२ ६३ पाण्डवानांमन्दरगिरिगमनं । नरका-
सुरास्थिदर्शनं । नरकासुरवधकथा ।
वराहावतारकथा ।
- १४५ १४३ २३ पाण्डवानांगन्धमादनगमनेमध्यमार्गं
महावृष्टेःप्रादुर्भावः । वृष्ट्युपरमान-
न्तरंपुनःप्रस्थानं ।
- १४६ १४४ २४ गन्धमादनमार्गेणमनाक्षमतयाऽधःप-
तनेनमूर्च्छितायाद्रौपद्याःसलिलसेच-

* १४४ तमोऽध्यायोदाक्षिणायकोशेषुनदृश्यते । दृश्यतेच
औत्तराहादिकोशेष्वेव ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- नादिनाश्रमापनोदनं । भीमेनस्नेन-
घटोत्कचेनवातस्यावहनोक्तिः ।
- १४७ १४५ ५० भीमसेनस्मरणमात्रसंनिहितेनघटोत्क-
चेनद्रौपद्यावहनं । सर्वैरनारायणा-
श्रममेत्यतत्रसुखेननिवासः ।
- १४८ १४६ १०१ कदाचनद्रौपद्यावाध्वानीताद्भुतसौग-
न्धिकपुष्पदर्शनं । तयातादृशबहुपु-
ष्पानयनंप्रार्थितेनभीमेनतदर्थनिर्ग-
मनं । भीमेनमध्यमार्गस्वमार्गनिरोध-
केनहनुमतासहसंवादः ।
- १४९ १४७ ३४ भीमेनस्वमार्गादपसरणंचोदितेनहनु-
मतातंप्रत्यपसरणेस्वस्याशक्तिकथनपू-
र्वकंस्वयमेवान्यतोवालापसारणेनगम-
नोक्तिः । प्रयत्नेकृतेपिपुच्छस्यचालने-
प्यशक्नुवताभीमेनतंप्रतिप्रभावोदि-
प्रश्नः । हनुमतास्वप्रभावादिनिवेदन-
पूर्वकंश्रीरामकथाकथनारंभः ।
- १५० १४८ २२ हनुमताभीमंप्रतिसंक्षेपेणरामकथाक-
थनम् ।
- १५१ १४९ ४१ भीमेनसागरलङ्घनकालिकपृथुतररूप-
प्रदर्शनंप्रार्थितेनहनुमतातंप्रतिप्रेत-
त्कालिकैस्तात्कालिकरूपस्यदुर्निरीक्ष-
ताकथनपूर्वकंकृतयुगादिधर्मप्रतिपा-
दनं ।
- १५२ १५० ५४ हनुमताभीमंप्रतिपृथुतरनिजरूपप्रद-
र्शनपूर्वकंचातुर्वर्ण्यधर्मनिरूपणम् ।
- १५३ { १५१ } ३३ उपसंहृतपृथुरूपेणहनुमतासपरिष्वङ्ग-
वरदानंविच्छेदनेभीमेनगन्धमादनेतौग-
न्धिकसरोदर्शनं ।
- १५४ १५३ १६ सौगन्धिकसरोविविधंभीमंप्रतिप्रक्षि-
भिःक्रोधवशानमकैराक्षसैस्तच्चिकीर्षि-
तप्रश्नः ।
- १५५ १५४ २८ भीमेनस्वचिकीर्षितकथनपूर्वकंसौग-
न्धिकाहरणेप्रवर्तनम् । स्वजिघांसां-
तेषांताडनं । भीमवृत्तान्तंश्रुतवता-
कुबेरेणतदनुमोदनं ।
- १५६ १५५ ३३ दुर्निमित्तदर्शनायुधिष्ठिरेणघटोत्कचे-
नसहभीमसमीपगमनं । कुबेरेणबहु-
मानितानांतेषांतत्रैववासः ।
- १५७ १५६ २१ युधिष्ठिरेणपुनर्नरनारायणाश्रमंप्रत्या-
गमनं ।

समाप्ततीर्थयात्रापर्व ॥ ६ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथजटासुरवधपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायः ॥ १ ॥

(१५८) ॥ श्लोकाः ॥ ७२ ॥

- १५८ १५७ ७२ विप्रवेष्टेणपाण्डवनिकटेचिरवासिनाज-
टासुरेणकदाचनभीमासंनिधानेद्रौपदी-
सहितान्युधिष्ठिरादीन्स्वस्कन्धमारो-
प्यपलायन । मध्यमार्गीयहच्छासमा-
गतेनभीमेनतस्यमारणं ।

समाप्तजटासुरवधपर्व ॥ ७ ॥

अथयक्षयुद्धपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायः ॥ ७ ॥

(१५९-१६५) ॥ श्लोकाः ॥ ३८७ ॥

- १५९ १५८ १०२ जटासुरवधानन्तरंस्वपरिवारेणयुधिष्ठि-
रेणनरनारायणाश्रमेनिवासः । वृषप-
र्वाश्रमादिसंचरणं । आर्द्धिषेणाश्रमग-
मनं
- १६० १५९ ३३ आर्द्धिषेणेनराजर्षिणाकैलासवर्णनपूर्व-
कमर्जुनागमनपर्यन्तंयुधिष्ठिरस्यस्वा-
श्रमएवनिवासचोदना ।
- १६१ १६० ८५ कदाचनगरुडपक्षवातानीताद्भुतांबुज-
दर्शिन्याद्रौपद्यातादृशबहुपुष्पानयनं-
प्रार्थितेनभीमेनतदर्थगन्धमादनशिख-
रारोहणं । तत्रमणिमदादीनांयुद्धे-
हननं ।
- १६२ १६१ ६६ युधिष्ठिरादिभिर्भीमसमीपगमनं । श्रु-
तमणिमदादिवधेनकुबेरेणयुयुत्सया-
तत्रागमनं । तत्रतद्दर्शनेनशान्तमन्यु-
नाकुबेरेणतानंप्रतिस्वत्यागस्वत्यागा-
वाप्तिकथनपूर्वकंभीमकार्यानुमोदनं ।
- १६३ १६२ ४० कुबेरेणयुधिष्ठिरानुशासनपूर्वकंस्वभव-
नगमनं । युधिष्ठिरादीनारात्रौकुबेर-
गृहेवासः ।
- १६४ १६३ ४१ धौम्येनयुधिष्ठिरंप्रतिमेरुमन्दरवर्णन-
पूर्वकंचन्द्रसूर्यादिगतिप्रकारनिरूपणं ।
- १६५ १६४ २० इन्द्रादधिगतास्त्रेणाजुनेनस्वर्गाद्वन्धमा-
दनेयुधिष्ठिरादीन्प्रत्यागमनं

समाप्तयक्षयुद्धपर्व ॥ ८ ॥

अथनिवातकवचयुद्धपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायः ॥ १२ ॥

(१६६-१७७) ॥ श्लोकाः ॥ ४१९ ॥

- १६६ १६५ १४ अर्जुनेनयुधिष्ठिरादीन्प्रतिसंक्षेपेणस्व-
कीयस्वर्गनिवासप्रकारकथनं ।
- १६७ १६६ १८ इन्द्रेणसभ्रातृकुंयुधिष्ठिरमेत्यजयाशी-
रशंसनपूर्वकंपुनःस्वर्गंप्रतिगमनं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १६८ १६७ ५६ अर्जुनेनस्वस्यकिरातरूपिणारुद्रेणसह-
युद्धस्याशुपताक्षलाभस्यचकथनं ।
१६९ { १६८ } ६१ अर्जुनेनस्वस्त्रेन्द्रलोकनिवासप्रकारक-
थनं
१७० { १६८ } २६ अन्नशिक्षासमाप्तौसहस्राक्षेणगुरुदक्षि-
णात्वेननिवातकवचानांक्षपणंभिक्षिते-
नार्जुनेनतदर्थप्रस्थानं ।
१७१ १६९ २४ पार्थस्यनिवातकवचैःसहयुद्धारंभः ।
१७२ १७० २९ अर्जुनस्यनिवातकवचैःसहयुद्धं ।
१७३ १७१ ३० अर्जुनेनदैत्यहननं ।
१७४ १७२ ३५ अर्जुनस्यपुनस्स्वर्गप्रतिप्रस्थानं ।
१७५ १७३ ८४ मध्येमार्गमर्जुनेनहिरण्यपुरावलोकेन ।
तद्वासिनांपौलोमानांकालकेयानांचव-
धानन्तरं पुनःस्वर्गप्रत्यागमनं ।
१७६ १७४ १७ अर्जुनेनयुधिष्ठिरंप्रतीन्द्रेणस्वस्मैसानु-
ग्रहकवचकिरीटादिदानकथनं ।
१७७ १७५ २५ अर्जुनेनयुधिष्ठिरायदिव्याघ्रप्रदर्शनं ।
अन्नतेनसाजगत्क्षोभेसतीन्द्रचोदन-
यानारदेनार्जुनंप्रत्यक्षप्रदर्शनप्रतिषे-
धनं

समाप्तनिवातकवचयुद्धपर्व ॥ ९

अथाजगरपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(१७८-१८३) ॥ श्लोकाः ॥ २२३ ॥

- १७८ १७३ २३ युधिष्ठिरेणगन्धमादनादवतरणाध्यव-
सायः । लोमशेनस्वर्गप्रतिगमनं ।
१७९ १७७ २४ पाण्डवैर्गन्धमादनादवतीर्यक्रमेणकै-
लासादिगमनपूर्वकंद्वैतवनगमनं ।
१८० १७८ ३२ वनेमृगयार्थमटतोभीमस्यमहताऽज-
गरेणप्रहृणं ।
१८१ १७९ ५४ अजगरेणभीमंप्रतिस्वस्याजगरत्वप्रा-
पककारणाभिधानं । दुर्निमित्तदर्श-
नाहुर्मनायमानेनयुधिष्ठिरेणभीममा-
र्गानुसरणेनाजगरगृहीतभीमस्यदर्शनं ।
१८२ १८० ३८ युधिष्ठिराजगरयोःसंवादः ।
१८३ १८१ ५२ स्वप्रश्नस्योत्तरदाननुष्ठेनाजगररूपिणा-
नहुषेणभीमंविमुच्यस्वर्गप्रतिगमनं ।

समाप्तमाजगरपर्व ॥ १० ॥

अथमार्कण्डेयसमास्यापर्व ॥ ११ ॥ अध्यायाः ॥ ५० ॥

(१८४-२३३) ॥ श्लोकाः ॥ २१०४ ॥

- १८४ १८२ १८ वर्षांशरदनुवर्गनं । युधिष्ठिरादिभिः-
पुनर्द्वैतवनात्काम्यकवनप्रवेशः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १८५ { १८३ } ५२ कृष्णेनसत्यभामयासहकाम्यकवनाग-
मनं । तत्रनारदमार्कण्डेययोराग-
मनं । मार्कण्डेयेनपुराणकथाकथना-
रंभः ।
१८६ { १८३ } ४३ प्राणिनामुक्ततदुद्धतफलभोगादिप्रका-
रनिरूपणं ।
१८७ १८४ २५ मृतस्यपुनरुज्जीवनशक्त्यादिरूपब्राह्म-
णमाहात्म्यकथनं ।
१८८ १८५ ३८ वैज्यस्याश्वमेधेऽत्रिगौतमविवादासुवा-
दमुखेनब्राह्मणमाहात्म्यकथनं ।
१८९ १८६ ३० ताक्ष्येसरस्वतीसंवादः ।
१९० १८७ ५६ मत्स्यरूपिणोहरेवैवस्वतमनोश्चचरितं ।
१९१ १८८ ४४ युगचतुष्टयधर्मकथनं । प्रलयवर्णनं ।
प्रलयजलेपरिभ्रमतामार्कण्डेयेनवट-
शाखाशाथिनदिशशुरुपस्यहरेरुदरा-
न्तःप्रविश्यब्रह्माण्डदर्शनपूर्वकंपुनर्बहि-
र्निर्गमनं ।
१९२ १८९ ५८ हरिणास्वमाहात्म्यकथनपूर्वकमन्तर्धा-
नं । कृष्णस्यसर्वोत्तमत्वप्रतिपादनं ।
१९३ १९० ९८ कलियुगवृत्तान्तकथनं । कल्क्यवतारः ।
१९४ १९१ ३५ कृतयुगवृत्तान्तकथनं ।
१९५ १९२* ७२ मण्डूकोपाख्यानं । इक्ष्वाकुवंश्येनपरी-
क्षितान्नामाराज्ञामृगयार्थंवनंप्रविष्टेनम-
ण्डूककन्यापरिणयः । तस्याजलेनिम-
ज्जनं । राज्ञासर्वमण्डूकहननचोदना ।
तेनक्रमेणाभीतेनमण्डूकाराजेनपुनस्त-
स्मैखपुत्रीप्रदानं । तत्पुत्रयोःशलद-
लयोर्वृत्तान्तकथनपूर्वकं वामदेवमुनि-
माहात्म्यकथनं ।
१९६ १९३ ३५ सुखदुःखनिरूपकवकशकसंवादानु-
वादः ।
१९७ १९४ ८ शिबिचरित्रकथनं ।
१९८† १९५ ६ गोदानविषयेययातिचरित्रं ।
१९९ १९६ १३ सेटुकवृषदर्भचरित्रं ।
२०० १९७ २८ द्येनकपोतीयरूपंशिबिचरित्रं ।
२०१ १९८ २७ दानमहिमविषयेअष्टकादिराजकथा ।
२०२ १९९ १८ कीर्त्तकीर्त्तयोःस्वर्गनरकनिवासहेतुताप्र-
तिपादकेन्द्रयुगोपाख्यानं ।

* गद्यपद्यमकोऽयमध्यायः ।

† १९८, १९९, २०० एतदध्यायत्रयं ज्ञा. पुस्तक एव ह-
स्यते नेतरकोशेषु ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- २०३ २०० १२९ स्वर्गनरकरणीभूतसाधारणधर्माः ।
 २०४ २०१ ३४ धुन्धुमारोपाख्यानं । उदङ्कमुनितप-
 सुष्टेनविष्णुनातस्मैवरदानं । कुवला-
 श्वेनधुन्धुनामकासुरघातनविधानं ।
 २०५ २०२ ३३ उदङ्केनवृहदक्षप्रतिधुन्धुनामकासुरह-
 ननचोदना ।
 २०६ २०३ ३७ वृहदक्षेनोदङ्कप्रतिस्वपुत्रेणकुवलाश्वेन-
 धुन्धुवधस्यभावित्वकथनपूर्वकंवनं प्र-
 तिगमनं । धुन्धूत्पत्तिकथनायमधुकै-
 टभवृत्तान्तकथनं ।
 २०७ २०४ ४३ मधुकैटभपुत्रेणधुन्धुनादेवानापीडनं ।
 उदङ्कचोदितेनकुवलाश्वेनधुन्धुहननं ।
 देवैःकुवलाश्वस्यधुन्धुमार इतिनामक-
 रणं ।
 २०८ २०५ २४ पतिव्रतामाहात्म्यारंभः ।
 २०९ २०६ ५१ कौशिकबलाकयोःकथा ।
 २१० { २०७ } ६३ कौशिकेनद्विजेनपतिव्रतावचनाद्धर्म-
 व्याधसमीपगमनं । व्याधेनतस्मैनाना-
 धर्मोपदेशः ।
 २११ { २०७ } ४० धर्मव्याधेनशिष्टलक्षणादिकथनं ।
 २१२ २०८ ३९ धर्मव्याधेनस्वस्वधर्मांनुष्ठानस्यश्रेय-
 स्साधनत्वादिकथनं ।
 २१३ २०९ ५७ पौरुषनिन्दनपूर्वकं देवप्रशंसनं ।
 २१४ २१० २१ ब्राह्मणमाहात्म्यकथनं ।
 २१५ २११ २७ धर्मव्याधेनभूतपञ्चकगुणनिरूपणं ।
 २१६ { २१२ } ५६ सत्त्वादिगुणत्रयनिरूपणं ।
 २१७ २१४ २९ धर्मव्याधेनकौशिकायस्वगृहप्रवेशन-
 पूर्वकं वृद्धतरस्वमातापितृप्रदर्शनं ।
 मातापितृविषयेखानुसन्धानप्रकार-
 निवेदनं ।
 २१८ २१५ ३१ धर्मव्याधेनकौशिकप्रतिमातापितृशुश्रू-
 षणचोदनपूर्वकंस्वस्यशूद्रयोर्नौजनन-
 कारणकथनं ।
 २१९ २१६ ३८ कौशिकेनस्वगृहमेत्यस्वपित्रोःशुश्रूषणं ।
 पतिव्रतामाहात्म्योपसंहारः ।
 २२० २१७ २१ आङ्गिरसोपाख्यानारंभः । देवैर्वृहस्प-
 तेर्गुरुत्वेनस्वीकारः
 २२१ { २१८ } ३३ अमीनामुत्पत्तिकथनं ।
 २२२ २२० २० अमीनामुत्पत्तिकथनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- २२३ २२१ ३१ अग्निवंशकथनं ।
 २२४ २२२ ३२ अग्निवंशकथनं ।
 २२५ २२३ १६९ कुमारोत्पत्तिकथारंभः ।
 २२६ २२४ ४१ स्कन्दोत्पत्तिः ।
 २२७ २२५ ४० स्वाहयासप्तर्षिपत्नीष्वरुन्धतीसारू-
 प्यवर्जमितरासांसारूप्यस्वीकारेणग्नि-
 नासहरमणं । षण्मुखोत्पत्तिः । तेन-
 क्रौञ्चगिरिविदारणं । श्वेतपर्वतभेदनं ।
 षड्भिर्लोकपावादभयात्स्वपत्नी-
 नां परित्यागः । इन्द्रेणस्कन्देनसहसं-
 धिकरणं ।
 २२८ { २२६ } ५८ स्कन्दचरित्रप्रतिपादनं । स्कन्दस्य
 २२९ { २२८ } ६० दैवसेनापत्येऽभिषेकः । देवसेनाया
 { १०-१६ } २२९ विवाहः ।
 २३० २३० ५९ स्कन्दचरित्रकथनं ।
 २३१ { २३१ } २८ स्कन्देनखाहादेव्या अभीष्टप्रदानं ।
 { १-२७ } स्कन्दस्यसद्वपुत्रत्वादिकथनं ।
 २३२ { २३१ } ८९ महादेवस्यभद्रवटप्रतिगमनं । देवा-
 { २८-११३ } सुरयुद्धं । महिषासुरसंवादः ।
 २३३ २३२ २१ स्कन्दनाम्नांकीर्तनं ।

समाप्तमार्कण्डेयसमास्यापर्व ॥ ११ ॥

अथद्रौपदीसत्यभामासंवादपर्व ॥ १२ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२३४-२३६) ॥ श्लोकाः ॥ ९३ ॥

- २३४ २३३ ६३ सत्यभामयापतिवशीकरणोपायं पृष्ट्या-
 द्रौपद्यातदुत्तरदानव्याजेनपतिव्रताध-
 र्मकथनं ।
 २३५ २३४ १२ पतिव्रताधर्मकथनं ।
 २३६ २३५ १८ श्रीकृष्णेनसत्यभामयासहस्रपुरं प्रति-
 गमनं ।

समाप्तद्रौपदीसत्यभामासंवादपर्व ॥ १२ ॥

अथघोषयात्रापर्व ॥ १३ ॥ अध्यायाः ॥ २२ ॥

(२३७-२५८) ॥ श्लोकाः ॥ ६३९ ॥

- २३७ २३६ ३१ कस्माच्चिद्ब्राह्मणात्पाण्डववृत्तान्तं श्रुत-
 वताधृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिशोचनं ।
 पाण्डवपराक्रमानुस्मरणेनस्वपुत्राणां-
 तेभ्योवधनिर्धारणपूर्वकं तान्प्रतिपरि-
 शोचनं ।
 २३८ २३७ २५ कर्णेशकुनिभ्यां दुर्योधनप्रतिस्ववैभव-
 प्रदर्शनेनपाण्डवानां दुःखजननायद्वैत-
 वनगमनचोदना ।
 २३९ २३८ २४ द्वैतवनगमनेघोषयात्राया उपायत्वनि-
 धारणं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २४० २३९ २९ दुर्योधनेनथोपयात्राव्याजेनानुजादि-
भिःसहद्वैतवनप्रतिगमनं ।
- २४१ २४० ३१ द्वैतवनेसरस्समीपेकीडास्थाननिर्मातृणां
दुर्योधनभृत्यानांपूर्वमेवतत्रागतैर्गन्ध-
र्वैःप्रतिवारणं । दुर्योधनेनगन्धर्वोत्सा-
रणायसेनाप्रेषणं । गन्धर्वैर्दुर्योधनभ-
टानांभर्त्सनं ।
- २४२ २४१ ३६ गन्धर्वैस्सहकौरवाणामायोधनं । वि-
त्रसेनादिभिर्विंशतीकृतेनकर्णेनरणाङ्क-
णात्पलायनं ।
- २४३ २४२ २४ चित्ररथेनदुर्योधनस्यबन्धनपूर्वकंस्व-
रधारोपणं । इतरैर्गन्धर्वैर्दुर्योधनभ्रा-
तृणांतद्वाराणांचबन्धनं । दुर्योधनामा-
स्यादिभिर्युधिष्ठिरायतन्निवेदनेभीमेन-
तदनुमोदनं ।
- २४४ २४३ ३८ भीमेनदुर्योधनविमोचनस्यानौचित्यप्र-
तिपादनेयुधिष्ठिराज्ञयाऽर्जुनेनतद्विमो-
चनप्रतिज्ञानं
- २४५ २४४ २१ भीमादीनांचित्रसेनादिभिर्युद्धं ।
- २४६ २४५ ३१ अर्जुनेनपराजितचित्रसेनेनस्वस्वस-
खिलकथनं । युद्धोपरमः ।
- २४७ २४३ ३१ सचित्रसेनानांभीमादीनांबद्धदुर्योधन-
मादाययुधिष्ठिरसमीपगमनं । युधि-
ष्ठिराज्ञयागन्धर्वैर्दुर्योधनादीनांबन्धा-
द्विमोचनं । ततोदुर्योधनेनस्वपुरं प्रति-
प्रस्थानं ।
- २४८ २४७ १४ दुर्योधनेनमध्येमार्गमवस्थानं । तत्र-
समागतेनकर्णेनभ्रमात्तस्यगन्धर्वैजेतृ-
त्वरूपेणप्रशंसनं ।
- २४९ २४८ १७ दुर्योधनेनकर्णप्रतियुद्धेसानुजस्यस्वस-
गन्धर्वैर्बन्धनस्यभीमादिभिर्गन्धर्वपरा-
जयस्यकथनं ।
- २५० २४९ ४२ युधिष्ठिरात्स्वस्यबन्धमोचनकथनं । प्रा-
योपवेशनेनिजाध्यवसायकथनपूर्वकं-
दुःशासनप्रतिराज्यपरिपालनविधानं ।
प्रायोपवेशनिवेशनायसान्त्वोक्तिः ।
- २५१ २५० १४ कर्णेनबहुधाप्रार्थनेपिदुर्योधनेनप्रायो-
पवेशाध्यवसायादनिवर्तनं ।
- २५२ २५१ ३१ पातालवासिभिर्दौर्लभ्यसृष्टयाकृत्यया-
प्रायोपविष्टस्यदुर्योधनस्यपातालं प्रति-
नयनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २५३ २५२ ५३ तत्रत्यैर्दौर्लभ्यैस्तूपास्यापूर्वकंप्रायोपवे-
शाश्रित्वं । पुनःकृत्ययादुर्योधनस्य-
पूर्वस्थानप्रत्यानयनं । दुर्योधनेनस्व-
पुरं प्रत्यागमनं ।
- २५४* २५३ २९ भीष्मेणदुर्योधनप्रतिपाण्डवप्रशंसनपू-
र्वकतैःसहसंधिविधानं । [तथाकर्ण-
स्यगृहणं । दुर्योधनानुमत्याकर्णेनदि-
ग्विजयायनिर्गमनं ।]
- २५५ २५४ ३६ दिग्विजयार्थगतैर्नकर्णेनसकलराजव-
शीकरणपूर्वकंपुनर्हास्तिनपुरं प्रत्याग-
मनं ।
- २५६ २५५ २६ दुर्योधनेनराजसूययाजनंप्राथितैर्ब्रा-
ह्मणैर्हेतूक्त्यातन्निषेधनपूर्वकंतप्रतिय-
ज्ञान्तरकरणनियोजनं ।
- २५७ २५६ २५ दुर्योधनेनयज्ञसमापनानन्तरंनिजन-
गरप्रवेशः ।
- २५८ २५७ ३१ दुर्योधनसभायांकर्णेनार्जुनवधप्रति-
ज्ञानं । चारमुखात्पाण्डवैस्तच्छ्रवणं ।

समाप्तधोषयात्रापर्व ॥ १३ ॥

अथमृगस्वप्नोद्भवपर्व ॥ १४ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(२५९) ॥ श्लोकाः ॥ १७ ॥

- २५९ २५८ १७ पाण्डवनिहतभूमिष्ठैर्मृगैर्युधिष्ठिरं प्रति-
स्वप्नेस्थानान्तरमेत्यस्वकुलशेषीकरण-
प्रार्थना । युधिष्ठिरेणपुनःकाम्यकवन-
गमनं ।

समाप्तमृगस्वप्नोद्भवपर्व ॥ १४ ॥

अथव्रीहिद्रौणिकपर्व ॥ १५ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२६०-२६२) ॥ श्लोकाः ॥ १२९ ॥

- २६० २५९ ३८ कदाचनकाम्यकवनवासिनःपाण्डवा-
नुपागतेनव्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिदानप्र-
शंसनं ।
- २६१ २६० ३८ मुद्गलचित्तपरीक्षणयादुर्वासपाट्कृ-
त्लोयाचनेप्यविकृतमनसातेनतदातदा-
ऽन्नदानेनतत्तोषणं । तन्महिम्नासवि-
मानेनदेवदूतेनसशरीरस्यैवमुद्गलस्य-
स्वर्गप्रत्याह्वानं । मुद्गलेनतंप्रतिस्वर्ग-
स्वरूपनिरूपणप्रार्थना ॥
- २६२ २६१ ५३ देवदूतात्स्वर्गसुखस्यास्थिरतांपरिज्ञात-

* २५४ तमाध्यये १६ तमश्लोकद्वाराभ्यसममोऽध्यायः २५५
तमोऽध्यायःसमग्रश्रद्धाक्षिपात्यक्रोशेषुनस्तः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

वतामुद्रलेनस्वर्गानभिरोचनपूर्वकं देव-
दूतस्वर्गप्रतिप्रस्थापनं । व्यासेन
युधिष्ठिरं प्रतिमुद्रलोपाख्यानकथनपूर्व-
कं स्वाश्रमं प्रतिगमनं ।

समाप्तं ब्रीहिद्रौणिकपर्व ॥ १५ ॥

अथ द्रौपदीहरणपर्व ॥ १६ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(२६३-२७२) ॥ श्लोकाः ॥ २९५ ॥

२६३* २६२ २७ कदाचन शिष्यायुतसहितेन दुर्वाससा-
दुर्योधनं गृहं प्रतिगमनं । दुर्योधनेन
स्वपरिचर्यासंतुष्टं तं प्रतिद्रौपद्याभोजना-
वसाने भोजनाय पाण्डवान् प्रतिगमन-
प्रार्थना । दुर्वाससा तस्मै तद्भरणदानपूर्व-
कं पाण्डवान् प्रतिप्रस्थानं ।

२६४ २६३ ४७ दुर्वाससाऽकाले पाण्डवान् प्रत्यनयाच-
नं । तथा युधिष्ठिरानुमत्या शिष्यायुते-
न सह हानाय न दीं प्रतिगमनं । अत्रा-
न्तरे द्रौपदीप्रार्थनया श्रीकृष्णस्य तत्स-
मीपगमनं । तेन स्वीयक्षुन्निवृत्तये द्रौ-
पदीं प्रत्यनयाचनं । तथाऽन्नस्य शेषा-
भावे निवेदितेऽन्नस्थालीमानाभ्यस्तक-
ण्ठलप्रशाकपुलाकभक्षणेन स शिष्यस्य
दुर्वासस आकण्ठभुक्तवत्सृजितजननं ।
ततो भोजनाय भीमेनाह्वाने भयाच्छि-
ष्यैः सह दुर्वाससः पलायनं ।

२६५ २६४ १७ पञ्चस्वपि पाण्डवेषु मृगयार्थं गतेषु स परि-
जनेन जयद्रथेन मार्गवशात् तदाश्रमाभि-
गमनं । तत्र द्रौपदीदर्शनक्षुभितहृदा
तेन तन्निवृत्तं प्रति कोटिकाश्यस्य प्रेषणं ।

२६६ २६५ १४ कोटिकाश्येन तत्पितृमर्तृकुलादिप्रश्नः ।
२६७ २६६ ९ कोटिकाश्यं प्रति द्रौपद्यास्वीयवृत्तान्त-
कथनं ।

२६८ २६७ २८ कोटिकाश्या द्रौपदी तत्त्वं विदितवता ज-
यद्रथेन द्रौपदीमेत्यस्वभार्या भवेति या-
चना ।

२६९ २६८ २९ द्रौपद्यास्त्राभिलाषिणो जयद्रथस्य गृहणं ।
तथा बलात्स्ववस्त्रान्तं कर्षितस्तस्यास्त्रे-
पादधः पातनपूर्वकं खयमेव तद्रथारो-
हणं ।

२७० २६९ ३३ मृगयागतैः पाण्डवैर्दुर्निमित्तदर्शनान्नि-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

पदाशङ्कया सत्स्वराश्रमाभिगमनं ।
तदा द्रौपदीवृत्तान्तावगमेन जयद्रथप-
थानुगते स्तदवलोकनेन कोपात्समुत्क्रो-
शनं ।

२७१ २७० २२ द्रौपद्या जयद्रथं प्रति तत्तद्वक्ष्यप्रदर्शन-
पूर्वकं युधिष्ठिरादिनिर्देशः ।

२७२ २७१ ६९ युधिष्ठिरादीनां जयद्रथादिभिरायोधनं ।
जयद्रथसहायेषु भीमादिभिर्निहतेषु
तेन द्रौपदीविमोचनपूर्वकं पलायनं ।
भीमार्जुनाभ्यां परबोक्तिपूर्वकं तदनु-
धावनं ।

समाप्तं द्रौपदीहरणपर्व ॥ १६ ॥

अथ जयद्रथविमोक्षणपर्व ॥ १७ ॥ अध्यायः ॥ १ ॥

(२७३) ॥ श्लोकाः ॥ ८३ ॥

२७३ २७२ ८३ भीमेन जयद्रथस्य मूर्ध्नि पादप्रहारपूर्वकं
क्षुरप्रेण पञ्चचूडीकरणं । भीमेन बन्ध-
नपूर्वकं मानी तस्य युधिष्ठिरेण मो-
चनं । जयद्रथेन तपःप्रसादितान् महा-
देवाद्भुजवर्जं एकस्मिन्दिने पाण्डवज-
यरूपवरादानं ।

समाप्तं जयद्रथविमोक्षणपर्व ॥ १७ ॥

अथ रामोपाख्यानपर्व ॥ १८ ॥ अध्यायाः ॥ २० ॥

(२७४-२९३) ॥ श्लोकाः ॥ ७६९ ॥

२७४ २७३ १३ युधिष्ठिरेण मार्कण्डेयं प्रति स्वसमान-
दुःखिसत्ताप्रश्नः ।

२७५ २७४ १७ रामोपाख्यानां रंभः । रामादीनामुत्प-
त्तिः । कुबेरोत्पत्तिः ।

२७६ २७५ ४० मुनिवरेण विश्रवसा भार्यात्रयेरावणा-
दीनामुत्पादनं । साजुजेन रावणेन
ब्रह्मणो वरप्राप्तिः । कुबेरनिष्कासन-
पूर्वकं तस्य लङ्कायां निवासः ।

२७७ २७६ १९ रावणो पट्टतदेवगणप्रार्थितेन ब्रह्मणा
श्रीहरेरामत्वेन प्रादुर्भावनिवेदनपूर्वकं
तान् प्रति तत्साहाय्यार्थं वानरादिभावेन
जननचोदना ।

२७८ २७७ ६३ रामस्य यौवराज्याभिषेकारंभः । तस्य
वनगमनं । शूर्पणखावैरूप्यकरणं ।
खरादिहननं । रावणस्य मारीचसमी-
पगमनं ।

२७९ २७८ ४५ रामेण मृगयामारीचहननं । रावणेन
सीताहरणं ।

* एतदादिदुर्वास उपाख्यानात्मकमध्यायद्वयं औत्तराष्टपाठ एव
वृत्तयते ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २८० २७९ ४८ जटायुर्हननं । कबन्धवधः ।
 २८१ २८० ७५ रामसुग्रीवसङ्घं । रावणेनाशोकवने
 सीतानिवेशनं । तत्रत्रिजटयासीता-
 याःपरिसान्त्वनं ।
 २८२ २८१ ३० रावणेनसीतासमीपमेत्यबहुधाप्रलोभ-
 नेप्यविकृतमानसतयाप्रत्याख्यानेस्वा-
 बासंप्रतिगमनं ।
 २८३ २८२ ७१ सुग्रीवेणसीतान्वेषणायवानरप्रेषणं ।
 लङ्कापुरात्प्रतिनिवृत्तेनहनुमतारामाय
 सीतावृत्तान्तनिवेदनं ।
 २८४ २८३ ५४ रामेणसमुद्रतीरेदर्भसंस्तरेशयनं । वि-
 भीषणशरणागतिः । सेतुबन्धनं ।
 २८५ २८४ ४१ अङ्गदेनरावणायरामनिदेशकथनं ।
 वानरराक्षसयुद्धारंभः ।
 २८६ २८५ १५ रामलक्ष्मणादीनारावणेन्द्रजिदादि-
 भिःसहयुद्धं ।
 २८७ २८६ २९ प्रहस्तधूम्राक्षदिवधः । कुंभकर्णेन
 युद्धायगमनं ।
 २८८ २८७ ३० कुंभकर्णवधः ।
 २८९ २८८ २७ लक्ष्मणेन्द्रजितोयुद्धं ।
 २९० २८९ ३४ इन्द्रजिच्छरजलेनमुगधयोरामलक्ष्म-
 णयोर्विज्ञानास्त्रेणमोहापनोदनं । सुग्री-
 वेणमहौषध्यातयोर्विशलीकरणं । रा-
 मादीनानेत्रेषुकुबेरदत्तानीतजलमार्ज-
 नेनातीन्द्रियवस्तुदर्शनशक्त्युदयः ।
 ततोयुद्धायपुनरागतस्येन्द्रजितोलक्ष्म-
 णेनवधः । सीतावधोद्यतस्यरावणस्य
 वृद्धामात्येनसाम्राततोविनिवर्तनं ।
 २९१ २९० ३३ रावणेनस्वयंयुद्धायगमनं । इन्द्रेण
 रामायनिजरथप्रेषणं । रावणवधः ।
 २९२ २९१ ७१ रामसमीपेसीताया आगमनं । सी-
 तायाःसौशील्येशङ्कमानंरामंप्रतिब्रह्म-
 णातत्सौशील्यकथनपूर्वकतत्परिग्रह-
 चोदना । सर्वैःसहरामस्यायोध्याग-
 मनं । रामपक्षाभिषेकः । सुग्रीवविभी-
 षणादीनांस्वस्वपुरंप्रतिप्रेषणं । रामेण
 राज्यपरिपालनं ।
 २९३ २९२ १४ मार्कण्डेयेनरामोपाख्यानकथनपूर्वकं
 युधिष्ठिरस्यशोकापनोदनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

समाप्तरामोपाख्यानपर्व ॥ १८ ॥

अथपतिव्रतामाहात्म्यपर्व ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(२९४-३००) ॥ श्लोकाः ॥ ६०१ ॥

- २९४ २९३ ४२ सावित्र्युपाख्यानारंभः । सावित्र्युत्प-
 त्तिः । सावित्र्यावरान्वेषणं ।
 २९५ २९४ ३३ सावित्र्यासत्यवतोभर्तृत्वेनवरणं । ना-
 रदेनसत्यवत अरुपायुद्धकथनेपितया-
 तादृशाध्यवसायादनिवर्तनं ।
 २९६ २९५ २३ सावित्रीसत्यवतोर्विवाहः ।
 २९७ २९६ ३४ कदाचननारदनिर्दिष्टेसत्यवतोमृतिदि-
 नेसावित्र्यावनगच्छतोभर्तुरनुगमनं ।
 २९८ २९७ ११३ वनंप्रविष्टेनसत्यवताफलाहरणपूर्वकं
 काष्ठविपाटनं । शिरोवेदनादूनेनतेन
 भार्योत्सङ्गेशिरोनिधायशयनं । तत्र
 सत्यवन्मारणाययमागमनं । सत्य-
 वन्तंतच्छरीरात्पाशबन्धनेनाकृष्यग-
 च्छतोयमस्यसावित्र्याऽनुगमनं । त-
 त्स्तुतिवचनेनतुष्टेनयमेतत्सैवरदान-
 पूर्वकंसत्यवतोविसर्जनं । ततःपुनरु-
 ज्जीवितेनसत्यवतासावित्र्यासहस्राश्र-
 मगमनायप्रस्थानं ।
 २९९ २९८ ४५ अकस्माच्चक्षुर्लभतुष्टेनद्युमत्सेनेनतत्र
 तत्रपुत्रान्वेषणं । सत्यवतापितुराश्र-
 माभिगमनं ।
 ३०० २९९ १७ द्युमत्सेनस्यराज्यप्राप्तिः । सत्यवतो
 यौवराज्याभिषेकः । कथोपसंहारः ।

समाप्तपतिव्रतामाहात्म्यपर्व ॥ १९ ॥

अथ कुण्डलाहरणपर्व ॥ २० ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(३०१-३११) ॥ श्लोकाः ॥ ३१० ॥

- ३०१ ३०० ३९ सूर्येणस्वप्रेकर्णंप्रति अर्जुनप्रियचिकी-
 र्षयाभ्राविकवचकुण्डलाचनानिवेद-
 नपूर्वकतद्दानप्रतिषेधोपदेशः । कर्णे-
 नसूर्यंप्रतिसहेतुकमिन्द्रायतद्दानप्रति-
 ज्ञानं ।
 ३०२ ३०१ १८ सूर्येणहेतुकथनपूर्वकपुनरिन्द्रायकवच-
 कुण्डलदानप्रतिषेधोपदेशः ।
 ३०३ ३०२ २५ कर्णेनसानुनयंशक्रायकवचकुण्डलदा-
 नेऽभ्यनुज्ञाप्राप्त्यना । सूर्येणकर्णंप्रति
 शकाच्छक्तिगृहीतातद्दानाभ्यनुज्ञानं ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

- ३०४ ३०३ २९ दुर्वाससःपरिचर्यार्थकुन्तिभोजेनकु-
न्यानियोजनं ।
- ३०५ ३०४ २० कुन्त्यापरिचर्ययादुर्वाससःपरितोषणं ।
- ३०६ ३०५ २३ दुर्वाससाकुन्त्यैसकलदेववशीकरणद-
क्षस्यमन्त्रस्योपदेशः ।
- ३०७ ३०६ २८ कदाचनऋतुघ्नातयासूर्यमवलोकय-
न्त्याकुन्त्यादुर्वासोदत्तमन्त्रपरीक्षणा-
यतदाह्वानं । तत्रसूर्यागमनं ।
- ३०८ ३०७ २८ मैथुनमन्तरादुदशकानुनयेभास्करेकु-
न्याकृच्छ्रात्तदङ्गीकरणं । सूर्येणपुनः
कन्यात्वरूपवरदानपूर्वकं तस्यागर्भा-
धानं ।
- ३०९ ३०८ २९ कुन्त्यांसहजकवचकुण्डलस्यकर्णस्यो-
त्पत्तिः । शिशुमञ्जूषायानिक्षिप्याश्व-
नद्याविसर्जनं । मञ्जूषायाःक्रमेणच-
म्यापुरीप्रवेशः ।
- ३१० ३०९ २७ सूतेनाधिरथेनमञ्जूषायाग्रहणं । त-
त्स्थशिशोःस्वपुत्रत्वेनकरणं । कर्णेन
परशुरामादिभ्योऽस्त्रग्रहणं । दुर्योधने-
नसहसख्यकरणं ।
- ३११ ३१० ४४ ब्राह्मणवेषधारिणेन्द्रेणकवचकुण्डलया-
चनं । कर्णेनतस्माच्छक्तिग्रहणपूर्वकं
तद्दानं ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

समाप्तकुण्डलाहरणपर्व ॥ २० ॥

अधारण्यपर्व ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ४ ॥

(३१२-३१५) ॥ श्लोकाः ॥ २३७ ॥

- ३१२ ३११ २१ युधिष्ठिरादिभिःकाम्यकवनात्पुनर्द्वैत-
वनंप्रत्यागमनं । तत्रकेनचिन्मृगेण
तरुसंघर्षणात्स्वविषाणलम्बेनब्राह्मण-
स्यारणिनासहप्रायनं । तदानयनाय
पाण्डवैस्तदनुधावनं । ततस्तैःसुदूरं-
स्वापकर्षणपूर्वकमन्तर्हितेष्टग्रेभ्रान्त्या
वटमूलेसमुपवेशनं ।
- ३१३ ३१२ ५१ पानीयानयनायसरोगतेषुनकुलादिषु
यक्षवचनावमल्यापानीयपानेनदीर्घ-
निद्राश्रयणादनागतेषुयुधिष्ठिरेणापि
तत्सरोगमनं ।
- ३१४ ३१३ १३६ युधिष्ठिरेणसरस्तीरशायिनांभ्रातृणाम-
वलोकनेनसकरुणंपरिदेवनपूर्वकंजल-
पानायप्रयतनं । यक्षेणस्वप्नश्रानामु-
त्तरदानमन्तराजलपानस्यदुदशकत्व-
कथनेयुधिष्ठिरेणतेषांसमुचितोत्तर-
दानं । ततस्तुष्टेनयक्षेणभीमादीनां
चतुर्णामुज्जीवनं ।
- ३१५ ३१४ २९ यक्षेणयुधिष्ठिरंप्रतिस्वस्वरूपप्रकाशन-
पूर्वकंअरणिहरणादेःशीलशोधनायस्व-
कृतत्वकथनेनतदभिमतवरप्रदानं ।

समाप्तमारण्यपर्व ॥ २१ ॥

वनपर्वसंपूर्ण ॥ ३ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

चिराटपर्व ॥ ४ ॥

अवान्तरपर्वणि ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ७८ ॥ श्लोकाः ॥ ३४९४ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ पाण्डवप्रवेशपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १४ ॥

(१-१४) ॥ श्लोकाः ॥ ६१६ ॥

- १ * ५० युधिष्ठिरेणब्राह्मणायमृगापहृतारणि-
भाण्डप्रत्यर्पणं । धौम्येनयुधिष्ठिर-
परिसान्त्वनं । पाण्डवैर्धौम्येनस-
मन्त्रायकचिदुपवेशनं ।
- २ १ ३१ युधिष्ठिरेणप्रातृभिःसंमन्त्र्यविराटनग-
रेनिवासनिर्धारणं । तथास्वस्ययति-
वेषपरिग्रहेणविराटसभास्तारीभवन-
कथनं ।
- ३ २ ५२ भीमेनयुधिष्ठिरंप्रतिस्वसूदवेषपरि-
ग्रहेणविराटभवनेनिवासकथनं । ४
र्जुनेननपुंसकवेषपरिग्रहेणराजकन्या-
नाटनादिकथनं ।
- ४ ३ ३८ नकुलेनविराटनगरैःश्वपालकतयास्व-
स्यनिवासकथनं । सहदेवेनगोपालक-
तयास्वस्यनिवासकथनं ।
- ५ ४ ८६ पाण्डवैर्नन्दसेनादीन्प्रतिद्वारकादिगम-
नचोदना । पाण्डवान्प्रतिधौम्येन
राजगृहवासप्रकारानुशासनं ।
- ६ { ५ } २७ पाण्डवैर्धौम्यविसर्जनपूर्वकंविराटनग-
रसमीपगमनं ।
- ७ { ५ } ६७ इमशानसंनिहितेशमीवृक्षेस्वायुधनि-
क्षेपःतथास्वेषांसांकेतिकनामकल्पनं ।
- ८ ६१ ३६ युधिष्ठिरकृतादुर्गास्तुतिः ।
- ९ ७ ५४ युधिष्ठिरेणयतिवेषपरिग्रहेणविराटस-
भाप्रवेशः । प्रत्युत्थानादिनासत्कृतेन
युधिष्ठिरेणविराटभवनेनिवासः ।

* एतदध्यायस्वाकथा आत्तराहपाठवनपर्वणः ३१५ तमाध्याय-
स्थतयावर्तते ।

† अयमध्यायोदाक्षिणात्यकोशेषुनास्ति ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १० ८ २४ भीमेनसूदवेषपरिग्रहेणविराटसभाप्र-
वेशः । विराटेनतस्यपाकाधिकारे
नियोजनं ।
- ११ ११ २४ अर्जुनेनषण्डवेषेणविराटसभाप्रवेशः ।
विराटेनतस्यकन्यानाटनेनियोजनं ।
- १२ १२ १६ नकुलेनसादिवेषेणविराटसभाप्रवेशः।
विराटेनतस्याश्वपालनेनियोजनं ।
- १३ १० २७ सहदेवेनगोपवेषधारिणाविराटसभा-
गमनं । विराटेनतस्यगवांपालनेनियो-
जनं ।
- १४ ९ ८४ द्रौपद्यासैरन्ध्रीवेषधारणेनसुदेष्णागृहे
निवासः ।

समाप्तं पाण्डवप्रवेशपर्व ॥ १ ॥

अथ समयपालनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायः ॥ १ ॥

(१५) ॥ श्लोकाः ॥ ६३ ॥

- १५ १३ ६३ पाण्डवैःस्वस्वव्यापारैर्विराटपरितोषणं ।
भीमेनशङ्करोत्सवेमहामल्लमारणं ।

समाप्तंसमयपालनपर्व ॥ २ ॥

अथ कीचकवधपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(१६-२८) ॥ श्लोकाः ॥ ७२२ ॥

- १६ { १४ } ३३ द्रौपद्यास्वामानंकामयमानस्यकीचक-
१७ { १४ } २१ स्य प्रत्याख्यानं ।
- १८ १५ ५६ कीचकेनसुदेष्णांप्रतिद्रौपद्याःस्ववशी-
करणप्रार्थना । सुदेष्ण्याकीचकेसुरा-
हरणव्याजेनतद्गृहंप्रतिद्रौपदीप्रषणप्र-
तिज्ञानं । तथासुरानयनायकीचक-
गृहंप्रतिद्रौपद्यागमनचोदना ।
- १९ { १६ } ६४ कीचकगृहंप्रतिप्रस्थितयाद्रौपद्यास्व-
स्यादूषणायसूर्योद्दिदेवप्रार्थना । सूर्ये-
णतद्रक्षणायनिगूढस्य रक्षसःप्रषणं ।
कीचकेनद्रौपदींप्रतिस्ववशीभवनया-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- चनं । तयातदनञ्जीकारेरोषात्पादेन
ताडनं । सूर्यदूतेनरक्षसाकीचकस्य
भूमौनिपातनं । युधिष्ठिरेणकीचक-
जिघांसोर्भीमस्यसंकेतेनप्रतिषेधनं ।
२० { १६ } ७८ विराटेनकीचकस्यदण्डप्रयोगाद्ब्रूया-
{ ३४-५१ } द्रौपद्यातंप्रत्युपालंभनं । युधिष्ठिरेण-
द्रौपद्याःसान्त्वनं । अज्ञानादिवशो-
हेतुंपृच्छन्तीसुदेष्णांप्रतिद्रौपद्यातद्धे-
तोःकथनं ।
२१ + ३८ कीचकोत्पत्तिप्रकारादिकथनं ।
२२ { १७ } १२५ कीचकंजिघासन्त्याद्रौपयारात्रौमहान-
{ १८ } समेत्यस्वपतोभीमस्यप्रबोधनं । कीच-
{ १९ } ककूतापमानकथनं । तथायुधिष्ठिरा-
दीन्प्रतिनामनिर्देशपूर्वकमनुशोचनं ।
२३ २० ३३ द्रौपद्याभीमंप्रतिकीचकहहनचोदना ।
भीमेनद्रौपदींदृष्ट्वाशोचनं ।
२४ २१ ५५ द्रौपदीभीमसेनसंवादः । द्रौपद्याभीमं
प्रतिकीचकहहनचोदना ।
२५ { २२ } ५३ भीमवचनाद्द्रौपद्याकीचकंप्रतिरात्रौन-
{ १-३५ } र्तनागारागमनचोदना ।
२६ { २२ } ५४ पूर्वमेव नर्तनागारागमतेनभीमेनपश्चा-
{ ३६-९४ } दागतस्यकीचकस्यमारणं । उपकीच-
कानांतत्रागमनं ।
२७ २३ ६५ उपकीचकैःपाञ्चाल्याःकीचकेनसहच-
रमविमानारोपणेनद्रुमशानप्रापणं ।
भीमेनोपकीचकानांहननं ।
२८ २४ ४७ सुदेष्ण्याविराटनियोगाद्द्रौपदींप्रति
स्वपुराभिर्गमनचोदना । द्रौपद्यामासा-
वधिस्ववासाभ्यनुज्ञाप्रार्थनायांसुदेष्ण-
यातदङ्गीकरणं ।

समाप्तंकीचकवधपर्व ॥ ३ ॥

अथ गोप्रहणपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ४५ ॥

(२९-७३) ॥ श्लोकाः ॥ १९१६ ॥

- २९ २५ ३७ पाण्डवान्वेषणायक्रमेणविराटपुरमा-
गतैश्चारैर्होस्तिनपुरमेत्यदुर्योधनसमी-
पेपाण्डवानवगतिनिवेदनपूर्वकंकीच-
कवधनिवेदनं ।
३० २६ २३ दुर्योधनादिभिःपाण्डवान्वेषणायस-
मालोचनं ।
३१ { २७ } ५३ द्रोणेनदुर्योधनंप्रतिपाण्डवानांभार्मि-
{ २८ } कलादिगुणकथनं । भीष्मेणतैःसह-
संधिविधानं ।

- ३२ { २९ } ६४ दुर्योधनेनकीचकवधस्यभीमसेनकृत-
{ ३० } त्वसंभावना । तथाभीष्माद्यनुमत्यासुश-
र्मणोविराटनगरंप्रतिप्रेषणं । सुशर्मणा
विराटनगरमेत्यदक्षिणभागोगोप्रहणं ।
३३ ३१ ४९ गोपैर्विराटंप्रतिसुशर्मणागोप्रहणनिवे-
दनं । विराटादिभिर्युद्धायनिर्गमोद्य-
मः । युधिष्ठिरेणविराटंप्रतिस्त्रिंशद्युद्ध-
कौशलनिवेदनेनप्रातृभिःसहसमरा-
याभियानं ।
३४ ३२ ३३ विराटसुशर्मसैन्ययोर्युद्धं । युधिष्ठिरा-
दिनिहतानांपरिसंख्यानं । विराटसु-
शर्मणोर्युद्धं ।
३५ ३३ ७१ सुशर्मणाविराटस्ययुद्धं । भीमेनयुधि-
ष्ठिरचोदनयाविराटस्यमोचनपूर्वकंसु-
शर्मणोबन्धनं । युधिष्ठिरेणकरुणया
सुशर्मणोविमोचनं ।
३६ ३४ २७ युधिष्ठिरचोदनयाविराटप्रेषितैर्दूतैर्नग-
रमेत्यजयोद्धोषणं ।
३७ ३५ २२ दुर्योधनेनभीष्मद्रोणादिभिःसहविराट-
नगरमेत्योत्तरभागैर्गवांप्रहणं । गोपा-
लेनोत्तरकुमारंप्रतिगोप्रहणनिवेदनं ।
३८ { ३६ } ७३ उत्तरेसमुचितसारथेरभावेनखिद्यमा-
{ ३७ } नेऽर्जुनेनद्रौपदींप्रत्युत्तरायबृहन्नला-
याःसारथ्यकौशल्यनिवेदनचोदना ।
उत्तरयाबृहन्नलांप्रतिसारथ्यकरणप्रा-
र्थना । अर्जुनसारथिकेनोत्तरेणरणा-
भियानं ।
३९ ३८ ८० उत्तरेणरथादवस्कन्धभयात्पलायनं ।
तमनुधाविनाऽर्जुनेनतस्यकेशपाशेप्र-
हणेनपरिसान्त्वनपूर्वकंपुनारथारोपणं ।
गाण्डीवानयनायशर्मांप्रतिगमनं ।
४० { ३९ } ६० बृहन्नलांदृष्ट्वाऽयमर्जुनएवेतिकुरुणां-
{ ४० } निश्चयः । शमीसमीपमेत्यर्जुनेनोत्त-
{ ४१ } रंप्रतिपाण्डवैरायुधान्यत्रनिहितानी-
तिकथनं । उत्तरेणार्जुनचोदनयाशमी-
मारुह्यधनुरादानं ।
४१ ४२ २१ उत्तरेणार्जुनंप्रतिउत्तरात्कार्मुकस्वामिनां-
प्रश्नः ।
४२ ४३ २५ अर्जुनेनोत्तरंप्रतियुधिष्ठिराद्यायुधानां
पृथक्पृथक्प्रश्ननिर्देशेनतत्तत्स्वामिकल-
कथनं ।
४३ ४४ ५२ अर्जुनेनोत्तरंप्रतिस्वस्यार्जुनलकथनपूर्-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

- वैकङ्क्यादीनामुधिष्ठिरादित्वकथनं ।
अर्जुनस्य दक्षनात्रानिर्वचनं ।
- ४४ ४५ ६० उत्तरेण स्वापराधक्षमापनं । अर्जुनेन
स्वसङ्गैव्यप्राप्तिहेतुकथनं । उत्तरं सा-
रथिकृत्वाऽर्जुनेन रणाभियानं ।
- ४५ { ४६ } २० अर्जुनेन हनुमद्भजस्यारथे स्थापनं । त-
था स्वशङ्खादिशब्दश्रवणविवृतस्तस्योत्त-
रस्वसमाश्रयसन् पूर्वकरणाभियानं ।
- ४६ { ४६ } १० द्रोणेन दुर्योधनं प्रति बृहन्नलायाः ।
त्वक्तव्यं पूर्वकं दुर्योधनं प्रति कथनं ।
- ४७ ४७ ३५ द्रोणवचनाद्बृहन्नलायाः अर्जुनलनिर्धा-
रणेन विषादात्तूष्णीभूतेषु स्त्रीषु दुःख-
धनेन तेषां समरप्रोत्साहनं ।
- ४८ ४८ २८ कर्णेनात्मघातनपूर्वकमर्जुनपराभवन-
प्रतिज्ञानं ।
- ४९ ४९ २६ कृपाचार्येणार्जुनप्रशंसनपूर्वकं कर्णगर्ह-
णं । तथा स्वैवेकैकेनार्जुनस्य दुर्जयल-
क्षणपूर्वकं संभूयाभियाननिर्धारणं ।
- ५० ५० ४१ कर्णेन कृपाचार्यगर्हणं । तदसहिष्णु-
नाऽश्वत्थामासममोद्घाटनं कर्णदुर्योध-
नोपालम्भः ।
- ५१ ५१ २४ संकुद्रमश्वत्थामानं प्रति भीष्मेण द्रोणा-
दिप्रशंसनपूर्वकं परिसान्त्वनं । दुर्योधने-
न भीष्मकर्णोभ्यां सहकृपद्रोणक्षमापनं ।
- ५२ ५२ ३३ भीष्मेण दुर्योधनं प्रति हेतुपन्यासपूर्वकं
मुधिष्ठिरप्रतिश्रुतवनवासदिकालस्यप-
रिसमाप्तिकथनं । भीष्मेण द्रोणवचना-
द्द्रोभिः सह दुर्योधनस्य प्रस्थापनपूर्वकं से-
नायाव्यूहोत्तरणेन समराभ्याभियानं ।
- ५३ ५६ २१ इन्द्रेण सुदर्शननामनि कामगामिनि प्रा-
सादे देवगणसमारोपणपूर्वकरणावलोक-
नयाय गगनाङ्गणावतरणं ।
- ५४ ५३ २२ सैन्यमध्ये दुर्योधनमवलोकयताऽर्जु-
नेनोत्तरं प्रति तत्पदवीमनुरथयापनचो-
दना । तथा द्वाभ्यां द्वाभ्यां बाणाभ्यां
द्रोणाद्यभिवादनपूर्वकं ताभ्यामेव तत्त-
त्कर्णमूले कुशलप्रश्नः । द्रोणेन तत्कौशल-
श्लाघनं ।
- ५५ ५४ ४६ अर्जुनेन सेनामध्ये सुयोधनानवलोकने-
न तत्स्य वामादानेन गमनसंभावनाया
रथेन गवाप्रप्रलभियानं । भीष्मेण
पार्थसंभावविज्ञानेन सेनायासह तमनुधा-

- वनं । गवान्तिकमुपगतवताऽर्जुनेन
तद्रक्षिणाबाणगणैरभिहननेन गवानि-
वर्तनं ।
- ५६ ५५ २८ अर्जुनेनोत्तरं प्रति द्रोणकर्णादिरथानाम-
साधारणध्वजचिह्नप्रदर्शनपूर्वकं तत्त-
न्नामनिर्देशेन तत्तत्पराक्रमवर्णनं ।
- ५७ ५४ ६८ अर्जुनस्य भीष्मद्रोणादिभिः सह युद्धं ।
अर्जुनेन कर्णस्य पराजयः ।
- ५८ { ५४ } ७७ अर्जुनेन कर्णस्य पराजयः । अर्जुनपरा-
जितेन कर्णेन रणाङ्गणादपयानं ।
- ५९ ५८ ९८ द्रोणार्जुनयोर्युद्धवर्णनं । अर्जुनबाणा-
भिहितविषयेण द्रोणेऽश्वत्थामात्तद्रक्ष-
णायार्जुनं प्रत्यभियानं । अत्रान्तरे
द्रोणेनापयानं ।
- ६० ५९ १७ अर्जुनेनाश्वत्थामपराजयः ।
- ६१ ५७ ६२ अर्जुनस्य कृपाचार्येण सह युद्धं । सम-
राङ्गवर्णनं ।
- ६२ ६४ ३४ भीष्मार्जुनयोर्युद्धं ।
- ६३ ६४ ५३ अर्जुनेन भीष्मपराजयः ।
- ६४ { ६२ } २७ अश्वत्थामाकर्णगर्हणं । कर्णादिपञ्च-
महारथैरर्जुनेन प्रत्यभियानं ।
- ६५ ६२ ५४ अर्जुनेन दुःशासनादिपराभवनपूर्वकं
भीष्मादिभिः सहायोधनं ।
- ६६ ६५ ५१ अर्जुनेन भीमसुतं परिसमाश्रयदुर्योधन-
रथं प्रति स्वरथयापनचोदना । तथा यु-
द्धे पलायमानदुर्योधनं प्रति सोपाहासमा-
ह्वानं ।
- ६७ ६६ ४६ दुर्योधनेन पुनः परावृत्त्याभियानं । भी-
ष्मादिभिस्तद्रक्षणापरितोऽवस्थानं ।
अर्जुनेन तैः सह चिरं प्रयुध्य पश्चात्समो-
हनास्त्रप्रयोगः । उत्तरकुमारेणार्जुन-
चोदनायाऽस्त्रमोहितानां वस्त्रापहरणं ।
अर्जुनेन बाणैर्भीष्माद्यभिवादनं ।
- ६८ ६७ २४ अर्जुनेनोत्तरं प्रति युधिष्ठिरादित्वप्र-
काशनप्रतिषेधः । तथा शमीतरावायु-
धनिघानपूर्वकं बृहन्नलावेषपरिग्रहेण
सारथ्यकरणं । उत्तरेणार्जुनचोदन-
यास्वजयोद्धोषणाय नगरं प्रति दूतप्रेषणं ।
विराटेन युधिष्ठिरादिभिः सह युद्धसमाप्ति-
जयानन्तरं पुनरप्यगमनं । तथोत्तर-
स्य कुरुविजयाय बृहन्नलाय सह गमनश्र-
वणेन तद्रक्षणाय सेनाप्रेषणचोदना ।

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

अत्रान्तरेविराटायदूतैरुत्तरजयनिवे-
दनं । कुमारानयनायवादित्रादिप्रेषणं ।
७० { ६८ } ५१ उत्तरजयश्रवणहृष्टेनविराटेनयुधिष्ठि-
रेणसहयुतदेवनं । विराटेनोत्तरप्रशं-
सनेकङ्केनबृहन्नलयाकुरुपराजयकथनं ।
ततोऽष्टेनविराटेनतस्यमुखेऽक्षेणता-
डनं । क्षतात्प्रस्रवतोरकस्यसैरन्ध्या-
निजोत्तरीयेणग्रहणं ।
७१ + ३१ अर्जुनकौरवयुद्धदिदृक्षयासमागतानां
देवानांपुनःस्वर्गप्रतिगमनं ।
७२ { ६८ } ६९ उत्तरेणराजाभ्यनुज्ञयाऽन्तःपुरमेत्य
तदभिवादने । युधिष्ठिरव्रणावलोक-
नभीतस्योत्तरस्यचोदनयाविराटेनयु-
धिष्ठिरक्षमापनं । ततोऽर्जुनस्यान्तःप्र-
वेशः । विराटेनोत्तरप्रशंसनेतेनतंप्रति
कस्यचिद्देवपुत्रस्येतृत्वकथनं । ततो-
ऽर्जुनेनोत्तराप्रश्रुतिभ्यःकुरुवन्नदानं ।
७३ + १९ भीमार्जुनादिभीराव्रौयुधिष्ठिरसमीप-
गमनं । युधिष्ठिरेणसहर्षस्नानभिभा-
षणे अर्जुनेनभीमंप्रतितत्कारणप्रश्नः ।
युधिष्ठिरेणतंप्रतिविराटेनाक्षताडनस्य
तत्कारणत्वकथनं । भीमादिभिःक्रो-
धाद्विराटवधाप्यवसायेयुधिष्ठिरेणसहे-
तुकंतप्रतिषेधनं ।

समाप्तं गोग्रहणपर्व ॥ ४ ॥

अथ वैवाहिकपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

(७४-७८) ॥ श्लोकाः ॥ १७७ ॥

७४ ७० ३० परेद्युःप्रभातेयुधिष्ठिरादिभीराजलक्ष-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

णधारणेनधिहासनादिषुपवेशनं । त-
त्रागतवताविराटेनयुधिष्ठिरस्यसिंहा-
सनोपवेशनाक्षेपः । अर्जुनेनतस्य
याथातथ्यकथनं ।
७५ ७१ ३६ अर्जुनेनविराटप्रश्नाद्वल्लादीनांभीम-
सेनादिलकथनं । उत्तरेणयुधिष्ठिरा-
दीनांपराक्रमवर्णनं । ततोविराटेन
युधिष्ठिरादीनांप्रसादनं ।
७६ + २० उत्तरेणविराटंप्रतियुधिष्ठिरादिऋतोप-
कारस्मारणपूर्वकमुत्तरायाःप्रदानेनत-
त्प्रसादनचोदना । उत्तरायाःपुरस्का-
रेणसप्रणामंप्रसादयतेविराटायाभय-
प्रदानं ।
७७ { ७२ } ३७ विराटेनार्जुनंप्रतिस्वकुमार्याउत्तराया-
भार्यात्वेनप्रतिग्रहणप्रार्थनेतंप्रत्यर्जुने-
नसहेतुकथनंछुषात्वेनपरिग्रहाङ्गीक-
रणं । दुर्योधनेनयुधिष्ठिरंप्रतिदत्तमु-
खेनत्रयोदशवत्सरस्यासंपूर्तावेवार्जुने-
नात्मप्रकाशनात्पुनर्वनवासविधेयता-
निवेदनं । युधिष्ठिरेणतंप्रतितेनैवदूते-
नभीष्ममुखात्संदेहस्यपरिहरणीयता-
प्रतिवेदनं । भीष्मेणविचार्यनिर्धारण-
पूर्वकंसकेतकालस्यपूर्णत्वोक्तिः ।
७८ { ७२ } ५४ उपप्लव्यंप्रतिकृष्णागमनं । तत्रद्रुप-
दायागमनं । उत्तराभिमन्योर्विवाहः ।

संपूर्णवैवाहिकपर्व ॥ ५ ॥

विराटपर्व संपूर्ण ॥ ४ ॥

श्रीवेद्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

ॐ

उद्योगपर्व ॥ ५ ॥

अवान्तरपर्वणि ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ १०६ ॥ श्लोकाः ॥ ६७५३ ॥

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

अथ सेनोद्योगपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १९ ॥

(१-१९) ॥ श्लोकाः ॥ ६०६ ॥

१	१	२५	विराटसभां प्रविष्टे पुराजमुश्रीकृष्णेन वृ- तराष्ट्रं प्रतिदूतप्रेषणनिर्धारणं ।
२	२	१५	बलरामेण स्वस्य दुर्घोषेन पक्षपातावि- ष्करणं ।
३	३	२३	सात्यकिना बलरामवचनप्रतिक्षेपपूर्व- कं दुर्घोषेन निप्रहनिर्धारणं ।
४	४	२६	द्रुपदेन सात्यकिमतानुमोदनेन राज्ञामा- ह्वानाय दूतप्रस्थापनकथनपूर्वकं स्वपुरो- हितस्य वृतराष्ट्रं प्रतिप्रेषणकथनं ।
५	५	१९	श्रीकृष्णेन राज्ञा वृतराष्ट्रस्य च दूतपुरोहि- तप्रेषणसंदिश्यद्वारकागमनं । आहू- तानां राज्ञा मागमनं । दुर्घोषेन आहूता- नां राज्ञा च तं प्रत्यागमनं ।
६	६	१९	द्रुपदेन वृतराष्ट्रं प्रतिस्वपुरोहितप्रेषणं ।
७	७	४१	दुर्घोषेन अर्जुनयोः कृष्णदर्शनाय दृष्ट- यायुगपद्भारकागमनं । अर्जुनेन श्रीकृ- ष्णसारथ्येन वरयित्वा तेन सह हास्तिन- पुरगमनं । दुर्घोषेन श्रीकृष्णकुमा- रानां दायकृतवर्षणासहस्रपुरगमनं ।
८	८	६०	शल्यागमनं । गूढेन दुर्घोषेन शल्य- साहाय्यवरणं । युधिष्ठिराभ्यर्थनया कर्णस्य सारथ्यकरणे तत्तेजोवधकरणप्र- तिज्ञानं ।
९	९	६८	त्वष्टृपुत्रस्य विश्वरूपस्य कथा । इन्द्रेण- विश्वरूपहननं । तद्वधकुपितेन त्वष्ट्रे- न्द्रवधाय वृत्रस्योत्पादनं ।
१०	१०	५३	इन्द्रेण वृत्रासुरवधः । इन्द्रस्य ब्रह्मह- त्याप्राप्तिः ।
११	११	२६	नहुषस्य देवराज्येऽभिषेकः । नहुषेण शचीकामना ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

१२	१२	३२	नहुषवधनाय शच्या तेन सह समयकर- णाय तत्समीपगमनं ।
१३	१३	२७	शच्या समयकरणं । देवैर्विष्णवाज्ञये- न्द्रस्य ब्रह्महत्यापनोदनाय श्वमेधयाज- नं । शच्योपश्रुतिदेवीपूजनं ।
१४	१४	१८	उपश्रुतिदेव्याश्चैव इन्द्रप्रदर्शनं ।
१५	१५	३७	शचीवचनात् नहुषेणागस्त्यादिसप्तर्षी- णां स्वशिविकावाहनचोदना । अग्नि- नेन्द्रान्वेषणं ।
१६	१६	३६	अग्निना पद्मनालस्थमिन्द्रं दृष्ट्वा बृहस्पत- ये तन्निवेदनं । बृहस्पतिना तत्र गत्वे- न्द्रे स्तूयमाने कुबेरादीनां तत्रागमनं । इन्द्रेण नहुषजये साहाय्यायाग्नेर्भागदा- नपूर्वकं कुबेरादीनां तत्तद्दिगाधिपत्येऽ- भिषेचनं ।
१७	१७	२३	लोकपालैस्सह नहुषनिषूदनोपायं मन्त्र- यन्तमिन्द्रमेत्यागस्त्येन नहुषस्य देव- राज्यात्परिभ्रंशनिवेदनम् ।
१८	१८	२५	इन्द्रेण पुनर्देवलोकमेत्यत्रैलोक्यराज्य- पालनं । शल्येनेन्द्रवृत्तान्तकथनपूर्वकं युधिष्ठिरादीनां श्वास्यपुनर्दुर्घोषेन समी- पगमनं ।
१९	१९	३३	सात्यकिप्रमुखानां राज्ञां स्वस्वतेनानय- नपूर्वकं युधिष्ठिरं प्रत्यागमनं । भगद- त्तादीनां दुर्घोषेन प्रत्यागमनं ।

समाप्तं सेनोद्योगपर्व ॥ १ ॥

अथ सञ्जययानपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(२०-३२) ॥ श्लोकाः ॥ ३८१ ॥

२०	२०	२१	हास्तिनपुरंगतेन द्रुपदपुरोहितेन सभा- मध्ये द्रुपदवचनकथनं ।
२१	२१	२२	भीष्मेण द्रुपदपुरोहितवाक्येऽनुमोदिते कर्णेन तदाक्षेपपूर्वकं सङ्केतकालस्य शो-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

षतयापुनर्वनवासादिनातत्समापने
राज्यदानोक्तिः । भीष्मेणकर्णाधिके-
पः । धृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिस्वेन
सञ्जयप्रेषणकथनपूर्वकपुरोहितस्यप्र-
तियापनं ।

- २२ २२ ४० धृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिसञ्जयप्रेषणं ।
२३ २३ २८ सञ्जयेनोपप्लाव्यगत्वापाण्डवान्प्रतिधृ-
तराष्ट्रकृतकुशलप्रश्नकथनं । युधिष्ठिरे-
णसञ्जयंप्रतिधृतराष्ट्रादीनांकुशलप्रश्नः ।
२४ २४ १० सञ्जयेनयुधिष्ठिरप्रश्नानामुत्तरदानपू-
र्वकं धृतराष्ट्रसंदेशश्रवणविधानं ।
२५ २५ १५ सञ्जयेनयुद्धनिन्दनपूर्वकं पाण्डवैः शम-
स्वीकारस्य भीष्मधृतराष्ट्राद्यभिमतत्व-
कथनं ।
२६ २६ २९ युधिष्ठिरेणस्वेषामजय्यलमभिधाय
स्वस्येन्द्रप्रस्थराज्यदानेशान्तिकथनं ।
२७ २७ २७ सञ्जयेनयुधिष्ठिरंप्रतियुद्धदोषोद्भावन-
पूर्वकंपरैर्भागाप्रदानेपिशमाश्रयणस्यै-
वज्यायस्त्वकथनं ।
२८ २८ १४ युधिष्ठिरेणधर्माधर्मेनिर्णयस्येतरासा-
धारणतयास्वस्वधर्मरहस्यज्ञश्रीकृष्णव-
चनानुयायित्वकथनं ।
२९ २९ ६० श्रीकृष्णेनसञ्जयंप्रतिस्वस्वसन्ध्यर्थं धृत-
राष्ट्रसमीपेआगमनकथनं ।
३० ३० ५२ युधिष्ठिरेणसञ्जयंप्रतिभीष्मादिभ्यः
स्वेषांकुशलनिवेदनचोदनं । तथादु-
र्योधनंप्रतिसन्धिप्रतिग्रहान्यतरपक्षस्वी-
करणाभ्यनुज्ञानकथनचोदनं ।
३१ ३१ २३ युधिष्ठिरेणसञ्जयंप्रतिधृतराष्ट्रभीष्मयो-
रभिवादनपूर्वकंसन्धिकरणविज्ञापन-
निवेदनचोदनं । तथादुर्योधनंप्रति
तत्कृतानयोपेक्षणकथनपूर्वकंप्रामप-
न्नकदानेनसन्धिकरणसंदेशः ।
३२ ३२ ४० सञ्जयेनरात्रौधृतराष्ट्रमुपागम्ययुधि-
ष्ठिरकृतकुशलप्रश्नादिकथनं । तथा
धृतराष्ट्रंविगर्हयुधिष्ठिरवचनस्यश्वःक-
थनपूर्वकंस्वभवनगमनं ।

समाप्तं सञ्जययानपर्व ॥ २ ॥

अथ प्रजागरपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(३३-४०) ॥ श्लोकाः ॥ ६०९ ॥

३३ ३३ १३० धृतराष्ट्रेणरात्रौविदुरानयनं । चिन्त-

५

याप्रजागरंगतेनधृतराष्ट्रेणदुर्योधनादि-
मुखोपायप्रश्नेविदुरेणनीतिकथनपूर्व-
कंपाण्डवेभ्योराज्यदानस्यतदुपायत्व-
कथनं ।

- ३४ ३४ ८७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिपुनर्नीतिकथनं ।
३५ ३५ ८९ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिकेशिन्यथेमुधन्व-
विरोचनसंवादकथनपूर्वकंपाण्डवेबुपु-
त्रतौल्येनवृत्तिविधानं ।
३६ ३६ ७४ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रति आत्रेयेणसाध्या-
न्प्रत्युपदिष्टनीतिकथनं । महाकुल-
क्षणाभिधानं ।
३७ ३७ ६४ धृतराष्ट्रेण अल्पायुष्मकारणप्रश्नेविदुरे-
णतदभिधानं ।
३८ ३८ ४७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिपुनर्नीतिकथनपू-
र्वकंपाण्डवेभ्योराज्याप्रदानेदुर्योधन-
स्यराज्यभ्रंशकथनं ।
३९ ३९ ८६ ज्ञातिसंप्रहेगुणवर्णनं ।
४० ४० ३२ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतितत्तद्वर्णनार्थं
स्तेरवद्यानुष्ठेयलकथनपूर्वकंयुधिष्ठिर-
स्यराज्यदत्ताक्षात्रधर्मेनियोजनचो-
दनं ।

समाप्तं प्रजागरपर्व ॥ ३ ॥

अथ सनत्सुजातपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(४१-४६) ॥ श्लोकाः ॥ २०४ ॥

- ४१ ४१ १२ धृतराष्ट्रेणपुनर्धर्मरहस्यकथनंचोदितेन
विदुरेणस्वस्यद्वयोनिजातत्वेनतत्क-
थनानौचित्यकथनं । तथास्मरणमा-
त्रसंनिहितंसनत्सुजातंप्रतिधृतराष्ट्राय
तत्त्वोपदेशप्रार्थना ।
४२ ४२ ४४
४३ ४३ ६४
४४ ४४ ३२ सनत्सुजातीयं (सनत्सुजातेनधृत-
राष्ट्रंप्रतितत्त्वोपदेशः) ।
४५ ४५ २१
४६ ४६ ३१

समाप्तं सनत्सुजातपर्व ॥ ४ ॥

अथ यानसन्धिपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥

(४७-७०) ॥ श्लोकाः ॥ ७७० ॥

- ४७ { ४७ } ४२ पाण्डववचनशुश्रूषयाधृतराष्ट्रादीनांस-
भाप्रवेशः । सञ्जयेनपाण्डवान्प्रतिधृ-
तराष्ट्रसंदेशकथनकथनं । श्रीकृष्ण-
वाक्यकथनंचोदितेनसञ्जयेनस्वस्यकृ-

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

- ध्यार्जुनान्तःपुरप्रवेशकथनपूर्वकतत्कथनं ।
- ४८ ४८ १०९ सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिश्रीकृष्णमहिमप्रतिपादकानामर्जुनवचसांविस्तरणकथनं ।
- ४९ ४९ ४९ भीष्मेणदुर्योधनप्रतिकृष्णार्जुनयोर्नरनारायणतादात्म्यकथनपूर्वकतद्विरोधकृष्णाविनाशकथनं । तथाभर्मोद्घाटनपूर्वककर्मगर्हणं । धृतराष्ट्रेणभीष्मद्रोणवचनानादरणेनसर्वकुरुभिस्त्वजीवितनैराद्याधिगमः ।
- ५० ५० ५० धृतराष्ट्रेणपाण्डवानांकिमुपजीवनेनरणोद्योग इतिपृष्ठस्यसञ्जयस्यपाण्डवप्रभावानुस्मरणेनमूर्च्छालब्धसंज्ञेनसञ्जयेनपाण्डवानांश्रीकृष्णानुगृहीतस्वसामर्थ्येनराज्ञांसाहाय्येन च समरोद्योग इतिकथनं ।
- ५१ ५१ ६१ धृतराष्ट्रेणसञ्जयसमीपेभीमसेनप्रतापानुस्मरणेनपरिशोचनम् ।
- ५२ ५२ २० धृतराष्ट्रेणार्जुनप्रतापानुवर्णनपूर्वकपरिशोचनं ।
- ५३ ५३ १६ धृतराष्ट्रेणकुरुप्रतिपाण्डवानांबलवत्सहायसम्पन्नत्वादिगुणसमृद्धिकथनपूर्वकंशान्त्यर्थस्तेनप्रयतनाभिधानं ।
- ५४ ५४ २२ सञ्जयेनपाण्डवेषुजयसाधनसामग्रीमभिधायतेषुधातैराष्ट्रकृतापकारानुस्मरणपूर्वकधृतराष्ट्रगर्हणं ।
- ५५ ५५ ७० दुर्योधनेनस्वपरपक्षयोर्बलाबलनिरूपणपूर्वकधृतराष्ट्रप्रतिसमाश्वासनं ।
- ५६ ५६ १७ सञ्जयेनपाण्डवभावंबुभुसुदुर्योधनप्रतितेषांयुद्धोत्कण्ठकथनपूर्वकतद्रथाश्ववर्णनं ।
- ५७ ५७ ६२ सञ्जयेनपाण्डवसहायानांराज्ञांनामकथनं । दुर्योधनेनस्वपक्षीयाणांप्रतापवर्णनं ।
- ५८ ५८ २९ धृतराष्ट्रेणयुद्धस्यभीष्माद्यनभिमतलाभिधानेदुर्योधनेनभीष्माद्यनपेक्षणेनकर्णदुःशासनसहायेनस्तेनैवपाण्डवहनप्रतिज्ञा । धृतराष्ट्रेणदुर्योधनगर्हणं ।
- ५९ ६६ १४ पुनःपृष्ठेनसञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रत्यर्जुनवाक्यकथनं ।
- ६० ६० २४ धृतराष्ट्रेणदुर्योधनप्रतिस्वपरपक्षयोर्ब-

- लाबल विमर्शनेनपाण्डवेषुपुत्रप्रेम्णाधर्मादिदेवानांसाहाय्यकरणाभिधानपूर्वकस्वस्थसामाभिरोचनकथनं ।
- ६१ ६१ २९ दुर्योधनेनसहेतुकपाण्डवानांदेवैस्साहाय्यकरणाभावकथनं । तथास्वस्वजलस्तम्भनाद्यनेकसामर्थ्यवत्तयाऽजय्यत्वकथनं ।
- ६२ ६२ १८ कर्णेनधृतराष्ट्रमनादृत्यपाण्डवहननप्रतिज्ञानं । तथाभीष्माधिक्षिप्तेनतेनयुद्धेभीष्मशमनावधिशस्त्रन्यासंप्रतिज्ञायस्वभवनगमनं । भीष्मेणप्रत्यहमयुतयोधवधप्रतिज्ञा ।
- ६३ ६३ २७ दुर्योधनेनभीष्माभिमतपाण्डवजयपक्षप्रतिक्षेपः । तथाभीष्मादिनैरपेक्ष्येणकर्णदुःशासनसङ्गतेनात्मनैवपाण्डवहननप्रतिज्ञा । विदुरेणदमप्रशंसनं ।
- ६४ ६४ २७ पाशवद्धशकुनिदृष्टान्तकथनेनज्ञातिभिर्विरोधस्यानर्थहेतुत्वकथनं । तथाकिरातदृष्टान्तप्रदर्शनेनात्याशायाधनर्थहेतुत्वकथनं । तथायुद्धेजयपराजययोरव्यवस्थितत्वकथनं ।
- ६५ ६५ १६ धृतराष्ट्रेणदुर्योधनप्रत्यर्जुनस्यश्रीकृष्णपरमप्रेमास्पदतयादुर्जयलाभिधानपूर्वकपाण्डवैस्सहसन्धिभिधानं ।
- ६६ ६७ १० दुर्योधनेनधृतराष्ट्रवचनानभिनन्दनैसभातोराज्ञानिर्गमनं । धृतराष्ट्रेणस्वपरसेनयोस्सारासारकथनंचोदितेनसञ्जयेनव्यासगान्धारीसंनिधौतत्कथनकथनं । श्रीव्यासेनसञ्जयंप्रतिधृतराष्ट्रप्रश्नस्योत्तरदानाभ्यनुज्ञानं ।
- ६७ ६८ १५ सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिश्रीकृष्णस्यसारतरत्वकथनं ।
- ६८ ६९ २१ सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिभगवद्वेदनसाधनकथनं ।
- ६९ ७० १५ सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिवासुदेवादिभगवन्नामनिर्वचनं । तथासन्ध्यर्थश्रीकृष्णागमनकथनं ।
- ७० ७१ ७ श्रीकृष्णागमनश्रवणहृष्टेनधृतराष्ट्रेणचक्षुष्मप्रशंसनपूर्वकश्रीकृष्णगुणानुवर्णनं ।

समाप्तं यानसन्धिपर्व ॥ ५ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ भगवद्दानपर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(७१-१५०) ॥ श्लोकाः ॥ २५५२ ॥

- ७१ ७२ १०२ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णप्रतिसन्ध्यर्थहा-
स्तिनपुरगमनप्रार्थना । श्रीकृष्णेनत-
दङ्गीकरणं ।
- ७२ ७३ ४२ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरप्रतियुद्धपक्षस्थिरी-
करणपूर्वकलोकप्रवादनिरासायसन्धि-
प्रयतनकथनं ।
- ७३ ७४ २३ भीमसेनेनयथाकथंचिच्छमस्यावद्य-
कर्तव्यत्वकथनं ।
- ७४ ७५ २३ श्रीकृष्णेनभीमप्रतितत्प्रतिज्ञानुसार-
णपूर्वकंयुद्धप्रोत्साहनं ।
- ७५ ७६ १८ भीमेनकृष्णप्रतिस्वसामर्थ्यकथनपूर्वकं
स्वस्वशमकामनायाःकृपामूलकत्वक-
थनं ।
- ७६ ७७ २० श्रीकृष्णेनभीमप्रतिस्वस्यतन्महिमाभि-
ज्ञत्वमभिधायतत्प्रचांसनपूर्वकंस्त्रोक्ते-
स्तेजस्सन्दीपनार्थकत्वकथनं ।
- ७७ ७८ २० अर्जुनेनश्रीकृष्णप्रतिसन्धिप्रिग्रहान्यत-
रपक्षनिर्धारणकरणप्रार्थना ।
- ७८ ७९ २१ श्रीकृष्णेनदण्डार्हेसुयोधनेशमकरण-
स्यदुःशकत्वाभिधानपूर्वकंयुधिष्ठिर-
गौरवेणस्वस्यतदर्थप्रयतनकथनं ।
- ७९ ८० १८ नकुलेनस्वस्यशमेऽभिसन्धिप्रदर्शनं ।
- ८० ८१ १० सहदेवेनश्रीकृष्णप्रतिकुरुणांशमाभि-
सन्धावपियुद्धपक्षस्यैवस्थापनकथनं ।
सात्यकिनातत्पक्षानुमोदनेयोधानांसि-
हनादः ।
- ८१ ८२ ५० श्रीकृष्णेनधृतसभायांस्वानुभूतदुस्सह-
दुःखमभिव्यक्तवदन्तीद्रौपदीप्रति
सुयोधनादिहृन्ननप्रतिज्ञानपूर्वकंसमा-
श्वासनं ।
- ८२ { ८३ } ३७ श्रीकृष्णेनरथमारुह्यसात्यकिनासहहा-
स्तिनपुरप्रतिप्रस्थानं ।
- ८३ { ८३ } ४४ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णेपृथाप्रतिस्वामिवा-
दननिवेदनेनसमाश्वासनप्रार्थना । श्री-
कृष्णस्यमभ्येमागंजामदम्यादिमहर्षि-
समागमः । तैःश्रीकृष्णधृतराष्ट्रादिभिः
सहृतसंवादशुश्रूषयातत्रसागमननि-
वेदनं ।
- ८४ ८४ २७ श्रीकृष्णप्रयागेशुभशकुनप्रादुर्भावः ।

- सायान्हेश्रीकृष्णस्यवृकस्थलगमनं ।
तद्रजन्यांतत्रैवसुखसंवासाः ।
- ८५ ८५ १८ श्रीकृष्णागमनंज्ञातवतोधृतराष्ट्रस्याज्ञ-
यादुर्योधनेनपथितत्रतत्रतदाराधना-
यसभानिर्माणं । श्रीकृष्णेनतदनवलोक-
नेनैवगमनं ।
- ८६ ८६ २१ श्रीकृष्णागमनश्रवणहृष्टेनधृतराष्ट्रेणवि-
दुरपुरतःसमेष्यतेतस्मैरथगजादिवित-
रणप्रतिज्ञा ।
- ८७ ८७ १७ विदुरेणधृतराष्ट्रप्रतिकृष्णायदानप्रति-
ज्ञायामृषात्वकथनं । तथासामाद्युपा-
यैःश्रीकृष्णस्यदुर्योधनत्वकथनपूर्वकंतदु-
क्तिसत्कारविधानं ।
- ८८ ८८ २३ दुर्योधनेनश्रीकृष्णस्योपायनदाननिषे-
धनं । भीष्मेणकृष्णोक्तस्यकर्तव्यत्व-
कथनं । दुर्योधनेनस्वस्यकृष्णबन्धना-
ध्यवसायकथनेधृतराष्ट्रेणतद्गृहणं ।
भीष्मेणदुर्योधनोपालंभपूर्वकंसमातो-
निर्गमनं ।
- ८९ ८९ २७ श्रीकृष्णस्यवृकस्थलात्कुसुपुरमेत्यधृत-
राष्ट्रभवनप्रवेशः । तथाधृतराष्ट्रपूजां
स्वीकृत्यविदुरसदनगमनं ।
- ९० ९० १०६ श्रीकृष्णस्यकुन्तीसमीपगमनं । तेन
प्रत्येकंनानिर्देशपूर्वकंयुधिष्ठिरादिकु-
शलमाष्टृच्छयस्वानुभूतदुःखानुस्मरणे-
नशोक्तव्याःकुन्त्यास्समाश्वासनं । त-
थातामामभ्यदुर्योधनगृहगमनं ।
- ९१ ९१ ४६ दुर्योधनेनस्वगृहमागतस्यश्रीकृष्णस्य
पूजापूर्वकंभोजनायामन्त्रणं । दुर्योध-
नेनश्रीकृष्णप्रतिस्वीयान्नपानाद्यनादर-
णकारणप्रप्रेतेनतत्कथनपूर्वकंविदुरगृ-
हगमनं । विदुरेणसादरमन्त्रपानादि-
नाश्रीकृष्णाराधनं ।
- ९२ ९२ ३० रात्रौविदुरेणश्रीकृष्णप्रतिदुर्योधनेसा-
मवचनस्यनैष्कल्यकथनं । तथादुष्ट-
भूयिष्ठसभाप्रवेशस्यस्नानभिमतत्वक-
थनं ।
- ९३ ९३ २३ श्रीकृष्णेनविदुरवचनानुमोदनपूर्वकं
स्वागमनस्यलोकपरिवादपरिहाराथत्व-
कथनं ।
- ९४ ९४ ६६ प्रभातेश्रीकृष्णमभ्येत्यशकुनिदुर्योध-
नाभ्यांसमागमनायप्रार्थनं । श्रीकृ-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- एषस्यविदुरेणसहस्रभाप्रवेशः । अन्त-
रिक्षगतेषुनारदादिपुत्रीकृष्णाज्ञयाभी-
ष्मेणासनादिनासक्ततेषुकृष्णादीनाय-
थोचितमासनेषूपवेशनं ।
- १५ १५ ६३ श्रीकृष्णेनधृतराष्ट्रप्रतिसन्ध्यर्थस्वस्या-
गमनकथनं । सन्धिविग्रहपक्षयोगुण-
दोषवर्णनपूर्वकंपाण्डवविज्ञापननिवेद-
नं । तथाहितमुपदिश्यान्तेयथारुचि-
करणाभिधानं ।
- १६ १६ ५२ जामदग्न्येनदम्भोद्भवोपाख्यानकथन-
पूर्वकंश्रीकृष्णार्जुनयोर्नरनारायणस्वरू-
पताभिधानं ।
- १७ १७ २१ कण्वेनदुर्योधनबलावलेपविलोपनाय
मातलिबरान्वेषणकथाकथनारंभः ।
मातलिनागुणकेशीनामकस्वकन्याया
अनुगुणवरान्वेषणायनागलोकगमनं ।
- १८ १८ २५ मातलेवैरुणलोकगमनं । नारदेनवरु-
णलोकवर्णनं ।
- १९ १९ २० मातलेःपाताललोकगमनं । नारदेन
पाताललोकवर्णनं ।
- १०० १०० १९ मातलेर्हिरेण्यपुरगमनं ।
- १०१ १०१ १६ मातलेस्सुपर्णलोकगमनं ।
- १०२ १०२ १५ मातलेःरसातलगमनं । नारदेनतत्र-
त्यसुरभिसन्ततिगुणवर्णनं ।
- १०३ १०३ २६ मातलेर्मौगवतीपुरीगमनं । तत्रमात-
लिनासुमुखनामकनागराजस्यवरत्वे-
नवरणं ।
- १०४ १०४ ३० नारदेनसुमुखमातामहमार्यकंप्रतिपौ-
त्रार्थमातलिकन्यापरिग्रहचोदना ।
आर्यकेणसुमुखजनकंभक्षितवतावैन-
तेयेनमासान्तरेसुमुखभक्षणप्रतिज्ञान-
निवेदनं । ताक्ष्यात्सुमुखरिरक्षयासर्वै-
रक्षकसमीपगमनं । इन्द्रेणतस्यदीर्घा-
युर्दानं । मातलिनासुमुखायस्वकन्यायां
प्रदायविवाहनिर्वर्तनं ।
- १०५ १०५ ४३ सुमुखायाऽऽयुर्दानध्रुवणकुपितेनगरु-
डेनन्द्रोपेन्द्रावभ्येत्यदर्शोक्तिः । उपे-
न्द्रेणगरुडदर्पविमोक्षणायतदंसेखदक्ष-
बाहुविक्षेपेतद्गहनाक्षमेणतेनतत्क्षमाप-
नं । कण्वेनगरुडनिदर्शनप्रदर्शनपूर्व-
कंनर्वपरिहारेणपाण्डवैरुहशमविधा-
नं । दुर्योधनेनोरुताडनपूर्वकंकणवोप-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- हासेतेनतंप्रतितवोरावेवमृत्युर्भविष्य-
तीतिशापदानं ।
- १०६ १०६ २७ निर्बन्धस्थानर्थहेतुतायांनिदर्शनप्रद-
र्शनायदुर्योधनंप्रतिनारदेनगालवोपा-
ख्यानारंभः । विश्वामित्रेणगुरुदक्षि-
णानिषेधनेऽपिनिर्बन्धकारिणंगालवं-
प्रत्येकतश्श्यामकर्णश्चेताश्वशताष्टका-
नयननियोगः ।
- १०७ १०७ १९ गालवेनविष्णुपासनेगरुडेनगालवमु-
पेत्यखेततस्याभिमतदेशप्रापणकथनं ।
- १०८ १०८ १८ गरुडेनगालवंप्रतिपूर्वदिग्गुणवर्णनं ।
- १०९ १०९ २१ दक्षिणदिग्गुणवर्णनं ।
- ११० ११० २० पश्चिमदिग्गुणवर्णनं ।
- १११ १११ २८ उत्तरदिग्गुणवर्णनं ।
- ११२ ११२ २२ गालवेनगरुडपृष्ठमारुह्यपूर्वदिग्गमनं ।
मध्येमार्गविश्रमार्थंमृषमाचलेऽवत-
रणं ।
- ११३ ११३ २६ तत्रशाण्डिलीनामकब्राह्मणीदर्शनं ।
तद्वृत्तान्तमुपभुज्यतत्रशयनं । शाण्डि-
ल्याभपध्यानेनगरुडपक्षनिपातः । पु-
नस्तत्प्रसादाधिगतपक्षेणगरुडेनपुनः
प्रस्थानं ।
- ११४ ११४ २० गालवेनययातिं गत्वाहययाचनं ।
- ११५ ११५ २१ व्यथितवितेनययातिनागालवायहयप्र-
तिनिधितयामाधवीनामकस्वकन्यायां
मर्पणं । गरुडेनगालवमापृच्छयस्व-
गृहगमनं । गालवेनकन्यायासहहर्ष-
श्वनामकगृपसमीपमुपेत्यशुक्लार्पणेन
कन्याकलत्राकरणकथनं ।
- ११६ ११६ २८ हर्षश्चेनतादृशाश्वशतद्वयप्रदानेनैकाप-
त्योत्पादनकथनं । माधव्यास्वस्यप्रसू-
त्यन्तेप्रसूत्यन्तेपुनःपुनःकन्याल संपा-
दकविप्रवरप्राप्तिकथनं । हर्षश्चेनत-
स्यावसुमनोनामकपुत्रोत्पादनं । हर्ष-
श्चेनकालान्तरेसमागतयागालवायपु-
नर्माधवीप्रत्यर्पणं । गालवेनपुनः
कन्यालमुपागतवत्यातयासहदिवोदा-
ससमीपगमनं ।
- ११७ ११७ २१ दिवोदासेनाप्यश्वशतद्वयप्रदानेनत-
स्यांप्रतर्दनाख्यसुतोत्पादनं ।
- ११८ ११८ २१ उशीनरेणाश्वशतद्वयप्रदानेनमाधव्यां
शिबिनामकपुत्रोत्पादनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ११९ ११९ २४ गालवेनाश्वानांषदशतप्रदायावशिष्टा-
श्वशतद्वयप्रतिनिधितयाविश्वामित्रं प्र-
तिमाधव्यास्समर्पणं । तेनतस्यामष्ट-
काख्यपुत्रमुत्पाद्यतस्याः पुनर्गालवे प्र-
त्यर्पणं । गालवेनययातयेमाधवीस-
मर्पणं ।
- १२० १२० २२ ययातिनागङ्गायसुनासङ्गमवे शोमाध-
व्याः स्वयंवरकरणं । माधव्यातुसर्वव-
रानतिक्रम्यवनमध्येतपश्चरणं । का-
लान्तरेस्वर्गगतस्यययातेर्बहुवर्षसह-
स्रावसाने संदत्तिदेवर्ष्याद्यवमानेनसद्य-
स्तेजोहानिःस्वर्गाङ्गशश्च ।
- १२१ १२१ २९ इन्द्रवरेणययातेः खदैहित्राणां मध्येप-
तनं । तस्मैतदौहित्रमाधवीगालवा-
दिभिस्त्वखतपोभागदानं ।
- १२२ १२२ १८ खदैहित्रादिदत्तपुण्यप्रभावेणपुनर्य-
यातेः स्वर्गप्राप्तिः ।
- १२३ १२३ २५ स्वपतनकारणपृष्टेनपितामहेनतंप्रति-
तत्कथनं । नारदेनदुर्योधनंप्रतिगाल-
वययातिहृष्टान्तप्रदर्शनेननिर्बन्धाभि-
मानस्यागपूर्वकंसन्धिकरणविधानं ।
- १२४ १२४ ६२ धृतराष्ट्रेणश्रीकृष्णंप्रतिदुर्योधनानुनय-
प्रार्थना । श्रीकृष्णेनदुर्योधनानुनयः ।
- १२५ १२५ २७ भीष्मादिभिर्दुर्योधनंप्रतिश्रीकृष्णवच-
नादरणविधानं ।
- १२६ १२६ १८ भीष्मादिभिर्दुर्योधनंप्रतिपाण्डवैस्सह-
शमविधानं ।
- १२७ १२७ २५ दुर्योधनेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वस्त्रपराध-
लेशोपिनास्तीतिकथनं । तथास्वस्या-
ज्यत्वकथनपूर्वकंपाण्डवेभ्यः सूच्य-
प्रपरिमितभूमेरप्यप्रदानकथनं ।
- १२८ १२८ ५१ श्रीकृष्णेनदुर्योधनंप्रति तत्कृतापनया-
नुस्मरणं । कोपादुर्योधनेनसभातो-
निर्गमनं । श्रीकृष्णेनधृतराष्ट्रंप्रतिकुल-
स्यार्थेदुर्योधनपरित्यागविधानं ।
- १२९ १२९ ५४ विदुरेणधृतराष्ट्राज्ञयागान्धार्याः सभां
प्रत्यानयनं । गान्धार्यादुर्योधनंपुनः
समानाध्यतंप्रतिनीतिकथनपूर्वकंपा-
ण्डवैस्सहशमविधानं ।
- १३० १३० ६७ मातृवाक्यमनादत्यनिर्गतेनदुर्योधने-
नकर्णादिभिस्सहलोक्यश्रीकृष्णबन्ध-
ननिर्धारणं । इक्षितज्ञेनसात्यकिनाश्री-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- कृष्णादिषुतन्निवेदनं । धृतराष्ट्रेणपुन-
र्युयौधनमानाय्यश्रीकृष्णस्यदुर्मेहत्व-
निरूपणं । विदुरेणसंगृह्यश्रीकृष्ण-
चरित्रनिरूपणं ।
- १३१ १३१ ५० श्रीकृष्णेनसभायांविश्वरूपप्रदर्शनं ।
श्रीकृष्णप्रसादाल्लब्धचक्षुषाधृतराष्ट्रेण
श्रीकृष्णदर्शनं । पुनरितरान्द्रष्टुमनिच्छ-
ताधृतराष्ट्रेणकृष्णप्रसादात्पुनःस्वचक्षु-
षोरन्तर्धानाधिगमः । श्रीकृष्णेनतद्रू-
पोपसंहारपूर्वकंपूर्वरूपंस्वीकृत्यकुन्ती-
समीपगमनं ।
- १३२ १३२ ३४ श्रीकृष्णेनकुन्तींप्रतिसप्रणामंसमावृ-
त्तान्तकथनं । कुन्त्याश्रीकृष्णेयुधिष्ठि-
रायसंदेशप्रेषणं ।
- १३३ १३३ ४५ कुन्त्यायुधिष्ठिरबोधनायश्रीकृष्णंप्रति
विदुलोपाख्यानकथनं ।
- १३४ १३४ ४१ विदुलोपाख्यानं ।
- १३५ १३५ ४० विदुलोपाख्यानं ।
- १३६ १३६ २२ विदुलोपाख्यानं ।
- १३७ १३७ ३२ कुन्त्याश्रीकृष्णेऽर्जुनादीन्प्रतिवक्तव्य-
संदेशकथनं । श्रीकृष्णस्वस्त्रधर्मा-
रोपितेनकर्णेनसहरहस्संभाषणपूर्वकं
तद्विसर्जनेनोपश्राव्यप्रत्यागमनम् ।
- १३८ १३८ २७ भीष्मद्रोणाभ्यांकुन्तीवाक्यंश्रुत्वादुर्यो-
धनंप्रतिसन्धिकविधानं ।
- १३९ १३९ २२ दुर्योधनेनस्ववचनाकरणेभीष्मद्रोणा-
भ्यांपार्थेनसहयुद्धकरणेपरिशोचनं ।
द्रोणेनदुर्योधनंप्रतिपुनःशमविधानं ।
- १४० १४० २९ श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतिकिमुक्तमित्तिजनमे-
जयप्रश्नः । श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतितस्य
कुन्तीसुतत्वरूपरहस्यकथनपूर्वकंपा-
ण्डवपक्षप्रवेशचोदना
- १४१ १४१ ५७ कर्णेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वस्यपाण्डवपक्षप्र-
वेशेसमुक्तिकंप्रतिबन्धकरनिरूपणपूर्व-
कंस्वरहस्यगोपनप्रार्थना ।
- १४२ १४२ २० श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतिपाण्डवजयनिर्धार-
णकथनपूर्वकंभीष्मादिषुयुद्धसंज्ञाहसं-
देशकथनचोदना ।
- १४३ १४३ ५२ कर्णेनश्रीकृष्णंप्रतिपृथिवीविनाशेस्व-
स्यशकुनिदुःशासनयोश्चमूलत्वकथनं ।
श्रीकृष्णमालिङ्ग्यकर्णस्यप्रतिनिवर्तनं ।
श्रीकृष्णस्योपश्राव्यागमनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १४४ १४४ ३१ कर्णपराक्रमभीतयाकुन्त्यागङ्गातीरे
तत्समीपगमनं ।
- १४५ १४५ १२ कुन्त्याकर्णप्रतितस्यसुपुत्रत्वकथनपूर्-
वकपाण्डवैस्सहस्रजमचोदना ।
- १४६ १४६ २७ सूर्येणकर्णप्रतिकुन्तीवचनस्वीकरणवि-
धानं । कर्णेनकुन्तीप्रतिसोपार्लमंदु-
र्योधनपरित्यागस्यसयुक्तिकमनौचिल्य-
कथनपूर्वकमर्जुनवर्जपाण्डवासंहरण-
प्रतिज्ञा ।
- १४७ १४७ ४३ श्रीकृष्णेनपाण्डवानप्रतिसंक्षेपेणहास्ति-
नपुरवृत्तान्तकथनं । तैस्तंप्रतिविस्तर-
णभीष्मादिवचनकथनप्रार्थना । श्री-
कृष्णेनशमविधायकभीष्मवचनानु-
वादः ।
- १४८ १४८ ३६ श्रीकृष्णेनपाण्डवानप्रतिद्रोणवचनानु-
वादः । तथाविदुरगान्धार्योश्चवचना-
नुवादः ।
- १४९ १४९ ३६ श्रीकृष्णेनपाण्डवानप्रतिधृतराष्ट्रेणदुर्यो-
धनंप्रत्युक्तवचनानुवादः ।
- १५० १५० २० श्रीकृष्णेनपाण्डवानप्रतिदुर्योधनेनचो-
दितानाराज्ञांयुद्धार्थकुरुक्षेत्रप्रस्थानक-
थनं । तथाखेनसामाद्युपायत्रयप्रयो-
गेष्ववशीभूतेदुर्योधनेदण्डस्यैवप्रयो-
क्तव्यत्वकथनं ।

समाप्तं भगवद्धानपर्व ॥ ६ ॥

अथसैन्यनिर्याणपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१५१-१५९) ॥ श्लोकाः ॥ ३०३ ॥

- १५१ १५१ ७१ धृष्टद्युम्नस्यसेनापतित्वकल्पना । युधि-
ष्ठिरादीनांसर्वेषांकुरुक्षेत्रप्रवेशः ।
- १५२ १५२ १८ कुरुक्षेत्रेसमुचितदेशेयुधिष्ठिरेणखसे-
नानानिवेशनं । धृष्टद्युम्नादिभिस्सर्व-
ेषांपृथक्पृथक्शिविरनिर्माणं ।
- १५३ १५३ २७ कर्णादीनंप्रतिदुर्योधनेनसाङ्गामिकसा-
मग्रीसंपादनचोदनं । तच्चोदनयारा-
ज्ञासेनाभिस्सहकुरुक्षेत्रप्रस्थानं
- १५४ १५४ २७ गुरुवधभयात्कर्तव्यमौढ्यमुपागतेनयु-
धिष्ठिरेणश्रीकृष्णप्रतिकर्तव्यनिर्धारण-
प्रार्थना । तेनयुद्धकरणनिर्धारणं ।
- १५५ १५५ ३५ दुर्योधनेनखसेनानामुत्तममध्यमाध-
मभेदेनत्रेधाविभागः । तासांसां प्रा-
भिकोपकरणसमृद्धिवर्णनं । दुर्योधने-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- नकृपादीनामेकादशानांपृथक्पृथग-
क्षौहिण्याधिपतित्वेऽभिषेचनं ।
- १५६ १५६ ३६ दुर्योधनेनभीष्मंप्रतिसैन्यापत्यस्वीकर-
णप्रार्थना । भीष्मेणसमयकरणपूर्वकं
सैन्यापत्यस्वीकारः । दुर्योधनेनभीष्म-
स्यसैन्यापत्येऽभिषेचनपूर्वकंसेनाभि-
स्सहकुरुक्षेत्रगमनं ।
- १५७ १५७ ३५ युधिष्ठिरेणद्रुपदादीनांसप्तानांपृथग-
क्षौहिण्याधिपत्येऽभिषेकः । धृष्टद्युम्न-
स्यसर्वसेन्याधिपत्येऽभिषेकः । बल-
रामस्यपाण्डवदिदृक्ष्याकुरुक्षेत्राग-
मनं । तस्यतीर्थनिषेवणायगमनं ।
- १५८ १५८ ३९ रुक्मिणापाण्डवानुपेत्यसगर्वसाहाय्य-
करणार्थंस्वस्यागमनकथनं । अर्जुनेन
तस्यप्रत्याख्यानं । तथाविधस्यतस्य
दुर्योधनेनापिप्रत्याख्यानं ।
- १५९ १५९ १५ धृतराष्ट्रेणसञ्जयंप्रतिकुरुपाण्डवसेनयो-
द्धंतान्तकथनचोदना ।

समाप्तं सैन्यनिर्याणपर्व ॥ ७ ॥

अथोलूकदूतागमनपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

(१६०-१६४) ॥ श्लोकाः ॥ ३०० ॥

- १६० १६० १२५ दुर्योधनेनोलूकस्यपाण्डवानप्रतिदूत्येन
प्रेषणं
- १६१ १६१ ४३ उलूकेनपाण्डवानंप्रतिदुर्योधनसंदेश-
कथनं ।
- १६२ १६२ ६३ भीमादिभिर्दुर्योधनंप्रत्युलूकद्वाराप्रति-
संदेशप्रेषणं ।
- १६३ १६३ ५७ उलूकेनदुर्योधनंप्रतिपाण्डवप्रतिसंदे-
शकथनं । दुर्योधनाज्ञयाकर्णस्ययुद्ध-
सन्नाहोद्घोषणं ।
- १६४ १६४ १२ युधिष्ठिरेणयुद्धायसेनानिर्यातनं । धृ-
ष्टद्युम्नेनभीमादीनांदुर्योधनादिभिस्सह
द्वन्द्वयुद्धायसमादेशः ।

समाप्तमुलूकदूतागमनपर्व ॥ ८ ॥

अथ रथातिरथसङ्ग्रहानपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(१६५-१७२) ॥ श्लोकाः ॥ २२५ ॥

- १६५ १६५ ३३ भीष्मेणदुर्योधनायस्वसामर्थ्यकथनपूर्-
वकमभयदानं । दुर्योधनेनखसेनायां
रथातिरथसङ्ग्रहानं ।
- १६६ १६६ २२ दुर्योधनेनखसेनायारथातिरथसङ्ग्रहा-
नं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १६७ १६७ ३८ तथा ।
 १६८ १६८ ४२ भीष्मेणकर्णस्यार्धरथवेकथितेतेनभी-
 ष्मोपालंभनपूर्वकं तज्जीवितावाध
 युद्धाकरणप्रतिज्ञा । भीष्मेणकर्णगर्ह-
 णेदुर्योधनेनभीष्मप्रतिसान्त्वनपूर्वकं
 परसेनायां रथातिरथसङ्ख्यानप्रार्थना ।
 १६९ १६९ २८ भीष्मेणपाण्डवसेनायां रथातिरथस-
 ङ्ख्यानं ।
 १७० १७० १४ तथा ।
 १७१ १७१ २७ तथा ।
 १७२ १७२ २१ भीष्मेणदुर्योधनं प्रति शिखण्डिनः पूर्व-
 स्त्रीत्वमभिधाय तेन सह युद्धाकरणप्र-
 तिज्ञा ।

समाप्तं रथातिरथसङ्ख्यानपर्व ॥ ९ ॥

अथाम्बोपाख्यानपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥

(१७३-१९६) ॥ श्लोकाः ॥ ८०३ ॥

- १७३ १७३ २४ भीष्मेणाम्बोपाख्यानकथनारंभः । स्वे-
 नस्वयंवरेऽम्बादिकन्यात्रयहरणकथ-
 नं ।
 १७४ १७४ १० भीष्मेणविचित्रवीर्यस्यकन्यात्रयेणवि-
 वाहप्रयत्नेऽम्बयास्वस्यसाल्वकामत्व-
 कथनपूर्वकं तत्समीपगमनेभीष्मप्रत्य-
 नुज्ञायाचनं ।
 १७५ १७५ ४६ साल्वंगतायाऽम्बयास्तेनपरित्यागः ।
 अम्बयाभीष्मस्यप्रतिचिकीर्षयाताप-
 साश्रममेत्यतेपुखवृत्तान्तकथनं ।
 १७६ १७६ ५९ तत्रहोत्रवाहननाम्नोऽम्बामातामहस्या-
 गमनं । तेनाम्बायाः परशुरामं प्रति
 शरणागतितोदना । तत्रयदृच्छया-
 समागतोऽकृतव्रणनाम्निमहर्षावम्बया
 स्ववृत्तान्तनिवेदनं ।
 १७७ १७७ ४२ अकृतव्रणेनसविमर्शंभीष्मस्यप्रतीका-
 रनिर्धारणं । अम्बयापरेद्युरागतंजा-
 मदम्यं प्रतिभीष्मवधप्रार्थना ।
 १७८ १७८ ९५ श्रीपरशुरामेणाम्बादिभिः सहकुरुक्षेत्रं
 गत्वाभीष्मानयनं । रामेणस्वेनचोद-
 नेऽपिभीष्मेणाम्बापरिग्रहानङ्गीकारेयु-
 द्धायतसाह्वानं ।
 १७९ १७९ ३९ भीष्मजामदम्ययुद्धं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १८० १८० ३८ तथा ।
 १८१ १८१ १६ तथा ।
 १८२ १८२ ३० रामेणरथादधःपातितस्यभीष्मस्यदि-
 व्यपुरुषैः समाश्वासनं । भीष्मेणराम-
 स्यरथादधःपातनं । पुनर्युत्तोराम-
 स्यमहर्षिभिर्बुद्धात्प्रतिनिवर्तनं ।
 १८३ १८३ १९ सप्रणामं देवादिप्रार्थनापूर्वकं शयितस्य
 भीष्मस्य दिव्यपुरुषैः स्वप्नेसमाश्वासनपू-
 र्वकं ज्ञातपूर्वप्रस्वापनाह्वानुसारणं
 १८४ १८४ २३ ततोरामभीष्मयोर्युद्धं । भीष्मस्यप्र-
 स्वापनाह्वप्रतिमानं ।
 १८५ १८५ ३७ भीष्मेरामं प्रति प्रस्वापनाह्वं प्रयोजुक्ता-
 मेनारदेन तत्र विषेधनं । रामेण स्वस्यप-
 राजितत्वोक्तिर्युद्धोपरमश्च ।
 १८६ १८६ ४१ राममामक्यगतयाऽम्बयापुण्याश्रमा-
 दिषु दुष्करतपश्चरणं ।
 १८७ १८७ १९ अंबयातपस्तोषितान्महादेवाज्जन्मा-
 तरेपुंस्त्वप्राप्त्याभीष्महननरूपवरसु-
 पलभ्यामीप्रवेशः ।
 १८८ १८८ २० पुत्रार्थतपस्यते ह्रपदायमहादेवेनस्त्री-
 भूत्वापुमान्मविष्यतीतिवरदानं । ह्रप-
 दभार्ययास्वपत्यजननेपितस्यपुंस्त्व-
 ख्यापनं । ह्रपदेन तस्य स्त्रीत्वं प्रच्छाद्यपुं-
 वजातकमादिकरणं ।
 १८९ १८९ २५ पुंवेष्टगृहितया शिखण्डिन्याद्रोणाद्धनु-
 र्बिवाभ्यासः । तस्यादशार्णाधिपति-
 कन्यायाविवाहः । खदुहित्राशिख-
 ण्डिन्याः स्त्रीत्वं विज्ञापितेन दशार्णेन दूत-
 मुखेन ह्रपदं प्रतिस्विप्रलम्भकस्य तस्य
 सबन्धोः समुच्छेदनिवेदनं ।
 १९० १९० २२ ह्रपदेन पत्न्या सह कर्तव्यालोचनं ।
 १९१ १९१ ३० शिखण्डिन्यास्वपित्रोः शोकस्य स्वमूल-
 कलचिन्तनेन दुर्गमरथ्यमेत्यस्थूणना-
 म्नः कुबेरानुचरस्य गृहसमीपे प्रायोपवे-
 शः । स्थूणचोदितया शिखण्डिन्यात्
 प्रतिस्वस्यपुंस्त्ववरणं ।
 १९२ १९२ ७० स्थूणेन शिखण्डिन्यैतदीयस्त्रीत्वस्त्री-
 कारेण स्त्रीयपुंस्त्वसमर्पणं । दशार्णा-
 धिपतिना शिखण्डिनः पुंस्त्वमुपायैर्नि-
 र्धार्यैलज्जयास्वपुरगमनं । अत्रान्तरे

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

स्थूणगृहमागतेनकुबेरेणतंप्रतिष्ठात्व-
धारणस्यशिखण्डिमरणावधिकत्वरूप-
शापदानं । पुंस्त्वप्रत्यर्पणायगतेनशि-
खण्डिनास्थूणात्तद्वृत्तान्तमुपलभ्यह-
र्षात्स्वगृहागमनं । इतिभीष्मेणदुर्यो-
धनंप्रतिशिखण्डिनासहस्रेनयुद्धाकर-
णेकारणाभिधानं ।

१९३ १९३ २२ दुर्योधनेनभीष्मादीन्प्रतिप्रत्येकंयुष्मा-
भिःकियताकालेनसमप्रपरसेनाक्षपणं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

कर्तुंशक्यमितिप्रश्नेतैःपृथक्पृथक्कदु-
त्तरदानं ।

१९४ १९४ २२ युधिष्ठिरेणचारमुखाद्भीष्मादिभिःस्व-
स्वशक्तिकथनंनिशम्यार्जुनंप्रतितच्छ-
क्तिनिवेदनचोदनेतेनतत्कथनं ।

१९५ १९५ १९ दुर्योधनेनत्रेधाविभज्यसेनानांयापनं
सर्वेषांशिविरप्रवेशः ।

१९६ १९६ ३५ युधिष्ठिरेणापित्रेधाविभज्यस्वसेनानां
प्रेषणं ।

समाप्तमम्बोपाख्यानपर्व ॥ १० ॥

उद्योगपर्व च संपूर्ण ॥ ५ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ भीष्मपर्व ॥ ६ ॥

अवान्तरपर्वाणि ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १२२ ॥ श्लोकाः ॥ ५८०९ ॥

अध्याय. झापा.अ.

अध्याय. झापा.अ. श्लोक.

अथ जम्बूखण्डविनिर्माणपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१-१०) ॥ श्लोकाः ॥ ३९४ ॥

१ १ ३४ कुरुक्षेत्रेकुरुपाण्डवसेनयोः परस्परस-
मागमः । उभयपक्षीयैः परस्परं समय-
करणं ।

३३ श्रीव्यासेनधृतराष्ट्रं प्रति युद्धदर्शनाय च-
क्षुर्दानकथनं । धृतराष्ट्रेण युद्धश्रवण-
मात्रे प्रार्थिते व्यासेन सञ्जयं प्रति युद्धवि-
षये सार्वज्ञदानपूर्वकं युद्धप्रकारकथन-
योगः ।

८६ व्यासेन धृतराष्ट्रं प्रति दुर्निमित्तप्रादुर्भा-
वफलकथनं । तथा जेष्ठांजयसूचक-
लिङ्गकथनं ।

४ ४ २१ व्यासेन सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति भूमिगु-
णानुवर्णनं ।

५ ५ १८ भूतपञ्चकगुणवर्णनं । सङ्क्षेपेण जम्बूद्वी-
पवर्णनं ।

६ ६ ५७ भारतादिखण्डानां तत्तत्समीपस्थपर्व-
तानामेरोश्च वर्णनं ।

७ ७ ३२ उत्तरकुरुवर्णनं । भद्राश्ववर्णनं ।

८ ८ २२ मेरोरुत्तरभागस्थखण्डत्रयवर्णनं ।

९ ९ ७६ भरतखण्डस्थनदीपर्वतदेशानां विस्तरे-
ण कथनं ।

१० १० १५ युगचतुष्टयवर्णनं ।

समाप्तं जम्बूखण्डविनिर्माणपर्व ॥ १ ॥

अथ भूमिपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २ ॥

(११-१२) ॥ श्लोकाः ॥ ९२ ॥

११ ११ ४० शाकद्वीपवर्णनं ।

१२ १२ ५२ क्रौञ्चादिद्वीपवर्णनं ।

समाप्तं भूमिपर्व ॥ २ ॥

अथ भगवद्गीतापर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३० ॥

(१३-४२) ॥ श्लोकाः ॥ १०२९ ॥

१३ १३ १३ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति भीष्महृत्कथनं ।

१४ १४ ७८ धृतराष्ट्रेण भीष्महृत्कथनश्रवणात्परिशोच-
नपूर्वकं सञ्जयं प्रति विस्तरेण भीष्मादियु-
द्धवर्णनचोदना

१५ १५ २० दुर्योधनेन दुःशासनं प्रति भीष्मरक्षणा-
ज्ञापनं ।

१६ १६ २७ कुरुपाण्डवसेनावर्णनं ।

१७ १७ ३९ युद्धाय कुरुसेनानिर्याणं ।

१८ १८ १८ कुरुसेनावर्णनं ।

१९ १९ ४५ कुरुसेनानिर्याणं ।

२० २० २० कुरुसेनागमनप्रकारवर्णनं ।

२१ २१ १७ परसेनादर्शनचक्रितं युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुने-
न समाश्वासनं ।

२२ २२ १६ युधिष्ठिरादीनां युद्धाय निर्गमः ।

२३ २३ २८ अर्जुनकृता दुर्गस्तुतिः ।

२४ २४ ७ सञ्जयेनोभयसेनयोरभ्युदयवर्णनं ।

२५ २५ ४७ भगवद्गीतायां प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

२६ २६ ७२ ॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

२७ २७ ४३ ॥ तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

२८ २८ ४२ ॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

२९ २९ २९ ॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

३० ३० ४७ ॥ षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

३१ ३१ ३० ॥ सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

३२ ३२ २८ ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

३३ ३३ ३४ ॥ नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥

३४ ३४ ४२ ॥ दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

३५ ३५ ५५ ॥ एकादशोऽध्यायः ११

३६ ३६ २० ॥ द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

३७ ३७ ३५ ॥ त्रयोदशोऽध्यायः १३

३८ ३८ २७ ॥ चतुर्दशोऽध्यायः १४

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

३९	३९	२०	॥	पञ्चदशोऽध्यायः १५
४०	४०	२४	॥	षोडशोऽध्यायः ॥१६॥
४१	४१	२८	॥	सप्तदशोऽध्यायः १७
४२	४२	७८	॥	अष्टादशोऽध्यायः १८

समाप्तं भगवद्गीतातत्पर्व ॥ ३ ॥

अथ भीष्मवधपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(४३-१२२) ॥ श्लोकाः ॥ ४२९४ ॥

४३	४३	१११	युधिष्ठिरेणरथादवरुह्यभीष्मद्रोणाद्य- भिवादनपूर्वकंतेभ्योजयाशीर्ग्रहणं ।
४४	४४	३०	सेनयोर्युद्धारंभः ।
४५	४५	८७	द्वन्द्वयुद्धवर्णनं ।
४६	४६	४९	संकुलयुद्धं ।
४७	४७	६७	उत्तरकुमारवधः ।
४८	४८	१२१	श्वेतयुद्धंभीष्मेणतद्वधश्च ।
४९	४९	५३	शङ्खयुद्धं ।

इति प्रथमदिवसयुद्धं ॥ १ ॥

५०	५०	५८	धृष्टद्युम्नेनकौश्लव्यूहनिर्माणं ।
५१	५१	३०	भीष्मादिभिः प्रतिव्यूहरचना ।
५२	५२	७१	भीष्मार्जुनयोर्युद्धं ।
५३	५३	४१	द्रोणधृष्टद्युम्नयुद्धं ।
५४	५४	१२४	भीमेनकलिङ्गादिवधः ।
५५	५५	४५	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।

इति द्वितीयदिवसयुद्धं ॥ २ ॥

५६	५६	२२	उभयपक्षयोर्य्यूहरचना ।
५७	५७	४०	संकुलयुद्धं ।
५८	५८	४६	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।
५९	५९	१४०	स्वप्रतिज्ञाविहायशूरीतचक्रेणश्रीकृष्णे- नपादचारेणभीष्मंहन्तुमभियानं । अर्जुनेनश्रीकृष्णस्यप्रतिनिवर्तनं ।

इति तृतीयदिवसयुद्धं ॥ ३ ॥

६०	६०	३०	भीष्मार्जुनयुद्धं ।
६१	६१	३६	धृष्टद्युम्नेनशलपुत्रवधः ।
६२	६२	६५	भीमसेनादियुद्धं ।
६३	६३	३३	साल्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं ।
६४	६४	८८	भीमेनदुर्योधनासुजाष्टकवधः । घटो- त्कचभयेनकुरभिःसेनावहारः ।

इति चतुर्थदिवसयुद्धं ॥ ४ ॥

६५	६५	७५	विश्वोपाख्यानं ।
६६	६६	४१	तथा ।
६७	६७	२४	विश्वोपाख्यानेभीष्मेणदुर्योधनंप्रतिवा- सुदेवमाहात्म्यकथनं । युधिष्ठिरस्य

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

			कृष्णसमाश्रयणेनविजयइतिभीष्मेण दुर्योधनंप्रतिकथनं ।
६८	६८	२०	भीष्मेणदुर्योधनंप्रतिब्रह्मर्षिकृतकृष्ण- स्तवनकथनं । तथाश्रीकृष्णस्यपाण्डवे- षुप्रीतिकथनपूर्वकंतेस्सहस्रमविधानं ।
६९	६९	३९	कुरुपाण्डवसेनयोर्मकरदयेनव्यूहरचनं ।
७०	७०	२९	संकुलयुद्धं ।
७१	७१	४४	तथा ।
७२	७२	३५	तथा ।
७३	७३	४३	तथा ।
७४	७४	४०	भूरिश्रवसासाल्यकिपुत्रदशकवधः । साल्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं ।

इति पञ्चमदिवसयुद्धं ॥ ५ ॥

७५	७५	३७	कुरुपाण्डवयोःकौश्लमकरव्यूहरचना ।
७६	७६	२६	धृतराष्ट्रेणस्वसेनाक्षयश्रवणेनशोचनं ।
७७	७७	८४	भीमद्रोणपराक्रमवर्णनं ।
७८	७८	३६	संकुलयुद्धं ।
७९	७९	६७	तथा ।

इति षष्ठदिवसयुद्धं ॥ ६ ॥

८०	८०	१९	भीष्मदुर्योधनसंवादः ।
८१	८१	४६	भीष्मेणदुर्योधनसंहर्षणं ।
८२	८२	६२	द्रोणेनविराटसूतोःशङ्खस्यवधः । द्वन्द्व- युद्धं ।
८३	८३	५९	द्वन्द्वयुद्धं ।
८४	८४	५५	युधिष्ठिरादियुद्धं ।
८५	८५	४०	संकुलयुद्धं ।
८६	८६	५७	तथा ।

इति सप्तमदिवसयुद्धं ॥ ७ ॥

८७	८७	३९	उभयसेनयोर्य्यूहरचनापूर्वकंपरस्पर- भियानं ।
८८	८८	४४	भीमेनसुनाभादिदुर्योधनासुजाष्टक- वधः ।
८९	८९	४०	धृतराष्ट्रेणपुत्रवधश्रवणाच्छोचनं
९०	९०	९६	इरावताशकुन्यसुजानांवधः । आर्य- शृङ्गिनाभ्राक्षसेनइरावतोवधः

९१	९१	३१	दुर्योधनघटोत्कचयोर्युद्धं ।
९२	९२	४३	घटोत्कचयुद्धवर्णनं ।
९३	९३	४३	संकुलयुद्धं ।
९४	९४	५०	घटोत्कचयुद्धं ।
९५	९५	८६	भगदत्तादियुद्धं

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

९६ ९६ ८० भीमेनदुर्योधनानुजानां कतिपयानां
वधः ।

इत्यष्टमदिवसयुद्धं ॥ ८ ॥

९७ ९७ ४३ भीष्मोऽन्यस्तशस्त्रैर्दहं पाण्डवाञ्जेष्या-
मीतिकर्णबोधितेनदुर्योधनेनरात्रौभी-
ष्ममेत्यकर्णस्ययुद्धानुज्ञाप्रार्थना ।९८ ९८ ५१ भीष्मेणदुर्योधनं प्रत्यर्जुनपराक्रमप्रशं-
सनपूर्वकंपाण्डवानामजय्यत्वमभिधा-
यशिखण्डिवर्जपाञ्चालादिवधप्रतिज्ञा ।९९ ९९ ३० कुरुपाण्डवसेनयोर्व्यूहचरणापूर्वकंपर-
स्पराभिगमनं ।१०० १०० ५४ अलंबुसस्यद्रौपदेयैः सहयुद्धं । अभि-
मन्युनासमागमश्च ।

१०१ १०१ ५९ अभिमन्युना अलंबुसपराजयः ।

१०२ १०२ ४० द्रोणार्जुनयुद्धं । भीमसेनपराक्रमश्च ।

१०३ १०३ ४७ संकुलयुद्धं ।

१०४ १०४ ३८ तथा ।

१०५ १०५ ३७ युधिष्ठिरादियुद्धं ।

१०६ १०६ ८४ भीष्मपराक्रमममृष्यताश्रीकृष्णेनरथा-
दवरुह्यतद्वधायाभियानं अर्जुनेनप-
श्चादनुधाव्यनिवर्तितस्यश्रीकृष्णस्यते-
नसहपुनारथारोहणं ।

इति नवमदिवसयुद्धं ॥ ९ ॥

१०७ १०७ १०८ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णेनसहसंमन्त्रयरात्रौ
भीष्ममेत्यतद्रूपायकथनप्रार्थना ।
तंप्रतिभीष्मेणतत्कथनं ।१०८ १०८ ६० भीष्मयुद्धं । शिखण्डिनोभीष्मेणसह-
संवादोयुद्धसमाहश्च ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१०९ १०९ ४१ भीष्मदुर्योधनसंवादः । भीष्मपराक्र-
मवर्णनं ।

११० ११० ४८ अर्जुनदुर्योधासनयुद्धं ।

१११ १११ ५८ द्वन्द्वयुद्धं ।

११२ ११२ ४२ द्रोणेनाश्वत्थामानंप्रतिदुर्निमित्तप्रदर्श-
नपूर्वकंयुद्धानुशासनं ।

११३ ११३ ५३ भीमसेनपराक्रमवर्णनं ।

११४ ११४ ४७ भीमार्जुनपराक्रमवर्णनं ।

११५ ११५ ४३ युद्धेविरक्तेनभीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिस्व-
वधोद्यमचोदना ।

११६ ११६ ८० संकुलयुद्धं ।

११७ ११७ ७२ तथा ।

११८ ११८ ५४ भीष्मपराक्रमवर्णनं ।

११९ ११९ १२५ भीष्मनिपातः ।

१२० १२० ७१ कुरुपाण्डवैरन्यैराजभिश्चभीष्माभिवा-
दनं । अर्जुनेनभीष्मायवाणमचोपधा-
नसमर्पणं ।१२१ १२१ ५८ तृषार्तेनभीष्मेणपानीययाचनं । राज-
भिरानीतंजलंविनिन्द्यार्जुनंप्रतितया-
चनं । अर्जुनेनपर्जन्यास्त्रेणभूमिभित्वा-
त्थापितसलिलधारयाभीष्मस्यतृष्णा-
शमनं । भीष्मेणदुर्योधनंप्रत्यर्जुनंप्रशं-
सनपूर्वकंपाण्डवैः सहशमोपदेशः ।१२२ १२२ ४४ अपगतैषुराजयुक्तेनभीष्ममेत्यरुह-
स्यभिवादनं । भीष्मेणकर्णंप्रतितस्य
कुन्तीसुतत्वोत्तयापाण्डवैः सहसंगम-
चोदना । कर्णेनसयुक्तिकंपाण्डवैः
सहसंगमस्यदुष्करत्वमभिधायभीष्म-
क्षमापनपूर्वकंस्वावासगमनं ।

इति दशमदिवसयुद्धं ॥ १० ॥

समाप्तं भीष्मवधप्रपर्व ॥ ४ ॥

भीष्मपर्वसंपूर्ण ॥ ६ ॥

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ द्रोणपर्व ॥ ७ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥ श्लोकाः ॥ १००१२ ॥

अध्याय. द्वापा.अ. श्लोक.

अथ द्रोणाभिषेकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१-१६) ॥ श्लोकाः ॥ ७०० ॥

१	१	५४	धृतराष्ट्रेणसञ्जयप्रतिभीष्मपातानन्त-
रीयकदुर्योधनादिवृत्तान्तप्रश्नः । स-
ञ्जयेनयोधानांशरणत्वेनकर्णाङ्गिनेक-
थितेधृतराष्ट्रस्यकर्णवृत्तान्तप्रश्नः ।
२	२	३७	कर्णेनपाण्डवोच्छेदनपूर्वकंदुर्योधनाय-
राज्यदानं प्रतिज्ञाययुद्धायाभिमानं ।
३	३	२५	कर्णेनभीष्ममेत्युद्धातुज्ञायाचनं ।
४	४	१९	भीष्मानुज्ञातस्यकर्णस्युद्धायागमनं ।
५	५	२१	दुर्योधनपृष्टेनकर्णेनतंप्रतिद्रोणस्यसैना-
पत्यकरणविधानं ।
६	६	१४	दुर्योधनेनद्रोणंप्रतिसैनापत्यस्वीकरण-
प्रार्थना ।
७	७	५४	द्रोणस्यसैनापत्येऽभिषेकः । द्रोणयुद्धं ।
८	८	३८	सञ्जयेनधृतराष्ट्रंप्रतिद्रोणपराक्रमवर्णन-
पूर्वकंतन्निधनकथनं ।
९	९	५२	द्रोणमरणश्राविणोधृतराष्ट्रस्यशोचनं ।
१०	१०	७७	द्रोणमरणश्रवणेनमूर्च्छितस्यधृतराष्ट्र-
स्यपरिचारिकाभिर्जलसेचनादिनास-
मुद्धोधनं । धृतराष्ट्रेणसंजयंप्रतिपुद्ग-
कथनचोदना ।
११	११	५१	धृतराष्ट्रेणप्रसंगाद्भक्त्युद्रेकेणश्रीकृष्णच-
रित्रानुकीर्तनं । तथापुनर्युद्धकथन-
चोदना ।
१२	१२	३५	द्रोणचोदितेनदुर्योधनेनयुधिष्ठिरस्य-
जीवप्राहप्रहणवरणं । द्रोणेनार्जुना-
सन्निधानेनतद्ग्रहणप्रतिज्ञानं । दुर्योधने-
नतदुद्धोषणं ।
१३	१३	२९	अर्जुनेनद्रोणप्रतिज्ञाभीतस्ययुधिष्ठिर-
स्यसमाश्वासनं ।

अध्याय. द्वापा.अ. श्लोक.

१४ १४ ८७ द्रोणयुद्धं । द्वैथयुद्धं । अभिमन्यु-
पराक्रमश्च ।

१५ १५ ४१ भीमेनगदायुद्धेस्यपराजयः ।

१६ १६ ६६ द्रोणेनयुधिष्ठिरग्रहणोद्यमेऽर्जुनेनतद्ग्र-
हः ।

इत्येकादशदिवसयुद्धं ॥ ११ ॥

समाप्तद्रोणाभिषेकपर्व ॥ १ ॥

अथ संशतकवधपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१७-३२) ॥ श्लोकाः ॥ ८२१ ॥

१७	१७	५०	संशतकैराहूतस्यार्जुनस्ययुधिष्ठिररक्ष-
णेसत्यजितंनियोज्यतान्प्रतियुद्धायग-
मनं ।
१८	१८	३४	अर्जुनस्यसंशतकैस्सहयुद्धं ।
१९	१९	४३	तथा ।
२०	२०	६७	संकुलयुद्धं ।
२१	२१	६९	युधिष्ठिरंजिघृक्षतोद्रोणस्यसत्यजिता
निरोधः । द्रोणेनसत्यजितिनिहतेभ-
यायुधिष्ठिरस्यपलायनं । पुनर्युधिष्ठिरं-
जिघृक्षुणाद्रोणेनपाश्चात्यादीनांहननं ।
२२	२२	३३	द्रोणपराक्रमहृष्टेनदुर्योधनेनकर्णसंबो-
ध्यभीमसेनाद्यवज्ञानेकृतेकर्णेनभीमा-
दीनांप्रशंसनपूर्वकमनवज्ञेयलकथनं ।
२३	२३	९९	रथानामश्वजवर्णनं ।
२४	२४	२०	धृतराष्ट्रेणपुत्रान्प्रतिशोचनपूर्वकंसञ्ज-
यंप्रतियुद्धकथनचोदना ।
२५	२५	६७	द्वन्द्वयुद्धं ।
२६	२६	६९	भगदत्तपराक्रमवर्णनं ।
२७	२७	३२	अर्जुनेनसंशतकानांहननं ।
२८	२८	३०	भगदत्तार्जुनसमागमः ।
२९	२९	५७	अर्जुनेनसगजस्यभगदत्तस्यवधः ।
३०	३०	४२	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

३१ ३१ २९ अश्वत्थामानीलस्यवधः ।

३२ ३२ ८० संकुलयुद्धं ।

इति द्वादशदिवसयुद्धं ॥ १२ ॥

समाप्तसंशतकवधपर्व ॥ २ ॥

अथाभिमन्युवधपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३९ ॥

(३३-७१) ॥ श्लोकाः ॥ १०७४ ॥

३३ ३३ ४१ युधिष्ठिरस्याग्रहणाहुर्मनायमानंदुर्यो-
धनंप्रतिद्रोणेनकस्यचिन्महारथस्यहन-
नप्रतिज्ञा । सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिसंक्षेप-
तोऽभिमन्युवधकथनं ।

३४ ३४ १३ द्रोणेनपद्मव्यूहरचना ।

३५ ३५ ३२ युधिष्ठिराभिमन्युप्रतिपद्मव्यूहभेद-
नचोदना ।

३६ ३६ ५० अभिमन्युयुद्धवर्णनं ।

३७ ३७ ३८ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

३८ ३८ २४ तथा ।

३९ ३९ ३१ दुःशासनाभिमन्युसमागमः ।

४० ४० ३८ अभिमन्युनाकर्णदुःशासनपराजयः ।

४१ ४१ २८ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४२ ४२ २४ अभिमन्युमनुगतानांजयद्रथेननिरो-
धः । जयद्रथस्यरुद्रात्पाण्डवनिरोधरूप-
वरलाभस्यसञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिकथनं ।४३ ४३ १९ जयद्रथेनव्यूहपथं पिधायपाण्डवादि-
निरोधः ।

४४ ४४ २१ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४५ ४५ ३० अभिमन्युनादुर्योधनपराजयः ।

४६ ४६ २८ अभिमन्युनालक्ष्मणस्यवधः ।

४७ ४७ २४ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४८ ४८ ४१ द्रोणादिभिःषड्भिरभिमन्योर्विरथी-
करणं ।

४९ ४९ ४० अभिमन्युवधः ।

५० ५० १५ युद्धभूमिवर्णनं ।

इति त्रयोदशदिवसयुद्धं ॥ १३ ॥

५१ ५१ २५ युधिष्ठिरस्याभिमन्युमनुशोच्यविला-
पः ।५२ ५२ ५२ युधिष्ठिरसमाश्वासनायव्यासेनतंप्रत्य-
कम्पनोपाख्यानकथनोपक्रमः ।५३ ५३ २४ ब्रह्मरुद्रसंवादः । ब्रह्मणाप्रजासंहारा-
यमृत्युदेवीसर्जनं ।५४ ५४ ५८ नारदेनमृत्युब्रह्मसंवादकथनेनाकंपन-
स्यशोकपतिहारः । व्यासेनाकंपनो-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

पाख्यानकथनेनयुधिष्ठिरस्यशोकपरि-
हारः ।५५ ५५ ५७ व्यासेनयुधिष्ठिरंप्रतिषोडशराजकीया-
ख्यानकथनं । नारदेनसञ्जयंप्रतिमरु-
त्तराजचरित्रकथनं ।

५६ ५६ १२ सुहोत्रचरित्रं ।

५७ ५७ १३ अङ्गराजचरित्रं ।

५८ ५८ १५ शिविचरित्रं ।

५९ ५९ ३१ दाशरथिरामचरित्रं ।

६० ६० १५ भगीरथचरित्रं ।

६१ ६१ १३ दिलीपचरित्रं ।

६२ ६२ २० मान्धातुचरित्रं ।

६३ ६३ १३ ययातिचरित्रं ।

६४ ६४ १७ अम्बरीषचरित्रं ।

६५ ६५ १२ शशिविन्दुचरित्रं ।

६६ ६६ २१ गयचरित्रं ।

६७ ६७ २१ रन्तिदेवचरित्रं ।

६८ ६८ १६ भरतचरित्रकथनं ।

६९ ६९ ५१ पृथुचरित्रं ।

७० ७० २७ परशुरामचरित्रं ।

७१ ७१ २६ युधिष्ठिरंसमाश्वासव्यासस्यस्वाश्रम-
गमनं ।

समाप्तमभिमन्युवधपर्व ॥ ३ ॥

अथ प्रतिज्ञापर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(७२-८४) ॥ श्लोकाः ॥ ५६४ ॥

७२ ७२ ९३ अभिमन्युमनुशोच्यार्जुनस्यविलापः ।

७३ ७३ ६५ युधिष्ठिरेणार्जुनंप्रत्यभिमन्युनिधनप्र-
कारकथनं । अर्जुनेनसञ्जयंपर्यजयद्रथ-
वधप्रतिज्ञा ।७४ ७४ ३६ अर्जुनप्रतिज्ञाश्रवणचकितस्यजयद्रथ-
स्यद्रोणदुर्योधनाभ्यांसमाश्वासनं ।७५ ७५ ३१ श्रीकृष्णेनार्जुनंप्रतिद्रोणादिभिर्जयद्रथ-
रक्षणप्रतिज्ञाकथनं ।

७६ ७६ २९ अर्जुनेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वसामर्थ्यकथनं ।

७७ ७७ २७ श्रीकृष्णेनसुभद्रासमाश्वासनं

७८ ७८ ४७ तथा ।

७९ ७९ ४७ श्रीकृष्णेनरात्रावर्जुनेनन्यम्बकायव-
लिप्रदापनं । कृष्णदारुकरसंभाषणं ।८० ८० ६६ अर्जुनस्यश्रीकृष्णेनसहस्रप्रेकैलासगम-
नंतथास्तुत्यारुद्रप्रसादनं ।

८१ ८१ २५ अर्जुनेनस्वप्नेकैलासेशङ्करात्पाशुपता-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

समुपलभ्यश्रीकृष्णेनसहपुनःशिविरं-
प्रत्यागमनं ।८२ ८२ ३५ श्रीकृष्णसकृताहिकंयुधिष्ठिरंप्रत्याग-
मनं ।८३ ८३ २८ जयद्रथवधस्यदुष्करत्वशङ्किनोयुधिष्ठि-
रस्यश्रीकृष्णेनसमाश्वासनं ।८४ ८४ ३५ जयद्रथं प्रतिगच्छताऽर्जुनेनयुधिष्ठिर-
रक्षणायसाल्यकिंप्रतिचोदना ।

इति प्रतिज्ञापर्व ॥ ४ ॥

अथ जयद्रथवधपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ६९ ॥

(८५-१५३) ॥ श्लोकाः ॥ ३७८८ ॥

८५ ८५ ५५ धृतराष्ट्रेणपुत्रान्प्रतिशोचनपूर्वकमभि-
मन्युनिधनानन्तरीयकयुद्धकथनचो-
दना ।८६ ८६ २३ सञ्जयेनधृतराष्ट्रोपालम्भनपूर्वकंयुद्धक-
थनोपक्रमः ।

८७ ८७ ३४ द्रोणेनशकटव्यूहनिर्माणं ।

८८ ८८ ३१ अर्जुनस्यराज्ञणप्रवेशः ।

८९ ८९ ३३ अर्जुनयुद्धवर्णनं ।

९० ९० ३७ अर्जुनेनदुःशासनपराजयः ।

९१ ९१ ४६ अर्जुनस्यव्यूहमुखस्थेन्द्रोणेनकंचि-
त्कालंयुद्धात्मपहायव्यूहप्रवेशः ।

९२ ९२ ७७ अर्जुनेनश्रुतायुधसुदक्षिणयोर्वधः ।

९३ ९३ ७४ अर्जुनेनश्रुतायुःप्रभृतीनांवधः ।

९४ ९४ ७९ अर्जुनाद्भीतेनदुर्योधनेनद्रोणेमेत्यतदु-
पालंभनपूर्वकंजयद्रथंप्रतिशोचनं ।
द्रोणेनदुर्योधनस्याभिमन्त्रितकवचमा-
बध्यार्जुनेनसहयुद्धायप्रेषणं ।

९५ ९५ ५२ राज्ञोद्विन्द्विभूययुद्धायसमागमः ।

९६ ९६ ३१ द्वन्द्वयुद्धवर्णनं ।

९७ ९७ ३६ द्रोणवृष्टयुग्नयोर्युद्धं ।

९८ ९८ ५८ द्रोणसाल्यकयोर्युद्धं ।

९९ ९९ ६४ अर्जुनेनरणाङ्गणेहयाप्यायनायशरैः-
सरोनिर्माणं तथाशरमयवेश्मनिर्माणं ।१०० १०० ४३ श्रीकृष्णेनतस्मिन्सरसिस्नापनादिना-
ऽऽप्यायितानांरुग्गाणांपुनारथेयोज-
नं । पुनः श्रीकृष्णार्जुनयोर्यजयद्रथंप्रति-
गमनं ।१०१ १०१ ४३ जयद्रथंयियासोरर्जुनस्यदुर्योधनेननि-
रोधः ।१०२ १०२ ३९ श्रीकृष्णेनदुर्योधनदुष्कृतातुस्सारणपू-
र्वकमर्जुनंप्रतिद्वधचोदना । अर्जुनं-
प्रतिदुर्योधनस्यवीरवादः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१०३ १०३ ४९ अर्जुनेनदुर्योधनपराजयः ।

१०४ १०४ ३४ अर्जुनस्यभूरिश्रवःप्रभृतिभिरष्टभिर्युद्धं ।

१०५ १०५ ३८ सञ्जयेनरथानांध्वजानांचवर्णनं ।

१०६ १०६ ४६ द्रोणयुधिष्ठिरयोर्युद्धं ।

१०७ १०७ ३९ संकुलयुद्धं ।

१०८ १०८ ४३ द्रौपदेयैःशलवधः । भीमेनालंबुस-
पराजयः ।

१०९ १०९ ८८ घटोत्कचेनालंबुसवधः ।

११० ११० १०७ रणाङ्गणेपाञ्चजन्यस्त्रेनश्रुते अश्रुतेच-
गाण्डीवघोषेऽर्जुनस्यविपदमाशङ्कमा-
नेनयुधिष्ठिरेणसाल्यकिंप्रत्यर्जुनवृत्ता-
न्तपरिज्ञानायगमनचोदना ।१११ १११ ५३ अर्जुनंप्रतिगच्छेतियुधिष्ठिरचोदितेन-
साल्यकिना तंप्रतिस्वस्यार्जुनेनतद्रक्ष-
णायनियोगाभिधानपूर्वकंस्त्रेनतस्या-
परित्याज्यत्वकथनं । युधिष्ठिरेणभी-
मादिभिःस्वस्यरक्षणकथनपूर्वकंपुनः-
साल्यकेरर्जुनंप्रतिगमनेनियोजनं ।११२ ११२ ८३ साल्यकेर्युधिष्ठिररक्षणेभीमंनियोज्या-
र्जुनदर्शनायप्रस्थानं ।११३ ११३ ७५ अर्जुनंगच्छतःसाल्यकेःकृतवर्मणास-
हयुद्धं ।११४ ११४ १०३ धृतराष्ट्रस्यस्वसैन्यपराजयश्रवणेनशो-
चनं । संजयेनतदुपालंभपूर्वकंकृत-
वर्मपराक्रमवर्णनं ।

११५ ११५ ६३ साल्यकिनाजलसन्धस्यवधः ।

११६ ११६ ४९ साल्यकिनादुर्योधनकृतवर्मणोःपरा-
जयः ।

११७ ११७ ३६ साल्यकिपराक्रमवर्णनं ।

११८ ११८ १८ साल्यकिनासुदर्शननाम्रोराज्ञोवधः ।

११९ ११९ ६७ साल्यकिपराक्रमवर्णनं ।

१२० १२० ४७ साल्यकियुद्धवर्णनं ।

१२१ १२१ ६४ तथा ।

१२२ १२२ ७३ साल्यकिभयात्पलायमानस्यदुःशासन-
स्यद्रोणेनोपालम्भः।द्रोणवृष्टयुग्नयोर्युद्धं ।

१२३ १२३ ३८ साल्यकिनादुःशासनपराजयः ।

१२४ १२४ ५८ संकुलयुद्धं ।

१२५ १२५ ७८ द्रोणपराक्रमवर्णनं ।

१२६ १२६ ५५ अर्जुनवृत्तान्तपरिज्ञानायसाल्यकिंप्रेषि-
तवतायुधिष्ठिरेणपुनस्त्रयोवृत्तान्तपरि-
ज्ञानायभीमस्यतत्रगमनचोदना ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १२७ १२७ ७० भीमेनकेषांचिद्धातृराष्ट्राणांहननं तथा-
स्वपथं निरुन्धानस्य द्रोणस्य रथभञ्जनं ।
- १२८ १२८ ५७ पुनः पुनर्द्रोणरथान्भङ्क्त्वा गच्छतो-
भीमस्यार्जुनदर्शनेन सिहनादः ।
तच्छ्रवणेन युधिष्ठिरस्य हर्षोदयः ।
- १२९ १२९ ५१ भीमेन कर्णपराजयो दुःशलवधश्च ।
- १३० १३० ४३ द्रोणदुर्योधनसंवादो दुर्योधनयुद्धं च ।
- १३१ १३१ ६० भीमेन कर्णस्य पराजयः ।
- १३२ १३२ ४४ भीमकर्णयोर्युद्धं ।
- १३३ १३३ ४३ भीमेन कर्णसहकारिणो दुर्जयस्य वधः ।
- १३४ १३४ ३४ भीमेन पराजितस्य कर्णस्य पलायनं ।
- १३५ १३५ ४० भीमेन दुर्योधनादीनां पञ्चानां दुर्योधना-
नुजानां वधः ।
- १३६ १३६ ४१ भीमेन चित्रोपचित्रादिदुर्योधनानुजा-
नां वधः ।
- १३७ १३७ ५३ भीमेन कर्णसहकारिणां विकर्णादीनां व-
धः ।
- १३८ १३८ २९ भीमकर्णयोर्युद्धं ।
- १३९ १३९ १२८ कर्णेन भीमपराजयः । तथा भीमप्रति-
परुषोक्तिः ।
- १४० १४० २९ सात्यकिना धन्वन्तुस्य राज्ञो वधः ।
- १४१ १४१ ३९ सात्यकेर्युद्धं दर्शनं भूरिश्रवसासमाग-
मश्च ।
- १४२ १४२ ८६ सात्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं । सात्यकि-
शिरश्छेदयोः प्रमितस्य हस्तो भूरि-
श्रवो भुजस्यार्जुनेन च्छेदः ।
- १४३ १४३ ९० अर्जुनच्छिन्नभुजस्य भूरिश्रवसस्तदुपा-
लम्भनपूर्वकं प्रायोपवेशः । सात्यकि-
ना भूरिश्रवसि शिरश्छेदः ।
- १४४ १४४ २९ सञ्जयेन वृत्तराष्ट्रं प्रति सात्यकेर्भूरिश्रव-
सा पराभवकथनं । तथा यादवानां
प्रशंसनं ।

- १४५ { १४५
१-१० } ७४ श्रीकृष्णार्जुनयोः संवादः । कर्णसाल-
कयोर्युद्धं च ।
- १४६ { १४८
१-२४
१४५
११-९८ } ११३ कर्णकृतभीमगर्हणमर्षयताऽर्जुनेन
कर्णप्रतिगर्हणपूर्वकं तत्सुतवधप्रतिज्ञा ।
कर्णदुर्योधनसंवादः । संकुलयुद्धं च ।
- १४७ { १४६
१-१०५ } ८१ अल्पशेषे दिवसे तिरहिते च जयद्रथे श्री-
कृष्णान्धकारसर्जनेन सूर्यबिम्बविधा-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- नं । अदृश्यमाने भागौ जयद्रथे च नि-
शङ्कमात्मानमाविष्कृत्वा तर्जुनेन श्रीकृ-
ष्णचोदनया तच्छिरश्छेदः । श्रीकृष्णे-
नार्जुनप्रतिजयद्रथशिरोभूतलेन निपा-
तनीयमित्युक्तेन तत्प्रति तत्कारणकथ-
नप्रार्थना ।
- १४८ { १४६
१०६-१४४ } ४६ श्रीकृष्णार्जुनप्रति सैन्धवमुद्गो-
ष्पामनिपातनीयत्वे कारणमिधानं
श्रीकृष्णाज्ञयाऽर्जुनेन स्यमन्तपञ्चके स-
न्ध्यामुपासमानस्य वृक्षक्षत्रस्योत्सङ्गे-
जयद्रथशिरसो निपातनं । उत्तिष्ठत-
स्तस्योत्सङ्गाच्छिरसि धरण्यापति ते वृक्ष-
क्षत्रमुद्गोविदारणं ।
- १४९ { १४७
१-२७
१४८
२९-५९ } ६६ अर्जुनेन निजशराहतिमोहितं कृपं प्रति-
शोचनं । सांजुनेन श्रीकृष्णेन युधिष्ठि-
रमेत्यजयद्रथवधकथनं । भीमादीनां
युधिष्ठिरसमीपसमागमः ।
- १५० १४९ ६४ युधिष्ठिरेण स्वाभिवादकानां श्रीकृष्णा-
दीनां संस्कारः । श्रीकृष्णयुधिष्ठिरयोः
संस्थापः ।
- १५१ १५० ३७ सैन्धववधदुःखितेन दुर्योधनेन द्रोणमे-
त्यात्मोपालम्भपूर्वकं परिशोचनं ।
- १५२ १५१ ४२ द्रोणेन दुर्योधनोपालम्भपूर्वकं रात्राव-
पियोद्धव्यमिति निश्चिन्त्य राणयनिर्गमनं ।
- १५३ १५२ ४० दुर्योधनेन कर्णप्रतिजयद्रथवधे द्रोणस्य
पार्थपक्षपातादौ दासीन्यस्य हेतुत्वेऽ-
भिहिते कर्णेन तन्निराकरणपूर्वकं दैवस्यै-
व तत्र हेतुत्वकथनं ।

समाप्तं जयद्रथवधपर्व ॥ ५ ॥

इति चतुर्दशदिवसयुद्धं ॥ १४ ॥

अथ घटोत्कचवधपर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ३१ ॥

(१५४-१८४) ॥ श्लोकाः ॥ १७६६ ॥

- १५४ १५३ ५४ युधिष्ठिरेण दुर्योधनपराजयः ।
- १५५ १५४ ४० द्रोणयुद्धवर्णनं ।
- १५६ १५५ ५० भीमेन दुर्मददुष्कर्णदिधार्तराष्ट्रवधः ।
- १५७ १५६ १८९ सात्यकिना सोमदत्तपराजयः । अश्व-
त्थामघटोत्कचयुद्धं ।
- १५८ १५७ ४९ भीमेन बाह्यकवधः । दुर्योधनानुजद-
शकवधः । शकुनिभ्रातृपञ्चकवधः ।
- १५९ १५८ ६९ कर्णेन पाण्डवहननं प्रतिजानानमात्मा-
नमधिक्षिपतः कृपस्य जिह्वाच्छेदप्रति-
ज्ञानं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १६० १५९ ९८ कृपगर्हणाममर्षमाणस्यकर्णवधाया-
भ्युत्तिष्ठतोऽश्वत्थान्नःकृपदुर्योधना-
भ्यानिवारणं । अर्जुनेनकर्णपराजयः ।
दुर्योधनेनरणायगन्तुद्रौणिप्रतिचो-
दना ।
- १६१ १६० ५८ द्रौणिष्टृष्टयुग्योयुद्धं । द्रौणिपराक्रमः ।
- १६२ १६१ १९ संकुलयुद्धं ।
- १६३ १६२ ५५ सात्यकिनासोमदत्तवधः । द्रोणयुधि-
ष्ठिरयुद्धं ।
- १६४ १६३ ३९ सेनाद्वयेदीपोयोजनं ।
- १६५ १६४ ३५ संकुलयुद्धं ।
- १६६ १६५ ४१ कृतवर्मणायुधिष्ठिरपराजयः ।
- १६७ १६६ ६४ सात्यकिनाभूरिनाशोराज्ञोवधः । द्रौ-
णिनाघटोत्कचपराजयः । भीमेन-
दुर्योधनपराजयः ।
- १६८ १६७ ४८ कर्णेनसहदेवस्यपराजयपूर्वकमवहेल-
नं । शल्येनविराटपराजयः । अर्जुने-
नाल्युधपराजयः ।
- १६९ १६८ ४७ संकुलयुद्धं ।
- १७० १६९ ४९ नकुलेनशकुनिपराजयः । कृपेणशि-
खण्डिपराजयः ।
- १७१ १७० ७० संकुलयुद्धं ।
- १७२ १७१ ५६ तथा ।
- १७३ १७२ ४० द्रोणकृपयोःसात्यकिष्टृष्टयुग्योयुद्धं ।
- १७४ १७३ ६९ कर्णयुयुत्सोरर्जुनस्यश्रीकृष्णेनसहेतुकं-
तेनयुद्धनिषेधः । श्रीकृष्णार्जुनचोद-
नयाघटोत्कचस्यकर्णेनसहरणारंभः ।
- १७५ १७४ ४५ घटोत्कचेनालम्बलवधः ।
- १७६ १७५ ११६ कर्णघटोत्कचयुद्धं ।
- १७७ १७६ २२ अल्युधेनराक्षसेनघटोत्कचप्रत्यभि-
यानं ।
- १७८ १७७ ४९ भीमाल्युधयोयुद्धं ।
- १७९ १७८ ४१ घटोत्कचेनाल्युधवधः ।
- १८० १७९ ६४ कर्णेनेन्द्रतयाशक्त्याघटोत्कचवधः ।
- १८१ १८० ४३ घटोत्कचनिधनासर्वेषुशोचतुस्रहर्षादा-
त्मानं परिष्वजमानंश्रीकृष्णं प्रत्यर्जुनेन
हर्षकारणप्रश्नः । श्रीकृष्णेनतदभिधा-
नपूर्वकं कर्णप्रभावप्रशंसनं ।
- १८२ १८१ ३३ श्रीकृष्णेनार्जुनं प्रतिजरासन्धादिपरा-
क्रमकथनपूर्वकंतेषांदुर्योधनतयापूर्वेमेव-
स्वेनोपायैर्हृननकथनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १८३ १८२ ४७ धृतराष्ट्रसंजयप्रतिकर्णेनार्जुनेशक्तेर-
भोक्षणकारणप्रश्नसंज्ञयेनसात्यकिप्र-
तिश्रीकृष्णोक्ततदुत्तरकथनं ।
- १८४ १८३ ६७ कर्णशक्तेर्घटोत्कचवधेनवैफल्यद्वत-
राष्ट्रेणशोचनं । युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णे
घटोत्कचकृतोपकारनिवेदनपूर्वकंशो-
चनं । व्यासेनकोधात्कर्णजिघांसायाग-
च्छन्तंयुधिष्ठिरमेत्यसमाश्वसनेनतंनि-
वर्त्यपुनरन्तर्धानं ।
- समाप्तं घटोत्कचवधपर्व ॥ ६ ॥**
- अथ द्रोणवधपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥**
- (१८५-१९३) ॥ श्लोकाः ॥ ५२५ ॥
- १८५ १८४ ५७ निद्रोपद्रुतानांसैनिकानामर्जुनाह्वया-
स्वापेनश्रान्तिमपनीयचन्द्रोदयानन्त-
रयुद्धारम्भः ।
- १८६ १८५ ३७ दुर्योधनोपालम्भकोपितेनद्रोणेनपार्थ-
दुर्योधनप्रशंसाधिक्षेपपूर्वकंरणायनि-
स्सरणं ।
- १८७ १८६ ५९ द्रोणेनद्रुपदविराटादीनांवधः । भीमे-
ननिष्ठुरभाषणेनधृष्टयुग्यसुद्योज्यद्रोणा-
नीकाभिगमनं ।
- इति चतुर्दशरात्रियुद्धं ॥ १४ ॥**
- १८८ १८७ ५४ संकुलयुद्धं । नकुलेनदुर्योधनपरा-
जयः ।
- १८९ १८८ ५७ संकुलयुद्धं ।
- १९० १८९ ६५ तथा ।
- १९१ १९० ५८ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिद्रोणजयेतस्य-
शस्त्रन्यासस्य तत्रचाश्वत्थामवधश्रव-
णस्य हेतुलकथनं । भीमेनाश्वत्थामना-
म्निगजेनिहतेयुधिष्ठिरेणश्रीकृष्णचोद-
नयाद्रोणंप्रतिद्विवक्षयावश्वत्थामाह-
तइतिकथनं ।
- १९२ १९१ ५१ अश्वत्थामवधश्रवणनिर्विण्णद्रोणमार-
णायधृष्टयुग्यसुयुग्मः । द्रोणग्रस्तस्य
धृष्टयुग्यस्यसात्यकिनाविमोचनं ।
- १९३ १९२ ८७ द्रोणधृष्टयुग्ययोयुद्धं । द्रोणेनसोपालं-
भभीमवचःश्रवणेनशस्त्रन्यासपूर्वकं-
योगेनशरीरत्यागः । शरीरातिगच्छ-
तस्तेजोरूपस्यद्रोणस्यसंज्ञयादिभिःप-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अभिरेवावलोकनं । धृष्टद्युम्नेनद्रोण-
शिरश्छेदः ।

समाप्तं द्रोणवधपर्व ॥ ७ ॥

अथ नारायणास्त्रमोक्षपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१९४-२०३) ॥ श्लोकाः ॥ ७७४ ॥

- १९४ १९३ ७० दुर्योधनचोदनयाकूपेणद्रोणवधंश्रावि-
तस्याश्वत्थाम्नःकोपोदयः ।
- १९५ १९४ १५ धृतराष्ट्रेणसञ्जयं प्रत्यश्वत्थाम्नाक्रामिमुक्-
सितिप्रश्नः ।
- १९६ १९५ ४८ अश्वत्थाम्नासक्रोधंयुधिष्ठिराद्युपाल-
म्भः । तथाद्रोणस्यनारायणास्त्रलाभ-
प्रकारादिकथनपूर्वकंतेनपाण्डवादिब-
धप्रतिज्ञानं ।
- १९७ १९६ ५५ अर्जुनेनयुधिष्ठिरोपालम्भः । आत्मो-
पालम्भश्च ।
- १९८ १९७ ५० साधिक्षेपमश्वत्थामतोयुधिष्ठिरंभीषय-
न्तंपार्थप्रतिभीमेनसामर्षमात्मबलव-
र्णनपूर्वकंस्वेनाश्वत्थामादिविजयप्रति-
ज्ञानं । धृष्टद्युम्नेनाप्यर्जुनंप्रतिसक्रोधं-
क्षात्रधर्मादिकथनपूर्वकंस्वकृतद्रोणव-
धस्यधार्मिकत्वकथनं ।
- १९९ १९८ ६९ सात्यकिनिष्ठुरभाषणरुष्टेनधृष्टद्युम्नेनस-
मर्मोद्धाटनंतद्रहंणं । धृष्टद्युम्नजिघां-
सागदामुद्यम्यापततःसात्यकेःश्रीकृ-
ष्णचोदितेनभीमेननिवारणं । सर्वेषां
पुनर्युद्धोद्यमः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २०० १९९ ७१ अश्वत्थाम्नानारायणास्त्रप्रयोगः । अ-
स्त्रतेजसापीड्यमानैःश्रीकृष्णवचनाया-
नावरोहणशस्त्रन्यासादिनाऽऽत्परक्ष-
णं । भीममात्रेशस्त्रधारणेनप्रतियुध्य-
मानेसतितन्मस्तकेऽस्त्रस्यप्रज्वलनं ।
- २०१ २०० १३२ नारायणास्त्रावेष्टितेभीमेश्रीकृष्णार्जुना-
भ्यांहस्ततःशस्त्रापकर्षणपूर्वकंरथादव-
रोपितेसत्यस्त्रस्यप्रशमनं । ततःसंकु-
लयुद्धं
- २०२ २०१ १०५ नारायणास्त्रेविफलीकृतेपुनरश्वत्थाम्ना-
ऽऽग्नेयास्त्रप्रयोगः । तस्यापिपार्थेन
व्यर्थाकरणेदूयमानेनद्रौणिनाशस्त्रन्या-
सपूर्वकंरणाङ्गुणान्निर्याणं । निर्गच्छ-
ताचतेनयदृच्छासमागतंव्यासंप्रतिनि-
जास्त्रवैफल्यकारणप्रश्नः । श्रीव्यासे-
नश्रीकृष्णार्जुनयोर्नरनारायणात्मकत्वे
कथितेप्रतिनिवृत्तेनद्रौणिनासेनावहा-
रः ।
- २०३ २०२ १५९ इतरालक्षितंपुरतःस्वानुकूलंयुध्यमा-
नंशूलपाणिंकंचनपुरुषप्रवरमवलोक-
यतापार्थेनसकइतिवदृच्छासमागतं
व्यासंप्रतिप्रश्नः । तेनतंप्रतितस्यपशु-
पतिलोक्त्वाशतरुदीयपठनेनसविस्त-
रंतद्गुणगणवर्णनं ।

इति पञ्चदशदिवसयुद्धं ॥ १५ ॥

समाप्तं नारायणास्त्रमोक्षपर्व ॥ ८ ॥

द्रोणपर्व च समाप्तं ॥ ७ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ कर्णपर्व ॥ ८ ॥

अत्रावान्तरपर्वाणिनसन्ति ॥ अध्यायाः ॥ १०१ ॥ श्लोकाः ॥ ४९७५ ॥

अध्याय. झापा.अ. श्लोक.

अध्याय. झापा.अ. श्लोक.

१	१	शिबिराद्वास्तिनपुरसुपगतवतासञ्जये-
२	२	नधृतराष्ट्रप्रतिकर्णादिनिधनकथनं ।
३	३	तच्छ्रवणेनमूर्च्छासुपगतवतोधृतराष्ट्र-
४	४	स्यसञ्जयादिभिराश्वासनं ।
२	५	६३ धृतराष्ट्रेणनिजसेनायांनिहतानां नाम-
		निवेदनंचोदितेनसञ्जयेनतत्कथनं ।
३	६	३८ पाण्डवसेनायांनिहतानां नामकथनं ।
४	७	२७ कौरवसेनायांनिहतवशिष्टानां नामकथनं ।
५	८	३२ धृतराष्ट्रेणकर्णगुणानुवर्णनपूर्वकंशोचनं ।
६	९	९५ कर्णवधश्रवणानन्तरीयकधृतराष्ट्रप्रवृ-
		त्तिपृष्टेनवैशंपायनेनकर्णदुर्योधनस्तु-
		तिनिन्दापूर्वकंसञ्जयप्रतिकर्णार्जुनयुद्ध-
		कथनचोदनारूपधृतराष्ट्रप्रतिकथनं ।
७	१०	६५ अश्वत्थामवचनादुर्योधनेनसैन्यापत्येऽ-
		भिषिक्तेनकर्णेनरणायसेनानियोजनं ।
८	११	४३ कर्णार्जुनाभ्यांव्यूहरचनापूर्वकरणाय-
		निर्याणं ।
९	१२	४६ संकुलयुद्धं । भीमेनक्षेमधूर्तिवधः ।
१०	१३	३८ द्वन्द्वयुद्धं । सात्यकिनाविन्दानुविन्द-
		वधः ।
११	१४	३९ प्रतिविन्ध्यश्रुतकर्मभ्यांचित्रचित्रसेन-
		योःसंहारः ।
१२	१५	४४ भीमाश्वत्थामोर्युद्धं ।
१३	+	२९ शल्येनश्रुतकीर्तिपराजयः ।
१४	२३	२२ सहदेवेनदुःशासनपराजयः ।
१५	२४	७८ कर्णनकुलयोर्युद्धं । कर्णेननकुलस्यप-
		राभवनपूर्वकंसोपहासमधिक्षेपः ।
१६	२५	४२ युयुत्सूकयोर्युद्धं । शकुनिसुतसोम-
		योर्युद्धं ।

१७	२६	४० कृपकृतवर्षेभ्यांवृष्टयुन्नशिखण्डिनोः
		पराजयः ।
१८	२७	४३ अर्जुनेनसंशप्तकपराजयः ।
१९	२८	४९ संकुलयुद्धं ।
२०	२९	३७ युधिष्ठिरेणदुर्योधनपराजयः ।
२१	३०	४४ संकुलयुद्धं ।
		इति षोडशदिवसयुद्धं ॥ १६ ॥
२२	३१	७७ श्रीकृष्णतुल्यसारथेरभावात्सत्यार्जु-
		नान्वृन्तामन्यमानेनकर्णेनदुर्योधनं-
		प्रतिशल्यस्वसारथ्येनियोजनचोदना ।
२३	३२	७२ दुर्योधनप्रार्थनयाशल्येनकृष्णार्कसार-
		थ्यकरणाभ्युपगमः ।
२४	३३	६८ दुर्योधनेनशल्यप्रतित्रिपुरासुरकथाक-
		थनारंभः । त्रिपुरासुरोपहतैर्देवैरुद-
		प्रसादनं ।
२५	{ ३४ }	३३ देवैस्त्रिपुरसंहारायरुद्रस्याभिषेचनं
	{ १-१५ }	
२६	{ ३४ }	४१ देवानामाज्ञयाविश्वकर्मणाभूम्यादिसा-
	{ १६-६१ }	धनेरुद्रायरथनिर्माणं ।
२७	{ ३४ }	४७ देवानांप्रार्थनयाब्रह्मणारुद्ररथसारथ्य-
	{ ६२-१२५ }	करणं । रुद्रेणत्रिपुरहननं । दुर्योधने-
		नैतत्कथादृष्टान्तप्रदर्शनपूर्वकंशल्यंप्र-
		तिकर्णसारथ्यकरणप्रार्थना ।
२८	{ ३४ }	३५ दुर्योधनेनपुनरपिकर्णसारथ्येशङ्कमा-
	{ १३६-१६२ }	नंशल्यंप्रतिपरशुरामचरित्रकीर्तनपूर्वकं
		कर्णस्यतदन्तेवासिलादिगुणवत्तयात-
		त्सारथ्यकरणेदोषाभावप्रतिपादनं ।
२९	३५	४८ दुर्योधनप्रार्थितेनशल्येनसमयकरण-
		पूर्वकंकर्णसारथ्यस्वीकरणं ।
३०	३६	३४ शल्येनसारथीभूयाधिष्ठितंरथमधिष्ठा-
		यकर्णस्वरणायनिर्याणं ।
३१	३७	४६ कर्णस्वरणप्रयाणकालेदुर्निमित्तप्रादु-

+ औत्तराहपाठरीत्या १६- दि २२ तमान्ताअध्यायाअसि-
न्याटे ५२ दि ६० तमाध्यायतयावर्तन्ते ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

			भांवः । कर्णेनात्मश्लाघनपूर्वकपार्थ- वधेप्रतिज्ञातेतदसहमानेनशल्येनार्जु- नप्रशंसनपूर्वककर्णोपालम्भः ।
३२	३८	२६	कर्णेनस्वस्यार्जुनप्रदर्शकायतदभिमत- पारितोषिकप्रदानप्रतिज्ञानं ।
३३	३९	३८	कर्णगर्वोक्तिमसहमानेनशल्येनतद्गर्व- णं ।
३४	४०	५७	कर्णेनसर्मोद्धाटनपूर्वकशल्यगर्हणं ।
३५	४१	८६	शल्येनकर्णप्रतिर्हसकाकीयाहयानक- थनं ।
३६	४२	६३	कर्णेनशल्यप्रतिस्वस्यपरशुरामात्तथा- कुतश्चिद्वाङ्मनाच्चशापप्राप्तिकथनं ।
३७	{ ४३ } ४४	५६	कर्णेनसोपहासंशल्यगर्हणं ।
३८	४५	४६	कर्णशल्ययोर्वाक्कलहः । दुर्योधनेनत- योस्सान्त्वनं ।
३९	{ ४६ } १-२ ४९-५७ ७४-८७	३८	कर्णशल्ययोःसंवादः । सेनाद्वयस्य परस्परमेलनं ।
४०	५७	२८	दुर्योधनेनसेनाप्रोत्साहनं । भीमेनदु- र्योधनपराजयपूर्वकंगजानीकवधः ।
४१	{ ४६ } ५-३७	५३	सेनाद्वयेव्यूहरचनावर्णनं ।
४२	४७	३४	संकुलयुद्धं ।
४३	४८	७९	तथा ।
४४	४९	११०	कर्णेनयुधिष्ठिरस्यपराजयपूर्वकमप- हासः ।
४५	५०	६०	कर्णपराजित्यजिघांसोर्भीमस्यशल्येन हेतुकथनपूर्वकनिषेधनं ।
४६	५१	८१	भीमकर्णयोर्युद्धं । भीमेनदुर्योधनानु- जानांकतिपयानां वधः ।
४७	५२	४३	संकुलयुद्धं ।
४८	५३	४९	अर्जुनस्यसंशप्तकैर्युद्धं ।
४९	५४	४९	संकुलयुद्धं ।
५०	५५	४४	संकुलयुद्धं । अश्वत्थाम्नायुधिष्ठिरपरा- जयः ।
५१	{ ५६ } १-११९	१२४	
५२	{ १६ १-३६ ५६ १२३-१३८ १६ ३७-५१ }	६८	संशप्तकैर्युध्यमानस्यपार्थस्याश्वत्थाम्ना- ऽऽव्हानं । तथोर्युद्धं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

५३	१७	२६	अर्जुनेनाश्वत्थामपराजयः ।
५४	१८	२५	अर्जुनेनदण्डदण्डधारयोर्वधः ।
५५	१९	६३	अर्जुनेनसंशप्तकानांवधः ।
५६	२०	४८	अश्वत्थाम्नापाण्ड्यपराजयः ।
५७	{ २१ १-४ ५८* ४५-५२ ५९ ०-३० }	४६	संकुलयुद्धं ।
५८	{ ५९ ३१-६७ }	३९	अर्जुनस्यद्रौणिप्रस्तवृष्टयुन्नरक्षणपूर्वकं द्रौणिनिजित्यसंशप्तकान्प्रतिगमनं ।
५९	{ १०-४० }	३४	संकुलयुद्धं ।
६०	२२	३०	गजयुद्धं । संकुलयुद्धं ।
६१	{ ६० १-२२ }	२३	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिकूलरूपायुधिष्ठिरप्र- हणोद्यमकथनं ।
६२	{ ६० २३-९२ }	७५	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतियुधिष्ठिरस्यकर्णेन पराभवकथनपूर्वककर्णयुद्धप्रदर्शनं । तथाभीमसेनयुद्धप्रदर्शनं ।
६३	{ ६१ १-३३ }	३७	रणायराज्ञाद्वन्द्वीभावः । कर्णेनशिख- ण्डपराजयः । वृष्टद्युम्नदुःशासनयो- र्युद्धं ।
६४	{ ६१ ३४-७४ }	४३	संकुलयुद्धं ।
६५	६२	३८	तथा ।
६६	६३	३८	कर्णबाणपीडितस्ययुधिष्ठिरस्यविश्रमा- यस्त्वशिविरप्रवेशः ।
६७	६४	६५	पार्थेनाश्वत्थाम्निपराजितेकर्णेनभार्ग- वास्त्रप्रयोगारपाण्डवसेनापीडनं ।
६८	६५	२९	कर्णबाणव्यथापनोदाययुधिष्ठिरेशिवि- रगतंविज्ञायशत्रुनिग्रहेभीमंनियोज्य- अर्जुनेनसहश्रीकृष्णस्ययुधिष्ठिरसमीप- गमनं ।
६९	६६	५२	युधिष्ठिरेणात्मदिदक्षयास्त्वशिविरमु- पागतौश्रीकृष्णार्जुनौदृष्ट्वापार्थेनकर्णह- ननभ्रमेणतत्प्रशंसनं ।
७०	६७	२३	अर्जुनेनस्वयुद्धानुवादपूर्वकंयुधिष्ठिरं प्रतिकर्णवधप्रतिज्ञानं ।
७१	६८	३४	कर्णस्यामारणज्ञानाद्भुतेनयुधिष्ठिरेणा-

* झ. पाठे ५८ शेषध्याये ९-४१ पर्यंतविद्यमानाःश्लोकास्त-
सिन्नेवपाठे १९ शेषध्यायेनपुनरुक्तीकृताः ।

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

- जुनं प्रतिगर्हणपूर्वकं श्रीकृष्णकरेगाण्डी-
वदानचोदना ।
- ७२ ६९ ८८ युधिष्ठिरवधोद्यतमर्जुनं प्रति श्रीकृष्णेन
तत्कारणप्रश्नेन तन्निवेदनं । श्रीकृ-
ष्णेन वधप्रतिनिधित्वेन युधिष्ठिराधिक्षे-
पविधानं ।
- ७३ { ७० } ५२ युधिष्ठिराधिक्षेपादात्मवधोद्यतपार्थ-
प्रति श्रीकृष्णेन तत्प्रतिनिधितया आत्म-
प्रशंसनचोदना । अर्जुनेनात्मप्रशंस-
नानन्तरं युधिष्ठिरक्षमापणं ।
- ७४ { ७० } १७ अर्जुनेन कृतावमानाद्वनं यियासोर्युधि-
ष्ठिरस्य श्रीकृष्णेन परिस्मन्वनं ।
- ७५ ७१ ४३ अर्जुनेन खावमानितस्य युधिष्ठिरस्य प्र-
सादनं । तथा युधिष्ठिराप्रेकर्णवधप्र-
तिज्ञानं ।
- ७६ ७२ ३३ कर्णेन सह योद्धुं निर्गच्छतोऽर्जुनस्य शु-
भनिमित्तप्रादुर्भावः । श्रीकृष्णेनार्जु-
नस्य प्रोत्साहनं ।
- ७७ ७३ १२९ श्रीकृष्णेनार्जुनं प्रति भीष्मादियुद्धनिध-
नप्रकारानुवादपूर्वकं तेषां वधे तस्यैव-
मुख्यकारणलक्ष्यं । तथा बात्यात्प्र-
भृतिदुर्योधनापनयानुस्मारणपूर्वकं स-
र्वत्र कर्णस्यैव मूलतया महापराधिल-
योतनेन तस्यावश्यं हननविधानं ।
- ७८ ७४ ५५ अर्जुनेन श्रीकृष्णाप्रेकर्णवधानन्तरमा-
व्यर्थांनुवर्णनपूर्वकं तद्वधप्रतिज्ञा ।
- ७९ ७५ १७ द्वन्द्वयुद्धं ।
- ८० ७६ ४३ भीमसेनविशोकयोस्संवादः ।
- ८१ ७७ ७७ पार्थपराक्रमवर्णनं । भीमेन शकुनेः
पराजयः ।
- ८२ ७८ ६४ कर्णपराक्रमवर्णनं ।
- ८३ ७९ ९८ पार्थचोदनया श्रीकृष्णेन कर्णसमीपं प्र-
तिरथप्रापणं । शल्येन कर्णप्रोत्साहनं ।
कर्णेन पार्थप्रशंसनपूर्वकं तद्वधप्रतिज्ञा ।
संकुलयुद्धं ।
- ८४ ८० ३२ संकुलयुद्धं ।
- ८५ ८१ ६१ तथा ।
- ८६ ८२ ४३ संकुलयुद्धं । भीमदुःशासनयोः समा-
गमः । संवादश्च ।
- ८७ { ८३ } ३५ भीमेन राज्ञां समसं दुःशासनवक्षोविदा-
रणं । तथारक्षपानं ।

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

- { ८३ }
३६-५२
८४
१-४२
८५
१-४
- ५५ भीमेन दुःशासनं प्रति “पुनर्गौरिति गौ-
रिति” प्रतिनतनं । तथा दुःशासना-
नु-
जानां कतिपयानां वधः । दुःशासना-
दिवधाद्विभ्यतः कर्णस्य शल्येन प्रोत्सा-
हनं । वृषसेनेन नकुलपराजयः ।
- { ८५ }
५-२३
- १९ संकुलयुद्धं ।
- { ८५ }
२४-३९
- १५ अर्जुनेन कर्णसूनोर्द्वेषसेनस्य वधः ।
- ८६ २४ अर्जुनं प्रति श्रीकृष्णवाक्यं ।
- { ८७ }
१-६५
- ६६ रणाय कर्णाजुनयोः समागमः । तदव-
लोकनाय दिवि देवगन्धर्वादीनां समा-
गमः । देवासुरादीनां कर्णाजुनसमा-
श्रयणेन द्वैधीभावः ।
- { ८७ }
६६-८८
- ३१ कर्णाजुनसमाश्रयाल्लोकक्षयभीरुणा-
प्रजापतिना ब्रह्मणं प्रत्युभयोस्साम्येन
जयप्रार्थना । इन्द्रेणाजुनस्यैव जये प्रा-
र्थिते ब्रह्मेशानाभ्यां तदह्नीकारे देवैः पु-
ष्पवर्षणं ।
- { ८७ }
८९-११७
- २८ शल्यकर्णयोः संस्त्रापः । कर्णाजुनयो-
स्संस्त्रापः । अर्जुनेन श्रीकृष्णं प्रति स्त्रि-
सामर्थ्यकथनं ।
- ९४ ८८ ४६ कर्णाजुनयोर्युद्धारंभः । द्रौणिना दुर्यो-
धनाय हिताख्यानं । तेन तदनाहत्य-
रणाय सेनानियोजनं ।
- { ८९ }
१-४२
- ३१ रणे कर्णस्याजुनसाम्यमसहमानेन भी-
मेन पार्थप्रोत्साहनं ।
- { ८९ }
४२-९१
- ४१ कर्णे युधिर्वधमाने श्रीकृष्णेनाजुनप्रो-
त्साहनं । ततोऽर्जुनेन स्वसामर्थ्यप्र-
काशनं ।
- ९७ ९० १०९ रणे हीयमानेन कर्णेनाजुनस्य शिरोल-
क्षीकृत्य नागास्त्रप्रयोगः । श्रीकृष्णेन
पार्थरथेषादनिपीडनेन धरण्यां किंचि-
न्निमज्जितेनागास्त्रेण शिरोवर्जं पार्थकि-
रीटमात्राप्रहारः । कर्णस्य रथचक्रे वि-
प्रशापाद्धरण्यानि मरेत दुहिधीर्षयाते-
न पार्थप्रतिमुहूर्तमयुद्धप्रार्थना ।
- ९८ ९१ ७२ पार्थाय धर्मानुवादकं कर्णं प्रति श्रीकृष्णे-
न तत्कृतदुष्कृतानुस्मारणपूर्वकं मर्मो-
द्धाटनं । कर्णेन स्वबाणाभिहतिनिर्विण्णे-
ऽर्जुने तदन्तरैरथावदह्यतच्चक्रोद्धर-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

णोद्यमः । तदन्तरे श्रीकृष्णचोदनया
पार्थेन कर्णशिरश्छेदः ।

मेनपचावशातसहस्रसामकानावधः
द्रवतासैनिकानां दुर्योधनेन परावर्तनं ।

९९ { ९२ } शल्येन कर्णमारणाद्वाकुलमनसो दुर्यो-
१-१५ } धनस्य समाश्वासनं । तथा तं प्रति रणा-
९४ } ४८ कृष्णवर्णनं । देवगन्धर्वादीनां स्वस्व-
१-३२ } स्थानगमनं ।

१०० { ९४ } ३० मृतस्य कर्णस्य वर्णनं । कर्णवधानन्तरं
३३-६८ } श्रीकृष्णार्जुनयोर्युधिष्ठिरसमीपगमनं ।

* ९३ ६० कर्णवधानन्तरं किमासीदिति धृतराष्ट्र-
प्रश्नः । पलायमानं स्वसैन्यं दृष्ट्वा स्वसार-
थिं प्रति दुर्योधनेन प्रगल्भोक्तिः । भी-

१०१ { ९५ } ६० कर्णवधानन्तरं दुर्योधनस्य शिबिरगम-
९६ } नं । पाण्डवानां स्वशिबिरप्रवेशः । यु-
धिष्ठिरेण श्रीकृष्णार्जुनप्रशंसनं । श्री-
कृष्णयुधिष्ठिरसंवादः ।

* अयमध्यायो दाक्षिणात्यकोशेषु नास्ति ।

इति सप्तदशदिवसयुद्धं ॥ १७ ॥

कर्णपर्व संपूर्ण ॥ ८ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ शल्यपर्व ॥ ९ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ६६ ॥ श्लोकाः ॥ ३५९४ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ शल्यवधपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥

(१-२७) ॥ श्लोकाः ॥ १४८७ ॥

- १ १ ५५ दुर्योधनेनशल्यस्यसैनापत्येऽभिषेच-
नपूर्वकंयुद्धायनिर्माणं । सञ्जयाच्छ-
ल्यदुर्योधनादिवधश्रवणेनमूर्च्छितस्य-
धृतराष्ट्रस्यविदुरेणसमाश्वासनं ।
- २ २ ७० धृतराष्ट्रेणसञ्जयस्यपुरतोदुर्योधनस्य
वचनानुस्मरणेनविलापः । धृतराष्ट्रेण-
सञ्जयंप्रतिविस्तरेणतद्युद्धकथनचोद-
ना ।
- * ३ ६२ पार्थेननिहतेकर्णेपाण्डवभयात्पलाय-
मानांसैनानिवर्त्यदुर्योधनस्यपुनर्युद्धो-
द्यमः ।
- ३ ४ ५१ कृपेणकर्णवधदुःखितदुर्योधनंप्रतिस्व-
परपक्षयोर्दोर्विल्यप्राबल्यप्रदर्शनपूर्वकं
सन्धिविधानं ।
- ४ ५ ५२ दुर्योधनेनकृपंप्रतिकारणकथनपूर्वकं
सन्धयनङ्गीकरणं ।
- ५ ६ ३० दुर्योधनेनसैनापत्यविधानप्रार्थनाया-
मश्वत्थाम्राशल्यस्यसेनापतित्वविधानं ।
दुर्योधनेनशल्यंप्रतिसैनापत्यस्वीकरण-
प्रार्थना ।
- ६ ७ ४४ दुर्योधनेनशल्यस्यसैनापत्येऽभिषेचनं ।
श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतिशल्यवधविधानं ।
- ७ ८ ४४ उभयसेनानांव्यूहरचनापूर्वकंद्वन्द्वी-
भूययुद्धायनिर्गमनं ।
- ८ ९ ४७ अष्टादशदिवसयुद्धारंभः । संकुल-
युद्धं ।
- ९ १० ६९ नकुलेनकर्णपुत्राणांत्रयाणांमारणं ।
- १० ११ ६१ संकुलयुद्धं ।

* अयमध्यायो दक्षिणात्यकोशेषुनास्ति ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ११ १२ ६४ शल्यभीमयोर्युद्धायुद्धं ।
- १२ १३ ५० शल्यपराक्रमवर्णनं ।
- १३ १४ ४६ संकुलयुद्धं ।
- १४ १५ ४१ तथा ।
- १५ १६ ७५ शल्ययुधिष्ठिरयोर्युद्धं ।
- १६ १७ ८६ युधिष्ठिरेणशल्यशल्यानुजयोर्वधः ।
- १७ १८ ३८ संकुलयुद्धं ।
- १८ १९ ७० तथा ।
- १९ २० २७ साल्यकिनासाल्ववधः ।
- २० २१ ३६ साल्यकिनाकृतवर्मपराजयः ।
- २१ २२ ४८ संकुलयुद्धं ।
- २२ २३ ९१ तथा ।
- २३ २४ ६८ अर्जुनेनदुर्योधनगर्हणपूर्वकंतत्सेनानि-
बर्हणं ।
- २४ २५ ६२ धृष्टद्युम्नपराजितेनदुर्योधनेनाश्वमारु-
ह्यपलायनं । अश्वत्थामादिभिस्तद-
न्वेषणं ।
- २५ २६ ४० भीमेनावशिष्टानांदुर्योधनानुजानांव-
धः ।
- २६ २७ ५६ कृष्णार्जुनयोस्संवादः । संकुलयुद्धं ।
भीमेनसुदर्शननाम्नोदुर्योधनानुजस्य-
वधः ।
- २७ २८ ६६ सहदेवेनशकन्युल्लकयोर्वधः ।

इति शल्यवधपर्व ॥ १ ॥

अथ हृदप्रवेशपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २८ ॥

(२८-५५) ॥ श्लोकाः ॥ १४९२ ॥

- २८ { २९ } १९ हृतावशिष्टेबलेपाण्डवैर्निहतेदुर्योधने-
{ १-१९ } नपलायनेनिर्धारणं ।
- २९ { २९ } १९ पाण्डवैर्निहतसहायस्यदुर्योधनस्यग-
{ २०-१०५ } दासादायहदंप्रतिगमनं । सञ्जयसंहा-
रायासिमुद्यच्छतासाल्यकिनाव्यासव-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

		चनत्तद्विमोचनं । हास्तिनपुरंगच्छ- तःसंजयस्यमध्येमार्गदुर्योधनदर्शनं । तेनतस्मिन्पुत्रराष्ट्रायस्ववृत्तान्तनिवेद- नचोदनपूर्वकंहृदप्रविश्यमाययाजल- स्तंभनं । तत्रागतैर्द्रौणिकपुत्रवर्मा- दिभिःसज्जयादुर्योधनस्यहृदप्रवेशवि- ज्ञानेनसविलापपुनःशिविरगमनं । त- तोवृद्धपरिजनैर्युयुत्सुनाचराजदाराणां नगरप्रापणं ।	३८ ३७ ६५	सरस्वतीतीरस्थनानातीर्थयात्राप्रकार- कथनं । तत्तत्तीर्थमहिमानुवर्णनं च ।
३० ३०	६९	कृपद्रौणिक्तवर्मसुहृदमेत्यदुर्योधनेन भाषमाणेषुतत्रयदृच्छोपागतैर्ब्याधैस्त- द्दर्शनं । व्याधनिवेदनेनसपरिवारैःपा- ण्डवैर्हृदप्रत्यागमनं । तद्दर्शनेनकृपा- दिभिर्दुर्योधनाभ्यनुज्ञानेनद्रुस्थन्य- ग्रोधतरुमेत्यतन्मूलेउपवेशनं । दुर्यो- धनेनपुनर्जलस्तंभनेनहृदप्रवेशनं ।	३९ ३८ ६४	सरस्वत्याःसप्तधाविभागकारणाभि- धानं । सप्तसारस्वततीर्थमहिमादि । मङ्गणमुनिचरित्रं ।
३१ ३१	७३	युधिष्ठिरेणहृदस्थंदुर्योधनप्रतिनिष्ठुरो- क्तिभिःसंतर्जनं । युधिष्ठिरदुर्योधन- योःसंवादः ।	४० ३९ ३८	वलरामस्यौशनसतीर्थगमनं । तत्ती- र्थस्यकपालमोचननामप्राप्तिहेतुक्तिः । उशङ्गुचरित्रकथनं । पृथूदकतीर्थम- हिमा ।
३२ ३२	७९	युधिष्ठिरकटुकभाषणरुष्टेनसुयोधनेन गदयासहहृदादुत्थानं । युधिष्ठिरदुर्यो- धनयोःसंवादः ।	४१ ४० ३२	आष्टिषेणेनपृथूदकतीर्थतपश्चर्याकृ- त्स्नवेदाधिगमः । विश्वामित्रादीनां तत्तत्तीर्थतपश्चर्याब्राह्मण्यधिगमः । वलभद्रस्यतत्रज्ञानादिपूर्वकंवकाश्रम- गमनं
३३ ३३	५८	युधिष्ठिरेणदुर्योधनप्रतिस्वेष्वन्यतमप- राजयेनापितस्यराज्यप्राप्तिवचनेश्रीकृ- ष्णेनतत्प्रतिसक्रोर्भीमेनापिदुर्योधन- पराजयेस्वस्यसंशयोक्तिः । भीमेनश्री- कृष्णप्रतिस्वसामर्थ्यप्रकथनपूर्वकंस्वेन दुर्योधनवधस्यसुरकर्त्तृकथितेश्रीकृ- ष्णादिभिस्तत्प्रशंसनं । भीमदुर्योधन- योर्वीरवादपूर्वकंयुद्धोद्यमः ।	४२ ४१ ३९	अवाकीर्णतीर्थगमनं । बकमुनिचरि- त्रं । वसिष्ठापवाहतीर्थगमनं ।
३४ ३४	२०	गदायुद्धारंभेवलभद्रागमनं । तस्मि- न्पाण्डवादिभिरर्चितोपविष्टेपुनर्गदा- युद्धारंभः ।	४३ ४२ ४१	वसिष्ठापवाहतीर्थस्यतत्त्वामप्राप्तिप्रका- रकथनं ।
३५ { ३५ } ४३	१-४२	जनमेजयेनवैशंपायनप्रतिवलरामस्य तीर्थयात्राप्रकारप्रश्नः । तेनतत्प्रति- तत्कथनमुपक्रम्यप्रभासतीर्थस्यतत्प- दवाक्यत्वेहेतुकथनं ।	४४ ४३ ४२	विश्वामित्रशापाद्वृष्टिरजलायाःसरस्व- त्याःऋषिभित्तपसाशोधनं । इन्द्रेण- सरस्वत्यरुणासंगमेयजनादिनाब्रह्मह- त्यापरिहरणं । सोमतीर्थगमनं ।
३६ { ३५ } ४७	४१-९०	चन्द्रस्यदक्षशापाद्यक्षमरोगप्राप्तिः । प्रभासतीर्थेनिमज्जनेनतस्यक्षयरोगप- रिहारः । वलरामेणतत्तीर्थेनिमज्जना- दि ।	४५ ४४ ५३	कुमारोत्पत्तिः स्कन्दस्यसैन्यापत्येऽभिषेचनं । ब्रह्मा- दिभिःस्कन्दायस्वस्वप्राप्तिपदानांदानं ।
३७ ३६ ५३		एकतद्वितत्रितानांकथा	४६ ४५ ११५	स्कन्दमातुलगणस्यानामकीर्तनं । तार- कासुरवधः । कौश्लविदारणं ।
			४७ ४६ १०९	स्कन्दमातुलगणस्यानामकीर्तनं । तार- कासुरवधः । कौश्लविदारणं ।
			४८ ४७ ३३	देवैर्वैरुणस्यजलाधिपत्येभिषेचनं । व- लभद्रस्याग्नितीर्थकौबेरतीर्थगमनं । तन्महिमानुवर्णनं च ।
			४९ ४८ ६६	बदरपाचनतीर्थगमनं । श्रुतावत्यरु- न्धत्योर्महिमानुवर्णनं ।
			५० ४९ २३	इन्द्रतीर्थादिगमनं ।
			५१ ५० ६७	देवलजैर्गापव्ययोश्चरित्रं ।
			५२ ५१ ५३	दधीचेस्तत्पुत्रस्यसारस्वतस्यचक्रा- वृद्धकन्याचरित्रं ।
			५३ ५२ २९	कुरुक्षेत्रमहिमानुवर्णनं ।
			५४ ५३ ४२	मित्रावरुणाश्रमेनारदाद्रीमदुर्योधन- योगेदायुद्धोपक्रमश्राविणावलरामेण तद्विद्वक्ष्याकुरुक्षेत्रप्रत्यागमनं ।

समाप्त हृदप्रवेशपर्व ॥ ३

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ गदायुद्धपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(५६-६६) ॥ श्लोकाः ॥ ६१५ ॥

- ५६ ५५ ४३ गदायुद्धायसप्तद्वयोर्भीमदुर्योधनयो-
र्वर्णनं ।
- ५७ ५६ ४६ भीमदुर्योधनयोर्वीरवादः ।
- ५८ ५७ ७२ भीमदुर्योधनयोर्गदायुद्धवर्णनं ।
- ५९ ५८ ६१ भीमसेनेनदुर्योधनस्योरुभेदनं ।
- ६० ५९ ३१ भीमसेनेनदुर्योधनापनयातुस्मारण-
पूर्वकं वामपादेनतच्छिरस्त्राडनं । यु-
धिष्ठिरेणदुर्योधनसमाश्वसनं ।
- ६१ ६० ५७ भीमेवपनयतुञ्ज्याकुक्षेनबलरामेणला-
ङ्गलमुद्यम्यतंप्रत्यभिगमनं । श्रीकृष्ण-
सान्त्वितस्यबलरामस्यद्वारकागमनं ।
- ६२ ६१ ८६ पाञ्चालादिभिर्भीमस्तुतिः । श्रीकृष्ण-
दुर्योधनयोःपरस्परगर्हणं । दुर्योधने-
नात्मस्तुतौतन्मूर्ध्निगन्धर्वैःपुष्पवर्षणं ।
भीष्मादिभिरणेनदुःखितानांपाण्डवा-
नांश्रीकृष्णेनसमाश्वसनं ।
- ६३ ६२ ५४ पाञ्चालादीनांस्वस्वशिविरगमनं । पा-
ण्डवैर्दुर्योधनशिविरमेत्यस्वस्वरथेभ्यो-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ऽवतरणं । श्रीकृष्णे रथात्प्रथमं पार्थम-
वतार्य पश्चात्स्वयमप्यवतीर्णोऽमितात-
द्रथस्य मस्तीकरणं । श्रीकृष्णेनार्जुनं
प्रतिरथदाहस्यकारणकथनं । श्रीकृष्ण-
चोदनया पाण्डवैरौघवतीतीरेरात्रौ
निवासः । श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरचोदन-
या गान्धारीयाश्वासनाय हास्तिनपुरग-
मनं ।
- ६४ ६३ ७८ जनमेजयेन गान्धारीयाश्वासनकारणप्र-
श्रवैशंपायनेन तत्कथनं । श्रीकृष्णेन
गान्धारीभृताराष्ट्रीसमाश्वस्य पुनः पा-
ण्डवसमीपगमनं ।
- ६५ ६४ ४३ सञ्जयेन शृतराष्ट्रं प्रतिदुर्योधनविलापप्र-
कारकथनं । वादिकैरश्वत्थामिदुर्योध-
नपातनिवेदनं ।
- ६६ ६५ ४४ द्रौणिष्ठापकृतवर्मभिर्दुर्योधनस्य भूपत-
नदर्शनेन शोचनं । द्रौणिदुर्योधनयोः
संल्लापः । द्रौणिनारात्रौ पाण्डवबधप्र-
तिज्ञानं । दुर्योधनवचनात्क्रुपेण द्रौणिः
सैनापत्येऽभिषेचनं ।

इत्यष्टादशदिवसयुद्धं ॥ १८ ॥

समाप्तं गदायुद्धपर्व ॥ ३ ॥

शल्यपर्व च संपूर्ण ॥ ९ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥

अत्रावान्तरपर्वाणि ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १८ ॥ श्लोकाः ॥ ८१५ ॥

याय, झपा.अ. श्लोक.

अथ सौप्तिकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१-९) ॥ श्लोकाः ॥ ५४६ ॥

१ १ ७० सञ्जयधृतराष्ट्रयोःसंल्लापः । द्रौण्यादि-
भिर्वनमेत्यन्धप्रोधस्याधस्तादुपवेशनं ।
तत्ररात्रौघूककृतबहुकाकवधं दृष्टवता-
द्रौणिनातद्वत्खेनापिपाण्डववधनिर्धार-
णं । ततःकृपकृतवर्माणौप्रतिस्वकर्त-
व्यकथनप्रार्थना ।

२ २ ३६ कृपेणद्रौणिंप्रतिकर्तव्योपदेशः ।

३ ३ ३६ द्रौणिनाकृपवचनमनादत्यकृपकृतवर्म-
णोःपुरतोनिशिप्रसुप्तपाण्डुपाञ्चालहम-
नप्रतिज्ञानं ।

४ ४ ३६ द्रौणिकृपयोःसंवादः ।

५ ५ ४ कृपेणप्रसुप्तमारणस्याधार्मिकत्वकथ-
नेनप्रतिषेधनेऽपिपितृवधमर्षिणाद्रौ-
णिनाजिघांसयारिपुशिबिरद्वारगमनं ।

६ ५ ३४ अश्वत्थाम्राशिबिरद्वारस्थमहाभूतद-
र्शनं । भूतजिगीषयाद्रौणिमिस्तृष्टाना-
मब्रशस्त्राणांभूतेनग्रसनं । ततश्चिन्ता-
तान्तस्यद्रौणिर्महादेवोपासनाध्यवसा-
यः ।

७ ७ ६७ द्रौणिनाशिवस्तुतिः । तत्पुरतःकाञ्च-
नवेद्यामभ्युत्पत्तिः । तथानानाविध-
भीषणभूतगणानामागमनं । स्वात्मा-
नंहविषं कल्पयित्वाऽम्रौप्रविष्टायद्रौण-
येशिबेनखङ्गदानपूर्वकंतच्छरीरप्रवे-
शः । पुनरश्वत्थाम्नःशिबिरगमनं ।

८ ८ १६४ शिबिरद्वारेकृपकृतवर्माणौसंस्थाप्या-
न्तःप्रविष्टेनद्रौणिनाष्टशुभ्रादिपाञ्चा-

अध्याय, झपा.अ. श्लोक.

लानां वधः । भयाद्बहिर्निष्क्रान्तानां
कृपकृतवर्मभ्यां वधः ।

९ ९ ६३ तैर्दुर्योधनसमीपगमनं । दुर्योधनप्र-
तिद्रौणिनासुप्तजनवधकथनं । दुर्यो-
धनप्राणत्यागः । द्रौण्यादीनानंगरग-
मनं । सञ्जयस्यव्यासानुग्रहप्राप्तदिव्य-
ज्ञाननाशः ।

समाप्तं सौप्तिकपर्व ॥ १ ॥

अथैषीकपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१०-१८) ॥ श्लोकाः ॥ २६९ ॥

१० १० ३१ दैवादुर्वरितेनशृष्टयुन्नसारथिनायुधि-
ष्ठिरायरात्रौतृत्तशिबिरवृत्तान्तनिवेद-
नं । तच्छृण्वेनद्रौपद्यानयनायनकुल-
मादिश्यशिबिरसुप्तगतवतायुधिष्ठिरे-
णमृतनिजजननिरीक्षणेनपरिशोचनं ।

११ ११ ३२ नकुलेनयुधिष्ठिरसमीपप्रतिद्रौपद्यान-
यनं । द्रौपद्याद्रौणिवधंचोदितेनभीमे-
नद्रौणिवधायप्रस्थानं ।

१२ १२ ४१ द्रौणिजिघांसयाभीमेप्रतिगतेश्रीकृष्णे-
नयुधिष्ठिरंप्रतिद्रौणिदौश्रीत्यादिकथ-
नपूर्वकंभीमस्यतत्तोरक्षणीयत्वकथनं ।

१३ १३ २१ श्रीकृष्णादिभिर्मर्गीरथीतीरेव्याससमी-
पसमासीनद्रौणिदर्शनं । तद्दर्शनाद्रौणि-
नाऽपाण्डवहेतोर्ब्रह्मशिरोब्रह्मप्रयोगः ।

१४ १४ १६ अर्जुनेनश्रीकृष्णाज्ञयाप्रत्यक्षप्रयोगः ।

१५ १५ ४३ अर्जुनेनव्यासनारदभावापुरोधेनस्वप्र-
युक्तब्रह्मशिरोब्रह्मप्रतिसंहारः । श्रीकृ-
ष्णेनाश्वत्थामानंप्रत्युत्तरागमंैषीका-
स्त्रपातेऽपिमृतशिशोःखेनसमुज्जीवन-
प्रतिज्ञा । ब्रह्मचर्याभावादब्रह्मप्रतिसंहा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

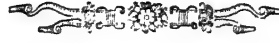
अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

			रासमर्थेनद्रौणिनाव्यासकृष्णावनाहस्य	१७	१७	२६	युधिष्ठिरेणद्रौणेरेकस्यबहुमारणशक्ति-
			पाण्डवगर्भैष्वैषीकास्त्रोत्सर्जनं ।				कारणप्रश्नेश्रीकृष्णेनरुद्रप्रसादादित्यु-
१६	१६	३३	श्रीकृष्णेनस्ववचनोल्लङ्घनेनास्त्रप्रयोक्तु-				क्त्वा रुद्रमाहंमकथनं ।
			रश्वस्थान्नःशापदानं व्यासेनतदनुमोद-	१८	१८	२६	श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति रुद्रकोपप्रसा-
			नं च । भीमेनद्रौणिमस्तकमणिदानेन				दाभ्यां देवानां यज्ञनाशतत्प्रवृत्तिकथन-
			द्रौपदीसमाश्वासनं । युधिष्ठिरेणद्रौप-				पूर्वैकततएवाश्वत्थामद्वारापुत्रादिवध-
			दीवचनात्स्वमस्तकेतन्मणिधारणं ।				संभवकथनं ।

समाप्तमैषीकपर्व ॥ २ ॥ सौप्तिकपर्व च संपूर्णम् ॥ १०

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥ श्लोकाः ॥ ८०७

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

अथ जलप्रदानिकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १५ ॥

(१-१५) ॥ श्लोकाः ॥ ३९९ ॥

- १ ४२ सञ्जयेनपुत्रादीन्प्रतिशोचतोधृतराष्ट्र-
स्यसमाश्वासनं ।
- २ १ ३८ विदुरेणशास्त्रार्थकथनेनधृतराष्ट्रस्यशो-
कापनोदनं ।
- ३ ३ २० तथा ।
- ४ ४ २० जीवस्यगर्भवासप्रकारकथनं ।
- ५ ५ २४ संसारस्यवनत्वेनरूपणं ।
- ६ ६ १४ तथा ।
- ७ ३० विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतितत्त्वकथनं ।
- ८ ५३ व्यासेनधृतराष्ट्रशोकापनोदनं ।
- ९ २३ सञ्जयविदुराभ्यांधृतराष्ट्रायतलोपदे-
शः
- १० २१ धृतराष्ट्रेणगान्धारीप्रभृतिभिःस्त्रीभि-
स्सहसृतजनावलोकनायरणाङ्कणप्रति-
प्रयाणं ।
- १० ११ २४ मृतबन्धुदिदृक्षयासमरभूमिगच्छतो-
धृतराष्ट्रस्यमध्येमार्गकृपकृतवर्मद्वैणि-
भिःसमागमः । तेषांत्रयाणांधृतराष्ट्र-
समाश्वासनपूर्वकंस्वाभिमतदेशगमनं ।
- ११ १२ ३० युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णादिभिःसहधृतराष्ट्र-
समीपमेत्याभिवादनं । धृतराष्ट्रेणयु-
धिष्ठिरस्यमृदुलमालिङ्गनं । तथातस्य-
दुरभिप्रायंजानताश्रीकृष्णेनपुरतःस्था-
पितलोहभीमस्यसमालिङ्गनेनभञ्जनं
- १२ १३ १७ श्रीकृष्णवाक्याद्गतमन्युनाधृतराष्ट्रेण
भीमादीनामालिङ्गनं ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

- १३ १४ २१ श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादिभिर्गान्धारीसमी-
पगमनं । गान्धार्ययुधिष्ठिरंशमुका-
मांविज्ञायपूर्वमेवागतेनव्यासेनगान्धा-
र्याःकोपापनोदनं ।

१४ { १५ } २४ भीमगान्धारीविवादः ।

१५ { १५ } २१ युधिष्ठिरादिभिर्गान्धारीकुन्त्योरभि-
वादं । सकुन्त्यागान्धार्याद्वैपदीस-
माश्वासनं ।

संपूर्णं जलप्रदानिकपर्व ॥ १ ॥

अथ स्त्रीविलापपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१६-२५) ॥ श्लोकाः ॥ ३३१ ॥

- १६ १६ ६१ गान्धार्याव्यासप्रसादलब्धदिव्यचक्षु-
षारणाङ्कणदर्शनं । धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरा-
दीनांस्त्रीभिःसहरणभूमिप्रवेशः । स्त्री-
णांविलापः । गान्धार्याश्रीकृष्णायवि-
लपत्प्लुषादिप्रदर्शनं ।
- १७ १७ ३२ गान्धार्यादुर्योधनमालिङ्गयपरिदेवनं ।
- १८ १८ २८ श्रीकृष्णप्रतिगान्धारीवचनं ।
- १९ १९ २१ तथा ।
- २० २१ ३४ श्रीकृष्णप्रतिगान्धार्यारुदन्तीनांस्त्रीणां
प्रदर्शनं ।
- २१ २१ १४ गान्धार्याश्रीकृष्णप्रतिकर्णशरीरस्यवि-
लपन्तीनांतस्त्रीणांचप्रदर्शनं ।
- २२ २२ १८ तथाबाह्लीकादीनांप्रदर्शनं ।
- २३ २३ ४३ तथाभीष्मादीनांप्रदर्शनं ।
- २४ २४ ३० तथाभूरिश्रवःप्रभृतीनांप्रदर्शनं ।
- २५ २५ ५० श्रीकृष्णप्रतिगान्धार्याकुरुषाण्डवसं-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

क्षयस्यश्रीकृष्णोपेक्षणहेतुकत्वकथन-
पूर्वकंसर्वबन्धुसंक्षयायशापदानं ।

समाप्तं स्त्रीविलापपर्व ॥ २ ॥

अथ श्राद्धपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायौ ॥ २ ॥

(२६-२७) ॥ श्लोकाः ॥ ७७ ॥

२६ २६ ४४ शोकाद्भविपतितायागान्धार्याःश्रीकृ-
ष्णेनसमाश्वासनं । युधिष्ठिराज्ञयावि-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

दुरसञ्जयादिभिर्मृतानांदाहक्रियाकरणं
मृतानामुदकदानायधृतराष्ट्रयुधिष्ठि-
रादिभिर्गङ्गातीरगमनं । उदकदाना-
रम्भेकुन्त्यायुधिष्ठिरप्रतिकर्णस्यस्वपु-
त्रत्वकथनपूर्वकंतस्मादुदकदानचोद-
ना । धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभिर्वन्धु-
भ्योजलदानं ।

श्राद्धपर्व समाप्तं ॥ ३ ॥ स्त्रीपर्व च समाप्तं ॥ ११ ॥

श्रावदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ शान्तिपर्व ॥ १२ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३७५ ॥ श्लोकाः ॥ १५१५१ ॥

अध्याय. ज्ञपा.अ. श्लोक.

अथ राजधर्मपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १३० ॥

(१-१३०) ॥ श्लोकाः ॥ ५०९३ ॥

१	१	४४	गङ्गातीरेकृतोदकं युधिष्ठिरं प्रतिव्यासा-
दिमहर्षीणां समागमनं । युधिष्ठिरेण
तत्र नारदं प्रति कर्णवृत्तान्तकथनप्रार्थ-
ना ।
२	२	२९	ब्रह्मास्त्रलाभाय द्रोणमुपागतं कर्णेन-
तेन त्रैवर्णिकान्यत्नकथनेन प्रत्याख्यान-
परशुराममेत्यस्वस्त्राद्वाणत्वकथनपू-
र्वकमस्त्रार्थतदन्तेवासित्वपरिग्रहः ।
तत्र प्रमादेन विप्रगोवस्सधातिनः कर्ण-
स्य विप्रच्छापप्राप्तिः ।
३	३	३३	कदाचन रामे कर्णोत्सङ्गे शिरोनिधाय
निद्राणे केनचित्किमिषा कर्णस्यो रुमेद-
नं तद्दूरोऽप्रसुतश्चिरद्विह्वलप्रबुद्धेन रा-
मेण कर्णस्य क्षत्रियत्वं निश्चित्य शापदानं ।
४	४	२१	दुर्योधनेन स्वयंवरमण्डपे कलिङ्गराजक-
न्याहरणं । कर्णेन तमभिदुतवतां रा-
ज्ञां पराजयः ।
५	५	१५	कर्णपराक्रमवर्णनं ।
६	६	१३	कुन्त्या कर्णवधांशुशोचिनो युधिष्ठिर-
स्याश्वासनं ।
७	७	४१	कर्णस्मृत्या युधिष्ठिरस्य परिशोचनं ।
तथाराज्यं परित्यज्य वनगमननिर्धार-
णं ।
८	८	३८	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनेन राज्यत्यागस्याकी-
र्तिकत्त्वकथनं ।
९	९	३७	युधिष्ठिरस्य निर्वेदवचनं ।
१०	१०	२८	भीमेन युधिष्ठिरं प्रति क्षत्रियेण राज्यशा-
सनस्यैव कर्तव्यत्वकथनं ।
११	११	२८	अर्जुनेन गार्हस्थ्यस्यैव श्रौतपदानं ।

अध्याय. ज्ञपा.अ. श्लोक.

शक्रुनिरूपिणेन्द्रेण तापसान्प्रतिगार्ह-
स्थ्यस्य कर्तव्यत्वोपदेशः ।

१२	१२	५७	युधिष्ठिरं प्रतिनकुलेन यज्ञादिकर्मणां प्रा-
शस्त्योपपादनपूर्वकं गार्हस्थ्यस्य श्रौत-
पपादनं ।
१३	१३	१५	युधिष्ठिरं प्रति सहदेवेन ममतां परित्य-
ज्य राज्यपरिपालनविधानं ।
१४	१४	१२७	द्रौपद्या युधिष्ठिरं प्रति नानाविधधर्मोप-
देशपूर्वकं राज्यपरिपालनचोदना ।
१५	१५	५८	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनवचनं ।
१६	१६	२९	युधिष्ठिरं प्रति भीमवचनं ।
१७	१७	२४	भीमं प्रति युधिष्ठिरवचनं ।
१८	१८	४०	अर्जुनेन युधिष्ठिरं प्रति जनकतद्भार्यासं-
वादकथनपूर्वकं राजापालनस्य कर्तव्य-
त्वोपदेशः ।
१९	१९	३०	अर्जुनं प्रति युधिष्ठिरवचनं ।
२०	२०	१४	युधिष्ठिरं प्रति देवस्थानवचनं ।
२१	२१	२१	तथा ।
२२	२२	१५	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनवचनं ।
२३	२३	५३	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति शङ्खलिखितोपा-
ख्यानकथनपूर्वकं क्षात्रधर्मस्य स्वीकर-
णचोदना ।
२४	२४	४	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति राज्यपालनचो-
दना ।
२५	२५	३६	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति सेनजिद्वचनानु-
वादपूर्वकं राजधर्मकथनं ।
+	२६	३१	युधिष्ठिरेणार्जुनं प्रति वनवासप्रशंसन-
पूर्वकं यथातिगीतगथाकथनं ।
२६	२७	३३	युधिष्ठिरेण व्यासं प्रति निर्वेदवचनं ।
व्यासेन राज्यपालनविधानं ।
२७	२८	५९	अश्मजनकसंवादानुवादः ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- २८ २९ १४९ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति सञ्जयाय नारदोक्तपोडशराजक्रीयोपाख्यानकथनं ।
- २९ ३० ४४ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति नारदपर्वतोपाख्यानकथनं ।
- ३० ३१ ४७ नारदेनयुधिष्ठिरं प्रति स्वर्णष्टीविचरितवर्णनं ।
- ३१ { ३२
३३
१-१२ } ३७ व्यासयुधिष्ठिरसंवादः ।
- ३२ { ३३
१३-४८ } ३६ युद्धेराज्ञां हननेन पापशङ्क्या विषीदन्तं युधिष्ठिरं प्रति व्यासेन तत्त्वकथनपूर्वकं क्षात्रधर्मविधानं ।
- ३३ ३४ ३५ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रति पापानां प्रायश्चित्तादिकथनं ।
- ३४ ३५ ५१ तथा ।
- ३५ ३६ ५० भक्ष्याभक्ष्यपात्रापात्रविवेचनं ।
- ३६ ३७ ४९ व्यासेन भीष्ममुखाद्राजधर्मादिश्रवणे आदिष्टस्य युधिष्ठिरस्य सर्वैः सह कुरुनगरप्रवेशः ।
- ३७ ३८ ३७ नागरैः स्तुत्यमानस्य युधिष्ठिरस्य राजगृहमेत्यसमाप्रवेशः । तत्र युधिष्ठिरं निन्दतश्चावकांशस्य ब्राह्मणैर्हुंकारेण भस्मीकरणं ।
- ३८ ३९ १३ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति चार्वाकस्य पूर्ववृत्तकथनं ।
- ३९ ४० २४ श्रीकृष्णादिभिर्युधिष्ठिरस्य राज्येऽभिषेचनं ।
- ४० ४१ १९ युधिष्ठिरेण भीमादीनां तत्तद्योग्ययौवराज्याद्यधिकारेषु नियोजनं ।
- ४१ ४२ १२ युधिष्ठिरेण ज्ञातिप्रभृतीनामौर्ध्वदैहिककरणपूर्वकं दीयानां परिपालनं ।
- ४२ ४३ १८ युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णस्तवनं ।
- ४३ ४४ १६ युधिष्ठिराज्ञया भीमादिभिश्चतुर्भिर्दुर्योधनादिगृहपरिग्रहः ।
- ४४ ४५ २१ युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णमेत्यसुखशयनादिपूर्वकं तत्स्तुतिः ।
- ४५ ४६ ३५ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति धर्मश्रवणाय भीष्मसमीपगमनचोदना । तथा युधिष्ठिरप्रार्थनायां स्वस्यापितत्रगमनाय दारुकेण रथसंयोजनं ।
- ४६ ४७ १४५ वैशंपायनेन जनमेजयं प्रति भीष्मकृत-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- कृष्णस्तव राजानुवादपूर्वकं भीष्मस्य शरीरत्यागप्रकारकथनं । अयमेव भीष्मस्तव राजः ।
- ४७ ४८ १६ श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादीनां कुरुक्षेत्रं प्रति गमनं । युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णं प्रति परशुरामचरित्रकथनप्रार्थना ।
- ४८ ४९ ९७ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति परशुरामचरित्रकथनं ।
- ४९ ५० ३९ श्रीकृष्णेन भीष्मप्रशंसनपूर्वकं तं प्रति युधिष्ठिराय धर्मोपदेशचोदना ।
- ५० ५१ १८ भीष्मेण श्रीकृष्णं प्रति स्तुतिपूर्वकं श्रेयःप्रार्थना । श्रीकृष्णेन भीष्माय श्रेयःप्रदानपूर्वकं तं प्रति धर्मकथनचोदना ।
- ५१ ५२ ३४ भीष्मेण श्रीकृष्णं प्रति स्वस्य शस्त्रसंछिन्नशरीरतथा धर्मकथनापाटवप्रकटनं । श्रीकृष्णेन भीष्माय शरीरदाढ्यादिप्रदानं । ततः सार्वसर्वेषां स्वस्थानगमनं ।
- ५२ ५३ २७ परेयुः प्रभाते श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादिभिर्धर्मश्रवणाय भीष्मसमीपगमनं ।
- ५३ ५४ ३९ श्रीकृष्णेन भीष्मं प्रति धर्मकथनचोदना ।
- ५४ ५५ २२ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति धर्मप्रश्नानुज्ञानं ।
- ५५ ५६ ६१ भीष्मेण युधिष्ठिराय राजधर्मकथनं ।
- ५६ ५७ ४५ तथा ।
- ५७ ५८ ३० प्रथमदिने राजधर्मकथनं । ततः सार्वस्वस्वावासगमनं ।
- ५८ ५९ १५४ ततः परदिने भीष्मेण राजोत्पत्तेः ब्रह्मकृतदण्डनीतिप्रन्थप्रतिपाद्यार्थानां पृथुराजचरितादीनां कथनं ।
- ५९ ६० ५७ चातुर्वैधर्म्यकथनं ।
- ६० ६१ २१ आश्रमचतुष्टयधर्मकथनं ।
- ६१ ६२ ११ ब्राह्मणधर्मकथनं ।
- ६२ ६३ ३२ ब्राह्मणैस्त्वाज्याधर्माः । राजधर्मप्रशंसनं ।
- ६३ ६४ २९ राजधर्मप्रशंसकेन्द्रमान्धातुसंवादः ।
- ६४ ६५ ३५ इन्द्ररूपिणा हरिणामान्धातारं प्रत्युक्तराजधर्मादिकथनं ।
- ६५ ६६ ४३ वर्णाश्रमधर्मकथनं ।
- ६६ ६७ ३९ लोकस्य सराजकलाराजकत्वाभ्यां गुणदोषनिरूपणं ।
- ६७ ६८ ६२ वसुमनसे वृहस्पत्युक्तराजगुणानुवर्णनं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ६८ { ६९ } ९२ राजनीतिकथनं ।
 ६९ { ६९ } ७१-१०५ } ३२ युगचतुष्टयगुणनिरूपणं ।
 ७० ७० १४ राजनयानुवर्णनं ।
 ७१ ७१ ३३ राजधर्मकथनं ।
 ७२ ७२ २८ ब्राह्मणस्यैषोपपादनपूर्वकंचातुर्वै-
 ष्वधर्मकथनं ।
 ७३ ७३ ७० पुरोहितलक्षणं । ऐलकश्यपसंवादः ।
 ७४ ७४ २५ मुचुकुन्दचरित्रं । क्षत्रस्यब्रह्माधी-
 नत्वं ।
 ७५ ७५ ३८ राज्यस्वीकारेअधर्मांशङ्किनयुधिष्ठिरं
 प्रतिभीष्मेणतस्यधार्मिकत्वसमर्थनेन-
 तद्विधानं ।
 ७६ ७६ २७ ब्राह्मणानांनिषिद्धकर्मकथनं । राज-
 धर्मकथनं ।
 ७७ ७७ ४२ केकयराजोपाख्यानं ।
 ७८ ७८ ४४ ब्राह्मणादीनामापद्धर्मकथनं ।
 ७९ ७९ २१ ऋत्विगलक्षणादि ।
 ८० ८० ४२ मित्रामित्रलक्षणं ।
 ८१ ८१ ३१ कृष्णनारदसंवादानुवादः ।
 ८२ ८२ ७३ कालकवृक्षीयोपाख्यानं ।
 ८३ ८३ ५७ मन्त्र्यादिलक्षणं ।
 ८४ ८४ ११ इन्द्रवृहस्पतिसंवादः ।
 ८५ ८५ ३४ अमात्यलक्षणं ।
 ८६ ८६ ३४ पुरलक्षणं ।
 ८७ ८७ ४० राष्ट्रगुप्तिप्रकारः ।
 ८८ ८८ ३३ प्रजाभ्यःकरग्रहणादिप्रकारः ।
 ८९ ८९ २८ राजनीतिः ।
 ९० ९० ४१ उचथ्यमान्धातृसंवादः ।
 ९१ ९१ ६० तथा ।
 ९२ ९२ १९ वामदेववसुमनस्संवादः ।
 ९३ ९३ ४१ तथा ।
 ९४ ९४ २६ तथा ।
 ९५ ९५ २६ युद्धधर्मकथनं ।
 ९६ ९६ २४ राजधर्माः ।
 ९७ ९७ ३२ युद्धस्यधर्म्यत्वं ।
 ९८ ९८ ७७ सुदेवस्ययुद्धेनदेवलोकप्राप्तिप्रतिपाद-
 केन्द्रांबरीषसंवादः ।
 ९९ ९९ १८ जनकराजेनस्वयोधानांस्वर्गनरकप्रद-
 शनं ।
 १०० १०० ५१ युद्धकरणप्रकारः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १०१ १०१ २१ योधलक्षणं ।
 १०२ १०२ ४१ सेनायाजयविह्वानाराजनीतेश्वकथनं ।
 १०३ १०३ ५३ शत्रुजयोपायादिप्रतिपादकेन्द्रवृहस्प-
 तिसंवादः ।
 १०४ १०४ ५८ कौसल्यकालकवृक्षीयसंवादः ।
 १०५ १०५ २३ राज्ञांशत्रुजयोपायप्रतिपादककौसल्य-
 कालकवृक्षीयसंवादः ।
 १०६ १०६ २८ कालकवृक्षीयनिदेशेनकौसल्यस्यपुना
 राज्यप्राप्त्यादिकथनं ।
 १०७ १०७ ३८ गणवृद्धिप्रकारादिकथनं ।
 १०८ १०८ ३३ मातापितृगुरुमहिमायुवर्णनं ।
 १०९ १०९ ३४ सत्यानृतविवेचनं ।
 ११० ११० ३४ दुर्गातितरणोपायः ।
 १११ १११ ९० सौम्यासौम्यपरीक्षार्थव्याघ्रगोमायुच-
 रित्रं ।
 ११२ ११२ २१ अलसतायाअनर्थहेतुत्वेउच्छृचरित्रक-
 थनं ।
 ११३ ११३ १४ बलवच्छत्रुवशीकरणेविनयस्योपाय-
 तार्यादृष्टान्ततयासरित्सागरसंवादानु-
 वादः ।
 ११४ ११४ २१ सभायांदुष्टदुर्भाषणेतत्तिक्ष्णायुगुण-
 त्वप्रतिपादनं ।
 ११५ ११५ २३ राज्ञांसहायसंपादनस्यावश्यकत्वं ।
 ११६ ११६ २४ केनचिन्मुनिवरेणद्वीपिनोविभ्यतः
 स्त्रीयशूनःद्वीपीकरणादि ।
 ११७ ११७ ३४ एवंशरभीकृतस्यशुनोदुष्टभावंविज्ञाय
 तेनमुनिनापुनस्तस्यश्वभावप्रापणं ।
 ११८ ११८ ४६ सचिवादिगुणवर्णनं ।
 ११९ ११९ २० भृत्यानांस्वल्पपदेस्थापनं । भृत्यल-
 क्षणं ।
 १२० १२० ५६ प्रजापालनप्रकारः ।
 १२१ १२१ ६० दण्डस्वरूपाः ।
 १२२ १२२ ८५ वसुहोममान्धातृसंवादसुखेनदण्डो-
 त्पत्त्यादिकथनं ।
 १२३ १२३ २५ कामन्दारिष्टसंवादसुखेनधर्मत्यागि-
 नःप्रायश्चित्तकथनं ।
 १२४ १२४ ७१ इन्द्रप्रह्लादकथानुवादसुखेनशीलस्य
 धर्मादिकारणत्वप्रतिपादनं ।
 १२५ १२५ १९ ऋषभमुमित्रचरितारंभः । मृगया-
 सत्केनमुमित्रेणमृगायुधावनं ।
 १२६ १२६ १९ तापसेःस्वाश्रममुपागतस्यमुमित्रस्य

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

पूजनं । तेनतान्प्रत्याशान्तरिक्षयो-
ज्यायस्तरं किमितिप्रश्नः ।

- १२७ १२७ २६ तत्प्रश्नस्योत्तरं वक्तुं ऋषमनाम्ना ऋषि-
णा स्वस्य तनुनामकमहर्षिणा सहजात-
स्य संवादस्यानुवादः । नष्टपुत्रान्वेष-
णाय वनमुपागतं तेन वीरयुग्मेन राज्ञा तनुं
प्रति आशयाज्यायः किमितिप्रश्नः ।
१२८ १२८ २८ तेन मुनिना तं प्रति दुर्लभं वस्तुनः कृशत-
रायाश्च प्रतिपादनं ।
१२९ १२९ ११ यमेन गौतमं प्रति मातापित्रोः परिचर्या-
यास्तदृणापनोदनोपायत्वकथनं ।
१३० १३० ५१ राज्ञा ब्रह्मस्ववर्जं आपदि प्रजापीडनेना-
पिकोशवृद्धेरवदयं कर्तव्यत्वं ।

समाप्तं राजधर्मपर्व ॥ १ ॥

अथापद्धर्मपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ४२ ॥

(१३१-१७२) ॥ श्लोकाः ॥ १६५५ ॥

- १३१ १३१ १४ आपदि राज्ञा सर्वस्वत्यागेनाप्यात्मनो
रक्षणीयत्वं ।
१३२ १३२ २२ ब्राह्मणानामापदि राज्ञाऽसाधुजनवना-
पहारेणापितद्रक्षणस्य करणीयत्वं ।
१३३ १३३ २० राज्ञायथा कथंचित्कोशवृद्धेः कर्तव्यत्वं ।
दस्युभिरापययिषावशेषं परस्वापहर-
णस्य धर्म्यत्वोक्तिः ।
१३४ १३४ १७ बलप्रशंसनं । पापकारिणां तत्परिहा-
रोपायकथनं ।
१३५ १३५ २६ दस्युभावे पिशाखांनुसारिणः परलोक-
प्राप्तौ दृष्टान्ततया कापच्यचरितोपन्या-
सः ।
१३६ १३६ ११ कोशवृद्धर्थं मपहार्यान्पहार्यधनविवे-
चनं ।
१३७ १३७ २४ अनागताप्यप्रतिविधाने दृष्टान्ततया-
मत्स्योपाख्यानकथनं ।
१३८ १३८ २२० आपदि शत्रुणापिसंधिकरणविषये दृ-
ष्टान्ततया मार्जारमूषिककथा ।
१३९ १३९ ११४ पूजनी ब्रह्मदत्तसंवादः ।
१४० १४० ७१ शत्रुं तपायभारद्वाजोक्तापद्धर्मः ।
१४१ १४१ १०४ आपदि अभक्ष्यभक्षणेनापि आत्मरक्ष-
णकरणे दृष्टान्ततया विश्वामित्रश्चपच-
संवादः ।
१४२ १४२ ३८ राज्ञा ब्राह्मणवर्जं दण्डेन प्रजापालनक-
रणं शुकमतानुवादः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १४३ १४३ ३३ शरणागत रक्षणे मुचुकुन्दं प्रति भार्गवो-
क्तव्याधकपोतोपाख्यानं ।
१४४ { १४४ } ३० व्याधकपोतोपाख्यानं ।
१४५ १४५ २६ तथा ।
१४६ १४६ ११ तथा ।
१४७ १४७ १२ तथा ।
१४८ १४८ २० तथा ।
१४९ १४९ ११ अबुद्धिपूर्वक ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तप्रश्नः ।
जनमेजयस्या बुद्धिपूर्वक ब्रह्महत्याप्रा-
प्तिः । शौनकेन स्वपादयोः प्रणमतो-
जनमेजयस्य गर्हणं ।
१५० १५० २२ शौनकेन तदीय ब्रह्महत्यापनोदनाङ्गी-
कारः ।
१५१ १५१ ३९ शौनकेन जनमेजयस्याश्वमेधयाजने-
न तदीय ब्रह्महत्यापनोदनं ।
१५२ १५२ १२४ वैदिशानां त्रिनगरे केषु चिद्ब्राह्मणेषु मृत-
बालं दमशानमुपनीय गृध्रजम्बुकवच-
नैर्दोलयमानमानसतया चिन्तयत्सु
तत्र यदृच्छया समागतं तेन परमेश्वरेण
पार्वतीचोदनया मृतबालकोज्जीवनं ।
१५३ १५३ २१ बलवतिरिपौ वैरमुत्पादितवता कर्तव्य-
विषये निदर्शनतया शास्त्रमलिपवनसं-
वादकथनं ।
१५४ १५४ १८ तथा ।
१५५ { १५५ } ३५ तथा ।
१५६ १५६ ३४ लोभादीनामनर्थहेतुत्वं । सत्सङ्गस्य
लोभादिजयोपायत्वं ।
१५७ १५७ १४ अज्ञानलक्षणं ।
१५८ १५८ ३८ दमप्रशंसा ।
१५९ १५९ १३ तपोनिरूपणं ।
१६० १६० २६ सत्यप्रशंसनं ।
१६१ १६१ २१ लोभादिनिरूपणं ।
१६२ १६२ १३ नृशंसलक्षणादि ।
१६३ १६३ ८० यज्ञाद्यर्थसंपादनीयद्रव्यविवेचनं । त-
थापापविशेषाणां प्रायश्चित्तविशेषक-
थनं ।
१६४ १६४ ८९ खड्गोत्पत्तिकथनं ।
१६५ १६५ ५१ खखाभिमतार्थकथनाय चोदितैर्विदु-
रार्जुनभीमसेनैः क्रमेण धर्मार्थका मेघ-
भिष्टुतेषु युधिष्ठिरेण मोक्षप्रशंसनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लो.

- १६६ { १६८ } २६ सन्धेयासन्धेयपुरुषलक्षणं ।
 १६७ { १६८ } २४ कृतप्रमित्रद्रोहिलक्षणकथनायगौतम-
 २८-५२ स्यकस्यचिद्वाङ्मनाधमस्यकथा । धना-
 र्जनायतस्यदस्युग्रामप्रवेशः । तत्रचो-
 राधिपेनभर्तृविरहितनारीसमर्पणादि-
 नासत्कृतस्यतस्यदस्युग्रपौजीवनं ।
 १६८ १६९ २३ कदाचनधनार्जनायप्रस्थितेनगौतमे-
 नसमुद्रं प्रतिगच्छतावणिकसार्थेनसह-
 गमनं । सार्थात्परिभ्रष्टेनगौतमेनन्य-
 ग्रोधमूलेउपवेशनं । तत्रसायमागतेन-
 राजधर्मनाम्नावकराजेनतस्यस्कारः ।
 १६९ १७० २६ वक्रसत्कृतेनगौतमेनतच्चोदनायतसु-
 हृदोविरूपाक्षनाम्नोराक्षसस्यनगरं प्रति-
 गमनं ।
 १७० १७१ ३४ विरूपाक्षेणबकराजगौरवात्प्रदत्तधन-
 मादायसायंपुनर्बकालयं प्रत्यागमनं ।
 परेशुःस्वभवनंजिमिषुणागौतमेन-
 पाथेयार्थरात्रौबकवधनिर्धारणं ।
 १७१ १७२ २७ गौतमेनरात्रौसुप्तं बकं हत्वा तन्मांसमु-
 पगृह्य स्वग्रामं प्रति प्रस्थानं । परे-
 शुर्बकस्यानागमनेन तस्य विपदाशङ्कि-
 ना विरूपाक्षेण तद्दुत्तान्तजिज्ञासया स्व-
 पुत्रस्य नियोजनं । विरूपाक्षसुतेन
 गौतमहननं ।
 १७२ १७३ २५ विरूपाक्षभटैर्बकशरीरस्य चित्तारोपणं ।
 ततोवाय्वानीतधेनुमुखलुप्तफेनपाते-
 नचितास्थबकोज्जीवनं । ततोबकप्रा-
 र्थनया पुनरुज्जीवितस्य गौतमस्य स्वप्रा-
 मगमनं ।

समाप्तमापद्धर्मपर्व ॥ २ ॥

अथ मोक्षधर्मपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥

(१७३-३७५) ॥ श्लोकाः ॥ ८४०३ ॥

- १७३ १७४ ६५ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति विप्रसेनजित्संवा-
 दानुवादः । विप्रेण सेनजितं प्रति पि-
 ङ्गलोपाख्यानकथनं ।
 १७४ १७५ ३९ कालस्य द्रुततरपातितया सद्यः साधन-
 स्य संपादनीयत्वे पितृपुत्रसंवादः ।
 १७५ १७६ २३ दारिद्र्यधनिकत्वयोः क्रमेणार्थानर्थसा-
 धनत्वे प्रमाणतया शम्भ्याकगीतायाश्च-
 नुवादः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १७६ { १७७ } ६८ विरक्तेः सुखसाधनतायां प्रमाणतया म-
 ङ्किगीताया बोध्यगीतायाश्चानुवादः ।
 १७७ १७९ ३७ प्रपञ्चस्यानित्यत्वादिज्ञानपूर्वकविरक्तेः-
 सुखहेतुतायां प्रमाणतया प्रह्लादाजगर-
 मुनिसंवादानुवादः ।
 १७८ १८० ५४ इतरनिषेधपूर्वकं प्रजायाः सुखसाधन-
 तायां सुगालकाश्यपसंवादानुवादः ।
 १७९ १८१ २२ तपोदानादिसत्कर्मणां पारम्पर्या-
 सुखसाधनताकथनं ।
 १८० १८२ ३९ सृष्टिप्रकारकथनारंभः । भृगुणामर-
 द्वाजं प्रति महत्तत्त्वादिपञ्चपर्यन्तसृष्टि-
 प्रकारकथनं । तथा ब्रह्मणालोकसृष्टि-
 कथनं ।
 १८१ १८३ १७ तथा मेरुस्थ ब्रह्मणोजलादिभूयन्तसृ-
 ष्टिप्रकारकथनं ।
 १८२ १८४ ४२ वृक्षादीनामपि भौतिकलक्षैश्चैतन्यादिस-
 मर्थनं ।
 १८३ १८५ १७ शरीरप्राणापानादीनां कार्यविशेषनिरू-
 पणं ।
 १८४ १८६ १५ समुक्तिकं संधातान्यजीवपक्षाक्षेपः ।
 १८५ १८७ ३१ संधातातिरिक्तजीवसमर्थनपूर्वकं तन्नि-
 रूपणं ।
 १८६ १८८ २० सर्वेषां ब्राह्मणत्वाविशेषपिङ्गत्रियादि-
 वर्णविभागस्य तदीयाचारनिबन्धनत्वो-
 क्तिः ।
 १८७ १८९ १८ ब्राह्मणादिवर्णलक्षणकथनं । वैराग्य-
 स्य मुक्तिसाधनताकथनं ।
 १८८ १९० १६ भृगुणार्धार्थमयोः सुखदुःखसाधन-
 त्वे प्रतिपादिते ऋष्यादीनां स्वर्गानपेक्ष-
 णाद्यभिचारशङ्किनामरद्वाजेन तदाक्षे-
 पः । भृगुणामोक्षस्वरूपनिरूपणपूर्वकं
 निष्कामकर्मणस्तत्साधनत्वमक्षतमि-
 ति स्वाभिप्रायाविष्करणं ।
 १८९ १९१ १८ चतुराश्रमधर्मनिरूपणं ।
 १९० १९२ २८ वानप्रस्थयत्याश्रमयोर्लक्षणं । तथा-
 हिमवदुत्तरलोकस्य स्वर्गतुल्यत्वकथनं ।
 १९१ १९३ ३३ सदाचारनिरूपणं ।
 १९२ १९४ ७४ अध्यात्मनिरूपणं ।
 १९३ १९५ २३ ध्यानयोगकथनं ।
 १९४ १९६ २८ जपप्रकारः जपफलं च ।
 १९५ १९७ १३ जापकोपाख्यानं ।
 १९६ १९८ १२ तथा ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

१९७	१९९	१३८	जापकोपाख्यानेकालयमधर्मविप्रेक्षवा- क्कादीनांसंवादः ।
१९८	२००	३४	जापकोपाख्यानसमापनं ।
१९९	२०१	२८	ज्ञानयोगादेःफलभगवद्वेदनप्रकारं च- पुष्टेनभीष्मेणतत्कथनायमनुबृहस्पति- संवादानुवादः ।
२००	२०२	२३	मनुबृहस्पतिसंवादः ।
२०१	२०३	२३	तथा ।
२०२	२०४	२६	तथा ।
२०३	२०५	२६	तथा ।
२०४	२०६	४४	तथा ।
२०५	+	७२	संसारचक्रनिरूपणं । नारदसावित्री- संवादः । नारदेनतपसाभगवदपरो- क्षीकरणं ।
२०६	२०७	६८	भूतादिजगत्सृष्टिप्रकारः । भगवद- वतारनिरूपणं । श्रीकृष्णस्यसर्वोत्तम- त्वप्रतिपादनं ।
२०७	२०८	३८	मरीच्यादिब्रह्मपुत्रवंशः ।
२०८	२०९	४७	हरेर्वराहवतारनिरूपणं ।
२०९	+	७८	वासुदेवतत्त्वकथनं ।
२१०	+	८७	प्रयाणकालेभगवदनुस्मृतिप्रकारः ।
२११	+	७१	गरुडोक्तभगवन्महिमा ।
२१२	२१०	६१	वाष्णेयाध्यात्मं ।
२१३	२११	२२	जगत्सृष्ट्यादिप्रतिपादनं ।
२१४	२१२	५०	वाष्णेयाध्यात्मं ।
२१५	२१३	२५	तथा ।
२१६	२१४	३६	तथा ।
२१७	२१५	३३	वैराग्यादिमोक्षसाधनकथनं ।
२१८	२१६	२८	वाष्णेयाध्यात्मं ।
२१९	२१७	४६	तथा ।
२२०	२१८	५१	जनकायपञ्चशिखोक्तनास्तिकादिमत- खण्डनप्रकारः ।
२२१	+	५२	जनकंप्रत्युक्तपञ्चशिखवाक्यानुवादः ।
२२२	२१९	६३	तथा ।
२२३	+	२०	जनकोपाख्यानं ।
२२४	+	१०५	गार्हस्थ्येस्थितस्यापिभगवदुपासकस्य ज्ञानिनःपुरुषार्थसिद्धौदृष्टान्ततयासुव- र्चलाश्वेतकेतुपाख्यानं ।
२२५	२२०	२०	दमप्रशंसा ।
२२६	२२१	१७	तपउपवासादिनिरूपणं ।
२२७	+	४७	भगवत्स्वरूपनिरूपकमुनिसनत्कुमार- संवादः ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

२२८	+	३५	तपश्शब्दस्यमतभेदेननानार्थकत्वकथ- नपूर्वकंस्वमततत्त्वज्ञानार्थकत्वाभिधा- नं । ज्ञानस्यमोक्षसाधनेदृष्टान्ततया सुवर्चलाचरित्रकथनं ।
२२९	२२२	७२	ज्ञानस्यश्रेयस्साधनत्वेइन्द्रप्रह्लादसं- वादः ।
२३०	२२३	३४	इन्द्रबलिसंवादः । इन्द्रंप्रतिबलिना- गर्वभञ्जकवचनोपन्यासः ।
२३१	२२४	६६	सर्वस्यापिकालनियामकेश्वरनियम्य- त्वप्रतिपादकशकबलिसंवादः ।
२३२	२२५	४२	बलिशरीराच्छ्रियोनिष्कमणं ।
२३३	२२६	२४	आपदिशोकत्यागपूर्वकंभगवदनुचि- न्तनादेःश्रेयस्साधनताप्रतिपादकश- कनमुचिसंवादः ।
२३४	२२७	११९	विपदिधैर्यावलंबनस्यसुखसाधनताप्र- तिपादकंबलिशकसंवादानुवादः ।
२३५†	२२९	१२२	गङ्गापुलिनगतयोःशकनारदयोःस- मीपंप्रतिश्रीदेव्याआगमनं । शकंप्रति श्रियास्वस्यदैत्येषुनिवासविप्रवासयोः कारणीभूततद्गुणदोषाभिधानं ।
२३६	२३०	६०	वैराग्यादिपूर्वकंभगवज्ज्ञानस्यश्रेय- स्साधनत्वपरासितजैगीषव्यसंवादः ।
२३७	२३१	४२	सद्गुणानांजनवशीकरणकारणत्वेदृष्टा- न्ततयाउग्रसेनायकृष्णोदितनारदगु- णानुवादः ।
२३८	{ २३२ २३३ }	११२	सृष्ट्यादिप्रतिपादकव्यासशुकसंवादः ।
२३९	२३४	१९	शुकायश्रीव्यासोदितप्रलयप्रकारानु- वादः ।
२४०	२३५	३८	व्यासेनशुकायोक्तब्राह्मणधर्मानुवादः । तथाब्राह्मणेभ्योदानमहिमानुवादः ।
२४१	२३६	३२	व्यासकृतब्राह्मणधर्मकथनपूर्वकंज्ञान- प्रशंसनं ।
२४२	२३७	४२	ज्ञानस्यश्रेयस्साधनतापरंशुकंप्रत्युक्त- व्यासवाक्यं ।
२४३	२३८	२५	भूतेषुतारतम्यकथनपूर्वकंज्ञानप्रशंसा ।
२४४	२३९	२१	मतभेदयुगधर्मभेदादिप्रतिपादकव्या- सवाक्यं ।
२४५	२४०	३४	वर्णाश्रमोचितधर्मानुष्ठानपूर्वकब्रह्मज्ञा- नस्यतत्प्राप्तिसाधनत्वादितिप्रतिपादक- व्यासवाक्यं ।

अध्याय. श्ला.अ. श्लोक.

२४६	२४१	३६	योगस्वरूपादिनिरूपकशुक्लव्याससंवा- दः ।
२४७	२४२	२१	विद्याकर्मस्वरूपादिनिरूपकव्यासवा- क्यं ।
२४८	२४३	३०	ब्रह्मचर्याश्रमधर्माः ।
२४९	२४४	२९	गृहस्थधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यानु- वादः ।
२५०	२४५	३०	वनस्थधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५१	२४६	३६	तुरीयाश्रमधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५२	२४७	२३	कठवह्यर्थप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५३	२४८	२५	अध्यात्मविषयकव्यासवाक्यं ।
२५४	२४९	२४	ज्ञानादिसाधनप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५५	२५०	१४	ज्ञानादिप्रशंसापरव्यासवाक्यं ।
२५६	२५१	२५	ज्ञानोपायादिप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५७	२५२	२४	साधनसामग्रीप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।
२५८	२५३	१२	आकाशादिभूतगुणप्रतिपादकव्यास- वाक्यं ।
२५९	२५४	१५	योगिप्रशंसापरव्यासवाक्यं ।
२६०	२५५	१५	कामादिशक्तिप्रतिपादनपूर्वकंतज्यो- पायकथनं ।
२६१	२५६	१३	पृथिव्यादिभूतगुणप्रतिपादकव्यास- वाक्यं ।
२६२	२५७	२१	नारदाकंपनसंवादः । स्थाणुप्रजा- पतिसंवादः ।
२६३	२५८	२२	स्थाणुवचनाद्ब्रह्मणालोकदाहकपोपा- भ्रेरन्तर्नियमनं । तथास्वचक्षुरादी- न्द्रियेभ्योजातांमृत्युदेवीं प्रतिप्रजासं- हारेनियोजनं ।
२६४	२५९	४३	नारदेनमृत्युब्रह्मसंवादानुवादपूर्वकम- कम्पनस्यपुत्रशोकापनोदनं ।
२६५	२६०	२७	धर्मलक्षणं ।
२६६	२६१	२०	गुधिष्ठिरेणभीष्मं प्रतिधर्मप्रामाण्या- क्षेपः ।
२६७	२६२	५१	जाजलिचरित्रकथनारंभः । धार्मिकं- मन्येनजाजलिनाखेचरकृतावज्ञयातु- लाधारसमीपगमनं ।
२६८	२६३	५५	तुलाधारेणजाजलयेधर्मरहस्योपदेशः ।
२६९	२६४	४२	तथा ।
२७०	२६५	२७	जाजलितुलाधारसंवादः ।
२७१	२६६	१५	हिंसात्यागपूर्वकशरीराविरोधेनधर्मा- चरणचोदना ।

अध्याय. श्ला.अ. श्लोक.

२७२	२६७	७८	चिरकार्युपाख्यानं ।
२७३	२६८	३६	प्रजापालनप्रकारप्रतिपादकयुमत्सेन- सख्यसंवादः ।
२७४	२६९	४३	फलानिच्छयायज्ञादेःकर्तव्यताप्रतिपा- दकगोकपिलसंवादः ।
२७५	२७०	६८	तथा ।
२७६	२७१	४८	तथा ।
२७७	२७२	५६	धर्मार्थकामेषुधर्मस्यैवज्यायस्त्वप्रति- पादककुण्डधारचरित्रं ।
२७८	२७३	२०	हिंसाहेतुतयायज्ञस्याप्यप्राशस्त्यप्रति- पादकनारदवचनं ।
२७९	२७४	२४	धर्माचरणस्यश्रेयस्साधनत्वं ।
२८०	२७५	१९	मोक्षोपायः ।
२८१	२७६	३८	भूतोत्पत्तिविनाशादिप्रतिपादकदेवल- नारदसंवादः ।
२८२	२७७	१४	तृष्णात्यागस्यसुखसाधनताप्रतिपाद- कजनकमाण्डव्यसंवादानुवादः ।
२८३	२७८	४०	कालस्यद्वुत्तरताप्रतिपादकयस्यसाधन- स्यसंपादनीयत्वेप्रमाणतयापितृपुत्र- संवादः ।
२८४	२७९	२३	मोक्षसाधनप्रतिपादकहारीतगीता ।
२८५	२८०	३४	वृत्रगीता ।
२८६	२८१	७०	वृत्रायसनत्कुमारोक्तविष्णुमाहात्म्यं ।
२८७	२८२	४४	शक्रवृत्रयुद्धवर्णनं ।
२८८	२८३	६६	वृत्रासुरवधः ।
२८९	२८४	६३	दक्षयज्ञभागालाभेनरुष्टस्यरुद्रसलला- टतटोद्गतस्वेदादग्निरूपज्वरोत्पत्तिः । ब्रह्मवचनाद्बुद्धेर्गजवरस्यपृथिव्यादिषु- विभजनं ।
२९०	२८५	२०८	वीरभद्रेणदक्षयज्ञध्वंसः । दक्षकृतसु- त्याप्रसन्नेनरुद्धेणदक्षायवरदानं ।
२९१	२८६	४६	भीष्मेणयुधिष्ठिरं प्रत्यध्यात्मकथनं ।
२९२	२८७	२१	ज्ञानस्यदुःखादिनिवर्तकत्वप्रतिपादक- नारदसमङ्गसंवादः ।
२९३	२८८	५९	श्रेयसाधनानांकथनं ।
२९४	२८९	४७	मुक्तिसाधनप्रतिपादकसगरारिष्टनेमि- संवादः ।
२९५	२९०	३९	शुकाचार्यचरित्रकथनं ।
२९६	२९१	२६	श्रेयसाधनप्रतिपादकपराशरगीता ।
२९७	२९२	२३	तथा ।
२९८	२९३	२३	यथाविभवशक्तिधर्माचरणस्यश्रेय- साधनताप्रतिपादकपराशरगीता ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

२९९	२९४	२२	ब्राह्मणादिवर्णधर्मादिप्रतिपादकपराशरगीता ।
३००	२९५	३१	तथा ।
३०१	२९६	३९	तपःप्रशंसापरपराशरगीता ।
३०२	२९७	३९	नानाधर्मप्रतिपादकपराशरगीता ।
३०३	२९८	४२	धर्मादिसाधनतयामानुष्यप्रशंसापूर्वकनानाधर्मप्रतिपादकपराशरगीता ।
३०४	२९९	४७	श्रेयसाधनकलापप्रतिपादकपराशरगीता ।
३०५	३००	४७	भोष्मेणयुधिष्ठिरं प्रतिमोक्षसाधनप्रतिपादकहंससाध्यसंवादानुवादः ।
३०६	३०१	६२	योगनिरूपणं ।
३०७	३०२	११६	साङ्ख्यनिरूपणं ।
३०८	३०३	४९	क्षराक्षरलक्षणप्रतिपादकजनकवसिष्ठसंवादः ।
३०९	३०४	५४	जीवानामज्ञाननिमित्तकानर्थप्राप्त्यादिप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।
३१०	{ ३०५ ३०६ }	५०	प्राणिनां शरीरादिसंबन्धादिप्रकारप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादानुवादः ।
३११	३०७	५०	साङ्ख्यप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।
३१२	३०८	४८	विद्याऽविद्यादिप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।
३१३	३०९	५१	बुद्धाबुद्धस्वरूपनिरूपकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।
३१४	३१०	२५	श्रेयसाधनधर्मप्रतिपादकजनकानुशासनं ।
३१५	३११	२६	भूतसृष्टिप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।
३१६	३१२	२१	अण्डादिमृष्टिप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।
३१७	३१३	१७	जगत्प्रलयप्रकारप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।
३१८	३१४	२८	इन्द्रियतद्विषयतदभिमानिदेवताकथनं । सत्त्वादिगुणत्रयकार्यधर्मप्रतिपादनं ।
३१९	३१५	१८	सात्त्विकादितारतम्यनिरूपणं ।
३२०	३१६	२२	साङ्ख्यदर्शनकथनं ।
३२१	३१७	२७	योगनिरूपणं ।
३२२	३१८	२१	प्राणिनामुत्क्रमणस्थानविशेषप्रबोज्य-

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

			फलविशेषकथनं । प्राणिनां मरणसुचकदुःशुक्लकथनं ।
३२३	३१९	११२	जनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।
३२४	३२०	१५	जनकपञ्चशिखसंवादः ।
३२५	३२१	१९२	सुलभाजनकसंवादः ।
३२६	+	६	आशुरिणाकपिलप्रत्यव्यक्तादितलविषयकप्रश्नः ।
३२७	+	२०	व्यक्त्याव्यक्ततत्वनिरूपणं ।
३२८	+	८	तत्त्वविभागादिकथनं ।
३२९	३२२	१३	शुकानुशासनं ।
३३०	३२३	२०	सर्वथाधर्मस्य कर्तव्यत्वं ।
३३१	३२४	२९	पुत्रार्थव्यासस्य तपश्चर्या ।
३३२	३२५	२७	शुक्रोत्पत्तिः ।
३३३	३२६	४६	शुकेन तत्त्वजिज्ञासयामिथिलास्थजनकप्रतिगमनं ।
३३४	३२७	५१	जनकेन शुकं प्रतिमोक्षसाधनीभूताश्रमधर्मकथनपूर्वकं शुकप्रशंसनं ।
३३५	३२८	५२	जनकाभ्यनुज्ञातेन शुकेन व्यासमेत्यस्य जनकेन सह संवादप्रकारकथनं । व्यासस्य वैशंपायनादिभिस्सह संवादः ।
३३६	३२९	८०	वैशंपायनादिशिष्यप्रवासेन विमनसं व्यासं प्रतिनारदस्यागमनं ।
३३७	३३०	६०	ऋषिभ्यः सनत्कुमारोक्तहितवचनं ।
३३८	३३१	३०	नारदेन शुकं प्रतिमोक्षमार्गप्रदर्शकहितोपदेशः ।
३३९	३३२	६५	नारदवचनाज्जातवैराग्येण शुकेन सूर्यमण्डलप्रविक्षया व्यासनारदयोर्निवेदनपूर्वकं कैलासशिखरारोहणं ।
३४०	३३३	३०	शुकेन कैलासशिखरादन्तरिक्षोत्पतनं । शुकेनात्मानमवलोकयतो देवान् प्रतिव्यासेन शुकं व्यासोऽपि तं प्रतिप्रतिवचनदानचोदना ।
३४१	३३४	४२	अन्तरिक्षाद्विरिक्षितेन शुकं नतद्विभेदनपूर्वकं ततो निष्क्रमणं । ततः पुत्रविशेषविषण्णस्य व्यासस्य रुद्रेण समाश्वासनं ।
३४२	३३५	४६	भोष्मेण युधिष्ठिरं प्रति देवपित्र्यकर्मानुष्ठानस्यावश्यकत्वात् प्रतिपादकनारदनाशयणसंवादानुवादः ।
३४३	३३६	५६	वदरीनारायणाभ्यनुज्ञातेन नारदेन श्वेतद्वीपप्रतिगमनं । श्वेतद्वीपवर्णनं । उपरिचरवसुचरित्रं । मरीच्यादिचि-

।ध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- त्रशिखण्डिभिःखकृतधर्मशास्त्रस्यवृह-
स्पतीस्थापनं ।
- ४४ ३३७ ६९ वृहस्पतिनाउपरिचरवसोर्धाजनं । त-
त्रश्रीहरिणापरोक्षतयाभागप्रहणात्कु-
ब्धंवृहस्पतिप्रत्येकतादिभिःश्वेतद्वीपव-
र्णनपूर्वकंभगवन्महिमोक्त्यापरिसा-
न्त्वनं ।
- ४५ ३३८ ४७ उपरिचरवसोःशापप्राप्तिद्विमोचन-
प्रकारकथनं ।
- ४६ ३३९ ४ बहुनामभिर्नारदकृतश्वेतद्वीपगतभग-
वत्स्तोत्रं । प्रायोगद्यात्मकोयमध्यायः ।
- ४७ { ३४० } ७६ नारदायश्वेतद्वीपस्थहृत्युक्तखकृतसृष्टि-
{ १-७६ } प्रकारः ।
- ४८ { ३४० } ९१ श्वेतद्वीपस्थेनहरिणानारदंप्रतिखदशा-
{ ७७-१४१ } वतारचरित्रकथनं ।
- ४९ ३४१ ११७ श्रीहरेर्यज्ञेष्वप्रभागमाकृत्वप्रकारंपृष्टेन-
सौतिनातत्कथनायशौनकादीन्प्रतिब्र-
ह्मादीनांश्वेतद्वीपगमनादिप्रतिपादक-
व्यासवैशंपायनादिसंवादानुवादः ।
- ५० ३४२ ५९ वैशंपायनेनजनमेजयंप्रत्यर्जुनायख-
माहात्म्यख्यापनपूर्वकंश्रीकृष्णकृतना-
रायणादिखनामनिर्वचनानुवादः ।
- ५१ { ३४३ } ६६ श्रीकृष्णेनार्जुनंप्रतिस्मृतिप्रकारकथनं ।
{ १-६५ } तथाब्राह्मणमहिमानुवर्णनं । प्रायोग-
द्यात्मकोयमध्यायः ।
- ५२ { ३४३ } ७६ हृषीकेशादिनामनिर्वचनं । रुद्रनारा-
{ ६६-१४१ } यणयुद्धवर्णनं ।
- ५३ ३४४ ६७ श्वेतद्वीपाद्दूर्याश्रममुपागतस्यनारद-
स्यश्रीनारायणेनसंवादः ।
- ५४ ३४५ २८ नरनारायणाभ्यांनारदायश्रीभगवन्म-
हिमानुवर्णनं । बदर्याश्रमेनारदेन-
चिरतरंतपश्चर्या ।
- ५५ ३४६ २७ नारदंप्रतिनरनारायणाभ्यांपित्र्यैकम-
णिविशेषनिरूपणं ।
- ५६ ३४७ २० नरनारायणाभ्यनुज्ञानेननारदेनखा-
श्रमंप्रतिगमनं । वैशंपायनेनजनमे-
जयंप्रतिव्यासमाहात्म्यकथनं । सौ-
तिनाश्रीनारायणगुणवर्णनपूर्वकंशौन-
कादिभ्यस्तदनुग्रहांशं ।
- ५७ ३४८ ९४ श्रीनारायणेनखनामिपद्येब्रह्मणःसर्ज-
नं । ततोमधुकैटभयोरुत्पादनं । ता-
भ्यांब्रह्मणोवेदापहरणं । हयशिरो-
रूपिणाहरिणाब्रह्मणेपुनर्वेदप्रत्यर्पणं ।

- मधुकैटभसंहरणं । वैशंपायनेनजन-
मेजयायश्रीनारायणमहिमानुवर्णनं ।
- ६८ एकान्तिकधर्मनिरूपणं ।
- ७४ तथाश्रीव्यासस्यश्रीनारायणादपांतरत-
मत्वेनपूर्वजन्मनिप्रादुर्भावकथनं ।
- २५ ब्रह्मरुद्रसंवादः ।
- २३ ब्रह्मणारुद्रंप्रतिभगवन्महिमप्रतिपाद-
नं ।
- ११ उच्छृत्त्युपाख्यानोपोद्धातः ।
- ९ महापद्मपुरवासिनाविप्रेणातिथिंप्रति-
सत्कारपूर्वकंप्रश्रारंभः ।
- १६ श्रेयस्साधनंपृष्टेनातिथिनाब्राह्मणंप्रति-
नानामार्गंप्रदर्शनपूर्वकंखस्यापिंश-
योत्कीर्तनं ।
- ११ अतिथिनाब्राह्मणंप्रतिश्रेयस्साधना-
वगमायपद्माख्यनागसमीपगमनचो-
दना ।
- ११ ब्राह्मणेनधर्मावगमनायनागगृहंप्रति-
गमनं ।
- १३ ब्राह्मणेननागांप्रतिप्रवासिनेनागाय-
खागमननिवेदननिदेशपूर्वकंनदीपु-
लिनंप्रतिगमनं ।
- १३ पुलिनवासिनाब्राह्मणेनखस्यफलाद्या-
हारंप्राथम्यतांनागीयानांनागागमनाव-
धिखस्याहाराकरणकथनपूर्वकंप्रतिनि-
वर्तनं ।
- १६ नागपक्ष्याप्रवासादागतंखभर्तारंप्रसि-
ब्राह्मणवचननिवेदनं ।
- २० ब्राह्मणसंदेशश्रवणरुष्टेननागेनपत्नी-
सान्वनेनरोषत्यागपूर्वकंब्राह्मणंप्रति-
प्रस्थानं ।
- १६ नागब्राह्मणयोःसंलापः ।
- १८ आश्चर्यकथनंप्राथितेननागेनसूर्यमण्ड-
लेतत्तुल्यतेजोन्तरप्रवेशदर्शनकथनं ।
- ६ नागेनब्राह्मणंप्रतिसूर्येणखंप्रतिद्विब-
प्रविष्टतेजसःउच्छृत्तिमुनिखरूपत्व-
कथनं ।
- १० ब्राह्मणेननागामन्त्रपूर्वकमिष्टदेशं
प्रतिगमनं ।
- ९ भीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रत्युच्छृत्त्युपाख्या-
नोपदेशपरंपराक्रमकथनपूर्वकमुच्छ-
ृत्तिब्राह्मणस्यवनप्रवेशकथनं

समाप्तं मोक्षधर्मपर्व ॥ ३ ॥ शान्तिपर्व च संपूर्णम् ॥ १२ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथानुशासनपर्व ॥ १३ ॥

अत्रावान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २७४ ॥ श्लोकाः ॥ १११०७ ॥

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

अथ दानधर्मपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २७२ ॥

(१-२७२) ॥ श्लोकाः ॥ ११०२० ॥

- १ १ ८४ युधिष्ठिरेणभीष्मंप्रतिपुनःशमादिकथ-
नप्रार्थना । भीष्मादिनिधनेस्वयैव
हेतुत्वबुद्ध्यास्वोपालम्भनपूर्वकंशोच
न्तंयुधिष्ठिरंप्रतिभीष्मेणजीवस्यकर्म
ण्यस्वातन्त्र्यमभिधायतन्निदर्शनतया-
लुब्धगौतमीसंवादानुवादः ।
- २ २ ११२ गार्हस्थ्यध्रयणेनातिथिस्तकारस्यश्रेय-
स्साधनतायांहृष्टान्ततयासुदर्शनोपा-
ख्यानकथनं ।
- ३ २७ ३० ब्राह्मण्यस्यक्षत्रियादिदौर्लभ्येहृष्टान्त-
तयामतङ्गोपाख्यानकथनं । तत्रेन्द्र-
मतङ्गसंवादः ।
- ४ २८ १६ मतङ्गेनब्राह्मण्यप्राप्तयेतपश्चरणं । तं
प्रसीन्द्रेणब्राह्मण्यस्यदुर्लभत्वोक्तिः ।
- ५ २९ २८ पुनरपितपस्यतेमतङ्गायेन्द्रेणब्राह्मण्य-
स्यदुष्प्रापत्वकथनपूर्वकमितराभीष्ट-
दानं ।
- ६ ३ १९ युधिष्ठिरेणभीष्मंप्रतिविश्वामित्रचरि-
त्रानुवादपूर्वकंतत्त्वब्राह्मण्यप्राप्तिहेतु-
प्रश्नः ।
- ७ ४ ६२ भीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिविश्वामित्रोत्पत्ति-
प्रकारकथनेनैवब्राह्मण्यप्राप्तिप्रकार-
कथनं ।
- ८ ३० ६७ वीतहव्यस्यब्राह्मण्यप्राप्तिः ।
- ९ ६ ५१ पुरुषकारस्यप्राबल्येवसिष्ठब्रह्मसंवादः ।
- १० ७ ३० शुभाशुभकर्मफलं ।
- ११ ५ ३२ शुक्रवासवसंवादानुवादेनानृशंस्यप्रशं-
सनं ।
- १२ ८ ३२ ब्राह्मणप्रशंसनं ।

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

- १३ + ५ क्रोधस्यातिथेश्चक्रमेणनिंदाप्रशंसनपर-
वेदचतुष्टयसंवादः ।
- १४ + ६ ब्राह्मणानांपतिव्रतानांचमहिमप्रति-
पादकेन्द्राभ्यादिसंवादः ।
- १५ + १२ भगवन्महिमप्रतिपादकव्यासवासुदेव-
संवादः ।
- १६ + ८ भगवन्महिमप्रतिपादकव्यासवचनं ।
- १७ + ५ भक्तिश्रद्धादीनामुक्तिसाधनताप्रति-
पादकव्यासवाक्यं ।
- १८ + १२ श्रीकृष्णमहिमप्रतिपादकव्यासमद्रा-
जसंवादः ।
- १९ + ८ श्रीकृष्णेनभीष्मंप्रतिपुधिष्ठिरायगरुडो-
पाख्यानकथनचोदना ।
- २० + २२ कश्यपेनस्वभार्ययोःकद्रूविनतयोःकमे-
णपुत्रसहस्रतद्वयलभरूपवरदानं ।
विनतयाएकाण्डभेदनं । असमग्रत-
याजातेनारुणेनमात्रेदासीभवनरूप-
शापदानं ।
- २१ + १५ गरुडोत्पत्तिः । कद्रूविनतयोरुच्चैश्श्रवो-
वालरूपविषयेविवादः । पराजिताया-
दासीभावरूपपणवन्धः ।
- २२ + २० कद्रूस्वपुत्रान्प्रत्युच्चैःश्रवोवालस्यनैल्य-
संपादनचोदना ।
- २३ + १५ कद्रूस्ववचनतिरस्कारिणःकांश्चनस्वपु-
त्रान्प्रतिजनमेजयसत्रेनिधनरूपशाप-
दानं । कंश्चनसंपोवालस्यनैल्यसंपा-
दनं । हयवालेनैल्यदशिन्याविनतया
स्वस्यकद्रूदासीभवनाङ्गीकरणं ।
- २४ + २३ नारदेनगरुडंप्रतिविनतायाःकद्रूदास्य-
निवेदनं । गरुडेनकद्रूप्रतिस्वमातुर्दा-
स्यान्मोचनयाचना । कद्रूगरुडंप्रत्य-
मृतानयनेमातुर्दास्यान्मोचनोक्तिः ।

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

- २५ + २८ गरुडेनस्वपितरिमृताहरणायस्वग-
मननिवेदनं । कश्यपेनतंप्रतिगजक-
च्छपभक्षणपूर्वकममृताहरणचोदना ।
- २६ + ३७ गरुडेनचरणाभ्यांगजकच्छपग्रहणं ।
तेनतयोर्भक्षणायनैमिशारण्यस्थमहा-
तरुशाखायावेगाग्निपतनं । खनिप-
तनमात्रेणभज्यमानशाखाया अपो-
भागेलंबमानमुनिगणावलोकनात्तुण्डे-
नतच्छाखाग्रहणपूर्वकतस्यपुनरुत्पत-
नं । तेनसमुद्रान्तेशाखाविसर्जनेनत-
न्निवासिनांकुविन्दानांहननं ।
- २७ + १४ गरुडेनशैलप्रेउपविद्यगजकच्छपभ-
क्षणं ततःस्वर्गेऽमृतसमीपंगतेन
तेनतत्रपरितोच्चबलदग्निदशनभयाद्ब्र-
ह्माणंप्रतितच्छमनोपायप्रश्नः । ब्रह्म-
णातंप्रतिनवनीतप्रक्षेपेणाग्निसंशामन-
चोदना ।
- २८ + २३ गरुडेनवनीतप्रक्षेपेणमन्दीभूताभ्यु-
लङ्घनपूर्वकममृतरक्षिणांपक्षग्रहारेण
निराकरणं । तथाऽमृतमाह्लयवि-
तिसमुत्पतनं । गरुडोपरिन्द्रेणवज्रा-
युधपातनं ।
- २९ + २२ गरुडेनकङ्कप्रत्यमृतनयनकथनं । त-
याविनतायादास्यान्मोचनं । गरुडे-
नेन्द्रायपुनरमृतप्रत्यर्पणं ।
- ३० ९ २८ भीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिब्राह्मणायप्रति-
श्रुतार्थाप्रदानस्यानर्थहेतुतायांह्यन्त-
तयासृगालवानरसंवादानुवादः ।
- ३१ १० ७५ शूद्रोपदेशस्यानर्थहेतुतायांह्यन्तत-
यासुनिशूद्रयोःकथा ।
- ३२ ११ २४ महालक्ष्म्यारुक्मिणींप्रतिस्वावासस्थ-
लनिर्देशः ।
- ३३ + २५ कृतप्रत्यस्रायश्चित्तविषयेह्यन्ततया-
वत्सनाभमुनिचरित्रं ।
- ३४ १२ ५४ स्त्रीपुंसयोःसमायोगेस्त्रियाएवसुखाधि-
क्येसंवादतयाभङ्गाखनोपाख्यानक-
थनं ।
- ३५ १३ ७ मनोवाक्कार्यरूपकरणैर्दुष्कर्मपरित्याग-
पूर्वकंशुभकर्मकरणस्यभगवत्प्रसादन-
हेतुत्वोक्तिः ।
- ३६ + ६५ युधिष्ठिरेणभीष्मंप्रतिस्वेनश्रुतान्धर्मा-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

- ननृत्यप्राणिनांसांसारिकदुःखासुखवर्णन-
पूर्वकंस्वस्यसंसारनिर्वेदनिर्देशनेनपुन-
र्विस्तरेणवैष्णवधर्मकथनप्रार्थना ।
- ३७ + १८ ब्राह्मणादिसर्वजगतामनित्यत्वकथन-
पूर्वकंनारायणस्यनित्यत्वकथनेनतदु-
पासनविधानं ।
- ३८ + ६५ तत्त्वसूत्रादिप्रतिपादकनारदसनत्कु-
मारसंवादानुवादः ।
- ३९ + ३८ प्रलयप्रकारः ।
- ४० + ७९ ब्रह्मणादेवान्प्रतिनारायणमहिमप्रति-
पादकगरुडकथ्यपसंवादानुवादः ।
- ४१ + ४४ गरुडस्यबदरीनारायणानुगमनादिप्र-
तिपादकगरुडमुनिगणसंवादानुवादः ।
- ४२ + ६८ श्रीनारायणमहिमप्रतिपादकगरुडमु-
निगणसंवादः ।
- ४३ + ७३ बदरीनारायणेनगरुडंप्रतिस्वमहिमो-
क्तिः । गरुडेनमुनिगणान्प्रतिस्वातु-
भूतनारायणमहिमोक्तिः ।
- ४४ + १२ सुपर्णोपाख्यानसमापनं ।
- ४५ १४ ४१७ श्रीकृष्णेनभीष्मनियोगाद्युधिष्ठिरंप्रति-
महादेवमहिमकथनं ।
- ४६ १५ ११ श्रीकृष्णेनपार्वतीपरमेश्वराभ्यांस्वैव-
रप्रदानकथनं ।
- ४७ १६ ७६ उपमन्युनाश्रीकृष्णंप्रतिपिंडकृतमहा-
देवस्तुत्यनुवादः ।
- ४८ १७ १८२ शिवसहस्रनाम ।
- ४९ १८ ८४ महादेवमहिमा ।
- ५० १९ ११० स्त्रीस्वभावप्रदर्शनायाष्टावक्रोपाख्या-
नकथनारंभः । अष्टावक्रेणवदान्ध-
प्रतिकन्यायाचनं । तथावदान्यनियो-
गादुत्तरदिग्गमनं । तत्रजरतीरूपधा-
रिण्योत्तरदिग्गमिनिदेवतयासंवादः ।
- ५१ २० २६ तथादेवतयापरदारत्वशङ्कास्वभोग-
मनङ्गीकुर्वाणमष्टावक्रंप्रतिजरतीरूप-
त्यागेनकन्यारूपस्वीकरणपूर्वकंस्वपा-
णिग्रहणप्रार्थना ।
- ५२ २१ २३ तथादेवतयास्त्रीयप्रार्थनायाःस्त्रीचाप-
लप्रदर्शनाद्यर्थकत्वकथनपूर्वकमष्टाव-
क्रस्यधर्मोपदेशेनस्वगृहंप्रतिप्रवर्णं । अ-
ष्टावक्रेणवदान्यकन्यापाणिग्रहणेनस्वा-
श्रमेसुखनिवासः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ५३ + ३९ ऋष्यादीनां वियोनिजत्वपितपोविद्या-
दीनामेवमाहात्म्यप्रयोजकत्वेनिर्देश-
नतयातादृशानां संभवप्रकारादिकथनं ।
- ५४ + २६ युगचतुष्टयधर्मप्रतिपादकनारदमार्क-
ण्डेयसंवादः ।
- ५५ + २२ कन्यानां प्रदानकालादिप्रतिपादकनार-
दमार्कण्डेयसंवादः ।
- ५६ + ६ भार्यात्वेन परिग्रहयोग्याः स्त्रियः ।
- ५७ + २५ सतीनामसतीनांच गुणदोषप्रतिपादनं ।
- ५८ + ११ स्त्रीणामतिक्रमे प्रायश्चित्तं ।
- ५९ + ५० स्त्रीणामपरित्याज्यत्वं ।
- ६० २२ ४१ दानपात्राणां लक्षणं ।
- ६१ { २३ } ५७ श्राद्धे निमग्नानां ह्यब्राह्मणाः ।
१-४७
- २ { २३ } ५९ दानपात्रलक्षणं । स्वर्गनरकप्रापक-
४८-१०३ पुण्यपापप्रतिपादनं ।
- ६३ २४ १२ हिंसाविनाशप्रवृत्तयश्चापि ।
- ६४ २५ ७२ नद्यादितीर्थानां तत्तन्नामविशेषनिर्देश-
नतस्त्वेवमफलप्रतिपादकगौतमाङ्गिर-
ससंवादः ।
- ६५ २६ १११ गङ्गामहिमप्रतिपादकसिद्धशिलवृत्ति-
संवादोऽनुवादः ।
- ६६ ३१ ३७ मानवेषु पूज्यताप्रयोजकगुणप्रतिपाद-
ककृष्णनारदसंवादः ।
- ६७ ३२ ३९ शरणागतारक्षणप्रतिपादकश्येनकपो-
तोपाख्यानं ।
- ६८ ३३ २७ ब्राह्मणमहिमा ।
- ६९ ३४ ३० ब्राह्मणमहिमप्रतिपादकवृषीवासुदेव-
संवादः ।
- ७० ३५ २५ ब्राह्मणमहिमा ।
- ७१ ३६ २० ब्राह्मणमहिमप्रतिपादकशक्रशंवरसं-
वादः ।
- ७२ ३७ १८ पात्रलक्षणं ।
- ७३ ३८ ४१ स्त्रीस्वभावप्रतिपादकनारदपञ्चचूडा-
संवादः ।
- ७४ ३९ १६ स्त्रीणां दुश्चरितं ।
- ७५ ४० ६१ स्त्रीणां पुरुषचित्तप्रमथनाय शक्तिविशे-
षदानपूर्वकं ब्रह्मणा सृष्टतया तद्रक्षणस्य
दुष्करलकथनं । अत्र ह्यन्ततया वि-
पुलोपाख्यानं । गुरुणा स्वभार्यारक्षणे
नियुक्तेन विपुलनाम्ना सिध्येत तदर्थयोगे-
न युगभार्याशरीरप्रवेशः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ७६ ४१ ३६ इन्द्रेण देवशर्मसुन्यसंनिधाने तद्भार्या-
विलोभनाय तदाश्रमाभिगमनं । विपु-
लतपोभिभूतेनेन्द्रेण भयात्ततो निर्ग-
मनं ।
- ७७ ४२ ३३ गुरुनियोगाद्विष्यपुष्पानयनार्थं गतेन
विपुलेन मध्ये मार्गान्नरवरमिथुनात्स्वग-
तिनिन्दाश्रवणं । निन्दितगतिप्रापक-
स्वदुश्चरितचिन्तयता तेन विरायत तदनु-
स्मरणं ।
- ७८ ४३ ३१ देवशर्मणा विपुलं प्रति तद्दृष्टानां मिथुना-
नां पदपुरुषाणां चक्रमेणाहोरात्रं कृत्वभि-
मानि देवतात्वकथनं । तथा स्वस्मिन्स्व-
दाररक्षणाय योगेन तच्छरीरप्रवेशानि-
वेदनस्य दुर्गतिहेतुत्वकथनं । तथा-
तत्कृतस्वदाररक्षणपरितोषेण तद्दुरित-
दूरीकरणपूर्वकं तेन स्वभार्यावचसहस्व-
र्गे सुखनिवासः ।
- ७९ ४४ ५७ विवाहविभागः । कन्यानां भार्यात्व-
प्रापकविध्यादि ।
- ८० ४५ २३ वैवाहिकविध्यादेर्वाह्यार्हतादेश्वकथनं ।
- ८१ ४६ १५ स्त्रीणां प्रशंसनं ।
- ८२ ४७ ६२ ब्राह्मणादीनां दायविभजनविधिः ।
- ८३ ४८ ४९ संकरजातीनां शीलविभागादिकथनं ।
- ८४ ४९ ४७ औरसादिपुत्रनिरूपणं ।
- ८५ ५० २६ महद्दर्शनसहवासयोग्यवांच प्रभावबोध-
नाय च्यवनेनोपाख्यानकथनारंभः । अ-
न्तर्जले निमज्ज्य तपस्य तश्च्यवनस्य दाशै-
र्जालेन जलचरैः सह कूलप्रापणं । दाशैः-
प्रार्थितेन ऋषिणा दाशान् प्रतिमत्स्यैः स-
ह स्वस्य भारणमोचनान्यतरकरणचो-
दना ।
- ८६ ५१ ५१ दाशैश्च्यवनवृत्तान्तं निवेदितेन नहुषे-
ण तं प्रति च्यवनाभीष्टकरणप्रतिज्ञानं ।
च्यवनेन नहुषं प्रति स्तोत्रमूल्यदाने-
नात्ममोचनचोदना । नहुषेण समग्र-
राज्यस्य मूल्यतापरिकल्पनेऽपि मुनिना
तदनङ्गीकरणेन गविजातेन मुनिना तं प्रति
गोः प्रतिनिधीकरणचोदना । च्यव-
नेन गोप्रतिग्रहेण स्वसहवासिभिर्मत्स्यैः
सह दाशानां स्वर्गप्रापणं ।
- ८७ ५२ ३९ परशुरामस्त्वामित्रयो रूपात्तिकथारं-
भः । च्यवनेन कुशिकराजमेत्यसभा-

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.

			र्यस्तप्रतिस्वश्रूषाविधानं । सभार्येण-	१०२	६७	१९ जलप्रभाववर्णनं तद्दानप्रशंसाच ।
			कुशिकेनएकविंशतिदिवसाननवरत-	१०३	६८	३५ तिलजलदीपादिदानप्रशंसापरयमब्रा-
			मेकपार्थेनप्रसुप्तस्यच्यवनस्यपादसंवा-			ह्मणसंवादानुवादः ।
			हनेनपर्युपासनं । ततः	१०४	६९	२६ गोभूविद्यादानप्रशंसा ।
			तेनतेनकिंचिद्दूरगत्वाऽन्तर्धानं ।	१०५	७०	३३ ब्राह्मणस्वापहारस्यानर्थहेतुतायांगो-
८८	५३	७०	ततश्च्यवनेनकुशिकंप्रतिपुनःशयनेप्र-			पाख्यानकथनं ।
			स्वपतआत्मनःप्रदर्शनं । पुनरुत्थिते-	१०६	७१	५७ गोदानप्रशंसापरनाचिकेतोपाख्याने
			नमुनिनाराजानंप्रत्यात्मनस्तैलाभ्य-	१०७	७२	१२ गोदानफलविशेषविषयकेन्द्रप्रश्रानु-
			ञ्जननियोजनेनज्ञानशालायांपुनरन्त-			वादः ।
			र्धानं । पुनराविष्कृतात्मनातेनसभा-	१०८	७३	५१ इन्द्रंप्रतिब्रह्मणगोदानप्रशंसनं ।
			र्यस्यराज्ञोरथधुरिसंयोजनपूर्वकंयाच-	१०९	७४	१६ गोविक्रयापहारफलं । सुवर्णस्यगोदा-
			केभ्यस्तदीयवित्तादिवितरणपूर्वकंवी-			नेदक्षिणालप्रशंसनं ।
			थ्यारधेननिर्गमनं । स्वीयप्रतोदताड-	११०	७५	४१ सत्यदमादिप्रशंसनं ।
			नेप्यविकृतमानसेसभार्येकुशिकेप्रसी-	१११	७६	३१ गोदानविधिः ।
			दतामुनिनातसैवरदानं ।	११२	७७	३६ गवामुत्पत्तिप्रकारः । कपिलानामुत्प-
८९	५४	४०	परेद्युःप्रभातेसभार्येणकुशिकेनच्यव-			त्तिप्रकारः ।
			नावलोकनायवनप्रवेशः । च्यवनेन	११३	७८	२६ गोमहिमप्रतिपादकवसिष्ठसौदाससं-
			कुशिकंप्रतिस्वयोगप्रभावसृष्टस्वर्गप्रद-			वादः ।
			र्शनपूर्वकमभिमतवरवरणप्रेरणा ।	११४	७९	२७ ब्रह्मणगोभ्योवरदानं ।
९०	५५	३८	च्यवनेनकुशिकंप्रतितद्गृहेनिवासादेः	११५	८०	१७ गोदानेसौदासस्यपुण्यलोकावाप्तिः
			कारणकथनं । तथातस्यब्राह्मण्यप्रा-	११६	८१	४७ गवांश्चप्राप्तिः ।
			प्तीच्छावगमेनतत्पौत्रादेस्तन्नाभवर-	११७	+	२४ गोलोकस्यब्रह्मलोकादुपरितनलं ।
			दानं ।	११८	+	२९ गवामुत्पत्तिः ।
९१	५६	२१	च्यवनेनकुशिकंप्रतिस्वकुलेजनिष्यत-	११९	+	२५ सुरभ्याःक्षीरपानादिन्द्रस्यामरत्नप्रा-
			ऋचीकस्यानुभावेनस्वकुलेपरशुराम-			प्तिः ।
			स्यकुशिकवंशे विश्वामित्रस्यचजन्मक-	१२०	+	२९ फेनपोपाख्यानारंभः । सुमित्रनाम्नेवि-
			थनं			प्रायाञ्जिरसेनैकस्यागोर्दानं । तस्यावंशे-
९२	५७	४४	भीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिनानाविधदाना-			ऽसंख्येयानां गवांसंभवः सुमित्रेणवत्स-
			नांविशिष्यफलकथनं ।			मुखोद्गतक्षीरफेनपानात्फेनपइतिनाम-
९३	५८	३३	तटाकादिप्रतिष्ठायानृक्षायारोपणस्यच-			प्राप्तिः ।
			फलकथनं ।	१२१	+	२२ फेनपस्यगोभिः कदाचनगोलोकादेत्य
९४	५९	४०	ब्राह्मणप्रशंसनपूर्वकंतदाराधनविधानं			गिरिहृदेस्त्रीरूपधारणेनविहृत्मानानां
९५	६०	२०	ब्राह्मणमाहंसा ।			गवामवलोकनं । फेनपस्यगोभिः स्त्रे-
९६	६१	४०	ब्राह्मणप्रशंसनपूर्वकंब्राह्मणानांप्रजा-			षांगोलोकप्राप्त्युपायंष्टृष्टाभिः स्त्रीरूप-
			नांचरक्षणस्यावश्यकृतव्यत्वकथनं ।			धारिणीभिर्गौभिः फेनपगाः प्रतिरन्ति-
९७	६२	१००	भूदानप्रशंसा ।			देवस्यसन्ने आत्मनांपशुलोपकल्पनस्य
९८	६३	५२	धनदानप्रशंसा तत्फलंच ।			तदुपायलोकिः । फेनपस्यस्वेष्वति-
९९	६४	३६	अश्विन्यादिनक्षत्रयोगेऽन्नदानफलप्र-			वत्सलतथायागीयपशुत्वैतदभ्यनुज्ञा-
			तिपादकनारददेवकीसंवादः ।			नस्यदुःसंपादतांचिन्तयन्तीषुतापुक्-
१००	६५	१९	जलादिदानफलं ।			पिलाभिस्ताभ्यः स्त्रेषामेवष्टृष्टप्राप्ति-
१०१	६६	६४	जलतिलभूभ्यन्नगोदानादिफलं ।			रूपवराधिगमेनफेनपवधप्रतिज्ञानं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१२२ + १४ फेनपस्यगोभक्त्युद्रेकसंतुष्टाभिर्गोलो-
कादागतगोमातुभिर्योगप्रभावेणक्षरी-
राद्वियोजनेनस्वलोकप्रापणपूर्वकत-
स्मिन्कपिलानिश्चयनिवेदनं । ततःक-
पिलाभिर्यथाप्रतिज्ञं शृङ्गाघातादिनाफे-
नपस्यकुणपशरीरविभेदनं । गोमातु-
भिरितरगवाममेध्यवदनत्वरूपशाप-
दानं ।

१२३ + २३ फेनपस्यगोभीरन्तिदेवंप्रतितत्सत्रेस्वे-
षांपशुत्वेनविनियोगप्रार्थना । तेनग-
वांमध्येकस्याश्विदप्यकामलङ्घनेसत्र-
विरामरूपसमयकरणेनसत्रारंभः । क-
दाचनकस्याश्विद्वोर्वत्सहोह्रास्वमरणे-
दुःखावगमेनयागोपरमः ।

१२४ + ४४ गोमाहात्म्यप्रतिपादकव्यासशुकसं-
वादः ।

१२५ + ११ ब्राह्मणेतरवर्णानांकपिलाक्षीरपानान-
हृत्वं ।

१२६ + ११ कपिलानांवरिष्ठत्वेकारणं ।

१२७ + १७ कपिलालक्षणं ।

१२८ ८२ २७ गोमूत्रपुरीषयोःश्रियोनिवासस्यकथनं ।

१२९ ८३ ४९ गोलोकस्यदेवलोकादप्युत्तमत्वेनिमि-
त्तप्रतिपादकब्रह्मशकसंवादः ।

१३० ८४ ८२ रुद्रवीर्यात्सुवर्णस्योत्पत्तिकथनं । भव-
स्वभवान्यासहरतियोगेतद्वीर्यभीरुभि-
र्देवैःप्रार्थितेनदेवेनवीर्यस्योर्ध्वनिरोध-
नेप्रजोच्छेदकुपितयादेव्यादेवानामन-
पत्यत्वरूपशापदानं ।

१३१ { ८५ } ८३ तारकासुरबाधितैर्देवैःब्रह्माणं प्रतिस्वे-
षांपार्वतीशापेनानपत्यत्त्वकथनपूर्वक-
मसुरबधोपायकथनप्रार्थना । ब्रह्मा-
णादेवान्प्रत्यमेरसंनिहितत्वेनदेवीशा-
पाविषयतयादेवेनस्ववीर्यनिरोधकाले-
भुविप्रस्कन्धकिंचिद्वीर्याशस्यतस्मिन्सं-
सृष्टतयाचतेनगङ्गायांकुमारोत्पादन-
कथनेनाम्यन्वेषणचोदना । अग्निना-
देवानांप्रार्थनयागङ्गायांसंसृष्टरुद्र-
वीर्याधानं । गङ्गायाऽग्निनास्मिन्ना-
हितगर्भस्यमेरुगिरौसमुत्सर्जनेतदीय-
तेजोव्याप्तयावद्वत्तूनांकाश्चनीभाव-
प्राप्तिः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१३२ { ८५ } ८१ बलिष्ठेनपरशुरामंप्रतिसुवर्णप्रभावक-
थनप्रसंगेनसृग्वक्त्रिःप्रभृतीनांप्रभाव-
कथनं ।

१३३ ८६ ३५ कुमारोत्पत्तिप्रकारस्यदेवादिभिस्तस्मै-
क्रीडनकादिदानस्यतारकासुरवधादे-
श्वकथनं

१३४ ८७ २१ प्रतिपदादितिथिषुआद्धकरणस्यप्रत्ये-
कफलकथनं ।

१३५ ८८ १५ आद्धेतिलमांसदानस्यफलविशेषकथनं

१३६ ८९ १५ अश्विन्यादिनक्षत्रेषुआद्धकरणस्यफल-
विशेषकथनं ।

१३७ ९० ५६ आद्धेनिमन्त्रणार्हाणालक्षणं ।

१३८ ९१ ४५ आद्धेवर्जनीयधान्याकादिप्रतिपाद-
कात्रिनिमिसंवादः ।

१३९ ९२ २३ निमित्तकृतआद्धप्रकारानुवादेनआद्धवि-
धिकथनं ।

१४० { ९३ } १७ उपवासव्रतत्रयार्थादीनालक्षणं ।

१४१ { ९३ } ४९ असाधुभ्यःप्रतिग्रहस्यनिन्धत्वेसप्तर्षि-
वृषादभिसंवादः । वृषादभिणाराज्ञा-
कश्यपादिसप्तर्षिभिःस्वस्मात्प्रतिग्रह-
निराकरणेतज्जिघांसाकृत्योत्पादनं ।
तन्नामार्थपरिज्ञानेनतद्वधंचोदितयाकृ-
त्ययावनेतत्समीपंप्रतिगमनं ।

१४२ { ९३ } ८७ वनेविचरतांसप्तर्षीणांपरिव्राडूपधारि-
णैरेणसमागमः । अरुन्धत्यातिस्यात्ति-
पीनाङ्गत्वेकारणंपृष्टैस्तैस्तत्कथनं । त-
थाकामपिपद्मिनीमवलोकितवद्विस्तै-
र्वैसग्रहणायतत्समीपगमनं । तत्रत-
द्रक्षिण्यावृषादभिर्निर्मितयाकृत्यास्व-
स्वनामनिर्वचनेनसरःप्रवेशंचोदितै-
स्तांप्रतितन्निर्वचनं । भिक्षुरूपिणेन्द्रे-
णसकृत्स्वनामनिर्वचनेपिपुनःपृच्छ-
न्याःकृत्यायादण्डेनमारणपूर्वकंऋषी-
न्प्रतिस्वस्वरूपप्रकटनं ।

१४३ ९४ ५४ संभूयतीर्थयात्रांकुर्वद्भिर्द्विजर्षिभिरा-
जर्षिभिश्चक्रमेणब्रह्मसरःप्रतिगमनं ।

तत्रागस्त्येनहृदात्समुद्भूतस्यपद्मस्यध-
मंशुश्रूषुणेन्द्रेणगूढमपहारेऋषिभिरा-
जभिश्चस्वेषुपुष्करस्तैर्यशस्त्वमानमग-
स्त्यंप्रतिप्रत्येकशोभानांशपथकरणं ।
पश्चादिन्द्रेणस्वस्वरूपप्रकाशनपूर्वकंस्वे-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

			नमुष्करापहारस्यकृष्यादिभोधर्मशु- श्रूषाप्रयोजनकत्वनिवेदनेनतत्प्रसा- दनं ।
१४४	९५	२८	जमदग्निनारेणुकयासहबाणक्रीडा ।
१४५	९६	२२	छत्रोपानहोरूपतिः ।
१४६	+	६४	शूद्रधर्माणांमृत्तिकाशौचादीनांचनि- रूपणं ।
१४७	+	३१	ब्राह्मणादिधर्मनिरूपणं । शूद्रस्ययति- शुश्रूषाप्रकारः ।
१४८	+	१४	यतिशुश्रूषाप्रशंसनं ।
१४९	+	२६	तथा ।
१५०	+	३७	पुरुषस्यमृत्तिसूचकलिङ्गैःस्वमरणनि- श्चयेनभगवत्स्मरणदिपूर्वकंदेहत्यागे स्वर्गभोगप्रकारस्यसुकृतशेषेणपुनर्भू- लोकेजननादेश्वकथनं ।
१५१	+	३५	पुरुषस्यपुण्यविशेषेणपुनःपुनःस्वर्गभू- म्यादिषुपरिवर्तनेनजातवैराग्यस्यब्र- ह्मज्ञानेनापुनरावर्तिशाश्वतपदप्राप्त्या- दिप्रकारप्रतिपादनं ।
१५२	+	३१	चातुर्वर्ण्यस्यश्रेयस्साधनोपायप्रतिपा- दकपराशरवचनानुवादः ।
१५३	+	१७	सकलसंन्यताप्रयोजकगुणप्रतिपादके- न्द्रमातलिसंवादः ।
१५४	९७	२६	गृहस्थधर्मप्रतिपादकपृथिवीवासुदेव- संवादानुवादः ।
१५५	९८	६६	पुष्पधूपदीपदानादिप्रशंसापरबलिश- कसंवादः ।
१५६	९९	२९	बलिदीपप्रदानकथनोपयोगितयानहु- षचरितारंभः । देवैर्वैदानपूर्वकमि- न्द्रपदंप्रापितेननहुषेणदर्पात्सप्तर्ष्या- दिभिःपर्यायेणस्वयानवाहनं । अग- स्त्यस्यतयानवहनपर्यायेष्टगुणाऽग- स्त्यप्रतिस्वेननहुषस्याधःपातनप्रतिज्ञा- नं ।
१५७	१००	३९	नहुषेणागस्त्यस्वयानेयोजनं । तथा- तेनश्रुतिप्रामाण्यविवादेस्वविषयद्विभा- षिणोऽगस्त्यस्यमस्तकेखपादेनताडनं । तदातज्जटान्तर्निगूढेनष्टगुणाशापदा- नेनतस्याधःपातनं । ततोदेवैरिन्द्रस्य खपदेऽभिषेचनं नहुषस्यसुकृतपूर्वब- लिदीपदानादिजसुकृतमहिम्नापुनः स्वर्गप्राप्तिः ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

१५८	१०१	३३	ब्रह्मस्वापहारस्यानर्थहेतुतायांप्रमाण- तयातृपचण्डालसंवादः ।
१५९	१०२	६३	पुण्यपापकर्मफलभेदस्यपुण्यकर्मणांच तरतमभावस्यचबोधनायतादृशकर्म- विशेषसाध्यफलविशेषप्रतिपादकशक- गौतमसंवादः ।
१६०	१०३	४६	विप्रवचनस्यैहिकपारत्रिकश्रेयस्साध- नत्वं । अनशनस्यमहातपस्त्वं ।
१६१	१०४	१७३	आयुष्यानायुष्यकारणशुभाशुभकर्म- प्रतिपादनं ।
१६२	१०५	१९	ज्येष्ठकनिष्ठयोःपरस्परस्मिन्वर्तनप्रका- रादिकथनं ।
१६३	१०६	७०	पक्षोपवासमासोपवासफलप्रतिपाद- काङ्गिरोवचनानुवादः ।
१६४	१०७	१३३	यज्ञप्रतिनिधिकर्मणि ।
१६५	+	४२	तत्त्वसृष्टिप्रतिपादकरुद्रसनत्कुमारसं- वादः ।
१६६	+	४२	तल्लयकर्मः ।
१६७	+	५१	देहावयवाश्रितदेवताकथनपूर्वकंयो- गरनिरूपणं ।
१६८	+	४५	अव्यक्त्यादितत्त्वानांतातरतम्यकथनपू- र्वकंतत्सुखलयादिकथनं । तथातज्ज्ञा- नस्यसंसारतारकत्वं ।
१६९	+	५५	मरणसूचकदुर्निमित्तानितत्परिहारो- पायश्च । तथामरणपरिहारानिच्छो- र्भगवद्भ्यानेनशरीरत्यागस्यपारत्रिक- सुखसाधनत्वोक्तिः । तथाभगवज्ज्ञा- नप्रशंसनपूर्वकंतदुपदेशपरंपराकथनं ।
१७०	१०८	२१	तीर्थशौचनिरूपणं ।
१७१	१०९	१७	मार्गशीर्षादिकार्तिकान्तेषुद्वादशमासे- षुद्वादशद्वादशीषुकेशवादिदामोदरा- न्तभगवद्रूपविशेषपूजाफलविशेषकथ- नं ।
१७२	११०	१०	शरीरसौन्दर्यादिफलकचान्द्रव्रतं ।
१७३	१११	१३३	बृहस्पतिनायुधिष्ठिरंप्रतिदेहिनांजन- नादिप्रकारनिरूपणं । प्राणिनांदुष्कर्म- विशेषफलतयातिर्यग्योनविशेषेषु- जननं
१७४	११२	३५	पश्वात्तापादेर्ब्राह्मणेभ्योन्नदानस्यचपा- पपरिहारोपायत्वकथनं ।
१७५	११३	११	अहिंसाप्रशंसनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१७६	११४	२२	हिंसायामांसभक्षणस्यचर्गहणं ।
१७७	११५	८३	मांसभक्षणभक्षणयोनिन्दाप्रशंसने ।
१७८	११६	४४	मांसगुणकथनपूर्वकतद्भक्षणगर्हणं । दयायाअहिंसायाश्चप्रशंसनं ।
१७९	११७	२९	कीटोपाख्यानं । कीटेनव्यासंप्रतिस्व- पूर्वजन्मवृत्तान्तकथनं ।
१८०	११८	२२	व्यासेनकीटायराज्यदानं ।
१८१	११९	१४	कीटेनराज्यपरिपालनं । तथाजन्मा- न्तरेब्राह्मण्यलाभेनतपश्चर्यादिनाब्रह्म- सालोक्याधिगमः ।
१८२	१२०	२८	विद्यातपोदानानामध्येदानप्रशंसनप- रव्यासमैत्रेयसंवादानुवादः ।
१८३	१२१	१९	दानादिप्रशंसा ।
१८४	१२२	२३	विद्यातपोदानप्रशंसापरव्यासमैत्रेय- संवादः ।
१८५	१२३	२५	शाण्डलीसुमनासंवादः ।
१८६	+	२४	श्रीमन्नारायणमहिमप्रतिपादकनारद- पुण्डरीकसंवादानुवादपूर्वकेनारायण- स्यसर्वोत्कृष्टत्वेनवेद्यत्वोपास्यत्वकथनं ।
१८७	१२४	४४	साम्नःसकलवशीकरणोपायवेदछान्त- तयारक्षोब्राह्मणसंवादानुवादः ।
१८८	१२५	८०	श्राद्धविध्यादिप्रतिपादकपितृदेवदूता- दिसंवादः ।
१८९	१२६	४७	विष्णुनेन्द्रप्रतिस्वप्रीतिकरधर्मकथनं । तथाबलदेवाग्निश्चामित्रादिभिःपृथ- क्पृथग्धर्मविशेषकथनं ।
१९०	१२७	१९	सूर्यगार्गादिभिःपृथक्पृथग्धर्मरह- स्यकथनं ।
१९१	१२८	१०	वायुनाधर्मरहस्यकथनं ।
१९२	१२९	१५	लोमशेनधर्मरहस्यकथनं ।
१९३	१३०	३८	अरुन्धतीचित्रगुप्तोदितधर्मरहस्यं ।
१९४	१३१	१२	प्रमथैर्ऋषिगणान्प्रतिप्रजानांस्वहिंसा- तदभावकारणाभिधानं ।
१९५	१३२	१७	दिग्गजगदितधर्माः ।
१९६	१३३	९	महेश्वरेणदेवादीन्प्रतिगोप्रशंसनं ।
१९७	१३४	१७	स्कन्देनदेवादीन्प्रतिधर्मविशेषकथनं ।
१९८	१३५	२१	भोज्याभोज्यान्नकानांजनानांविवेचनं ।
१९९	१३६	२५	अप्रतिप्राह्यप्रतिग्रहेअभोज्यभोजनेच प्रायश्चित्तं ।
२००	१३७	३२	दानप्रशंसनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२०१	१३८	११	दानस्यपञ्चविधत्वकथनपूर्वकतल्लक्ष्य- प्रदर्शनं ।
२०२*	+	१५	युधिष्ठिरेणपुनर्धर्मकथनप्रार्थनं ।
२०३	+	३९	श्रीकृष्णेनपुत्रार्थकैलासेतपश्चरणं । त- त्रश्रीकृष्णदर्शनायनारदादीनामागम- नं । श्रीकृष्णेनस्वमुखनिःसृताग्निना तत्पर्वतस्यभस्मीकरणं । तथापुनःप्र- सन्नदृष्ट्यागिरेरुज्जीवनं । तथानारदा- दीन्प्रति तत्कारणकथनं ।
२०४	+	२१	कृष्णेनाश्वर्यकथनंप्रार्थितैर्मुनिगणैर्ना- रदंप्रति तत्कथनचोदना ।
२०५	+		नारदेनश्रीकृष्णंप्रत्युपाममहेश्वरसंवा- दानुवादः । पार्वत्याक्रीडार्थमहादेव- नयनद्वयपिधानं । तदाजगतआन्ध्य- प्राप्तौदेवेनस्वललाटेतृतीयनेत्रसर्जनं । तत्तेजसानिर्दग्धेगिरीदेवीप्रार्थनया- देवेनपुनर्गिरेरुज्जीवनं ।
२०६	+	३६	ईश्वरेणपार्वतींप्रतिस्वस्यचतुर्मुखत्वस्य- नीलकण्ठतायाःपिनाककामुक्ततायावृ- षभवाहनत्वस्यचकारणाभिधानं ।
२०७	+	४३	तथाइमशानवासचन्द्रकलाधाराणादेः कारणाभिधानं ।
२०८	+	५६	ईश्वरेणपार्वतींप्रतिवर्णाश्रमधर्मकथनं ।
२०९	+	४१	ऋषिधर्मकथनं ।
२१०	+	४४	ऋषीणांकर्मफलविशेषादिकथनं ।
२११	+	६०	निवृत्तिधर्मकथनं । गार्हस्थ्यधर्मकथ- नं ।
२१२	+	७२	महेश्वरेणपार्वतींप्रतिविस्तरणराजध- र्मकथनं ।
२१३	+	५४	हिंसायादुस्त्यजत्वनिरूपणपूर्वकमहिं- साप्रशंसनं ।
२१४	+	६४	सदृष्टान्तप्रदर्शनंसर्वैर्विधेर्दुरतिक्रमल- निरूपणं । योधधर्मकथनपूर्वकराज्ञां- योधानांचप्राणयज्ञप्रशंसनं ।
२१५	+	४५	राज्ञांमृगयायाधर्मत्वप्रतिपादनं । ब्रा- ह्मणानामदण्ड्यत्वकथनंसामान्येनरा- जधर्मकथनं ।
२१६	+	६६	त्रिवर्गनिरूपणं ।

* २०२ आरभ्य २५० पर्यन्तविद्यमानानां ४९ अध्यायानां-
स्थाने झ. पाठे १३९ आरभ्य १४६ पर्यन्ता ८ एव अध्यायाः
पुनर्दत्तकदेशप्रतिपादकादृश्यन्तेनत्वेतदनुत्तरार्थप्रतिपादकाः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २१७ + ४७ ब्राह्मणस्य कर्माधीनत्वप्रतिपादनं । प्राणिनां भोगाभोगादेस्त्वस्वकर्मायत्त-
त्वप्रतिपादनं ।
- २१८ + ४४ प्राणिनां शुभाशुभकर्मानुसारेण शुभा-
शुभफलप्राप्तिकथनं ।
- २१९ + ३५ शुभाशुभकर्माणोः सुखदुःखहेतुत्वक-
थनं ।
- २२० + ५१ ईश्वरेणो मां प्रत्यन्धत्वपङ्क्तुत्वादिना ना-
दोषकारणीभूतानां दुष्कर्मणां विशिष्य-
कथनं ।
- २२१ + ३७ प्राणिनामङ्गविकृत्यनपत्यतादिदोषहे-
तुभूतदुष्कर्मप्रतिपादनं ।
- २२२ + ३३ महेश्वरेणो मां प्रतिस्त्रीणां पुंश्चलीत्वादि-
दोषहेतुभूतदुष्कर्मकथनं । प्राणि-
साधारण्येन दास्यादिप्रयोजकदुष्कर्म-
कथनं ।
- २२३ + ७७ चण्डालत्वदरिद्रत्वादिप्रापकदुष्कर्म-
णि ।
- २२४ + ११ मर्यानां शरीरभेदाभेदेन कर्मफलभोगो-
क्तिः ।
- २२५ + ४१ शुभाशुभफलयोर्मध्ये कस्य पूर्वोपभोग-
इति प्रश्ने तयोर्योगपद्येनोपभोगकथनं ।
अल्पायुष्टदीर्घायुष्टादिकारणकथनं ।
- २२६ + २१ स्त्रीत्वपुंस्त्वयोः स्वाभाविकत्वनिषेधेन-
कर्मायत्तवोक्तिः ।
- २२७ + ४१ उद्भिदादिचतुर्विधानां प्राणिनां निरूप-
णं । शास्त्रजन्यज्ञानस्य श्रेयस्साधनत्वं ।
- २२८ + ६० प्राणिनां फलनिष्पत्तादौ वैवर्षिककारयोः
परस्परसापेक्षत्वेन साधनत्वं । अण्ड-
जजरायुजानां गर्भप्रवेशप्रकारः ।
- २२९ + ४१ यमनगरतन्मार्गप्रतिपादनपूर्वकं पापि-
नां यातनासुभवप्रकारः ।
- २३० + ४१ रौरवादिनरकेषु यातनासुभवप्रकारः ।
यातनासुभवानन्तरं कर्मशेषफलतया-
नानानीचयोनिप्राप्तिः ।
- २३१ + ५१ शुभाशुभकर्माणामानसिकत्वादिभेदेन-
त्रैविध्यं तत्तत्फलानिच । मद्योत्प-
त्तिकारणं तत्पाने दोषं च ।
- २३२ + ४२ सुकृतस्य त्रेधा विभजनेन तल्लक्षणकथनं ।
- २३३ + ६५ मांसभक्षणमभक्षणयोर्दोषगुणकथनं ।
गुरुप्रशंसनपूर्वकं तत्तत्पूजादिफलकथनं ।
तीर्थज्ञानोपवासादिफलकथनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २३४ + ३६ दानस्य षाड्विध्यप्रतिपादनपूर्वकं तत्फल-
कथनं ।
- २३५ + ७८ अन्नखण्डगोभूकन्याविद्यादानानां महि-
मप्रतिपादनं ।
- २३६ + ३१ तिलदानप्रकारस्तत्फलं च । जलाना-
दिनानादानफलकथनं ।
- २३७ + २६ यज्ञप्रशंसा । देवानां पूजादिफलं ।
देवानां मनुष्यचिन्तितविज्ञानसामर्थ्य-
कथनं ।
- २३८ + ५२ श्राद्धविधिः ।
- २३९ + दानत्रैविध्यं तत्फलत्रैविध्यं च । दानफ-
लस्य पञ्चविधं । नानाधर्मास्तत्फला-
निच ।
- २४० + ३० भद्राश्वके तु मालादिखण्डानां सुकृतिनां
भोगस्थानत्वादिप्रतिपादनं ।
- २४१ + २१ प्राणिनां शुभाशुभलक्षणविश्लेषक-
कथनं ।
- २४२ + ३२ मरणकाले कर्तव्यानि । शरीरत्याग-
प्रभेदास्तत्फलानिच । कामक्रोधादिना-
शरीरत्यागेन रकः ।
- २४३ + ४० मोक्षधर्मस्यैव श्रेष्ठ्यप्रतिपादनं ज्ञानस्य-
मोक्षहेतुत्वं तत्प्राप्त्युपायश्च ।
- २४४ + ७५ जरामरणतारणोपायः ।
- २४५ + ६१ साङ्ख्यज्ञानप्रतिपादनपूर्वकमव्यक्तादि-
चतुर्विंशति तत्त्वानामुत्पत्तिप्रकारादि-
कथनं । सत्त्वादिगुणानां कार्यविशेष-
निरूपणं । भूतपञ्चकादिगुणप्रति-
पादनं ।
- २४६ + ४७ योगनिरूपणं । तत्फलप्रतिपादनं च ।
- २४७ + ३८ महेश्वरेण पार्वतीप्रतिस्वमाहात्म्यकथ-
नपूर्वकं दीक्षया शिवलिङ्गाचनफलक-
थनं ।
- २४८ + ३४ महेश्वरेण पार्वतीप्रतिस्त्रीधर्मकथनचो-
दना ।
- २४९ + २६ पार्वत्या परमेश्वरं प्रति देवगन्धर्वादिभ्यो-
षितां मध्ये स्त्रीधर्मकथनं ।
- २५० + ७१ स्त्रीधर्मकथनं । उमामहेश्वरसंवादोप-
संहारः ।
- २५१ १४७ ६२ महेश्वरेण मुनिगणान् प्रति श्रीकृष्णस्य
वंशावतुक्रमवर्णनपूर्वकं गुणानुवर्णनं ।
- २५२ १४८ ६६ श्रीकृष्णमहिमा । पार्थश्रीकृष्णयोर्नर-
नारायणात्मकत्वं ।

अध्याय. श्रृपा.अ. श्लोक.

२५३	+	११	विप्रकन्योपाख्यानां । विद्वत्संरक्षणस्य महाफलहेतुत्वं ।
२५४	१४९	४८	श्रीविष्णुसहस्रनामस्तोत्रं ।
२५५	१५१*	८	देवर्ष्यादीनां नामकीर्तनस्य सावित्र्या-दिजपस्य च महाफलहेतुत्वं ।
२५६	१५२	२३	ब्राह्मणमहिमप्रशंसनं ।
२५७	१५३	२८	ब्राह्मणमहिमप्रकाशनाय कार्त्तवीर्यार्जुनकथा । कार्त्तवीर्येण स्वसाम्याभाव-कथने अशरीरवाण्या ब्राह्मणानां सुत्कर्म-कथनं । तेन दर्पात्तदवज्ञाने वायुनापि ब्राह्मणानां मेवोत्कर्षे कथिते तेन वायुं प्रतितत्प्रकाशनप्रार्थना ।
२५८	१५४	१९	वायुना तं प्रत्यक्षिरः प्रभृति ब्राह्मणचरि-त्रकथनं ।
२५९	१५५	३१	कश्यपचरित्रं । उच्चथ्योपाख्यानां । सोमेन भद्रायाः स्वकन्याया उच्चथ्याय-भार्यात्वेन प्रदानं । पुत्रमेव तां कामि-तवता वरुणेन विजने तस्या अपहरणं । नारदात्तच्छ्रुतवतो च थ्येन कोपात्समुद्रे-शोषिते भयाद्वरुणेनोच्चथ्याय पुनर्भद्राप्र-त्यर्पणं ।
२६०	१५६	२६	वायुना द्वैहया र्जुनं प्रति स्वतेजसा दैत्यह-ननरूपां गस्त्यवसिष्ठचरित्रकीर्तनं ।
२६१	१५७	३४	अत्रिमहिमा । च्यवनमहिमोक्तिः ।
२६२	१५८	२७	देवानां प्रार्थनेन ऽग्निं सर्जनेन कपह्नन-रूपब्राह्मणमहिमा ।
२६३	१५९	४६	युधिष्ठिरेण ब्राह्मणमहिमानं वृष्टेन भी-ष्मेण तं प्रति स्वस्य कुण्ठितेन्द्रियादिश-क्तिकतयामुमूर्षानि वेदनपूर्वकं श्रीकृ-ष्णात्तद्वगमनचोदना । तथा श्रीकृ-ष्णस्य नारायणात्मकत्वेन वेदनेन तन्म-हिमा तु वर्णनं ।
२६४	१६०	५७	श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति स्वैनं प्रयुञ्जं प्र-त्युक्तदुर्वासश्चरित्रप्रतिपादनं ।
२६५	१६१	४४	दक्षाध्वरविध्वंसनं त्रिपुरदहनादिरुद्रम-हिमा ।

अध्याय. श्रृपा.अ. श्लोक.

२६६	१६२	२९	शिवमहिमा ।
२६७	{ १६३ } १-२६	२६	धर्मप्रमाणनिरूपणं ।
२६८	{ १६३ } २७-६३	४२	धार्मिकाधार्मिकाणां स्वर्गनरकप्राप्ति-निरूपणं ।
२६९	१६४	१५	सुकृतदुष्कृतयोः सुखदुःखकारणत्वं ।
२७०	१६५	१६	धर्मप्रशंसनं ।
२७१	१६६	१७	देवदेवर्षिगिरिनदीतीर्थक्षेत्रादीनां नामकीर्तनस्य महाफलहेतुत्वं ।
२७२	१६७	१७	युधिष्ठिराय निखिलधर्मोपदेशानन्तरं स्वावसानकालसमीप्यावगमेन भगव-ज्ज्ञानाय वाक्प्रसरणादुपरते भीष्मे तं प्र-तिव्यासेन युधिष्ठिरस्य नगरगमनाभ्य-नुज्ञानचोदना । युधिष्ठिरेण भीष्माभ्य-नुज्ञया सह कृष्णादिभिर्हस्तिनपुरप्रवे-शनं ।

समाप्तं दानधर्मपर्व ॥ १ ॥

अथ भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ॥ २ ॥ अध्यायौ द्वौ ॥ २ ॥

(२७३-२७४) ॥ श्लोकाः ॥ ८७ ॥

२७३	१६८	५२	युधिष्ठिरेण भीष्मसंस्कारोपयोगिसंभारप्रस्थापनपूर्वकं श्रीकृष्णधृतराष्ट्रादि-भिः सह भीष्मसमीपं प्रत्यागमनं । यु-धिष्ठिरेणाभिवादनपूर्वकं श्रीकृष्णाद्याग-मनं निवेदितेन भीष्मेण स्वस्य श्रीकृष्ण-याथात्म्यज्ञानप्रकाशनेन तत्प्रणामस्तु-तिपूर्वकं व्यासकृष्णधृतराष्ट्रादिभ्यः स्व-स्य प्राणोत्सर्गाभ्यनुज्ञानप्रार्थना ।
२७४	१६९	३५	भीष्मेण भगवज्ज्ञानपूर्वकं स्वशरीरमूर्ध-मध्योद्रेदनेन तेजो ज्वालादिरूपेण स-र्वापरोक्षमाकाशप्रवेशनेन क्षणादन्त-र्धानं । ततो धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभी-राजैर्भवेन चित्तारोपणेन विधिवदग्नि-नासमुद्दीपनं । ततो गङ्गामवगाह्य कृ-तोदकेषु युधिष्ठिरादिषु मूर्त्तिभूय जला-दुद्गत्य भीष्मं प्रति सकृन् विलापेन शो-चन्तीं गङ्गां प्रति श्रीकृष्णादिभिराश्वासनं ।

* श. मुक्तके १४९ तमाध्यायादन्तरं १५० तमरूपा-
एकाध्यायसंख्याश्रुतिवर्तते ।

समाप्तं भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ॥ २ ॥ अनुशासनपर्व च संपूर्णम् ॥ १३ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

ॐ नमः शिवाय ॥

आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११८ ॥ श्लोकाः ॥ ४५५५

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

अथाश्वमेधपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१-१६) ॥ श्लोकाः ॥ ४४८ ॥

- १ १ २० गङ्गायांभीष्मायोदकदानानन्तरंबन्धु-
शोकविषण्णयुधिष्ठिरं प्रतिवृत्तराष्ट्रेणस-
माश्वासनं । तथाविदुरवचनानादरे-
णस्वस्यैतादृशानर्थप्राप्तिकथनं ।
- २ २ २२ धृतराष्ट्रेणसमाश्वासेनपितृवर्णीतिष्ठतो
युधिष्ठिरस्यकृष्णेनपरिसान्त्वनं । पुन-
र्भीष्मद्रोणकर्णमारणानुस्वरणविषादे-
नारप्यगमनायकृष्णानुज्ञानमाकाङ्क्षमा-
णस्ययुधिष्ठिरस्यव्यासेनपरिसान्त्वनं ।
- ३ ३ २३ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिपुरुषकर्मणामीश्व-
रप्रेरणायत्ततयादोषानापादकत्वकथ-
नपूर्वकंतदभ्युपगमेनापिपापापनोदा-
याश्वमेधादिविधानं । युधिष्ठिरेणस्व-
स्यतावद्ब्रह्मव्याभावनिवेदनेव्यासेनतंप्र-
तिहिमवतिगिरौविद्यमानमरुत्तयागा-
वशिष्टद्रव्यानयनेनाश्वमेधकरणचोद-
ना ।
- ४ ४ २७ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रति संवर्तमरुत्तीयो-
पाख्यानकथनारंभः । मरुत्तेनराज्ञाय-
ज्ञारंभः ।
- ५ ५ २८ अङ्गिरसःपुत्रेण संवर्तेनस्वाप्रजन्मनो-
बृहस्पतेरुपद्रवासहनेनसर्वस्वत्यागपू-
र्वक्रमरूपप्रवेशः । इन्द्रेणस्वातिशा-
यिनिमरुत्तेराजनिस्पर्धयाबृहस्पति-
साचिव्येनततोप्यतिशयलिप्सयामरु-
त्तपुरोहितस्यबृहस्पतेर्भेदोपायेनवशी-
करणं । बृहस्पतिनेन्द्रप्रतिमरुत्तस्य
स्वेनायाजनप्रतिज्ञानं ।
- ६ ६ ३३ बृहस्पतिं प्रतिमरुत्तेनस्वयाजनप्रार्थने-

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

तत्प्रत्याख्यानं । ततःप्रतिनिवृत्तस्य
मरुत्तस्यमध्यमार्गनारदेनसमागमः ।
नारदचोदनयामरुत्तेनवाराणसीद्वारे-
स्वेनस्थापितकुणपावलोकनेनपलाय-
मानंसंवर्तप्रत्यनुगमनं । संवर्तेनतत्प्र-
तिनिवर्तनायपांसुकर्दमप्रक्षेपेप्यनिव-
र्तमानंतमरुत्तमवलोक्यविजनेन्यप्रो-
धमूलेसमुपवेशः ।

- ७ ७ २७ संवर्तमरुत्तसंवादः । संवर्तेनमरुत्तं
प्रतियाजनप्रतिज्ञानं ।
- ८ ८ ४९ संवर्तचोदितेनमरुत्तेनहिमवद्रिसन्नि-
हितमुज्ज्वलद्विरेर्बहुसुवर्णाहणं । तेन-
यागोपयोगिभाण्डनिर्माणं । इन्द्रेण-
बृहस्पतेस्समीपप्रत्यागमनं ।
- ९ ९ ३७ बृहस्पतिनेन्द्रप्रति संवर्तेनमरुत्तस्यया-
जनकथनपूर्वकंतद्विषयनचोदना । अ-
ग्निनामरुत्तमेत्ययाजनायबृहस्पतिस्त्री-
करणरूपेन्द्रसंदेशकथनं । तथापुनरि-
न्द्रमेत्यमरुत्तेनस्वसन्देशपरिग्रहण-
निवेदनं । तथेन्द्रेणपुनर्मरुत्तेस्वसन्दे-
शनिवेदनचोदने संवर्ततपोभयात्तदन-
ज्ञीकरणं ।
- १० १० ३७ इन्द्रेणमरुत्तयज्ञविधाताययज्ञवाटंप्र-
त्यागमनं । संवर्तेनेन्द्रादीनांसंस्तम्भ-
नं । ततः संवर्तनुवर्तिनेन्द्रेणहविर्ग्र-
हणं । व्यासेनैवंमरुत्तयज्ञप्रवृत्तिकथ-
नपूर्वकंतच्छिष्टद्रव्याहरणेनाश्वमेधकर-
णविधानं ।
- ११ ११ २० श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रति नृवृत्रासुरयु-
द्धप्रकारकथनं ।
- १२ १२ १७ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिशारीरमानस-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

			भेदेनव्याजद्वैविध्याभिधानपूर्वकतत्प- रिहारोपायकथनं ।
१३	१३	२२	कामस्यदुर्जयलकथनपूर्वकतज्जयोपा- यकथनं ।
१४	१४	१६	व्यासादिभिर्युधिष्ठिरसमाश्वस्यान्त- र्धानं । युधिष्ठिरेणहास्तिनगरप्रवे- शः ।
१५	+	३१	युधिष्ठिरस्यप्रजापालनकालेप्रजादीना- मभ्युदयप्रकारवर्णनं ।
१६	१५	३५	हास्तिनपुरे श्रीकृष्णार्जुनविहारप्रकार- वर्णनं ।

समाप्तमश्वमेधपर्व ॥ १ ॥

अथानुगीतापर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ७९ ॥

(१७-९५) ॥ श्लोकाः ॥ २४६३ ॥

१७	१६	४६	श्रीकृष्णनार्जुनप्रतिस्वस्रैवब्राह्मणोक्त- सिद्धकाश्यपसंवादरूपानुगीतारंभः ।
१८	१७	४२	प्राणिनांजननमरणदिप्रतिपादनं ।
१९	१८	३६	जीवस्यगर्भप्रवेशः ।
२०	१९	२६	मोक्षसाधनकथनं ।
२१	२०	२८	भूतादिसृष्टिप्रतिपादकब्राह्मणदंपति- संवादः ।
२२	२१	२६	दशेन्द्रियगुणप्रतिपादनं ।
२३	२२	२९	पृथग्प्राणादीन्द्रियगुणप्रतिपादनपूर्व- कंतेषांमनसासहविवादप्रतिपादकब्रा- ह्मणदंपतिसंवादः ।
२४	२३	२५	प्राणापानादीनांस्वस्त्रैष्ठ्येविवादः ।
२५	२४	१९	सृष्ट्यादिप्रतिपादकनारददेवमतसं- वादः ।
२६	२५	१७	कर्तृकर्मादिप्रतिपादनं ।
२७	२६	१८	प्रजापतिनाएकेनैवशब्देनपरब्रह्मोप- देशेदेवासुरादीनांस्वस्वयोग्यतानुसा- रेणनानार्थावगमः ।
२८	२७	२५	विद्याब्रह्मणोःअरण्यत्वेननिरूपणं ।
२९	२८	२८	यागीयहिंसायाअधर्म्यत्वाभावः ।
३०	२९	२२	परशुरामचरित्रकथनारंभः । रामेण कार्तवीर्यहननं । तदनुयायिभिर्जम- दमेहननं । रामेणत्रिःसप्तकृत्वोनिः- क्षत्रियीकरणं ।
३१	३०	३२	अलकौपाख्यानं । रामेणहिंसातोनि- वृत्त्यतपश्चरणं ।
३२	३१	१३	अंबरीषगीता । कामकोधादिपरित्या- गस्यपरमपुरुषार्थसाधनत्वं ।

३३	३२	२६	ब्राह्मणजनकसंवादः । ममतावर्जन- स्यपरमपुरुषार्थसाधनत्वं ।
३४	३३	८	ब्राह्मणेनब्राह्मणीप्रतिस्वमाहात्म्यकथ- नं ।
३५	३४	१२	ब्राह्मणब्राह्मणीक्षेत्रज्ञशब्दार्थः ।
३६	३५	५१	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिपरब्रह्मस्वरूपतत्प्रा- प्तिसाधनादिप्रतिपादकगुरुशिष्यसंवा- दानुवादः ।
३७	३६	३६	ब्रह्मणामहर्षान्प्रतिमोगुणकार्यनि- रूपणं ।
३८	३७	१८	रजोगुणकार्यनिरूपणं ।
३९	३८	१५	सत्वगुणकार्यनिरूपणं ।
४०	३९	२५	सत्त्वादियुगत्रयनिरूपणं ।
४१	{ ४० ४१ }	१८	महदहंकारतत्त्वनिरूपणं ।
४२	४२	६४	अहंकारतत्त्वाद्भूतादिदृष्टिः ।
४३	४३	४२	ब्रह्मणामहर्षान्प्रतिमनुष्येषुक्षत्रिया- णारजोगुणकार्यबलप्रधानतयातेषां- सत्वप्रधानब्राह्मणक्षणस्यकर्तव्यत्व- कथनप्रसङ्गेनतत्त्वज्ञातिश्रेष्ठवस्तुकथनं। अहिंसादिधर्मादिप्रतिपादनं ।
४४	४४	२२	स्वस्वजातिश्रेष्ठवस्तुप्रतिपादनपूर्वकंज्ञा- नस्याविनाशित्वकथनेनतस्यैवश्रेय- स्साधनत्वोक्तिः ।
४५	४५	२६	कालचक्रनिरूपणं । गृहस्थधर्मनिरू- पणं ।
४६	४६	५८	ब्रह्मचारिवानप्रस्थधर्मनिरूपणं ।
४७	४७	१७	संन्यासज्ञानतपसांपरमपुरुषार्थसाध- नत्वं ।
४८	४८	१३	योगिविभागः । सुमुख्येयार्थकथनं ।
४९	४९	१७	महर्षिभिर्ब्रह्माणप्रतिधर्मविषयेनाना- विधवादिप्रतिपत्तिप्रदर्शनपूर्वकं त- त्प्रयुक्तस्वीयसंशयनिवर्तनप्रार्थना ।
५०	५०	५६	ब्रह्मणामहर्षान्प्रतिधर्मप्रदर्शनपूर्वकं तदनुष्ठानसहकृतज्ञानस्यैवपरमपुरुषा- र्थसाधनत्वोक्तिः । तथाक्षेत्रज्ञ- संबन्धकथनं । तथापृथिव्यादिभूत- गुणप्रतिपादनं ।
५१	५१	५४	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिमुक्त्युपायप्रतिपा- दकगुरुशिष्यसंवादानुवादसमापनपू- र्वकंस्वस्मिन्जनगरजिगमिषानिवेदनं।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- अर्जुनेन तं प्रतियुधिष्ठिराभ्यनुज्ञानसं-
पादनपूर्वकं गमनानुज्ञानं ।
- ५२ ५२ ५८ अर्जुनीतोपदेशानन्तरं श्रीकृष्णार्जुना-
भ्यां हास्तिनपुरं प्रतिप्रस्थानं । तत्र
मध्ये मार्गमर्जुनेन श्रीकृष्णं प्रतिस्तुतिपू-
र्वकं व्यासनारदादिभ्यः स्वस्य श्रीकृष्ण-
याथात्म्यावगतिनिवेदनं । ततः श्री-
कृष्णेन सहार्जुनेन हास्तिनपुरमेत्यवृत्त-
राश्रादिभ्यः पादाभिवादनं । ततो यु-
धिष्ठिरानुमत्यासुभद्रामानीय द्वारकां
प्रतिप्रस्थानं ।
- ५३ ५३ २६ कुरुपुराद्वारकां गच्छता श्रीकृष्णेन मध्ये-
मार्गमुदङ्केन सह संवादः । कौरवादि-
विनाशोपेक्षया हेतुत्वधिया शापदा-
नोद्यतोदङ्कपरिसान्त्वनाय तं प्रति तत्त्व-
कथनोपक्रमः ।
- ५४ ५४ २५ श्रीकृष्णेनोदङ्कं प्रति स्वमाहात्म्यप्रकाश-
नपूर्वकं कुरुणां खवचनातिक्रमणादिरु-
पस्वापराधेनैव निधनोक्तिः ।
- ५५ ५५ ४१ श्रीकृष्णेनोदङ्काय विश्वरूपप्रदर्शनपूर्व-
कं पिपासाकाले जलभारूपवरदानं ।
श्रीकृष्णेनोदङ्कायामृतदानं चोदितेने-
न्द्रेण कदाचिद्वनमध्ये पिपासुमुदङ्कं प्रति-
चण्डालवेषेण जलस्वीकारप्रार्थने उदङ्के-
न चण्डालबुध्या तदधिकक्षेपः । पश्चात्त-
स्यतिरोधाभेन परितप्यन्तमुदङ्कं प्रति
तत्र संनिहितेन श्रीकृष्णेनेन्द्रकृतवज्र-
नानिवेदनपूर्वकं मरुप्रदेशे जलभारु-
पवरदानं ।
- ५६ ५६ ३४ उदङ्कोपाख्यानकथनारंभः । उदङ्क-
कृतपरिचर्यातुष्टेन गौतमेन तस्मै प्रीत्य-
तिशयेन चिरादपि गृहगमनायानभ्यनु-
ज्ञानं । कदाचन गुरुशानेन काष्ठभार-
माहृतवतोदङ्केन काष्ठलज्जरापलितनि-
जकेशावलोकनेन परिदेवनं । ततस्त-
दवबोधितनिजरोदनहेतुना गुरुणा त-
स्मै निजतनयाप्रतिपादनं । ततस्तेन
गुरुपत्नीनिदेशेन कुण्डलाचनायसौ-
दासं प्रतिगमनं ।
- ५७ ५७ २८ शापाद्राक्षसलंगतेन सौदासेनोदङ्कभ-
क्षणेनोद्यतोदङ्केन पुनः प्रत्यागमनप्रति-

- ज्ञापूर्वकं तं प्रतिकुण्डलयाचनं । उदङ्के-
न सौदासवचनात् तत्पत्नीं प्रतिकुण्डलया-
चनेन यातं प्रतिमणिकुण्डलमहिमादि-
कथनपूर्वकं राजभिज्ञानानयनचोदना ।
- ५८ ५८ ६० उदङ्केनाभिज्ञाननिवेदनेन मदन्यन्तीतः
कुण्डलग्रहणपूर्वकं प्रतिनिवर्तनं । म-
ध्ये मार्गं क्षुधाविष्टेन तेन बिल्वतरुमारु-
ह्य शाखायां कुण्डलासञ्जनपूर्वकं फलपा-
तनाय शाखाचालनं । तत्र पतत्फल-
घटनेन कुण्डलयोरधः पतनेन केनचिदुर-
गवरेण तदपहृत्य नागलोकगमनं । इ-
न्द्रादिसाहाय्येन नागलोकं गतेनोदङ्केन
सर्पेभ्यः कुण्डलानयनं । तथा गुरुप-
त्न्यै कुण्डलदानं । उदङ्कोपाख्यानोप-
संहारः ।
- ५९ ५९ २४ उदङ्काय वरदानात् परद्वारकामागच्छ-
ता श्रीकृष्णेन मध्ये रैवतकप्रवेशः । रैव-
तकोत्सववर्णनं । ततः श्रीकृष्णेन स्व-
भवनगमनं ।
- ६० ६० ३६ श्रीकृष्णेन वसुदेवादीन् प्रति कुरुपाण्डव-
युद्धप्रकारकथनं ।
- ६१ ६१ ४१ श्रीकृष्णेन वसुदेवं प्रत्यभिमान्युनिधना-
कथने सुभद्रया तं प्रति तत्कथनचोदना-
पूर्वकं शोकान्मोहावेशेन मुविनिपतनं ।
ततः श्रीकृष्णेन वसुदेवपरिसान्त्वनं ।
- ६२ ६२ २० वसुदेवादिभिरभिमान्येव श्राद्धदानं ।
व्यासेन हास्तिनपुरमेत्युत्तरादिपरि-
सान्त्वनपूर्वकं युधिष्ठिरं प्रत्यश्वमेधकर-
णसंचोदनेन पुनरन्तर्धानं ।
- ६३ ६३ ३१ युधिष्ठिरेण व्यासाज्ञया भीमादिभिः स-
हालोच्ययज्ञार्थं धनाहरणाय हिमवत्पा-
श्वं प्रतिप्रस्थानं ।
- ६४ ६४ १७ युधिष्ठिरेण हिमवद्भिः रिमेत्य तत्र ब्राह्मण-
चोदनया उपवासादि व्रताचरणं ।
- ६५ ६५ २२ युधिष्ठिरेण त्र्यंबकं परितोष्य विविधकन-
कभाण्डाहरणेन नगरं प्रत्यागमनं ।
- ६६ ६६ २९ श्रीकृष्णेन बलभद्रसुभद्रादिभिः सह य-
ज्ञार्थं हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं । ततः प-
रीक्षितोजननं । अश्वत्थामास्त्रेण जन-
नकाल एव शवभूतस्य तस्यो जीवनाय
कुन्त्यादिभिः श्रीकृष्णं प्रति प्रार्थना ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ६७ ६७ १९ सुभद्रयाश्रीकृष्णं प्रति तन्महिम संस्तव-
नपूर्वकं परीक्षितुं जीवन् प्रार्थना ।
- ६८ ६८ २४ श्रीकृष्णेन परीक्षितं सूतिकाग्रहप्रवेशः ।
तत्रोत्तरयाश्रीकृष्णसमीपे बहुधा विला-
पपूर्वकं पुत्रोद्भावनप्रार्थना ।
- ६९ ६९ २६ श्रीकृष्णेन सशपथं संस्पर्शनेन परीक्षि-
तः समुज्जीवनं ।
- ७० ७० २४ श्रीकृष्णेनाभिमन्युसुतस्य परीक्षित-
नामकरणं । अत्रान्तरे युधिष्ठिरादी-
नां स्वर्णभारानयनेन हास्तिनपुरं प्रत्या-
गमनश्रवणेन श्रीकृष्णादिभिस्तत्प्रत्यु-
द्यानं ।
- ७१ ७१ २६ युधिष्ठिरादिभिः पुरप्रवेशः । व्यासे-
नाश्वमेधकरणविधानं । युधिष्ठिरेणा-
श्वमेधे स्वर्णदीक्षास्वीकारं प्रार्थितेन श्री-
कृष्णेन सहेतुकथनं तत्प्रत्येव दीक्षास्वी-
कारविधानं ।
- ७२ ७२ २६ व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति पृथिवीसंचाराय
मेध्याश्वोत्सर्जनचोदना । तथाऽश्वर-
क्षणेऽर्जुनस्य नियोजनं ।
- ७३ ७३ २७ अर्जुनेन प्रथममुत्तरदिशं प्रत्यश्वरक्षणा-
य गमनं ।
- ७४ ७४ ३५ अर्जुनेन त्रैगतानां पराजयः ।
- ७५ ७५ २० अर्जुनेन प्राग्ज्योतिषपुरमेत्याश्वरक्षणा-
य गमनं तत्तुतेन यज्ञदत्तेन सहा योधनं ।
- ७६ ७६ २६ अर्जुनेन यज्ञदत्तपराजयः ।
- ७७ ७७ ३३ सिन्धुदेशं गतेन अर्जुनेन सैन्धवैः सहायो-
धनं । तत्र पराजितस्यार्जुनस्य देवर्ष्या-
दिभिस्तेजस उद्दीपनं ।
- ७८ ७८ ४७ अर्जुनसमागमनश्रवणमात्रेण जयद्र-
थमुते मृते दुद्रथला मृतं सुतमादाया अर्जु-
नसमीप गमनं । अर्जुनेन दुद्रथला प्रा-
र्थनया तस्यां बहुमानेन च युद्धादुपरमः ।
- ७९ ७९ ३९ अर्जुनेन मगधपुरं प्रति गमनं । तत्र-
पितृभक्त्या विनयेनागतं चित्राङ्गदायां-
जातं स्वामजं बभ्रुवाहनं प्रति क्षत्रधर्मप-
रित्या गजरोषादुपालभः । तमसहमा-
नयो लूपाणां गलोकदेव्य बभ्रुवाहन-
स्यार्जुनेन सह युद्धप्रोत्साहनं । बभ्रु-
वाहनेन स्वशरगाढाभिघातेन निपति-
ते पार्थे पितृमारणशोकेन मोहाधिगमः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ततश्चित्राङ्गदयारणाङ्गणमेत्यविलापः ।
चित्राङ्गदायामोहाधिगमः । पुनः
संज्ञां प्राप्त्वा चित्राङ्गदया उलूपीं प्रत्यु-
पालम्भः । ततश्चिराच्छ्वसंज्ञेन बभ्रु-
वाहनेनात्मोपालं भूर्पूर्वकं प्रायोपवेशनं ।
- ८० { ८० } ४०
१-४०
- ८१ { ८० } २१
४१-६१
- उलूपायां संजीवनमणिनाऽर्जुनस्य सु-
हृद्धो धनं । उत्थितेन अर्जुनेन बभ्रुवाहनं
प्रति चित्राङ्गदादीनां रणाङ्गणगमनका-
रणप्रश्ने तेन तत्प्रत्युलूपीं प्रति प्रश्नकरण-
चोदना ।
- ८२ ८१ ३१ उलूपायाऽर्जुनं प्रति चित्राङ्गदादीनामा-
गमनकारणकथनं । तथा बभ्रुवाहनेन
तस्य पराजये विस्तरेण हेतुकथनं ।
- ८३ ८२ ३१ अर्जुनेनाश्वानुसरणवशान्मगधदेशग-
मनं । तेन तत्र जरासन्धपौत्रस्य मेघ-
सन्धेः पराजयः ।
- ८४ ८३ १९ दक्षिणां दिशमुपगतवत्ताऽर्जुनेन चेदी-
शितुः शिशुपालात्मजस्य पूजापरिग्रह-
णं । तथा काशिकोसलादिदेशपराज-
यपूर्वकं गान्धारदेशगमनं ।
- ८५ ८४ २४ अर्जुनेन शकुनितनयपराजयपूर्वकं त-
त्सेनावमर्दनं । ततः शकुनिभार्यया
तेन स्वसुतवधसंभावनयारणाङ्गणमे-
त्यार्जुनस्य प्रसादनं । अर्जुनेन गान्धा-
रीगौरवात्तत्संमाननपूर्वकं तत्तनयस-
माश्वासनं ।
- ८६ ८५ ४२ यक्षीयाश्वेन सह अर्जुनस्य पुरं प्रति प्रतिनि-
वृत्तिः । भीमेन यज्ञशालादिनिर्माणं ।
तथानानादेशेभ्यो ब्राह्मणायानयनपू-
र्वकं ते पामन्नदानादिव्यवस्थाकरणं ।
- ८७ ८६ २१ श्रीकृष्णेन हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं ।
- ८८ ८७ २५ युधिष्ठिरेणार्जुनस्यैव विशेषतोऽश्वसं-
चारादिपरिक्षेपसूचकशरीरालक्षण-
प्रश्ने श्रीकृष्णेन तत्प्रति तत्कथनं । साश्व-
स्यार्जुनस्य स्वपुरं प्रत्यागमनं ।
- ८९ ८८ ४२ बभ्रुवाहनेनो लूपीचित्राङ्गदाभ्यां सह या-
गदिहक्षया हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं । व्या-
साज्ञयाऽश्वमेधोपक्रमः ।
- ९० ८९ ४४ युधिष्ठिरेणाश्वमेधयज्ञकरणं । तथा-
राज्ञायथोचितं संमाननपूर्वकं स्वस्वदे-
शान् प्रति प्रस्थापनं ।

* अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

९१ { ९० } २२ नकुलाख्यानारंभः । अश्वमेधावसाने-
बिलाशिसृष्टेनकनकपाश्वेनकेनचित्र-
कुलेनसदस्यान्प्रत्युच्छृत्तिर्ब्राह्मणस्य
सक्तुप्रस्थदानप्रशंसनपूर्वकंयुधिष्ठिरा-
श्वमेधगर्हणं । तथासदस्यचोदनया
तत्कथनोपक्रमः ।

९२ { ९० } २३-१२० १८ नकुलेनयुधिष्ठिरादीन्प्रतिसकुटुंबस्यो-
च्छृत्तेर्ब्राह्मणस्यधर्मपुरषायसक्तुप्र-
स्थदानमहिमगर्णनपूर्वकंपुनस्तत्रैवा-
न्तर्धानं ।

९३ ९१ ३६ जनमेजयेननकुलकृतयज्ञनिन्दाकार-
णंपृष्टेनवैशंपायनेनतत्प्रतिसत्यदानत-
पोभिरेवस्वर्गादिसिद्धौपशुहिंसाहेतुय-
ज्ञस्यनातिप्रशस्ततरत्वमितिनकुलाभि-
प्रायवर्णनं ।

९४ { ९२ } ३८ पशुहिंसांविनैवध्यानदानादिभिरेवय-
ज्ञफलसंसिद्धौदृष्टान्ततयाऽगस्त्ययज्ञ-
प्रकारकथनं ।

९५ { ९२ } १५ वैशंपायनेनजनमेजयंप्रतिनकुलस्यनि-
जस्वरूपकथनपूर्वकंतस्यनकुलप्र-
तिविमोक्षकारणाभिधानं ।

समाप्तमनुगीतापर्व ॥ २ ॥

* अथ वैष्णवधर्मपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २३ ॥

(९६-११८) ॥ श्लोकाः ॥ १६४४ ॥

९६ + ७३ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णंप्रतिवैष्णवधर्मप्र-
शंसनपूर्वकंतत्कथनप्रार्थना । वसिष्ठा-
दिभिस्तच्छुश्रूषयान्तत्समीपोपसर्पणं ।
श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरादीन्प्रतिवैष्णवध-
र्मप्रशंसनपूर्वकंस्वमहिमानुबोधनं ।

९७ + ४६ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतिचातुर्वर्ण्यधर्म-
निरूपणं ।

९८ + ९९ जन्मदानजीवितानांवैयर्थ्यापादकध-

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

र्मनिरूपणं । तथादानानांसांख्यिकत्वा-
दिकथनपूर्वकंतत्तत्फलानांविध्यादि-
प्रतिपादनं । दानपात्रनिरूपणं ।
ब्राह्मणमहिमानुवर्णनं ।

९९ + ६१ वीजयोन्योःशुद्धशुद्धिनिरूपणं । गा-
यत्रीमहिमा । ब्राह्मणमहिमा । ब्रा-
ह्मणावमन्तृणानारकयातनानुवर्णनं ।

१०० + १२२ सुकृतिदुष्कृतिजनप्राप्त्यवैवस्वतपुरमा-
र्गादिप्रतिपादनपूर्वकंतेषांतत्प्रमनप्रका-
रवर्णनं ।

१०१ + ९० जलदानाच्चदानफलं । अतिथिलक्षण-
तत्पूजाफलं च ।

१०२ + ८४ भूगोतिलकन्यादानफलं ।

१०३ + १२५ वृषभप्रहशय्यादिदानप्रशंसा । गो-
ब्राह्मणरक्षणादिनानाधर्मकथनं ।

१०४ + ११५ पञ्चमहायज्ञनिरूपणं । स्नानविधिः
वैष्णवलक्षणाभिधानं । श्रीकृष्णपूजा
योग्ययोग्यपुष्पविवेचनं ।

१०५ + ८३ कपिलाप्रभेदकथनं । तद्दानप्रशंसा ।

१०६ + १०९ कपिलादानप्रशंसा । कपिलासृष्टिः ।
रुद्रादिदेवैःकपिलायैवरदानं । देव-
र्ष्यादिभिःस्वनिवासायकपिलावयवस-
माश्रयणं । हव्यकव्यदानकालनिरूपणं ।
श्राद्धार्हानर्हब्राह्मणाः । स्वर्गनरकप्रा-
पकसुकृतदुष्कृतकथनं ।

१०७ + ३८ ब्रह्महत्यासदृशपापानि । अभोज्या-
नानापापिनालक्षणं ।

१०८ + ४९ यत्नमिमहिमा । दानपात्राणिब्राह्म-
णाः । अन्नदानप्रशंसा ।

१०९ + ३९ भोजनविधिः । गोप्रासदानं । तिल-
प्रशंसनं । यन्त्रेतिनिपीडनस्यइक्षु-
निपीडनस्यब्राह्मणेनाकर्तव्यत्वकथनं ।

११० + ६५ आपद्धर्मकथनं । प्रशस्ताप्रशस्तब्रा-
ह्मणाः । ब्राह्मण्यसिद्धिप्रकाराः । गु-
र्वाचार्योपाध्यायलक्षणं ।

१११ + १०१ अमिसृष्टिप्रकारः । आहवनीयादि-
नामनिर्वचनं । यज्ञाभिदोत्रप्रशंसनं ।

११२ + ४९ चान्द्रायणविधिनिरूपणं । तदाचरण-
फलं च ।

* अत्र मुद्रितमिदं त्रयोविंशत्यध्यायात्मकं वैष्णवधर्मपर्वं दाक्षि-
णाल्यकोशेष्वेव वर्तते । अवश्यं वर्तितव्यं चैवनेन । अपराकं चतु-
र्वर्गचिन्तामणिप्रभृतिधर्मशास्त्रनिबन्धनग्रन्थकारैस्तत्र तत्र स्वाकार्थं
प्रमाणतया “तथा चोक्तमाश्वमेधिकेपर्वणि” इति प्रतिज्ञायोदाहृतानां
श्लोकानामत्रैव दृश्यमानत्वात् । अन्यथा तेषां वचनानां निर्मूलत्वा-
पातात् । किंच विनैतत्पूर्वं कथाविच्छेदोपि न विदुषां हृदयङ्गमः ।
औत्तराहपाठे एतदमुद्रणस्य कारणं तु न ज्ञायते ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ११३ + ५४ कार्तिकादिद्वादशमासेष्वेकभुक्तव्रता-
चरणप्रकारनिरूपणपूर्वकं तत्फलकथ-
नं ।
- ११४ + ५२ केशवादिभगवन्मूर्त्युपास्तिपूर्वकं मार्ग-
शीर्षादिद्वादशद्वादशीव्रताचरणफलं ।
युधिष्ठिरेण विस्तरेण श्रीकृष्णस्तवनं । श्री-
कृष्णेन युधिष्ठिराय एकादशयुपवासपूर्व-
कं द्वादश्यां भगवत्पूजायाः फलकथनं ।
- ११५ + ६९ विषुवाख्यपुण्यकालमहिमा । गाय-
त्रीजपमाहात्म्यं । अश्वत्थमाहात्म्यं ।
शिशुमाराकृतिनिरूपणं । पञ्चगव्यवि-
धानं ।
- ११६ + ३१ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति भगवद्भक्तिसौ-

- शील्याद्यभावे ब्राह्मणानामप्यग्निहोत्र-
स्त्राध्यायादिकर्मणां वैफल्यस्य शूद्राणा-
मपि भक्त्यादिमतां स्लोचितं किंचित्कर्म-
णामपि साफल्यस्य च कथनं ।
- ११७ + १४ अश्वत्थगोब्राह्मणमहिमप्रशंसनपूर्वकं-
ब्राह्मण्यभ्रंशकदुष्कर्मकथनं ।
- ११८ + ६८ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति पालाशविधि-
प्रकारकथनं । तीर्थाटनासमर्थानां त-
त्प्रतिनिधितीर्थानुवर्णनं । भगवद्भक्त-
लक्षणं तत्प्रशंसा च । स्वस्वसर्वोत्तम-
त्वकथनं । स्लोक्तधर्मश्रवणस्य फल-
कथनं । ततो युधिष्ठिरायामन्त्रणपूर्व-
कं द्वारकां प्रति गमनं ।

समाप्तं वैष्णवधर्मपर्व ॥ ३ ॥

आश्वमेधिकपर्व च संपूर्ण ॥ १४ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

आश्रमवासिकपर्व ॥ १५ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४१ ॥ श्लोकाः ॥ १०९८ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथाश्रमवासपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३० ॥

(१-३०) श्लोकाः ॥ ७५६ ॥

१ १ २७ युधिष्ठिरेणराज्यपरिपालनं । कुन्ती-
द्रौपद्यादिभिर्गान्धार्याश्चश्रूवद्वर्तनं ।
भीमवर्जमर्जुनादिभिर्युधिष्ठिरशासने-
नविशेषतोऽधृतराष्ट्रानुवर्तनं ।

२ २ ३० युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्रपरितोषणं ।

३ { ३ } ४० भीमसेनपरुषभाषणश्रवणान्निविणं
१-४० धृतराष्ट्रेणगान्धार्यासहवनगमना-
सायः । तेनसकलपौरानानाध्य-
स्वाध्यवसायनिवेदनं ।

४ { ३ } ४७ धृतराष्ट्रेणयुधिष्ठिरं प्रतिस्वस्यवनग-
४१-८७ म्यनुज्ञानप्रार्थना । युधिष्ठिरेणतत्प्र-
तिषेधनेतत्रव्यासागमनं ।

५ ४ २२ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिसहेतूपन्यासं धृत-
राष्ट्रस्यवनगमनाभ्यनुज्ञानचोदनापूर्व-
कंस्वाश्रमगमनं । युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्रं
प्रतिकृच्छ्रेणतदभ्यनुज्ञानाङ्गीकरणं ।

६ ५ ४७ वनंयियासुनाधृतराष्ट्रेणयुधिष्ठिरायरा-
जनीत्युपदेशः ।

७ ६ २० तथा ।

८ ७ २३ तथा ।

९ ८ २४ धृतराष्ट्रेणसकलपौरानानाध्यतान्
स्वस्यवनगमनाभ्यनुज्ञानप्रार्थना

१० ९ १९ धृतराष्ट्रेणपौरान्प्रतिदुर्योधनपक्षपाते-
नस्वकृतापनयक्षमापणं । तथायुधि-
ष्ठिरस्यतेषुन्यासतयासमर्पणपूर्वकंस्व-
स्यवनगमनाभ्यनुज्ञानप्रार्थना ।

११ १० ५३ पौरजनैर्ब्राह्मणमुखेनधृतराष्ट्रं प्रतिसमा-

श्वासनपूर्वकंकृच्छ्रेणवनगमनाभ्यनु-
ज्ञानं

१२ ११ २४ धृतराष्ट्रेणभीष्मदुर्योधनादीनांश्राद्धदा-
नायविदुरमुखायुधिष्ठिरं प्रतिद्रव्यया-
चनं । तद्दानेविमनायमानेनभीमेनधृत-
राष्ट्रापनयानुस्मारणपूर्वकंतत्प्रतिषेध-
नं ।

१३ १२ १३ भीमेदुर्योधनादिभ्यःश्राद्धदानायधन-
दानमरोचयतिसति युधिष्ठिरेणविदुरं
प्रतिधृतराष्ट्रेनिजगृहकोशाद्धनदाननि-
वेदनकथनं ।

१४ १३ १५ विदुरेणधृतराष्ट्रं प्रति युधिष्ठिरेणभीष्मा-
दीनांश्राद्धदानायधनदानाङ्गीकरणनि-
वेदनं ।

१५ १४ १८ धृतराष्ट्रेणभीष्मदुर्योधनायुद्देश्यकथा-
द्धेधनवस्त्रान्दानाब्राह्मणादिसंतर्पणं ।

१६ १५ १३ धृतराष्ट्रेणकुन्तीस्कन्धावसक्तहस्ताया
गान्धार्यांअंसावलंबनेनसशोकैःपौरैर्यु-
धिष्ठिरादिभिश्चानुगम्यमानेनसतावनं
प्रतिप्रस्थानं

१७ १६ ३२ धृतराष्ट्रेणसहविदुरसंजयाभ्यामपिव-
नवासायप्रस्थानं । कुन्याऽपिगान्धा-
र्यासहवनं प्रतिप्रस्थानं ।

१८ १७ २१ कुन्यास्वस्यवनगमनं प्रतिविषीदतोयु-
धिष्ठिरान्प्रतिसमाश्वासनं ।

१९ १८ २४ युधिष्ठिरादिभिःकृच्छ्रात्पुनरप्रत्यागमनं ।
धृतराष्ट्रेणविदुरादिभिःसहवनमेत्यग-
ङ्गातीरेसन्ध्योपास्वादिनारात्रियापनं

२० १९ १८ धृतराष्ट्रेणगङ्गातीरत्कुरुक्षेत्रमेत्यतत्र-
शतयूपाश्रमेव्यासाज्ञयातीव्रतपश्चरणं ।

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

२१ { २० } २२ तत्रनारदादीनामागमनं । नारदेन
 { १-२२ } श्रुतराष्ट्रप्रतिपत्तिवर्षसहस्रचिह्ना-
 दिराजर्षाणांस्वर्गप्रापकत्वमहिमोक्ति-
 पूर्वकंविदुरादिभिः सहतस्यापिभविष्य-
 त्सिद्धिप्रदत्वकथनं ।

२२ { २० } १६ शतयूपपृष्ठेननारदेनतं प्रतिधृतराष्ट्रस्य
 { २३-३८ } वर्षत्रयाद्धर्वागन्धार्यासहकुबेरलोक-
 प्राप्तिकथनं ।

२३ २१ १६ युधिष्ठिरादिभिःकुन्तीधृतराष्ट्रादीनांप्र-
 मजनशोकेनाभिमन्युप्रभृतिबन्धुजना-
 नुस्मरणजशोकेनचस्वस्वव्यापारेष्वना-
 दरणं ।

२४ २२ २६ युधिष्ठिरेणवनस्थकुन्तीधृतराष्ट्रादिदि-
 दक्षयाद्रौपयादिभिःपौरैर्भ्रातृभिश्चवनं
 प्रतिप्रस्थानं ।

२५ २३ १८ युधिष्ठिरेणनानायानारुढैःपौरैर्भ्रातृ-
 भिश्चसहधृतराष्ट्रादिदिदक्षयाशतयूपा-
 श्रमवनप्रवेशः ।

२६ २४ २० युधिष्ठिरादिभिर्धृतराष्ट्रादीनुपेक्षपादा-
 भिवादनं । धृतराष्ट्रेणस्वावस्थादर्शने-
 नशोचतातेषांसमाश्वासनं ।

२७ २५ १९ संजयेनतापसान्प्रतियुधिष्ठिरादीनां
 द्रौपयादिस्त्रीणांचाहुलिनिर्देशेननाम-
 निर्देशः ।

२८ २६ ३८ धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरान्यांपरस्परकुशलप्र-
 श्नादिपूर्वकंसंलापः । युधिष्ठिरेणधृ-
 तराष्ट्रप्रतिविदुरःकेतिप्रश्नेतत्रत्येनकेन-
 चिद्यदृच्छयाधृतराष्ट्रमुपसर्पतो जनाव-
 लोकनेनप्रतिनिवर्तमानस्यचतस्यप्रद-
 र्शनं । ततोयुधिष्ठिरेणानुधाव्यतस्मीप-
 गमनं । ततोविदुरेणयोगात्स्वशरीर-
 त्यागेनतच्छरीरप्रवेशः । युधिष्ठिरेण-
 धृतराष्ट्रादिषुतदद्भुतनिवेदनं ।

२९ २७ २६ युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्राभ्यनुज्ञयाभ्रात्रा-
 दिभिःसहमहर्षाणामाश्रमदर्शनं । श-
 तयूपादिभिःसशिष्येणव्यासेनच युधि-
 ष्ठिरादिभिःपरिवृतस्यधृतराष्ट्रस्याश्रम-
 प्रत्यागमनं ।

३० २८ २५ व्यासेनधृतराष्ट्रप्रतिकुशलप्रश्नपूर्वकं-
 विदुरस्सनिजस्वरूपादिप्रतिपादनं ।

अध्याय. क्षपा.अ. श्लोक.

तथाइतरमहर्षिदुष्करतदभीष्टाश्चर्यक-
 मंकरणप्रतिज्ञानं ।

समाप्तमाश्रमवासपर्व ॥ १ ॥

अथपुत्रदर्शनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(३१-३८) ॥ श्लोकाः ॥ २४९ ॥

३१ २९ ५६ धृतराष्ट्राश्रमेभ्रात्रादिभिःसैन्येनचसह
 मासमेकंनिवसतियुधिष्ठिरेकदाचन
 व्यासधृतराष्ट्रौपरिवार्यनारदादिभिर्गा-
 न्धार्यादिभिःपाण्डवैश्चसमुपवेशनं ।
 तत्रगान्धार्याव्यासंप्रतिधृतराष्ट्रस्यपुत्र-
 दिदृक्षानिवेदनेव्यासेनकुन्तीप्रतिपद-
 भीष्टनिवेदनचोदना ।

३२ ३० २४ कुन्त्याव्यासंप्रतिस्वस्मिन्दुर्वाससःप्र-
 सादेनसूर्यात्कर्णस्योत्पत्तिकथनपूर्वकं
 स्वस्यतदिदृक्षानिवेदनं । व्यासेनकु-
 न्तीप्रतिहेतुष्वन्यासेनतत्प्रयुक्तदोषश-
 द्धानिरसनं ।

३३ ३१ २५ व्यासेनगान्धार्याप्रतिसमरहतानांदुर्यो-
 धनादीनांसर्वेषांराष्ट्रौप्रदर्शनप्रतिज्ञान-
 पूर्वकंधृतराष्ट्रादीनांविशिष्यगन्धर्वाद्यं-
 शलकथनं । धृतराष्ट्रादिभिर्व्यासवच-
 नाद्गङ्गातीरमेत्यबन्धुदर्शनैःकर्ण्येन-
 कृष्णादहर्षापनं ।

३४ ३२ २१ व्यासेननिशायांगङ्गाजलावगाहनेनस-
 माह्वानेपुरासरनिहतैःकुरुपाण्डवो-
 भयपक्षीयैःसर्वैःस्वस्याभरणयुधवाह-
 नादिभिःसहसलिलादुद्गम्यतीरोत्तरणं ।
 धृतराष्ट्रेणव्यासप्रसादलब्धदिव्यचक्षु-
 पादुर्योधनादीनांसर्वेषामवलोकनं ।

३५ ३३ ३४ धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभिरव्यासप्रसादो-
 जीवितैर्हृतपूर्वबन्धुभिःसहायवद्रात्रि-
 सुखेनविहरणं ।

३६ ३४ १८ त्यक्तदेहानामपिकुरुपाण्डवपक्षीया-
 णांकथंपुनरागमनमितिजनमेजयप्रश्न-
 स्यसोपपत्तिकमुत्तरदानं ।

३७ ३५ १८ जनमेजयेनपरीक्षितप्रदर्शनेप्रार्थितेव्या-
 सेनपरीक्षितःशमीकमहर्षेःशृङ्गिणश्च-
 प्रदर्शनं । जनमेजयेनावभृथस्नाना-
 नन्तरमास्तिकपूजनपूर्वकंवैशंपायनं
 प्रतिकथाशेषकथनप्रार्थना ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

३८ ३६ ५३ श्रुतराष्ट्रेणपुत्रदर्शनानन्तरंयुधिष्ठिरा-
दिभिःसहपुनःस्वाश्रमंप्रत्यागमनं ।
व्यासेनश्रुतराष्ट्रप्रतिगुधिष्ठिरादीनां-
गरप्रस्थापनचोदना । नगरंप्रतिपुन-
र्गमनमनिच्छताऽपियुधिष्ठिरेणश्रुतरा-
ष्ट्रस्यकुन्तीगान्धार्योश्चनिदेशनिर्वन्धे-
नपुनःसर्वैःसहहास्तिनपुरंप्रत्यागमनं ।

समाप्तं पुत्रदर्शनपर्व ॥ २ ॥

अथ नारदागमनपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(३९-४१) ॥ श्लोकाः ॥ ९३ ॥

३९ ३७ ४५ कदाचनहास्तिनपुरमुपागतंनारदेन
पाण्डवानप्रतिश्रुतराष्ट्रःदीनांस्वर्गप्राप्ति-
निवेदनं । श्रुतराष्ट्रेगान्धारीकुन्तीस-
ञ्जयैःसहगङ्गायामाश्रुत्यस्वाश्रममाग-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

च्छतिसतिमध्येमार्गदावाग्निनातत्परि-
वेष्टनं । श्रुतराष्ट्रेणसञ्जयंप्रत्यक्षितोदूराप-
सर्पणप्रेरणापूर्वकंकुन्तीगान्धारीभ्यां-
सहवह्नाप्रवेशः ।

४० ३८ २१ युधिष्ठिरेणश्रुतराष्ट्रदिनिधनश्रवणेन
भ्रातृभिःसहसकरुणंपरिदेवनपूर्वकंस-
तिसंस्कृतामौ तेषांवृथाग्निनादाहंप्रत्य-
नुशोचनं ।

४१ ३९ २७ नारदेनयुधिष्ठिरंप्रतिश्रुतराष्ट्रादिदाह-
काग्नेर्मन्त्रपूतलकथनं । युधिष्ठिरेण
युयुत्सुपुरस्कारेणगान्धारीश्रुतराष्ट्रयो-
रुदकदानपूर्वकंकुन्त्याश्चविविधच्छाद्-
दानं । ततो नारदगमनानन्तरंप्रजा-
पालनेननिजनगरेभ्रात्रादिभिःसहसु-
खविहारः ।

समाप्तं नारदागमनपर्व ॥ ३ ॥

आश्रमवासिकपर्व च संपूर्ण ॥ १५ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः । श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ मौसलपर्व ॥ १६ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शृपा.अ. श्लोक.

मौसलपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(१-९) ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

१ { १-११ } १२ प्रजापालनेन निजनगरेभ्रातृभिः सह
सुखनिवासिनायुधिष्ठिरेण कदाचन शु-
भमूचकोत्पातदर्शनं । ततः कालान्तरे
रामकृष्णयोर्देहत्यागेन स्वलोकगमनस्य
सर्वयादवानां परस्परं मुसलप्रहारेण नि-
श्शेषनिधनस्य च भ्रवणं ।

२ { १२-३९ } २० वैशंपायनेन जनमेजयं प्रति यादवानां
मुसलेन निधनप्रकारकथनारंभः । क-
दाचन विश्वामित्रादि महर्षिषु द्वारका-
मागतेषु कैश्चन यादवैः सां वस्त्रास्त्रां विषप-
रिकल्पनेन मुनीन् प्रतिगर्भीणीयं किंरू-
पमपत्यं प्रसविष्यति इति प्रश्नः । ततो-
रुष्टैर् महर्षिभिः स्वकुलविनाशकमायसं
मुसलं प्रसविष्यति इति शापदानं । ततः
परेषुः सांवेन मुसले प्रसूते भीतैस्तैराजा-
ज्ञया तस्य चूर्णीकरणेन समुद्रे प्रक्षेपणं ।

३ २ २४ द्वारकायानोत्पातप्रादुर्भावः । तद्-
र्शनात्कृष्णेन गान्धारीशापदानानुस्मर-
णेन तस्य सत्यताचिकीर्षया भटैः सर्ववृ-
ष्ण्यादीनां तीर्थयात्रोद्घोषणं ।

४ ३ ४८ ततः कृष्णाज्ञया सस्त्रीबालवृद्धैः प्रभासक्षे-
त्रगमनं । तत्र नृत्तगानादि महोत्सवा-
नुभवपूर्वकं मद्यपानं । तत्र समायासा-
त्य किनास्यमन्तकमणिहरणादि मर्मो-
द्घाटनपूर्वकं कृतवर्मगर्हणं । मणिवृत्ता-
न्तश्रवणस्त्रिन्नसत्यभामामनःप्रसाद-
नाय सात्यकिना स्वज्ञेन कृतवर्मणः शिर-
श्छेदनं । ततः कृतवर्मसात्यकिपक्षीयैः

मौसलतृणैः परस्परप्रहारेण परस्परमा-
रणं ।

३५ सर्वयादवेषु निहतेषु बभ्रुदारकाभ्यां स-
हबलभद्रमन्वेषमाणेन श्रीकृष्णेन बने
वृक्षाश्रितस्य तस्य दर्शनं । ततः श्रीकृष्णे-
न पाण्डवान् प्रति दारुकप्रेषणं । बलभद्रे-
ण योगात्सर्पशरीरस्वीकारेण समुद्रप्रवे-
शः । श्रीकृष्णेन शरीरत्यागययोगेन
शयनं । व्याधेन मृगबुद्ध्या श्रीकृष्णस्य
पादतले सायकेन गाढवेधनं । श्रीकृ-
ष्णेन पश्चात्समीपमागतवतः पश्चात्तापे-
न प्रणमतो व्याधस्य देवैस्त्वर्गप्रापणं ।
ततः शरीरत्यागपूर्वकं दिवंगतेन श्रीकृ-
ष्णेन देवैः पुष्पवर्षणपूर्वकं स्तुत्या प्रत्युद्ग-
म्यमानेन सतानि जपरधामप्रवेशः ।

६ ५ १५ दारुकेण हास्तिनपुरमेत्य पाण्डवेषु सर्व-
यादवक्षयनिवेदनं । अर्जुनेन दारका-
मेत्य रुक्मिण्यादिपरिसान्त्वनपूर्वकं व-
सुदेवगृहं प्रति गमनं ।

७ ६ २७ वसुदेवेन स्वगृहमागतेऽर्जुनैयादवक्ष-
यनिदाननिवेदनपूर्वकं श्रीकृष्णाय नु-
स्मरणेन परिशोचनं । तथा तं प्रति श्री-
कृष्णवचननिवेदनेन राज्यस्त्रीधनादि-
समर्पणपूर्वकं स्वेन स्वप्राणत्यजनेन प्रति-
ज्ञानं ।

८ ७ ७७ अर्जुनेन वसुदेवसमाश्वासनपूर्वकं सक-
लपौरान् प्रति नातिचिरादेव द्वारकायाः
समुद्रेण समाह्लावननिवेदनपूर्वकं सर्वेषा-
मिन्द्रप्रस्थं प्रति प्रयाणसन्नाहचोदना ।
तथा परेषु यो गेन शरीरं त्यक्तवतो वसुदे-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

वस्यपत्नीभिःसहसंस्करणपूर्वकंराम-
कृष्णशरीरयोर्दाहनं । ततोवज्राजुन-
पुरस्कारेणसकलपौरजनेपुरःपुरःप्रया-
तेसमुद्रेणपश्चाद्भागोपौरजनमुक्ततत्त-
द्भागस्यस्वजलेनसमाक्रमणं । अर्जुने-
नमध्येमार्गचोरापहृतावशिष्टयादवक-
लत्रादिभिःसहस्वदेशमेत्ययुधिष्ठिराज्ञ-
यावज्जस्येन्द्रप्रस्थराज्येऽभिषेचनं ।
साल्यकिमुतादीनांतत्रतत्रराज्येऽभि-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

पेकः । रुक्मिण्यादिभिःकाभिश्चिदभि-
प्रवेशनं । सत्यभामादिभिःकाभिश्च-
नतपसेवनगमनं ।

९ ८ ४३ अर्जुनेनव्यासाश्रमेतद्दर्शनं । तस्मि-
न्द्वारकावृत्तान्तनिवेदनं । व्यासेनार्जु-
नंप्रतियुधिष्ठिरादीनामपिस्वर्गगमन-
सूचनं । ततोऽर्जुनेनहास्तिनपुरमे-
त्ययुधिष्ठिरेद्वारकावृत्तान्तादिनिवेदनं ।

समाप्तं मौसलपर्व ॥ १६ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।
श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७ ॥

अत्रावान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥ श्लोकाः ॥ १११ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

श्लोकाः ॥ १११ ॥

१	१	४७	भ्रातृभिर्द्रौपद्याचसहस्वर्गजिगमिषु-
णायुधिष्ठिरेणयुयुत्सौराज्यभारनिवेश-
नपूर्वकंपरिक्षितोराज्येऽभिषेचनं ।
तथाकृच्छ्रात्पौरानुमति संपादनेनवल्क-
लधारणादिपूर्वकंशुनासह्यहात्प्रस्था-
नं । अर्जुनेनमध्येमार्गमभिवचसास-
निषङ्गस्यगाण्डीवस्यवरुणोद्देशेनसमुद्रे-
प्रक्षेपणं ।
२	२	२६	मेरुगिरिं प्रतिगच्छन्तं युधिष्ठिरं ज्यैष्ठ्य-
कमादनुगच्छत्सुभीमादिपुत्रयोगश्रंशा-
द्युत्क्रमेणभूमौ निपतत्सुभीमप्रश्नात्तं प्र-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

तियुधिष्ठिरेणतेषांपतनेहेतुकथनं । त-
थाततःशुनाकेवलमनुगम्यमानेनसता-
पुरोगमनं ।

३	३	३८	शुनासहगच्छन्तं युधिष्ठिरं प्रतीन्द्रेण
स्वर्गगमनाय निजरथारोहणचोदना ।
युधिष्ठिरे शुनाविनारथारोहणमरोचय-
मानेयमेन निजस्वरूपप्रकाशनेन तत्प्र-
शंसनं । ततोयमेन्द्रादिभीरथेन स्वर्ग-
प्रापितेन युधिष्ठिरेण तत्र भीमाद्यदर्श-
नादिन्द्रं प्रति भ्रात्रादीन् विना स्वस्व-
र्गोप्यनभिरुचिकथनपूर्वकं तत्समीपगम-
नेच्छानिवेदनं । |
|---|---|----|---|

महाप्रस्थानिकपर्व संपूर्ण ॥ १७ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ स्वर्गारोहणपर्व ॥ १८ ॥

अत्रावान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥ श्लोकाः ॥ २३२ ॥

अध्याय. श्लो. अ. श्लोक.

अध्याय. श्लो. अ. श्लोक.

अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

श्लोकाः ॥ २३२ ॥

१ १ २५ स्वर्गगतेनयुधिष्ठिरेणतत्रमहासमुच्छ्र-
येणशोभमानदुर्योधनदर्शनं । तथा-
तदुत्कर्षासहिष्णुतयातदीयदोषोद्धा-
नेनतेनसहस्वेनस्वर्गवासानभिरोचन-
निवेदनपूर्वकंनारदंप्रतिस्वस्यभ्रात्रादि-
दिदृक्षानिवेदनं ।

२ २ ५४ स्वर्गैकर्णादिबन्धुजनानपश्यतायुधि-
ष्ठिरेणदेवान्प्रतियत्रकुत्रापिबन्धुजनैः
सहैवस्वस्यनिवासेच्छानिवेदनं । देवै-
र्युधिष्ठिरायबन्धुजनप्रदर्शनंचोदितेन
देवदूतेनतस्यनरकप्रदेशप्रापणं । दुर्द-
र्शनरकदर्शनासहिष्णुतयादूतेनसहप्र-
तिनिवर्तमानेनयुधिष्ठिरेणश्रुतपूर्वक-
ष्ठध्वनिश्रवणं । ततोयुधिष्ठिरपृष्टैस्तै-
स्तंप्रतिस्वेषांकर्णभीमादिलकथनं । त-
तस्तेनदूतंप्रतीन्द्रेस्वस्यतत्समीपप्रत्य-
नागमनचोदना । दूतेनेन्द्रेयुधिष्ठिर-
चिकीर्षितनिवेदनं ।

३ ३ ४५ तत्रैवावस्थानपरीक्षयापरितुष्टेषुयमे-

न्द्रादिषुयुधिष्ठिरसमीपमुपगतेषुतदृष्ट-
पूर्वनरकादीनांक्षणेनान्तर्धानं । धर्मे-
णयुधिष्ठिरंप्रतिसप्रशंसनंतदृष्टनरक-
स्यपरीक्षणायेन्द्रमायासृष्टत्वकथनं ।
ततोयुधिष्ठिरेणगङ्गायामवगाहनान्मा-
नुषशरीरपरित्यागपूर्वकंदिव्यशरीरप-
रिग्रहणेनमहर्ष्यादिभिःस्तूयमानेनस-
तादेवैस्सहभ्रात्राद्यधिष्ठितदिव्यस्थान-
गमनं ।

३२ युधिष्ठिरेणस्वर्गेनिवसतांश्रीकृष्णकर्णा-
दीनांदर्शनं । इन्द्रेणयुधिष्ठिरायद्रौप-
देयादीनांतत्स्थानगतानांशृथक्शृथ-
क्प्रदर्शनं ।

८६ वैशंपायनेनजनमेजयंप्रतिभीष्मद्रोणा-
दीनांस्वस्वसुकृतफलत्वेनस्वर्गभोगान-
न्तरंस्वैःस्वैरंशिभिस्सहैक्यप्राप्तिकथनं ।
जनमेजयेनयज्ञान्तेसबहुमानमास्ती-
कादिप्रेषणपूर्वकतक्षशिलातोहास्तिन-
पुरमेत्यज्रापालनपूर्वकंसुखेननिवा-
सः । सौतिनाशौनकादीन्प्रतिजनमे-
जयायवैशंपायनोक्तभारतकथाकथन-
समापनपूर्वकंभारतमहिमप्रशंसनम् ।

स्वर्गारोहणपर्व संपूर्ण ॥ १८ ॥

श्रीमन्महाभारतं संपूर्णम् ॥

AN
ALPHABETICAL INDEX
OF
SRIMAN MAHĀBHĀRATAM.

COMPILED AND PUBLISHED

BY

T. R. Krishnacharya,

Proprietor, Madhya Vilās Book Depot, Kumbakonam.

*Printed by R. Y. Shedge for the proprietor,
at the "Nirnaya-sagar" Press, 23, Kolbhat Lane*

1914.

(*Registered according to the Act XXV of 1867.*)

[All rights reserved by the publisher.]

वर्णानुक्रमणी

दाक्षिणात्यकोशानुसारेण मुद्रापितस्य

श्रीमन्महाभारतस्य ।

इदं पुस्तकं

कुम्भघोणस्थेन श्रीमन्मध्वविलासपुस्तकालयाधिपतिना

टी. आर्. कृष्णाचार्येण

विरच्य

मुंबापुर्यां

तुकाराम जावजी इत्येतेषां निर्णयसागरमुद्रणयन्त्रे मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शके १८३५ प्रमादिनामसंवत्सरे ।

इदं पुस्तकं १८६७ संख्याकराजनियमस्य २५ संख्याकविभागानुसारतो लेखारूढं
कृत्वाऽस्य सर्वेऽधिकाराः प्रसिद्धिकर्त्रा स्वाधीना रक्षिताः ।

श्रीः

वर्णानुक्रमण्या व्यवस्था ।

अनेकवारं महाभारतं पठितवतामपि विदुषां
रत्नाकरवदतिविपुले ग्रन्थे काः कथाः कुत्र वर्तन्ते,
कस्य केन कीदृशः सबन्धः, केनकेन कानिकानि
कर्माणि कृतानि, इत्यादयो विषयाः झटिति ज्ञातुं
न सुशकं । तदर्थं इयं विपुला वर्णानुक्रमणी कृत्वा
मुद्रिता । मुख्यानां कथानां आवश्यकस्थले पुराणा-

न्तरादिनिर्देशश्चात्र कृतः ।

मुख्यपदानि स्थूलाक्षरैर्मुद्रितानि । कचित्तेषां वि-
वरणमपि साधारणाक्षरैः कृतं । तदनन्तरं तेषां पर्वनाम-
प्रदर्शनार्थं प्रायः पर्वनाम्नां आद्याक्षराणि स्थूलाक्षरै-
र्मुद्रितानि । ततः स्थूलाक्षरैरध्यायसङ्ख्या, साधारणाक्षरैः
श्लोकसङ्ख्या च मुद्रिता ।

तत्र पर्वणां संकेताः ।

आ० आदिपर्व ॥ १ ॥
सू० समापर्व ॥ २ ॥
व० वनपर्व ॥ ३ ॥
वि० विराटपर्व ॥ ४ ॥
उ० उद्योगपर्व ॥ ५ ॥
भी० भीष्मपर्व ॥ ६ ॥

द्रो० द्रोणपर्व ॥ ७ ॥
क० कर्णपर्व ॥ ८ ॥
श० शल्यपर्व ॥ ९ ॥
सौ० सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥
स्त्री० स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥
शां० शान्तिपर्व ॥ १२ ॥

अनु० आनुशासनिकपर्व ॥ १३ ॥
अश्व० आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥
मौ० मौसलपर्व ॥ १५ ॥
आश्र० आश्रमवासिकपर्व ॥ १६ ॥
महा० महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७ ॥
स्व० स्वर्गारोहणपर्व ॥ १८ ॥

अध्यायश्लोकसंख्ययोर्मध्ये एका ऊर्ध्वा रेखा द-
त्तास्ति । द्वयोः अध्यायसंख्ययोर्वा श्लोकसंख्ययोर्वा
मध्ये या तिरश्चीना रेखा दत्तास्ति सा एतदारभ्यैतत्पर्य-
न्तमित्यस्य ज्ञापिका । तद्यथा आ० ४ । २५ आ-
दिपर्वणि चतुर्थेऽध्याये पञ्चविंशः श्लोकः ॥ आ० ४-
१० ॥ आदिपर्वणि चतुर्थादिदशमाध्यायपर्यन्ताः ।
आ० ४ । २५-३० ॥ आदिपर्वणि चतुर्थाध्याये

पञ्चविंशदित्रिंशश्लोकपर्यन्ताः इति । नामवाचकेतर-
पदानां आदौ + एवं संकेतः कृतः । यथा + वै-
वाहिकपर्व । अनेकश आगतानां समानाकाराणां
पदानामादौ १ । २ । ३ इत्यादि संकेतः कृतः । इत-
रपुराणस्थानां विषयाणां [.....] एवं संकेतः ।
पाठभेदस्थले तु (.....) एवं ॥ सू० वं० सूर्य-
वंश्यः । सो० वं० सोमवंश्यः । इत्यर्थः ।

इतरपुराणानां संकेताः ।

भा० श्रीमद्भागवतं ।
हरि० हरिवंशः ।
विष्णु० विष्णुपुराणं ।
मत्स्य० मत्स्यपुराणं ।
कूर्म० कूर्मपुराणं ।
वरा० वराहपुराणं ।
वाम० वामनपुराणं ।

वायु० वायुपुराणं ।
रा० वाल्मीकिरामायणं
ब्रह्म० ब्रह्मपुराणं ।
पद्म० पद्मपुराणं ।
शिव० शिवपुराणं ।
० ब्रह्मवैवर्तपुराणं
स्कांद० स्कांदपुराणं ।

लिंग० लिंगपुराणं ।
मार्कण्डे० मार्कण्डेयपुराणं
बृहन्नार० बृहन्नारदीयं ।
गरुडपु० गरुडपुराणं ।
देवीभा० देवीभागवतं ।

श्रीः

महाभारतवर्णानुक्रमणिकायाः शुद्धिपत्रम् ।

पृष्ठं भागः पङ्क्तिः अशुद्धं	शुद्धं	पृष्ठं भागः पङ्क्तिः अशुद्धं	शुद्धं
१ २ ५ मौ० ५ ।	मौ० ५ ।	६५ २ २१ शुक्रकृषे	शुक्रकृषे
३ २ ३४ ३१	३१ ॥	६९ १ २८ १५५ ॥	५५ ॥
७ १ ३२ आ ६७ ।	आ० ६७ ।	७१ २ १६ Azamharh	Azamgarh
८ २ १ अनुल्हा	अनुल्हा	७२ १ १३ क०	क०
११ १ ५ स्वस्याः	स्वस्य	७६ २ २० २०-५४ ॥	२०-५५ ॥
„ २ ८ Gudh,	Oudh,	७८ १ ३३ तत्स्तुति	तत्स्तुति
१६ २ ३२ ६८ ॥	६८ ॥	३४ शां० ८६ । ५ ॥	इदं तस्मिन्नेव पृष्ठे द्वितीय- भागे चतुर्थ- पङ्क्तौ लेख्यं ।
२१ २ १५ and	and		
२८ २ १७ ९ ।	९ ॥		
३२ १ ४ th	the	८० २ २१ दुश्शासन ।	दुश्शासनः ।
३२ २ २८ ६७ ॥	६८ ॥	८१ २ २३ ६७ ।	६८ ।
३३ १ ३३ ६७ ।	६७ ।	८३ २ १३ अनु०	३३ ॥ अनु०
३५ २ ९ स्वायंभव	स्वायंसुव	९६ २ १८ नलकूवरः	नलकूवरः
३६ २ ९ ३८-	३०८-	„ „ २६ ९७ ।	९७ ॥
३९ २ ११ २५२ ।	२५२ ॥	९७ १ ३ गतेन्द्र	गते इन्द्र
४० १ १५ पश्चिमस्यां	पश्चिमायां	९८ १ ३ तस्या कम्प	तस्याकम्प
४१ १ २२ ७० ॥	७ ॥	९९ २ १८ कश्चित्पश्च	कश्चित्पश्च
४६ १ २७ ११५ ।	१२५ ।	„ „ २२ ८१ ।	८१ ॥
४६ २ १५ दर्शनस्तुतात्	दर्शनस्तुतात्	„ „ २४ निष्ठानकः ।	इयं पङ्क्तिः नी-
४७ १ २८ २६० ।	२०६ ।		तिकथनं इ-
५० २ ३४ ७७ ॥	७० ॥		त्यस्मात्पूर्वं
५२ १ २१ १७१ ।	१७१ । २० ॥		लेख्या ।
५३ १ ६ क्षेमङ्कर	क्षेमङ्करः ।	१०० २ १० १८८ ।	१८८ ॥
५४ २ २८ ६९ ।	आ० ६९ ।	१०२ १ २८ बृहद्द्युम्न	बृहद्द्युम्न
„ „ ३० २८ ।	८२ ।	१०३ १ २३ अनु० १७ ।	अनु० ७ ।
५५ १ २६ अध्यापना	अपध्याना	„ २ २ भागिनेयः	भागिनेयः ।
६० १ २२ अ० ७ ।	अनु० ७ ।	१०६ १ ३ ८ ॥	८ ॥
„ २ ३२ चन्द्रकेतुः ।	२ चन्द्र- केतुः ।	११७ २ २३ वि०	व०

पृष्ठं	भागः	पङ्क्तिः	अशुद्धं	शुद्धं	पृष्ठं	भागः	पङ्क्तिः	अशुद्धं	शुद्धं
११८	२	१५	१४।१६॥	१४—१६॥	१४५	१	२०	२०३।	२३०।
"	"	२९	अनु० ६०।	इत्यनन्तरं	१४८	१	३४	शां० ३८-	शां० ३०८-
		२९॥	अश्व० १०७।		१५२	२	२	१३।३१॥	१३॥३१॥
			२॥ इति		१५३	२	२	रा ३।	रा० ३।
			योज्यं		१५५	२	६	१३०१	१३१
११९	१	१२	अश्व०	इत्यस्य उद्घापः	१६८	२	२८	१६८।	आ० १६८।
			१०७।२॥	कर्तव्यः।	१७१	२	११	आ० ८।	आ० ८॥
"	"	२४	९४।९६॥	९४—९६॥	१७२	१	३०	निषाधा	निषादा
"	"	३४	२२३।	२३३।	१७६	२	२४	तीर्थं।	तीर्थं
१२०	२	१४	सुन्दा	सुनन्दा	१७७	१	१९	विदर्भराजं-	विदर्भराज-
			"तस्य पुत्रः	"भानुमान्।	१८०	२	३३	८।	८।
			शक्रदेवः	कालिङ्गः। मी-	१८१	१	२१	सम्मोहन।	सम्मोहनं।
१२१	२	५	मी० ५४।	मेन हतः। मी०	१८२	२	२०	२ सहदेवः।	२ सहदेवः।
			२४" इत्ये-	५४।३९।"	१८४	१	११	२ सारसः।	सारसः।
			तत्	इत्यस्यानन्तरं	१८५	१	३३	१ सिन्धु-	सिन्धुद्वीपः।
				लेख्यं।				द्वीपः।	
१२४	१	५	प्रयुक्त	प्रयुक्त	१८८	१	२१	५०॥२३२।	५०-२३२।
१३२	२	११	सूषककथा।	सूषककथा।	"	"	२७	५०॥२३२।	५०-२३२।
१३६	२	१५	तद्धर्पाः।	तद्धर्माः।	१८९	२	१७	स्र० ४।	स० ४।
१४१	२	१	राक्षसीनां।	राक्षसीनां	१९२	१	६	तत्पुत्रः परा-	तत्पुत्रोऽपरा-
			गर्भं	गर्भं				चीनः।	चीनः।
१४३	१	६	विष्णु० ५।	विष्णु० ५	"	२	१६	आ २२१।	आ० २२१।
			८॥	२८॥	"	"	१७	आ ६६।	आ० ६६।

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां मुख्यविषयाणां च वर्णानुक्रमणिका ॥

अंशः]

अ.

[अगस्त्यः

अंशः । कश्यपस्य पुत्रः । तन्माता अदितिः । द्वा-
दशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

+ अंशावतरणपर्व । आ० ५९—६५ ॥

१ अंशुमान् । क्षत्रियः । सू० वं० असमञ्जसपुत्रः ।
सगरस्य पौत्रः । व० १०७ । ८ ॥

२ अंशुमान् । क्षत्रियः । द्रौपदीस्वयंवराधर्मागतः ।
आ० २०१ । ११ ॥

३ अंशुमान् । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयो भोजः ।
द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ । १४ ॥ पूर्वोक्तो-
प्ययमेवेति भाति ।

अकम्पनः । (अनुकम्पकः) । क्षत्रियः । सङ्ग्रामे
मृतं हरिनामानं पुत्रमुद्दिश्य विषीदन्तं यं प्रति
नारदेन मृत्युसृष्टिकथा कथिता । द्रो० ५२ ।
२१ ॥ शां० २६२ । ७ ॥

अकर्करः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ अकालमृत्युत्पत्तिः । अनायुष्यकरशब्दं
पश्यत ।

+ अकीर्तेर्नरकप्रापकत्वं । व० २०२ ॥

अकूपारः । इन्द्रद्युम्नसरस्यः कूर्मः । यः इन्द्रद्युम्नस्य
लुप्तां कीर्तिं भूमौ प्रथयांचकार । व० २०२ । ८ ॥

अकृतव्रणः । ब्रह्मर्षिः । परशुरामस्य सखा ।
तत्समीपे युधिष्ठिरस्य गमनं । व० ११६ । ३ ॥
तत्समीपे अम्बाया गमनं । उ० १७६ । ३५ ॥

अक्रूरः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषवंशान्तर्गतसात्व-
तवंशीयस्य श्वफल्कस्य पुत्रः । तन्माता गान्दिनी ।
तद्भार्या आहुकपुत्री सुतनुः । द्रौपदीस्वयंवराधै

तस्य गमनं । आ० २०१ । १८ ॥ युधिष्ठिर-
सभायां तस्य गमनं । स० ४ । ३६ ॥ १४ ।

३४ ॥ युधिष्ठिरसमीपे उपप्लव्यं प्रति गमनं ।

वि० ७८ । ६ ॥ [भा० ९ । २४ ॥]

तस्य बभ्रुरिति नामान्तरं । मौ० ५ । १ ॥

[तस्य प्रस्थापनं श्रीकृष्णं प्रति कंसेन । भा० १० ।
३६ ॥ हरि० २ । २२ ॥]

[तेन यामुनहृदे श्रीकृष्णदर्शनं । भा० १० । ३९ ॥
हरि० २ । २६ ॥]

अक्रोधनः । क्षत्रियः । सो० वं० अयुतानायिपुत्रः ।
तन्माता भासा । तद्भार्या कण्डूः । तत्पुत्रो देवा-
तिथिः । आ० ६३ । २१ ॥

अक्षयूतं । युधिष्ठिरस्य । स० ८५ ॥ नलस्य ।
व० ५६ ॥ विराटस्य । वि० ७० ॥

अक्षहृदयं । द्यूतशालं । तत्प्राप्तिः ऋतुपर्णान्न-
लस्य । व० ७० । २९ ॥ बृहदश्वद्युधिष्ठिरस्य ।
व० ७७ । ४९ ॥

अक्षमाला । वसिष्ठपत्न्यरुन्धती । उ० ११७ । ११ ॥

+ अक्षयपात्रप्राप्तिः । सूर्याद्युधिष्ठिरस्य । व०
३ । ५२ ॥

अक्षीणः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५० ॥

+ अक्षौहिण्यादिपरिमाणं । आ० २ । १७ ॥

[अगस्त्यः । ब्रह्मर्षिः । पुलस्त्यपुत्रः । तन्माता
कर्दमप्रजापतिसुता हविर्भुक् । भा० ४ । १ ॥
अयं स्वायंभुवमन्वन्तरीयः ।]

अगस्त्यः । मित्रावरुणयोः पुत्रः । स० ११ ।

२२ ॥ शां० २०७ । ३१ ॥

[सः उर्वशीदर्शनक्षुभितात् कुम्भेपतितात् मित्रावरुण-
वीर्याज्जातः । भा० ६ । १८ ॥ मत्स्य० ६१ ॥
२०१ ॥ पद्म० ५ । २२ ॥] अयं वैवस्वतम-
न्वन्तरीयः ।

तस्य विदर्भराजपुत्र्या लोपामुद्रया विवाहः । व०
९५ ॥

तस्य दृढस्युः (दृढास्य) नामकपुत्रोत्पत्तिः । व० ९७ ।
३१ ॥ दृढस्योः इध्मवाहइति नामान्तरं । व०
९७ । ३३ ॥

तेन गर्ते लम्बमानानां स्वपितृणां दर्शनं । व० ९४ ।
१४ ॥

तस्य शिष्यः अग्निवेश्यः । आ० १५१ । १० ॥

तस्य चरित्रं । व० ९४-९७ ॥ १०२-१०४ ॥
[रा० ३ । ११ ॥ स्कान्द० वैष्णवखं०
पूर्वार्ध० ४-५ ॥]

तेन समुद्रजलपानं । व० ९९ । २ ॥ १०२-
१०४ ॥ शां० २०८ । १६ ॥

तेन स्वपीतसमुद्रजलजीर्णीकरणं । व० १०४ ।
१७ ॥

तस्य धनार्जनार्थं श्रुतर्वणः ब्रह्मध्वस्य त्रसदस्योश्च
समीपगमनं । व० ९६ ॥

तस्य धनार्जनार्थं वातापील्वलसमीपगमनं । व०
९६ । २० ॥

तेन मेषमांसरूपेण खोदरं प्रविष्टस्य वातापेर्नाशनं ।
व० ९७ । ९ ॥

तेन इल्वलभस्मीकरणं । व० ९७ । २३ ॥

तेन यक्षेभ्यः शापदानं । व० १६३ । ३९ ॥

तेन नहुषाय सर्पो भवेति शापदानं । व० १८१ ।
१४ ॥ उ० १७ ॥

तज्जटान्तर्गतेन भृगुमहर्षिणा नहुषाय शापदानं ।
अनु० १५७ । २२ ॥ [स्कान्द० केदारखं०
१५ ॥]

तस्य नहुषमिन्द्रपदाच्यावयितुं भृगुमहर्षिणा संवादः ।

अनु० १५६ । १६ ॥

तेन नहुषस्य शिबिकावहनं । उ० १५ ॥ अनु०
१५७ । १९ ॥

तेन देवापकारकारिणां दैत्यानां भस्मीकरणं । अनु०
२६० । १४ ॥

तेनानीतस्य पुष्करस्येन्द्रेणापहारः । अनु० १४३ ।
८ ॥

तेन यज्ञकरणं तदर्थं मृगयाकरणं च । अश्व० ९४ ॥
तेन सूर्यगतिं निरुन्धानस्य विन्ध्याद्रेः कुण्ठनं । व०

१०३ ॥ [रा० ३ । ११ ॥ देवीभा० १० ।

३-७ ॥ स्कान्द० काशीखं० पूर्वार्ध० ४-५ ॥]

अगस्त्यतीर्थं । दक्षिणसमुद्रसमीपस्थं नारीतीर्थ-
ष्वन्यतमं तीर्थं । तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं ।

आ० २३६ । ३ ॥

अगस्त्यपर्वतः । कालञ्जरपर्वतस्योपपर्वतः । व०
८५ । २१ ॥

अगस्त्यवटः । हिमवत्पार्श्वस्थं पुण्यक्षेत्रं । आ०
२३५ । २ ॥

अगस्त्याश्रमः । पञ्चवटीसमीपस्थं पुण्यक्षेत्रं ।
तत्र लोमशेन सह युधिष्ठिरस्य गमनं । व०

९४ । १ ॥ Agastipuri twenty-four

miles to the south-east of Nāsik, now
called Agastipuri.

+ अगुणेष्वपि गुणग्रहणं । आ० ९९ ।
१५-२० ॥

अग्निः । पञ्चभूतेष्वन्यतमं तेजोरूपं भूतं तदभि-
मानिदेवता च । भगवतो मुखादुत्पन्नः । अश्व०
१११ । ११ ॥

तस्य अश्व उत्पत्तिः । उ० १५ । ३७ ॥ उ० ३८ ।
१३ ॥

तदुत्पत्तिः प्रजापतिकोपात् । शां० २६२ । १६ ॥

तद्वार्या दक्षप्रजापतिपुत्री स्वाहा । तत्पुत्रः स्कन्दः ।
व० २३१ । ३ ॥

तस्यान्या भार्या सुदर्शना । इक्ष्वाकुवंश्यस्य दुर्योधनस्य
 पुत्री । तत्पुत्रः सुदर्शनः । अनु० २ । २१ ॥
 तेन सप्तर्षिपत्नीकामनं । व० २२६ । ३० ॥
 तद्रूपवर्णनं । आ० २४८ । ४३ ॥
 तद्रूपनिरूपणं । भी० ५ । ६ ॥ शां० २६१ ।
 ५ ॥
 तन्महिमानुवर्णनं । श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति ।
 अश्व० १०८ । १३ ॥
 तन्महिमानुवर्णनं स्वयमेवाग्निना । आ० ७ । ६ ॥
 तत्स्तुतिः । मन्दपालकृता । आ० २५५ । २३ ॥
 तत्स्तुतिः । जरितार्यादिकृता । आ० २५८ । ७ ॥
 तत्स्तुतिः । माहिष्मतीनगरे सहदेवकृता । स०
 ३२ । ४३ ॥
 तत्स्तुतिः । बृहस्पतिकृता । उ० १६ । १ ॥
 तेन खाण्डववनदाहः । आ० २५०-२६० ॥
 तेन खाण्डवदाहः पञ्चदशदिनानि । आ० २५४ ।
 ४६ ॥ एकविंशतिदिनानि । आ० २६० ।
 १५ ॥
 तस्मादर्जुनस्य कपिध्वजरथस्य गाण्डीवधनुषः अक्षय्य-
 तृणीरयोश्च प्राप्तिः । आ० २५१ । ९ ॥
 तस्माच्छ्रीकृष्णस्य चक्रायुधप्राप्तिः । आ० २५१ ।
 २३ ॥
 तेन समुद्रे प्रवेशः । व० २२४ । ७ ॥ शां०
 ४८ । १६ ॥
 तद्वंशकथनं । व० २२०-२२४ ॥ [वायु० २९ ॥
 मत्स्य० ५१ ॥]
 तेन ब्रह्महत्याभिया पलायितस्येन्द्रस्यान्वेषणं । उ०
 १५ । ३१ ॥
 तस्मै भृगुणा सर्वभक्षकत्वशापदानं । आ० ६ ।
 १४ ॥ शां० ४८ । १७ ॥
 तेन इन्द्रकृतब्रह्महत्यायाश्चतुर्थीशमहणं । शां०
 २८८ । ३१ ॥
 तेन रामं प्रति सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व०
 २९२ । २८ ॥

तेन गोब्राह्मणाग्नीनां पदाऽस्पृश्यत्वरूपधर्मरहस्यकथनं ।
 अनु० १८९ । २७ ॥
 तस्य इन्द्रेण ब्राह्मणमहिमविषये संवादः । अनु० १४ ॥
 तद्वक्तृत्वं शृगालस्य । व० २२६ । १८ ॥
 अग्निकुण्डं । नरकविशेषः । अनु० २३० ।
 ११ ॥
 अग्नितीर्थं । यमुनानद्या दक्षिणतो विद्यमानं तीर्थं ।
 व० ८१ । १३८ ॥ शां० ४८ । १९ ॥
 अग्निधारा । गौतमवनसमीपस्था नदी । व० ८२ ।
 १४६ ॥
 अग्निमान् । प्रायश्चित्ताग्निविशेषः । व० २२३ ।
 ३१ ॥
 अग्निवेद्यः । ब्रह्मर्षिः । द्रोणाचार्यस्य द्रुपदस्य च
 अस्त्रविद्यागुरुः । आ० १४० । ४१ ॥
 सः द्रोणाचार्यस्य पितृव्यः भरद्वाजस्यानुजः । आ०
 १४० । ४२ ॥
 सः अगस्त्यस्य शिष्यः । आ० १५१ । १० ॥
 अग्निष्वात्ताः । पितृगणेष्वन्यतमो गणः । स०
 ८ । ३० ॥
 [ते कश्यपस्य पुत्राः । मत्स्य० १४-१५ ॥ हरि०
 १ । १८ ॥]
 अग्नीषोमौ । अग्निवंशोद्भवौ । अग्निः सोमश्च ।
 स० ७ । २१ ॥ व० २२३ । १५ ॥
 तयोरेकयोनित्वं । शां० ३५१ ॥
 अग्रणीः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २२ ॥
 + अग्रपूजा । श्रीकृष्णस्य । स० ३९ । ४८ ॥
 अग्रयायी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० १३१ । ११ ॥
 १ अङ्गः । दुर्योधनपक्षीयो म्लेच्छराजः । भीमसेनेन
 हतः । द्रो० २६ । १४-१७ ॥ तत्पुत्रस्य
 वधो नकुलेन । क० ६० । १५-१८ ॥
 २ अङ्गः । क्षत्रियः । षोडशराजकीयान्तर्भूतं तच्चरित्रं
 नारदेन सञ्जयाय कथितं । द्रो० ५७ ॥ शां०
 २८ । ३१ अस्य बृहद्रथ इति पौरव इति च

नामान्तरे । सः मान्धात्रा पराजितः । शां०
२८ । ८८ ॥

३ अङ्गः । क्षत्रियः । सो० वं० अनुवंशोत्पन्नस्य बलि-
नामकस्य राज्ञो भार्यायां सुदेष्णायां दीर्घतमसक्त-
षेर्जातः पुत्रः । तद्भ्रातरो वङ्गः कलिङ्गः पुण्ड्रः
सुहृश्च । आ० ११३ । ५३ ॥

१ अङ्गदः । बालिपुत्रो वानरः । तन्माता तारा ।
व० २८५ । ७ ॥

२ अङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
तस्योत्तमौजसा युद्धं । द्रो० २५ । ३९ ॥

अङ्गमलजाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥

अङ्गाः । अङ्गराजेन निर्मितो देशः । गङ्गासरखो-
र्मध्ये विद्यमानः । आ० ११३ । ५४ ॥ भी०
९ । ४६ ॥ The country of Bhagalpur.

तस्य राजधानी चम्पापुरी । व० ८३ । १४ ॥
११४ । १५ ॥

तत्र रोमपादे राजनि अनावृष्टिप्रादुर्भावः । व०
१११ । २१ ॥ [रा० १ । ९ ॥]

तस्य निन्दा शल्येन । क० ३८ । ३८ ॥

तत्र ऋश्यशृङ्गागमनेन वृष्टिप्रादुर्भावः । व० ११४ ।
१० ॥ [रा० १ । १० ॥]

तस्मिन् राज्ये दुर्योधनेन कर्णस्य पट्टाभिषेकः । आ०
१४६ । ३८ ॥

अङ्गारः । मान्धात्रा पराजितः कश्चन क्षत्रियः ।
शां० २८ । ८८ ॥

१ अङ्गारकः । नवग्रहेष्वन्यतमः । स० ११ ।
२९ ॥

२ अङ्गारकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । ११ ॥

अङ्गारपर्णः । (अङ्गारवर्णः) प्रथमं चित्ररथ-
शब्दं पश्यत ।

अङ्गिराः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ०
६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ । १९ ॥

तस्य रुद्रयज्ञाग्नौ पतितात् ब्रह्मणो रेतस उत्पत्तिः ।

अनु० १३२ । २० ॥ [मत्स्य० १९५]

तस्य भार्या वसुदा । (सुभा) । व० २२१ । १ ॥

तस्या एव शिवेति च नामेति भाति । व०
२२७ । १ ॥

तत्पुत्राः बृहत्कीर्तिः बृहज्ज्योतिः बृहद्ब्रह्मा बृहन्मनाः

बृहन्मन्त्रः बृहद्भासः बृहस्पतिः इति सप्त । व०

२२१ । २ ॥ अत्र बृहत्कीर्त्यादीनि षडपि

पदानि बृहस्पतेर्विशेषणानीति नीलकण्ठाचार्यः ।

तत्पुत्राः बृहस्पतिः उच्यथ्यः संवर्त इति त्रयः ।

आ० ६७ । ५ ॥

तत्पुत्राः बृहस्पतिः उच्यथ्यः वयस्यः (पयस्यः)

शान्तिः घोरः विरूपः संवर्तः सुधन्वा इत्यष्टौ ।

अनु० १३२ । ४२ ॥

तत्पुत्र्यः मानुमती रागा (राका) सिनीवाली एका-

नेका (कुहः) अर्चिष्मती (हविष्मती) महि-

ष्मती महामती इति सप्त । व० २२१ । ३ ॥

[तत्पत्नी कर्दमप्रजापतिपुत्री श्रद्धा । तत्पुत्रौ उच्यथ्यो

बृहस्पतिश्च । तद्विहितरः सिनीवाली कुहः राका

अनुमतिश्च । भा० ४ । १ ॥]

[तत्पत्न्यौ द्वे । स्वधा सती च । स्वधापुत्राः पितरः ।

सतीपुत्रोऽथर्वाङ्गिराः । भा० ६ । ६ ॥]

[तत्पत्न्यौ द्वे दक्षपुत्र्यौ । हरि० १ । ३]

तेनाग्नीभूय प्रज्वलनं । व० २२० । ८ ॥

तस्य गौतमेन सह नानातीर्थमाहात्म्ये संवादः ।

अनु० ६४ ॥

तेन दीपदानप्रशंसनं । अनु० १९० । ८ ॥

तेन पुष्करास्त्ये शपथः । अनु० १४३ । २० ॥

अत्रेदं बोध्यं । अङ्गिरसो द्विवारं जन्म । प्रथमं स्वा-

यंभुवमन्वन्तरे ब्रह्मणो मानसपुत्रत्वेन । द्वितीयं

बैवस्वतमन्वन्तरे वरुणयज्ञे । एवमनेकेषां देवानां

ऋषीणां च बहुवारं जन्म बोध्यं ।

अङ्गिरसावरः । द्रोणाचार्यः । आ० १४२ ।

८१ ॥

अचलः । गान्धारराजस्य शकुनेर्भ्राता । एकरथः ।
उ० १६८ । १ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो०
३० । २-१२ ॥ तद्भ्रातरौ द्वादश । शकुनि-
शब्दं पश्यत ।

अच्छोदं । काश्मीरदेशे विद्यमानं सिद्धाश्रमस-
मीपस्थं सरः । आ० ६४ । ९४ ॥ In Kash-
mir near Marttanda.

अच्छोदा । बर्हिषदनाम्नां पितृणां कन्या । याऽन्य-
जन्मनि सत्यवती जाता । आ० ६४ । ९४ ॥
[मत्स्य० १४ ॥]

[सा अग्निष्वात्तनाम्नां पितृणां कन्या । हरि० १ ।
१८ ॥]

अच्युतः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
३५२ । १६ ॥

१ **अजः ।** सू० वं० । इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः ।
दशरथस्य पिता । व० २७५ । ६ ॥

२ **अजः ।** पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । उ० १७१ ।
१२ ॥

+ **अजगरः ।** बृहद्दीर्घशरीरो वन्यः सर्पः ।

तेन भीमसेनस्य ग्रहणं । व० १८० । २७ ॥

तेन दमयन्त्या ग्रहणं । व० ६० । २१ ॥

[तेन नन्दस्य ग्रहणं । भा० १० । ३४ ॥]

तेन युधिष्ठिरं प्रति प्रश्नकरणं युधिष्ठिरेण तदुत्तरदानं
च । व० १८२ ॥

१ **अजमीढः ।** क्षत्रियः । सो० वं० सुमन्युपुत्रस्य
सुहोत्रस्य पुत्रः । तन्माता ऐक्ष्वाकी । तद्भ्रातरौ
सुमीढः पुरुमीढश्च । तद्भार्यास्तिस्रः । प्रथमा
धूमिनी तत्पुत्रः ऋक्षः । द्वितीया नीली तत्पुत्रौ
दुष्यन्तः परमेष्ठी च । तृतीया केशिनी तत्पुत्रो
जहुः यो गङ्गामपिबत् । आ० १०१ । १८ ॥

२ **अजमीढः ।** क्षत्रियः । सो० वं० विकुञ्जनपुत्रः ।
तन्माता सुन्दरा । तस्य भार्याः पञ्च कैकयी
नागा गान्धारी विमला ऋक्षा चेति । तासु
ऋक्षपुत्रः संवरणः । आ० ६३ । ३८ ॥

अजातशत्रुः । युधिष्ठिरः । भी० ८५ । १९ ॥
अजैकपात् । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ०
६७ । २ ॥

+ **अज्ञानं ।** तन्निन्दा । शां० १५७ ॥

तन्निमित्तकानर्थप्राप्तिः । शां० ३०९ ॥

अञ्जनः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥

अञ्जनपर्वा । घटोत्कचपुत्रो राक्षसः । उ० १९४ ।
२० ॥ अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । ८९ ॥

अञ्जनाभः । पर्वतः । अनु० २७१ । ३२ ॥

अटवीशिखराः । कलिङ्गदेशस्य दक्षिणतो विद्य-
मानो देशः । भी० ९ । ४८ ॥

अठिदाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥

अणीमाण्डव्यः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । १८ ॥

तन्नामप्राप्तिकारणं । आ० ६४ । १३४ ॥

तस्य शूलारोपणादिकथा । आ० ११६-११७ ॥

[पञ्च० ५ । ४८ ॥ मार्कण्डेयपु० १६ ॥ स्कान्द०
आवन्यस्वण्डान्तर्गतरेवाखं० १७०-१७२ ॥
नागरखं० १३६-१३८ ॥]

तेन यमाय शापदानं । आ० ११७ । १७ ॥

आश्र० ३० । १२ ॥

तस्य जनकेन सह तृष्णात्यागस्य सुखसाधनताविषये
संवादः । शां० २८२ ॥

तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ४६ ॥

[शूले आरोपितेन तेन रात्रौ वेश्यागृहं गमयितुं भार्य-
योदाय मार्गे अवशास्त्वचालकाय कस्मैचन ब्रा-
ह्मणाय सूर्योदयात्माक् मरिष्यसीति शापदानं ।
गरुडपु० १४२ ॥ मार्कण्डेय० १६ ॥]

+ **अतिथिः ।** तस्य लक्षणं । अश्व० १०१ ।

५७ ॥ तत्पूजनं । उ० ३६ । ३४ ॥ उ०

३८ । १ ॥ शां० १४५ । २१ ॥ तत्पूजने

दृष्टान्ततया कपोतव्याधोपाख्यानं । शां०
१४३-१४८ ॥

तत्पूजनाभावे दोषः । शां० १८९ । १२ ॥

अतिबाहुः । अप्सराः । अरिष्टायाः पुत्री । आ०
६६ । ५१ ॥

अतिभीमः । यज्ञमुदसु पञ्चदशदेवेष्वन्यतमोऽग्नि-
विशेषः । व० २२२ । ११ ॥

अतिरथः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः ।
आ० ८८ । १३ ॥ विशेषं मतिनारशब्दे
पश्यत ।

अत्रिः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ०
६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ ।
१९ ॥ [मत्स्य० १४४ ॥]

तत्पुत्रा बहवो महर्षयः । आ० ६७ । ६ ॥
[तत्पत्नी कर्दमपुत्र्यनुसूया । तत्पुत्राः दत्तात्रेयः दुर्वासाः
चन्द्रः इति त्रयः । भा० ४ । १ ॥]

[तस्य नेत्राच्चन्द्रोत्पत्तिः । भा० ९ । १४ ॥]
तस्य पुत्रौ सोमः अर्यमा च । शां० २०७ । १० ॥
तस्य गौतमेन सह ब्राह्मणमाहात्म्ये विवादः । व०
१८८ ॥

तेन चन्द्रीभूयान्धकारनिवारणं । अनु० २६१ ॥

अथर्वा । (अथर्वाङ्गिरसः । अथर्वाङ्गिराः) ।
ऋषिः । [अङ्गिरसः पुत्रः । तन्माता सती ।
भा० ६ । ६ ॥] स० ११ । २० ॥ उ०
१८ । ६ ।

[तत्पत्नी शान्तिः कर्दमपुत्री । तस्याः चित्तिरिति
नामान्तरं । तत्पुत्रोऽथर्वाशिराः । अथर्वाशिरसएव
दध्यङ् दधीचिः इत्यपि नामेति भाति । भा०
४ । १ ॥]

तेन महार्णवे मग्नस्याग्नेरुद्धरणं । व० २२४ । ८ ॥
+ अदक्षिणयज्ञनिन्दा । शां० १६३ ।
२३-२९ ॥

अदितिः । प्राचेतसस्य दक्षप्रजापतेः पुत्री । कश्य-
पस्य भार्या । तत्पुत्रा द्वादशादित्याः । आ०
६६ । १२ ॥

तस्यां विवस्वत उत्पत्तिः । आ० ६३ । ४ ॥

अहइयन्ती । पूर्वं वैश्यस्य पश्चात्तपसा ब्राह्मण्यं
प्राप्तस्य चित्रमुखनाम्नः पुत्री । अनु० ५३ ।

१७ ॥ वसिष्ठपुत्रस्य शक्तेर्भार्या । आ० १९३ ।
१७ । (अधिकपाठे ११० तमे पृष्ठे २३ ॥)

तत्पुत्रः पराशरः । आ० १९४ । १ ॥

अद्भुतः । अग्निविशेषः । तस्य भार्या प्रिया ।
तत्पुत्रो विद्वरथः । व० २२४ । २७ ॥

अद्रिका । अप्सराः ब्रह्मशापान्मीनभावं प्राप्ता
यमुनायां सञ्चरन्ती या श्येनतुण्डाज्जले पतितं
उपरिचरवसोः रेतः पीत्वा मत्स्यं नाम राजानं
पुत्रं मत्स्यगन्धां नाम पुत्रीं चोत्पादयामास ।
आ० ६४ । ७३ ॥

१ **अधर्मः** । ज्येष्ठादेव्याः पुत्रः । तद्भार्या निर्ऋतिः ।
तस्याः पुत्राः भयः महाभयः मृत्युश्च । आ०
६७ । ५३ ॥

२ + **अधर्मः** । पापं । तस्यासमृद्धिकारणत्वं ।
व० ९२ ॥

तस्य निन्दा । शां० ९६ ॥

तदुत्पत्तिप्रकारः । शां० २७९ । ३-११ ॥

+ **अधार्मिकस्वरूपं** । उ० ९२ । २ ॥

+ **अधिक्षेपः** । निन्दा । तस्य वधप्रतिनिधित्वं
क० ७२ । ८०

तत्करणं अर्जुनेन युधिष्ठिराय । क० ७३ । १-
३५ ॥

अधिदैवत अधिभूत अधियज्ञानां कथनं ।
भी० ३२ । ४ ॥ शां० ३१८ ॥

अधिरथः । सूतः । तस्य पत्नी राधा । तस्याभि-
मानिकः पुत्रः कर्णः । आ० ६८ । १४० ॥
१४७ । १ ॥

तस्य राधायामुत्पन्नाः पुत्राः । शत्रुतपः द्रुमः वृकरथः
शत्रुंजयः विपाठः इत्यादयः । विशेषं कर्णशब्दे
पश्यत ॥

[सः सो० वं० ययातिपुत्रस्य अनोर्विशोत्पन्नस्य सत्य-
कर्मनामकस्य अङ्गराजस्य ऊढायां ब्राह्मण्यां जातः
पुत्रः । भा० ९ । २३ ॥ हरि० १ । ३१ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३२ ॥]

अधिराजः । राजसूयार्थं सहदेवेन जितो देशः ।

तस्य राजा दन्तवक्रः । स० ३२ । ३ ॥
Datiha in the Gwalior territory. where
Dantavakra was killed.

अधूर्तरजाः । क्षत्रियः । सू० वं० गयस्य पिता ।
व० ९३ । २० अमूर्तरयाइत्यपि नामान्तरं ॥

अधृष्या । नदी । भी० ९ । २४ ॥

अधोक्षजः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । १० ॥ शां० ३५२ । १८ ॥

अधोलोकाः । पाताललोकशब्दं पश्यत ॥

अध्यात्मनिरूपणं । सनत्सुजातेन धृतराष्ट्राय । उ०
४१ । ४६ ॥ शां० १९२ । २५३ ॥ २९१ ॥

अनघः । देवगन्धर्वः । आ० १३२ । ३७ ॥

अनङ्गः । ऋषिः । कर्दमप्रजापतेः पुत्रः । शां०
५८ । ९९ ॥

अनङ्गा । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

अनन्तः । सर्पः । कश्यपपुत्रः । तन्माता कद्रूः ।
आ० ६६ । ४१ ॥ स० ९ । १३ ॥

अनन्तविजयः । युधिष्ठिरस्य शङ्खः । भी० २५।
१६ ॥ ५१ । २६ ॥

अनन्तसेनः । कश्चन देवः स्कन्दो रुद्रो वा । तेन
भीष्मघातार्थं अम्बायै मालादानं । आ० १०९।
९७ ॥

अनरकं । तीर्थं । व० ८१ । १६८ ॥

अनरण्यः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
पुरुकुत्सस्य पुत्रः । अनु० १७७ । ६६ ॥
२७१ । ५९ ॥

१ अनलः । अष्टवसुष्वन्यतमः । आ० ६७ । १८ ॥

२ अनलः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

३ अनलः । यमसभावासी राजा । स० ८ । ११ ॥

अनला । सुरभीपुत्र्या रोहिण्याः पुत्री । तत्पुत्री
शुकी । आ ६७ । ६७-७४ ॥

अनवद्या । प्राधापुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।
४५ ॥ १३२ । ४३ ॥

अनशनव्रतं । उपवासशब्दं पश्यत ।

अनश्वान् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य
कुरुपुत्रस्य विदूरथस्य पुत्रः । तन्माता संप्रियानाम्नी
मागधी । तद्भार्या अमृता । तत्पुत्रः परीक्षित् ।
आ० ६३ । ४४ ॥ सकारान्तोऽयं शब्दः ।

अनागतविधाता । तन्नामकः कश्चन मत्स्यः ।
अनागतापत्प्रतिविधाने दृष्टान्ततया तस्य कथा
भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति कथिता । शां० १३७ ॥

१ अनाघृष्टिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोत्पन्नस्य
रौद्राश्वस्य पुत्रः । आ० ८८ । ११ ॥ तन्माता
काचनाप्सराः ।

२ अनाघृष्टिः । श्रीकृष्णानुयायी यादवः । आ०
२४७ । १५ ॥ स० १४ । ६१ ॥ वि०
७८ । ६ ॥ उ० १५१ । ६७ ॥

अनाघृष्यः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०४ ॥

+ अनायासजीविका । उ० ३७ । ४१ ॥

अनायुष्यकराणि कर्माणि । उ० ३७ । ९ ॥
शां० १९१ ॥ अनु० १६१ ॥ अश्व०
१८ ॥

+ अनार्यजातिजः । अनु० ८३ । ४० ॥

+ अनावृष्टिः । संवरणस्य राज्ये । आ० १८९ ।
४३ ॥ अङ्गदेशे रोमपादस्य राज्ये । व०
१११ । २१ ॥ [रा० १ । ९ ॥ गौतमाश्रमे ।
शिवपु० कोटिरुद्रसं० २४-२७ ॥]

अनिकेतः । यक्षः । स० १० । १९ ॥

अनिमिषः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

अनिरुद्धः । श्रीकृष्णपुत्रस्य प्रद्युम्नस्य पुत्रः ।
तन्माता रुक्मवती । आ० २०१ । १९ ॥
स० ४ । ३४ ॥ द्रो० ११ । २७ ॥

[तस्य भार्या रोचना रुक्मिणः पौत्री । भा० १० ।
६१ ॥ तस्य पुत्रो वज्रः १ । १५ ॥]

तस्य बाणासुरपुत्र्या उषया (ऊषया) विवाहः ।

स० ६० ॥ [भा० १० । ६२-६३ ॥
हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ । ३२ ॥]

१ अनिलः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

२ अनिलः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तद्भार्या शिवा ।
पुत्रौ मनोजवः अविज्ञातगतिश्च । आ० ६७ ।
१८-२५ ॥

३ अनिलः । क्षत्रियः । वृषादर्भिपुत्रः । आर्त्विज्य-
दक्षिणात्वेन तत्पित्रा दत्तं यं मृतं पक्त्वा सप्त-
र्षयो भोक्तुमयतन्त । अनु० १४१ । ८ ॥

अनीकविदारणः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य आता ।
व० २६६ । १३ ॥

अनीलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

अनुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः । तन्माता
शर्मिष्ठा वृषपर्वपुत्री । आ० ६३ । ७ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

अनुकम्पकः । अकम्पनशब्दं पश्यत ।

+ अनुक्रमणिकापर्व । आ० १ ॥

+ अनुगीतापर्व । अश्व० १७-९५ ॥

+ अनुद्युतपर्व । स० ९६-१०३ ॥

अनुयायी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ भीमसेनेन हतः ।
द्रो० १५८ । १७ ॥

+ अनुलोमजातिः । संकरजातिशब्दं पश्यत ॥

१ अनुविन्दः । आवन्त्यः क्षत्रियः । विन्दस्य
आता । दुर्योधनपक्षीयः । अर्जुनेन हतः । द्रो०
९९ । २७-३० ॥

२ अनुविन्दः । दुर्योधनपक्षीयः कैकयः क्षत्रियः ।
विन्दस्य आता । सात्यकिना हतः । क० १० ।
२१ ॥

३ अनुविन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
घोषयात्रायां । व० २४३ । ९ ॥ भीमेन हतः ।
द्रो० १२७ । ४८ ॥

अनुष्णा । नदी । भी० ९ । २४ ॥

अनुल्हा(द्वा)दः । असुरः । हिरण्यकशिपोः
पुत्रः । आ० ६६ । १८ ॥ [तन्माता कयाधूः ।
भा० ६ । १८ ॥]

अनूचाना । अप्सराः । आ० १३२ । ४३ ॥

अनूपः । कार्तवीर्यस्य देशः । तस्य राजधानी
माहिष्मती । व० ११७ । २० ॥ Mhow
in Malwa.

+ अन्तं । असत्यं । तस्य लक्षणं । शां० १०९ ॥
तस्य कचिदपातकत्वं । आ० ७६ । २४ ॥ क०
७२ । ३४ ॥ शां० १६३ । ३० ॥

+ अन्तसाक्ष्यफलं । उ० ३५ । ४० ॥

१ अनेनाः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
ककुत्स्थस्य पुत्रः । धुन्धुमारोपाख्याने । व०
२०५ । २ ॥

२ अनेनाः । क्षत्रियः । पुरुरवःपुत्रस्य आयोः
कनिष्ठः पुत्रः । तस्य ज्येष्ठाः आतरो नहुषादय-
श्चत्वारः । तस्य माता स्वर्भान्वी । आ० ६९ ।
२८ ॥

[तस्य वंशः । हरि० १ । २९ ॥]

अन्तर्गिरिः । देशः । अर्जुनेन राजसूयोत्तरदि-
ग्विजये जितः । स० २८ । ३ ॥

अन्तर्गिर्याः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

अन्तर्द्वीपः । द्वारकाया उपद्वीपः । तत्र महादेव-
महोत्सवार्थं यादवानां गमनं । आ० २४१ ।
७१ ॥

अन्त्यनारः । (अन्तिनारः अन्तिभारः
मतिनारः ।) सो० वं० पूरुवंश्यस्य ऋचपु-
त्रस्य ऋक्षस्य पुत्रः । तन्माता ज्वलन्ती तद्भार्या
सरस्वती नदी । तत्पुत्रः वसुः । आ० ६३ ।
२५ ॥

अन्धः । सर्वभूतविनाशनाय ब्रह्मणः प्रासवरः
वान्धीकृतश्च कश्चन श्वापदः । तद्वधेन बलाक-
नाम्नो लुब्धकस्य स्वर्गप्राप्तिः । क० ७२ ।
३७-४४ ॥

१ अन्धकः । असुरः । रुद्रेण हतः । द्रो० ४९ ।
११ ॥ २०२ । ७५ ॥

[सः दितेः पुत्रः रुद्रेण हतः । हरि० २ । ८६ ॥]

२ [अन्धकः । यदुवंशोद्भवस्य क्रोष्टोः पौत्रः ।
हरि० १ । ३४ ॥ यदुवंशोद्भवस्य अनोः पुत्रः ।
भा० ९ । २४ ॥]

अन्धकाः । पूर्वोक्तान्धकवंश्याः । आ० १४२ ।
२० ॥ २०२ । ८ ॥ २३९ । २ ॥

अन्धकारकः । क्रौञ्चसमीपस्थः पर्वतः । भी०
१२ । १८ ॥

+ अन्धत्वापादकानि कर्माणि । अनु०
२२० । १-५ ॥

+ अन्नदानप्रशंसा । अनु० ९८ ॥ २३५ ।
५-२१ ॥ अश्व० १०८ । २८-४९ ॥

+ अन्यपूर्वा । परपूर्वा तस्या अपरिणेत्यत्वं । उ०
१७५ । ६ ॥

अन्वग्भानुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पौत्रस्य
मनस्योः मिश्रकेशीनाभ्यामप्सरसि जातः पुत्रः ।
आ० ८८ । ७ ॥

अपरनन्दा । ऋषभकूटपर्वतसमीपस्था नदी ।
आ० २३५ । ७ ॥ व० ११० । १ ॥
A small stream called the Sukrinadi
which flows through the districts of
Gaya and Patna and falls into the
Ganges.

अपरबल्लवाः । देशः । भी० ९ । ६२ ॥

अपरसेकाः । सेकदेशस्य समीपे विद्यमानो
देशः । सहदेवेन राजसूयार्थं विजितः । स०
३२ । ९ ॥

अपराचीनः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य
जयत्सेनस्य पुत्रः । तन्माता सुश्रवा । तद्वार्या
मर्यादा । तत्पुत्रोऽरिहः । आ० ६३ । १६ ॥

१ अपराजितः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०१ ॥ भीमेन हतः । भी०
८८ । २२ ॥

२ अपराजितः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

३ अपराजितः । कालेयांशः कश्चन क्षत्रियः ।
आ० ६८ । ४९ ॥

अपरान्ताः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥ Kon-
kan and Malabar.

+ अपशकुनानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।

अपान्तरतमः । नारायणस्य वागवतारः । सार-
स्वतनामा ब्रह्मर्षिः । शां० ३५९ । ३९ ॥
तस्य प्राचीनगर्भ इति वेदाचार्य इति च नामान्तरे ।
शां० ३५९ । ६६ ॥

+ अपाण्डवेयास्त्रं । अश्वत्थाम्ना प्रयुक्तं । सौ०
१३ । १९ ॥ इदमेव ऐषीकास्त्रं ।

+ अपात्रदानफलं । क० ३३ । ४ ॥

+ अप्सरसः । स्वर्वेद्याः । तासां नामानि ।
आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ स०
१० । ११ ॥ व० ४३ । २९ ॥ अनु०
५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥

अप्सुहोम्यः । ऋषिः । स० ४ । १८ ॥

+ अभिचारः । कृत्याशब्दं पश्यत ।

अबलः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ११ ॥

अभयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ भीमेन हतः । द्रो०
१२७ । ४४ ॥

अभयदानं । शां० २६८ । १८ ॥

अभिभूः । काशिराजस्य पुत्रः । पाण्डवपक्षीयः ।
उ० १५१ । ६३ ॥ द्रो० ९५ । ३९ ॥
वसुदानपुत्रेण हतः । क० ३ । २३ ॥

अभिमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्य
पाण्डुपुत्रस्य कौन्तेयस्यार्जुनस्य पुत्रः । तन्माता
सुभद्रा श्रीकृष्णस्य स्वसा । रथयूथपयूथपः ।
उ० १७० । २ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १६३ ॥ २४७ ।
६१ ॥ [भा० ९ । २२]

तस्य सोमपुत्रवर्चोऽशत्वं । आ० ६८ । ११२ ॥

तस्य सारथिः सुमित्रः । द्रो० ३५ । ३२ ॥

तस्य भार्या विराटराजपुत्री उत्तरा । तस्या विवाहः

वि० ७८ । ४३ ॥

तस्य पुत्रः परीक्षितः । आ० ६३ । ८२ ॥

तस्य पराक्रमवर्णनं । द्रो० १४ । ५० ॥

तस्य युद्धवर्णनं । द्रो० ३६-४१ ॥ ४४-४७ ॥

तेन दुर्योधनपुत्रस्य लक्ष्मणस्य पराजयः । भी० ५५ ॥

तेन लक्ष्मणस्य वधः । द्रो० ४६ । १८ ॥

तेन अलम्बुसपराजयः । भी० १०१ ॥

तेन अम्बष्टपराजयः । भी० ९६ । ३८ ॥

तेन कौरवपक्षीयपद्मव्यूहभेदनं । द्रो० ३५ ॥

तस्य वधो दुश्शासनपुत्रेण । द्रो० ४९ । १४ ॥

तस्य वधकथा संक्षेपेण । द्रो० ३३ । २१ ॥

विस्तरेण । द्रो० ७३ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २० । १ ॥

+ अभिमानः । गर्वः । तस्य पतनकारणत्वं ।

व० १८३ । ३३ ॥ उ० १२३ । १५ ॥

अभिष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः ।

तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ३८ ॥

अभिसाराः । (अभिसारी) । तक्षशिलाया

उत्तरतो विद्यमानो देशः । तस्य राजा चित्रसेनः ।

अर्जुनेन राजसूयदिग्विजये पराजितः । स०

२८ । १९ ॥ भी० ९ । ५४ ॥ The

country of Hayara.

अभीरुः । राजर्षिः । आ० ६८ । ५३ ॥

अभीषाहाः । देशः । भी० ११९ । ८५ ॥

+ अभोज्यभोजने प्रायश्चित्तं । अनु०

१९९ ॥

+ अभ्यागतः । अश्व० १०१ । ५७ ॥

+ अमात्यः । मन्त्री । तस्य लक्षणं । शां०

८३ ॥ ८५ ॥

अमावसुः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रः ।

आ० ६९ । २७ ॥

अमाहृतः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

अमितौजाः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।

उ० १७१ । ११ ॥

+ अमित्रलक्षणं । शां० ८० ॥

अमूर्तरयाः । अशूर्तरजश्शब्दं पश्यत ।

+ अमृतं । पीयूषं । सुधा । तदाहरणं गरुडेन ।

आ० ३३ । ११ ॥ अनु० २८ । ८ ॥

तत्क्षेपणं श्रीकृष्णेन उदङ्काय । अश्व० ५५ । २० ॥

+ अमृतमथनं । आ० १८ ॥ [भा० ८ । ६ ॥

रा० १ । ४५ ॥ विष्णु० १ । ९ ॥ पद्मपु०

३ । ९ ॥ ६ । २६० ॥]

१ अमोघः । स्वाहायाः पुत्रोऽग्निविशेषः । व०

२२१ । ३२ ॥

२ अमोघः । यक्षः । व० २३२ । ८ ॥

अम्बरीषः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनुपुत्रस्य

नाभागस्य पुत्रः । स० ८ । १२ ॥

तदुपाख्यानं । द्रो० ६४ ॥ शां० २८ । १०० ॥

[तस्य एकादशीव्रतकरणं । तत्र द्वादशीपारणार्थं

दुर्वासस ऋषेरागमनं कुद्वेन ऋषिणा तन्मारणार्थं

कृत्यासर्जनं तद्रक्षणार्थं भगवद्भतेन चक्रायुधेन

तस्य संरक्षणं इत्यादिकथा । भा० ९ । ४ ॥]

[तस्य विरूपः केतुमान् शम्भुः इति त्रयः पुत्राः ।

भा० ९ । ६ ॥]

तस्य इन्द्रेण सह संवादो युद्धेन स्वर्गलोकप्राप्ति-

विषये । शां० ९८ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ । २९ ॥

२ [अम्बरीषः । क्षत्रियः । सूर्यवं० मान्धातुः पुत्रः ।

तन्माता विन्दुमती । भा० ९ । ७ ॥ तस्य यज्ञे

शुनःशेपेन पशूभवनं । रा० १ । ६१ ॥]

१ अम्बष्टः । (अम्बष्टकः) दुर्योधनपक्षीयः

क्षत्रियः । तस्य अभिमन्युना सह युद्धं । भी०

९६ । १८ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९३ ।

६५-७३ ॥

२ अम्बष्टः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । तत्पुत्रस्य

वधो लक्ष्मणेन । क० ३ । १० ॥

अम्बा । काशिराजसुता । अम्बिकाम्बालिकयोर्ज्येष्ठा
स्वसा

तस्याः स्वयंवरे स्थितायाः भगिनीद्वयसहितायाः
भीष्मेण अपहरणं । आ० १०९ । १९ ॥

तया भीष्मं प्रति स्वस्याः सौभषतिकासुकत्वकथनं ।
आ० १०९ । ६३ ॥

तस्या उपाख्यानं संग्रहेण । आ० ११० ॥ वि-
स्तरेण । उ० १७३ ॥ १८७ ॥

तया तपःकरणं । आ० १०९ । ९३ ॥ उ० १८६ ॥

तया परशुरामं प्रति भीष्मवधप्रार्थना । उ० १७७ ॥

तयाऽन्यजन्मनि शिखण्डिनामकद्रुपदपुत्रत्वेन जननं ।
उ० १८८ ॥

अम्बालिका । काशिराजसुता । अम्बायाः यवी-
यसी स्वसा । विचित्रवीर्यस्य भार्या । आ०
६३ । ५४ ॥

तस्या विवाहः । आ० १११ ॥

तस्यां व्यासात्पाण्डोर्जननं । आ० ११५ । ३१ ॥

तद्दास्यां व्यासाद्विदुरस्योत्पत्तिः । आ० ११५ ।
४३ ॥

तस्याः श्वश्र्वा सह तपोवनगमनं । आ० १३७ ।
१२ ॥

१ अम्बिका । काशिराजसुता । अम्बाया यवीयसी
स्वसा । विचित्रवीर्यस्य भार्या । आ० ६३ ।
५४ ॥

तस्यां व्यासाद्वृत्राष्टस्योत्पत्तिः । आ० ११५ । १० ॥

तस्याः श्वश्र्वा सह तपोवनगमनं । आ० १३७ । १२ ॥

२ अम्बिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

अम्बुमती । नदी । व० ८१ । ५६ ॥

अम्बुवाहिनी । नदी । भी० ९ । २७ ॥

अनु० २७१ । २० ॥

अम्बुवीचः । मागधराजः । तन्मन्त्री महाकर्णः ।

तयोः कथा । आ० २२३ । १७ ॥

अम्भोरुदः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५९ ॥

अयतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भ्राता । आ० ६९ । ३३ ॥

अयश्शिराः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥

अयुतानायी । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य
महामौमस्य पुत्रः । तन्माता सुयज्ञा । तद्भार्या
भासा । तत्पुत्रोऽक्रोधनः । आ० ६३ । १९ ॥

अयोध्या । सरयूनदीतीरस्था कोसलदेशस्य राज-
धानी । व० २९२ । ६१ ॥ Gudh, the birth
place of Rama.

अयोबाहुः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९८ ॥ १३१ । ६ ॥

अयोभुजः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

+ अरणीहरणं । मृगरूपिणा यमेन वने पाण्डव-
समीपे विद्यमानानां ऋषीणां । व० ३१२ ॥

अरालिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५८ ॥

अरिमेजयः । क्षत्रियः । सोम० वं० वृष्णिकुलो-
त्पन्नः । द्रो० ११ । २८ ॥

१ अरिष्टः । (रिष्टः) । यमसभास्यः क्षत्रियः ।
स० ८ । १५ ॥

२ अरिष्टः । तार्क्ष्यपरनामा मुनिः । यो हैहय-
राजकुमारेणाज्ञानाद्धतं स्वपुत्रमुज्जीवेतवान् । व०
१८७ । ९ ॥

३ अरिष्टः । वृषभरूपोऽसुरः । श्रीकृष्णेन हतः
स० ५३ । २८ ॥ [भा० १० । ३६
हरि० २ । २१ ॥ विष्णु० ५ । १४ ॥]

१ अरिष्टनेमिः । विनतापुत्रः । आ० ६६
४० ॥

२ अरिष्टनेमिः । यमसभास्यः क्षत्रियः । स०
८ । २२ ॥

३ अरिष्टनेमिः । पाण्डुपुत्रस्य सहदेवस्य विरा-
टनगरे नामधेयं । वि० १३ । १२ ॥

४ अरिष्टनेमिः । कश्यपः । शां० २०७ । ८ ॥

५ अरिष्टनेमिः । ब्राह्मणः । तस्य सगरेण मोक्ष-
साधनविषये संवादः । शां० २९४ । २ ॥

अरिष्टसेनः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । श० ५ ।
३ ॥

अरिष्टा । कश्यपभार्या हाहाहूहादिगन्धर्वाणां अल-
म्बुषाद्यप्सरसां च माता । आ० ६६ । ४९ ॥

अरिहः । क्षत्रियः । सो० वं० अपराचीनस्य पुत्रः ।
तन्माता वैदर्भी मर्यादा । तद्भार्या आङ्गी । तत्पुत्रो
महाभौमः । आ० ६३ । १७ ॥

अरुजः । रावणानुचरो राक्षसः । विभीषणेन हतः ।
व० २८६ । २ ॥

अरुणः । अनूरुः । विनतायाः पुत्रः । गरुडस्य
ज्येष्ठो भ्राता । आ० ६६ । ४० ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १६ । १७ ॥ अनु० २० ।
१४ ॥

तेन सूर्यस्य सारथ्यकरणं । आ० २४ ॥

तद्भार्या ताम्रायाः पुत्री श्येनी । तत्पुत्रौ संपातिर्ज-
टायुश्च । आ० ६७ । ७४ ॥

तेन स्वमात्रे दासीभवनशापदानं । आ० १६ ।
१८ ॥ अनु० २० । २० ॥

१ अरुणा । अरिष्टायाः पुत्री अप्सराः । आ०
६६ । ५० ॥

२ अरुणा । कुरुक्षेत्रसमीपस्था नदी । श० ४४ ।
२९ ॥

अरुणाः । ऋषयः । शां० १९ । १६ ॥

अरुनुक्तं । तीर्थं । व० ८१ । १५ ॥ श०
५४ । २८ ॥

अरुन्धती । वसिष्ठस्य पत्नी । तत्पुत्रः शक्तिऋषिः ।
स० ११ । ४२ ॥ व० १३२ । १७ ॥

तस्या अक्षमालेति नामान्तरं । उ० ११७ ।
११ ॥

[इयं कर्दमप्रजापतिपुत्री । तन्माता स्वायंभुवमनुपुत्री
देवहूतिः । तस्याः स्वसारः । १ मरीचिपत्नी कला ।

२ अङ्गिरसः पत्नी श्रद्धा । ३ पुलस्त्यभार्या
हविर्मुक् । ४ पुलहभार्या गतिः । ५ ऋतोर्भार्या

क्रिया । ६ भृगोर्भार्या रुपातिः । ७ अथर्वाङ्गिरसो

भार्या शान्तिः । ८ अत्रिपत्न्यनसूया च । तद्भ्राता
कपिलमहर्षिः । भा० ३ । २४ ॥ अस्या ऊर्जेति
नामान्तरं । भा० ४ । १ ॥ मत्स्य० २०१ ॥]

तस्याः पत्युरपध्यानात्सूक्ष्मरूपप्राप्तिः । आ० २५९ ।
१६ ॥

तद्रूपधारणे स्वाहादेव्याः शक्त्यभावः । व० २२७ ।
१६ ॥

तस्या वसिष्ठपुरतः स्थितेरुत्पातसूचकत्वं । भी०
२ । ३१ ॥

तथा आयसवदरपाचनं । तस्यै रुद्रेण वरदानं च ।
श० ४९ । ३३ ॥

तस्याः (तन्नामकनक्षत्रस्य) अदर्शनस्य मरणसूचकत्वं ।
शां० ३२२ । ९ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३९ ॥

तच्छ्रुता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ । ३८ ॥

तथा ऋषिगणाय धर्मरहस्योपदेशः । अनु० १९३ ।
१-११ ॥

अरुन्धतीवटः । तीर्थविशेषः । व० ८२ । ४१ ॥

अरूपा । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४६ ॥

अर्कपर्णः । कश्यपभार्याया मुनिनाभ्याः पुत्रो
देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

+ अर्घाहरणपर्व । स० ३९-६२ ॥

अर्चिष्मती । अङ्गिरसः पुत्री । पूर्णिमाभिमानिनी ।
व० २२१ । ७ ॥

अर्चिष्मन्तः । तन्नामकाः पितरः । शां०
२७५ । १५ ॥

१ अर्जुनः । क्षत्रियः । सो० वं० पूर्ववंशोत्पन्नस्य
विचित्रवीर्यपुत्रस्य पाण्डोः पुत्रः । तस्य भार्याः

द्रौपदी सुभद्रा उलूपी चित्राङ्गदा च । पुत्राः
श्रुतकीर्तिः अभिमन्युः इरावान् बभ्रुवाहनश्च ।

असदृशरथः । उ० १६९ । १७ ॥
तस्योत्पत्तिः कुन्त्यामिन्द्रात् । आ० ६३ । ६५ ॥
१३२ ॥
तदुत्पत्तिकालीनग्रहस्थितिः । आ० १३२ । १७ ॥

तन्माहात्म्यं आकाशवाण्या उक्तं । आ० १३२।१८॥
 तत्प्रशंसा कृपाचार्येण । वि० ४९ । २० ॥ मी-
 ष्माचार्येण । भी० १२१ । ३१-३८ ॥
 तत्पराक्रमवर्णनं । धृतराष्ट्रेण । उ० ५२ ॥ खेनैव ।
 वि० ६५ ॥ भी० ८१ । ३८ ॥ ११४ ॥
 क० ८१ ॥
 तेन जले द्रोणाचार्यं गृहीतवतो ग्राहस्य हननं ।
 आ० १४३ । १२ ॥
 तस्य तीर्थयात्रायां शापाद्वाहरूपं प्राप्तानां पञ्चाना-
 मप्सरसां मोचनं । आ० २३६ ॥ २३७ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरे कर्णपराजयः । आ० २०५ ॥
 तेन गुरुदक्षिणात्वेन द्रुपदस्य जीवग्राहग्रहणं । आ०
 १४८ । ६२ ॥
 तस्य द्रुपदनगरमार्गे गङ्गातीरे चित्ररथनामकेन गन्ध-
 वेंगे सह युद्धं । आ० १८६ ॥
 तेन द्रोणाचार्यकृतास्त्रपरीक्षायां लक्ष्यवेधः । आ०
 १४३ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरे लक्ष्यवेधः । द्रौपद्या तत्कण्ठे
 मालाप्रक्षेपश्च । आ० २०३ ॥
 तस्य द्रौपद्या विवाहः । आ० २१५ ॥
 तस्य सुभद्रया विवाहः । आ० २४२ ॥
 तस्य चित्राङ्गदया विवाहः । आ० २३५ । १६ ॥
 तेन नागकन्यकाया उलूच्याः परिग्रहः । आ०
 २३४ । ११ ॥
 तस्य द्रौपदीयुधिष्ठिराभ्यामधिष्ठिते आयुधागारे प्रवेशः ।
 आ० २३३ । ११ ॥
 तस्य तीर्थयात्रा । आ० २३३ । ३५ ॥ [स्कान्दपु-
 राणमाहेश्वरखण्डान्तर्गतकौमारिकखण्ड० १ ॥]
 तस्य तीर्थयात्रायां मणल्लूगमनं । आ० २३५ ।
 १७ ॥ अश्वमेधीयाश्वरक्षणसमये मणल्लूगमनं ।
 अश्व० ७९ ॥
 तस्य तीर्थयात्रायां प्रभासतीर्थगमनं । आ० २३८ ।
 २ ॥
 तस्य संन्यासः । आ० २३८ । ४ ॥ [भा० १० ।
 ८६ ॥]

तस्य यतिवेषेण सुभद्रागृहे वासः । आ० २४० ।
 २४ ॥
 तस्य मयासुरादेवदत्तनामकवारुणशङ्खप्राप्तिः । स०
 ३ । ९ ॥
 तस्य अग्नेर्गाण्डीवनामकधनुषः प्राप्तिः । आ०
 ६१ । ४९ ॥ २५१ । २० ॥
 तस्याग्नेस्सकाशाद्रथप्राप्तिः । आ० २५१ । १० ॥
 तद्ध्वजस्तम्भे हनूमतोऽवस्थानं । आ० २५१ ।
 १६ ॥ व० १५३ । १८ ॥ उ० ५६ । ९ ॥
 तस्याग्नेस्सकाशादक्षयतूणीरप्राप्तिः । आ० ६१ ।
 ५० ॥ २५१ । ४ ॥
 तस्य खाण्डवदाहकाले इन्द्रेण सह युद्धं । आ०
 २५३ ॥
 तस्य कुलिङ्गादिदेशविजयः प्राग्ज्योतिषे भगदत्तवि-
 जयश्च । स० २७ ॥
 तस्य उत्तरदेशविजये अन्तगिरि उल्लूकपुर मोदापुर
 उरगापुर काम्भोज ऋषिकप्रभृतिदेशविजयः ।
 स० २८ ॥
 तस्य किम्पुरुषखण्डविजयः । स० २९ ॥
 तस्य इलावृत केतुमालादिखण्डविजयः । स० २९ ॥
 तस्य सारथिः पूरुः । स० ३६ । ३० ॥
 तस्य श्रीकृष्णेन सारथ्यकरणं । उ० ७ । ३९ ॥
 तेनेन्द्रकीलपर्वते शिवोद्देशेन तपश्चरणं । व० ३७ ।
 ७६ ॥
 तस्य किरातरूपिणा रुद्रेण युद्धं । आ० ३९ ॥
 तत्कृता रुद्रस्तुतिः । व० ३९ । ७४ ॥
 तस्य रुद्रात्पाशुपतास्त्रप्राप्तिः । व० ४० । १५ ॥
 तस्मै यमकुबेरादिभिरस्त्रप्रदानं । व० ४१ ॥
 तस्य देवलोके वासः । तत्र चित्रसेननाम्नो गन्धर्वा-
 द्दान्वर्वविद्याभ्यासश्च । व० ४३ । ३९ ॥
 तेन निवातकवचवधः । व० १७०-१७४ ॥
 तेन हिरण्यपुरवासिनां पौलोमानां कालकेयानां च
 वधः । व० १७५ ॥
 तस्येन्द्रेण कवचकिरीटादिदानं । व० १७६ । ४ ॥

तस्योर्वश्या 'त्वं षण्डो भवे'ति शापदानं । व० ४४ ॥
 तस्य क्लीववेषे नाम बृहन्नलेति । वि० ३ । ४४ ॥
 तस्य दश नामानि । अर्जुनः फल्गुनः जिष्णुः किरीटी
 श्वेतवाहनः बीभत्सुः विजयः पार्थः सव्यसाची
 धनञ्जयः इति । वि० ४३ । १९-३९ ॥
 तस्यैकादशं नाम कृष्ण इति । वि० ४३ । ४१ ॥
 तस्यैकादशनामनिर्वचनानि । वि० ४३ । २६-४१ ॥
 तन्नामकीर्तनफलं । वि० ४३ । ५० ॥
 तेनाध्वसञ्चरणश्रान्ताया द्रौपद्या वहनं । वि० ६ ।
 २६ ॥
 तस्य षण्डवेषपरिग्रहेण विराटनगरप्रवेशः । वि० ११ ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे कर्णआतुर्वधः । कर्णपराजयश्च ।
 वि० ५८ ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे द्रोणपराजयः । वि० ५९ । ९० ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे अश्वत्थामपराजयः । वि० ६० ॥
 भारतमहायुद्धे । क० ५३ ॥ ६७ ॥
 तेन दुश्शासनपराजयः । वि० ६९ । २४ ॥ द्रो०
 ९० ॥
 तेन संमोहनास्त्रप्रयोगः । वि० ६७ । १३ ॥
 तस्य दुर्योधनगमनानन्तरं श्रीकृष्णसाहाय्यवरणार्थं
 द्वारकागमनं । उ० ७ । ९ ॥
 तेन युद्धराहित्येनैव साहाय्यकरणे श्रीकृष्णस्य वरणं ।
 उ० ७ । २३ ॥
 तेन सन्धिविग्रहान्यतरपक्षनिर्धारणे श्रीकृष्णं प्रति
 प्रार्थना । उ० ७७ ॥
 तस्य दुश्शासनेन सह युद्धं । भी० ११० ॥
 तेन भीष्माय बाणमयोपधानसमर्पणं । भी० १२० ।
 ३९ ॥
 तेन पर्जन्यास्त्रप्रयोगेण जलानयनेन भीष्मपिपासा-
 प्रशमनं । भी० १२१ । ११-३६ ॥
 तेन संशप्तकानां वधः । द्रो० २७ ॥ क० १८ ॥
 ४८ ॥ ५५ ॥
 तेन भगदत्तस्य वधः । द्रो० २८-२९ ॥
 तेन रात्रौ व्यम्बकाय श्रीकृष्णोक्तप्रकारेण बलिप्रदानं ।
 द्रो० ७९ ॥

तस्य स्वप्ने श्रीकृष्णेन सह कैलासगमनं । द्रो० ८० ॥
 तस्य पूर्वप्राप्तस्यैव पाशुपतास्त्रस्य पुनः स्वप्ने रुद्रात्प्राप्तिः ।
 द्रो० ८१ ॥
 तेनालायुधनामकराक्षसस्य दुश्शासनस्य च पराजयः ।
 द्रो० ९० ॥
 तेन दुर्योधनपराजयः । वि० ६६ । ४४ ॥
 द्रो० १०३ ॥
 तस्य युद्धं । द्रो० ८८-९४ ॥
 तेन कृपाचार्यपराजयः । द्रो० १४९ ॥
 तेन हयाप्यायनाय समराङ्गणेऽस्त्रप्रयोगेण सरोनि-
 र्माणं । शरमयवेष्टमनिर्माणं च । द्रो० ९९ ॥
 तेनाम्बष्टस्य वधः । द्रो० ९३ । ६५ ॥
 तेन श्रुतायुरश्रुतायुषोर्वधः । द्रो० ९३ । २७ ॥
 तस्य गर्हणं युधिष्ठिरेण कर्णो नाद्यापि हत इति कार-
 णेन । क० ७१ ॥
 तेन कर्णहननकोपायुधिष्ठिरेण श्रीकृष्णाय गाण्डीव-
 दानचोदने युधिष्ठिरवधोद्यमः । क० ७२ ॥
 तेन युधिष्ठिरवधप्रतिनिधितया तद्गर्हणं । क० ७२ ।
 ८० ॥ ७३ । १-३५ ॥
 तेन स्वकृतयुधिष्ठिराधिक्षेपदोषपरिहारायात्मवधोद्यमः ।
 क० ७३ । ३६ ॥
 तेनात्महत्याप्रतिनिधितयाऽऽत्मप्रशंसनं । क० ७३ ।
 ४१ ॥
 तस्य किरीटापहारः कर्णप्रयुक्तेन नागास्त्रेण ।
 क० ९७ । ३३ ॥
 तत्प्रशंसनपूर्वकं वधप्रतिज्ञा कर्णेन । क० ८३ ॥
 तेन कर्णास्त्रे प्रविष्टस्य तक्षकपुत्रस्याश्वसेनस्य वधः ।
 क० ९७ । ४७ ॥
 तेन कर्णपुत्रस्य वृषसेनस्य वधः । क० ९० ॥
 तस्य कर्णेन सह युद्धं । क० ९४-९८ ॥
 तद्रथस्य श्रीकृष्णपादनिपीडनेन भूमौ पञ्चाङ्गुलं
 मज्जनं । क० ९७ । ३० ॥
 तेन कर्णस्य वधः । क० ९८ । ५० ॥
 तद्रथाच्छ्रीकृष्णावरोहणानुपदं हनुमदादीनामपयानं
 तद्रथदाहश्च । श० ६३ । १२ ॥

तेनाश्वत्थामप्रयुक्तब्रह्मास्त्रस्य प्रत्यक्षप्रयोगः । सौ० १४ ॥

तेनाश्वमेधाश्वरक्षणार्थं तदनुसरणं । अश्व० ७२-८५ ॥

तेन भगदत्तात्मजेन यज्ञदत्तेन सह युद्धं तत्पराजयश्च । अश्व० ७५-७६ ॥

तस्य सैन्यवैस्सह युध्यतो हस्तात् गाण्डीवस्याधः-
पतनं । अश्व० ७७ ॥

तस्य वभ्रुवाहनेन सह युद्धे वधः । तद्वधश्रवणमात्रेण चि-
त्राङ्गदाया रणाङ्गणमेत्य प्रलापश्च । अश्व० ७९ ॥

तस्य सञ्जीवनं उल्लप्यानीतसञ्जीवनमार्गना । अश्व० ८१ ॥

तेन जरासन्धपौत्रस्य मेघसन्धेः पराजयः । अश्व० ८३ ॥

तस्य दुर्लक्षणकथनं श्रीकृष्णेन । अश्व० ८९ ॥

तस्य सर्वथादवेषु निहतेषु श्रीकृष्णरामादिषु शरीर-
त्यागपूर्वकं दिवं गतेषु वसुदेवादिपरिसान्त्वनार्थं
द्वारकागमनं मौ० ६ ॥

तस्य म्लेच्छैः पराजयः । मौ० ८ ॥

तस्याधःपतनं महाप्रस्थानगमने । महा० २ ॥

२ अर्जुनः । कार्तवीर्यार्जुनः ।

अर्जुनकः । लुब्धकः । तस्य गौतम्या सह संवादः ।
अनु० १ । १९ ॥

+ अर्जुनवनवासपर्व । आ० २३३-२३८ ॥

+ अर्जुनाभिगमनपर्व । व० १२-३७ ॥

+ अर्थः । द्वितीयः पुरुषार्थः । तस्य दुःखकरत्वं ।
व० २ । ४० ॥ शां० ७१ ॥

तस्य प्रशंसा । व० ३३ ॥ उ० १३५ । ५ ॥
शां० १६५ ॥

तस्य धर्ममूलकत्वं । उ० ३७-४८ ॥

तस्य दासः पुरुषः । भी० ४३ । ४३।५८ । ७२ ।
८४ ॥

+ अर्धचन्द्रव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ५६ ।
११ ॥ क० ८ । २८ ॥

१ अर्यमा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥

२ अर्यमा । अत्रिकृषेः पुत्रः । शां० २०७।१० ॥

अर्वावसुः । रैभ्यः कृषेर्द्वितीयः पुत्रः । स० ४ ।
६ ॥ व० १३७ । १३ ॥ तद्भ्राता परावसुः ।

तेनाज्ञानात्पितुर्हननं । व० १४० । ४ ॥

अलकनन्दा । देवलोकगङ्गा । आ० १८६ ।
२२ ॥

अलका । कुबेरस्य पुरी नलिनी च । आ० ३९ ।
९ ॥ स० १० । ९ ॥ व० १६३ । ११ ॥

अलम्बलः । जटामुरपुत्रो राक्षसः । द्रो० १७५ ।
१३ ॥ घटोत्कचेन हतः । द्रो० १७५ । २४ ॥

अलम्बुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । क० ८८ । १९ ॥

अलम्बुषा । अरिष्टायाः पुत्री अप्सराः । आ०
६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ वि० १४ ।

३२ ॥ अनु० ५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥

तद्दर्शनक्षुभितात् सरस्वतीनद्यां पतितात् दधीचिमहर्षे
रेतसः सारस्वतऋषेरुत्पत्तिः । शा० ५२ । ७ ॥

१ अलम्बुसः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । साल-
किना हतः । द्रो० १४० । १८ ॥

२ अलम्बुसः । दुर्योधनपक्षीयो राक्षसः । महा-
रथः । उ० १६७ । ३३ ॥ वक्रस्य भ्राता ।

द्रो० १०८ । २३ ॥ स्त्री० २६ । ३७ ॥

तस्य युद्धं । भी० ८१-८२ ॥ द्रो० २५ ॥ ९६ ॥

तस्य भीमेन सह युद्धे पराजयः । द्रो० १०८ ॥

तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । भी० ४५ । ४२ ॥

तस्य घटोत्कचेन वधः । द्रो० १०९ । ७५ ॥
क० २ । ४८ ॥

तस्य पाण्डवेयैस्सह युद्धं । भी० १०० ॥

तस्य पराजयोऽभिमन्युना । भी० १०१ ॥

तस्य किर्मीरपुत्रत्वं । द्रो० १०९ । ६१ ॥

१ अलर्कः । सो० वं० यमसभास्थो राजर्षिः
स० ८ । १८ ॥

तस्य इन्द्रियैः सह विवादः । अश्व० ३१ ॥

[सः वत्सस्य पुत्रः काशीशः । तत्पुत्रः संनतिः ।
वायु० ९२ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३२ ॥]

२ अलर्कः । कर्णस्योरुमेदकः क्रिमिः । शां०
३ । १३ ॥

अलायुधः । दुर्योधनपक्षीयो वक्रभ्राता राक्षसः ।
द्रो० ९६ । २७ ॥ शा० २ । ३९ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । द्रो० १६८ । २७ ॥

तस्य भीमसेनेन सह युद्धं । द्रो० १७८ ॥

तस्य घटोत्कचेन हननं । द्रो० १७९ । ३२ ॥

अलोलुपः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥ भी०
६४ । २९ ॥

+ अल्पायुष्यकारणं । अनायुष्यकरशब्दं पश्यत ।

अवन्ती । सेकापरसेकयोर्नर्मदायाश्च दक्षिणतो
विद्यमानो मालवदेशान्तर्गतो देशः । व० ८७।
१ ॥ तस्याधिपती विन्दानुविन्दौ । तयोस्सहदे-
वेन राजसूयदिविजये जयः । स० ३२ । ११

The country of which Ujjain was the
Capital.

[तत्र बलरामकृष्णाभ्यां सान्दीपिन्याचार्याद्विद्या-
भ्यासः ॥ हरि० २ । ३३ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥
भा० १० । ४५ ॥]

अवाकीर्णं । सरस्वतीतीरस्थस्तीर्थविशेषः । शा०
४२ । १२ ॥

१ अविक्षित् । (आविक्षित्) । क्षत्रियः ।
अस्य अश्ववान् इति प्रसिद्धं नाम । सो० वं०
कुरुपुत्रः । तन्माता वाहिनी । तत्पुत्रा अष्टौ ।
परीक्षित् शबलाश्वः आदिराजः विराजः शाल्मलिः
उच्चैश्रवाः भङ्गकारकः जितारिश्चेति । आ०
१०१ । ३८-४० ॥

२ अविक्षित् । (आविक्षित्) । क्षत्रियः ।
सू० वं० करन्धमपुत्रः । तत्पुत्रो मरुतः । अश्व०
४ । १७-२३ ॥

अविज्ञातगतिः । अनिलनामकवसोः पुत्रः ।
तन्माता शिवा । आ० ६७ । २५ ॥

अविन्ध्यः । विभीषणसचिवो राक्षसः । व०
२८१ । ५७ ॥ २९२ । ६ ॥

अविमुक्तं । पुण्यक्षेत्रं । व० ८२ । ७८ ॥

+ अविश्वास्याः । विश्वासानर्हशब्दं पश्यत ।

अविस्थलं । युधिष्ठिरप्रार्थितेषु पञ्चग्रामेष्वन्यतमः ।
उ० ३१ । १९ ॥ ७१ । २३ । ८१ । ७ ॥

अवीचिः । नरकः । अनु० २३० । १६ ॥

+ अव्रतघ्नानि । अष्टौ । उ० ३९ । ७१ ॥

+ अशरीरवाक् । आकाशवाणीशब्दं पश्यत ।

१ अशोकः । (विशोकः) । भीमसेनस्य सूतः
भी० ६४ । ११ । १८ ॥

२ अशोकः । क्षत्रियः । आ० ६८ । १४ ॥

१ अश्मकः । क्षत्रियः । सू० वं० सौदासस्य क-
ल्माषपादस्य भार्यायां मदयन्त्यां वसिष्ठेनोत्पा-
दितः पुत्रः । आ० १२८ । ५० ॥ तन्नामनि-
र्वचनं । आ० १९३ । ४५-४९ ॥

२ अश्मकः । तन्नामकदेशाधिपतिः । स०
७८ । २४ ॥ अभिमन्युना हतः । द्रो० ३७।
२२ ॥

अश्मकुट्टाः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

+ अश्मरीरोगापादकानि कर्माणि ।
अनु० २२० । २०-२३ ॥

अश्मा । ब्राह्मणः । तस्य क्षत्रियधर्मविषये जन-
केन संवादः । शां० २७ ॥

अश्रुतायुः । (अच्युतायुः) । दुर्योधनपक्षीयः
क्षत्रियः । तत्पुत्रो नियुतायुः । अर्जुनेन हतः ।
द्रो० ९३ । ७-२४ ॥

१ अश्वः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥

+ २ अश्वः । अश्वत्वजातिविशिष्टः । तदुत्पत्तिः ।
आ० ६७ । ६८ ॥

तद्वर्णनं कुरुपाण्डवसेनायां । उ० ५६ ॥ द्रो०
२३ ॥

तल्लक्षणानि । व० ६९ । १९ ॥

अश्वकेतुः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । मागधस्य
पुत्रः अमिमन्युना हतः । द्रो० ४८ । ७ ॥

अश्वक्रन्दः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ ।
१८ ॥

अश्वग्रीवः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥

अश्वचक्रः । साम्बेन हतः कश्चन क्षत्रियः । व०
१२१ । १५ ॥

अश्वतरः । सर्पः । आ० ३५ । १० ॥ उ०
१०३ । ९ ॥

अश्वतीर्थं । कान्यकुब्जसमीपस्थः तीर्थविशेषः ।
यस्मिन्नृचीकेन वरुणादेकतः श्यामकर्णानां ह-
यानां सहस्रं प्राप्तं । व० ९३ । ३ ॥ ११६ ।
२७ ॥ The confluence of the Ganges
and the Kalinadi in the district of Ka-
nouj.

+ अश्वत्थः । वृक्षविशेषः । तल्लशंसा । अश्व०
११७ ॥

१ अश्वत्थामा । द्रोणाचार्यस्य पुत्रः । कृपाचार्यस्य
भागिनेयः । तन्माता गौतमी कृपी । आ० ६४।
१४८ ॥ ६८ । ७३ ॥ १४० । ४९ ॥
असंख्येयगुणरथः । उ० १६७ । ३ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १४० । ४९ ॥ द्रो०
१९७ । ३२ ॥

तेन क्षीरप्रतिनिधितया पिष्टोदकपानं । आ०
१४१ । ५२ ॥

तेन कर्णगर्हणं उत्तरगोप्रहणे । वि० ६४ । ३ ॥
तेनार्जुनप्रशंसनं । वि० ६४ । ४ ॥

तेनार्जुनाद्रोणरक्षणं । वि० ५९ । ९३ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । वि० ६० ॥ क० ५३ ॥

तस्य भीमसेनेन सह युद्धं । क० १२ ॥

तस्य सैनापत्ये दुर्योधनेनाभिषेकः । श० ६६ । ३७ ॥

तेन दुर्योधनसमीपे पाण्डववधप्रतिज्ञानं । श०
६६ । ३५ ॥ सौ० ३ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । तेन पाण्डववधश्च । क० ५६ ॥

तेन माहिष्मतीपतेर्नाल्यस्य वधः । द्रो० ३१ ॥

तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । द्रो० १५७ । ५७ ॥

तेन कर्णवधोद्यमः । द्रो० १६० ॥

तेन नारायणास्त्रप्रयोगः । द्रो० २०० । १७ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० २०१ ॥

तस्य शल्यन्यासपूर्वकं रणाङ्गणान्निर्गमनं । द्रो०
२०२ । ४६ ॥

तस्य धृष्टद्युम्नेन सह युद्धं । क० ५८ ॥

तेन दुर्योधनाय पाण्डवैस्सह शमविधानं । क०
९४ । २० ॥

तस्य हृदनिमग्नदुर्योधनसमीपगमनं । श० ३० ।
११ ॥

तेन द्यूककृतबहुकाकवधदर्शनं । सौ० १ ॥

पाण्डवशिबिरद्वारि महाभूतदर्शनं । सौ० ६ ॥

तस्य निन्दा युधिष्ठिरेण । क० ५० । ३३ ॥

तस्याभिप्रवेशः । सौ० ७ । ५५ ॥

तेन पाण्डवशिबिरं प्रविश्य प्रसुप्तजनमारणं । सौ०
८ ॥

तेन शिविरे हताः । धृष्टद्युम्नः उत्तमौजाः युधामन्युः
पञ्चद्रौपदेयाः शिखण्डी इत्यादयः । सौ० ८ ॥

तस्य वधाय द्रौपदीप्रेरितेन भीमेन गमनं । सौ०
११ । २९ ॥ [मा० १ । ७ ॥]

तेन पाण्डववधाय ब्रह्मशिरोस्त्रप्रयोगः । तदेव ऐषी-
कास्त्रं अपाण्डवेयास्त्रं च । सौ० १३ । १८ ॥

[मा० १ । ७ ॥]

तस्मै श्रीकृष्णेन शापदानं । सौ० १६ । १ ॥

तन्मस्तकस्थमणेः पाण्डवैरादानं । सौ० १६ । १६ ॥
[मा० १ । ७ ॥]

२ अश्वत्थामा । मालवेन्द्रस्येन्द्रवर्मणो गजः ।
भीमसेनेन हतः । द्रो० १९१ । १४ ॥ १९४ ।
५५ ॥

अश्वनदी । काचन नदी । यस्यां कुन्ती स्वपुत्रं
कानीनं कर्णं मञ्जूषायां निधायामासृजत् ।

व० ३०९ । ८ ॥ सा चर्मण्वतीनद्यां मिलति ।

व० ३०९ । २६ ॥

१ अश्वपतिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥

२ अश्वपतिः । क्षत्रियः । सावित्र्याः पिता मद्र-
राजः । व० २९४ । ६ ॥

[तस्य भार्या मालती । ब्रह्मवै० प्रकृतिखं० २३ ॥]

अश्वमेघः । यज्ञविशेषः । तत्करणं युधिष्ठिरेण ।

अश्व० ९० ॥ सगरेण । व० १०६ । ११ ॥

तेन ब्रह्महत्यापरिहारः । शां० १५१ ॥

तस्य क्रतुश्रेष्ठत्वं । आ० १२९ । ४६ ॥

[तत्करणप्रकारः विस्तरेण । रा० १ । १४ ॥]

अश्वमेघदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० शतानीक-
पुत्रः । जनमेजयस्य पौत्रः । तन्माता वैदेही ।

आ० ६३ । ८८ ॥

अश्ववान् । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः । अधिकं
अविक्षिच्छब्दे पश्यत । आ० १०१ । ३८ ॥

अश्वशङ्कुः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥

१ अश्वशिराः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
२३ ॥

२ अश्वशिराः । बदरिकाश्रमस्थः ऋषिः । यः
शाश्वतान्वेदान्नित्यशः पठति । शां० १२७ ।
३ ॥

[अयमथर्वाङ्गिरसः पुत्रः । भा० ४ । १ ॥]

अश्वसेनः । सर्पः । तक्षकपुत्रः । खाण्डवदाहे
उर्वरितेष्वन्यतमः । आ० २५३ । ५ ॥ २५४ ।

४७ ॥ शा० ६२ । ३४ ॥

तेन कर्णेनार्जुनं प्रति प्रमुक्तेऽस्त्रे प्रवेशः । क० ९७ ।
१२ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । क० ९७ । ४७ ॥

+ अश्वहृदयं । अश्वशास्त्रं । तद्दानं नलेन ऋतु-
पर्णाय । व० ७५ । १८ ॥

अश्विनौ । देवभिषजौ । बडवारूपधारिण्यां
त्वाष्ट्रां स्वभार्यायां सूर्याज्जातौ । आ० ६७ ।
३५ ॥ [भा० ६ । ६ ॥ ८ । १२ ॥ वराह०

२० ॥ वायु० ८४ ॥ हरि० १ । ९ ॥ ब्रह्म०

६ ॥ पद्म० ५ । ८ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥

शिवपु० उमासं० ३५ ॥]

तयोर्देवेषु शूद्रजातित्वं । शां० २०७ । २६ ॥

ताभ्यां च्यवनाश्रमं प्रति गमनं । व० १२४ । ६ ॥

ताभ्यां पाण्डुभार्यायां माध्यां नकुलसहदेवोत्पत्तिः ।

आ० ६३ । ६६ ॥ १३३ । १८ ॥

तयोः स्तोत्रं । अर्कपत्रभक्षणेनान्धीभूतेनोपमन्युऋ-
षिणा गुरोरापोदस्य धौम्यस्याज्ञया चक्षुःप्राप्त्यर्थं
कृतं । आ० ३ । ५६ ॥

ताभ्यां उपमन्योः चक्षुर्दानं । आ० ३ । ७३ ॥

अश्विनोस्तीर्थं । व० ८१ । १७ ॥

अष्टकः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । ययातिपुत्र्यां
माधव्यां जातः । उ० ११९ । १८—२० ॥

तेन ययार्तिं प्रति कृताः प्रश्नाः । आ० ८२—८४ ॥
[मत्स्य० ३८ ॥]

तत्कृता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ ।
३६ ॥ [तत्पुत्रो लौहिः । हरि० १ । २७ ॥]

+ अष्टमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ८७ ॥ तत्समाप्तिः ।
भी० ९६ ॥

अष्टवसवः । धर्मप्रजापतेर्वसुनाभ्यां दक्षपुत्र्यां
जाताः । ते च धरः ध्रुवः सोमः अहः अनिलः

अनलः प्रत्यूषः प्रभासः इति ॥ आ० ६७ ।

१७ ॥ अहस्य सावित्र इति नामान्तरं ।

अनु० २५५ । १७ ॥

[ते च द्रोणः प्राणः ध्रुवः अर्कः अग्निः दोषः वसुः
विभावसुः इत्यष्टौ । भा० ६ । ६ ॥]

[ते च आपः ध्रुवः सोमः धर्मः अनिलः अनलः
प्रत्यूषः प्रभासः इत्यष्टौ । विष्णु० १ । १५ ॥]

[ते च आपः धरः ध्रुवः सोमः अनिलः अनलः
प्रत्यूषः प्रभासः इत्यष्टौ । हरिवं० १ । ३ ॥]

तेषां वसिष्ठेन शापः । आ० १०२ । १० ॥
१०६ ॥

तेषां गङ्गाया सह भूमावुत्पत्त्यर्थं संवादः । आ०
१०२ । १७ ॥

तेषां पुत्राः भार्याश्च । आ० ६७ । १९ ॥

अष्टाङ्गः । आयुर्वेदस्य कर्ता ऋषिः । स० ११ । २५ ॥

+ अष्टादशदिवसयुद्धारम्भः । श० ९ ॥

१ अष्टावक्रः । ऋषिः कहोलस्य पुत्रः । उद्दाल-
कस्य दौहित्रः । श्वेतकेतोः स्वस्त्रीयः । तन्माता
सुजाता । व० १३४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । व० १३४ । १२ ॥

तस्य जनकराजेन सह विवादः । व० १३५ । २२ ॥

तस्य वरुणपुत्रेण वन्दिना विवादः । व० १३६ । १ ॥

तेन गर्मस्थेन स्वपितुः कहोलस्याध्ययने दोषोद्घाटने
पित्रा तस्मै अष्टावक्रत्वशापदानं । व० १३४ ।
१० ॥

तस्योपाख्यानं स्त्रीस्वभावकथनाय भीष्मेण युधिष्ठिरं
प्रति कथितं । अनु० ५०

तस्य सुप्रभानाभ्या वदान्यऋषिपुत्र्या विवाहोद्यमः ।
अनु० ५० । ११ ॥

तस्य सुप्रभया विवाहः । अनु० ५२ । २१ ॥

तस्य पितुराज्ञया समज्जनघवगाहनेन अवक्रदेह-
प्राप्तिः । व० १३६ । ३९ ॥

तस्य जरतीरूपधारिण्या दिग्देवतया संवादः । अनु०
५० । ५७ ॥

२ अष्टावक्रः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

असमञ्जः । क्षत्रियः । सू० व० सगरस्य पुत्रः ।
तन्माताऽरिष्टनेमिदुहिता सुमतिः । रथ्यायां
क्रीडतो बालकान्गृहीत्वा सरथ्यां क्षिपन्तं यं पिता
विवासयामास । तत्पुत्रोऽशुमान् । व० १०७ ।
८ ॥ [भा० ९ । ८ ॥ रा० १ । ३८ ॥
हरि० १ । १५ ॥ विष्णु० ४ । ४ ॥]

असमञ्जाः । भोजपुत्रः । यः पित्रा पौराणां
हितकाम्यया परित्यक्तः । स० ८६ । ७ ॥
अयं पूर्वोक्तादनन्य इति सगरस्यैव भोज इति
नामान्तरमिति च भाति ।

असिक्री । नदी । भी० ९ । २३ ॥ The
river Chenab (chandrabhaga).

१ असितः । ऋषिः । अस्य देवल इति नामान्तर-
मिति भाति । आ० ५३ । ८ ॥ स० ४ ।
१६ ॥ ११ । २४ ॥ श० ५१ । १ ॥

शा० २३६ । ३ ॥ २८१ । १ ॥

तत्सरणस्य सर्पभयपरिहारकत्वं । आ० ५८ । २३ ॥
[तद्भार्या हिमवतः पुत्री एकपर्णा । हरि० १ । १८ ॥]

२ असितः । मान्धात्रा पराजितः कश्चन क्षत्रियः ।
शा० २८ । ८८ ॥

+ असिः । खड्गशब्दं पश्यत ।

असिलोमा । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥

असुरा । प्राधायाः पुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।
४५ ॥

+ असुराः । दैतेयादयः । तेषां नामानि वंशाश्च ।
आ० ६६ । १७ ॥ शा० २३४ । ४९ ॥

[भा० ६ । १८ ॥ विष्णु० १ । २१ ॥]

तेषां राजवंशे उत्पत्तिः । आ० ६५ । २७ ॥

तेषां युद्धं । आ० १९ ॥ [भा० ८ । १० ॥]

असुरायणः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५६ ॥

असुर्याः । अन्धेन तमसाऽऽवृताः पापिजनप्राप्या
लोकाः । अनु० ११२ । ५ ॥

असूया । दोषः । तस्याः धर्मविघातकत्वं । उ०
३७ । ८ ॥ शा० ९० । २४ ॥

अस्तिः । जरासन्धपुत्री कंसभार्या । तस्या भगिनी
प्राप्तिः (प्राप्तिः) । स० १४ । ३२ ॥

अस्त्रपरीक्षा । कौरवपाण्डवानां द्रोणाचार्येण ।
आ० १४२—१४६ ॥

अहंयातिः । क्षत्रियः । सो० वं० शय्यातिपुत्रः ।
तन्माता त्रिशङ्कुदुहिता वराङ्गी । तद्भार्या कृत-
वीर्यदुहिता भानुमती । तत्पुत्रः सार्वभौमः ।
आ० ६३ । १३ ॥

१ अहः । तीर्थविशेषः । व० ८१ । १०० ॥

२ अहः । अष्टवसुष्वन्यतमः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः ।
तन्माता रता । आ० ६७ । २० ॥ अस्य
सावित्र इति नामान्तरं । अनु० २५५ । १७ ॥

तत्पुत्राः ज्योतिः शमः शान्तः मुनिः इति
चत्वारः । आ० ६७ । २३ ॥

+ अहङ्कारतत्त्वनिरूपणं । अश्व० ४१ ॥
अहल्या । गौतमक्रषिभार्या । सा गुरुदक्षिणां
किं ददानीति पृष्टवन्तमुदङ्कं सौदासपत्न्या विधृते
कुण्डले आनेतुमाज्ञापयामास । अश्व० ५६ ।
२६ ॥

[तत्पुत्रः शतानन्दः । शतानन्दपुत्रः सत्यधृतिः ।
सत्यधृतिपुत्रः शरद्वान् । भा० ९ । २१ ॥]
[तस्याः पिता मुद्गलः । भा० ९ । २१ ॥]
[सा ब्रह्मणो मानसी कन्या । रा० ७ । ३० ॥]
[सा वध्यश्चान्मेनकायां जाता । हरि० १ । ३२]
[तद्भ्राता दिवोदासः । भा० ९ । २२ ॥ हरि० १ ।
३२ ॥]

तस्याः वर्षणमिन्द्रेण । उ० १२ । ६ ॥ शां० ३५१ ।
२३ ॥ [रा० १ । ४८ ॥ ७ । ३० ॥]

[तस्याः कथा । ब्रह्मपु० ८७ ॥]

अहल्याहृदः । तीर्थं । व० ८२ । १०९ ॥

+ अहिंसाप्रशंसा । आ० ११ । १३ ॥
व० ३१५ । ८ ॥ उ० ३३ । ५९ ॥ अनु०
१७५ ॥ १७८ । ४० ॥ २१३ ॥

अहिच्छत्रं । (आहिच्छत्रं) । उत्तरपाञ्चालदेशः ।
द्रुपदाद्रोणाचार्येणापहृतः । आ० १४८ । ८१ ॥
Ramnagar—twenty miles west of Bereli.
It was the capital of North-Panchala,
in Rohilkhand.

अहिर्बुध्नयः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
२ ॥

आ.

आकर्षाः । देशः । तत्रत्या जनाश्च । स० ३७ ।
१४ ॥

आकाशः । पञ्चमहाभूतेष्वन्यतमः । तद्रूपनिरू-
पणं । व० २१५ । ७ ॥ भी० ५ । ६ ॥
शां० २५८ । ३ ॥ २६१ । ७ ॥ अनु०
२४५ । २९ ॥

आकाशगङ्गा । वदरीप्रभवा नदी । आ० २ ।
३७६ ॥ व० १४४ । ४ ॥

+ आकाशवाणी । अशरीरवाक् । भरतजनन-
समये शकुन्तलां प्रति । आ० ९८ । ५६ ॥
शकुन्तलाया अङ्गीकरणीयत्वे दुष्यन्तं प्रति ।
आ० १०० । १ ॥ युधिष्ठिरजननसमये ।
आ० १२९ । २२ ॥ अर्जुनजननसमये ।
आ० १३२ । १८ ॥ अश्वत्थाम्नो जननसमये ।
आ० १४० । ५० ॥ द्रौपद्या जननसमये ।
आ० १४९ । ६५ ॥ युधिष्ठिरं प्रति गन्धमा-
दनस्य दुर्गमत्वे । व० १५७ । १३ ॥ श्रीकृ-
ष्णस्याप्रपूजने सहदेवं प्रति । स० ६२ । ७ ॥

आग्नेयः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥

आग्नेयास्त्रं । अग्निदेवताकमलं । तत्प्रयोगोऽर्जु-
नेनाङ्गारपर्णं प्रति । आ० १८६ । ३१ ॥

तत्प्रयोगोऽश्वत्थाम्ना पाण्डवान्प्रति । द्रो० २०२ ॥

आग्रयणः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १३ ॥

आङ्गिरसी । काचन ब्राह्मणी या स्वेन सह मैथुन-
धर्मस्यस्य भर्तुर्वधात् (सौदासं) कल्माषपादं त्वं
तव भार्यया सह मैथुनसमये मरिष्यसीत्यशपत् ।
आ० १९८ । २४ ॥

आङ्गी । सो० व० अपराचीनपुत्रस्य अरिहस्य
भार्या । तत्पुत्रो महाभौमः । आ० ६३ । १८ ॥

आङ्गिकः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । ५४ ॥

आचारः । बहूनां प्रेक्षावतामाचरणं । तस्य
धर्मत्वं । शा० १३२ । १५ ॥ अनु०
१६१ । ६-९ ॥

१ आचार्यः । गुरुः । तल्लक्षणं । अश्व० ११० ।
५९ ॥ तन्महिमा । शां० १०८ । २३-२८ ॥

२ आचार्यः । द्रोणाचार्यः । आ० १४४ । २२ ॥

आचार्यपुत्रः । अश्वत्थामा । आ० १५५ । १६ ॥

आजगरः । यदृच्छोपागतेन तुष्टः कश्चन ब्राह्मणः ।
तस्य प्रह्लादेन संवादः । शां० १७७ ॥ [भा०
७ । १४ ॥]

+ आजगरपर्व । व० १७८—१८३ ॥

आजगरप्रश्नाः । अगस्त्यशापेनाजगरत्वं प्राप्तेन
नहुषेण युधिष्ठिरं प्रति कृताः प्रश्नाः । व०
१८२ ॥

आजगवं । पृथुराजस्य धनुः । द्रो० ६९ । ३० ॥

+ आततायी । वधोद्यतः । तद्धननस्य न्याय्यत्वं ।

भी० १०७ । १०१ ॥ शां० १५ । ५५ ॥

१ आत्रेयः । ऋषिः । वामदेवस्य शिष्यः । व०
१९५ । ४६ ॥

२ आत्रेयः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्यो ब्रह्मर्षिः ।

आ० ५३ । ८ ॥ शां० ४६ । ८ ॥ [अयं

कौषारवो ब्रह्मर्षिः । तेन विदुराय ज्ञानोपदेशः ।
भा० ३ ॥]

३ आत्रेयः । हंसरूपी संचरन्कश्चन ऋषिः । तेन
साध्यान्प्रति नीतिकथनं । उ० ३६ ॥

आत्रेयाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

आत्रेयी । नदी । स० ९ । २६ ॥

+ आत्मप्रशंसा । तस्या आत्मवधप्रतिनिधित्वं ।
क० ७३ ॥

+ आत्मरक्षणस्य कर्तव्यत्वं । शां०
१३१ । १४१ ॥

+ आत्मश्राद्धकरणं वराहेण । शां० ३५५ । १४

आदित्यः । सूर्यशब्दं पश्यत ।

आदित्यकेतुः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । भी० ८८ । २८ ॥

आदित्यतीर्थं । श० ५० । १६ ॥

+ आदित्यहृदयं । आ० १८९ । २४ ॥

आदित्याः । कश्यपपुत्राः अदित्यां जाताः द्वादश ।

ते च धाता मित्रः अर्यमा शक्रः वरुणः अंशः

भगः विवस्वान् पूषा सविता त्वष्टा विष्णुः इति ।

आ० ६६ । १४ ॥ १३२ । ४८ ॥ शां०

२०७ । १७ ॥ अंशः भगः मित्रः वरुणः धाता

अर्यमा जयन्तः भास्करः त्वष्टा पूषा इन्द्रः विष्णुः

इति । अनु० २५५ । १५ ॥ [विष्णु० १ ।

१५ ॥ भा० ६ । ६ ॥]

[तेषां भार्याः पुत्राश्च । भा० ६ । १८ ॥]

आदित्याश्रमः । क्षेत्रविशेषः । व० ८१ । १८४ ॥

आदिराजः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः

पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥

आदिशेषः । शेषशब्दं पश्यत ।

आधिरथिः । कर्णशब्दं पश्यत ।

आधूर्तरजाः । (अमूर्तरयः) । गयराजस्य

पिता । व० ९३ । १९ ॥

आनर्ताः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥ Guze-
rat and part of Malwa.

आनुः । अनुशब्दं पश्यत ।

आनुशंस्यं । गुणः । अनु० ११ ॥

आन्ध्रकाः । कृष्णागोदावर्योर्मध्ये विद्यमानो देशः ।

भी० ९ । ४९ ॥ The country between
Godavery and Krishna.

१ आपः । जलशब्दं पश्यत ।

२ आपः । अकारान्तोऽयं शब्दः । अग्निविशेषः ।

तस्य भार्या मुदिता । व० २२४ । १ ॥

आपगा । काचन नदी । व० ८१ । ६८ ॥

क० ३७ । २० ॥ The Ayuk-nadi to
the west of the Ravi in Punjab.

+ आपत् । विपत् । तदर्थं धनरक्षणं । आ०

१७२ । ३५ ॥

तस्याः पात्रं । उ० ३२ । २६ ॥

+ आपद्धर्मपर्व । शां० १३१—१७२ ॥

आपवः । वसिष्ठः । आ० १०५ । १०६ ॥

आपस्तम्बः । भृगुवंशोत्पन्नो ब्रह्मर्षिः । व० २९९ ।

१८ ॥ [मत्स्य० ७ ।]

[तस्य भार्या अक्षसूत्रा । तत्पुत्रः कर्किः । ब्रह्म० १३० ॥]

आपोदः । (आयोदः) । धौम्यनामा ब्रह्मर्षिः ।

तस्य त्रयः शिष्याः । उपमन्युः आरुणिः बैदः

इति । आ० ३ । २१ ॥

आभीराः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

आम्बिकेयः । धृतराष्ट्रः । आ० १६२ । ७६ ॥

आयतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भाता । आ० ६९ । ३३ ॥

१ आयुः । क्षत्रियः । सो० वं० ऐलस्य पुरुरवसः
पुत्रः । उर्वश्यां जातः । तद्भातरः पञ्च । धीमान्
अमावसुः दृढायुः वनायुः शतायुः इति । तद्भार्या
स्वर्भानवी । तत्पुत्राः नहुषः वृद्धशर्मा रजिः गयः
अनेनाः इति । अयं शब्दः उकारान्तः सकारा-
न्तश्च । आ० ६३ । ५ ॥ ६९ । २९ ॥

[तस्य वंशः । हरि० १ । २८ ॥ ब्रह्म० ११ ॥
वायु० ९२ ॥ भा० ९ । १७ ॥]

२ आयुः । मण्डूकराजः । व० १९५ । ३२ ॥

+ ३ आयुः । पुरुषस्य जीवितकालः । तद्वृद्धिका-
रणं । उ० ३९ । ५३ । ७५ ॥ अनु० १६१ ॥

तद्भासकारणं । अनायुष्यकरशब्दं पश्यत ।

+ आयुधग्रहणमर्जुनेन । आ० २३३ ॥

+ आयुधनिक्षेपः शमीवृक्षे । वि० ७ ॥

आयुर्वेदः । ऋषिः । स० ११ । २५ ॥

आयुष्यकराणि कर्माणि । अनु० १६१ ॥

आयोदः । आपोदशब्दं पश्यत ।

आरद्वाः । देशः । बाह्वीकशब्दं पश्यत । भी०
९० । ३ ॥ द्रो० १९४ । १३ ॥ The
Province of Punjab.

तेषां निन्दा । क० ३७ ॥

आरणेयः । शुकाचार्यः ।

+ आरणेयपर्व । व० ३१२-३१५ ॥

+ आरण्यकं । उपनिषद्विशेषः । उ० १७५ ।
३९ ॥

१ आरुणिः । ऋषिः । आपोदस्य शिष्यः । तस्य
उद्दालक इति प्रसिद्धं नाम । आ० ३ । २३ ॥

२ आरुणिः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

३ आरुणिः । विनतायाः पुत्रः । आ० ६६ ।
४०

आरुषी । भृगुपुत्रस्य च्यवनस्य भार्या मनुपुत्री
तत्पुत्र और्वः । आ० ६७ । ४६ ॥

आर्चीकः । पर्वतः । व० १२६ । १६ ॥

आर्जयः । (आर्जवः) । क्षत्रियः । शकुने-
रनुजः । धृतराष्ट्रस्य श्यालः । इरावता हतः ।
भी० ९० । ३० ॥

आर्जुनिः । अभिमन्युः । भी० ५५ । १५ ॥

आर्तायनिः । ऋतायननाम्नो मद्राधिपस्य पुत्रः
शल्यः । भी० ६२ । १४ ॥

आर्त्तिमान् । ऋषिः । यस्य स्मरणमात्रेण सर्प-
बाधा नश्यति । आ० ५८ । २३ ॥

आर्द्रकः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
विष्वगश्वस्य पुत्रः । तत्पुत्रो युवनाश्वः । व०
२०५ । ३ ॥

आर्यकः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥ १३८ । ३४ ॥
उ० १०३ । ११ ॥ १०४ ॥

आर्यावर्तः । विन्ध्यहिमवतोर्मध्ये विद्यमानो देशः ।
शां० ३३३ । १५ ॥

आर्यशृङ्गिः । बकस्य ज्ञातिः राक्षसः । दुर्योधन-
पक्षीयः । तेन इरावतो वधः । भी० ९० ॥

तस्य युद्धं । भी० १०१ । १११ ॥

अयमेवालम्बुस इति भाति । द्रो० १०९ । ४८ ॥
अयमलम्बुसादन्य इत्यपि भाति । शा० २ । ३९ ॥

१ आर्त्तिषेणः । गन्धमादनपर्वतस्थे कस्मिंश्चिदा-
श्रमे वसत्राजर्षिः । पाण्डवैस्तत्समीपगमनं । व०
१५९-१६१ ॥

२ आर्त्तिषेणः । कृतयुगे भवः कश्चन राजर्षिः ।
पश्चात्तपश्चर्यया ब्राह्मणोऽभूत् । स० ८ । १४ ॥
शा० ४० । ३६ ॥ ४१ । ३ ॥

आलम्बः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२० ॥

आलम्बायनः । इन्द्रस्य सखा । तेन रुद्रमाहा-
त्म्यकथनं । अनु० ४९ । ५ ॥

+ आलस्यं । दुर्गुणः । तस्यानर्थकारणत्वं । शां०
११२ ॥

आवसथ्यः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ५ ॥

आविक्षित् । अविक्षिच्छब्दं पश्यत ।

आविक्षितः । क्षत्रियः । मरुतः । शां० २८ ।
१७ ॥

आशा । वृष्णा नाम दुगुणः । तस्या निन्दा ।
आ० ६९ । ५३ ॥ ७९ । १२ ॥ १२४ ।
२ ॥ ७० ३९ । ८५ ॥ ४० । ८ ॥ ६४ ।
१६ ॥ शां० १२५—१२८ ॥ १७३ । ५७ ॥
१७६ ॥ २८२ ॥

१ आशावहः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १।५५ ॥

२ आशावहः । द्रौपदीस्वयंवराधर्मागतः कश्यप
यादवः । आ० २०१ । १९ ॥

आश्माकी । प्राचीन्वतो भार्या यादवी । तत्पुत्रः
शय्यातिः । आ० ६३ । १२ ॥

+ आश्रमाः । चत्वारः ब्रह्मचर्यप्रभृतयः । तेषां
धर्माः । आ० ८५—८६ ॥ शां० ६०—६५ ॥
१८९ ॥ २४० ॥ २४१ ॥ २४८—२५१ ॥
अनु २०८ ॥ अश्व० ४५—४७ ॥

आश्राव्यः । ऋषिः । इन्द्रसभायां । स० ७ । १८ ॥

आश्वलायनः । विश्वामित्रपुत्रो ब्रह्मर्षिः । अनु०
७ । ५४ ॥

आसुरव्यूहः । कौरवसैन्ये भीष्माचार्येण निर्मितः ।
भी० १०८ । १६ ॥

आसुरायणः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः ।
अनु० ७ । ५६ ॥

आसुरिः । ऋषिः । कपिलस्य शिष्यः । तयो-
स्संवादः । शां० ३२६—३२८ ॥

आस्तिकः । आस्तीकशब्दं पश्यत ।

आस्तीकः । जरत्कारुनाम्नः ऋषेः तत्सनाम्न्यां
वासुकिस्वसरी जातः पुत्रः । आ० ११।१९ ॥
१५—१६ ॥ ३८ ॥ ४८ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १३ । ९ ॥ १६ । १ ॥ ३८ ।
१४ ॥ ४८ ॥ [देवीभा० २ । १२ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । आ० ४८ । २० ॥

तस्य जनमेजयसर्पसत्रगमनं । आ० ५४ । २४ ॥

तेन जनमेजययज्ञप्रशंसनं । आ० ५५ ॥

तस्मै जनमेजयेन अभीष्टदानकथनं । आ० ५८ ।
९ ॥

तन्नामस्मरणस्य सर्पभयपरिहारकत्वं । आ० ५८ ।
२४ ॥

आस्तीकपर्व । आ० १३—५८ ॥

आहिच्छत्रं । अहिच्छत्रशब्दं पश्यत ।

आहुकः । [उग्रसेनस्य पिता । भा० ९ । २४ ॥
विष्णु० ४।१४ ॥] स० ४ । ३६ ॥

तस्य शतं पुत्राः । स० १४ । ५९ ॥

तेन द्वारकारक्षणं साल्वयुद्धसमये । व० १५ ।
२२ ॥

इ.

इक्षुला । नदी । भी० ९ । १७ ॥

इक्षुमती । सांकाश्यसमीपस्था नदी । आ० ३ ।
१४१ ॥ The river Kali-nadi in the
District of Rohilkhand.

इक्ष्वाकुः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनुपुत्रः ।
आ० ६९ । १८ ॥ [तस्योत्पत्त्यादिकथा ।
भा० ९ । ६ ॥ हरि० १ । ११ ॥ रा० ७ ।
७९ ॥]

तद्वंशकथनं । व० २०५ ॥ अनु० २ । ५ ॥
अश्व० ४ । २ ॥ [हरि० १ । ११ ॥ रा०
१ । ७० ॥ २ । ११० ॥ भा० ९ । ६ ॥
विष्णु० ४ । १ ॥ ब्रह्म० ७ ॥ शिवपु०
उमासं० ३७—३९ ॥]

तस्य कालयमधर्मादिभिः संवादः । शां० १९७ ॥

इध्मवाहः । ऋषिः । अगस्त्यस्य पुत्रः । तन्माता
लोपामुद्रा । तस्य दृढस्युरिति नामान्तरं । व०
९७ । ३३ ॥

इन्द्रः । देवराजः । पुरंदरः । तस्यभार्या शची ।
तस्य पुत्रो जयन्तः । तत्स्तुतिः कद्रुकृता ।
आ० २५ । ७ ॥

तत्स्तुतिः उत्तकृता । आ० ३ । १४८ ॥

तस्योत्पातप्रादुर्भावः । आ० ३० । ३२ ॥
 तेन बालखिल्यानामपहासः । आ० ३१ । ८ ॥
 तन्नाशाय बालखिल्यक्रुषिर्मर्यज्ञकरणं । आ० ३१ ।
 ११ ॥
 तेन सर्पाणां सकाशादमृतप्रत्यानयनं । आ० ३४ ।
 २३ ॥
 तेन भूमाववर्तु श्रीमन्नारायणं प्रति प्रार्थना । आ०
 ६५ । ५२ ॥
 तत्समावर्णनं नारदेन युधिष्ठिरसमीपे । स० ७ ॥
 तदागमनमिन्द्रकीलपर्वतेऽर्जुनं प्रति । व० ३७ ।
 ७८ ॥
 तस्य दमयन्तीस्वयंवरगमनं । व० ५१ । २६ ॥
 तस्यागमनं गन्धमादनपर्वते पाण्डवसमीपे । व०
 १६७ । ७ ॥
 तेन रावणेन सह युध्यमानाय रामाय मातल्यधिष्ठित-
 स्वरथप्रेषणं । व० २९१ ॥
 तेन विश्वरूपाचार्यहननं । उ० ९ । २३ ॥ [भा०
 ६ । ९ ॥]
 तस्य विश्वरूपाचार्यहनननिमित्तकब्रह्महत्याप्राप्तिः ।
 उ० ९ । ४५ ॥
 तस्य वृत्रासुरवधाद्ब्रह्महत्याप्राप्तिः । उ० १० ।
 ४१ ॥ शां० २८८ ॥ अश्व० ११ । १४ ॥
 [भा० ६ । १२ ॥ पद्म० २ । २४ ॥ ५ ।
 १९ ॥ रा० ७ । ८५ ॥]
 [तस्य दुर्वाससः शापेन राज्यभ्रंशः । पद्म० ३ ।
 ८ ॥ ब्रह्मवै० प्रकृतिसं० ३६ ॥]
 तस्य पद्मनाले प्रच्छन्नं वासः । उ० १४ । १० ॥
 तेन कर्णस्य कवचकुण्डलभिक्षणं । आ० ६८ ।
 १४४ ॥ व० ३११ ॥
 तेन नमुचिवधः । श० ४४ । ३३ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सह सान्त्वगुणस्य श्रैष्ठ्ये संवादः ।
 शां० ८४ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सह शत्रुजयोपायविषये संवादः ।
 शां० १०३ ॥

तस्य महालक्ष्म्या संवादः । शां० २३२ ॥
 तस्य नमुचिना सह भगवदनुचिन्तनस्य श्रेयस्साधन-
 तायां संवादः । शां० २३३ ॥
 तस्य महाबलिना संवादः । शां० २३० ॥ २३२ ॥
 तस्य मान्धात्रा सह राजधर्मविषये संवादः । शां०
 ६३ ॥
 तस्याम्बरीषेण सह युद्धस्य स्वर्गप्रापकतायां संवादः
 शां० ९८ ॥
 तेन प्रह्लादे शिष्यत्वमृद्धा तदीयसच्छीलादीनां अप-
 हारः । शां० १२४ ॥
 तस्य प्रह्लादेन सह सच्छीलस्य धर्मादिप्रतिपादकत्वे
 संवादः । शां० १२४ ॥ २२९ ॥
 [तस्य बृहस्पत्यपमानेन राज्यभ्रंशः । भा० ६ । ७ ॥
 स्कान्दपु० केदारखं० ९ ॥]
 तस्याभिना सह ब्राह्मणानां पतिव्रतानां च माहात्म्ये
 संवादः । अनु० १४ ॥
 तमुद्दिश्य मतङ्गेन ब्राह्मण्यप्राप्तये तपःकरणं ।
 अनु० ४ ॥
 तस्य शम्बरेण सह ब्राह्मणमाहात्म्ये संवादः । अनु०
 ७१ ॥
 तस्य शुकपक्षिणा सह आनृशंस्यविषये संवादः ।
 अनु० ११ ॥
 तस्य मातलिना सह सकलसेव्यताप्रयोजकगुणविषये
 संवादः । अनु० ११ ॥
 तत्कृता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ । ४४ ॥
 तस्य धृतराष्ट्ररूपधारिणा गौतमेन संवादः । अनु०
 १५९ ॥
 तदीयवज्रायुधस्तम्भनं संवर्तेन । अश्व० १० ॥
 तेन च्यवनमारणाय वज्रायुधोद्यमनं । च्यवनेन तद्वा-
 हुस्तम्भनं च । व० १२५ ॥
 तन्मारणाय च्यवनेन मदनामककृत्यासर्जनादिकथा ।
 व० १२६ ॥
 तेनामृतदानविषये उदङ्मन्त्रधेर्वधनं । अश्व० ५५ ॥

इन्द्रकीलः । पर्वतः । तत्रार्जुनेन रुद्रमुद्दिश्य तपः-
करणं । व० ३७ ॥

इन्द्रजित् । रावणपुत्रो राक्षसः । व० २८६ ॥

तस्य वधो लक्ष्मणेन । व० २९० ॥

इन्द्रतापनः । दैत्यः । स० ९ । १९ ॥

इन्द्रतीर्थम् । श० ४९ । १८ ॥ ५० । १ ॥

१ **इन्द्रद्युम्नः** । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स०
६१ । ६ ॥

२ **इन्द्रद्युम्नः** । ऋषिः । व० २६ । २२ ॥

३ **इन्द्रद्युम्नः** । क्षत्रियः । स० ८ । २१ ॥ भूमौ
तस्य कीर्त्यभावाद्देवैः स्वर्गाद्भंशितः । पुनर-
कूपारनाम्ना कच्छपराजेन ख्यापितां तत्कीर्तिं
विज्ञाय देवदूतैः स्वर्गं प्रापितः । व० २०२ ॥

४ **[इन्द्रद्युम्नः]** । पाण्डवो वैष्णवो राजाऽगस्त्यऋषि-
शापाद्भजेन्द्रत्वं प्रापितः । ग्राहग्रन्थो हरिणा मोचि-
तश्च । भा० ८ । ४ ॥] अयं पूर्वोक्तैष्वन्यत-
मोऽन्यो वेति न ज्ञायते ।

इन्द्रद्युम्नसरः । तृतीयेन्द्रद्युम्नकृतदानोदकनिर्मितं
सरः । यस्मिन्नकूपारनामा कच्छप उवास । आ०
१२४ । ५१ ॥ व० २०२ । ७ ॥

इन्द्रद्रुमिः । ऋषिः । शां० २४० । १८ ॥

+ **इन्द्रध्वजोत्सवः** । उपरिचरवसुकृतः । आ०
६४ ॥

इन्द्रप्रस्थः । हास्तिनपुरसमीपस्था पाण्डवराजधानी ।
विश्वकर्मणा तन्निर्माणं पाण्डवानां तत्र गमनं च ।
आ० २२७ ॥ The old Delhi on the
banks of the river Jumna.

तत्र श्रीकृष्णपौत्रस्य वज्रस्य राज्याभिषेकः । मौ०
८ । ७३ ॥

तस्मान्मगधदेशमार्गः । स० २० । २६-३० ॥

इन्द्रमार्गः । क्षेत्रं । व० ८१ । १८१ ॥

इन्द्रवर्मा । मालवः क्षत्रियः । यस्य गजोऽश्व-
त्थामनामा भीमसेनेन हतः । द्रो० १९१ । १४ ॥

इन्द्रलोकाभिगमनपर्व । व० ४२-४८ ॥

१ **इन्द्रसेनः** । पाण्डवानां दूतः । स० १३
५० ॥ ३६ । ३० ॥ व० २७० ॥ स्त्री०
२६ । २५ ।

तस्य पाण्डवैर्द्वारिकां प्रति प्रेषणं । वि० ५ ॥

२ **इन्द्रसेनः** । नलराजस्य पुत्रः । व० ५४ । ४९ ॥

३ **इन्द्रसेनः** । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयस्य ज-
नमेजयस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४३ ॥

४ **इन्द्रसेनः** । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । द्रो०
१५७ । १२२ ॥

१ **इन्द्रसेना** । नालायनीशब्दं पश्यत ।

२ **इन्द्रसेना** । नलराजस्य पुत्री । तन्माता दम-
यन्ती । व० ५४ । ४९ ॥

इन्द्राणी । इन्द्रस्य भार्या शची । तया स्वसङ्गमं
प्रार्थितवन्तं नहुषं प्रति समयकरणं । उ० १५ ॥

इन्द्राभः । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४७ ॥

+ **इन्द्रियाणि** । चक्षुरादीनि । तेषां गुणाः ।
अश्व० २२ ॥

तन्निग्रहस्यावश्यकत्वं । उ० ३३ । ८४ ॥ शां० २५६
तेषां मनसा विवादः । अश्व० २३ ॥

तन्निग्रहस्य कष्टसाध्यत्वं । भी० २६ । ६० ॥

तद्विषयाणां तदभिमानिदेवतानां च कथनं । शां०
३१८ ॥

इन्द्रोतः । शौनकनामा ऋषिः । तेन चतुर्थस्य
जनमेजयस्य ब्रह्महत्याया अश्वमेधयाजनेनाप-
नोदनं । शां० १४९-१५१ ॥ [हरि० १।३०॥]

१ **इरा** । अप्सराः । स० १० । १२ ॥

२ **इरा** । कश्यपप्रजापतिभार्या । स० ११ । ३९ ॥
तत्पुत्र्यस्त्रिभुवः वृक्षाणां वनस्पतीनां वीरुषां च
मातरः । आ० ६७ । ६९ ॥

इरावती । नदी । स० ९ । २३ भी० ९ ।
१६ ॥ क० ३७ । २७ ॥

इरावान् । अर्जुनस्य नागकन्यायामुल्लूक्यां जातः
पुत्रः । आ० ६३ । ८० ॥ २३४ । ३५ ॥

तेन शकुनिभ्रातृणां षण्णां वधः । भी० ९० ।
३०-५० ॥

तस्य वधः आश्चर्यशृङ्गिणा राक्षसेन । भी० ९० । ८० ॥

इला । वैवस्वतमनोरपत्यं । आ० ६३ । ४ ॥

६९ । १९ ॥ तत्पुत्रः बुधाज्जातः पुरुरवाः ।

आ० ६९ । २१ ॥ [हरि० १ । १० ॥

ब्रह्म० ७ ॥ मत्स्य० ११ ॥ भा० ९ । १ ॥]

इलावृतः । जम्बूद्वीपस्यः खण्डः । स० २९ ।

१२ ॥ भी० ६ । ३८ ॥

तद्विजयोऽर्जुनेन । स० २९ ॥

इलिलः । क्षत्रियः । सो० वं० त्रस्रोः पुत्रः ।

तन्माता कालिन्दी । तद्धार्या रथन्तरी । आ०

६३ । २८ ॥ तस्य इलिन इति त्रस्रोः तंसुरिति

च नामान्तरं । आ० ८८ । १५ ॥

तत्पुत्राः पञ्च । दुष्यन्तः शूरः भीमः प्रवसुः वसुः

इति । आ० ८८ । १७ ॥

इल्वलः । दैत्यः । वातापेज्येष्ठो भ्राता । व०

९४ । ४ ॥ ९६ । २० ॥ [रा० ३ । ११ ॥

सः हिरण्यकशिपोर्भागिनेयः । मत्स्य० ६ ॥ हिर-

ण्यकशिपुपुत्रस्य द्वादस्य पुत्रः । भा० ६ । १८ ॥]

तस्यागस्त्येन भस्मीकरणं । व० ९७ । २३ ॥

तस्य पुरी मणिमती । व० ९४ । ४ ॥

[तस्य पुत्रो बल्वलः । बलरामेण हतः । भा० १० ।
७९ ॥]

इषीकः । ब्राह्मणः । गङ्गातीरवासिनं यं शिखण्डी

स्वस्य पुंस्त्वप्राप्त्यर्थं पर्यचरत् । आ० ११० ।

२३ ॥

इषीकास्त्रं । (ऐषीकास्त्रं) । अश्वत्थाम्ना पाण्ड-

वविनाशाय विसृष्टमस्त्रं । इदमेवापाण्डवे-

यास्त्रं । सौ० १३ । १८-१९ ॥

इषुपात् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥

ई.

ईजिकाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

ईलिनः । क्षत्रियः । सो० वं० तंसोः पुत्रः । आ०

८८ । १५ ॥ विशेषं इलिलशब्दे पठ्यत ।

१ ईश्वरः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । ३ ॥

२ ईश्वरः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।

तन्माता पौष्टी । आ० ८८ । ४ ॥

उ.

उचथ्यः । अग्निविशेषः । व० २२१ । ३३ ॥

उग्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन

हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

उग्रकर्मा । साल्वराजः । भीमेन हतः । क० २ । ४४ ॥

१ उग्रश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

२ उग्रश्रवाः । रोमहर्षणपुत्रः सौतिः । पौराणिकः ।

आ० १ । ५ ॥

१ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

२ उग्रसेनः । स्वर्मानोरंशः कश्चन क्षत्रियः ।

आ० ६८ । १३ ॥

३ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवपौत्रस्य

परीक्षितः पुत्रः । जनमेजयस्य भ्राता । आ०

३ । १ ॥

४ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० कंसस्य पिता ।

स० २३ । ४ ॥ [आहुकस्य पुत्रः । तद्भ्राता

देवकः । भा० ९ । २४ ॥ विष्णु० ४ । १४ ॥]

तस्य राज्याभिषेकः श्रीकृष्णेन । स० ५३ । ३३ ॥

५ उग्रसेनः । कश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवग-

न्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

उग्रायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९९ ॥

उचथ्यः । (उतथ्यः) । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः

तस्य भ्रातरौ बृहस्पतिः संवर्तश्च । आ० ६७ ।

५ ॥ अनु० १३२ । ४२ ॥

तस्य भार्या ममता । पूर्वमेव उचथ्येनाहितगर्भाया-

स्तस्या बृहस्पतिना धर्षणं । आ० ११३ । ९ ॥

शां० ३५० । ५० ॥ तस्यां उचथ्यवीर्याज्जातः

पुत्रो दीर्घतमाः । आ० ११३ । २२ ॥ [तस्यां

बृहस्पतिविर्यजो भरद्वाजः । भा० ९ । २० ॥
विष्णु० ४ । १९ ॥ मत्स्य० ४९ ॥]

तस्यान्या भार्या सोमपुत्री भद्रा । अनु० २५९ ।
१० ॥ तामपहृतवतो वरुणस्य प्रतिकारार्थं उच-
ध्येन समुद्रशोषणं । अनु० २५९ । २३ ॥
तस्य मान्धात्रा सह क्षात्रधर्मविषये संवादः । शां०
९० ॥

१ उच्चैःश्रवाः । क्षीरसमुद्रे अमृतमथनसमये उत्पन्नः
इन्द्रस्याश्वः । आ० १८ । ५१ ॥
तस्य दर्शनं कद्रूविनताभ्यां । आ० १७ । १ ॥ २१ ॥
तद्वालस्य कद्रूपुत्रैः सर्पैः कृष्णीकरणं । आ० २० ।
६ ॥ २२ । ३ ॥

२ उच्चैःश्रवाः । दाशराजः । चतुर्थ्याः सत्यवत्याः
पोषकः पिता । आ० १०७ । १०५ ॥

३ उच्चैःश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ४१ ॥
तद्भ्रातरः परीक्षितभृतयः सप्त । प्रथमे अविक्षि-
च्छब्दे द्रष्टव्याः ॥

उच्छिखः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

उज्जयनः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५८ ॥

उज्जयन्तः । सुराष्ट्रेषु प्रभाससमीपस्थः पर्वतः ।
व० ८६ । २१ ॥ Mount Girnar, close
to Junagar in Kathiawar.

उज्जानकः । तीर्थं । व० १३२ । १७ ॥
A sacred place on the river Indus imme-
diately west of Kashmir.

१ उच्छवृत्तिः । ऋषिः । तस्योपाख्यानं । शां०
३६२-३६३ ॥

२ उच्छवृत्तिः । ब्राह्मणः । तस्य सक्तुप्रस्थ इति
नामान्तरं । अश्व० ९२ । ६ ॥

उतथ्यः । उचथ्यशब्दं पश्यत ।

उत्कलाः । कलिङ्गदेशादुत्तरतो विद्यमानो देशः ।
Orissa.

उत्कोचकः । तीर्थं । तत्र तपस्यतो धौम्यस्य पा-
ण्डवैः पुरोहितत्वेन वरणं । आ० १९९ । २ ॥

× उत्क्रमणं । मरणं । तत्स्थानविशेषेण फलवि-
शेषः । शां० ३२२ ॥

उत्तङ्कः । (उदङ्कः) । ऋषिः । वैदशिष्यः ।
आ० ३ । ८३ ॥ ५० । ३१ ॥
तस्य पौष्यभार्यायाः कुण्डले भिक्षितुं गमनं । आ०
३ । ११६ ॥

तेन नागानां स्तुतिः । आ० ३ । १३४ ॥

तेन तक्षकप्रतीकारकरणार्थं जनमेजयसमीपगमनं
आ० ३ । १७० ॥

उत्तमौजाः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । उ० १९६ ।
३ ॥ द्रो० २१ । ५० ॥ २५ । ३९ ॥ १३० ।
३३ ॥ अश्वत्थाम्ना शिबिरे हतः । सौ० ८ ।
४१ ॥

उत्तरः । क्षत्रियः । उत्तरकुमारः । विराट्स्य
पुत्रः । वि० ३८ । ६० ॥ रथोदारः । उ०
१७० । १ ॥ तद्भ्राता श्वेतः । भी० ४७ ।
४४ ॥

तस्य द्रौपदीस्वयंवराय पाञ्चालनगरं प्रति गमनं ।
आ० २०१ । ८

तस्य उत्तरगोग्रहणे कुरुसैन्यदर्शनजमयात् युद्धात्पला-
यनं । वि० ३९ । ३२ ॥

तस्य वधः शल्येन । भी० ४७ । ३५ ॥

उत्तरकुरवः । मेरोरुत्तरभागस्यो देशः । भी०
७ । २ ॥

तद्देशस्य स्वर्गतुल्यत्वं । अनु० २४० ॥

+ उत्तरगोग्रहणं । वि० ३७-७१ ॥ त-
स्मारम्भो नवम्यां । वि० ३२ । ६४ ॥

× उत्तरदिग्देवता । सैव रात्रिदेवता प्रतिश्रुतिः ।
तत्समीपे अष्टावक्रऋषेर्गमनं । अनु० ५० ।
१० ॥ ५२ ॥

तया कन्यारूपग्रहणेन अष्टावक्रप्रलोभनं । अनु०
५१ । २४ ॥

× उत्तरदिक् । तद्वर्णनं गरुडेन गालवं प्रति ।
उ० १११ ॥

तद्विजयोऽर्जुनेन । स० २८ ॥

उत्तरा । विराटराजस्य दुहिता अभिमन्योर्भार्या ।
तत्पुत्रः परीक्षित् । आ० ६३ । ८२ ॥ वि०
११ । १८ ॥ ३८ ॥ ६७ ॥ अश्व० ६८-७० ॥

तस्या विवाहः । वि० ७८ । ४३ ॥

तस्या गर्भेऽश्वत्थाम्ना ऐषीकास्त्रप्रयोगः । सौ० १५ ।
३१ ॥

तस्याः अभिमन्युशवमालिङ्ग्य प्रलापः । स्त्री० २० ॥

उत्पलिनी । नैमिषारण्यसमीपस्था नदी । आ०
२३५ । ६ ॥

× उत्पातः । अपशकुनं । तत्फलं । स० ६९ ॥
वि० ४६ ॥ उ० ८४ ॥ भी० २-३ ॥
शां० ३२२ ॥ मौ० ४ ॥

उत्सवसंकेताः । काश्मीरदेशे विद्यमानः पर्वत-
प्रायो देशः । तत्स्था राजानश्च । स० २८ ।
१६ ॥ भी० ९ । ६१ ॥ पुष्करारण्यवासिनो
राजानः । स० ३५ । ८ ॥

उदङ्कः । (उत्तङ्कः) । मरुधन्ववासी कश्चन म-
हर्षिः । व० २०४ । ११ ॥

तेन विष्णुमुद्दिश्य तपःकरणं । व० २०४ ।
१२ ॥

तेन कुवलाश्वेन राज्ञा धुन्धुनामकदैत्यघातनं । व०
२०५ ॥

तेन श्रीकृष्णाय शापदानोपक्रमः । अश्व० ५३ ।
१९ ॥

तदनुग्रहाय श्रीकृष्णेन स्वमाहात्म्यकथनं । अश्व०
५४ ॥

तस्मै श्रीकृष्णेन विश्वरूपप्रदर्शनं । अश्व० ५५ ।
४ ॥

तं प्रति चण्डालरूपिणेन्द्रेणामृतानयनं । अश्व०
५५ । २० ॥

तस्य गौतमे गुरुकुलवासः । अश्व० ५६ । ४ ॥

तद्गुरुपत्न्या अहल्यया गुरुदक्षिणात्वेन सौदासपत्न्या
विधृते कुण्डले भिक्षितुं तस्य प्रेषणं । अश्व०
५५ । २८ ॥

तस्य तक्षकापहृतकुण्डलानयनार्थं नागलोकगमनं ।
अश्व० ५८ । ३४ ॥

उदपानं । तीर्थं । श० ३७ । ५ ॥

उदपारकः । सर्पः । आ० ५७ ॥

उदररोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२० ।
१४-१९ ॥

उदरशाण्डिल्यः । ब्रह्मर्षिः । स० ७ । १३ ॥

उदापेक्षी । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५९ ॥

उद्दालकः । ऋषिः । प्रथमस्य धौम्यमहर्षेः शिष्यः ।
तस्य आरुणिरिति नामान्तरं । आ० ३ ।
३१ ॥ ८ । २५ ॥

तद्भार्या कुशिकसुता । तत्पुत्रः श्वेतकेतुः नचिके-
ताश्च । तत्पुत्री कहोलभार्या सुजाता । व० १३४ । ९ ।
तद्भार्यायाः केनचिद्बुद्धेनापुत्रेण ब्राह्मणेन तस्यां पुत्रो-
त्पादनार्थं याचनं । तच्छ्रुत्वा कुपितेन श्वेतकेतुना
स्त्रीपुंसयोर्मर्यादाकरणं च । आ० १२८ । १२ ॥

तद्दौहित्रोऽष्टावक्रः । व० १३४ । ९ ॥

उद्धवः । श्रीकृष्णस्य मन्त्री । आ० २०१ ।
१८ ॥ २३९ । ११ ॥

उद्भिदादिभेदेन प्राणिनां चातुर्विध्यं ।
अनु० २२७ । ९ ॥

उपकीचकाः । कीचकस्य आतरः । केकयनाम्नः
सूताधिपस्य पुत्राः । तन्माता मालवी । वि०
२१ । १३ ॥

तेषां भीमसेनेन वधः । वि० २७ । २६ ॥

उपगहनः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५६ ॥

उपगिरिः । उत्तरदिक्स्थः पर्वतः । तत्र राजसूयदि-
ग्विजयार्थं अर्जुनस्य गमनं । स० २८ । ३ ॥

उपचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८।९५ ॥ १३१।४ ॥ मीमेन हतः।

द्रो० १३६।२० ॥

उपदानं । पुण्यतीर्थभूतः कूपः । व० ८२ । १२६ ॥

१ उपनन्दकः । सर्पः । उ० १०३।१२ ॥

२ उपनन्दकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० ६८।९६ ॥ १३१।५ ॥

उपप्लाव्यं । विराटनगरसमीपस्थं पुरं । उ० २३।१ ॥

१ उपमन्युः । धौम्यमहर्षेः शिष्यः । तस्य अर्क-
पर्णमक्षणेनान्धीभूतस्य कूपे पतनं । अश्विस्तुत्या
तस्य चक्षुःप्राप्तिश्च । आ० ३।३४ ॥

२ उपमन्युः । शिवभक्तः । ऋषिः । व्याघ्रपादस्य पुत्रः । तद्भ्राता धौम्यः । अनु० ४५।९६ ॥

तेन शिवसहस्रनामकथनं । अनु० ४८।३१ ॥

[तस्य कथा । लिङ्गपु० पूर्वार्धे० १०७ ॥ शिवपु० उमासं० १ ॥]

उपयाजः । ऋषिः । काश्यपगोत्रजः । तस्य भ्राता याजः । सम्राट्केण तेन द्रुपदस्य पुत्रकामेष्ट्रिया-
जनं द्रौपदीष्टृष्टुमन्योरुत्पत्तिश्च । आ० १४९॥ १८१ ॥

उपरिचरः । उपरिचरवसुः । क्षत्रियः । [सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नसंवरणवंशोद्भवस्य कृतिराजस्य पुत्रः । भा० ९।२२ ॥] चेदिदेशाधिपतिः । आ० ६४।१ ॥ स० ८।२० ॥

तस्य भार्या गिरिका । आ० ६४।५३ ॥

तत्पुत्राः पञ्च । बृहद्रथः कुशाम्बः प्रत्यग्रहः मत्सिल्लः यदुश्चेति । आ० ६४।४२ ॥

तेन इन्द्रध्वजोत्सवकरणं । आ० ६४।१७ ॥

तच्छुक्रं पीतवत्या मत्स्या उदरात् मत्स्यनामा पुत्रः मत्स्यगन्धानाम्नी पुत्री च जातौ । आ० ६४।७८ ॥

तस्य इन्द्रात् उपरिचरविमानप्राप्तिः । आ० ६४।१३ ॥

तस्य यागादिकथा । शां० ३४४-३४५ ॥

+ उपवासः । अनशनव्रतं । तस्य फलं । अनु० १६०।३ ॥ १६४ ॥

उपश्रुतिः । रात्र्यभिमानिदेवता दुर्गादेवी । सैव उत्तरदिग्देवतापि । तत्पूजनमिन्द्राण्या । उ० १३।२७ ॥

उपसुन्दः । दैत्यः । सुन्दस्य भ्राता । सुन्दोपसुन्द-
शब्दं पश्यत ।

+ उपाध्यायलक्षणं । अश्व० ११०।५८ ॥

उपानत् । पादुका । तस्याः प्रवर्तनं सूर्येण । तद्वा-
नफलं च । अनु० १४५ ॥

उपावृत्ताः । देशः । भी० ९।४८ ॥

उपेन्द्रा । नदी । भी० ९।२७ ॥

उम्लोचा । अप्सराः । आ० १३२।४७ ॥

उरगापुरी । तत्र राजसूयदिग्विजयार्थं अर्जुनस्य गमनं । तद्वाजस्य रोचमानस्य पराजयश्च । स० २८।१९ ॥ Negapatam, a seaport

town in the District of Tanjore. It was once the capital of Pandya.

उर्वरा । अप्सराः । अनु० ५०।४७ ॥

उर्वशी । (ऊर्वशी) । अप्सराः । आ० १३२।४८ ॥ स० १०।१२ ॥ अनु० ५०।४८ ॥ २७१।१५ ॥

[तस्याः मित्रनामकसूर्यस्य शापात् भूमौ पुरुरवसि वासः । रा० ७।५६ ॥ पद्म० ५।२२ ॥]

तस्यां पुरुरवसः आयुःप्रभृतीनां षण्णां पुत्राणां उत्पत्तिः । आ० ६९।२७ ॥ [भा० ९।१४ ॥]

तया अर्जुनाय षण्डत्वशापदानं । व० ४४।६५ ॥ तस्याः सौन्दर्यवर्णनं । व० ४४।२१ ॥

[तदुत्पत्तिः नारायणस्य ऊरुप्रदेशात् । देवीभा० ४।६ ॥]

उर्वशीतीर्थं । व० ८२।१५६ ॥

१ उल्लङ्घः । अमृतकलशरक्षकः देवः । आ० ३२।१९ ॥

२ उल्लङ्कः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५१ ॥

३ उल्लङ्कः । क्षत्रियः । शकुनिपुत्रः । आ० २०१।
२२ ॥

तस्य दुर्योधनेन युधिष्ठिरं प्रति दूत्येन प्रेषणं । उ०
१६० ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति दुर्योधनवाक्यकथनं । उ० १६३ ॥
तस्य युयुत्सुना सह युद्धं । क० १६ । ५ ॥

तस्य वधः सहदेवेन । श० २७ । ३१ ॥

+ ४ उल्लङ्कः । घूकनामा पक्षिविशेषः । तत्कृतस्य
बहुकाकवधस्य अश्वत्थाम्ना दर्शनं । सौ० १ ॥

+ उल्लङ्कदूतागमनपर्व । उ० १६०-१६४ ॥
उल्लङ्काः । देशः । तस्य राजा बृहन्तः । स०
२८ । ५ ॥

उल्लताः । देशः । भी० ९ । ५४ ॥

उल्लपी । नागकन्या । अर्जुनभार्या । तत्पिता कौ-
रव्यनामा सर्पराजः । आ० २३४ । १८ ॥

तस्यां अर्जुनात् इरावन्नामकपुत्रोत्पत्तिः । आ०
६३ । ८० ॥ २३५ । ३४ ॥

तया बभ्रुवाहनेन हतस्य अर्जुनस्य संजीवनमणिना
उज्जीवनं । अश्व० ८१ ॥

तस्याः पाण्डवकृताश्वमेधार्थं हास्तिनपुरगमनं । अश्व०
८९ ॥

तया पाण्डवानां महाप्रस्थानगमनसमये गङ्गायां निमज्ज्य
खलोकगमनं । महा० १ । २८ ॥

उशङ्कुः । (रुद्राङ्कुः) । ऋषिः । यः आत्मानं
प्रवयसं ज्ञात्वा पृथूदकतीर्थे देहं त्यक्त्वा वैष्णवं
पदमाप । श० ४० । २७ ॥

तस्याश्रमे आर्द्धिषेणविश्वामित्रसिन्धुद्वीपदेवापिभिस्तप-
स्तप्त्वा ब्राह्मण्यप्राप्तिः । तत्र बलरामस्य तीर्थयात्रार्थं
गमनं । श० ४० । २४ ॥

१ उशीनरः । क्षत्रियः । वृष्णिवंश्यः । आ०
२०१ । २० ॥

२ उशीनरः । क्षत्रियः । सो० वं० अनुकुलोत्पन्नः ।

भोजदेशाधिपतिः । तस्य ययातिपुत्र्यां माघव्यां
जातः पुत्रः शिविः । स० ८ । १४ ॥ व०
१३२ । २१ ॥ उ० ११८ ॥

[अयं सो० वं० अनोर्वैशोत्पन्नस्य संजयपुत्रस्य म-
हामनसः पुत्रः । भा० ९ । २३ ॥

उशीरबीजं । हिमवत्पार्श्वस्थं क्षेत्रं । तत्र मरुतेन
यज्ञकरणं । तत्रैव जीमूतस्य विप्रर्षेः स्थानं जाम्बू-
नदसरश्च । उ० १११ । २३ ॥

उषा । (ऊषा) । बाणासुरपुत्री । तया प्रच्छन्नं
रममाणस्यानिरुद्धस्य बाणासुरेण कारागृहे निरोधः ।
श्रीकृष्णेन बाणं जित्वा उषानिरुद्धयोर्द्वारकान-
यनं । स० ६० । ८ ॥ [भा० १० । ६२ ॥
हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ । ३२ ॥]

+ उष्ट्रकथा । अलसताया अनर्थहेतुत्वस्याप-
नार्थं भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति कथिता । शां०
११२ ॥

उष्णतोयवहा । बदरीस्था नदी । व० ८८ ।
२५ ॥

उष्मा । अग्निविशेषः । व० २२३ । ४ ॥

ऊ.

ऊर्जयोनिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५९ ॥

ऊर्णेनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥

ऊर्णायुः । देवगन्धर्वः । तद्भार्या मेनका । उ०
११७ । १६ ॥

ऊर्ध्वभाक् । अग्निविशेषः । तस्य बडवाग्निरिति
नामान्तरं । व० २२१ । २८ ॥

ऊर्वशी । ऊर्वशीशब्दं पश्यत ।

ऊषा । उषाशब्दं पश्यत ।

ऊष्मा । उष्मशब्दं पश्यत ।

ऋ.

१ ऋक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० ऋचस्य पुत्रः ।

तद्भार्या तक्षकदुहिता ज्वलन्ती । तत्पुत्रोन्त्यनारः ।

आ० ६३ । २५ ॥

२ ऋक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० अजमीढस्य पुत्रः ।

तन्माता धूमिनी । तद्भार्या रथन्तरी । तत्पुत्रः

संवरणः । आ० १०१ । २२ ॥

+ ३ ऋक्षः । भल्लूकः । तज्जातेर्मृगमन्दायास्सका-

शादुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६२ ॥

ऋक्षदेवः । क्षत्रियः । सो० वं० दुपदपुत्रस्य

शिखण्डिनः पुत्रः । द्रो० २३ । २५ ॥

ऋक्षवान् । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥

The eastern part of Vindhya Range.

ऋक्षा । अजमीढस्य भार्या । तत्पुत्रः संवरणः ।

आ० ६३ । ४० ॥

ऋचः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशीयस्य देवातिथेः

पुत्रः । तन्माता वैदर्भी मर्यादानाम् । तद्भार्या

अङ्गराजकन्या वामदेवी । तत्पुत्रः ऋक्षः ।

आ० ६३ । २४ ॥

१ ऋचीकः । ऋषिः । और्वस्य पुत्रः । आ० ६७ ।

४७ ॥ सः भृगोः पुत्रः । व० ११६ । २० ॥

शां० ४८ । ७ ॥

तस्य अश्वतीर्थे एकतःश्यामकर्णानां हयानां सहस्रस्य

प्राप्तिः । तेषां हयानां गाधये शुल्कदानेन तत्क-

न्यायाः सत्यवत्याः परिणयश्च । व० ११६ ॥

अनु० ७ ॥

तस्य सत्यवत्यां जमदग्नेरुत्पत्तिः । व० ११६ । ४४ ॥

अनु० ७ । ४६ ॥ [भा० ९ । १५ ॥ वायु०

९१ ॥ ब्रह्म० १० ॥]

तस्यान्यः पुत्रः शुनःशेषः । अनु० ६ । ६ ॥ [रा०

१ । ६१ ॥]

२ ऋचीकः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १ । ५५ ॥

३ ऋचीकः । क्षत्रियः । सो० वं० दुष्यन्तपौत्रस्य

मुमन्योः पुत्रः । तन्माता पुष्करिणी । आ०

२०१ । १३ ॥

ऋचेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वस्य अप्सरसि

जातः पुत्रः । तद्भ्रातरः कक्षेयुप्रभृतयो नव । अस्य

अनाष्टिरिति नामान्तरमिति भाति । तत्पुत्रो

मतिनारः । आ० ८८ । ९ ॥

+ ऋणत्रयं । क्रियाऋणं ब्रह्मचर्यऋणं प्रजाऋणं

चेति । आ० २५५ । ११ ॥ अस्यैव देवऋणं

ऋषिऋणं पितृऋणं इत्यपि नामान्तरं ।

ऋतधामा । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शां० ३५२ । ४ ॥

ऋतुपर्णः । क्षत्रियः । सू० वं० अयोध्याधिपतिः ।

तस्मिन्नलराजेन बाहुकनामस्वीकारेण सारथीभूय

वासः । व० ६३ ॥

[सः सिन्धुद्वीपस्य पौत्रः । तत्पौत्रः सुदासः । हरिः

१ । १५ ॥ भा० ९ । ९ ॥]

तस्मिन्नलसारथिना वाष्णेयेन सारथीभवनं । व०

५७ । २६ ॥

तस्य सारथिः जीवलः । व० ६४ । ८ ॥

तस्य नलराजादश्वहृदयप्राप्तिः । व० ७५ । १७ ॥

तेन नलराजाय अश्वहृदयोपदेशः । व० ७० । २९ ॥

ऋतुस्थला । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥

+ ऋत्विग्लक्षणं । शां० ७९ ॥

ऋद्धिः । कुबेरस्य भार्या । स० १० । ६ ॥

ऋक्ष्यमूकः । पर्वतः । तस्मिन्बालिनः सकाशाद्भीतेन

सुग्रीवेण हनुमदादिभिस्सह वासः । व० २८० ।

४४ ॥ A mountain situated eight miles

from Anagundi on the bank of the river

Tungabhadra.

ऋक्ष्यशृङ्गः । ब्रह्मर्षिः । उपसर्गार्थं हृदं गतस्य

विभाण्डकऋषेः उर्वशीदर्शनक्षुभितं रेतः जले

पपात । तच्च काचन मृग्यपिवत् तस्माज्जातः ।

व० १११ । ६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । व० १११ । १७ ॥

तस्य अङ्गदेशगमनेन तत्रत्यानावृष्टिनिवृत्तिः । व०

११४ । १० ॥ [रा० १ । १० ॥]

तस्य रोमपादपुण्या शान्तया विवाहः । व० ११४ ।

११ ॥

ऋश्यशृङ्गाश्रमः । कौशिकीतीरस्थः क्षेत्रविशेषः ।

तत्र लोमशेन सह युधिष्ठिरस्य गमनं । व० १११ ।

१ ॥ The hermitage of the Rishi near the river Kusi situated at Singheswar in the District of Bhagalpur.

१ ऋषभः । (वृषभः) । पाण्ड्यदेशस्थः पर्वतः ।

तत्र युधिष्ठिरस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । व० ८३ ।

२१ ॥ Alagiri Hills in the District of Madura.

२ ऋषभः । (वृषभः । ऋषभकूटः) । मग-

धदेशस्थः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

३ ऋषभः । उत्तरसागरान्तिके विद्यमानः पर्वतः

तत्र शाण्डिलीनाम्न्या ब्राह्मण्या तपश्चरणं । ११३ । १ ॥

४ ऋषभः । ऋषभकूटपर्वतवासी विप्रर्षिः । व०

११० । ९ ॥

५ ऋषभः । ब्राह्मणः । तस्य तनुनामकेन ब्राह्मणेन

संवादः । शां० १२७ ॥ अयं चतुर्थोऽन्यो वेति न ज्ञायते । तस्य युधिष्ठिरसभागमनं । स० ११ । २४ ॥

६ ऋषभः । कोसलदेशीयं तीर्थं । व० ८३ । १० ॥

७ ऋषभः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

ऋषयः । तापसाः । तेष्वाण्येकेषां नामानि युधिष्ठिर-

सभायां । स० ४ ॥ इन्द्रसभायां । स० ७ ॥

ब्रह्मसभायां ११ । १८ ॥ युधिष्ठिरेण सह वने ।

व० ८३ । ११९ ॥ सन्ध्यर्थं हास्तिनपुरं गच्छतः

श्रीकृष्णस्य मार्गमध्ये । उ० ८३ ॥ द्रोणाचार्यं

युद्धान्निवर्तयितुमागताः । द्रो० १९१ । ३१ ॥

भीष्माचार्यस्य शरीरत्यागसमये । शां० ४६ ॥

२०७ । २८ ॥ प्रातःकाले स्मृतव्याः । अनु०

२७१ । ३७ ॥ २५५ । ३० ॥

तेषां धर्माः । अनु० २०९—२१० ॥

ऋषिकाः । उत्तरस्यां दिशि काम्भोजसमीपे विद्य-

मानो देशः । स० २८ । २५ ॥ भी० ९ ।

६४ ॥ The Russian Empire.

ऋषिकुल्या । कलिङ्गदेशस्था नदी । व० ८२ ।

४८ ॥ भी० ९ । ३६ ॥ This is a river on which Ganjam is situated. It rises in the Mahendra Hills.

ऋषिगिरिः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २१२ ॥

ए.

एकचक्रः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २५ ॥

एकचक्रा । वकासुराष्ट्युषिता नगरी । आ० ६१ ।

२७ ॥ ६३ । ७३ ॥

तत्र पाण्डवानां वासः । १७१—१७८ ॥

तन्नगर्याः पाञ्चालनगरं अहोरात्रगमनसाध्यं । आ०

१८६ । २ ॥

एकतः । गौतमस्य पुत्रः । ऋषिः । तद्भ्रातरौ द्वितः

त्रितश्च । स० ७ । ११ ॥ शा० ३७ । ७ ॥

+ **एकतः** श्यामकर्णा हयाः । ऋचीकेन

कन्याशुल्कार्थं गाधिराजाय दत्ताः । व० ११६ ।

२२ ॥ अनु० ७ । १२ ॥

तदानयनार्थं गालवस्य विश्वामित्रेणाज्ञापनं । उ०

१०६ । २७ ॥

एकपर्वतः । इन्द्रप्रस्थान्मागधपुरगमनमार्गे विद्य-

मानः पर्वतः । स० २० । २७ ॥

+ **एकपुत्रत्वनिन्दा ।** व० १२८ । १२ ॥

एकरात्रं । तीर्थं । व० ८१ । १८२ ॥

एकलव्यः । हिरण्यधनुषः पुत्रो निषादः । आ०

१४२ । ४० ॥ स० ४४ । ६९ ॥

तस्य धनुर्विद्याभ्यासः । आ० १४२ । ४३ ॥

तेन द्रोणाचार्याय गुरुदक्षिणात्वेन स्वदक्षिणहस्ताङ्गु-

ष्ठस्य छित्त्वा दानं । आ० १४२ । ६७ ॥

तत्पुत्रः केतुमान् । भीमेन हतः । भी० ५४ ।

५ ॥

तद्वधः श्रीकृष्णेन । द्रो० १८२ । २१ ॥

एकशयः । सर्पः । तक्षकपुत्रोऽश्वसेनः । क० ९७ ।

१९ ॥

एकहंसः । तीर्थं । व० ८१ । २० ॥

एकाक्षः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥

+ एकादशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १२ ॥
तत्समाप्तिः । द्रो० १६ ॥

+ एकादशरुद्राः । मृगव्याधः सर्पः निर्ऋतिः
अजैकपात् अहिर्वुध्यः पिनाकी दहनः ईश्वरः
कपाली स्थाणुः भगः इति । आ० ६७ । १ ॥
१३२ । ५१ ॥ अजैकपात् अहिर्वुध्यः विरू-
पाक्षः रैवतः हरः बहुरूपः व्यम्बकः सुरेश्वरः
सावित्रः जयन्तः पिनाकी इति । शा० २०७ ।
२१ ॥ अजैकपात् अहिर्वुध्यः पिनाकी ऋतः
पितृरूपः व्यम्बकः महेश्वरः वृषाकपिः शम्भुः हवनः
ईश्वरः । अनु० २५५ । १२ ॥ [मा० ६ ।
६ ॥ हरि० १ । ३ ॥ विष्णु० १ । १५ ॥]

एकानङ्गा । यशोदायाः पुत्री । श्रीकृष्णभगिनी ।
स० ५९ । ९ ॥

एकानेका । अङ्गिरसः पुत्री । अस्याः कुहूः इति-
नामान्तरं । व० २२१ । ६ ॥

+ एकान्तिधर्माः । शां० ३५८ ॥

एकोनपञ्चाशन्मरुतः । मरुत इत्यत्र पश्यत ।

एरकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

एलपत्रः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

एलापत्रः । सर्पः । आ० ३८ । ३९ ॥

ऐ.

ऐक्ष्वाकी । सो० व० भुमन्युपुत्रस्य सुहोत्रस्य
पत्नी । तत्पुत्रा अजमीढादयः । आ० १०१ ।
१८ ॥

ऐन्द्रिः । अर्जुनः । आ० १४५ । ८ ॥

ऐरावतं । इलावृतसमीपस्थं वर्षं । भी० ६ । ३७ ॥
८ । १० ॥

१ ऐरावतः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ स०
९ । ९ ॥ उ० १०३ । ११ ॥

२ ऐरावतः । देवगजः । भद्रमनसः पुत्रः । आ०
१८ । ५२ ॥ ६७ । ६३ ॥

ऐलः । इलायाः पुत्रः पुरुरवाः । आ० ६९ । २१ ॥
स० ८ । १६ ॥

तस्य कश्यपेन संवादः । शां० ७३ । ४५ ॥

ऐलबिलः । कुबेरः ।

ओ.

ओघरथः । क्षत्रियः । सू० वं० ओघवतः पुत्रः ।
तत्पुत्रो नृगः । अनु० २ । ५४ ॥

१ ओघवती । ओघवतो दुहिता । सू० वं० सुद-
र्शनस्य भार्या । अनु० २ । ५४ ॥

तस्याः स्वार्धशरीरेण नदीभूय प्रवहनं । अनु० २ ।
१०० ॥

२ ओघवती । नदी । भी० ९ । २२ ॥ श०
३९ । २७ ॥ ६३ । ४७ ॥

ओघवान् । क्षत्रियः । सू० वं० प्रतीकस्य पुत्रः ।
तत्पुत्र ओघरथः । तत्पुत्री ओघवती । अनु०
२ । ५४ । [मा० ९ । २ ॥]

ओङ्गाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

औ.

औडुम्बराः । देशः । स० ७८ । ८९ ॥
Cutch, its ancient capital was Kotes-
wara or Kachchheswara.

औद्दालकं । तीर्थं । व० ८२ । १६० ॥

औद्भिदं । क्रौञ्चद्वीपस्थं वर्षं । भी० १२ । १२ ॥

और्वः । च्यवनपुत्रः । तन्माता मनुकन्या आरुषी ।
आ० ६७ । ४६ ॥ १९४ । २१ ॥ तस्य लो-
कविनाशार्थं यत्नः । आ० १९५ । ९ ॥ तेन
समुद्रे क्रोधत्यागः । आ० १९६ ॥

औशनसं । तीर्थं । व० ८१ । १३५ ॥ अस्य
कपालमोचनमिति नामान्तरं । श० ४० । ४ ॥

औशनसव्यूहः । रावणस्य । व० २८६ । ६ ॥

औशिजः । ऋषिः । कक्षीवान्नाम उशिकसुतः ।
स० ४ । २३ ॥ अनु० २७१ । ३७ ॥

औशीनरिः । उशीनरपुत्रः शिविः । स० ८ ।
१४ ॥ शा० २८ । ३९ ॥

औषदश्विः । वसुमान् । आ० ८७ । १ ॥

क.

कंसः । उग्रसेनस्य पुत्रः । तत्पत्न्यौ अस्तिः प्राप्तिश्च

[सः द्रुमिलनामकेन दानवेन उग्रसेनभार्यायां जातः
पुत्रः । ह० २ । २८ ॥]

तस्य कालनेम्यंशत्वं । आ० ६८ । ६७ ॥

तेन देवकीहिननोद्योगः । स० २३ । १३ ॥ तस्य
वधः श्रीकृष्णेन । स० ५३ । ३२ ॥ [हरि०
२ । ३० ॥ भा० १० । ४४ विष्णु० ५ ।
२० ॥]

ककुत्स्थः । क्षत्रियः । सू० वं० शशादस्य पुत्रः ।
इक्ष्वाकोः पौत्रः । तत्पुत्रोऽनेनाः । व० २०५ ।
२ ॥

१ कक्षसेनः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स०
४ । २८ ॥

२ कक्षसेनः । प्राक्कालीनः क्षत्रियः । यमसभायां ।
स० ८ । १८ ॥

३ कक्षसेनः । राजर्षिः । अनु० २०० । १५ ॥

कक्षाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

कक्षीवान् । उश्शिक्षुतः औशिजः । ऋषिः । स०
७ । १८ ॥

१ कङ्कः । क्षत्रियः । सो० वं० वृष्णिवंश्यः ।
आ० २०१ । १९ ॥

२ कङ्कः । अज्ञातवासे यतिवेषधारिणो युधिष्ठिरस्य
नाम । वि० २ । २३ ॥

कचः । बृहस्पतिपुत्रः । तस्य शुक्राचार्ये गुरुकुल-
वासः । आ० ७० । १७ ॥ अनु० ६५ । ८ ॥

तस्य देवयान्याश्च परस्परशापदानं । आ० ७१ ।
१६ ॥ [तदुपाख्यानं । मत्स्य० २५ ॥]

+ कच्चिदध्यायः । स० ५ । २० ॥

कच्छाः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥ Kheda
in Guzerat, a large town between
Ahmedabad and Khambay.

कटदेशः । देशः । यस्य राजा सुनाभः । अर्जुने-
न राजसूयदिग्विजये पराजितः । स० २७ । १२ ॥

Katwa, in the District of Burdwan.

कठः । ऋषिः । आ० ८ । २५ ॥ स० ४ । २४ ॥
+ कठवल्लयर्थप्रतिवादनं । शां० २५२ ॥
अनु० १०६ ॥

कणिकः । धृतराष्ट्रमन्त्री ब्राह्मणः । आ० १५३ ।
८ ॥ अस्य कुलिङ्ग इति नामान्तरं । आ० ६१ ।
१० ॥

तेन जम्बुकोपाख्यानकथनं । आ० १५३ । ३५ ॥

कण्टकावनं । महारौरवादप्यतिशयितो नरकः ।
अनु० २३० । १० ॥

। कलिङ्गी । अक्रोधनस्य भार्या । तत्पुत्रो
देवतिथिः । आ० ६३ । २२ ॥

कण्वः । कश्यपगोत्रोत्पन्न ऋषिः । तत्कथा ।
आ० ९१—९६ ॥

तत्पिता मेधातिथिः । अनु० २५५ । ३१ ॥

तस्य पोषितदुहिता शकुन्तला । आ० ९३ । २३ ॥

तस्य शकुन्तलया सह दुष्यन्तविवाहे संवादः ।

आ० ९४ । ५० ॥

तेन दुर्योधनं प्रति “तव ऊरावेव मृतिर्भविष्यति”
इति शापदानं । उ० १०५ । ४३ ॥

तेन दुर्योधनं प्रति मातलिवरान्वेषणकथाकथनं ।
उ० ९७—१०५ ॥

कण्वाश्रमः । व० ८० । ४६ ॥ Bijnour in
Lucknow west of Ajodhya. This was
formerly a jungle.

कदलीवनं । कदलीषण्डः । हनूमदावासभूतं वनं
व० १४८ । ६३ ॥ १५२ । ४ ॥

१ कटूः । दक्षप्रजापतिपुत्री । कश्यपभार्या ।
सर्पाणां माता । आ० १६ । ६ ॥ २०—२१ ॥
२५—२७ ॥ ६६ । १३ ॥ स० ११ ।
४१ ॥ अनु० २०—२५ ॥

तस्याः सर्पाणामुत्पत्तिः । आ० १६ । १३ ॥

तत्पुत्राणां नामानि सर्पशब्दे पश्यत ।

तस्या विनतया सह उच्चैश्चरवसो दर्शनं । आ० १७ ॥

२ कद्रुः । स्कन्दग्रहः । यया गृहीता गर्भिणी सर्पं प्रसूते । व० २३० । ३७ ॥

कनकध्वजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ । १४ ॥ द्रौपदीस्वयंवरे ।

आ० २०१ । ३ ॥ तस्य वधो भीमेन ।

भी० ९६ । २७ ॥

कनखलं । सप्तगङ्गसमीपस्थं तीर्थं । व० ८२ ।

३० ॥ A small village two miles to the east of Hardwar.

कनकाङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । १०५ ॥

कनकायुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९९ ॥

+ कनिष्ठस्य ज्येष्ठे वर्तनप्रकारः । अनु० १६२ ॥

कन्यकाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

कन्या । ऋतुमती अनुद्धा नारी । अनु० २४९ । ५ ॥

तद्दानकालः । अनु० ५५ ॥ ७९—८० ॥ २४९ ॥

तद्दानफलं । अनु० २३५ ॥ ६८—७४ ॥

कन्यागर्भः । कर्णः । आ० १४६ । ३ ॥

कन्यातीर्थं । दक्षिणसमुद्रतीरस्थं तीर्थं । स०

३२ । ७५ ॥ व० ८१ । ११२ ॥ ८३ ।

२३ ॥ अस्य कन्याकुमारीति नाम । Cape Comorin.

कन्याभर्ता । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥

कन्याश्रमः । क्षेत्रं । व० ८१ । १८९ ॥

कन्यासंवेद्यं । तीर्थं । व० ८२ । १३६ ॥

कपः । देवयोनिविशेषः । अनु० २६२ । ४ ॥

कपालमोचनतीर्थं । अस्य औशनसतीर्थमिति नामान्तरं । व० ८१ । १३७ ॥ श० ४० । ४ ॥

कपाली । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।

३ ॥ १३२ । ५२ ॥

कपिञ्जलतीर्थं । व० ८१ । ७४ ॥

कपिञ्जला । नदी । भी० ९ । २६ ॥

कपिञ्जलादः । चाण्डाल्यामुत्पन्नो ब्रह्मर्षिः ।

अनु० ५३ । १६ ॥

१ कपिलः । श्रीमन्नारायणावतारः ऋषिः । व०

१०६ । ३० ॥ १०७ ॥ उ० १०९ । १८ ॥

अस्याभ्यधिकारोप्यस्ति । व० २२३ । २१ ॥

तस्य आसुरिणा संवादः । शां० ३२६—३२८ ॥

[सः कर्दमप्रजापतेः पुत्रः । तन्माता स्वार्यभवनमुपुत्री

देवहूतिः । तत्स्वसारः अरुन्धत्यादयो नव ।

ताश्चरुन्धतीशब्दे द्रष्टव्याः । भा० ३ । २४ ॥]

२ कपिलः । कश्चन यतिः । तस्य गां प्रविश्य

स्थितेन स्यूरश्मिनाम्ना ऋषिणा सह गवां यज्ञे-

प्यवध्यत्वविषये संवादः । शां० २७४—

२७६ ॥

३ कपिलः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २१ ॥

अयं प्रथमः कपिल एव

४ कपिलः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५६ ॥

कपिलतीर्थं । व० ८२ । ३२ ॥

१ कपिला । गोविशेषः । तत्सृष्टिकथा । तद्दानफलं

च । अश्व० १०६ ॥ तन्माहात्म्यं । अनु०

१२५—१२७ ॥

२ कपिला । दक्षप्रजापतिकन्या । कश्यपभार्या ।

आ० ६६ । १२ ॥ तत्पुत्राः अमृतं ब्राह्मणाः

गावः गन्धर्वाः अप्सरसश्च । आ० ६६ । ५२ ॥

३ कपिला । नदी । भी० ९ । २८ ॥

कपिलातीर्थं । व० ८१ । ४७ ॥

कपिलावटः । क्षेत्रं । व० ८२ । ३१ ॥

कपिलाश्वः । क्षत्रियः । सू० व० कुवलाश्वपुत्रः ।

व० २०७ । ३७ ॥

कपोतः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

कपोतरोमा । शिविराजस्य पुत्रः । स० ८ ।

१७ ॥ व० २०० । २७ ॥

+ कपोतव्याधोपाख्यानं । शा० १४३—

१४८ ॥

+ कपोतश्येनचरित्रं । व० १३३ । २०० ॥
कबन्धः । राक्षसः । रामेण हतः । स० ५० ।
१४ ॥ व० २८० । २८ ॥ [रा० ३ । ७०
-७१ ॥]

तस्य प्राग्विश्वावसुनामकस्य गन्धर्वस्य ब्राह्मणशापेन
राक्षसजन्मप्राप्तिः । व० २८० । ४२ ॥

कमठः । क्षत्रियः । स० ४ । २८ ॥

कमलपालिका । भीमसेनभार्या हिडिम्बा राक्षसी ।
आ० १६९ । २१ ॥

कमलाक्षः । तारकासुरपुत्रः । रुद्रेण हतः । क०
२४ । ७ ॥

कम्पनः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२८ ॥

कम्पना । नदी । व० ८२ । ११६ ॥ भी०
९ । २५ ॥

कम्बलः । सर्पः । आ० ३६ । १० ॥ स० ९ ।
१० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

कम्बलं । कुशद्वीपस्य वर्षं । भी० १२ । १३ ॥

+ करः । भागधेयः । बलिः । राजभिः प्रजाभ्य-
स्तद्ग्रहणप्रकारः । शा० ८८ ॥

करकाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

करकाक्षः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो० २० ।
७ ॥

करकायुः । क्षत्रियः । सो० व० घृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । २ ॥

करञ्जनिलया । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३५ ॥

करटाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

करतोया । नदी । स० ९ । २६ ॥ व० ८३ ।
३ ॥ भी० ९ । ३५ ॥ A sacred

river which flows through the Districts
of Rungpur and Dinajpur. It formed
the boundary between the kingdoms
of Bengal and Kamarupa.

करन्धमः । क्षत्रियः । सू० वं० । स० ८ । १६ ॥
तत्पिता खनीनेत्रः । अस्य पितृकृतं नाम सुवर्चा

इति । तत्पुत्र आविक्षत् । अश्व० ४ । ८-

२३ ॥ [तस्य वंशः । भा० ९ । २ ॥ ययाति-
पुत्रतुर्वसुवंशोत्पन्नोऽन्यः । भा० ९ । २३ ॥]

करभञ्जकाः । देशः । भी० ९ । ६९ ॥

करवीरः । सर्पः । आ० ३६ । १२ ॥

करहाटकः । देशः । स० ३२ । ७२ ॥

करालजनकः । जनकवंशीयो राजा । तस्य वसि-
ष्ठेन सह क्षराक्षरलक्षणविषये संवादः । शा०
३८-३१३ ॥

करीतयः । देशः । भी० ९ । ४४ ॥

करीषकाः । (करुशाः) । देशः । भी० ९ ।
४० ॥ तस्य राजा दन्तवक्रः । स० १४ ।
१२ ॥ The eastern portion of the Dis-
trict of Shahabad, in the Province of
Behar.

कर्करः । सर्पः । आ० ३६ । १६ ॥

कर्कोटकः । (कार्कोटकः) । सर्पः । स० ९ ।
१० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

तस्याग्नेः सकाशावलराजेन संरक्षणं । तेन नलदंशनं
च । व० ६३ । ४ ॥

१ कर्णः । सूर्यात्कुन्त्यां जातः कानीनः पुत्रः । आ-
धिरथिः । राधेयः । वसुधेणः । अर्धरथः । उ०
१६८ । ७ ॥ तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ ।
१४० ॥ ६८ । १३७ ॥ १२० । २८ ॥ तस्य

कुन्त्या अश्वनद्यां विसर्जनं । व० ३०९ । ८ ॥

तं प्रति भीष्माचार्येण तस्य कुन्तीसुतत्वकथनं ।
भी० १२२ । ९ ॥

तं प्रति श्रीकृष्णेन तस्य कुन्तीसुतत्वकथनं । उ०
१४० ॥

तं प्रति कुन्त्या तस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ० १४६ ॥

तस्य स्वपुत्रत्वकथनं युधिष्ठिरं प्रति कुन्त्या । स्त्री०
२७ । ७ ॥

तस्य स्वपुत्रत्वकथनं कुन्त्या वेदव्यासं प्रति । आश्व०
३२ ॥

तस्य चरित्रम् । आ० १२० ॥ शा० २-५ ॥

तस्य सूर्याश्रित्वं । आ० ६८ । १५० ॥

तस्य दुर्योधनेनाङ्गराज्येऽभिषेकः । आ० १४६ ।
३८ ॥

तस्य सूतकन्यानां विवाहः । उ० १४१ । १० ॥

तस्य शास्त्रज्ञता । उ० १४० । ६-७ ॥

तस्य दुर्योधनेन सैनापत्येऽभिषेकः । क० ७ ॥

तेन द्रुपदपुत्रस्य प्रियदर्शनस्य वधः । आ० २१८ ।
३० ॥

तस्य घोषयात्रायां चित्रसेननाम्ना गन्धर्वेण युद्धं तत्र
परामवश्य । व० २४२ ॥

तेनेन्द्राय स्वीयसहजकवचकुण्डलदानं । आ० ६८ ।
१४४ । व० ३११ ॥

तस्य वदान्यता । व० ३११ । ३१ ॥

तस्य स्वप्ने सूर्यागमनं । व० ३०१ ॥

तस्य दिग्विजयः । व० २५४-२५५ ॥

तद्गृहणं कृपाचार्येण । आ० १४६ । ३१ ॥ वि०
४९ । १४ ॥

तद्गृहणं शल्येन । क० ३१ । ३३ ॥ ३३ ॥

तद्गृहणं भीमसेनेन । आ० १४७ । ५ ॥

तस्य वचनं अज्ञातवासे पाण्डवा अन्विष्य हन्तव्या
एवेति । वि० ३० । १० ॥

तेनात्मश्लाघनपूर्वकमर्जुनपरामवनप्रतिज्ञानं । वि०
४८ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । आ० २०५ । वि० ५७ ॥

तस्य पराजयो भीमसेनेन । द्रो० १२९ ॥ १३१ ॥

तेन कुन्तीगृहणं स्वस्य बाल्ये निर्दयं तृणवन्नद्यां वि-
सर्जनविषये । उ० १४६ ॥

तेन सहदेवोपालम्भः । द्रो० १६८ ॥

तेन नकुलपरामवः । क० १५ ॥

तेन शल्यस्य गर्हणं । क० ३७ ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धं । आ० १४६ । २२ ॥ क०
९४ ॥

तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । द्रो० १७४ ॥

तस्य जरासन्धेन सह युद्धं । शा० ५ ॥

तत्सारथ्याभ्युपगमः शल्येन । क० २३ ॥

तस्य युद्धाय प्रोत्साहनं शल्येन । क० ८३ ॥

तेन इन्द्रदत्तया शक्त्या घटोत्कचवधः । द्रो० १८० ॥

तेन भीष्माचार्यक्षमापणायामिवादनं । भी० १२२ ॥

तस्य परशुरामे शस्त्राभ्यासः । क० ३६ । ४५ ॥

शा० २ ॥ स्त्री० २ ॥

तस्य परशुरामेण तवास्त्राणि समये न प्रतिभान्तिवति
शापदानं । क० ३६ ॥ शा० ३ ॥

तेन ब्राह्मणगोवत्सहननं ब्राह्मणेन युद्धे तव रथचक्रं
भूमौ निमज्जतामिति तस्मै शापदानं च । क०
३६ ॥ शा० २ ॥

तस्य ब्राह्मणत्वे परशुरामस्य शस्त्रा । शा० ३ ॥

तस्य अलर्कनाम्ना केनचित्किमिणा ऊरुभेदनं । शा०
३ । ६ ॥

तस्यास्त्रविद्यापरीक्षार्थं रङ्गप्रवेशः । आ० १४६ । १ ॥

तं प्रति श्रीकृष्णेन पाण्डवपक्षप्रवेशचोदना । उ०
१४० ॥

तस्य युध्यतः भूमौ रथचक्रनिमज्जनं । क० ९७ ॥

तेन नागास्त्रप्रयोगेणार्जुनकिरीटापहारः । क० ९७ ॥

तेन स्वरथचक्रोद्धरणोद्योगः । क० ९८ ॥

तन्मर्मोद्धाटनं श्रीकृष्णेन । क० ९८ ॥

तेन कृपाचार्यस्य जिह्वाच्छेदप्रतिज्ञाने तद्वधोद्यमोऽध-
त्थाम्ना । द्रो० १६० ॥

तस्य वधकथा संक्षेपेण । क० १ ॥ विस्तरेण ।

क० ९८ ॥ तच्छववर्णनं । स्त्री० २१ ॥

तस्य युधिष्ठिरेणौर्ध्वदैहिककरणं । शा० ४१ । ३ ॥

सः हत इति आनत्या युधिष्ठिरेणार्जुनप्रशंसनं । क०
६९ ॥

तत्पुत्रेषु सुदामा अर्जुनेन हतः । आ० २१८ ।
३२ ॥

सुषेणः भीमसेनेन हतः । क० ७९ । १४ ॥

सत्यसेनः चित्रसेनः सुशर्मा चेति त्रयः नकुलेन हताः ।

शा० ९ ॥ वृषसेनः । अर्जुनेन हतः । क० ९० ॥

तद्भ्रातृषु शत्रुतपः अर्जुनेनोत्तरगोप्रहणे हतः । वि०
५८ । १७ ॥

शत्रुञ्जयः विपाटश्चेति द्वावर्जुनेन हतौ । द्रो० ३२ ।
६१ ॥

कश्चिदेकोऽभिमन्युना हतः । द्रो० ४१ । ४ ॥

द्रुमः भीमेन हतः । द्रो० १५६ । २७ ॥ वृक-
रथः भीमेन हतः । द्रो० १५८ । २१ ॥ त्रयो-
र्जुनेन हताः । द्रो० ३२ । ६३ ॥

२ कर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥ भी० ७७ । ८ ॥

कर्णाटकाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥ भी०
९ । ५९ ॥

The Province of Mysore and the Dis-
trict of South Canara in the Madras
Presidency, and the Districts of North
Kanara, Belgaum, and Dharwar in the
Bombay Presidency.

कर्णिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

१ कर्दमः । ब्रह्मर्षिः । स० ११ । १९ ॥ शां०
५८ ॥ ९८ ॥

[तस्य भार्या स्वायंभुवमनुपुत्री देवहूतिः । तस्य पुत्रः
कपिलः । तस्य पुत्र्यः अरुन्धत्यादयो नव ।
विशेषमरुन्धतीशब्दे पश्यत । भा० ३ । २२ ॥
२४ ॥]

२ कर्दमः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ कर्म । शुभाशुभरूपं । तस्य बलवत्त्वं । उ० २९ ।
६ ॥ तस्य हेतुत्वं । अनु० १ । ७२ ॥ तस्य
सात्त्विकादिभेदेन त्रैविध्यं । भी० ४२ ॥

कर्बटः । वङ्गदेशसमीपस्थो देशः । यस्य राजा
ताम्रलिप्तः । स० ३१ । २५ ॥

कलशः । सर्पः । उ० १०३ । ११ ॥

कलशपोतकः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

कलशतीर्थं । व० ८१ । ८० ॥

१ कलिः । चतुर्थं युगं । तदभिमान्यसुरश्च ।
तद्धर्माः । शां० ६९ । १९—२४ ॥

तद्भूतान्तकथनं । व० १५१ । ३४ ॥ १९१ ।

२५ ॥ [विष्णु० ६ । १ ॥ भा० १२ ।

२—३ । मत्स्य० १४४ ॥]

तस्य तिष्य इति नामान्तरं । भी० १० । ३ ॥

तस्य दमयन्तीस्वयंवराथमागमनं । व० ५५ । १ ॥

तस्य नलराजशरीरे प्रवेशः । व० ५६ । ३ ॥

तस्य नलदेहान्निष्क्रम्य विभीतकद्रुमप्रवेशः । व०
७० । ३८ ॥

तत्र भविष्यलोकवृत्तान्तकथनं । व० १९३ ॥

[तन्निग्रहः परीक्षिता । भा० १ । १७ ॥]

२ कलिः । मुनिपुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४४ ॥

१ कलिङ्गः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रस्या-
नोर्विशोत्पन्नस्य बलिराजस्य भार्यायां दीर्घतमोनाम्ना
ऋषिणा उत्पादितः पुत्रः । तद्भ्रातरः अङ्गो वङ्गः
पुण्ड्रः सुहृश्च । आ० ११३ । ५३ ॥

२ कलिङ्गः । क्षत्रियः । द्रौपदीस्वयंवरे । आ०
२०१ । १३ ॥

कलिङ्गाः । आन्ध्रदेशः । भी० ९ । ४६ ॥

तत्रत्या राजानः । श्रुतायुः शक्रदेवः सत्यदेवः
सत्यः केतुमान् इत्यादयो भीमसेनेन हताः ।
भी० ५४ ॥ The Country lying on the
South of the Vaitarini river in Orissa,
and north of the Krishna river in the
Districts of Rajahmundry, Vizagapa-
tam and Ganjam and a portion of Orissa.

तस्य राजधानी राजपुरं । तस्य राजा दुर्योधनश्चशुर-
श्चित्राङ्गदः । शां० ४ । २ ॥

+ कलुषयोनिजः । अनार्ययोनिजशब्दं पश्यत ।

कल्की । श्रीमतो नारायणस्यावतारः । स० ५० ।
४५ ॥ व० १९२ । ९३ ॥ [भा० १२ । २ ॥]

कल्माषः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

कल्माषपादः । सौदासशब्दं पश्यत ।

कवची । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ११ ॥

क० ४६ । ७ ॥ भीमेन हतः । क० ८८ । १९ ॥

कविः । भृगोः पुत्रः । तत्पुत्रः शुकाचार्यः ।
आ० ६७ । ४२ ॥ [तन्माता ख्यातिः ।
भा० ४ । १ ॥]

कशेरुकः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स० ६१ । ६ ॥
कशेरुमान् । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः ।
व० १२ । ३३ ॥

कश्यपः । ब्रह्मर्षिः । मरीचिक्रूषेः पुत्रः । आ० ६३ । ३ ॥
[तन्माता कर्दमपुत्री कला । भा० ४ । १ ॥]
तस्य भार्याः दक्षपुत्र्यस्त्रयोदश । अदितिः दितिः
दनुः काला दनायुः सिंहिका क्रोधा प्राधा विश्वा
विनता कपिला मुनिः कद्रुः इति । आ०
६६ । ११ ॥ तासामपत्यानि । आ० ६६ ।
१४—५२ ॥

[तस्य भार्याः सप्तदश । भा० ६ । ६ ॥]
तेन पुत्रकाम्यया यजनं । आ० ३१ । ५ ॥
तस्य तक्षकेण संवादः । आ० ४२ । ३८ ॥
तस्मै ब्रह्मणा विषहरविद्यादानं । आ० २० । १६ ॥
तस्मै परशुरामेणाश्वमेधयागान्ते दक्षिणात्वेन पृथिवी-
दानं । शां० ४८ । ६४ ॥
तस्य ऐलेन संवादः । शां० ७३ ॥
तस्य नारायणमहिमविषये गरुडेन संवादः । अनु०
४० ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । २९ ॥
तेन पृथिवीभूय प्राणिधारणं । अनु० २५९ । ६ ॥
तस्य सिद्धेन संवादः । अश्व० १७ ॥
कहोलः । उद्दालकमहर्षेः शिष्यो जामाता च ।
तद्भार्या सुजाता । तत्पुत्रोऽष्टावक्रः । व० १३४ । ८ ॥
तस्य जनकराजसभागमनं । तत्र वरुणपुत्रेण वन्दिना
वादे पराजित्यजले निमज्जनं । व० १३४ । १५ ॥
तस्य जलात्पुनर्निर्गमनं । व० १३६ । ३२ ॥

कांस्यकुट्टाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥
+ काकहंसयोः कथा । शल्येन कर्णाय कथिता
क० ३५ ॥

काकी । ताम्रायाः पुत्री । उल्लूकानां माता
आ० ६७ । ५७ ॥

काक्षीवान् । शिविभार्यायाः दासां शूद्रां दीर्घ-
तमसऋषेर्जातः पुत्रः । आ० ११३ । ४७ ॥
स० ४ । २३ ॥

काञ्चनाक्षी । नैमिषे विद्यमाना सरस्वती नदी ।
शां० ३९ । १९ ॥

काञ्ची । द्रविडदेशस्य प्राचीनराजधानी ॥ क०
९ । १९ ॥ Conjeevaram, in Chengleput
District in the Madras Presidency.
It was the capital of Chola Kings.

[वामन० १२ । गरुडपूर्वा० ८१ । पद्म० स्वर्गखं ५७ ॥]
काठकोपनिषदर्थप्रतिपादनं । शां० २५२ ।
अनु० १०६ ॥

कान्तिकोसलाः । देशः । भी० ९ । ४० ॥
कान्यकुब्जः । देशः । गाघेः राजधानी ।
आ० १९१ । ३ ॥ Kanouj is on the
junction of the river Ganges and the
Kali-nadi or Ikshumati, in Rohil-
khand.

कापच्यः । (कायव्यः) । निषादजात्युद्भवो
दस्यूनामधिपतिः । शां० १३५ । ३ ॥

कापव्याः । जनाः । स० ७८ । ८८ ॥
कापिलं । कौञ्चद्वीपस्य वर्षं । भी० १२ । १४ ॥
कापी । नदी । भी० ९ । २४ ॥

कामः । मन्मथः । तद्भार्या रतिः । आ० ६७ । ३३ ॥
तस्य प्रशंसा । शां० १६५ ॥
तस्य दुर्मत्वेन रूपणं । शां० २६० ॥
कामठकः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

कामधेनुः । नन्दिनीनाम्नी वसिष्ठधेनुः । आ०
१९१ । ९ ॥

तस्या अपहारो विश्वामित्रेण । आ० १९१ । २३ ॥
कामन्दः । ऋषिः । तस्यारिष्टनाम्ना राज्ञा सह
धर्मत्यागिनः प्रायश्चित्तविषये संवादः । शां०
१२३ । ११ ॥

काम्पिल्यं । माकन्दीसमीपस्थं नगरं । आ०
१४८ । ७८ ॥ इदं दक्षिणपाञ्चालानां राज-

धानी । तस्य राजा द्रुपदः । Kampilya is twentyeight miles north-east of Fategarh in the District of Farrukhabad, N. W. P. It was the capital of South-Panchala, the king of which was Drupada.

काम्भोजाः । देशः । निषधपर्वतस्य दक्षिणतो विद्यमानः । भी० ९ । ६५ ॥ तत्रार्जुनस्य राजसूयदिग्विजयार्थं गमनं । स० २८ । २५ ॥ Afganisthan, the name has been derived from Aswasthan the place of horses.

तस्य राजा सुदक्षिणः । अर्जुनेन हतः । द्रो० ९२ । ६२ ॥

काम्यकं । खाण्डवप्रस्थस्य पश्चिमस्यां दिशि मरुधन्वसु विद्यमानं पुण्यवनं । तत्र पाण्डवानां वासः । व० ५—२३ ॥ ३६—९० ॥ १८४ ॥

काम्या । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

कायव्यः । कापव्यशब्दं पश्यत ।

कायशोधनं । तीर्थं । व० ८१ । ४२ ॥

कारन्धमः । क्षत्रियः । करन्धमपुत्रोऽविक्षत् । अश्व० ४ । १८ ॥

कारन्धमतीर्थं । दक्षिणसमुद्रसमीपे । आ० २३६ । ३ ॥

कारीषिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५५ ॥

कारुशकाः । करुशदेशवासिनो जनाः । स० ७८ । ९९ ॥

कारुषः । क्षत्रियः । मनोः पुत्रः । आ० ६९ । १९ ॥

The eastern portion of the District of Shahabad, in the Province of Bihar.

कार्कोटकः । कर्कोटकशब्दं पश्यत

कार्तवीर्यः । क्षत्रियः । सो० वं० कृतवीर्यस्य पुत्रोऽर्जुनः । स० ८ । ११ ॥

तस्य कथा । स० ९६ । २७ ॥

तस्य दत्तात्रेयात्सहस्रबाहुत्ववरप्राप्तिः । स० ४८

५ ॥ अनु० २५७ ॥

तस्य परशुरामेण वधः । स० ४९ । ४ ॥ व० ११७ । २५ ॥

तत्पुत्रैर्मदमिहन्ननं । व० ११७ । २७ ॥

तेन रावणबन्धनं । स० ९६ । ३९ ॥ [रा०७।३३]

[तस्य कथा । भा० ९ । १५ ॥ हरि० १ । ३३ ।

वायु० ९४ ॥ मत्स्य० ४३ ॥ रा० ७ । ३१ ॥

मार्कण्डेय० १६ ॥]

तेन वसिष्ठाश्रमदाहः । वसिष्ठात् शापप्राप्तिश्च ।

शां० ४८ । ४१ ॥

कार्तिकेयः । स्कन्दः । व० २३३ । ९ ॥

+ कार्तिकादिद्वादशद्वादशीनां विशेषः । अश्व० ११३ ॥

कार्त्तिगः । अभिमन्युः । भी० ४७ । १५

१ कालः । क्षणलवादिरूपः । तस्य महिमा । आ० १ । २७३

तस्य विभागः । वि० ५२ । १ ॥ [भा० ३ ११ ॥ हरि० १ । ८ ॥]

तं प्रति राज्ञः कारणत्वं । शां० ६९ । ६

तस्य द्रुततरपातित्वं । शां० १७४ ॥ २८३ ॥

२ कालः । कालाभिमानिनी मृत्युनाम्नी देवता ।

तस्याः सर्पेणसंवादः । अनु० १ । ७० ॥

कालकवृक्षीयः । (कालवृक्षीयः) । ऋषिः । स० ७ । १८ ॥

तस्य कथा अमात्यपरीक्षाविषये । शां० ८२ ॥

तस्य शकुन्त्यामुत्पन्नः पुत्रः हिरण्यहस्तः । अनु० ५३ । २३ ॥

तस्य कौसल्येन क्षेमदर्शिना संवादः । शां० १०४-१०६ ॥

कालका । असुरस्त्री । तत्पुत्राः कालकेयाः । व० १७५ । ७ ॥

कालकीर्तिः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३७ ॥

कालकूटः । पर्वतः । स० २० । २६ ॥

कालकेयाः । (कालेयाः) । हिरण्यपुरवास्तव्या
असुराः । अर्जुनेन हताः । व० ९९ । ३ ॥
१७५ । १२ ॥

तेषां केषांचिद्वधो देवैः । व० १०४ । ७ ॥

कालखज्जाः । असुराः । स० ९ । १६ ॥

कालघटः । जनमेजयसर्पसत्रे सदस्यो ब्राह्मणः ।
आ० ५३ । ८ ॥

कालञ्जरः । पर्वतः । व० ८३ । ५६ ॥ तत्समीपे
मेधावित्तीर्थं ।

कालतोयकाः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

कालदन्तकः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

कालदाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

कालनेमिः । असुरः । स० ५१ । ८ ॥ विष्णु-
ना हतः । स० ५१ । २९ ॥

कालपथः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५० ॥

कालयवनः । गर्गस्य पुत्रः । श्रीकृष्णेन हतः ।
शां० ३४८ । २९ ॥

कालवेगः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

काला । (कालिका) । दक्षप्रजापतिकन्या । क-
श्यपभार्या । तत्पुत्राः कालकेयाः । आ० ६६ ।
३४ ॥ व० १७५ । ७० ॥

कालापः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥

कालिका । कालाशब्दं पश्यत । स० ११ । ४० ।

कालिङ्गः । कलिङ्गशब्दं पश्यत ।

कालिञ्जरः । कालञ्जरशब्दं पश्यत ।

कालिन्दी । यमुनानदी । स० ९ । २२ ॥

कालियः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ०
१०३ । ९ ॥

तस्य मर्दनं श्रीकृष्णेन । स० ५३ । १५ ॥ [भा०
१० । १६ ॥ हरि० २ । १२ ॥ विष्णु० ५ ।
७ ॥]

काली । वेदव्यासमाता सत्यवती । आ० ६० । २॥

कावेरी । नदी । स० ९ । २४ ॥ व० ८३ ।
२२ ॥ भी० ९ । २० ॥

तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३५ । १४ ॥
तत्र नकुलस्य राजसूयदिग्विजयार्थं गमनं । स०
३३ । १२ ॥

काशयः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

काशिकाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥

काशी । वाराणसीक्षेत्रं । आ० १९० ॥

काश्मीराः । देशः । स० २८ । १७ ॥ भी०
९ । ५३ ॥ तस्य राजधानी श्रीनगरं ।

काश्मीरमण्डलं । काश्मीरदेशः । व० १३२ ।
१० ॥

काश्यः । पाण्डवपक्षीयो राजा । एकरथः । उ०
१७१ । २२ ॥

१ काश्यपः । सप्तर्षिष्वन्यतमः प्रजापतिः । कश्य-
पशब्दं पश्यत ।

२ काश्यपः । वसुदेवपुरोहितः । तेन पाण्डवानां
जातकर्मादिकरणं । आ० १३३ । ४४ ॥

काश्यपद्वीपः । भी० ६ । ५६ ॥

किंजल्प्यं । तीर्थं । व० ८१ । ७९ ॥

किंदत्तः । पुण्यतीर्थमृतः कूपः । व० ८१ ।
९८ ॥

किंदमः । मृगरूपधारणेन मृग्या सह मैथुनं कुर्व-
न्पाण्डुना हतः ऋषिः । आ० १२३ । १२ ॥

तेन पाण्डोः शापदानं । आ० १२३ । ३७ ॥

किंदानं । तीर्थं । व० ८१ । ७९ ॥

किंधुरं । द्रौपदीस्वयंवरे लक्ष्यवेधार्थं निहितं धनुः ।
आ० २०० । १३ ॥

किंपुना । नदी । स० ९ । २४ ॥

किंपुरुषः । हिमवदुत्तरभागे वर्तमानः खण्डः । तत्र
राजसूयदिग्विजयार्थमर्जुनस्य गमनं । स० २९ ॥

+ किरातकथा । अत्याशाया अनर्थहेतुत्वे । उ०
६४ । १५ ॥

+ किरातरूपिर्द्रुक्कथा । व० ३९ ॥

किराताः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥ Tipa-
ra—Hill Tippera, Comilla in Bengal.

किरीटमाली । अर्जुनः । वि० ६३ । २७ ॥

किरीटी । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ । २९ ॥

किर्मीरः । बकभ्राता राक्षसः । व० ११ । २३ ॥
तस्य वधो भीमेन । व० ११ । ६७ ॥

किर्मीरवधपर्व । व० १-११ ॥

किष्किन्धा । बालिसुग्रीवयोरावासभूता नगरी ।

स० ३२ । १८ ॥ ५० । १७ ॥ व० २८१ ।

१६ ॥ २९२ । ५७ ॥ A small village

on the northern bank of the river
Tungabhadra, near Humpi in the Dis-
trict of Bellary, Madras Presidency.

कीचकः । विराटस्य श्यालः । सुदेष्णाया भ्राता ।

केकयस्य पुत्रः । तन्माता मालवी । तद्भ्रातर उपकी-
चकाः पञ्चोत्तरशतं । वि० २१ ॥

तेन द्रौपदीकामना । वि० १६ ॥

तस्य बाणासुरांशत्वं । वि० २१ । २२ ॥

तस्य वधः भीमसेनेन । वि० २६ । ३३ ॥

+ कीचकवधपर्व । वि० १६-२८ ॥

+ कीटः । कश्चन क्रिमिः । तस्योपाख्यायनं । अनु०
१७९ ॥

तस्मै व्यासेन राज्यदानं । तेन राज्यपालनं च ।

अनु० १८० ॥

कीर्तिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मस्य भार्या । आ०
६७ । १४ ॥

+ कीर्तिः । यशः । तस्याः स्वर्गप्रापकत्वं । व०
२०२ ॥

तस्याः संपादनीयत्वं । आ० २२२ । ११ ॥

कीर्तिधर्मा । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो०
१५९ । ३८ ॥

कुक्कुणः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

कुकुरः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

कुकुराः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

कुकुरः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥

कुञ्जरः । जयद्रथभ्राता । व० २६६ । ११ ॥

कुठारमुखः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

कुणिगार्ग्यः । ऋषिः । तत्पुत्री वृद्धकन्या यां
गालवपुत्रः शृङ्गवानुपयेमे । शा० ५३ । ३ ॥

कुण्डकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥

कुण्डजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०५ ॥

१ कुण्डधारः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । भी०
८८ । २३ ॥

२ कुण्डधारः । मेघः । तेन माणिमद्रनामानं
यक्षं प्रसाद्य ब्राह्मणायैश्वर्यदापनं । शां० २७७ ॥

३ कुण्डधारः । सर्पः । स० ९ । १० ॥

कुण्डभेदी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

भी० ९६ । २७ ॥ तद्वधः भीमसेनेन । द्रो०
१२७ । ४२ ॥

कुण्डलः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

कुण्डलाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

+ कुण्डलाहरणं । विप्ररूपिणा इन्द्रेण कर्णस्य ।
व० ३११ ॥

+ कुण्डलाहरणपर्व । व० ३०१-३११ ॥

१ कुण्डली । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । भी० ९६ । २४ ॥

२ कुण्डली । गरुडस्य पुत्रः । उ० ११ । ९ ॥

३ कुण्डली । नदी । भी० ९ । २१ ॥

कुण्डशायी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । १० ॥

कुण्डाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥

कुण्डिकः । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयजनमेज-
यपुत्रस्य धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४६ ॥

कुण्डिनं । भीष्मकस्य काले विदर्भाणां राजधानी ।
व० ५७ । २० ॥ ७१ । २ ॥ In Berar

Vidarbha desa. The ancient capital of Vidarbha. Kundinapura in Berar, Central India, is about forty miles east of Amraoti.

कुण्डी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ११ ॥

कुण्डोदः । पर्वतः । व० ८५ । २५ ॥

१ कुण्डोदरः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९७ ॥

२ कुण्डोदरः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ कुतपः । श्राद्धाहेः कालः । आ० ८७ ।
३१ ॥

कुन्तयः । देशः । भी० ९ । ४० ॥
An ancient town of Malwa, the birth place of Kunti. It was situated on the bank of a small river called Aswanadi.

कुन्तलाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥ The
ancient name of the Province in which Kurugode is situated. A portion of the Bellary District in the Madras Presidency.

कुन्तिभोजः । शूराजस्य पितृष्वसीयपुत्रः । आ०
६८ । १३१ ॥ अतिरथः । उ० १७२ । २॥

तस्य कथा । व० ३०४ ॥

तेन शूराजपुत्र्या वसुदेवभगिन्याः पृथायाः दुहितृ-
त्वेन स्वीकारः । आ० ६८ । १३० ॥

तस्य पुत्रा दश । अश्वत्थाम्ना हताः । द्रो० १५७ ।
१८३ ॥

तस्य वधो द्रोणेन । क० ३ । २२ ॥

कुन्ती । शूराजस्य पुत्री । कुन्तिभोजस्य दत्तकपुत्री
पृथा । पाण्डोर्भार्या । या यमानिलेन्द्रैभ्यो युधि-
ष्ठिरभीमार्जुनाञ्जनयामास । श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा ।
आ० ६३ । ५९ ॥ ६८ । १२९ ॥

तस्याः स्वसारः । (१) श्रुतदेवा कारुशस्य वृद्ध-
शर्मणः पत्नी । तत्पुत्रो दन्तवक्रः । (२) श्रुत-
कीर्तिः केकयस्य धृष्टकेतोः पत्नी । तत्पुत्राः संत-

र्दनादयः पञ्च । तत्पुत्री श्रीकृष्णस्य भार्या भद्रा ।
(३) राजाधिदेवी । आवन्त्यस्य जयत्सेनस्य
भार्या । तत्पुत्रौ विन्दानुविन्दौ । पुत्री श्रीकृष्ण-
भार्या मित्रविन्दा । (४) श्रुतश्रवाः । चैद्यस्य
दमघोषस्य पत्नी । तत्पुत्रः शिशुपालः । भा० ९ ।
२४ ॥ विष्णु० ४ । १४ ॥ हरि० १ । ३४ ॥

तस्याः सिद्धांशत्वं । आ० ६८ । १६० ॥

तस्याः बाल्ये दुर्वाससो मन्त्रप्राप्तिः । आ० ६८ ।
१३२ ॥ १२० ॥ १२८ ॥ व० ३०६ ॥
[देवीमा० २ । ६ ॥]

तस्याः मन्त्रपरीक्षार्थं सूर्याह्वानं । आ० १२० । ९ ॥
व० ३०७ ॥

तस्यां सूर्यात्कर्णोत्पत्तिः । आ० ६४ । १४० ॥
६८ । १३८ ॥ १२० । २८ ॥ व० ३०८-
३०९ ॥

तां प्रति एकचक्रानगरे ब्राह्मणेन बकासुरवृत्तान्तकथनं ।
आ० १७४ ॥

तस्याः सूर्योपस्थानं कुर्वतः कर्णस्य समीपगमनं । उ०
१४४ । २७ ॥

तस्याः कर्णं प्रति तस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ० १४५ ।
२ ॥

तया विदुरं प्रति कर्णस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ०
१४४ । १९ ॥

तया युधिष्ठिरं प्रति कर्णस्य स्वपुत्रत्वकथनं । स्त्री०
२७ । ७ ॥

तस्याः समाश्वासनं श्रीकृष्णेन । उ० ९० । ९१ ॥
तस्या दावामिप्रवेशः । आश्र० ३९ ॥

कुन्दापरान्ताः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

कुपटः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २६ ॥

कुवेरः । (वैश्रवणः) । उत्तरदिगीश्वरो देवः ।
अस्य सोम इति मुख्यं नामधेयं । अतएव सौम्येति उत्तर-
दिशो नाम । तद्भार्या ऋद्धिः । स० १० । ६ ॥
तत्पुत्रो नलकूबरः । स० १० । २० ॥ तद्भार्या
भद्रा । आ० २१६ । ६ ॥

तस्योत्पत्तिः पुलस्त्यमहर्षेर्गोनाम्न्यां तत्पत्न्यां । व०
२७५ । १२ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे । व० १६२ । ३३ ॥

तदागमनमर्जुनसमीपे । व० ४१ । ७ ॥

तदागमनं भीमसेनसमीपे सौगन्धिकाहरणकाले । व०
१५५ । २७ ॥

तस्यागस्त्यक्रुषितः मानुषात्केशप्राप्तिप्रकारकशापप्राप्तिः ।
व० १६२ । ५९ ॥

तस्यावासः कैलासः । भी० ६ । ४१ ॥

तस्य राजधानी अलका । आ० ७९ । ९ ॥ व०
१६३ । ११ ॥

तस्य मुचुकुन्देन सह क्षत्रधर्मविषये संवादः । शां०
७४ ॥

तत्समावर्णनं । स० १० ॥

कुब्जावती । तीर्थं । व० ८२ । ४० ॥

१ कुमारः । स्कन्दः । श० ४५ । १ ॥

२ कुमारः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

कुमारकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

कुमारधारा । नदी । व० ८२ । १४८ ॥

कुमारविषयः । देशः । तस्य राजा श्रेणिमान् ।
स० ३१ । १ ॥

कुमाराः । देशः । स० ७८ । ८९ ॥

+ कुमाराणां क्रीडा । आ० १३७ । १४ ॥

कुमारिकातीर्थं । कन्यातीर्थशब्दं पश्यत । व०
८० । ८२ ॥

कुमारी । नदी । भी० ९ । ३६ ॥

१ कुमुदः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥ उ०
१०३ । १३ ॥

२ कुमुदः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥

३ कुमुदः । पर्वतः । भी० १२ । १० ॥

४ कुमुदः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

कुमुदाक्षः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥

कुम्भः । प्रह्लादस्य पुत्रः । आ० ६६ । १९ ॥

कुम्भकर्णः । रावणभ्राता राक्षसः । विश्रवसः पुत्रः ।

तन्माता पुष्पोत्कटा । व० २७६ । ७ ॥ तस्य
लक्ष्मणेन वधः । व० २८८ ॥

कुम्भकर्णाश्रमः । व० ८२ । १५६ ॥

+ कुम्भकारः । कुलालः । एकचक्रनगरे तस्मा-
द्भीमस्य महत्तरपात्रलाभः । आ० १७१ ।
१८ ॥

तद्गृहे द्रौपदीस्वयंवरकाले पाण्डवानां वासः । आ०
२०० । ६ ॥

कुम्भयोनिः । अगस्त्यशब्दं पश्यत । व० ९७ ।
८ ॥

कुम्भरेताः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

कुम्भीनसी । चित्ररथनाम्नो गन्धर्वस्य भार्या ।
आ० १८६ । ३४ ॥

कुरवः । धार्तराष्ट्राः । तेषां दुर्निमित्तप्रादुर्भावः ।
उ० ८४ ॥

कुरुः । क्षत्रियः । सो० वं० संवरणस्य पुत्रः । तन्माता
तपती । तद्भार्या शुभाङ्गी । तत्पुत्रो विदूरथः ।
आ० ६३ । ४१ ॥

तस्यान्या भार्या वाहिनी । तत्पुत्राः अश्ववान् अभि-
प्यन्तः चैत्ररथः मुनिः जनमेजयश्च । अश्ववतो
ऽविक्षत् इति नामान्तरं । आ० १०१ । ३६ ॥
वि० ५३ । १४ ॥ [मत्स्य० ५० ॥]

कुरुक्षेत्रं । कुरुनामकेन राज्ञा निर्मितं सरस्वती-
द्वयद्वयोरन्तरा विद्यमानं क्षेत्रं । आ० १०१ ।
३८ ॥ व० ८३ । ९० ॥ A tract
between the rivers Sarasvati and Dhri-
shadvati and it was named Brahma-
varta in the period of Swayambhuva
Manu and it is about 70 miles in
length and 30 miles in width. It
is also a Railway station 100 miles
north of Delhi in the District of
Karnal.

तस्य महिमा । व० ८१ । १ ॥ श० ५४ ॥

तस्य द्वापरे पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥

कुरुजाङ्गलाः । कुरुदेशस्य पश्चिमतो विद्यमानो
वनप्रचुरो देशः । आ० १०१ । ३७ ॥

A forest country situated in the north
west of Hastinapura, the capital of
the Kurus, north-east of Delhi, now
entirely diluviated by the river Ga-
nges.

कुरुतीर्थं । व० ८१ । १६६ ॥

कुरुपाञ्चालाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

कुरुवृद्धः । भीष्मः । भी० ५२ । ५२ ॥

१ कुलपतिः । “एको दशसहस्राणि योऽन्नदानादिना
भरेत् । स वै कुलपतिः” इत्युक्तलक्षणः शौनक-
ऋषिः । आ० १ । ५ ॥

२ कुलपतिः । हिमवत्पार्श्वे ब्रह्माश्रमपदे विद्य-
मानः कश्चन ऋषिः । तस्य शूद्रस्य च कथा ।
अनु० ३१ । १३ ॥

कुलम्पुनः । तीर्थं । व० ८१ । १०४ ॥

कुलपर्वताः । महेन्द्रः मलयः सख्यः शुक्तिमान्
ऋषवान् विन्ध्यः पारियात्रः इति सप्त ।
भी० ९ । ११ ॥

कुलिकः । सर्पः । आ० ६६ । ४१ ॥

कुलिङ्गः । दुर्योधनमन्त्री ब्राह्मणः । आ० ६१ । १० ॥
अस्य कणिक इति नामान्तरं । आ० १५३ । २ ॥
विशेषं कणिकशब्दे पश्यत ।

कुलिङ्गाः । देशः । तद्विजयोऽर्जुनेन राजसूयार्थं ।
स० २७ । ९ ॥ अयं कुलिन्दादन्य इति भाति ।

कुलिङ्गशकुनिः । (भूलिङ्गशकुनिः) । मा
साहसमिति वदन्ती शकुन्तिका । स० ६७ । २८ ॥

कुलिन्दाः । केकयदेशस्य दक्षिणतः कुरुक्षेत्रस्यो-
त्तरतः सरस्वतीतीरे विद्यमानो देशः । स० ७८ ।
७९ ॥ भी० ९ । ६३ ॥ The District
of Shaharnpur, north of Delhi.

कुवलाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० बृहदश्वस्य
पुत्रः । तस्य धुन्धुमार इति नामान्तरं । व०
२०४ । ३३ ॥ २०५ ॥ [ब्रह्म० ७ ॥ हरि०

१ । ११ ॥ वायु० ८८ ॥ भा० ९ । ६ ॥]

तस्य पुत्राः दृढाश्वः कपिलाश्वः भद्राश्व इति त्रयः ।
व० २०७ । ३७ ॥

कुवीरा । नदी । भी० ९ । २७ ॥

कुशः । कुशिकशब्दं पश्यत ।

कुशचीरा । नदी । भी० ९ । २३ ॥

कुशद्वीपः । भी० १२ । ९ ॥

कुशधारा । नदी । भी० ९ । २४ ॥

कुशहवनतीर्थं । व० ८३ । ३७ ॥

कुशविन्दवः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥

कुशलः । कौशद्वीपस्यो देशः । भी० २२ । २१ ॥

कुशस्थली । द्वारका । स० १४ । ५३ ॥

Dwaraka, the capital of the Krishna's
kingdom in Guzerat.

कुशम्बः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्य
कृतिराजपुत्रस्य उपरिचरवसोः पुत्रः । अस्य
मणिवाहन इति नामान्तरं । आ० ६४ । ४४ ॥

कुशिकः । सो० वं० पुरुरवोर्वंशोत्पन्नस्य जहोर्वंशे
उत्पन्नस्य कुशस्य पुत्रः । तत्पुत्रो गाधिः । अनु०
७ । ५ ॥

तेन पुत्रार्थं तपश्चरणं । शां० ४८ । ३ ॥ [भा०
९ । १५ ॥ हरि० १ । २७ ॥]

तस्य गृहे च्यवनऋषेर्वासः । अनु० ८७ ॥

कुषिकः । क्षत्रियः । स० ८ । १० ॥

कुस्तुम्बुरुः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

कुहनः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व० २६६ । ११ ॥

कूर्चामुखः । विश्वामित्रर्षेः पुत्रः । अनु० ७ । ५३ ॥

कूर्मः । सर्पः । आ० ६६ । ४१ ॥

× **कूर्मावतारः ।** श्रीमतो नारायणस्य । आ०
१८ । १२ ॥ [पद्म० ६ । २५९ ॥ भा० ८ । ७ ॥]

+ **कूर्मव्यूहः ।** कौरवाणां । भी० ८७ । ९ ॥

कूष्माण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

कूकण्युः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वपुत्रः ।
आ० ८८ । ९ ॥

कृतक्षणः । वैदेहः । स० ४ । ३३ ॥ ७८ । ३३ ॥

कृतं । देवयुगं । आदियुगं । तन्नामनिर्वचनं ।

व० १५१ । १२ ॥

तस्य स्वभावः । व० १९१ । २२ ॥ १९४ । ७ ॥

शा० ६९ । ८ ॥

+ कृतघ्नः । तस्य निन्दा । शा० १६७ ॥

तस्य निष्कृतिर्नास्ति । शा० २७७ । ११ ॥

तस्य प्रायश्चित्तं । अनु० ३३ ॥

कृतवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंशीयसात्वत-

कुलोत्पन्नस्य हृदिकस्य पुत्रः । अतिरथः । उ०

१६५ । २४ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १४७ ॥ स० ४ । ३६ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । द्रो० ११४ ॥

तेन शिखण्डिपराजयः । क० १७ । २१ ॥

तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० ११६ ॥ श० २० ॥

तस्य वधः सात्यकिना । मौ० ४ । २९ ॥

कृतवीर्यः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंश्यः ।

कार्तवीर्यार्जुनस्य पिता । आ० १९४ । ११ ॥

स० ८ । ९ ॥ [तस्य पिता धनकः । तस्य

वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

कृतवेगः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

कृतश्रमः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

कृतिः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

१ कृत्या । नदी । भी० ९ । १८ ॥

२ + कृत्या । आभिचारप्रयोगनिर्मिता दुर्देवता ।

तया दुर्योधनस्य पाताललोकप्रापणं । व० २५२ । २६ ॥

तस्याः सर्जनं च्यवनेनेन्द्रपीडनाय । व० ११५ । १८ ॥

तस्या विभजनं रुथादिषु च्यवनेन । व० १२६ । ९ ॥

तस्याः सर्जनं रैभ्येण यवक्रीतहननाय । व० १३८ । ६ ॥

कृपः । गौतमकुलोत्पन्नस्य शरद्वतः जालवतीनाम्न्या

अप्सरसो दर्शनस्तुताद्वेतसः शरस्तम्बे पतितात् जातः

पुत्रः । तत्स्वसा द्रोणाचार्यभार्या कृपी । शान्तनु-

राजेन पोषितः । आ० १४० । २-२१ ॥

रथयूथपयूथपः । उ० १६६ । २० ॥

तदुत्पत्तिः । आ० ६४ । १४९ ॥ १४० । २ ॥

[भा० ९ । २१ ॥]

तस्य रुद्रगणांशत्वं । आ० ६८ । ७७ ॥

तस्मात्कौरवाणां पाण्डवानां च धनुर्वेदप्राप्तिः । आ०

१३९ । ४१ ॥

तद्गर्हणं कर्णेन । वि० ५० । २ ॥

तेन कर्णगर्हणं । वि० ४९ । १ ॥ द्रो० १५९ । १३ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । द्रो० १४९ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनं । वि० ४९ । २० ॥

तज्जिह्वाच्छेदप्रतिज्ञा कर्णेन । द्रो० १५९ । ५६ ॥

तेन घृष्टबुध्नपराभवः । क० १७ । १० ॥

तस्याश्वत्थाम्ना प्रसुप्तपाण्डुपाञ्चालमारणे विवादः ।

सौ० ४ ॥

कृपी । (गौतमी) । शरद्वतो जालवतीनाम्न्या

अप्सरसो दर्शनस्तुतात् शरस्तम्बेपतितात् रेतसो

जाता पुत्री । कृपाचार्यस्य स्वसा । द्रोणाचार्यस्य

भार्या । शान्तनुराजेन पोषिता । तत्पुत्रोऽश्वत्थामा

आ० १४० । २-२१ ॥

[तस्या उत्पत्तिः । भा० ९ । २१ ॥]

कृमिः । नदी । भी० ९ । १७ ॥

१ कृशः । ऋषिः । शृङ्गिऋषेः सखा । आ०

४० । २९ ॥

२ कृशः । तनुनामा विप्रः । यो वीरबुध्नं प्रति

आशायाः कृशतरत्वमुपपादयामास । शा० १२७ ॥

कृशकः । सर्पः । उ० १०३ । १५ ॥

कृशाश्वः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ ।

१७ ॥

श्रीकृष्णः । भगवान्नारायणः । सो० वं० यदु-

कुलोत्पन्नस्य वसुदेवस्य पुत्रत्वेनावतीर्णो वासु-

देवश्च । तन्माता देवकी । तदवतारकथा ।

आ० ६४ । १४१ ॥ स० ५१ ॥ [भा०

३ । २ ॥ १० । ३ ॥ विष्णु० ५ । ३ ॥

ब्रह्म० १८०-२१२ ॥ पद्म० ४ । ६९ ॥ ६ ।

२७०-२७९ ॥ हरि० २ । ४ ॥ देवीभा०

४ । २३ ॥ लिङ्गपु० ६९ ॥]

[तस्य भार्याः । भीष्मकराजसुता रुक्मिणी ॥ २
सत्राजितः पुत्री सत्यभामा ॥ ३ कौसल्यस्य
नम्रजितः पुत्री नीला (सत्या) ॥ ४ पितृष्वसुः
श्रुतकीर्तेः पुत्री भद्रा । तत्पिता केकयो धृष्टकेतुः ॥
५ पितृष्वसुः राजाधिदेव्याः पुत्री मित्रविन्दा ॥
तत्पिता आवन्त्यो जयत्सेनः ॥ ६ सूर्यपुत्री
कालिन्दी ॥ ७ लक्ष्मणा (लक्षणा) मद्राधिपतेः
सुता ॥ ८ जाम्बवती । जाम्बवत ऋक्षराजस्य
दुहिता । भा० १० । ५६ ॥ १० । ५८ ॥
पुनरन्याः षोडशसहस्रसंख्याका महिष्यः अप्स-
रोंशाः नरकासुरपुरादाहताः । भा० १० ।
५९ ॥ विष्णु० ५ । २८ ॥]

[तस्य पत्नीभिर्द्रौपदीं प्रति स्वस्त्रोद्धाहकथावर्णनं ।
भा० १० । ८३ ॥]

तस्य श्रीमन्नारायणावतारत्वं । आ० ६८ । १५१ ॥
उ० ४९ ॥

तस्य जरासन्धेन सह द्वेषकारणं । स० २३ ॥

तस्य भगिनी यशोदापुत्री एकानङ्गा । स० ५९ । ९ ॥

[तस्य वैमात्रेयोऽग्रजो बलरामः । भा० ९ । २४ ॥]

तस्य सारथिर्दारुकः । व० २० । २४ ॥ अश्व०
११८ । ५२ ॥

तस्य शङ्खः पाञ्चजन्यः । भी० २५ । १५ ॥

तस्याश्वाः शैव्यसुग्रीवमेघपुष्पबलाहकाः । अश्व०
११८ । ५६ ॥

तस्य पाञ्चालकार्मुकानारोपणे कारणं । आ० २०६ ।
२० ॥

तस्य पाञ्चालनगरे पाण्डवदिदृक्ष्या कुलालशालागमनं ।
आ० २६० । २२ ॥

तस्य सखीकस्य तादृशोर्नार्जुनेन सह यमुनायां जल-
क्रीडा । आ० २४८ ॥

तेन हसिते सति सत्यभामया तत्कारणप्रश्नः । आ०
२३८ । १० ॥

तेन युधिष्ठिरराजसूये ब्राह्मणपादप्रक्षालनं । स० ३८ ।
१२ ॥

तस्य युधिष्ठिरराजसूये सहदेवेनाग्रपूजाकरणं । स०
३९ । ४८ ॥

तन्महिमोक्तिर्भीष्माचार्येण । स० ४१ । ६ ॥
अनु० २५१-२५३ ॥

तस्य स्तुतिः । अर्जुनकृता । व० १२ । ११ ॥
द्रौपदीकृता । व० १२ । ५२ ॥ २६४ । ७ ॥

ब्रह्मर्षिकृता । इदमेव विश्वोपाख्यानं । भी०
६८ ॥ युधिष्ठिरकृता । शां० ४२ ॥ भीष्म-

कृता । शां० ४६ । ५० ॥ धृतराष्ट्रकृता
उ० ७० ॥

तस्य सारतरत्वं । उ० ६७ ॥ अश्व० ११८ । ३७ ॥
तच्चरित्रकथनं विदुरेण धृतराष्ट्राय । उ० १३० ।

५५ ॥ धृतराष्ट्रेण समायां । द्रो० ११ ॥
तद्रुणानुकीर्तनं महेश्वरेण । तद्वंशकथनं च । अनु०

२५१ ॥
तेन वाराणसीदाहः । स० ६१ । ११ ॥

तस्यागमनं काम्यकवने पाण्डवान्प्रति । व० १२ ॥
तेन द्रौपदीसमाश्वासनं । व० १२ । १३१ ॥

तस्य साल्वराजेन युद्धं । व० १४ ॥
तेन वनस्थां द्रौपदीं प्रत्यक्षयाचनं । तेनाक्षयपात्र-

कण्ठलग्नशाकपुलाकभक्षणे आकण्ठनृत्तस्य सशि-
प्यवर्गस्य दुर्वाससः पलायनं । व० २६३-२६४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । ५ ॥ शां० ३५२ । १४ ॥
तेन भीमसेनमाहात्म्यकथनं । उ० ७६ ॥

तस्य सन्ध्यर्थं हास्तिनपुरगमनं । उ० ८२ ॥
तद्दर्शनार्थमृषीणामागमनं । उ० ८३ । २४ ॥

तस्य मार्गे शुभशकुनानि । उ० ८४ । ९ ॥
तस्य मार्गे तत्रतत्र निवासार्थं दुर्योधनेन समानिर्मा-

पणं । उ० ८५ ॥
तेन विदुरगृहगमनं तदन्नभोजनं च । उ० ९१ ।

४० ॥
तेनाह्निककरणं । उ० ९४ ॥ [भा० १० । ७० ॥]

तद्वन्धननिर्धारणं दुर्योधनेन । उ० १३० ॥
तेन विश्वरूपप्रदर्शनं धृतराष्ट्रसमायां । उ० १३१ ॥

समराङ्गणेऽर्जुनाय । भी० ३५ ॥ उदङ्गाय ।
अश्व० ५५ ॥

तेन कर्णं स्वरथमारोप्य तेन सह तस्य पाण्डवपक्षप्र-
वेशे संभाषणं । उ० १३७ । २६ ॥

तेन भीष्मवधेच्छया चक्रायुधग्रहणं । भी० ५९ ।
८८ ॥

तस्य भीष्मवधायामियानं । भी० १०६ । ५५ ॥
तेन भगदत्तविस्तृप्तस्य वैष्णवास्त्रस्थोरसा धारणं ।

द्रो० २९ । १८ ॥

तेन लाङ्गलायुधोद्यमनेन भीमसेनहननोद्यतस्य बलरा-
मस्य सान्त्वनं । श० ६१ । ९ ॥

तेन दुर्योधनगर्हणं । दुर्योधनेन तद्गर्हणं च । श० ६२ ॥
तेन गान्धार्याः समाश्वासनं । श० ६४ ॥

तस्मै गान्धार्या “एवमेव तव कुलमपि नश्यतु” इति
शापदानं । स्त्री० २५ । ३९ ॥

तेनाश्वत्थाम्ने शापदानं । सौ० १६ । ६ ॥

तेन कैलासभस्मीकरणं । अनु० २०३ । १८ ॥

तेन पुत्रार्थं शिवं प्रति तपश्चरणं । अनु० २०३ ॥
[शिवपु० उमासं० १]

तस्मै रुद्रेण वरदानं । अनु० ४६ ॥

तेनोदङ्गच्छविदर्शनं । अश्व० ५३ ॥

तेनोदङ्गाय स्वमाहात्म्यकथनं । अश्व० ५४ ॥

तस्य रवैतकप्रवेशः । आ० २३९ ॥ अश्व० ५९ ॥

तेन प्रसवसमन्तरं मृतस्य परीक्षित उज्जीवनं । अश्व०
६६ । ६९ ॥

तस्य पादतले जरनान्ना व्याधेन बाणेन वेधः । मौ०
५ । २२ ॥ [भा० ११ । ३१ ॥]

तेन दुर्वाससः परिचर्या । तदुच्छिष्टपायसेन स्वाङ्ग-
विलेपनं च । अनु० २६४ ॥ मौ० ५ ।
१८ ॥

तेन बलरामेण धेनुकासुरघातनं । स० ५३ । १६ ॥
[भा० १० । १५ ॥ हरि० २ । ६३ ॥

विष्णु० ५ । ८ ॥]

तेन नरकासुरवधः । स० ५५ । ३४ । [भा०

१० । ५९ ॥ हरि० २ । ६३ ॥ विष्णु० ५ ।
२९ ॥]

तेन यमलार्जुनभङ्गः । स० ५२ । २८ ॥ [भा०
१० । १० ॥ हरि० २ । ७ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥

तेन शकटासुरवधः । स० ५२ । १७ ॥ [भा०
१० । ७ ॥ हरि० २ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥]

तेन बाणासुरपराजयः । स० ६० । ३१ ॥ [हरि०
२ । ११८ ॥ भा० १० । ६३ ॥]

तेन सान्दीपिनेश्चतुष्पष्टिकलाभ्यासः । स० ५४ ।
१ ॥ [भा० १० । ४५ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥
हरि० २ । ३३ ॥]

चतुष्पष्टिकलानां नामानि । १ गीतं । २ वाद्यं ।
३ नृत्यं । ४ नाट्यं । ५ आलेख्यं । ६ विशेष-
कच्छेद्यं । ७ तण्डुलकुसुमवलिविकाराः । ८
पुष्पास्तरणं । ९ दशनवसनाङ्गरागाः । १० मणि-
भूमिकाकर्म । ११ शयनरचनं । १२ उदक-
वाद्यमुदकघातः । १३ चित्रयोगाः । १४ माल्य-
ग्रथनं । १५ शोखरापीडयोजनं । १६ नेपथ्य-
योजनं । १७ कर्णपत्रभङ्गाः । १८ सुगन्धयुक्तिः ।
१९ भूषणयोजनं । २० ऐन्द्रजालं । २१ कौ-
चुमारयोगाः । २२ हस्तलाघवं । २३ चित्रशा-
कापूपभक्ष्यविकाराः । २४ पानकरसरागासव-
योजनं । २५ सूचीवापकर्म । २६ सूत्रक्रीडा ।
२७ वीणाडमरुकवाद्यानि । २८ प्रहेलिका ।
२९ प्रतिमाला । ३० दुर्वाचकयोगाः । ३१
पुस्तकवाचकं । ३२ नाटकाख्यायिकादर्शनं ।
३३ काव्यसमस्यापूरणं । ३४ पट्टिकावेत्रबाण-
विकल्पाः । ३५ तर्ककर्माणि । ३६ तक्षणं ।
३७ वास्तुविद्या । ३८ रूप्यरत्नपरीक्षा ।
३९ धातुवादः । ४० मणिरागज्ञानं । ४१
आकरज्ञानं । ४२ वृक्षायुर्वेदयोगाः । ४३ मेघ-
कुक्कुटलावकयुद्धविधिः । ४४ शुक्रशारिकाप्रला-
पनं । ४५ उत्सादनं । ४६ केशमार्जनकौशलं ।
४७ अक्षरमुष्टिकाकथनं । ४८ म्लेच्छितकुतर्क-

विकल्पाः । ४९ देशभाषाज्ञानं । ५० पुष्प-
शकटिकानिर्मितिज्ञानं । ५१ यन्त्रमातृकाधारण-
मातृका । ५२ संवाच्यं । ५३ मानसीकाव्य-
क्रिया । ५४ अभिधानकोशः । ५५ छन्दो-
ज्ञानं । ५६ क्रियाविकल्पाः । ५७ छलितक-
योगाः । ५८ वस्त्रगोपनानि । ५९ द्यूतविशेषाः ।
६० आकर्षक्रीडा । ६१ बालक्रीडनकानि । ६२
वैनायिकीनां ज्ञानं । ६३ वैजयिकीनां ज्ञानं ।
६४ वैतालिकीनां ज्ञानं । इति चतुष्पष्टिः
कलाः । ६४ ॥

तेन कालियमर्दनं । स० ५३ । १५ ॥ [भा०
१० । १६ ॥ हरि० २ । १२ ॥ विष्णु० ५ । ७ ॥]

तेनारिष्टासुरवधः । स० ५३ । २८ ॥ [भा०
१० । ३६ ॥ हरि० २ । २१ ॥ विष्णु०
५ । १४ ॥]

तेन कंसवधः । स० ५३ । ३३ ॥ [भा० १० ।
४४ ॥ हरि० २ । ३० ॥ विष्णु० ५ । २० ॥]

तेन पूतनासंहारः । स० ५२ । २३ ॥ [भा०
१० । ६ ॥ हरि० २ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ५ ॥]

तेन चाणूरवधः । स० ५३ । ३० ॥ [हरि० २ ।
३० ॥ भा० १० । ४४ ॥ विष्णु० ५ । २० ॥]

तेन पारिजातहरणं । स० ५७ । ४१ ॥ [भा०
१० । ५९ ॥ हरि० २ । ६४ ॥ विष्णु०
५ । ३० ॥]

तेन गोवर्धनोद्धरणं । स० ५३ । २२ ॥ [भा०
१० । २५ ॥ हरि० २ । १५ ॥ विष्णु०
५ । १० ॥]

[तेन कुचेलायैश्वर्यदानं । भा० १० । ८० ॥]

[तेन कुवलापीडवधः । भा० १० । ४३ ॥ हरि०
२ । २९ ॥]

[तेन वृकासुरहननं । भा० १० । ८८]

तेन केशिनामकाश्वरूपदैत्यवधः । स० ५३ । २९ ॥
[भा० १० । ३७ ॥ हरि० २ । २४ ॥
विष्णु० ५ । १६ ॥]

[तेन तृणावर्तवधः । भा० १० । ७ ॥]

[तेन पौण्ड्रकवासुदेववधः । भा० १० । ६६ ॥]

[तेन सुगालवासुदेववधः । हरि० २ । ४४ ॥]

[तेन बकासुरवधः । भा० १० । ११ ॥]

[तेन वत्सासुरवधः । भा० १० । ११ ॥]

[तेन मृतस्य ब्राह्मणपुत्रस्य श्वेतद्वीपादानयनं । भा०
१० । ८९ ॥ हरि० २ । ११३ ॥]

[तस्य रुक्मिण्या सह प्रेमकलहः । भा० १० । ६० ॥]

[तेन गोमन्तपर्वतदाहः । हरि० २ । ४२ ॥]

[तस्य पुत्राः । भा० १० । ६१ ॥]

[तत्पुत्राणां नामानि । भा० १० । ९० ॥ हरि०
२ । १०३ ॥]

२ कृष्णः । वेदव्यासः । आ० ११५ । ७ ॥

३ कृष्णः । अर्जुनः । वि० ४३ । ४१ ॥

कृष्णद्वैपयानः । व्यासः । आ० १ । १३ ॥

कृष्णवेणा । कृष्णा नदी । भी० ९ । २८ ॥

कृष्णवेणी । कृष्णा नदी । स० ९ । १६ ॥

कृष्णा । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

केकयः । सूतराज्याधिपो रथकारः । मालव्या भर्ता ।
तत्पुत्राः कीचकादयः । तस्य द्वितीया भार्या
मालव्याः स्वसा । तत्पुत्री विराटभार्या सुदेष्णा ।
वि० २१ । १३ ॥

+ केकयराजोपाख्यानं । राज्ञा ब्राह्मणरक्षण-
विषये । शां० ७७ ॥

१ केकयाः । क्षत्रियाः । पाण्डवपक्षीयाः । उ०
१७१ । १४ ॥

२ केकयाः । क्षत्रियाः । दुर्योधनपक्षीयाः । उ०
१९५ । ५ ॥

३ केकयाः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥ The
country between the Beas and the
Sutlej. It was the kingdom of the
father of Kaikeyi one of the wives of
Dasaratha.

केतवः । ऋषयः । शां० १९ । १६ ॥

१ केतुमान् । क्षत्रियः । स० ४ । ३३ ॥

२ केतुमान् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६।२४ ॥

३ केतुमान् । निषादः । एकलव्यपुत्रः । भी० ५४।५ ॥ भीमेन हतः । भी० ५४।७७ ॥

केतुमालः । खण्डः । स० २९।३९ ॥ भी० ६।३१ ॥

तस्य सुकृतिनां सुखभोगस्थानत्वं । अनु० २४० ॥

केतुमाला । नदी । व० ८७।१४ ॥

केतुवर्मा । त्रैगर्तः । अश्व० ७४।१४ ॥

केदारतीर्थं । गङ्गाद्वारमारभ्य तमसानदीपर्यन्तं विद्यमानं तीर्थं । व० ८१।७२ ॥ Kedari-

nath. A sacred stream called Kali-ganga has its rise here. It is about 146 miles north of Hardwar and is very near to Badarinath.

केरलः । केरलदेशाधिपः । वि० ५३।१५ ॥

केरलाः । देशः । स० ३२।७३ ॥ भी० ९।५८ ॥ The Malabar coast. It comprises Malabar, Travancore, and Kanna.

केशवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । शां० ३५०।४८ ॥

+ केशवादिद्वादशभगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥ अश्व० ११४ ॥

१ केशिनी । क्षत्रियकुमारी । तस्याः स्वयंवरे ब्राह्मणक्षत्रिययोः श्रेष्ठ्यविषये सुधन्वविरोचनयोर्विवादः । उ० ३५ ॥

२ केशिनी । दमयन्त्या दूती । व० ७२।६ ॥

३ केशिनी । अप्सराः । आ० ६६।५० ॥

४ केशिनी । सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य भार्या । तत्पुत्रो जहुः । आ० १०१।२० ॥

१ केशी । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६।२३ ॥ व० २२५।८ ॥

२ केशी । अश्वरूपी असुरः । श्रीकृष्णेन हतः । स० ५३।२९ ॥

केसरः । पर्वतः । भी० ११।२३ ॥

१ कैकयी । स० वं० दशरथभार्या । भरतस्य माता । व० २७५।८ ॥ स० ५०।९ ॥

२ कैकयी । विराटराजभार्या सुदेष्णा । वि० १४।६ ॥

कैटभः । असुरः । मधोभ्रीता । विष्णुना हतः । व० २०६ ॥

कैतवः । शकुनिः । स० ८५।१० ॥

कैरातपर्व । व० ३८-४१ ॥

कैलासः । पर्वतः । रुद्रस्यावासभूतः । भी० ६।४१ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४१।११ ॥

तत्र श्रीकृष्णेन तपश्चरणं । अनु० २०३।१ ॥

तत्र सकृण्यस्वार्जुनस्य गमनं । द्रो० ८० ॥

कैलासकः । सर्पः । उ० १०३।११ ॥

कोकबकाः । देशः । भी० ९।६१ ॥

कोकामुखं । तीर्थं । व० ८२।१५७ ॥ तस्य वराहक्षेत्रमिति नामान्तरं ।

कोङ्कणाः । देशः । भी० ९।६० ॥

कोटरकः । सर्पः । आ० ३५।८ ॥ उ० १०३।१२ ॥

कोटिकः । क्षत्रियः । कोटिकास्यः । जयद्रथस्य प्रेप्यः । शिविवंशजः । सुरथस्य पुत्रः । व० २६६।६ ॥ २६७।४ ॥ व० २७२।२४ ॥

तस्य द्रौपद्या संवादः । व० २६६।१ ॥

कोटितीर्थं । व० ८०।५० ॥ ८१।१६ ॥ ८२।७६ ॥ ८३।६१ ॥ A tank situated in Kalinjar in the District of Bundelkhand. 2. A sacred tank in Gokarna. 3. In Muttra.

कोटिशः । सर्पः । आ० ५७।५ ॥

कोपः । क्रोधशब्दं पश्यत ।

कोपवेगः । ऋषिः । स० ४।२२ ॥

कोमलकः । आ० ५७।१७ ॥

कोलगिरिः । स० ३२।७७ ॥

कोलाहलः । पर्वतः । आ० ६४।४८ ॥

The range hills near Chanderi, which separates Malwa from Bundelkhand, Central India.

कोलः । पर्वतः । अश्व० ८४ । ११ ॥

× कोशवृद्धेरवद्यकर्तव्यत्वं । शां० १३० ॥

कोशेश्वरः । तीर्थविशेषः । व० ८१ । ५७ ॥

कोषा । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

कोसला । नदी । व० ८३ । ११ ॥

कोसलाः । देशः । भी० ९ । ४१ ॥ Ajodhya in Oudh. This was divided into two Provinces by the river Saraju, Uttara and Dakshina Kosala.

कोहलः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्य ऋषिः । आ० ५३ । ९ ॥

कौकुट्टकाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

कौणकुत्स्यः । ऋषिः । आ० ८ । २५ ॥

कौणपः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

कौणपाशनः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

कौण्डिन्यः । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

कौत्सः । ऋषिः । भगीरथस्य जामाता । तद्भार्या हंसी । अनु० २०० । २६ ॥

कौमोदकी । श्रीकृष्णस्य गदा । आ० २५१ । २८ ॥

कौरव्यः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥ उ० १०३ । १५ ॥

१ कौशिकः । कथ्यन् ऋषिः । यः क्रूरदृष्ट्या बलाकां पातयामास । व० २०९ । १ ॥

२ कौशिकः । स० ४ । १८ ॥

३ कौशिकः । ब्राह्मणः । यः सत्यवचनेन महान्तमनर्थमाप । क० ७२ । ४७ ॥

४ कौशिकः । जरासन्धस्य सेनापतिः । स० २२ । ४२ ॥

५ कौशिकः । विश्वामित्रः ।

कौशिकी । नदी । विश्वामित्रभगिनी । या नदी बभूव । आ० २३५ । ७ ॥ व० ८२ । १४३ ॥ १११ । १ ॥ भी० ९ । १८ ॥

अनु० ६ । १० ॥ The river Kusi is a large tributary of the Ganges from the north. Its confluence with the Ganges in Bengal is called Kausiki Tirtha.

कौसल्यः । क्षेमदर्शी । तस्य कालकवृक्षीयेण संवादः । शां० १०४ ॥

१ कौसल्या । अम्बिका । विचित्रवीर्यभार्या । तत्पुत्रो धृतराष्ट्रः । आ० ११५ । १८ ॥

२ कौसल्या । कोसलदेशाधिपस्य भानुमतो राज्ञः कन्या । दशरथभार्या । तत्पुत्रो रामचन्द्रः । व० २७५ । ८

३ कौसल्या । सो० वं० पूरोभार्या । तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ८ ॥

कौसवी । द्रुपदराजस्य भार्या । तस्याः सौत्रामणीति नामान्तरं । आ० १४९ । ४९ ॥

कौस्तुभः । श्रीमन्नारायणेनोरसा ध्रियमाणो मणिः । आ० १८ । ५० ॥

१ क्रतुः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ । १९ ॥

तस्य पुत्राः सूर्यानुचरा बालखिल्याः । आ० ६७ । ९ ॥ [भा० ४ । १ ॥]

[तस्य भार्या क्रिया । भा० ४ । १ ॥ तस्य भार्या संनतिः । विष्णु० १ । १० ॥]

२ क्रतुः । पाञ्चालः । क्षत्रियः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६ ॥

क्रथकैशिकाः । देशः । विदर्भदेशान्तर्गतः । स० १४ । २१ ॥ In Berar, once the capital of Vidarbha.

१ क्रथनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १८ ॥

२ क्रथनः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

३ क्रथनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ । ११ ॥

क्रमजित् । क्षत्रियः । स० ४ । ३४ ॥

१ क्राथः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ४० ॥

२ काथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । क० ४६ । १७ ॥

+ क्रिमिः । अलर्कनामा । तेन कर्णस्योरुभेदनं ।
शां० ३ । १३ ॥

तस्मै कस्मै चनान्यस्मै व्यासेन राज्यदानं । अनु०
१८० ॥

क्रिया । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मस्य पत्नी । आ०
६७ । १४ ॥

क्रूरा । क्रोधाशब्दं पश्यत ।

+ क्रोधः । कोपः । तस्य गर्हणं । आ० ४२ ।
७ ॥ ७३ । ५ ॥ व० २९ । ३ ॥ अनु०
१३ । ५ ॥

क्रोधवशाः । इन्द्रजितोऽनुयायी राक्षसः । व०
२८६ । २ ॥

क्रोधवशा । मृग्यादीनां माता । क्रोधाशब्दं पश्यत ।

क्रोधवशाः । क्रोधायाः पुत्राः काश्यपेया राक्षस-
सौगन्धिकवनरक्षिणः । व० १५४ । ११ ॥

तेषां भीमसेनेन वधः । व० १५५ । २१ ॥

१ क्रोधहन्ता । कालापुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३५

२ क्रोधहन्ता । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयोरथसत्तमः ।
उ० १७१ । अयमेव सेनाबिन्दुरिति भाति ।

क्रोधा । दक्षप्रजापतिपुत्री काश्यपभार्या । तस्याः
क्रोधवशेति नामान्तरं । तत्पुत्राः क्रोधवशाः ।
आ० ६६ । १२ ॥

तत्पुत्र्यो नव । मृगी मृगमन्दा हरी भद्रमनाः मा-
तङ्गी शार्दूली श्वेता सुरभिः सुरसा चेति । आ०
६७ । ६० ॥

क्रौञ्चः । पर्वतः । भी० १२ । ७ ॥ [मैनाकस्य
पुत्रः । हरि० १ । १८ ॥]

तद्धारणं सुब्रह्मण्येन । शा० ४७ । ८४ ॥

क्रौञ्चद्वीपः । भी० १२ । ७ ॥

क्रौञ्चव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ५० । ४० ॥
कौरवाणां । भी० ७५ । १५ ॥

क्षत्ता । विदुरः । आ० २ । १४६ ॥

क्षत्रज्ञयः । क्षत्रियः । धृष्टद्युम्नस्य पुत्रः । द्रो०
१० । ५३ ॥ द्रोणेन हतः । द्रो० १५६ ।
१४ ॥

१ क्षत्रदेवः । क्षत्रियः । शिखण्डिनः पुत्रः । रथो-
त्तमः । उ० १७१ । १० ॥ भी० ९३ ।
१४ ॥ द्रो० २३ । ७ ॥ दुर्योधनपुत्रेण लक्ष्म-
णेन हतः । क० ३ । २६ ॥

क्षत्रधर्मा । (क्षत्रवर्मा) । धृष्टद्युम्नस्य पुत्रः ।
अर्धरथः । उ० १७१ । ७ ॥ द्रोणाचार्येण
हतः । द्रो० १२५ । ६७ ॥

क्षत्रियः । द्वितीयो वर्णः । तस्य ब्राह्मणवर्णादु-
त्पत्तिः । आ० ६५ । ५ ॥

तस्य लक्षणं । शां० १८७ । ५ ॥

तस्य महिमा । व० १९७ ॥

तस्य धर्माः । शां० २७ ॥

तत्रानेकेषां नामानि । आ० १ । २५० ॥ युधि-
ष्ठिरसभाप्रवेशे । स० ४ । २७ ॥ यमसभायां ।

स० ८ । ८ ॥ द्रौपदीस्वयंवरे । आ० २०१
प्रातस्सायंस्मरणीयाः । अनु० २७१ । ४८ ॥

तस्य हृदयं क्षुरसदृशं नवनीतसदृशी वाक् । आ०
३ । १२३ ॥

क्षमा । गुणः । तस्या आवश्यकत्वं । आ० ४२ । ९ ॥

तस्याः प्रशंसनं । व० २९ । ३७ ॥

+ क्षरत्वं जगतः । शां० ३०८ ॥

क्षीरवती । नदी । व० ८२ । ६८ ॥

क्षीरोदः । क्षीरसमुद्रः । भी० ११ । १० ॥

तस्य मथनममृतार्थं । आ० १८ ॥ [भा० ८ । ६ ॥
रा० १ । ४५ ॥ विष्णु० १ । ९ ॥ पद्मपु०
३ । ९ ॥ ६ । २६० ॥]

क्षुपः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥ अनु०
१७७ । ७३ ॥

+ क्षेत्रमहिमा । आ० २३४ ॥ व० ७९-८२ ॥

अनु० ६४ ॥ १७० ॥

+ क्षेत्रक्षेत्रज्ञसम्बन्धकथनं । अश्व० ५० ॥

१ क्षेमकः । क्षत्रियः । स० ४ । २७ ॥

२ क्षेमकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

क्षेमङ्करः । क्षत्रियः । त्रिगर्तः । व० २६६ । ७ ॥

क्षेमदर्शी । क्षत्रियः । कौसल्यनृपसुतः । तस्य

कालकवृक्षीयेण सह संवादः । शां० १०४ ॥

१ क्षेमधूर्तिः । साल्वस्य सचिवः सेनापतिश्च ।

व० १६ । ११ ॥

तस्य साम्नेन पराजयः । व० १६ । १६ ॥

तस्य दुर्योधनपक्षं प्रविष्टस्य बृहत्क्षत्रेण वधः । द्रो०

१०७ । १-८ ॥

२ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । करुशाधिपतिः । भीम-

सेनेन हतः । क० ९ । ३२-४५ ॥

३ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

४ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । बृहन्तस्य भ्राता । तस्य

साल्वकिना सह युद्धं । द्रो० २५ । ४८ ॥

क्षेमशर्मा । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । द्रो०

२० । ७ ॥

क्षेमा । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

ख.

खगमः । विप्रः । यस्तार्णसर्पेणात्मानं भीषितवन्तं

खसखं सहस्रपादमृषिं त्वं ङुण्डुभो भवेति शशाप ।

आ० ११ । १ ॥

+ [खगोलवर्णनं । भा० ५ । २१ ॥ वायु०

५१-५३ ॥ विष्णु० २ । ८-१२ ॥ शिवपु०

उमासं १९ ॥]

+ खड्गः । असिः । तदुत्पत्तिकथा । शां० १६४ ॥

तद्युद्धे चतुर्दशमण्डलानि । क० १६ । ३१ ॥

खड्गी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन

हतः । क० ८८ । १९ ॥

खनकः । विदुरसुहृत् । यो वारणावते लाक्षागृहे

पाण्डवानां बहिर्गमनाय प्रच्छन्नां सुरङ्गां चकार ।

आ० १५९ । १ ॥

खनीनेत्रः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य

विविंशस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सुवर्चाः । अश्व० ४७ ॥

१ खरः । राक्षसः । राकायाः पुत्रः । शूर्पणखाया

दूषणस्य च साक्षाज्जाता । व० २७६ । ८ ॥

तस्य वधः श्रीरामेण । व० २७८ । ५० ॥

२ खरः । दूषणभ्रातुरन्यो राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

खर्वटाः । देशः । स० ७८ । ५७ ॥

खलुः । नदी । भी० ९ । २८ ॥

खषाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥

खाण्डवं । सरस्वतीद्विपद्मयोः पूर्वसां दिशि वि-

द्यमानं वनं । तद्वाहः । आ० २५०-२६० ॥

तद्वाहः पञ्चदशदिनानि । आ० २५४ । ४६ ॥

एकविंशतिदिनानि । आ० २६० । १५ ॥

तद्वाहसमये तक्षकस्य कुरुक्षेत्रे स्थितिः । आ०

२५४ । १७ ॥

तद्वाहसमयेऽर्जुनस्येन्द्रेण सह युद्धं । आ० २५३ ॥

खाण्डवदाहपर्व । आ० २४८-२५३ ॥

खाण्डवप्रस्थः । इन्द्रप्रस्थः । आ० ६१ ।

४७ ॥ २२७ । ४५ ॥

खाशीराः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

ग.

गगनमूर्धा । असुरः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २४ ॥

गङ्गा । नदी । तदभिमानिदेवता च । आ ६३ । ५० ॥

भी० ६ । ४५ ॥ ९ । १४ ॥

तस्याः भूमौ वसेति शापदानं । आ० १०२ । ४ ॥

तस्याः शान्तनुना विवाहः । आ० १०४ ॥

तथा पुत्रसप्तकहननं । आ० १०५ ॥

तथा शान्तनुं त्यक्त्वा शिशुं भीष्ममादाय स्वलोक-

गमनं । आ० १०६ । ४८ ॥

तस्याः भूमौ नदीरूपेणावतरणं । व० १०९ । ८ ॥

[रा० १ । ४३ ॥ भा० ९ । ९ ॥ मार्कण्डेय० ५३ ॥]

तस्या भगीरथपुत्रीत्वं । द्रो० ६० । ८ ॥

तस्याः कलियुगे पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥
तस्या आगमनं परशुरामेण सह युध्यतो भीष्मस्य
सकाशे । उ० १८२ । १५ ॥

तस्याः भीष्ममरणदुःखितायाः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।
अनु० २७४ । २० ॥

तन्महिमा । अनु० ६६ ॥ [भा० ५ । १७ ॥]

गङ्गाद्वारं । हरिद्वारनामकं क्षेत्रं । तस्य मायापुरी-
त्यपि नाम । तत्र प्रतीपेन तपश्चरणं । तत्र गङ्गाया
आगमनं च । आ० १०३ । १ ॥ Hardwar-this
is also called Mayapuri.

तत्र भरद्वाजाद्वेणोत्पत्तिः । आ० १४० । ३४ ॥

तत्र नागकन्यया स्नानार्थं गङ्गायामवतीर्णस्यार्जुनस्य
स्वलोकं प्रति नयनं । आ० २३४ । ६-२० ॥

गङ्गाहृदः । तीर्थं । व० ८१ । १७६ ॥

१ गजः । वानरः । व० २८४ । ३ ॥

२ गजः । क्षत्रियः । शकुनेर्भ्राता । इरावता हतः ।
भी० ९० । ३० ॥

+ गजः । हस्ती । तज्जातेरुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६६ ॥

+ गजकच्छपोपाख्यानं । आ० २९ । १३ ॥
अनु० २५ । १६ ॥

गजकर्णः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

गणवृद्धिप्रकारः । शां० १०७ । १० ॥

गणेशः । उमापुत्रो हेरम्बः । तस्य भारतलेखनाय
वेदव्याससमीपे आगमनं । आ० १ । ११२ ॥

[तस्योत्पत्तिः । लिङ्गपु० १०५ ॥ ब्रह्मवै० गण-
पतिखं० ८ ॥]

गण्डकः । देशः । पाञ्चालदेशात्पूर्वतो विद्यमानः ।
स० ३० । ४ ॥

गण्डकण्डूः । यक्षः । स० १० । १६ ॥

गण्डा । (चण्डा) । पशुसखस्य भार्या । अनु०
१४१ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ४१ ॥

गदः । श्रीकृष्णस्य वैमात्रेयो भ्राता । आ० २०१ ।
१७ ॥ २३९ । १० ॥ स० ४ । ३६ ॥

[वसुदेवस्य पुत्रः । तन्माता रोहिणी । अयं बलरा-
मस्य सगर्भ्यः । भा० ९ । २४ ॥]

तस्य मरणं । मौ० ४ । ४६ ॥

+ गदायुद्धं । भीमदुर्योधनयोः । शा० ३३ ।
५८ ॥ भीमजरासन्धयोः । स० २४ ॥ तत्प्र-
काराः । स० २४ । १३ ॥

१ गन्धमादनः । बदरिकाश्रमसमीपस्थः पर्वतः ।
भी० ६ । ३४ ॥

तत्रार्जुनेन गमनं । तत्रस्थानां पराजयश्च । स०
२९ । ३८ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४३ । २३ ॥

तत्र सौगन्धिकपुष्पहरणार्थं भीमसेनस्य गमनं ।
व० १६३ । ३२ ॥

२ गन्धमादनः । वानरः । व० २८४ । ५ ॥
A part of the Rudra-Himalaya. The
range of Gandhamadana commences
at a short distance to the north-
east of Badarikashrama.

+ गन्धर्वाः । देवयोनिविशेषाः । तेषां नामानि ।
आ० ६६ । ४७ ॥

गन्धर्वी । अश्वानां माता । आ० ६७ । ६८ ॥

गन्धवती । सत्यवती । आ० ६४ । १२४ ॥

१ गयः । क्षत्रियः । अधूर्तरजसः पुत्रः । स०
८ । १८ ॥ शा० ३९ । २० ॥

तस्य यज्ञः । व० ९३ । २० ॥ १२२ ॥

तस्य चरित्रं । द्रो० ६६ ॥ शां० २८ । १११ ॥

२ गयः । क्षत्रियः । सो० वं० आयोः पुत्रः ।
६९ । २८ ॥

३ गयः । पर्वतः । व० ८५ । ८ ॥

गया । क्षेत्रं । आ० २३६ । ७ ॥ व० २८ । ८१ ॥
[तन्माहात्म्यं । वायुपु० १०६ ॥]

गयाशिरः । गयास्थः प्रदेशविशेषः । व०
८६ । ११ ॥

गरिष्ठः । ऋषिः । इन्द्रसभायां । स० ७ । १३ ॥

गरुडः । कश्यपपुत्रः । तन्माता विनता । आ०

२३ । ५ ॥ ६६ । ४० ॥ स० ९ । १५ ॥

६६ । ३३ ॥ उ० ११२ ॥

तदुत्पत्तिः । आ० २३ । ५ ॥ अनु० २१ ॥

वालखिल्यतपसस्तदुत्पत्तिकारणत्वं । आ० ३१ ॥

तस्य पक्षीन्द्रत्वेऽभिषेकः । आ० ३१ । ३८ ॥

तस्य स्तुतिः देवैः कृता । आ० २३ । १५ ॥

तस्य जातमात्रस्य मातुरन्तिकगमनं । आ० २५ । १ ॥

तेन सर्पाणां वहनं । आ० २५ । ५ ॥

तेन अमृताहरणार्थं गमनसमये मार्गे निषादानां
भक्षणं । आ० २८ । १९ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० ३० । ७ ॥

तेनामृतसमीपेऽग्निदर्शनं । आ० ३२ । २२ ॥

अनु० २७ ॥

तेनामृतसमीपे चक्रदर्शनं । आ० ३३ । २ ॥

तेन विष्णोर्वाहनत्वेन ध्वजत्वेन च भवनं । आ०
३३ । १८ ॥

तेनामृतहरणं । आ० ३४ ॥ अनु० २८ ॥

तस्य सुपर्ण इति नामप्राप्तिः । आ० ३३ । २४ ॥

तस्येन्द्रेण वज्रायुधप्रहारः । आ० ३३ । १९ ॥

तस्य पुत्राः । सुमुखः सुनामा सुनेत्रः सुवर्चाः सुरकृ
सुबलश्च । तथा सुवर्णचूडादयश्चानेके । उ०
१०१ । २ ॥

तदंसे विष्णुना स्वबाहुनिक्षेपेण तदर्पखण्डनं ।

उ० १०५ । २० ॥

तेन गालववहनं । उ० १०७ ॥

तस्य शाण्डिल्या अध्यापनात्पक्षहानिः । उ० ११३ ॥

तस्य कश्यपेन सह नारायणमहिमविषये संवादः ।

अनु० ४० ॥

तस्य मुनिगणेन सह नारायणमहिमविषये संवादः ।

अनु० ४१-४२ ॥

तस्य बदरिकाश्रमगमनं । अनु० ४१ ॥

तदुपाख्यानं परशुरामप्रोक्तं । अनु० १९ ॥

गरुडव्यूहः । कौरवाणां । भीष्मेण रचितः ।

भी० ५६ । २ ॥

गर्दभिः । गर्दभिशब्दं पश्यत

गर्गः । ऋषिः । अनु० ४९ । ३८ ॥ [यादवा-

नां पुरोहितः । भा० १० । ८ ॥ दिवोदासस्य

पौत्रः प्रतर्दनस्य पुत्रः । तज्जाता वत्सः । वायु० ९२ ॥]

गर्गस्रोतः । तीर्थं । शा० ३८ । १३ ॥

गर्दभीमतङ्गोपाख्यानं । अनु० ३ ॥

गर्भः । तस्योत्पत्तिप्रकारः । आ० ८४ । ९ ॥

[भा० ३ । ३१ ॥]

तत्प्रवेशो जीवस्य । अश्व० १९ ॥ स्त्री० ४ ॥

अनु० २२८ ॥ [भा० ३ । ३१ ॥ मार्कण्डे०
११ ॥ विष्णु० ६ । ५ ॥]

तन्नाशकाः ग्रहाः । व० २३० । २८ ॥

गवयः । वानरः । व० २८४ । ३ ॥

गवल्गणः । धृतराष्ट्रस्य सूतो मन्त्री च । तत्पुत्रः

सञ्जयः । आ० ६४ । १३९ ॥

१ गवाक्षः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । इरावता

हतः । भी० ९० । ३०-४९ ॥ भीमसेनेन

हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥

२ गवाक्षः । गोलाङ्गुलो वानरः । व० २८४ । ४ ॥

गविजातः । ऋषिः । यश्च्यवनः ऋषिसदृशं मूल्यं

गौरिति नहुषायाकथयत् । अनु० ८६ । २२

गाङ्गेयः । गङ्गापुत्रो भीष्मः । आ० १०७ । ९६ ॥

गाण्डिवं । गाण्डीवं । अर्जुनस्य धनुः । आ०

२५१ । २० ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ९८ । १९ ॥

तेनार्जुनेन रुद्रशिरसि प्रहारः । व० ३९ । ४८ ॥

तस्य समुद्रे प्रक्षेपः । महा० १ ॥

गाधिः । गाधी । क्षत्रियः । सो० वं० कान्यकु-

ब्जदेशाधिपतिः । जह्नुवंशोत्पन्नस्य कुशिकस्य पुत्रः ।

तन्माता पुरुकुत्सस्य पुत्री । तत्पुत्रो विश्वामित्रः ।

आ० १९१ । ३ ॥ [भा० ९ । १५ ॥

हरि० १ । २७ ॥]

तस्य पुत्री सत्यवती । ऋचीकभार्या । व० ११६ ॥

शां० ४८ ॥ अनु० ७ ॥

गान्धर्वग्रहः । व० २३० । ३९ ॥

गान्धारराजः । शकुनिः । स० ८३ । १३

१ गान्धाराः । सिन्धुनदीसमीपस्थो देशः ।

स्त्री० ९ । ५३ ॥ तस्य राजधानी तक्षशिला
पुष्करावती च । The country of Gandhara
lies along the Kabul river between the
Kunar and the Indus. Its capital was
Purushapura now called Peshawar.

२ गान्धाराः । शकुन्यादयः ।

गान्धारी । सुबलस्य पुत्री । धृतराष्ट्रभार्या । तत्पुत्राः
दुर्योधनादयः शतं । पुत्री दुश्शला । एतेषां
नामानि धृतराष्ट्रशब्दे द्रष्टव्यानि । आ० ६३ ।
५८ ॥

तस्या भ्रातरः शकुन्यादयस्त्रयोदश । तेषां नामानि
शकुनिशब्दे द्रष्टव्यानि ।

तस्याः स्वसारः धृतराष्ट्रस्यैव भार्या दश । सत्यव्रता
सत्यसेना मुदेष्णा संहिता तेजश्श्रवा सुश्रवा
निकृतिः शुभा शम्बठा दशार्णा इति । आ०
११९ । २२ ॥

तस्या धर्महन्तृदेवतांशत्वं । आ० ६४ । १५३ ॥
तस्या विवाहः । आ० ११९ ॥

तस्या गर्भोत्पत्तिः । आ० १२६ । १२ ॥

तया कुन्त्याः पुत्रोत्पत्तिश्रवणेन खोदरवातः । आ०
१२९ । २५ ॥

तस्याः दुर्योधनवधं शोचन्त्याः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।
श० ६४ ॥

तया श्रीकृष्णं प्रति स्वपुत्रादिशिवप्रदर्शनं । स्त्री०
१८-२५ ॥

तया “इत आरभ्य पट्टत्रिंशो वर्षे तव ज्ञातयो विन-
श्यन्तिवति श्रीकृष्णाय शापदानं । स्त्री० २५ ।
३९ ॥

तस्या भीमसेनेन सह विवादः । दुर्योधनवधस्य
युक्तायुक्ताविषये । स्त्री० १४ ॥

तद्दृष्टिपातेन युधिष्ठिरस्य कुनलीभावः । स्त्री० १५ ।
७ ॥

तया पट्टवस्त्रेण स्वनेत्रपिधानं । स्त्री० १५ । ७ ॥

तया द्रौपदीसमाश्वासनं । स्त्री० १५ । १७ ॥

तस्या व्यासप्रसादादिव्यचक्षुःप्राप्तिः । स्त्री० १६ । ३ ॥

तस्या दुर्योधनशवालिक्जनेन परिदेवनं । स्त्री० १७ ॥

तस्या मृतबन्धुदर्शनेन श्रीकृष्णसमीपे परिदेवनं

स्त्री० १७-२५ ॥

तस्या धृतराष्ट्रेण सह तपोवनगमनं । आश्र० १७ ॥

तस्यास्तपोवने दावाभौ प्रवेशः । आश्र० ३९ ॥

२ गान्धारी । अजमीढस्य तृतीया भार्या । आ०
६३ । ३९ ॥

गायत्री । देवता तदभिमन्यमानो मन्त्रश्च । तज्ज-
पमहिमा । अश्व० ९९ ॥ ११५ । १८ ॥

१ गार्ग्यः । ऋषिः । [वेणुहोत्रस्य पुत्रः । वायु०
९२ ॥] तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९० ।
९ ॥

तत्पुत्रहिंसनेन जनमेजयस्य ब्रह्महत्याप्राप्तिः । शां०
१५१ ॥ [हरि० १ । ३० ॥]

२ गार्ग्यः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५५ ॥

गार्दभिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

गार्हस्थ्यं । गृहस्थशब्दं पश्यत ।

१ गालवः । विश्वामित्रशिष्य ऋषिः । उ० १०६ ॥
इन्द्रसभायां । स० ७ । १० ॥ युधिष्ठिरस-
भायां । स० ४ । २१ ॥

तदुपाख्यानं । उ० १०६-११९ ॥

तस्य विश्वामित्राय दातव्यैकतश्श्यामकर्णहयरूपगुरु-
दक्षिणार्जनार्थं गरुडमारुह्य नानादेशगमनं । उ०
१०७ ॥

तस्य ययातिसमीपगमनं । उ० ११४ ॥

तस्य पुत्रः वृद्धकन्याजानिः शृङ्गवान् । श० ५३ ॥

तस्य नारदेन सह श्रेयस्साधनविषये संवादः । शां०
२९३ ॥

तेन महादेवकथाकथनं । अनु० ४९ । ५२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३७ ॥

२ गालवः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५२ ॥

[हरि० १ । १२ ॥ वायु० ८८ ॥ ब्रह्म० ७॥]

पूर्वोक्तोप्ययमेवेति भाति ।

गालवाः । तन्नामकदेशाधिपा राजानः । स० ३७ ।
१४ ॥

गावल्गणिः । धृतराष्ट्रमन्त्री सञ्जयः । आ० १ ।
२४७ ॥

गिरिका । उपरिचरवसुभार्या । शुक्तिमतीनद्यां को-
लाहलनामकात्पर्वतादुत्पन्ना । आ० ६४ । ५० ॥

तत्पुत्राः बृहद्रथादयः । आ० ६४ । ४३ ॥

गिरिकुञ्जः । तीर्थं । व० ८० । ८७ ॥

गिरिगह्वराः । देशविशेषः । भी० ९ । ६८ ॥

गिरित्रजः । मगधदेशस्था जरासन्धपुरी । स०
२१ । १८ ॥ २५ । ४२ ॥ Rajgir in Be-
har, the ancient capital of Magadha.

गीता । भगवद्गीता । भी० २५—४२ ॥

गुडाकेशः । पाण्डुपुत्रोऽर्जुनः । आ० १५१ । ९ ॥

गुणकेशी । मातलिपुत्री । तस्या भ्राता गोमुखः । त-
न्माता सुधर्मा । तद्धर्ता सुमुखो नागः । उ० ९७ ॥

+ गुणत्रयनिरूपणं । शां० २१४ ॥

गुणमुख्या । अप्सराः । आ० १३२ । ४३ ॥

गुणावरा । अप्सराः । आ० १३२ । ४३ ॥

गुप्तकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व० २६६ ।
११ ॥

गुरुः । विद्योपदेष्टा । तन्महिमा । उ० ४४ । ८ ॥
शां० १०८ ॥

तल्लक्षणं । अश्व० ११० । ५७ ॥

तत्पूजा । अनु० २३३ ॥

+ गुरुतल्पप्रायश्चित्तं । शां० १६३ । ४९ ॥

गुरुभारः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

+ गुरुशिष्यसंवादः । अश्व० ३६ ॥

गुह्यकास्त्रं । परशुरामेण प्रयुक्तं । उ० १८० । ११ ॥

गृत्समदः । ब्राह्मणः । वीतहव्यस्य ब्राह्मणत्वप्राप्त्य-
नन्तरं जातः पुत्रः । तत्पुत्रः सावैनसः । अनु०
८ । ५९ ॥ ४९ । १९ ॥

+ गृध्रः । पक्षिविशेषः । तज्जातेः भास्यास्सकाशा-
दुत्पत्तिः । आ० ६७ । ५७ ॥

गृध्रकूटः । पर्वतः । शां० १८ । ८८ ॥

गृध्रवदः । क्षेत्रं । व० ८२ । ९० ॥

+ गृध्रजंजुकसंवादः । मृतब्राह्मणबालकस्य पुनरु-
र्जीवनविषये । शां० १५२ ॥

गृध्रराजः । जटायुः । व० २८० । १ ॥

गृहपतिः । अग्निविशेषः । व० २२४ । ४ ॥

गृहस्थः । द्वितीयाश्रमी । तद्धर्मनिरूपणं । आ०
८५ । ३ ॥ शां० १८९ ॥ २४९ ॥

तद्धर्मप्रशंसा । शां० ११ । १३ ॥ अनु० २ ॥
१५४ ॥ २११ ॥

१ गो । (गौः) । पुलस्त्यऋषेर्भार्या । तत्पुत्रो वि-
श्रवाः । व० २७५ । १२ ॥

२ गो । (गौः) । गोत्वजातिविशिष्टा । तासामुत्प-
त्तिः । आ० ६७ । ६८ ॥ अनु० ११८ ॥

तासां मधुपर्कं समनुज्ञानं । आ० ६० । १४ ॥

तासां प्रशंसा । अनु० १२४ ॥ १९६ ॥

तासां शृङ्गप्राप्तिः । अनु० ११६ । १३ ॥

तद्दानफलं । अनु० १०६—१०९ ॥ २३५ ।
३१—५० ॥ अश्व० १०२ ॥

तद्दानविधिः । अनु० १११ ॥

ताभ्यो ग्रासदानस्य फलं । अश्व० १०९ ॥

+ गोकपिलासंवादः । शां० २७४—२७६ ॥

गोकर्णं । क्षेत्रं । व० ८३ । २४ ॥ व० ८६ ।
१५ ॥ २७८ । ६२ ॥ अनु० ४९ । ६ ॥

A town in the Province of North-
Kanara, thirty miles from Goa.

तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रायां गमनं । आ० २३७ ।
३७ ॥

+ गोग्रहणपर्व । वि० २९—७३ ॥

+ गोचारिणः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

गोदावरी । नदी । आ० २३५ । १३ ॥
स० ९ । २४ ॥ व० ८३ । ३४ ॥ भी०

९ । १४ ॥

गोधाः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

१ गोपतिः । देवगन्धर्वः । मुनिनाभ्याः कश्यप-
भार्यायाः पुत्रः । आ० ६६ । ४२ ॥

२ गोपतिः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः । द्रो०
२३ । ५१ ॥

३ गोपतिः । क्षत्रियः । शिविपुत्रः । शां० ४८ ।
८५ ॥ श्रीकृष्णेन हतः । व० १२ । ३४ ॥

४ गोपतिः । अग्निविशेषः । तस्य विश्वभुगिति
नामान्तरं । व० २२१ । २७ ॥

गोपराष्ट्राः । देशः । भी० ९ । ४४ ॥

गोपालकक्षः । देशः । भीमसेनेन विजितः ।
स० ३१ । ३ ॥

गोप्रनारं । सरयूसंबन्धितीर्थं । व० ८२ । ७० ॥
Gopratarā—a place of pilgrimage on
the bank of the Saraju at Fyzabad.

गोमती । नदी । स० ९ । २७ ॥ व०
८२ । ७२ ॥ भी० ९ । १८ ॥ The river
Gomti in Oudh.

गोमतीगङ्गासङ्गमः । तीर्थं । व० ८२ ।
८० ॥

१ गोमन्तः । क्रौञ्चद्वीपस्थः पर्वतः । भी०
१२ । ८ ॥

२ गोमन्तः । द्वारकासमीपे विद्यमानः पर्वतः ।
स० १४ । ५७ ॥ An isolated mountain
on the northern side of the western
ghats.

[तमारूढयोः श्रीकृष्णरामयोः दाहनार्थं जरासन्धेन
गोमन्तस्य दाहः । हरि० २ । ४२ ॥]

गोमन्ताः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

गोमुखः । मातलेः पुत्रः । इन्द्रपुत्रस्य जयन्तस्य
सारथिः । उ० १०० । १८ ॥

गोरथः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २० ।
३० ॥

+ गोलाङ्गूलः । वानरजातिविशेषः । तेषां हर्याः
उत्पत्तिः । आ० ६७ । ६४ ॥

गोलोकः । ब्रह्मलोकादुपरितनो लोकः । अनु०
११७ ॥

१ गोवर्धनः । पर्वतः । तदुद्धरणं श्रीकृष्णेन ।

स० ५३ । २४ ॥ [भा० १० । २५ ॥
हरि० २ । १८ ॥ विष्णु० ५ । ११ ॥]

२ गोवर्धनः । बाह्लीकदेशस्थो वटवृक्षः । क०
३७ । १८ ॥

गोवासनः । शैव्यः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः ।
द्रो० ९५ । ३९ ॥

गोविततः । यज्ञः । अध्वमेधप्रभेदः । आ०
१०१ । ५ ॥

१ गोविन्दः । पर्वतः । भी० १२ । १९ ॥

२ गोविन्दः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०
६९ । १३ । शां० ३५२ । ५ ॥

गोवृषध्वजः । कृपाचार्यः । द्रो० १०५ । १४ ॥

गोव्रनिनः । गोव्रतवन्त ऋषयः । उ० ९९ । १४ ॥

गोशृङ्गः । निषादभूमिसमीपस्थः पर्वतः । स०
३२ । ५ ॥ तस्य राजा श्रेणिमान् ॥

गौः । गोशब्दं पश्यत ॥

१ गौतमः । *उग्रतथ्यपुत्रस्य दीर्घतमसः पुत्रः ।
तन्माता प्रद्वेषी । आ० ११३ । २४ ॥ स०
४ । २३ ॥ ११ । १९ ॥

तस्य पत्नी अहल्या । अश्व० ५६ । २६ ॥

तस्यात्रिणा सह ब्राह्मणमाहात्म्यविषये संवादः । व०
१८८ ॥

तस्याङ्गिरसा सह नदीमाहात्म्यविषये संवादः ।
अनु० ६४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३३ ॥

तस्य शिष्यः जामाता च उदङ्कः । अश्व० ५६ ॥

तस्य यमेन सह मातापित्रोः परिचर्यया तद्विषयो-
दनविषये संवादः । शां० १२९ ॥

[तिनानावृष्टिकालेऽन्नदानादिना ब्राह्मणरक्षणं । तस्य
गोहत्याप्राप्तिः । तेन ब्राह्मणेभ्यः शापदानं । देवी-
भा० १२ । ९ ॥ शिवपु० कोटिरुद्रसं० २५-
२७ ॥]

* दीर्घतमस एव गौतम इति नाम । तत्पुत्रत्वादहल्यापते-
रपि गौतम इत्यसुख्यं नामेति संप्रदायविदः ।

२ गौतमः । मध्यदेशीयः कश्चन ब्राह्मणः ।
कृतघ्नमित्रद्रोहिदृष्टान्ततया तत्कथा । शां०
१६७ ॥ १७२ ॥

तेन राजधर्मनामकवक्त्रपक्षिहननं । शां० १७१ ॥

३ गौतमः । कश्चन ब्राह्मणः । तस्य धृतराष्ट्ररूपि-
णेन्द्रेण सह हस्तिविषये विवादः । अनु० १५९ ॥

४ गौतमः । एकतद्वितत्रितानां पिता । शं०
३७ । ९ ॥

५ गौतमः । गौतमगोत्रोत्पन्नो मेधातिथिः । तत्पुत्रः
चिरकारी । शां० २७२ । ९ ॥

६ गौतमः । दीर्घतमाः । स० २१ । ५ ॥

१ गौतमी । स्थविरा ब्राह्मणी । तस्या लुब्धकेन
संवादः । अनु० १ । १८ ॥

२ गौतमी । द्रोणाचार्यभार्या कृपी । आ०
१४० । ४९ ॥

३ गौतमी । काचन देवता ब्रह्मसभायां । स०
११ । ४० ॥

गौरकाः । गौरनामकदेशस्था जनाः । स० ७८ । ८९ ॥

गौरपृष्ठः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ । २१ ॥

गौरमुखः । शमीकशिष्यः ऋषिः । आ० ४२ ।
१४ ॥ ५० । १३ ॥

गौरवाहनः । क्षत्रियः । स० ३७ । १५ ॥

गौरशिराः । ऋषिः । स० ७ । ११ ॥

गौराश्वः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ । १८ ॥

१ गौरी । पार्वती ।

२ गौरी । वारुणीदेवी । स० ९ । ७ ॥

३ गौरी । नदी । भी० ९ । २५ ॥ A trib-
utary of the Kabul river.

+ ग्रन्थग्रन्थिः । व्यासेन गणेशलेखने विलम्बज-
ननाय महाभारते ग्रथिताः कठिनश्लोकाः । आ०
१ । ११६ ॥

ग्रन्थिकः । नकुलस्य विराटनगरे नाम । वि०
१२ । १० ॥

+ ग्रहभेदाः । व० २३० ॥

ग्रहाः । सूर्यादयो नव । स० ११ । २९ ॥

तेषां गतिप्रकारवर्णनं । व० १६४ । २६ ॥ [भा०
५ । २२ ॥]

तेषां मण्डलप्रमाणवर्णनं । भी० १२ । ३९-४७ ॥

ग्राहः । नक्रः । तेन द्रोणाचार्यग्रहणं । अर्जुनेन त-
द्धननं च । आ० १४३ । १२ ॥ तद्रूपाणाम-
प्सरसामर्जुनेन नारीतीर्थादुद्धरणं । आ० २३७ ॥

घ.

घटजानुकः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

घटसृञ्जयाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

घटोत्कचः । भीमसेनपुत्रः । भैमसेनिः । हैडिम्बः ।
राक्षसः । तन्माता हिडिम्बा । आ० ६१ ।
२६ ॥ ६३ । ७२ ॥ ६४ । १६६ ॥ रथयू-
थपयूथपः । उ० १७२ । ६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १६९ । १३ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६१ । २६ ॥ ६४ । १६६ ॥
१६९ । ६ ॥

तेन राजसूययागकरग्रहणार्थं लङ्कागमनं । स०
३२ । ७६ ॥ ३४ । २ ॥

तत्पुत्रः अञ्जनपर्वी । अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । ८९
तस्यागमनं पाण्डवसमीपे । व० १४७ । ४ ॥

तेन द्रौपदीवहनं । व० १५६ ॥

तस्य युद्धं । भी० ६४ ॥

तस्य वङ्गेश्वरेण सह युद्धं । भी० ९२ ॥

तेनालायुधवधः । द्रो० १७९ । ३२ ॥

तेनालम्बुसवधः । द्रो० १०९ । ७५ ॥

तस्याश्वत्थाम्ना सह युद्धं । द्रो० १५७ ॥

तस्य कर्णेन सह युद्धं । द्रो० १७४ ॥

तेनालंबलवधः । द्रो० १७५ । २४ ॥

तस्य वधः कर्णेनार्जुनमारणार्थं संरक्षितया ऐन्द्या
शक्त्या । द्रो० १८० । ५८ ॥

तदयोग्यताकथनं श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति । द्रो०
१८२ । २६-२७ ॥

घटात्कचवधपव । द्रो० १५४-१८४ ॥

घटोदरः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

घण्टाकर्णः । स्कन्दपार्षदः । श० ४६ । २४ ॥

घूकः । दिवान्धः । चतुर्थमुल्लकशब्दं पश्यत ।

घूर्णिका । देवयान्या धात्री । आ० ७२ । ३५ ॥

घृतवती । नदी । भी० ९ । २३ ॥

घृताची । अप्सराः । आ० १८० । २ ॥

१३२ । ४७ ॥ स० १० । ११ ॥ अनु०

५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥

तद्दर्शनाद्भरद्वाजऋषेः रेतस्स्खलनं । तस्माद्रोणोत्पत्तिश्च । आ० १४० । ३६ ॥

तस्यां शुक्रपक्षिरूपिण्यां व्यासाच्छुक्रोत्पत्तिः । शां० ३३२ ॥

तस्यां प्रमत्तिऋषेः रुरोत्पत्तिः । आ० ५ । ९ ॥

घोरः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु० १३२ । ४३ ॥

घोषयात्रापर्व । व० २३७—२५८ ॥

च.

चक्रः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

चक्रं । श्रीकृष्णायुधं सुदर्शनं । आ० २५१ । २३ ॥

[तत्सुतिर्दुर्वाससो रक्षणार्थमम्बरीषकृता । भा० ९ । ५ ॥]

चक्रकः । विश्वामित्रपुत्रः । अ० ७ । ५४ ॥

चक्रदेवः । यादवः । स० १४ । ६० ॥

चक्रधर्मा । विद्याधरः । स० १० । २८ ॥

चक्रव्यूहः । कौरवाणां । द्रो० ३३ । १४ ॥

अस्य पद्मव्यूह इत्यपि नाम । द्रो० ३४ । २ ॥

चक्राः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥

चक्रातयः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥

चण्डकौशिकः । ऋषिः । कक्षीवतः पुत्रः । यस्य प्रसादाद्बृहद्रथस्य जरासन्धोत्पत्तिः । स० १७ । २४ ॥

चण्डतुण्डकः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

चण्डभार्गवः । ज्यवनवंश्यः ऋषिः । तेन जनमेजयस्य सर्पसत्रे हौत्रकरणं । आ० ५३ । ५ ॥

चण्डा । गण्डाशब्दं पश्यत ।

चण्डालः । चतुर्वर्णीबहिष्कृतो नीचजातीयः ।

तस्य राज्ञा सह ब्रह्मस्थापहारस्यानर्थहेतुतायां संवादः ।

अनु० १५८ ॥

तेन सह विश्वामित्रस्य संवादः । अभक्ष्यभक्षणेनाप्यात्मरक्षणविषये । शां० १४१ ॥

+ चण्डालत्वापादकानि कर्माणि । अनु० २२३ ॥

चतुर्थदिवसयुद्धारंभः । भी० ६० ॥ तत्समाप्तिः । भी० ६४ ॥

चतुर्दशदिवसयुद्धारंभः । द्रो० १ ॥ तत्समाप्तिः । द्रो० १८७ ॥

+ चतुर्युगवर्णनं । युगशब्दं पश्यत ।

१ चन्द्रः । नवग्रहेष्वन्यतमः । [अत्रिऋषिपुत्रः । भा० ४ । ११] अयं स्वायंभुवमन्वन्तरीयः ॥

सः धर्मप्रजापतेर्वसुभ्यां पत्न्यां जातः । अष्टवसुष्वन्यतमः । आ० ६७ । १८ ॥ अस्य ग्रहत्वं वसुत्वं चास्ति । अयं वैवस्वतमन्वन्तरीयः । तत्पुत्रो वर्चाः ।

तस्य पत्न्यः अश्विन्यादयो दक्षप्रजापतिपुत्र्यः सप्तविंशतिः । आ० ६७ । १६ ॥

तस्य दक्षप्रजापतिशापाद्यक्ष्मरोगप्राप्तिः । प्रभासतीर्थे निमज्जनेन तन्निवृत्तिश्च । श० ३६ ॥

[तेन बृहस्पतिभार्यायास्तारायाः परिग्रहः । तस्यां बुधोत्पादनं च । भा० ९ । १४ ॥ हरि० १ । २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥ ब्रह्म० ९ ॥ वायु० ९० ॥ मत्स्य० २३ ॥ देवीभा० १ । ११ ॥]

२ चन्द्रः । असुरः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २७ ॥

१ चन्द्रकेतुः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । द्रो० ४८ । १५ ॥

चन्द्रकेतुः । कृपाचार्यस्य चक्ररक्षकः । वि० ६१ । १६ ॥

चन्द्रदेवः । क्षत्रियः । पाञ्चात्यः । कर्णेन हतः । क० ४४ । २९ ॥

चन्द्रभागा । नदी । स० ९ । २३ ॥ भी० ९ । १५ ॥ अनु० ६४ । ७ ॥

+ चन्द्रमण्डलं । भी० १२ । ४२ ॥ तत्र द्वीपा-
नां सत्त्वं । भी० ५ । १६ ॥

चन्द्रमा । नदी । भी० ९ । २९ ॥

चन्द्रमाः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २७ ॥

+ चन्द्रवंशः । आ० ६९ ॥ [विष्णु० ४ ।
६ ॥ भा० ९ । १४ ॥ वायु० ९१ ॥ मत्स्य०
२४ ॥]

चन्द्रवर्मा । क्षत्रियः । काम्भोजराजः । आ०
६८ । ३२ ॥

१ चन्द्रसेनः । क्षत्रियः । स० ३१ । २५ ॥
स्थोदारः । उ० १७१ । १९ ॥ अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

२ चन्द्रसेनः । शल्यस्य चकरक्षकः । युधिष्ठिरेण
हतः । शा० ११ । ५३ ॥

३ चन्द्रसेनः । क्षत्रियः । समुद्रसेनराजपुत्रः ।
आ० २०१ । ११ ॥ द्रो० २३ । ६१ ॥
अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

चन्द्रहर्ता । सिंहिकापुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३१ ॥

चन्द्रोदयः । क्षत्रियः । विराट्भ्राता । द्रो० १५९ ।
४१ ॥

चमसोद्भेदं । सरस्वत्याः प्रकाशस्थानं तीर्थं । व०
८६ । २० ॥ १३२ । ५ ॥

चम्पकारण्यं । व० ८२ । १३३ ॥

चम्पा । अङ्गदेशस्य राजधानी । व० ८३ । १४ ॥
११४ । १५ ॥ [हरिश्चन्द्रप्रपौत्रेण चम्पनाम्ना
राज्ञा निर्मिता । भा० ९ । ८ ॥] Champa-
nagar near Bhagalpur. It was the
ancient capital of Anga.

चर्मवती । दक्षिणपाञ्चालेषु विद्यमाना नदी ।
स० ९ । २५ ॥ ३२ । ७ ॥ सा चम्पानगर्या
गङ्गायां मिलति । व० ३०९ । २६ ॥ The
river Chambal.

तदुत्पत्तिः रन्तिदेवयज्ञीयचर्मराशितः । द्रो० ६७ ।
५ ॥ अनु० १२३ । १३ ॥

तस्या महिमा । व० ८० । ५६ ॥

+ चर्मपादुकादानफलं । अनु० १४५ । १४ ॥
चर्मवान् । क्षत्रियः । शकुनेरनुजः । इरावता हतः ।
भी० ९० ॥

चाक्षुषी । चित्ररथेनार्जुनायोपदिष्टा काचन विद्या ।
आ० १८६ । ४३ ॥ १९९ । ५ ॥

१ चाणूरः । कंसभृत्यो मल्लः । श्रीकृष्णेन हतः ।
स० ५३ । ३० ॥ [भा० १० । ४४ ॥]

२ चाणूरः । युधिष्ठिरसभास्थः क्षत्रियः । स०
४ । ३२ ॥

+ चातुराश्रम्यं । आश्रमशब्दं पश्यत ।

चातुर्वर्ण्यं । ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्राः । तेषां धर्माः
हनुमता भीमं प्रत्युक्ताः । व० १५२ । २४ ॥

विदुरेण धृतराष्ट्रं प्रत्युक्ताः । उ० ४० । २५ ॥
भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रत्युक्ताः । शां० ५९ ॥

भृगुणा भरद्वाजं प्रत्युक्ताः । शां० १८९ ॥
पार्वत्या परमेश्वरं प्रति । अनु० २८ ॥

श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रत्युक्ताः । अश्व० ९७ ॥

+ चान्द्रायणविधिः । अनु० १७२ ॥ अश्व०
११२ ॥

चाम्पेयः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५८ ॥

चारुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९५ ॥

चारुचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
१३६ । २० ॥

चारुचित्राङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
पुत्रः । आ० ६८ । ९५ ॥

चारुदेणः । श्रीकृष्णस्य पुत्रः । तन्माता रुक्मिणी ।
आ० २०१ । १७ ॥ २३९ । १० ॥ स०
१४ । ६० ॥ व० १६ । ९ ॥

[तस्य स्वस्ता चारुमती । कृतवर्मसुतस्य बलेर्भार्या ।
भा० १० । ६१ ॥ विष्णु० ५ । २८ ॥]

तस्य वधः । मौ० ४ । ४५ ॥

चारुनेत्रा । अप्सराः । स० १० । ११ ॥

चारुमत्स्यः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

चार्वीकः । परिव्राडूपधारी दुर्योधनसखो राक्षसः । शा० ६५ । ३८ ॥

तस्य पूर्वजन्मवृत्तान्तः । शां० ३८ ॥

तस्य ब्राह्मणैर्हुङ्कारेणैव भस्मीकरणं । शां० ३७ ॥

चिकुरः । आर्यकस्य पुत्रः । सर्पः । सुमुखस्य पिता । उ० १०३ । २४ ॥

१ चित्रः । सर्पः । स० ९ । ८ ॥

२ चित्रः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । प्रतिविन्द्येन हतः । क० ११ । ३४ ॥

३ चित्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैद्यः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९ ॥

४ चित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥

चित्रकुण्डलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० १३१ । ६ ॥

चित्रकूटः । प्रयागक्षेत्रसमीपस्थः पर्वतः । व० ८३ । ५८ ॥ तत्र मन्दाकिनीनाम नदी । तत्र रामस्य वासः । व० २७८ । ४० ॥ A hill on the river Payoshni or Mandakini, fifty miles south east of Banda in Bundelkhand.

१ चित्रकेतुः । द्रुपदस्य पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३-४८ ॥ तत्पुत्रः सुकेतुः । कृपाचार्येण हतः । क० ४९ । २१ ॥

२ चित्रकेतुः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

चित्रशुसः । यमस्य लेखकः । तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९३ । १३ ॥

चित्रचापः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९८ ॥

चित्रदर्शनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भी० ७९ । २२ ॥

चित्रधर्मा । क्षत्रियः । आ० ६८ । २३ ॥

चित्रबर्हः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

चित्रबाणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ । ६ ॥

चित्रबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९७ ॥

चित्रमुखः । प्रथमं वैश्यो भूत्वा पश्चाद्ब्राह्मणो जातः । तत्पुत्री अदृश्यन्ती शक्तिरूपेभार्या । अनु० ५३ । १७ ॥

१ चित्ररथः । काश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥ स० १० । २७ ॥ तस्याङ्गारपर्ण इति नामान्तरं । तद्भार्या कुम्भीनसी । आ० १८६ । १४ ॥

तेनार्जुनाय चाक्षुषीनामकविद्यादानं । तस्या एव संमोहनास्त्रमिति नामान्तरं । आ० १८६ । ४३ ॥ १०९ । ५ ॥ तेनार्जुनाय राजसूयकर्त्तवेन हयानां दानं । स० ७८ । १०२ ॥

२ चित्ररथः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । पाञ्चालः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३ ॥

३ चित्ररथः । क्षत्रियः । मार्तिकावतको नृपः । नर्मदायां स्त्रीभिः सह क्रीडन्तं यं दृष्ट्वा तत्र जलाहरणार्थमागता रेणुका स्फुटयामास । व० ११७ ॥

४ चित्ररथः । क्षत्रियः । अङ्गराजः । तद्भार्या प्रभावती । अनु० ७७ । ८ ॥

५ चित्ररथः । पाण्डवपक्षीयः कश्चन क्षत्रियः । द्रो० २३ । ६२ ॥

चित्ररथा । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

चित्रलेखा । अप्सराः । व० ४३ । ३० ॥

१ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३ ॥

२ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥ भीमेन हतः । द्रो० १३६ । २१ ॥

३ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । पाञ्चालस्य सुचित्रस्य पुत्रः । द्रोणेन हतः । क० ३ । २७ ॥

चित्रवाहनः । क्षत्रियः । मण्डराधिपः पाण्डवः । चित्राङ्गदायाः पिता । अर्जुनस्य श्वशुरः । आ० २३५ । १७ ॥ अस्य मलयध्वज इति प्रवीर इति च नामान्तरे । स० ३३ । २९ ॥ अश्व-
त्थाम्ना हतः । क० ५६ ॥

चित्रवाहा । नदी । भी० ९ । १७ ॥

चित्रवेगिकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

चित्रशिखण्डिनः । सप्तर्षयः । शां० ३४३ । ३० ॥

चित्रशिला । नदी । भी० ९ । ३० ॥

१ चित्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६३ । ५८ ॥ भीमेन हतः । क० २ । २४ ॥

२ चित्रसेनः । गन्धर्वः । स० ४ । ४३ ॥ १० । २७ ॥

तेन देवलोकेऽर्जुनाय गान्धर्वविद्यादानं । व० ४३ । ३८ ॥

तेनेन्द्रसन्देशेनार्जुनं प्रत्युर्वक्ष्याः प्रेषणं । व० ४४ ॥
तेन वने घोषयात्रार्थमागतस्य दुर्योधनस्य समीपे
इन्द्रसन्देशेन तदपमानकरणार्थं तत्र गमनं । व० २४१ । २१ ॥

तेन सह युद्धे पराजितस्य कर्णस्य पलायनं । व० २४३ ॥

तेन दुर्योधनस्य बन्धनेन इन्द्रलोकं प्रति नयनं । व० २४३ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । व० २४५-२४७ ॥

३ चित्रसेनः । क्षत्रियः । अमीसारराजः । अर्जु-
नेन पराजितः । स० २८ । १९ ॥ दुर्योधन-
पक्षीयः । श्रुतकर्मणा हतः । क० ११ । १५ ॥

४ चित्रसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । समुद्र-
सेनेन हतः । क० ३ । १५ ॥

५ चित्रसेनः । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । शा० ९ । १९ ॥

६ चित्रसेनः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । कर्णेन हतः । क० ४३ । १५ ॥

७ चित्रसेनः । जरासन्धस्य सेनापतिः । स० २२ । ४२ ॥

चित्रसेना । नदी । भी० ९ । १७ ॥

चित्रा । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

चित्राक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥ भीमेन हतः । द्रो० १३६ । २० ॥

चित्राङ्गः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० १३१ । ६ ॥ भी० ७९ । २२ ॥

१ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० शान्तनोः पुत्रः । तन्माता सत्यवती । आ० ६३ । ५२ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १०८ । ३ ॥

तस्य वधः । चित्राङ्गदनाम्ना गन्धर्वेण । आ० १०८ । १४ ॥

२ चित्राङ्गदः । द्रौपदीस्वयंवराधमागतः कश्चन क्षत्रियः । आ० २०१ । २२ ॥

३ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । दशार्णाधिपः । अर्जु-
नेन पराजितः । अश्व० ८४ । ६ ॥ अयं
द्वितीय एव वाऽन्यो वेति न ज्ञायते ।

४ चित्राङ्गदः । गन्धर्वः । यः स्वसनामानं शान्त-
नुराजपुत्रं वने जघान । आ० १०८ । ८ ॥

५ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । दुर्योधनस्य श्वशुरः । कलिङ्गराजः । तस्य राजधानी राजपुरं । शां० ४ । २ ॥

१ चित्राङ्गदा । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

२ चित्राङ्गदा । मण्डराधिपतेर्मलयध्वजापरनाम-
धेयस्य चित्रवाहनस्य कन्या । अर्जुनस्य भार्या ।
तत्पुत्रो बभ्रुवाहनः । आ० ६३ । ८१ ॥

तस्या विवाहः । आ० २३५ । १५ ॥

तस्यां बभ्रुवाहनोत्पत्तिः । आ० २३७ । २६ ॥

तया राजसूयार्थं करदानं । स० ३३ । २५ ॥

तथा स्वपुत्रेण हतस्यार्जुनस्य समीपे आगमनं । सञ्जी-
वनमणिना अर्जुनस्योज्जीवनं च । अश्व० ७९ ।

८१ ॥

तस्या हास्तिनपुरगमनं । अश्व० ८९ ॥

तथा पाण्डवानां महाप्रस्थानगमनसमये स्वपितृगृह-
गमनं । महाप्र० १ । २९ ॥

१ चित्रायुधः । पाञ्चालः । क्षत्रियः । आ०
२०१ । १० ॥ महारथः । उ० १७१ ।
१७ ॥ कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९ ॥

२ चित्रायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ८ ॥ भीमेन हतः ।
द्रो० १३६ । २०१ ॥

चित्राश्वः । क्षत्रियः । द्युमत्सेनपुत्रस्य सावित्री-
जानेः सत्यवतो नामान्तरं । व० २९५ । १३ ॥

चित्रोपचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । द्रो० १३६ । २० ॥

चित्रोपला । नदी । भी० ९ । ३४ ॥ A
river in Orissa.

चिरकारिकः । (चिरकारी) । ऋषिः । गौतमस्य
मेधातिथेर्यवीयान्मुतः । शां० २७२ । ९ ॥

+ चिरजीविनां दुःखं । व० १९६ । १७ ॥

चिरान्तकः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

चीनाः । देशः । आ० १९१ । ४० ॥ स०
७८ । ५५ ॥ भी० ९ । ६६ ॥ China.

१ चीरवासाः । यक्षः । स० १० । १९ ॥

२ चीरवासाः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ६१ ॥

चीरिणी । नदी । व० १९० । ६ ॥

चुलुका । नदी । भी० ९ । २० ॥

चेकितानः । वृष्णिप्रवरः क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः ।

स० ७९ । ९ ॥ उ० २५ । २ ॥ ५७ । २ ॥

१९६ । २३ ॥ भी० १९ । १४ ॥ दुर्यो-

धनेनः हतः । श० ११ । ३१ ॥

चेदयः । (चेदि) देशः । भी० ९ । ४० ॥

The country comprised the southern

portion of Bundelkhand and the nor-
thern portion of Jubbulpore REWA.

चैत्यकः । मगधदेशस्यः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

चैत्ररथः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुराजस्य पुत्रः ।

आ० १०१ । ३८ ॥

चैत्ररथं । कुबेरोद्यानं । उ० १११ । ११ ॥

चैत्ररथपर्व । आ० १७९-१९९ ॥

चोलः । क्षत्रियः । द्रमिडदेशाधिपतिः । स०
३३ । २० ॥

चोलाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

चौण्डिकाः । देशः । स० ७८ । ९१ ॥

च्यवनः । ऋषिः । वरुणपुत्रस्य भृगोः पुत्रः ।

तन्माता पुलोमा । आ० ५ । १३ ॥ स०
११ । २२ ॥

तदुत्पत्तिः । आ० ६ । २ ॥ ६७ । ४५ ॥

तस्य सगर्भ्यो आता शुकाचार्यः । आ० ६७ । ४२ ॥

तस्य भार्या आरूषी मनुपुत्री । तत्पुत्रः और्वः । आ०
६७ । ४६ ॥

तस्यान्या भार्या सुकन्या शर्यातेः पुत्री । तत्पुत्रः
प्रमतिः । आ० ८ । १ ॥

तस्य चरित्रं । व० १२२ । २५ ॥ अनु० २६१ ।
१४ ॥ [भा० ९ । ३ ॥ देवीमा० ७ ।
३-७ ॥]

तस्य तपश्चरणं । व० १२३ ॥

तस्य सुकन्यया विवाहः । व० १२३ । २४ ॥

तस्याश्विनोः प्रसादाद्युवशरीरप्राप्तिः । व० १२४ ।
१४ ॥

तेनाश्विभ्यां शर्यातियज्ञे सोमग्राहणं । तस्मै इन्द्रस्य
कोपश्च । व० १२५ । ८ ॥ अनु० २६१ ।
२३ ॥

तेनेन्द्रमारणाय मदनामककृत्यासर्जनं । व० १२५ ।
१८ ॥ अनु० २६१ । २५ ॥

तेन जले निमज्ज्य तपःकरणं । दाशैर्मनैः सह
जालैस्तस्य ग्रहणं । अनु० ८५ ॥

तेन नहुषं प्रति दाशेभ्यः स्वसदृशमूल्यदाननियोगः ।

अनु० ८३ ॥

तस्य शुश्रूषा सभार्येण कुशिकराजेन । अनु० ८७ ॥

तेन कुशिकाय वरदानं । अनु० ८८ ॥

तद्वरप्रसादात्कुशिकवंशे ब्राह्मणोत्पत्तिः । अनु० ९० । ३० ॥

तेन कुशिकं प्रति स्वयोगप्रभावसृष्टस्वर्गप्रदर्शनं ।

अनु० ८९ ॥

छ.

छत्रवती । द्रुपदराजनगरं । आ० १८० । २१ ॥

छत्रोत्पादनं । सूर्येण । अनु० १४५ ॥

छन्दोदेवः । मतङ्गस्य जन्मान्तरीयं नाम । अनु०

५ । २६ ॥

ज.

+ जगत्सृष्टिकथा । आ० १ । ४२ ॥ स०

४३ । १९ ॥ शां० १८० ॥ ३४७ ॥

जङ्घाबन्धुः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स०

४ । २२ ॥

जङ्घारिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५७ ॥

जटायुः । अरुणस्य पुत्रः पक्षिराजः । तन्माता

श्येनी । तच्चाता संपातिः । आ० ६७ । ७५ ॥

व० २७५ । २ ॥ २८० । १ ॥ २८३ । ४९ ॥

तस्य वधो रावणेन । व० २८० । ७ ॥ [रा० ३ ।

५१ ॥]

१ जटामुरः । राक्षसः । तेन वने वसतां युधि-

ष्ठिरादीनां हरणं । भीमसेनेन तद्वधश्च । व०

१५८ ॥

तत्पुत्रः अलम्बलः । घटोत्कचेन हतः । द्रो० १७५ ।

२२ ॥

२ जटामुरः । क्षत्रियः । मद्राधिपः । स० ४१३० ॥

+ जटामुरवधपर्व । व० १५८ ॥

जटिला । गौतमवंशोत्पन्ना काचन स्त्री । तस्याः

पतयः सप्तर्षयः । आ० २११ । १४ ॥

जठराः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

जतुगृहं । दुर्योधनेन पाण्डवदाहार्थं निर्मितं भवनं ।

आ० १५४—१५६ ॥ तस्य दाहो भीमेन ।

आ० १६० ॥

+ जतुगृहपर्व । आ० १५४—१६३ ॥

जनकः । विदेहराजः । सीतायाः पिता । व०

२७५ । ९ ॥ स० ८ । १९ ॥

तस्य पञ्चशिखेन सहाध्यात्मविषये संवादः । शां०

२२१ ॥ ३२४ ॥

[तस्य वंशः । रा० १ । ७१ ॥ भा० ९ । १३ ॥

वायु० ८९ ॥]

तस्य स्वभार्यया संवादः क्षत्रियस्य प्रजापालनस्याव-

श्यकर्तव्यत्वे । शां० १८ ॥

तस्याहमनामकब्राह्मणेन संवादः । शां० २७ ॥

तेन स्वयोधेभ्यः स्वर्गनरकप्रदर्शनं । शां० ९९ ॥

जनककूपः । तीर्थं । व० ८२ । १११ ॥

जनकसमीपे कहोलागमनं । तस्य जले निम-

ज्जनं च । व० १३४ ॥

तस्योपाख्यानं । मिथिलादाहेऽपि तस्याविकृतमनस्त्व-

प्रतिपादकं । शां० २२३ ॥

तत्समीपे शुक्रकृपेरागमनं । शां० ३३३ ॥ [बृह-

न्नार० ५८—६० ॥

तस्य माण्डव्येन सह संवादः तृष्णात्यागस्य सुखसा-

धनतायां । शां० २८२ ॥

तस्य पराशरमहर्षिणा सह संवादः । शां० २९६-

३०४ ॥ इयमेव पराशरगीता ।

तस्य याज्ञवल्क्येन संवादः भूतसृष्टिविषये । शां०

३१५—३२३ ॥

तस्य ब्राह्मणेन संवादः । अश्व० ३३ ॥

जनदेवः । जनकवंशीयो ज्ञानी राजा । शां०

२२० । ३ ॥

१ जनमेजयः । क्षत्रियः । पाण्डवानां प्रपौत्रः ।

तत्पिता परीक्षित् । तन्माता भद्रवती । आ०

१ । १५ ॥

तेन दीर्घमन्त्रकरणं । तत्र सरमागमनं तथा शापदानं
च । आ० ३ । १-११ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० ४४ । ६ ॥

तस्य भार्या वपुष्टमा काशीश्वरस्य सुवर्मणः पुत्री ।
आ० ४४ । ८ ॥ ६३ । ८७ ॥

तस्य पुत्रौ शतानीकः शङ्कुकर्णश्च । आ० ६३ ।
८७ ॥

तस्य भ्रातरः । श्रुतसेनः उग्रसेनः भीमसेन इति
त्रयः । आ० ३ । १ ॥

तस्य पुरोहितः श्रुतश्रवस ऋषेः पुत्रः सोमश्रवाः ।
आ० ३ । १३ ॥

तस्य सर्पसन्तारम्भः । आ० ५१ ॥

तत्समीपे उत्तङ्ककपेरागमनं । आ० ३ । १७१ ॥

२ जनमेजयः । क्षत्रियः । दुष्यन्तपुत्रः । तन्माता
लाक्षी । आ० ६३ । ३० ॥ लाक्ष्या लक्षणेति
नामान्तरं । आ० ८८ । १८ ॥

३ जनमेजयः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः ।
तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ३९ ॥

तत्पुत्राः धृतराष्ट्रादयः । आ० १०१ । ४३ ॥

४ जनमेजयः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।
तन्माता कौसल्या । तद्वार्या सुनन्दा । तत्पुत्रः
प्राचीन्वान् । आ० ६३ । ८ ॥

तस्य गार्ग्यपुत्रहिंसनाद्ब्रह्महत्याप्राप्तिः । शां० १४९ ।

३ ॥ इन्द्रोतनाम्ना शौनकेनाश्वमेधयाजनेन तत्प-
रिहारश्च । शां० १५१ । ३९ ॥ [हरि०
१ । ३० ॥ ब्रह्म० १२]

तस्य स्त्रीवधप्राप्तिः । अनु० ९ । ३८ ॥

५ जनमेजयः । क्षत्रियः । पार्वतीयो राजा । पाण्डव-
पक्षीयः । दुर्मुखेन हतः । क० ३ । १९ ॥

६ जनमेजयः । क्षत्रियः । पाञ्चालः । द्रो०
२३ । ५२ ॥ क० ४४ । ३७ ॥

जनस्थानं । राक्षसावासभूतं वनं । व० २७८ ।
४८ ॥ शा० ४० । १० ॥ Aurangabad—

This was formerly a jungle inhabited
by Rakshasas.

जन्तुः । सोमकराजपुत्रः । तस्योपाख्यानं । व०
१२८ । ४ ॥

+ जपफलं । शां० १०४ ॥

जमदग्निः । ऋषिः । ऋचीकस्य पुत्रः । तन्माता
गाधिराजपुत्री सत्यवती । आ० ६७ । ४७ ॥

अनु० ७ । ३६ ॥

तस्योत्पत्तिः । व० ११६ । ४४ ॥ अनु० ७ ।
४६ ॥

तस्य भार्या प्रमेनजितपुत्री रेणुका । व० ११७ ।
२ ॥

तत्पुत्राः । रुमण्वान् सुषेणः वसुः विश्वावसुः परशुरा-
मश्चेति । आ० ६७ । ४८ ॥ व० ११७ ।

११ ॥

तेन धर्मपदेशः । अनु० १९० । १७ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३७ ॥

तस्य सूर्येण सह छत्रोपानद्विषये संवादः । अनु०
१४४ ॥

जमदग्न्याश्रमः । व० ११७ । ३ ॥

+ जम्बुकगृध्रसंवादः । शां० १५२ ॥

+ जम्बुकोपाख्यानं । कणिकप्रोक्तं । आ०
१५३ । ३५ ॥

१ जम्बूः । मेरुपर्वतप्रभवा नदी । भी० ६ ।
४९ ॥

२ जम्बूः । मेरोर्दक्षिणपार्श्वस्थो जम्बूवृक्षः । स०
२९ । २२ ॥

+ जम्बूखण्डविनिर्माणपर्व । भी० १ ॥

जम्बूद्वीपः । स० २९ । २४ ॥

तद्वर्णनं । भी० ५ ॥ [भा० ५ । १६ ॥ वायु०
३४ ॥]

जम्बूमार्गः । क्षेत्रं । पुष्करक्षेत्रस्य समीपे । व०
८० । ४० ॥ ८७ । १३ ॥

जम्बूवनं । मेरुपर्वतस्थं वनं । तत्प्रदेशस्य स्वर्ग-
त्यत्वं । अनु० २४० ॥

जम्भः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

जम्भकः । क्षत्रियः । स० ३२ । ७ ॥

१ जयः । महाभारतं । स्वर्गा० ५ । ६४ ॥

२ जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भी० ७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
१३५ । ३०—३६ ॥

३ जयः । युधिष्ठिरस्य विराटनगरे रहस्यं नाम ।
वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥

४ जयः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ ।
१५ ॥

१ जयत्सेनः । नकुलस्य विराटनगरे रहस्यं नाम ।
वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥

२ जयत्सेनः । क्षत्रियः । सो० वं० सार्वभौमस्य
पुत्रः । तन्माता कैकयी सुन्दरा । तद्भार्या
सुश्रवा । तत्पुत्रोऽपराधीनः । आ० ६३ ।
१५ ॥ ६८ । ४८ ॥

३ जयत्सेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । भी० ७७ । ७२ ॥ भीमसेनेन हतः ।
शा० २५ । १० ॥

जयद्वलः । सहदेवस्य विराटनगरे प्रच्छन्नं नाम ।
वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥

जयद्रथः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपस्य वृद्धक्षत्रस्य
पुत्रः । तद्भार्या धृतराष्ट्रपुत्री दुश्शला । आ०
६८ । ११० ॥ १३१ । १८ ॥ द्रो० १४८ ॥
द्विगुणरथः । उ० १२५ । ३० ॥

तत्पुत्रेष्वेकस्य वधः । अर्जुनेन द्रौपदीस्वयंवरे ।
आ० २१८ । ३२ ॥

तत्पुत्रस्यान्यस्य सुरथनाम्नोऽश्वमेधयागार्थं स्वस्मात्कर-
ग्रहणार्थमर्जुनागमनश्रवणमात्रेण मरणं । अश्व०
७८ । २३—२९ ॥

तस्य द्रौपद्या संवादः । व० २६८ । ८ ॥

तेन वनस्थाया द्रौपद्या अपहारः । व० २६९ । २३ ॥

तद्भ्रातरः । अङ्गारकः कुञ्जरः गुतः शत्रुञ्जयः
सञ्जयः सुप्रवृद्धः प्रमङ्गरः भ्रमरः रविः शूरः
प्रतापः कुहनः बलाकः अनीकविदारणः
इत्यादयः । व० २६६ । ११—१३ ॥

तस्यार्जुनवर्जं युद्धे सर्वपाण्डवानां सकृज्जये रुद्राद्वर-
प्राप्तिः । व० २७३ । ७८ ॥ द्रो० ४२ ।
२० ॥

तस्यार्जुनेन पञ्चवृडीकरणं । व० २७३ । १० ॥

तस्य युद्धं । द्रो० १४ ॥

तद्रथप्रतिज्ञाऽर्जुनेन । द्रो० ७३ । २७ ॥

तस्य शिरश्छेदोऽर्जुनेन । द्रो० १४७ ।
७१—७५ ॥

तच्छिरसोऽर्जुनेन वृद्धक्षत्रोत्सङ्गे पातनं । द्रो० १४८ ।
१८—२० ॥

जयद्रथविमोक्षणपर्व । व० २७३ ॥

१ जयन्तः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । महारथः ।
उ० १७१ । ११ ॥

२ जयन्तः । इन्द्रस्य पुत्रः । तन्माता पौलोमी ।
आ० १२३ । ४ ॥

जयरानः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । भीमेन
हतः । द्रो० १५६ । ३१ ॥

+ जयसूचकानि चिह्नानि । भी० ३ ।
६५—७५ ॥ शां० २०२ ॥

जयसेनः । क्षत्रियः । मागधः । स० ४ । ३२ ॥

१ जयानीकः । क्षत्रियः । विराटस्य भ्राता ।
द्रो० १५९ । ४१ ॥

२ जयानीकः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥

१ जयाश्वः । क्षत्रियः । विराटराजस्य भ्राता ।
द्रो० १५९ । ४१ ॥

२ जयाश्वः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥

जयेशः । विराटनगरे वसतो भीमसेनस्य गृहनाम ।
वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥

जरः । व्याधः । तेन मृगबुद्ध्या श्रीकृष्णस्य पाद-
तले बाणेन वेधः । सौ० ५ । २२—२५ ॥

१ जरत्कारुः । भृगुवंशान्तर्गतयायावरवंशोत्पन्न
ऋषिः । आसीकस्य पिता । आ० १३ ।
११ ॥ ३८ । १४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० ४० । ३ ॥

तेन त्रिवाहार्थं स्वसनाभ्याः कन्याया अन्वेषणं ।
आ० ४६ । १८ ॥

तस्य वासुकिभगिन्या जरत्कार्वा विवाहः । आ०
१४ ॥ ४७ । ५ ॥

तस्य गर्ते लम्बमानैः स्वपितृभिः सह विवाहविषये
संवादः । आ० ४६ ॥

२ जरत्कारुः । वासुकेर्भगिनी । जरत्कारुः कृषेः
पत्नी । तत्पुत्र आस्तीकः । आ० ३९ । २ ॥
५४ । १ ॥ ३८ । २० ॥

तस्य गर्भोत्पत्तिः । आ० ४७ । १३ ॥

१ जरा । वार्द्धकं । तद्दोषाः । आ० ७८ ॥

२ जरा । जरासन्धस्योपमाता राक्षसी । स०
१७ । ५२ ॥

तस्या वधः । श्रीकृष्णादिहननार्थं जरासन्धप्रयुक्तया
गदया तत्प्रतिघातार्थं बलभद्रप्रयुक्तेन स्थूणा-
कर्णालेण च । द्रो० १८२ । १४ ॥

तत्स्वरूपकथनं । स० १८ ॥

१ जरासन्धः । बार्हद्रथः । क्षत्रियः । सो० वं०
मगधराजस्य उपरिचरवसुपुत्रस्य बृहद्रथस्य पुत्रः ।
आ २०१ । २३ ॥ स० १७ । १२ ॥

तस्योत्पत्तिः । चण्डकौशिकप्रसादात् । स० १७ ।
२१ ॥ [भा० ९ । २२ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । स० १८ । ११ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन सह वैरकारणं । स० २३ ॥

तस्य विप्रचित्चर्यशत्वं । आ० ६८ । ४ ॥

तच्छौर्यकथनं । स० १४ । ७ ॥ द्रो० १८२ ॥

तेन रुद्रोद्देशेन पुरुषमेधकरणार्थं षडशीतिसहस्रनृपाणां
पशुत्वेन मेलनं । स० १५ । २४—२६ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । स० १९ । १७ ॥

तस्य भीमेन सह युद्धारम्भः । स० २४ ॥

तस्य भीमसेनेन वधः । स० २५ । २० [भा०
१ । ७२ ॥]

तस्य पुत्रः सहदेवः । स० २५ । ५३ ॥ द्रोणेन
हतः । द्रो० १२५ । ४५ ॥

तत्पौत्रो मेघसन्धिः । अश्व० ८३ । ३—४ ॥

तत्पुत्री पाण्डुपुत्रस्य सहदेवस्य भार्येति भाति
आश्र० १ । २४ ॥

तेन सह कर्णस्य युद्धं । शां० ५ । १ ॥

तस्यावासः गिरित्रजनाम्नी पुरी । स० २१ । १८ ॥
२५ । ४२ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २२ ॥ गरुडपु० १४० ॥]

२ जरासन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । २ ॥

+ जरासन्धवधपर्व । स० २०—२५ ॥

जरिता । शार्ङ्गी पक्षिणी । मन्दपालकृषेर्भार्या ॥
तत्पुत्राः जरितारिः सारिसृकः द्रोणः स्तम्भसित्रः
इति चत्वारः । आ० २५५ । १६ ॥

जरितारिः । शार्ङ्गकः । मन्दपालकृषितो जरि-
तार्यो जातः पुत्रः । आ० २५८ । १ ॥ अनु०
५३ । २२ ॥

जलं । उदकं । द्वितीयं भूतं । तस्य गुणाः ।
व० २१५ । ६ ॥ भी० ५ । ६ ॥ शां०
२५८ । ६ ॥ २६१ । ४ ॥

तद्दानप्रशंसा । अनु० १०० । ३ ॥ १०२ ।
३ ॥ १०३ । १९ ॥ अश्व० १०१ ॥

जलक्रीडा । सखीकयोः कृष्णार्जुनयोर्यमुनायां ।
आ० २४८ ॥

जलन्धरा । काशिराजमुता । भीमसेनभार्या ।
तत्पुत्रः शर्वत्रातः । आ० ६३ । ७६ ॥

+ जलप्रदानिकपर्व । स्त्री० १—१५ ॥

१ जलसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । २ ॥ भीमेन
हतः । भी० ६४ । ३३ ॥ क० ८८ ।
१९ ॥

२ जलसन्धः । क्षत्रियः । मागधः । रथवरः ।
उ० १६७ । २४ ॥ आ० २०१ । १२ ॥
सात्यकिना हतः । द्रो० ११५ । ५३ ॥

+ जलस्तम्भनं दुर्योधनेन । उ० ६१ । १४ ॥
श० ३० । ५७ ॥

जलेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वपुत्रः । आ०
८८ । ९ ॥

१ जहुः । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य
पुत्रः । तन्माता केशिनी । तद्वंश्याः कुशिकाः ।
आ० १०१ । २० ॥ [अयमेव भगीरथर-
थानुगां स्वयज्ञवाटं ह्यावयन्तीं गङ्गां पीत्वा पुनः
स्वश्रोत्रविवरादुत्सृष्टवान् । तस्मात्सा जाह्नवी
समभवत् । वायु० ९१ ॥]

२ जहुः । मिथिलस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सिन्धुद्वीपः ।
अनु० ७ । २ ॥

जहुसुता । गङ्गा । आ० १०५ । १३ ॥
अनु० ७ । ३ ॥

जाङ्गलाः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥

जाजलिः । द्विजः । तस्य तुलाधारेण सह संवादः ।
शां० २६७—२७० ॥

जातिस्मरहृदः । तीर्थं । व० ८२ । १२८ ॥
८३ । ३८ ॥

+ जातुषगृहं । आ० ६१ । २२ ॥ जातुगृह-
शब्दं पश्यत ।

जातूकर्ण्यः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

जानकिः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३९ ॥

जानुजङ्घः । क्षत्रियः । आ० १ । २६१ ॥
अनु० २७१ । ५९ ॥

+ जापकोपाख्यानं । शां० १९५—१९८ ॥
जाबालिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
१५५ ॥

जामदग्नयः । परशुरामशब्दं पश्यत ।

जामाता । दुहितुः पतिः । तस्मिन् श्रद्धाः प्रीत्या-
धिक्यं । आ० १३० । १२ ॥

जाम्बवती । श्रीकृष्णमहिषी । ऋक्षराजस्य
जाम्बवतो दुहिता । स० ५७ । २३ ॥

[तस्या विवाहः । भा० १० । ५६ ॥ विष्णु०
४ । १३ ॥]

[तत्पुत्रः साम्बः । भा० १० । ६१ ॥]

तस्या अग्निप्रवेशः । मौ० ८ । ७४ ॥

जाम्बवान् । ऋक्षराजः । व० २८१ । २४ ॥
२८४ । ८ ॥

तत्पुत्री जाम्बवती । श्रीकृष्णमहिषी । स० ५७ ।
२३ ॥

[तस्य कथा । भा० १० । ५६ । विष्णु० ४ । १३ ॥]

जाम्बूनदी । नदी । भी० ९ । ३० ॥

जायाशब्दनिर्वचनं । आ० ९८ । १८ ॥

जारूथिः । नगरी । तदधिपतेः आहुतिनामकस्य
श्रीकृष्णेन पराजयः । व० १२ । ३१ ॥

जालवती । (जानपदी) । देवकन्या । यद्दर्श-
नस्खलिताच्छरद्वद्विरेतसः कृपः कृपी चाभवतां ।
आ० १४० । ६ ॥

जितवती । उशीनरस्य पुत्री । यस्या हेतोर्धुनामा
वसुर्वसिष्ठस्य नन्दिनीमपहृत्य तस्माच्छापमाप ।
आ० १०६ । २२ ॥

जितशत्रुः । क्षत्रियः । स० ११ । २४ ॥

+ जितारिः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । आ० १०१ । ४१ ॥

जिष्णुः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ ।
२१—३६ ॥

१ जीमूतः । महामलः । विराटनगरे भीमेन
हतः । वि० १५ । ५३ ॥

२ जीमूतः । विप्रर्षिः । उशीरबीजक्षेत्रनिवासी ।
उ० १११ । २३ ॥

जीवः । तत्स्वरूपकथनं । शां० १८४ ॥

तस्य पारतन्त्र्यं । अनु० १ । १६—८४ ॥

तस्य गर्भवासप्रकारः । आ० ८४ ॥ स्त्री० ४ ॥
अनु० १७३ ॥ अश्व० १९ ॥ [भा०
३ । ३१ ॥]

तस्य देहाद्विलक्षणत्वं । शां० १८५ ॥

तस्य शरीरादिसम्बन्धप्रकारः । शां० ३०९—
३१० ॥

जीवलः । ऋतुवर्णस्य सारथिः । व० ६४ । ९ ॥

जृम्भिकोत्पत्तिः । उ० ९ । ६१ ॥

जेष्ठिलानीर्थ । व० ८२ । १३४ ॥

जैमीषव्यः । ऋषिः । स० ११ । २४ ॥
अनु० ४९ । ३७ ॥

तस्य योगप्रभावः देवलेन दृष्टः । शा० ५१ ॥

तस्य असितेन सह संवादः । शां० २३६ ॥

[तस्य भार्या हिमवतः पुत्री एकपाटला । हरि० १ ।
१८ ॥]

जैत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

शा० २५ । ५ ॥ भीमसेनेन हतः । शा०

२५ । १२—१३ ॥

जैमिनिः । कौत्सः ऋषिः । सर्पसत्रे उद्गाता ।

आ० ५३ । ६ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां०

४६ । ७ ॥

तस्य वेदव्यासाद्वेदाध्ययनं । आ० ६४ । ८१ ॥

+ ज्ञातिसंग्रहे गुणाः । उ० ३९ । १७ ॥

ज्ञानं । तस्य कर्मपेक्षया श्रेष्ठ्यं । शां० १०९ ।

२१६ ॥ २४२ ॥ २४५ ॥ २५४ ॥

अनु० २२७ ॥ अश्व० ४४ ॥

तत्प्राप्त्युपायः । अनु० २४३ ॥

ज्येष्ठस्थानं । महादेवक्षेत्रं । व० ८३ । ६२ ॥

ज्येष्ठा । अलक्ष्मीः । आ० १८ । ४७ ॥ तत्पु-

त्रोऽधर्मः । आ० ६७ । ५३ ॥

ज्येष्ठिला । नदी । स० ९ । २५ ॥

ज्योतिः । अहः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

ज्योतिकः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

ज्योतिरथा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

ज्योतिरथ्या । नदी । व० ८३ । ८ ॥

ज्योत्स्नाकाली । चन्द्रस्य पुत्री । वरुणपुत्रस्य

पुष्करस्य भार्या । उ० ९८ । १३ ॥

+ ज्वरः । रोगः । तस्योत्पत्तिः । शां० २८९ ।

३९—४७ ॥ [तेन सह श्रीकृष्णस्य युद्धं ।

हरि० २ । १२२—१२३ ॥]

ज्वलन्ती । तक्षकपुत्री । ऋक्षस्य भार्या । तत्पुत्रो-

ऽन्त्यनारः । आ० ६३ । २५ ॥

झ.

झिल्लिकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥

झिल्ली । क्षत्रियः । वृष्णिवंश्यः । आ० २०१ ।
२० ॥

ड.

डम्भोद्भवः । (दम्भोद्भवः) । क्षत्रियः ।

तस्योपाख्यानं । उ० ९६ ॥ वि० ५३ । १५ ॥

डिबिकः । हंसस्य भ्राता । श्रीकृष्णेन यमुनायां

निमज्जितः । स० १४ । १३ ॥

डुण्डुभचरित्रं । आ० ११ ॥

त.

तक्षकः । कद्रुपुत्रः सर्पः । तत्पिता कश्यपः ।

आ० ३५ । ५ ॥ स० ९ । ९ ॥ उ०

१०३ । ९ ॥

तेन क्षपणकरूपेणोत्तङ्गमहर्षेः कुण्डलहरणं । आ०

३ । १२७ ॥

तस्य पुत्रौ अश्वसेनः श्रुतसेनश्च । आ० ३ । १४०

—१४१ ॥

तस्य कश्यपेन संवादः । आ० ४२ । ३८ ॥

५० । १७ ॥

तेन न्यग्रोधवृक्षं दध्ना भस्मीकरणं । आ० ४३ ।

४ ॥ ५० । २२ ॥

तेन परीक्षिद्राजदंशनं । आ० ४३ । ३६ ॥ ५० ।

२९ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ देवीभा० २ ।

१० ॥]

तेनेन्द्रं प्रति शरणगमनं । आ० ५३ । १५ ॥

तत्पत्नीशिरश्छेदोऽर्जुनेन खाण्डववने । आ० २५३ ।

८ ॥

तेन खाण्डवदाहकाले कुरुक्षेत्रे स्थितिः । आ० २५४ । १७ ॥

तक्षशिला । श्रीरामचन्द्रस्य भ्रातुर्भरतस्य पुत्रेण तक्षनाम्ना निर्मितः सिन्धुवितस्तयोर्नद्योर्मध्ये अभिसारिदेशादक्षिणतो विद्यमानो देशः । आ० ३ । २० । १७२ ॥ [रा० ७ । १०१ ॥] सा कदाचिद्धान्धारदेशस्य राजधान्यभूत् । Taxila, one mile north-east of Kalaka-serai, between Attock and Rawalpindi. 2. It is on the bank of the Vitasta (Jhelum).

तङ्गणाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥ भी० ९ । ६४ ॥

तटाकादिप्रतिष्ठा । अनु० ९३ ॥

तण्डिः । ब्राह्मणः । शिवभक्तः । शां० २५० । १६ ॥

तत्कृता शिवस्तुतिः । अनु० ४७ ॥ [लिङ्गपु० ६५ ॥]

+ तत्त्वविभागः । शां० ३२६-३२८ ॥ अनु० ३८ ॥ २४५ ॥ तेषां सृष्टिः । अनु० १६५ ॥ २४५ ॥ तेषां तारतम्यं । अनु० १६८ ॥

तनुः । कृशनामा ऋषिः । तस्य ऋषभकूटपर्वतवासिना ऋषभनाम्ना ऋषिणा संवादः । शां० १२७ ॥

तन्नुमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ । २९ ॥

तन्त्रीपालः । अज्ञातवासे गोपालरूपस्य सहदेवस्य नाम । वि० ४ । १५ ॥

तपः । अस्य शब्दस्य नानार्थकत्वं । शां० २२८ ॥ तस्य महिमा । शां० ३०१ ॥

तपती । सूर्यपुत्री । संवरणस्य भार्या । तत्पुत्रः कुरुः । आ० ६३ । ४१ ॥

तस्याः ज्येष्ठा स्वसा सावित्री । आ० १८८ । २६ ॥

तदुपास्यानं गन्धर्वेणार्जुनाय कथितं । आ० १८७ । १८९ ॥

तस्याः संवरणेन विवाहः । आ० १८९ । ३०-३३ ॥

[तन्माता छायादेवी । तद्भ्रातरौ शनैश्चरः सावर्णिश्च । भा० ६ । ६ ॥]

१ तपनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १८ ॥

२ तपनः । पाञ्चात्यः । कर्णेन हतः । क० ४३ । १५ ॥

१ तमः । गृत्समदवंशोद्भवस्य श्रवसः पुत्रो ब्राह्मणः । तत्पुत्रः प्रकाशः । अनु० ८ । ६३ ॥

२+तमः । गुणः । तत्कार्यं । शां० ३१८ । २६-२८ ॥ अश्व० ३७ ॥

तमसा । नदी । भी० ९ । ३१ ॥ [रा० १ । २ ॥] The river Tons between the Saraju and the Goomti, which flowing through Azamharh, falls into the Ganges.

तरन्तुकः । तीर्थं । शा० ५४ । २८ ॥

तरुणकः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

तंसुः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः । तत्पुत्रः ईलिनः । आ० ८८ । १३ । अस्य त्रक्षुरिति नामान्तरं । आ० ६३ । २७-२८ ॥

ताडकायनः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५६ ॥

ताण्डः । ऋषिः । स० ७ । १२ ॥

ताण्ड्यः । ऋषिः । शां० २५० । १७ ॥

ताम्रद्वीपः । तत्र सहदेवेन राजसूयदिग्विजये गमनं । स० ३२ । ७० ॥

ताम्रपर्णी । नदी । स० ३३ । ३१ ॥ व० ८६ । १४ ॥ The river Tamraparni in Tinnevely (South-India).

ताम्रलिप्तः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १३ ॥ स० ३१ । २५ ॥

ताम्रलिप्तकाः । (दामलिप्तकाः) । देशः । भी० ९ । ५७ ॥ Tamluk on the river

Salai, just above its junction with the river Hugli.

१ ताम्रा । कश्यपभार्या । तस्याः पुत्र्यः काकी श्येनी भासी धृतराष्ट्री शुकी इति पञ्च । आ० ६७ । ५६ ॥

२ ताम्रा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

ताम्राक्षः । तीर्थः । व० ८२ । १५३ ॥

ताम्रौष्ठः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

तारकः । असुरः । तत्पुत्राः ताराक्षः कमलाक्षः विद्युन्माली चेति त्रयः ब्रह्माणं प्रति तपस्तप्त्वा त्रिपुरत्वं प्रापुः । तत्र ताराक्षस्य काञ्चनं पुरं । कमलाक्षस्य राजतं । विद्युन्मालिन आयमं । क० २४ । ७ ॥

तस्य वधः स्कन्देन । श० ४७ । ७३ ॥ अनु० १३३ । २९ ॥

१ तारा । वालिभार्या । व० २८१ । १९ ॥

२ तारा । चान्द्रमसी । बृहस्पतिभार्या । व० २२१ । ९ ॥

[तस्यां चन्द्रान् बुधोत्पत्तिः । भा० ९ । १४ ॥]

ताराक्षः । असुरः । तारकासुरपुत्रः । क० २४ । ७ ॥

१ तार्क्ष्यः । ऋषिः । तस्य सरस्वत्या संवादः । व० १८९ ॥

२ तार्क्ष्यः । गरुडः । विनतापुत्रः । आ० ६६ । ४० ॥

तालकेतुः । भीष्मः । भी० ४७ । ९ ॥ उ० १५० । ५ ॥

तालजङ्घः । शर्यातिपुत्रः । अनु० ८ । ८ ॥

तालध्वजः । भीष्मः । वि० ५६ ॥

तितिक्षा । क्षान्तिनामको गुणः । तत्प्रशंसा । शां० ११४ ॥

१ तित्तिरिः । ऋषिः । स० ४ । १८ ॥

२ तित्तिरिः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥ उ० १०३ । १३ ॥

तिमिरापहः । अग्निवंशे मुख्योभिः । व० २२० । १४ ॥

तिर्यग्योनिजननकारणं । अनु० १७३ ॥

तिलाः । पवित्रधान्यविशेषः । तदुत्पत्तिः । शां० ३५५ । १६ ॥

तद्दानफलं । अनु० २३६ । ७ ॥ अश्व० १०२ । ५९-६८ ॥

तत्पीडननिषेधः । अश्व० १०९ । ३७ ॥

तिलभाराः । जनपदः । भी० ९ । ५३ ॥

तिलोत्तमा । अप्सराः । अरिष्टायाः पुत्री । आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४४ ॥ अनु० २७१ । १५ ॥

तत्सृष्टिः । सुन्दोपसुन्दवधार्थं विश्वकर्मणा । आ० २३१ । ११-२१ ॥

तस्याः सुन्दोपसुन्दसमीपगमनं । तद्दर्शनाल्लुब्धहृदययोस्तयोः परस्पराभिघातान्मरणं च । आ० २३२ ॥

तिष्यं । कलियुगं । भी० १० । ३ ॥

तीरग्रहाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

+ तीर्थक्षेत्रमहिमा । आ० २३४—२३८ ॥ व० ७९-८३ ॥ श० ४२ ॥ अनु० ६४ ॥ १७० ॥ [पञ्च० १ । १३ ॥ भा० १० । ७९ ॥]

+ तीर्थयात्रापर्व । व० ७८—१५७ ॥

तुङ्गकारण्यं । क्षेत्रं । व० ८३ । ४६ ॥

तुङ्गवेणा । नदी । भी० ९ । २७ ॥

तुण्डकेराः । देशः । द्रो० १७ । १९ ॥

तुम्बकाः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥

तुम्बुरुः । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ५१ ॥ ११० । २५ ॥ स० ७ । १४ ॥ १० । २७ ॥

तुरायणः । क्रतुविशेषः । व० १२ । २४ ॥

तुर्वसुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः । तन्माता देवयानी । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ । ३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

तुलाधारः । वाराणसीस्थो ज्ञानी वणिक् । शां० २६७ ॥

तेन आजलिक्रवये धर्मोपदेशः । शां० २६८ ॥
१ तुहुण्डः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥
२ तुहुण्डः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
पुत्रः । आ० २०१ । ३ ॥

तृणकः । क्षत्रियः । स० ८ । १७ ॥

तृणबिन्दुसरः । सूर्यवंश्यस्य मरुत्तस्य सन्तता-
वृत्पत्नेन तृणबिन्दुनाम्ना क्षत्रियेण निर्मितं तीर्थं ।
व० २५९ । १३ ॥

तृतीयदिवसयुद्धारम्भः । भी० ५६ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० ५९ ।

तृष्णा । आशाशब्दं पश्यत ।

तेजः । अग्निशब्दं पश्यत ।

तेजेयुः । क्षत्रियः । रौद्राध्वपुत्रः । आ० ८८ ।
१० ॥

त्रयोदशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० ३३ ॥
तत्समाप्तिः । द्रो० ५० ॥

त्रसदस्युः । (त्रसदस्युः) । सू० वं० मान्धातु-
पुत्रस्य पुरुकुत्सस्य पुत्रः । [भा० ९ । ७ ॥] अग-
स्तेन धनयाचनार्थं तत्समीपगमनं । व० ९६ । १२ ॥

त्रसुः । (तंसुः) । क्षत्रियः । सो० वं० अन्त्य-
नारपुत्रः । तन्माता सरस्वती । तद्भार्या कालिन्दी ।
तत्पुत्रः इलिलः । आ० ६३ । २८ ॥

त्रिगङ्गं । तीर्थं । व० ८२ । २९ ॥

त्रिगर्तराजः । सुशर्मा । भी० ८५ । ४ ॥

त्रिगर्ताः । बाह्यिकदेशस्य दक्षिणपश्चिमतो
विद्यमानः विषाशानदीसमीपस्थो देशः । भी०
९ । ६१ ॥ Jalandhar, a part of the
district of Lahore.

त्रिगर्तिः । क्षत्रियः । स० ८ । २० ॥

त्रिजटा । राक्षसी । व० २८१ । ५५ ॥

त्रितः । गौतमस्य पुत्रः । तद्भ्रातरौ एकतो द्वितश्च ।

स० ७ । ११ ॥ कूपे पतितेन तेन मानसयज्ञ-
करणं । श० ३७ ॥

त्रिदिवा । नदी । भी० ९ । १७ ॥

त्रिपुरासुराः । तारकासुरस्य पुत्राः । ते च ताराक्षः
कमलाक्षः विद्युन्माली च । क० २४ । ७ ॥
विशेषस्तारकशब्दे द्रष्टव्यः ।

तेषां दहनं रुद्रेण । क० २७ । ३५-३७ ॥ अनु०
२६५ । ३१ ॥ [भा० ७ । १० ॥ मत्स्य०
१३०-१३७ ॥]

त्रिरावः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

त्रिवर्गः । धर्मार्थकामाः तन्निरूपणं । अनु० २१६ ॥

त्रिविक्रमावतारः । स० ४७ । १२ ॥ [भा०
८ । २१ ॥]

त्रिशङ्कुः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः ।
स० १२ । ११ ॥ तत्पुत्रो हरिश्चन्द्रः । व०
७७ । २६ ॥

[तस्य सत्यव्रत इति नामान्तरं । तस्य भार्या सत्यव्रता ।
तस्य कथा । भा० ९ । ७ ॥ रा० १ । ५७ ॥
ब्रह्म० ८ ॥ हरि० १ । १३ ॥ वायु० ८८ ।
देवीभा० ७ । १०-१२ ॥]

त्रिशिराः । विश्वरूपाचार्यः । उ० ९ । ३ ॥

त्रिशूलखातं । तीर्थं । व० ८२ । ११ ॥

त्रिस्रोतसी । नदी । स० ९ । २७ ॥

त्रेता । द्वितीयं युगं । तद्धर्माः । व० १५१ ।
२५ ॥ शां० ६९ । १४ ॥

१ त्वष्टा । शुक्राचार्यपुत्रः । आ० ६६ । ३७ ॥

२ त्वष्टा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१६ ॥ १३२ । ४९ ॥ शां० २०७ । १८ ॥
अनु० २५५ । १८ ॥

तत्पुत्रो विश्वरूपाचार्यः । उ० ९ । ३ ॥ शां०
२०७ । २० ॥

तस्य पुत्री संज्ञा सवितुर्भार्या । आ० ६७ । ३५ ॥
[तस्य भार्या दैत्यानुजा रचना । तत्पुत्रो विश्वरूपा-
चार्यः । भा० ६ । ६ ॥]

[तस्य विश्वक्रमेति नामान्तरं । भा० ८ । १३ ॥]

त्वाष्ट्री । त्वष्टृपुत्री सवितुर्भार्या । तत्पुत्रावश्विनौ
देवभिषजौ । आ० ६७ । ३५ ॥

द.

१ दक्षः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

१ दक्षः । प्रजापतिः । ब्रह्मणो दक्षिणाङ्गुष्ठा-
दुत्पन्नः । आ० ६३ । २ ॥ ६७ । १० ॥

तद्भार्या ब्रह्मणो वामाङ्गुष्ठाज्जाता । आ० ६७ ।
११ ॥ आ० १ । ४६ ॥ स० ११ । १८ ॥

तस्य प्रचेतोभ्य उत्पत्तिः । शां० २९० । १ ॥

आ० ६९ । ८ ॥ [गरुडपु० ५ ॥ भा० ४ ।
३० ॥ ६ । ४ ॥ ब्रह्म० २ ॥ विष्णु० १ ।
१५ ॥]

तस्य भार्या वीरिणी । आ० ६९ । ९ ॥

तस्य प्रजोत्पत्तिः । आ० ६९ । १० ॥ ६६ । ११ ॥

तस्य कन्याः पञ्चाशत् । आ० ६७ । ११ ॥
६९ । ११ ॥

तद्यज्ञविनाशो वीरभद्रेण । शां० २९० । ४९ ॥

अनु० २६५ । ११ ॥ [भा० ४ । २ ॥
वायु० ३० ॥]

तेन चन्द्राय यक्षमरोगप्राप्तिशापदानं । शा० ३६ ।
१८-१९ ॥

[तत्पुत्राः हर्यश्वाः । भा० ६ । ५ ॥ हरि० १ ।
३ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३ ॥ भा० ६ । ६ ॥
विष्णु० १ । ७ ॥ वायु० १० ॥

[सः दशानां प्रचेतसां पुत्रः । तन्माता मारिषा
कण्डुनाम्न ऋषेः प्रमोचानाभ्यामप्सरसि जाता ।
सैव वार्क्षी । विष्णु० १ । १५ ॥ हरि० १ ।
२ ॥ ब्रह्म० २ ॥ भा० ४ । ३० ॥]

तत्रेदं बोध्यं । दक्षौ द्वौ । प्रथमः स्वायंभुवमन्वन्तरीयः
ब्रह्मणः पुत्रः । तद्भार्या स्वायंभुवमनुपुत्री प्रसूतिः ।
तस्याः षोडश कन्याः । तासु धर्मप्रजापतिपत्न्य-

स्त्रयोदश । तासां नामानि । श्रद्धा मैत्री दया
शान्तिः तुष्टिः पुष्टिः क्रिया उन्नतिः बुद्धिः मेधा
तितिक्षा ह्रीः मूर्तिः इति धर्मप्रजापतेः पत्न्यः ॥

चतुर्दशी कन्या स्वाहा अभेर्भार्या । पञ्चदशी स्वधा
अग्निष्वात्तानां पितॄणां भार्या । षोडशी कन्या सती
भवस्य पत्नी । भा० ४ । १ ॥ स ब्रह्मपुत्रो
दक्षः स्वजामातुर्भवस्यापध्यानात्स्वयमेव स्वदेहं
तत्याज । भा० ४ । ३० ॥

द्वितीयस्तु चाक्षुषमन्वन्तरे दशप्रचेतोभ्यो वार्क्ष्या
मारिषायां जातः । तद्भार्या पञ्चजनप्रजापतिपुत्री
असिक्री । सैव वीरिणी । पञ्चजनप्रजापतेर्वीरिण
इति नामान्तरं । तस्याः पुत्राः हर्यश्वाः शबला-
श्वाश्च । ते नारदोपदेशाद्यतयोऽभूवन् । ततो
दक्षः षष्टिं कन्या अजीजनत् । तासां धर्मप्रजा-
पतये दश । कश्यपाय त्रयोदश । तस्मा एव
तार्क्ष्यनाम्ने पुनश्चतस्रः । एवं कश्यपाय । आहत्य
१७ । चन्द्राय २७ ॥ भूताय द्वे । अङ्गिरसे द्वे ।
कृशाश्वाय द्वे । आहत्य पुत्र्यः षष्टिः । भा०
६ । ५-६ ॥

+ दक्षिणगोप्रग्रहणं । वि० ३२ । ६३ ॥

+ दक्षिणदिग्वर्णनं । उ० १०९ ॥

दग्धरथः । चित्ररथशब्दं पश्यत । आ० १८६ ।
४० ॥

१ दण्डः । क्षत्रियः । मागधः । आ० २०१ ।
१२ ॥ भीमसेनेन राजसूयदिग्विजये जितः ।
स० ३१ । १७ ॥ अर्जुनेन हतः । क० ५४ ।
२० ॥

२ दण्डः । चतुर्थोपायः । तस्य श्रेष्ठ्यं । शां० १५ ॥
१२२ ॥

दण्डका । वनं । व० ८३ । ४१ ॥ २७८ । ४७ ॥

दण्डकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाण्डव्यः ।
द्रो० २३ । ६९ ॥

दण्डतीर्थं । व० ८३ । १४ ॥

१ दण्डधारः । क्षत्रियः । मागधः । आ० ६८ ।

४६ ॥ २०१ । ७ ॥ एकरथः । उ० १६६ ।
 १७ ॥ अर्जुनेन हतः । क० ५४ । १५ ॥
 भीमसेनेन जितः । स० ३१ । १७ ॥
 २ दण्डधारः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
 पुत्रः । आ० ६८ । १०३ ॥ भीमसेनेन हतः ।
 क० ८८ । १९-२३ ॥
 ३ दण्डधारः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
 क० ४४ । २९ ॥
 ४ दण्डधारः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैद्यः ।
 कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९-५० ॥
 दण्डार्तं । तीर्थं । व० ८२ । १६२ ॥
 दण्डी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
 ६८ । १०३ ॥
 दत्तात्रेयः । विष्णोरवतारः । अत्रिपत्न्यामन-
 सूयायां जातः । स० ४८ । १ ॥ अनु०
 २५७ । ५ ॥
 तत्पुत्रो निर्मिर्नाम ऋषिः । अनु० १३८ । ५ ॥
 [तदवतारकथा । भा० ४ । १ ॥ मार्क० १६ ॥]
 १ दधिमुखः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥ उ०
 १०३ । १२ ।
 २ दधिमुखः । वानरः । व० २८४ । ७ ॥
 दधिवाहनः । क्षत्रियः । दिविरथस्य पुत्रः ।
 शां० ४८ । ८७ ॥
 दधीचः । (दध्यङ् दधीचिः) । आथर्वणऋषेः
 पुत्रः । तद्देहास्थिभिरिन्द्रार्थं त्वष्ट्रा वज्रायुध-
 निर्माणं । व० ९९ । ७ ॥ [भा० ६ । १० ॥]
 [तस्य भार्या प्रातिष्ठेयी । तत्पुत्रः पिप्पलादः । ब्रह्म०
 ११० ॥ शिवपु० शतरुद्रसं० २४ ॥]
 [तत्पत्नी सुवर्चा । तत्पुत्रः पिप्पलादः । स्कान्द०
 केदारखं० १७ ॥]
 तस्य पुत्रः सारस्वतऋषिः । अलम्बुषादर्शनेन क्षुभि-
 तात् सरस्वतीनद्यां पतिताच्चेतसो जातः । शा०
 ५२ । ५ ॥
 दधीचतीर्थं । व० ८१ । १८६ ॥

दध्यङ् । दधीचशब्दं पश्यत ॥
 दनायुः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रा-
 श्वत्वारः । विक्षरः बलः वीरः वृत्रश्चेति ।
 आ० ६३ । १२-३३ ॥
 दनुः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रा
 विप्रचित्पादयश्चत्वारिंशत् । आ० ६६ ।
 १२-२६ ॥
 दन्तवक्रः । क्षत्रियः । कलिङ्गदेशान्तर्गताधिराज-
 देशधिपः । सहदेवेन तस्य पराजयः । स०
 ३२ । ३ ॥ [तन्माता श्रुतदेवा श्रीकृष्णस्य पितृ-
 प्वसा । तत्पिता कारुशो वृद्धशर्मा । भा० ९ ।
 २४ ॥]
 [तस्य वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ७८ ॥]
 + दन्तोद्वलिकाः । ऋषयः । अनु०
 ४५ । ४१ ॥
 १ दमः । क्षत्रियः । दमयन्त्या भ्राता । व० ५० ।
 ९ ॥ शेषं दमयन्तीशब्दे पश्यत ।
 २ दमः । ऋषिः । अनु० ६५ । ५ ॥
 ३ + दमः । इन्द्रियनिग्रहः । तत्प्रशंसा । उ०
 ६३ । १२-२७ ॥ शां० १५८ । २२५ ॥
 दमघोषः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंशोत्पन्नस्य
 ज्यामघस्य सन्ततावुत्पन्नस्य चेदिनाम्नो राज्ञः पुत्रः ।
 चेदिदेशस्य राजा । शिशुपालस्य पिता । तत्पत्नी
 श्रीकृष्णस्य पितृप्वसा श्रुतश्रवाः । व० १४।३॥
 [तस्य वंशः । हरि० १ । ३१ ॥ २ । ९३ ॥ भा०
 ९ । २४ ॥]
 दमघोषसुतः । शिशुपालः । स० ७० । ३८ ॥
 १ दमनः । ऋषिः । तत्प्रसादाद्विदर्भराजस्य भीमस्य
 दमयन्त्याद्यपत्योत्पत्तिः । व० ५० । ६ ॥
 २ दमनः । दमयन्त्या भ्राता । व० ५० । ९ ॥
 ३ दमनः । क्षत्रियः । पौरवस्य पुत्रः । कौरवप-
 क्षीयः । भी० ६१ । २० ॥
 दमयन्ती । विदर्भदेशाधिपस्य भीमराजस्य पुत्री ।
 नैपथस्य नलराजस्य पत्नी । तस्य पुत्रः इन्द्रसेनः ।

पुत्री इन्द्रसेना । तज्जातरः दमः दमनः
दान्तश्च । व० ५० ॥

तस्याः स्वयंवरः । व० ५४ ॥

तस्याः पुनःस्वयंवरप्रथा । व० ६८ । २५ ॥

तस्याश्चेदिपुरप्रवेशः । व० ६२ । ४५ ॥

तस्या वने अजगरेण ग्रहणं । व० ६० । २१ ॥

तया सार्धवाहदर्शनं । व० ६१ । १११ ॥

दम्भोद्भवः । दम्भोद्भवशब्दं पश्यत ।

दद्या । करुणानामा गुणः । तत्प्रशंसा । अनु०
१७८ । २४ ॥

दरदः । बाह्वीकः । आ० ६८ । ५८ ॥

दरदाः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥ भी० ९ ।
६७ ॥ Dardistan, north of Kashmir,

on the upper bank of the Indus.

दरिः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

दर्दाः । देशः । स० ७८ । ९७ ॥

दरुुरः । पर्वतः । स० १० । ३३ ॥ ७८ ।
११३ ॥ व० २८३ । ४३ ॥ अनु०

२७१ । ३२ ॥ The Southern portion
of the Eastern Ghats.

दर्वाः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥

दर्वासंक्रमणं । तीर्थं । व० ८२ । ४५ ॥

दर्शकाः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

दलः । तृतीयस्य परीक्षितः पुत्रः । तन्माता मण्डू-
ककन्या सुशोभना नाम । व० १९५ । ३८ ॥

दशग्रीवः । रावणः । स० ९ । १८ ॥

दशज्योतिः । सुभ्राजः पुत्रः । आ० १ ।
५७ ॥

दशमदिवसयुद्धारम्भः । भी० १०७ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० १२० ॥

दशमालिकाः । देशः । भी० ९ । ६६ ॥

दशरथः । क्षत्रियः । सू० वं० श्रीरामचन्द्रस्य
पिता । अजराजस्य पुत्रः । व० २७५ । ६ ॥

दशार्णाः । दक्षिणकोसलेषु विद्यमानो देशः ।
भी० ९ । ४१ ॥ तस्याधिपतिः १ सुधर्मा ।

स० ३० । ५ ॥ २ हिरण्यवर्मा । शिखण्डिनः
श्वशुरः । उ० १८९ । ९ ॥ A part of the
Chhatisgarh district.

दशार्णा । गान्धाराजस्य सुवलस्य पुत्री ।
गन्धार्याः स्वसा । आ० ११९ । २४ ॥ शेषं
गान्धारीशब्दे पश्यत ।

+ दशावतारकथा । शां० ३४८ ॥

दशाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकोर्दशमः
पुत्रः । माहिष्मतीपुराधिपः । तत्पुत्रो मदिराश्वः ।
अनु० २ । ६ ॥

दशाश्वमेधिकं । तीर्थं । व० ८१ । ६४ ॥

+ दस्युधर्माः । शां० ६४ । १५ ॥ १३३ ॥
१३५ ॥ १६७ ॥

दहनः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । ३ ॥

दानधर्मपर्वः । अनु० १—२७१ ॥

दानपतिः । अक्रूरः । अक्रूरशब्दं पश्यत ।

+ दानपात्राणि । अनु० ६० ॥ ६२ ॥
अश्व० ९८ । १०८ ॥

+ दानफलं । व० २६० । २८ ॥ २०३ ।
२०—५४ ॥ शां० २४० ॥ अनु० १०१
—१०४ ॥ १८२ ॥ २०० ॥ २३४—
२३६ ॥ अश्व० १०३ ॥

+ दानवांशा राजानः । आ० ६८ । ३ ॥

दान्तः । क्षत्रियः । दमयन्त्या भ्राता । व०
५० । ९ ॥

दान्ता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

दामग्रन्थी । अज्ञातवासे अश्वध्यक्षीभूतस्य नकु-
लस्य नाम । वि० ४ । ५ ॥

दामचन्द्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
१५९ । ३९ ॥

दामलिताः । (ताम्रलिताः) । देशः । सुह-
देशान्तर्गतः । स० ७८ । ५२ ॥

दामोदरः । श्रीकृष्णः । तन्नामानिर्वचनं । उ०
६९ । ८ ॥

दामोष्णीषः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥
 + दायविभागप्रकाराः । अनु० ८२ ॥
 + दारिद्र्यप्रशंसा । शां० १७५ ॥
 दारुकः । श्रीकृष्णसारथिः । व० २२ । २० ॥
 द्रो० १४५ । २६ ॥
 तस्य श्रीकृष्णेन सह सम्भाषणं । द्रो० ७९ ।
 २३—४७ ॥
 तस्य पाण्डवान्प्रति गमनं ॥ मौ० ५ । ३ ॥
 दारुकिः । दारुकपुत्रः । प्रद्युम्नसारथिः । व०
 १८ । ३ ॥
 दारुणः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥
 दाल्भ्यः । वकनामा ऋषिः । व० २६ । ५ ॥
 २९९ । १७ ॥
 दाशरथिः । श्रीरामचन्द्रः ।
 दाशराजः । सत्यवत्याः पिता उच्चैःश्रवाः । आ०
 १०७ । ५७ ॥
 दाशार्हाः । क्षत्रियाः । दशार्हवंशोत्पन्नाः । आ०
 २२४ । २८ ॥ स० १२ । ३७ ॥
 दाशार्ही । कुरुभार्या शुभाङ्गी । आ० ६३ । ४२ ॥
 दाशेयी । सत्यवती । आ० १०७ । ५१ ॥
 दासी । नदी । भी० ९ । ३१ ॥
 दिगम्बरायाः स्त्रिया अदर्शनीयत्वं । शां०
 २१६ । १२ ॥
 + दिग्देवता । रात्रिदेवता । उपश्रुतिः । तस्या
 अष्टावक्रेण ऋषिणा सह स्त्रीस्वभावविषये संवादः ।
 अनु० ५०—५२ ।
 + दिग्विजयपर्व । स० २६—३५ ॥
 दितिः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । आ०
 ६६ । १२ ॥ स० ११ । ३९ ॥
 तत्पुत्रः हिरण्यकशिपुः । आ० ६६ । १७ ॥
 [तस्या द्वौ पुत्रौ हिरण्यकशिपुर्हिरण्याक्षश्च । तथा
 एकोनपञ्चाशन्मरुतश्च । भा० ६ । १८ ॥
 हरि० १ । ३ ॥]
 १ दिलीपः । क्षत्रियः । सू० वं० सगरपौत्रस्यांशुमतः

पुत्रः । व० १०७ । ४० ॥ स० ८ । १४ ॥
 वि० ५३ । १५ ॥ तत्पुत्रो भगीरथः ।
 तस्य चरित्रं । द्रो० ६१ ॥ शां० २८ । ७१ ॥
 [रा० १ । ४२ ॥ मत्स्यपु० १२ ॥]
 तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ । २३ ॥
 [तेन तद्भार्यया सुदक्षिण्या च पुत्रोत्पत्त्यर्थं वसिष्ठाज्ञया
 कामधेनुसेवा । तस्याः प्रसादेन रघुनामकपुत्रो-
 त्पत्तिः । पद्म० १९७ ॥]
 २ दिलीपः । सर्पः । उ० १०३ । १५ ॥
 दिवाकरः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥
 दिविरथः । दधिवाहनस्य पिता । शां० ४८ ।
 ८७ ॥
 १ दिवोदासः । काशीपतेर्भीमसेनस्य पुत्रः ।
 तत्पुत्रः प्रतर्दनः । ययातिपुत्र्यां माधव्यां जातः ।
 उ० ११७ । १ ॥ स० ८ । १२ ॥ अनु०
 २७१ । ५७ ॥
 तस्य वीतहव्यैः सह युद्धं । अनु० ८ । १७
 —३७ ॥
 २ [दिवोदासः । मुद्गलाचार्यस्य पुत्रः । तत्त्वसा
 शतानन्दमाताऽहल्या । भा० ९ । २१ ॥
 तद्वंश्यः सोमकः ॥]
 ३ [दिवोदासः । वध्यश्वस्य मेनकायां जातः
 पुत्रः । तत्त्वसाऽहल्या । हरि० १ । ३२ ॥]
 ४ [दिवोदासः । बाराणस्यधिपः । धन्वन्तरिपुत्रस्य
 केतुमतः पुत्रः । तस्य भीमरथ इति नामान्तरं ।
 वायु० ९२ ॥]
 दीपकः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥
 + दीपदानफलं । अनु० १५५ । ४५ ॥
 दीप्तकीर्तिः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥
 दीप्तलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥
 दीर्घः । क्षत्रियः । मगधराजः । पाण्डुना हतः ।
 आ० १२२ । २७ ॥
 दीर्घजिह्वः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३० ॥
 ६८ । ३९ ॥

दीर्घतमाः । ब्रह्मन्मथिः । उचथ्यस्य पुत्रः । तन्मा-
तरि ममतायां तेन सगर्भायां सत्यां तां यन्धुमा-
रब्धवतो ज्येष्ठपितृव्यस्य बृहस्पतेः शापादन्धो
जातः । तत्पत्नी प्रद्वेषी । तत्पुत्रा गौतमादयः ।
आ० ११३ । २२ ॥ स० ७ । ११ ॥
२१ । ५ ॥ शां० ३६० । ५४ ॥ अनु०
२७१ । ४२ ॥ तद्भाता भरद्वाजः ।

तेन सो० वं० अनुकुलोत्पन्नस्य बलिनामकस्य राज्ञो
भार्यायां सुदेष्णायां अङ्गवङ्गादिपञ्चपुत्रोत्पादनं ।
आ० ११३ । ५२ ॥ सुदेष्णाया दास्यां च
कक्षीवदादीनां एकादशानां पुत्राणामुत्पादनं ।
आ० ११३ । ४७ ॥

दीर्घनेत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । द्रो० १२७ । ४२ ॥

दीर्घप्रज्ञः । क्षत्रियः । आ० ६८ । १६ ॥

दीर्घबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

दीर्घरोमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः
आ० १३१ । १३ ॥

दीर्घलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १४८ । २१ ॥

दीर्घायुः । क्षत्रियः । श्रुतायुषः पुत्रः । तद्भाता
नियुतायुः । अर्जुनेन हतः । द्रो० ९३ । २७
-२९ ॥

+ दुःखं । तत्स्वरूपकथनं । व० १९६ । १६
—३५ ॥ तस्य पापफलत्वं । व० २१३ ॥

दुराधनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०१ ॥

दुराधरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १० ॥

दुर्गा । तमोऽभिमानिनी लक्ष्मीः । तत्स्तुतिर्युधिष्ठि-
रकृता । वि० ८ ॥

तत्स्तुतिरर्जुनकृता । भी० २३ ॥

दुर्गाणि षट् । शां० ८६ । ५ ॥

[तत्स्तुतिः । हरि० २ । ३ ॥ अनिरुद्धकृता । हरि०
२ । १२० ॥ तत्स्तुतिः प्रद्युम्नकृता । हरि०
२ । १०७ ॥]

+ दुर्गानितरणोपायः । शां० ११० ॥

दुर्गालाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

१ दुर्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । द्रो० १३३ । ४० ॥

२ दुर्जयः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
सुवीरस्य पुत्रः । तत्पुत्रो दुर्योधनः । अनु०
२ । ११ ॥

३ दुर्जयः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४६ ॥

दुर्जया । वातापिदानवपुरी । अस्या मणिमतीति
नामान्तरं । व० ९४ । १—४ ॥

दुर्धरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । द्रो० १३५ । ३० ॥

दुर्निमित्तानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।

दुर्मदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । द्रो० १५६ । ४२ ॥

दुर्मर्षणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । शा० २५ । ५—८ ॥

१ दुर्मुखः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
तत्पराजयः सहदेवेन । द्रो० १०७ । १९ ॥
भीमेन हतः । द्रो० १३४ । २० ॥ तस्य पुत्रो
यशोधरः । द्रो० १८५ । ५ ॥

२ दुर्मुखः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

३ दुर्मुखः । क्षत्रियः । स० ४ । २७ ॥

१ दुर्योधनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
प्रथमः पुत्रः । तन्माता गान्धारी । आ० ६३ ।
५८ ॥ रथोदारः । उ० १६५ । १९ ॥

तस्य कल्यंशत्वं । आ० ६८ । ८७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १६० ॥ १२९ । ६८ ॥

तद्भातृणां नामानि धृतराष्ट्रशब्दे द्रष्टव्यानि ।

तस्य द्रोणाचार्याद्विद्याभ्यासः । आ० १४२ ॥

[तस्य बलरामाद्गदाविद्याप्राप्तिः । भा० १० । ५७ ॥
विष्णु० ४ । १३ ॥]

तद्वार्या काशिराजसुता । आ० २२७ । १ ॥
तस्य विवाहः । आ० १३१ । १७ ॥

तस्य श्वशुरः । कलिङ्गदेशाधिपश्चित्राङ्गदः । शां०
४ । २ ॥

तस्य भार्या भानुमती इति प्रसिद्धिः ।

तस्य पुत्रो लक्ष्मणः । भी० ७३ । ३२ ॥ द्रो०
४६ । ११ ॥

[तस्य पुत्री लक्ष्मणा । श्रीकृष्णपुत्रस्य जाम्बवतेयस्य
साम्बस्य भार्या । भा० १० । ६८ ॥]

तस्य द्रुपदनगरे द्रुपदेन पराजयः । आ० १४८ । २३ ॥

तस्य पराजयो युधिष्ठिरेण । आ० २०५ । ४३ ॥

तस्य पराजयो भीमसेनेन । आ० २१८ । ५८ ॥

भी० ७९ । १७ ॥

तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० ११६ । २५ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । वि० ६६ । ४४ ॥ द्रो०

१०३ । ३१ ॥

तस्य पाण्डवसमृद्धिदर्शनेन संतापः । आ० १५२ ।

१० ॥

तस्य धृतराष्ट्रेण संवादः । आ० १५४ । २८ ॥

तस्य पतनं युधिष्ठिरसभायां जले स्थलभ्रमेण । स०

७४ । ६ ॥

तस्य द्वैतवनगमनं घोषयात्राव्याजेन । व० २४० ।

२३ ॥

तस्य चित्रसेनेन गन्धर्वेण बद्धा नयनं । व० २४३ । ७ ॥

तस्य प्रायोपवेशः । व० २५० । २० ॥

तस्य पाताललोकप्रापणं दैत्यसृष्ट्या कृत्यया । व०

२५२ । २९ ॥

तद्ब्रह्मं प्रति दुर्वासस आगमनं । व० २६३ । ७ ॥

तेन दुर्वाससं प्रति वने वसतः पाण्डवान्प्रति

तेभ्यः शापदानेच्छया अकाले गमनप्रार्थना ।

व० २६३ । १९-२३ ॥

तेन वैष्णवयज्ञकरणं । व० २५६ । २० ॥

तं प्रति चारैः कीचकवधकथनं । वि० २९ । २७ ॥

तेन सुशर्मणो विराटनगरप्रेषणं । वि० ३२ ॥

तस्य द्वारकागमनं युद्धे श्रीकृष्णस्य स्वसाहाय्यप्रार्थ-
नार्थं । उ० ७ । ५ ॥

तेन शल्यं प्रति युद्धे स्वस्य साहाय्यकरणप्रार्थना ।
उ० ८ । १८ ॥

तस्य जलमंभनादिसमर्थमन्त्रवत्त्वं । उ० ६१ ॥

तेन सन्ध्यर्थमागच्छतः श्रीकृष्णस्य मार्गे सभानिर्मा-
पणं । उ० ८५ ॥

तेन पाण्डवसाहाय्यार्थं गच्छतः शल्यस्य मार्गे सभा-
निर्माणं । उ० ८ । ८ ॥

तेन श्रीकृष्णस्य भोजनायामन्त्रणं । उ० ९१ ।
१३ ॥

तेन कण्वापहासः । कण्वेन तस्मै शापदानं च ।
उ० १०५ । ४०-४३ ॥

तेन श्रीकृष्णं प्रति स्वेष्टां निरपराधत्वकथनं । उ०
१२७ । ६ ॥

तत्सेनायां भीष्मेण रथातिरथसंख्यानं । उ० १६५ ॥

तस्य द्रोणाचार्येणाभिमन्त्रितकवचबन्धः । द्रो० ९४ ।
३९ ॥

तं प्रति कृपाचार्येण सन्धिविधानं । शा० ३ ॥

तं प्रति परशुरामेण सन्धिविधानं । उ० ९६ । ३ ॥

तं प्रति द्रोणाचार्येण सन्धिविधानं । उ० १३९ ।
२२ ॥

तं प्रति भीष्माचार्येण सन्धिविधानं । भी० १२१ ।
५१ ॥

तं प्रत्यश्चत्थामाचार्येण सन्धिविधानं । क० ९४ ।
२० ॥

तस्य वधकथा संक्षेपेण । शा० १ । २९ ॥

तस्यार्जुनेन निन्दा । शा० २३ । २०-५२ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन निन्दा । तेन श्रीकृष्णगर्हणं च ।
शां० ६२ । १७-२६ ॥

तेनात्मस्तुतिः । शा० ६२ । ५९ ॥

तस्य युद्धात्पलायनं । शा० २४ । २३

तस्यान्वेषणमश्वत्थाम्ना । श० २५ । ४० ॥
 तस्य द्वैपायनहृदप्रवेशः । श० २५ । ४४ ॥
 तं प्रति युधिष्ठिरेण निष्ठुरत्वचनं । श० ३१ । १६ ॥
 तेन हृदादुत्थानं । श० ३२ । ४८ ॥
 तस्य गदायुद्धोपक्रमः । श० ३३ । ५२ ॥
 तस्योरुभेदनं भीमेन । श० ५९ । ४६ ॥
 तस्य समाश्वासनं युधिष्ठिरेण । श० ६० । २१ ॥
 तच्छिरसि पुष्पवृष्टिः । श० ६२ । ६४ ॥
 तं भग्नसक्थिकं दृष्ट्वाऽश्वत्थामादीनां शोकः । श० ६६ । ९ ॥

तस्य प्राणत्यागः । सौ० ९ । ५७ ॥

२ दुर्योधनः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवं-
 श्यस्य दुर्जयस्य पुत्रः । तत्पुत्री सुदर्शना अग्ने-
 भार्या । अनु० २ । १२-५० ॥

दुर्वासाः । महर्षिः । आ० ६८ । १३३ ॥
 स० ७ । ११ ॥ ११ । २३ ॥ [अत्रेः पुत्रः ।
 शङ्करस्यांशभूतः । तन्माता अनसूया । तद्भ्रातरौ
 दत्तात्रेयः सोमश्च । भा० ४ । १ ॥]

तस्य कुन्त्या परिचर्या । तेन तस्या मन्त्रोपदेशश्च ।
 आ० ६८ । १३२ ॥ १२० । ५ ॥ १२८ ।
 ६२ ॥ व० ३०५ । २० ॥

तस्य परिचर्या दुर्योधनेन । व० २६३ । १० ॥
 तस्य वने वसत्यु पाण्डवेषु दुर्योधनप्रार्थनया द्रौपदी-
 भोजनकालानन्तरं गमनं । व० २६४ । १ ॥
 [शिवपु० शतरुद्रसं० ३७ ॥]

तस्य सशिष्यवर्गस्य पाण्डवभयात्पलायनं । व०
 २६४ । ३४ ॥

[तेनाम्बरीषमारणेच्छया कृत्योत्पादनं । तस्य अम्ब-
 रीषरक्षणार्थं विष्णुना स्थापितात्सुदर्शनायुधाद्विया
 पलायनं । भा० ९ । ४ ॥]

[तस्य शापादिन्द्रस्य राज्यभ्रंशः । ब्रह्मवैवर्ते० प्रकृ-
 तिसं० ३६ ॥]

तस्य परिचर्या श्रीरुक्मिणीकृष्णाभ्यां । अनु० २६४ ॥
 तस्य परिचर्या कुशिकेन । अनु० ८७ ॥

तेन श्वेतकिराजयाजनं । आ० २४९ । ५९ ॥
 तेन व्रीहिद्रोणापरनाम्नो मुद्गलस्य परीक्षणार्थं तत्समी-
 पगमनं । व० २६१ । ११ ॥

दुर्विभागाः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥

दुर्विमोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 द्रो० १२७ । ४४ ॥ श० २५ । ४ ॥

दुर्विरोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९७ ॥

दुर्विषहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० २०१ । १ ॥ भी० ७७ । ७ ॥
 भीमसेनेन हतः । श० २५ । १७ ॥

दुलिदुहः । क्षत्रियः । आ० १ । २५८ ॥

+ दुश्शकुनानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।

दुश्शालः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥

दुश्शाला । धृतराष्ट्रस्य पुत्री । जयद्रथस्य भार्या ।
 आ० ६८ । १०९ ॥

तदुत्पत्तिः । आ० १३० । १९ ॥

तस्या विवाहः । आ० ६८ । १०९ ॥

तयाऽर्जुनप्रसादनं । अश्व० ७८ । ३३ ॥

दुश्शासन । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 द्वितीयः पुत्रः । आ० ६३ । ५८ ॥ २०१ ।
 १ ॥ वि० ३७ । २ ॥ भी० ७७ । ७ ॥
 रथोदारः । उ० १६५ । १९ ॥

तेन द्रौपदीवस्त्रापहारः । स० ९० । ४० ॥

तस्य पराभवोऽर्जुनेन । वि० ६५ । ३० ॥ द्रो०
 ९० ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धं । भी० ११० । १९ ॥

तस्याभिमन्युना सह युद्धं । द्रो० ३९ । २७ ॥

तस्य द्रोणेनोपालम्भः । द्रो० १२२ । १-२७ ॥

तत्पुत्रेणाभिमन्योर्वधः । द्रो० ४९ । १३ ॥

तत्पुत्रस्य द्रौपदेयेन वधः । क० २ । १६ ॥

तस्य पराभवः सात्यकिना । द्रो० १२३ । १० ॥

तस्य भुजोत्पाटनं भीमसेनेन । क० ८७ । २८ ॥

तस्य वक्षोविदारणं भीमसेनेन । क० ८७ । २९ ॥

तस्य प्राणत्यागः । क० ८८ । १८ ॥

तच्छववर्णनं गान्धार्या । स्त्री० १८ । १९ ॥

दुष्कर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥ भी० ७७ ।

८ ॥ तस्य शतानीकिन पराभवः । भी० ७९ ।

५२ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १५६ । ४३ ॥

+ दुष्कर्म । पापशब्दं पश्यत ।

+ दुष्कुलादपि स्त्रीग्रहणं । शां० १६३ ।

३२ ॥

+ दुष्टेष्वपि गुणग्रहणं । आ० ९९ । १६ ॥

दुष्पराजयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० १३१ । ३ ॥

दुष्प्रधर्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

भी० ६४ । २९ ॥ क० ४६ । ८ ॥ भीमे-

न हतः । शा० २५ । १६ ॥

दुष्प्रधर्षणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥ २०१ । १ ॥

दुष्प्रहर्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९६ ॥

१ दुष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० इलिलस्य पुत्रः ।

तस्य प्रथमा भार्या लाक्षी । तस्या लक्षणेति

नामान्तरं । तत्पुत्रो जनमेजयः । द्वितीया भार्या

शकुन्तला । तत्पुत्रो भरतः । आ० ६३ ।

२९ ॥ ८८ । १८ ॥

तस्य भ्रातरः । शूरो भीमो वसुः प्रवसुश्च । आ०

८८ । १७ ॥

तस्योपाख्यानं । आ० ८९-१०१ ॥ [भा० ९ ।

२० ॥ ब्रह्म० १३ ॥]

तस्य मृगयार्थं गमनं । आ० ९० ॥

तस्य कण्वाश्रमगमनं । आ० ९१ । ३७ ॥

तस्य शकुन्तलायां संवादः । आ० ९२ । ९७ ॥

तं प्रति शकुन्तलायाः परुषसान्त्ववचने । आ०

९९ ॥

तेन शकुन्तलायास्तद्भार्यात्वे आकाशवाणीश्रवणं ।

आ० १०० । २ ॥

स्य शकुन्तलायां विवाहः । आ० ९४ । ३४ ॥

२ दुष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० अजमीढस्य

पुत्रः । तन्माता नीली । तद्भ्राता परमेष्ठी । आ०

१०१ । २० ॥

दुस्सहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥ भी०

७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १३५ ।

३६ ॥

दूषणः । खरस्य वन्धूराक्षसः । व० २७८ । ५० ॥

दृढः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन

हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥ १५८ । १९ ॥

दृढक्षत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढधन्वा । क्षत्रियः । आ० २०१ । १५ ॥

दृढरथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०४ ॥ भीमेन हतः । द्रो०

१५८ । १९ ॥

दृढरथाश्रयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० १३१ । १२ ॥

दृढवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६७ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढव्यः । ऋषिः । अनु० २५५ । ३४ ॥

दृढसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

दृढसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रोणेन हतः ।

द्रो० २१ । ५२ ॥

दृढस्युः । (दृढास्यः) । अगस्त्यऋषेः पुत्रः ।

तन्माता लोपासुद्रा । तस्य इध्मवाह इति नामा-

न्तरं । व० ९७ । ३१ ॥

दृढहस्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥

दृढायुः । क्षत्रियः । सो० वं० ऐलस्य पुरूरवसः

पुत्रः । तन्माता उर्वशी अप्सराः । तद्भ्रातरः आयुः
धीमान् अमावसुः वनायुः शतायुश्च । आ०
६९ । २८ ॥

दृढायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९९ ॥

दृढाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० कुवलाश्वपुत्रः ।
व० २०७ । ३७ ॥ [तत्पुत्रो हर्यश्चः । भा०
९ । ६ ॥]

दृढेयुः । ऋषिः । अनु० २५५ । ३६ ॥

दृषद्वती । नदी । व० ८१ । ८७ ॥ ८८ ।

११ ॥ भी० ९ । १५ ॥ शां० ५७ ॥

३० ॥ The Caggar which flowed th-
rough Ambala and Sirhind, now lost
in the sands of Rajaputana.

देवाः । सुराः । तेषां दैत्यैर्युद्धं । आ० १९ ॥

स० ५२ । १० ॥ तेषां गरुडेन सह युद्धं ।

आ० ३२ । १ ॥

तदंशा राजानः । आ० ६८ । ६८ ॥

तेषां चातुर्वर्ण्यं । शां० २०७ । २६ ॥

तैर्नैमिषारण्ये यज्ञकरणं । आ० २१४ । १ ॥

सौ० १८ । १ ॥

तेषां मनुष्यचित्तस्थविज्ञानसामर्थ्यं । अनु० २३७ ।

२० ॥

देवकः । क्षत्रियः । पूर्वजन्मनि गन्धर्वपतिः ।

देवक्याः पिता । आहुकस्य पुत्रः । उग्रसेनस्य

भ्राता । आ० ६८ । ६८ ॥ [भा० ९ । २४ ॥

विष्णु० ४ । १४ ॥]

१ देवकी । देवकपुत्री वसुदेवभार्या । श्रीकृष्णस्य

माता । स० २३ । ९ ॥

तस्या विवाहः । स० २३ । ९ ॥ [भा० १० । १ ॥]

तस्या नारदेन संवादः । अनु० ९९ । २ ॥

तस्या भर्त्रा सह सहगमनं । मौ० ८ । १८-२४ ॥

२ देवकी । शैब्यस्य पुत्री । युधिष्ठिरभार्या ।

तत्पुत्रो यौधेयः । आ० ६३ । ७५ ॥

देवकूटतीर्थं । व० ८२ । १४१ ॥

देवगन्धर्वाः । तेषां नामानि । आ० ६६ । ४२ ॥

१३२ । ३६ ॥

देवदत्तः । अर्जुनस्य शङ्खः । स० ३ । ९ ॥

देवप्रस्थः । देशः । स० २८ । १३ ॥

देवभ्राट् । आ० १ । ५६ ॥

देवयानी । शुक्राचार्यपुत्री । ययातिभार्या । आ०

६३ । ६ ॥ ६९ । ३७ ॥ [तन्माता प्रियव्र-

तपुत्री ऊर्जस्वती । भा० ५ । १ ॥]

तस्याः कथा । आ० ७०-७७ ॥ [भा० ९ ।

१८ ॥ मत्स्य० २७-३५ ॥]

तस्या वनक्रीडा । आ० ७२ । ४ ॥

तस्याः शर्मिष्ठाया कूपे प्रक्षेपः ययातिनोद्धरणं च ।

आ० ७२ । १३-२३ ॥

तस्या विवाहः । आ० ७५ । ४७ ॥

तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । आ० ७६ । ८ ॥ [मत्स्य०

३१ ॥]

तत्पुत्रौ यदुः तुर्वसुश्च । आ० ७७ । १२ ॥

१ देवरातः । ऋषिः । शुनश्शेषः । अनु०

६ । ८ ॥ स विश्वामित्रपुत्रोप्यभवत् । अनु०

७ । ५० ॥

२ देवरातः । क्षत्रियः । स० ४ । ३२ ॥

देवलः । प्रत्यूषस्य पुत्रो देवर्षिः । आ० ६७ ।

२६ ॥ स० ४ । १६ ॥ असित इत्यस्यैव

नामान्तरमिति भाति । शां० २८१ । १ ॥

तेन देवलोके पितृन्प्रति महाभारतकथनं । आ०

१ । १२४ ॥

तेन जैमीषव्ययोगप्रभावदर्शनं । शा० ५१ । ७ ॥

तस्य नारदेन संवादः । शां० २८१ । १ ॥

देवव्रतः । भीष्मः । आ० ६३ । ५० ॥ १०७ ।

७३ ॥

१ देवशर्मा । ऋषिः । तद्भार्या रुचिः यामिन्द्र-

श्चकमे । अनु० ७५ । १८ ॥

२ देवशर्मा । ऋषिः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ०

५३ । ९ ॥

देवश्रवाः । ऋषिः । शां० ४६ । ६ ॥

देवसेना । दक्षप्रजापतिकन्या । व० २२६ ।

१ ॥ स्कन्दस्य भार्या । व० २२९ । ५२ ॥

देवसेनाप्रियः । सुब्रह्मण्यः । व० २३३ । ८ ॥

देवस्थानः । ब्रह्मर्षिः । शां० २० । १ ॥

४६ । ६ ॥

देवहव्यः । ऋषिः । स० ७ । १९ ॥

देवहृदः । तीर्थविशेषः । व० ८३ । ३८ ॥

देवातिथिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यस्याक्रो-

धनस्य पुत्रः । तन्माता कालिङ्गी कण्डूः । तद्भार्या

वैदर्भी मर्यादा । तत्पुत्रः ऋचः । आ० ६३ ।

२२ ॥

१ देवापिः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपपुत्रः ।

तन्माता सुनन्दी । तच्चातरौ शन्तनुः बाह्मीकश्च ।

अयं बाल्य एव प्रवव्राज । आ० ६३ । ६७ ॥

१०१ । ४९ ॥ [तेन योगमास्थाय कलापग्रामे

वासः । भा० ९ । २२ ॥ १२ । २२ ॥]

२ देवापिः । क्षत्रियः । सः पृथूदकतीर्थे तपस्तप्त्वा

ब्राह्मणो बभूव । शा० ४१ । १० ॥

३ देवापिः । चैद्यः क्षत्रियः । कर्णेन हतः । क०

५१ । ४९ ॥

देवारण्यं । क्षेत्रं । आ० २४५ । ३२ ॥

देवावृधः । शां० २४० । २१ ॥ अनु०

२०० । ७ ॥

देविका । नदी । भी० ९ । १६ ॥

देविकातीर्थं । व० ८० । १०३ ॥

देवी । वरुणस्य भार्या । आ० ६७ । ५२ ॥ तत्पु-

त्रो बलः । पुत्री मद्याभिमानिनी सुरा ।

देवीतीर्थं । व० ८१ । ५१ ॥

देशाः । जनपदाः । तेषां नामानि । भी० ९ ॥

[मत्स्य० ११४ ॥]

दैत्यः । असुरशब्दं पश्यत ।

दैत्यद्वीपः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

दैत्यसेना । दक्षप्रजापतिपुता । व० २२६ । १ ॥

+ दैवपुरुषकारयोर्मिलितयोः कार्यनिर्वा-

हकृत्वं । सौ० २ । ९ ॥ अनु० ९ । १ ॥

+ दैवस्य श्रेष्ठ्यं । उ० २९ । २० ॥ द्रो०

२४ । ५ ॥ शा० ६४ । ४६ ॥

+ दौहित्रप्रशंसा । आ० ८७ । २८-३०

द्युः । अष्टवसुष्वन्यतमः । यो वसिष्ठशापाद्भीष्मो-

ऽजनि । आ० १०६ । १५ ॥

१ द्युतिमान् । क्षत्रियः । मू० वं० इक्ष्वाकुवं-

श्यस्य मदिराश्वस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सुवीरः ।

अनु० २ । ९ ॥

२ द्युतिमान् । क्षत्रियः । साल्वराजः । यः

ऋचीकाय स्वराज्यं दत्तवान् । शां० २४० ।

अनु० २०० । २३ ॥

१ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । प्राक्कालीनः साल्वराजः ।

सत्यवतः पिता । सावित्र्याः श्वशुरः । तस्य

पश्चादन्धत्वप्राप्तिः । राज्यनाशश्च । व० २९५ ।

७ ॥

तस्य चक्षुःप्राप्तिः । व० २९९ । १ ॥

तस्य राज्यप्राप्तिः । व० ३०० । ११ ॥

तस्य सत्यवता संवादः । शां० २७३ । २ ॥

२ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । साल्वदेशाधिपः । राज-

सूयदिग्विजयेऽर्जुनेन जितः । स० ४ । ३७ ॥

२७ । ११ ॥

३ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स०

६१ । ७ ॥ अयं द्वितीयद्युमत्सेनादनन्य इति

भाति ।

+ द्यूतं । देवनं । युधिष्ठिरस्य । स० ८४ । २१ ॥

„ नलराजस्य । व० ५६ । ९ ॥

„ विराटराजस्य । वि० ७० । १२ ॥

द्यूतपर्व । स० ७३-९५ ॥

द्यौः । (द्युः) । अष्टवसुष्वन्यतमः । यो वसिष्ठ-

शापाद्भीष्मौ भीष्मोऽभूत् । आ० १०६ ।

१७-४० ॥

द्रमिडाः । (द्रविडाः) । देशः । भी० ९ ।

५८ ॥ Part of the Deccan from Madras to Seringapatam and cape Comorin. Its capital was Kanchipura modern name Conjeevaram.

द्रविणः । धरनामकवसोः पुत्रः । आ० ६७ । २१ ॥

द्रुपदः । क्षत्रियः । पाञ्चालराजः । यज्ञसेनः । आ० १८० । ६ ॥ महारथः । उ० १७० । ८ ॥ [सोमकस्य पौत्रः । पृषतस्य पुत्रः । भा० ९ । २२ ॥ हरि० १ । ३२ ॥ गरुडपु० १४० ॥ तस्य वंशोप्यत्र द्रष्टव्यः ।]

तस्योत्पत्तिः । आ० १४० । ४३ ॥ १५० । १२ ॥ १८० । ६ ॥

तस्योत्पत्तिः । मेनकादर्शनक्षुभितात्पृषतराजस्य रेतसः । आ० १५० । १० ॥

तद्राजधान्याः माकन्दीति नाम । आ० १४८ । ७८ ॥ सोमिवेद्यस्य शिष्यः । द्रोणाचार्यस्य सतीर्थश्च । आ० १४० । ४४ ॥

तं प्रति धनयाचनार्थं द्रोणाचार्यस्य गमनं । आ० १४० । ६९ ॥

तस्य ग्रहणार्थं कुरुपाण्डवानां पाञ्चालनगरगमनं । आ० १४८ । ७ ॥

तस्य जीवग्राहग्रहणमर्जुनेन । आ० १४८ । ६३ ॥ तस्य पत्नी सौत्रामणी (कौसवी) । आ० १४९ । ४९ ॥

तस्य पुत्रार्थं तपश्चरणं । शिखण्डिनामकपुत्रोत्पत्तिश्च । उ० १८८ । ३ ॥

तेन पुनः पुत्रोत्पत्तिं प्रति यागकरणं । आ० १४९ । ४८ ॥

तस्य धृष्टद्युम्ननामकपुत्रस्य कृष्णानामकपुत्र्याश्च यज्ञ-कुण्डादुत्पत्तिः । आ० १८१ । ४०-४५ ॥

तस्यार्धराज्यापहारो द्रोणाचार्येण । आ० १४८ । ७३ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १५० । १२-१४ ॥

तस्यान्ये पुत्राः सुमित्रादयः । तेषु सुमित्रः (सौमित्रः)

जयद्रथेन हतः । प्रियदर्शनः कर्णेन हतः ।

आ० २१८ । ३० ॥ वीरकेतुः द्रोणाचार्येण हतः । द्रो० १२२ । ४० ॥ सुरथः शत्रुञ्जयश्च

द्रोणाचार्येण हतौ । द्रो० १५७ । १८० ॥ ध्वजकेतुः । आ० २१८ । १९ ॥

तेन धृतराष्ट्राय पाण्डवैः साकं सन्ध्यर्थं पुरोहितप्रेषणं । उ० ६ । १७ ॥

तस्य वधः द्रोणाचार्येण । द्रो० १८७ । ४२ ॥

१ द्रुमः । सूतस्य अधिरथस्य पुत्रः । कर्णस्य भ्राता । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५६ । २७ ॥

२ द्रुमः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ८ ॥

३ द्रुमः । किंपुरुषाचार्यः । स० १० । ३० ॥ ६७ । १६ ॥

१ द्रुमसेनः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३५ ॥ धृष्टद्युम्नेन हतः । द्रो० १७१ । २२ ॥

२ द्रुमसेनः । शल्यस्य चक्ररक्षकः । युधिष्ठिरेण हतः । श० ११ । ५३ ॥

१ द्रुह्युः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातेः पुत्रः । तन्माता शर्मिष्ठा । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ । ३८ ॥ तद्भ्रातरौ अनुः पूरुश्च । [तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

२ द्रुह्युः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः । आ० ८८ । १३ ॥

१ द्रोणः । अङ्गिरसां वरः । आचार्यः । भरताचार्यः । भारद्वाजः । भरद्वाजस्य पुत्रः । शोणाश्च । रुक्मरथः । रथयूथपयूथपः । उ० १६७ । १४ ॥

तस्योत्पत्तिः । घृताचीदर्शनक्षुभितात् द्रोणे घृताङ्गर-द्राजरेतसः । आ० ६४ । १४८ ॥ १४० । ३९ ॥ १८० । ५ ॥

तत्पितृव्यस्याभिषेकस्य शिष्यः । आ० १४० । ४३ ॥ तस्य बृहस्पत्यंशत्वं । आ० ६८ । ६९ ॥

तस्य भार्या शरद्वतः पुत्री कृपी । आ० १४० । ४८ ॥ तत्पुत्रोऽश्वत्थामा । आ० १४० । ४९ ॥

तस्य धनयाचनार्थं द्रुपदसमीपगमनं । आ० १४० ।
६९ ॥

तस्य स्नानार्थं गङ्गामवतीर्णस्य ग्राहेण ग्रहणं । आ०
१४२ । १२ ॥

तस्य परशुरामाच्छस्त्रविद्याभ्यासः । आ० १८० ।
१२ ॥

तेन पञ्चाहानि युद्धकरणं । आ० २ । ३० ॥

तेन द्रुपदस्यार्धराज्यापहारः । आ० १४८ । ७३ ॥

तद्राज्यस्याहिच्छत्रमिति नाम । आ० १४८ ।
८१ ॥

तस्य प्रशंसा भीष्मेण । वि० ५१ । ११ ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धे पराजयः । वि० ५९ । ९७ ॥

तेन दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः सह सन्धिविधानं ।
उ० १३९ । २२ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । भी० ७७ । ८४ ॥ द्रो०
१२५ । ५९ ॥

तेन द्रुपदपुत्रस्य शङ्खस्य वधः । भी० ८२ । २३ ॥

तस्य सैनापत्येऽभिषेकः । द्रो० ७ । ६ ॥

तेन वसुदानस्य वधः । द्रो० २१ । ५५ ॥

तद्धनुश्शतस्य सात्यकिना छेदः । द्रो० ९८ । ३९ ॥

तेन सह युधिष्ठिरस्य युद्धं । द्रो० १०६ ॥

तद्रथाष्टकमञ्जनं भीमसेनेन । द्रो० १२७ । २२ ॥

तत्सारथिवधो भीमेन । भी० ७५ । ३१ ॥

तेन दुश्शासनाधिक्षेपः । द्रो० १२२ । १-२७ ॥

तेन विराटद्रुपदयोर्वधः । द्रो० १८७ । ४२ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनं दुर्योधनाधिक्षेपश्च । द्रो० १८६ ॥

तद्वधकथनं संक्षेपेण । द्रो० ८ । ३० ॥

तच्छिरश्छेदो घृष्टद्युम्नेन । द्रो० १९३ । ६४ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २३ । ३१ ॥

तस्यौर्ध्वदैहिकं । शां० ४१ । ३ ॥ स्त्री०

२३ । ४२ ॥

२ द्रोणः । पर्वतः । शां० ३२५ । १८४ ॥

३ द्रोणः । मन्दपालकृषेः पुत्रः शार्ङ्गिकः । तन्माता

जरीता । आ० २५८ । १५ ॥ अनु०
५३ । २२ ॥

+ द्रोणवधपर्व । द्रो० १८५—१९३ ॥

द्रोणशत्रुः । घृष्टद्युम्नः । आ० १८५ । ८ ॥

द्रौणायनिः । अश्वत्थामा । भी० ९४ । २० ॥

द्रौणिः । अश्वत्थामा । आ० १५२ । ३० ॥

द्रौपदी । द्रुपदपुत्री । पाण्डवानां भार्या । तस्याः

कृष्णेति नामान्तरं । तद्भ्रातरो द्रुपदशब्दे

द्रष्टव्याः । तस्या उत्पत्तिः । आ० ६४ । १५२ ॥

१४९ । ६० ॥ १८५ । ११ ॥

तस्याः श्रियोऽश्वत्वं । आ० ६८ । १५६ ॥

तत्त्वयंवरश्रवणं पाण्डवैः । आ० १७९ । ७ ॥

तस्याः स्वयंवरः । आ० ६१ । ३१ ॥ ६३ ।

७३ ॥ २०० । ५५ ॥

तत्त्वयंवरार्थमागतानां राज्ञां नामानि । आ०

२०१ ॥

तयाऽर्जुनकण्ठे मालाप्रक्षेपः । आ० २०३ । ३१ ॥

तस्याः पञ्चपत्नीत्वं । आ० २१० । २३ ॥

तस्याः पञ्चपत्नीत्वे व्यासेन कारणकथनं । आ०

२११ । २३ ॥

तस्याः पञ्चपाण्डवैः पाणिग्रहणं । आ० २१५ ।

२२ ॥

तस्याः पुत्रोत्पत्तिः तेषां नामानि च । प्रतिविन्ध्यः

सुतसोमः श्रुतकीर्तिः शतानीकः श्रुतसेनः इति ।

आ० ६३ । ७३-७४ ॥ ६४ । १६४ ॥

६८ । १२८ ॥ २४७ । ७४ ॥

तस्याः प्रातिकामिना संवादः । स० ८९ । १७ ॥

तस्या द्यूतसभानयनं । स० ८९ । ४३ ॥

तद्वस्त्रापहारो दुश्शासनेन । स० ९० । ४० ॥

तया सभ्यान्प्रति प्रश्नाः । स० ९१ । ११ ॥

तस्यै धृतराष्ट्रेण वरदानं । स० ९२ । २६ ॥

तस्याः समाश्वासनं श्रीकृष्णेन । व० १२ । १३१ ॥

तस्या युधिष्ठिरेण सह दुर्योधनादीन्युद्धे जित्वा स्वराज्य-

ग्रहणे विवादः । अस्यैव हठवाद इति नाम ।
 व० २७ । ३—३९ ॥
 तस्या अधःपतनं गन्धमादनप्रयाणसमये । व०
 १४६ । ४ ॥
 तथा सत्यभामया सह संवादे स्वस्य पतिषु वर्तन-
 प्रकारकथनं । व० २३४ ॥
 [तां प्रति श्रीकृष्णमहिषीभिः स्वस्वोद्धाहकथाकथनं ।
 भा० १० । ८३ ॥]
 तथा रात्रौ दुर्वाससो भिक्षार्थमागमनसमये श्रीकृ-
 ण्स्य स्मरणं । व० २६४ । ७ ॥
 तस्याः कोटिकाश्येन सह संवादः । व० २६७ ॥
 तस्या जयद्रथेनापहारः । व० २६९ । २३ ॥
 तस्या वनसंचारश्रान्ताया अर्जुनेन वहनं । वि०
 ६ । २६ ॥
 तस्या अज्ञातवासे नामधेयं मालिनीति । वि० १४ ।
 ४५ ॥
 तत्सौन्दर्यवर्णनं । आ० १४९ । ६२ ॥ स०
 ८८ । ३३ ॥ वि० १४ । २१ ॥ १६ ।
 १३ ॥ २० । ३२ ॥
 तस्याः कीचकेन पादप्रहारः । वि० १९ । २२ ॥
 तथा महानसे प्रसुप्तस्य भीमसेनस्य प्रबोधनं । वि०
 २२ । ९ ॥
 तस्याः भीमेन सह संवादः । वि० २४ । १ ॥
 तां प्रति भीमेन पतिव्रतामाहात्म्यकथनं । वि०
 २७ । ४५ ॥
 तथा श्रीकृष्णं प्रति स्वानुभूतदुःखकथनं । उ०
 ८१ । १—४३ ॥
 तस्या मूर्च्छा पुत्रवधश्रवणेन । सौ० ११ । ६ ॥
 तस्याः समाश्वासनं गान्धार्या कुन्त्या च । स्त्री०
 १५ । १७ ॥
 तथा युधिष्ठिरं प्रति प्रजापालनस्यावश्यकर्तव्यत्वक-
 थनं । शां० १४ । ६ ॥
 तस्याः पतनं महाप्रस्थानगमनसमये । महा० २।३ ॥
 + द्रौपदीहरणपर्व । व० २६३—२७२ ॥

द्रौपदेयाः । द्रौपदीपुत्राः । द्रौपदीशब्दं पश्यत ।
 + द्वादशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १८ ॥
 तत्समाप्तिः । द्रो० ३२ ॥
 + द्वादशद्वादशीतिथयः । अश्व० ११३-
 ११४ ॥
 तन्नियामकभगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥
 द्वादशादित्याः । आदित्यशब्दं पश्यत ।
 + द्वादशीव्रतं । अश्व० ११३-११४ ॥
 [अम्बरीषकृतं । भा० ९ । ४ ॥]
 द्वादशमासेषु पूज्यानि भगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥
 द्वापरः । तृतीयं युगं । तदभिमानि असुरश्च ।
 व० ३ । ७३ ॥ ५५ । १ ॥ ८३ । ९० ॥
 १२२ । २१ ॥ [मत्स्य० १६५ ॥]
 तद्युगधर्माः । व० १५१ । २८ ॥ शां० ६९ । १६ ॥
 तस्य कलेश्च सन्धौ भारतयुद्धं । आ० २ । १३ ॥
 तस्य दमयन्तीस्वयंवराधर्मागमनं । व० ५५ । १ ॥
 द्वारका । द्वारावती । श्रीकृष्णस्य पुरी । तस्या वर्णनं ।
 स० ५७ । १ ॥ Dwaraka in Guzerat.
 [तन्निर्माणं विश्वकर्मणा । हरि० २ । ५८ ॥ भा०
 १० । ५० ॥]
 तत्रार्जुनस्य यतिवेष्टेण गमनं । आ० २४१ । २ ॥
 तत्रोत्पातप्रादुर्भावः । मौ० ३ । २ ॥
 तस्याः समुद्रेण स्थावनं । मौ० ८ । ४२ ॥
 द्वारपालं । तीर्थं । व० ८१ । १५ ॥
 द्विजिह्वाः । सर्पाः । तेषां द्विजिह्वत्वप्राप्तिः ।
 आ० ३४ । २७-२९ ॥
 द्वितः । चतुर्थस्य गौतमस्य पुत्रः । एकतन्त्रितयो-
 र्मध्यमो भ्राता । स० ७ । ११ ॥
 तस्य कथा । श० ३७ ॥
 द्वितीयदिवसयुद्धारम्भः । भी० ५० ॥
 तत्समाप्तिः । भी० ५५ ॥
 द्विमूर्धा । असुरः । द्रो० ६९ । ३९ ॥
 द्विविदः । वानरः । व० २९० । ४ ॥
 [तस्य बलरामेण वधः । भा० १० । ६७ ॥]

द्वीपाः । जम्बूद्वीपादयः । तेषां नामानि वर्णनं च ।

भी० ११—१२ ॥ [भा० ५ ॥]

द्वैपायनः । व्यासः । तन्नामनिर्वचनं । आ०

१ । २३ ॥ ६४ । १२८ ॥

द्वैपायनहृदः । तीर्थं । श० ३० । ५६ ॥

५५ । ३० ॥ अश्व० ६० । २७ ॥

तस्मिन्दुर्योधनेन निमज्ज्य स्थितिः । श० २९।४४ ॥

१ द्वैतवनं । सरस्वतीतीरस्थं मरुधन्वदेशसमीपस्थं

वनं । श० ३७ ॥

तत्र पाण्डवानां वासः । व० २४ ॥ २६ ॥ ३६ ॥

१७९ ॥ २३९ ॥ २४७ ॥ २५७ ॥ ३११ ॥

वि० ५ । ५ ॥

२ द्वैतवनं । सरः । व० २४ । १० ॥

ध.

धनदः । कुवेरः । स० ११ । ५१ ॥

१ धनञ्जयः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि०

४३ । २६ ॥

२ धनञ्जयः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ स०

९ । १० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

धनिकत्वनिन्दा । शां० १७५ । ११ ॥

धनुर्धरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

भीमेन हतः । क० ८८ । १९—२३ ॥

धनुषाक्षः । (धनुषाख्यः) । ऋषिः । व०

१३७ । ५० ॥ शां० ३४४ । ७ ॥

धन्वन्तरिः । तस्योत्पत्तिः । आ० १८ । ५३ ॥

[भा० ८ । ८ ॥]

१ धरः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तन्माता धूम्रा ।

आ० ६७ । १८ ॥ अनु० २५५ । १७ ॥

तत्पुत्रौ द्रविणो हुतहव्यवहश्च । आ० ६७ ।

२१ ॥

२ धरः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो० १५९ ।

३८ ॥

३ धरः । शुक्राचार्यस्य पुत्रः । आ० ६६ । ३७ ॥

१ धर्मः । प्रजापतिः । ब्रह्मणो दक्षिणस्तनाज्जातः ।

रूपान्तरं प्राप्तो यम एवायं । आ० ६७ ।

३१ ॥

तस्य भार्याः दश दक्षप्रजापतिपुत्र्यः । कीर्तिः लक्ष्मीः

धृतिः मेधा पुष्टिः श्रद्धा क्रिया बुद्धिः लज्जा

मतिः इति । आ० ६७ । १४ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ३२ ॥

तस्य पुत्री सत्या । शंयुनामकाम्नेभार्या । व०

२२१ । १२ ॥

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १८९ । २३ ॥

२ धर्मः । यमः ।

३ धर्मः । युधिष्ठिरः ।

४ + धर्मः । प्रथमपुरुषार्थः । तत्फलभोगः । व०

१८६ । ३९ ॥

तद्वतां पराभवो नास्ति । आ० १८२ । २० ॥

तस्य समृद्धिकारणत्वं । व० ९२ । ५ ॥

तदुत्पत्तिप्रकारः । शां० २७९ । १२—२२ ॥

धर्मतीर्थं । व० ८२ । १ ॥

धर्मध्वजः । जनकराजः । तस्य सुलभया संवादः

शां० ३२५ । ४ ॥

धर्मपुत्रः । युधिष्ठिरः । स० ४ । १३ ॥

धर्मप्रस्थः । क्षेत्रं । व० ८२ । ९८ ॥

धर्मराजः । युधिष्ठिरः । स० १ । २२

धर्मव्याधः । ज्ञानी व्याधः । व० २१० । १० ॥

तेन कौशिकब्राह्मणाय धर्मोपदेशः । व० २१८ ।

१४ ॥

तस्य शूद्रत्वप्राप्तिकारणं । व० २१८ । २२

१ धर्मोरण्यः । ब्राह्मणः । शां० ३७१ । ५ ॥

२ धर्मोरण्यं । गयासमीपस्थं क्षेत्रं । व० ८० ।

४७ ॥ अनु० ६४ । ५९ ॥ Four miles

from Buddha-Gaya in the district of Gaya.

धर्मैयुः । क्षत्रियः । रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ ।

१० ॥

१ धाता । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।

१५ ॥

२ धाता । भृगुऋषिपुत्रः । आ० ६७ । ५० ॥
[तन्माता ख्यातिः । तद्भार्या मेरुपुत्री आयतिः ।
तत्पुत्रो मार्कण्डेयस्य पिता मृकण्डः । भा० ४ ।
१ ॥]

धारणः । सर्पः । उ० १०३ । १६ ॥

धारानीर्थः । व० ८२ । २३ ॥

धार्तराष्ट्राः । धृतराष्ट्रपुत्राः दुर्योधनादयः ।
धृतराष्ट्रशब्दं पश्यत ।

धीः । बुद्धिः । तद्गुणाः । व० २ । १९ ॥

धीमान् । क्षत्रियः । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रः ।
तन्माता उर्वशी । आ० ६९ । २७ ॥

१ धुन्धुः । मधुकैटभयोः पुत्रः । व० २०७ ।
१ ॥

२ धुन्धुः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७३ ॥

धुन्धुमारः । क्षत्रियः । सू० वं० बृहदश्वस्य पुत्रः ।
तस्य पितृकृतं नाम कुवलाश्व इति । व०
२०४-२०५ ॥

तस्योपाख्यानं । व० २०७ ॥ [हरि० १ । ११ ॥
भा० ९ । ६ ॥ वायु० ८८ ॥ ब्रह्म० ७ ॥]

तस्य जराप्राप्तिः । अनु० ९ । ४१ ॥

तेन पुष्करास्तैव्ये शपथकरणं । अनु० १४३ । २१ ॥

धूतपापा । नदी । भी० ९ । १८ ॥

धूमावती । नदी । व० ८२ । २१ ॥

धूमिनी । सो० वं० अजमीढस्य भार्या । तत्पुत्रः
ऋक्षः । आ० १०१ । २० ॥

१ धूमोर्णा । मार्कण्डेयऋषेः पत्नी । अनु०
२४८ । ४ ॥

२ धूमोर्णा । यमस्य भार्या । अनु० २७१ । ११ ॥

धूम्रा । वसोर्भार्या । तत्पुत्रौ धरो ध्रुवश्च । आ०
६७ । १९ ॥

धूम्राक्षः । रवणमन्त्री राक्षसः । हनुमता हतः ।
व० २८७ । १४ ॥

धूर्तः । क्षत्रियः । आ० १ । २६३ ॥

धूर्तकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

१ धृतराष्ट्रः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोत्पन्नस्य
विचित्रवीर्यस्य क्षेत्रजः पुत्रः । व्यासवीर्याज्जातः ।
तन्माता अम्बिका । आम्बिकेयः । वैचित्रवीर्यः ।
प्रज्ञाचक्षुः । आजमीढः । इत्यादीनि तस्य ना-
मानि । आ० ६३ । ५७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १५५ ॥ ११५ । १८ ॥

तस्य गन्धर्वाशत्वं । आ० ६८ । ८३ ॥

तस्य गान्धार्या विवाहः । आ० ११९ । १२-
१६ ॥

तस्य पाण्डवानां जनुगृहे दाहश्रवणेन मृषा विलापः ।
आ० १६२ । १३ ॥

तस्य सञ्जयेन संवादः । स० १०३ ॥

तेन द्रौपद्यै वरदानं । स० ९३ । ३० ॥

तस्य भार्या गान्धारी तद्भगिन्यश्च काश्चन । आ०
११९ । २२ ॥

तस्य श्यालाः शकुन्यादयः । शकुनिशब्दे द्रष्टव्याः ।

तेन विदुरधिकारः । व० ४ । २२ ॥

तेन पाण्डवप्रतापवर्णनं । उ० ५० ॥

तस्य श्रीकृष्णेन विश्वरूपदर्शनार्थं चक्षुर्दानं । उ०
१३१ । २० ॥

तस्य मूर्च्छा दुर्योधनवधश्रवणेन । श० २ । ५३ ॥

तस्य विलापः दुर्योधनवधात् । श० २ । ५४ ॥

स्त्री० १ ॥

तस्य विदुरेण शास्त्रार्थकथनेन समाधानं । स्त्री०
२ । ३ ॥

तस्य समीपे व्यासागमनं । स्त्री० ८ । २ ॥

तेन मृतपुत्रादिशयनस्थानभूतरणाङ्गणगमनं । स्त्री०
९ ॥

तेन लोहमयभीमसेनप्रतिमाया आलिङ्गनेन चूर्णा-
करणं । स्त्री० ११ । १७ ॥

तदनुवर्तनं पाण्डवैः । आश्र० १ । २६ ॥

तस्य भीमसेनपृष्ठाभाषणश्रवणेन निवेदाधिगमः ।

आश्र० ३ । ११ ॥

तेन युधिष्ठिराय राजनीत्युपदेशः । आश्र० ६-८ ॥
तस्य तपोवने दावाग्निप्रवेशः । आश्र० ३९ ।
३१ ॥ [भा० १ । १३ ॥]

तस्य कुबेरलोकप्राप्तिः । आश्र० २२ । ११ ॥
तस्य पुत्राः दुर्योधनादयः व्यधिकं शतं । तेषु
गान्धार्यी जाताः पुत्रा दुर्योधनादयः शतं ।
दुश्शलानाम्येका पुत्री च । दास्यां वैश्यायां जातो
युयुत्युरेक इति विवेकः । आ० ६३ । ५८ ॥
६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥

अत्रेदमाकृतं । अस्मिन्महाभारते तत्रतत्रागतानां
नाम्नां मेलनेन गणने सङ्ख्या कृतादप्यधिका
भवति । तत्रतत्रोक्तानामेव नाम्नां गणने संख्या
न्यूना भवति । कचिदेकमेव नाम द्विस्त्रिर्वीकं
वर्तते । तत्रापि कानिचिद्विशेषणानि कानिचि-
द्विशेष्याणि । कानिचित्पर्यायाणि । तेषु पर्यायत्व-
विशेषणत्वादीनि केषांचिदेव नाम्नामस्मादृशै-
र्विवेचयितुं शक्यानि । कतिचन बहुज्ञानामपि
श्रमसाध्यानि । तस्मात्सुधियः स्वयमेव विवे-
चयन्तिवति यथोपलब्धि लिख्यते ।

तद्यथा—

अग्रयायी । आ० १३१ । ११ ॥
अनाघृष्टिः । भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥
अनाघृष्यः । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१३ ॥
अनुयायी । आ० ६८ । १०२ ॥ तस्य वधः ।
द्रो० १५८ । १७ ॥
अनुविन्दः । आ० ६८ । १०२ ॥
अनूदरः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥
अपराजितः । आ० ६८ । १०१ ॥ १३१ ।
१० ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ८८ ।
२२ ॥
अभयः । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १२७ ।
४४ ॥

अयोबाहुः । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ ।
६ ॥
अयोमुजः । तस्य वधः । द्रो० १५८ । १७ ॥
अलम्बुः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ८८ ।
१९-२३ ॥
अलोलुपः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥
आदित्यकेतुः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
११ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ८८ ।
२८ ॥
उग्रः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥
तस्य वधो भीमेन । भी० ६४ । ३४ ॥ द्रो०
१५८ । १९ ॥
उग्रश्रवाः । आ० ६८ । १०० । १३१ । ९ ॥
उग्रसेनः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥
उग्रायुधः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ७ ॥
२०१ । २ ॥
उपचित्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥
उपनन्दः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ४६ ।
१९ ॥
उपनन्दकः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ ।
५ ॥ भी० ७९ । २२ ॥
ऊर्णनाभः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
कनकध्वजः । आ० १३१ । १४ ॥ २०१ ।
३ ॥
कनकाङ्गदः । आ० ६८ । १०५ ॥
कनकायुः । आ० ६८ । ९९ ॥
करकायुः । आ० २०१ । २ ॥
कर्णः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
भी० ७७ । ८ ॥
कवची । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ११ ॥
क० ४६ । ७ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । क०
८८ । १९-२३ ॥
कुण्डकः । आ० २०१ । ३ ॥

कुण्डजः । आ० ६८ । १०५ ॥
 कुण्डधारः । आ० १३१ । ७ ॥ तस्य वधो
 भीमसेनेन । भी० ८८ । २३ ॥
 कुण्डभेदिः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
 ९६ । २७ ॥
 कुण्डभेदी । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
 १३ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो० १२७ ।
 ४२ ॥
 कुण्डली । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ९६ ।
 २४ ॥
 कुण्डशायी । आ० १३१ । १० ॥
 कुण्डाशी । आ० १३१ । १४ ॥
 कुण्डी । आ० १३१ । ११ ॥
 कुण्डोदरः । आ० ६८ । ९७ ॥
 क्षेममूर्तिः । आ० ६८ । १०० ॥
 क्रथनः । आ० १३१ । ११ ॥
 काथः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ४६ ।
 १७ ॥
 खड्गी । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ८८ । १९
 -२३ ॥
 चारुचित्रः । आ० १३१ । ४ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । भी० ७७ । ८-१४ ॥ द्रो०
 १३६ । २०-२२ ॥
 चारुचित्राङ्गदः । आ० ६८ । ९५ ॥
 चित्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥ तस्य
 वधो भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥
 चित्रकः । आ० ६८ । १०५ ॥
 चित्रकुण्डलः । आ० १३१ । ६ ॥
 चित्रचापः । आ० ६८ । ९८ ॥
 चित्रदर्शनः । भी० ७९ । २२ ॥
 चित्रबाणः । आ० १३१ । ६ ॥
 चित्रबाहुः । आ० ६८ । ९७ ॥
 चित्रवर्मा । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥
 तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३६ । २२ ॥
 चित्रसेनः । आ० २०१ । ३ ॥ वि० ३७ ।

३ ॥ भी० ७७ । ७ ॥ ७८ । ११ ॥
 ७९ । २२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
 १३७ । ३० ॥
 चित्राक्षः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥
 तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३६ । २२ ॥
 चित्राङ्गः । आ० १३१ । ६ ॥ भी० ७९ ।
 २२ ॥
 चित्रायुधः । आ० ३१ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन ।
 द्रो० १३६ । २१ ॥
 चित्रोपचित्रः । द्रो० १३६ । २०-२२ ॥
 जयः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ७७ ।
 ७-१४ ॥ द्रो० १३५ । ३०-३६ ॥
 जयत्सेनः । भी० ७७ । ७ ॥ ७९ । ४२ ॥
 तस्य वधो भीमेन । श० २५ । १० ॥
 जरासन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥
 जलसन्धः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । २ ॥
 क० ४६ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी०
 ६४ । ३३ ॥ क० ८८ । १९-२३ ॥
 जैत्रः । तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ ।
 १२-१३ ॥
 तुहुण्डः । आ० २०१ । ३ ॥
 दण्डधारः । आ० ६८ । १०३ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥
 दण्डी । आ० ६८ । १०३ ॥
 दीप्तलोचनः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
 ९६ । २७ ॥
 दीर्घनेत्रः । द्रो० १२७ । ४२ ॥
 दीर्घबाहुः । आ० ६८ । १०५ ॥ १३१ ।
 १४ ॥ द्रो० १२७ । ३३ ॥ १६५ । १९ ॥
 तस्य वधो भीमेन । भी० ९६ । २७ ॥
 दीर्घरोमः । आ० १३१ । १३ ॥
 दीर्घलोचनः । आ० ६८ । १०४ ॥ द्रो०
 १२७ । ३४ ॥
 दुराधनः । आ० ६८ । १०१ ॥

दुराधरः । आ० १३१ । १० ॥

दुर्जयः । तस्य वधोः । द्रो० १३३ । ४० ॥

दुर्धरः । तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३५ ।
३-३६ ॥ क० ४६ । ७ ॥

दुर्धर्वः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥

दुर्धर्वणः । द्रो० १२० । ११ ॥

दुर्मदः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३५ । ३६ ॥

१५६ । ४३ ॥ क० ४६ । ८ ॥

दुर्मर्वणः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३५ । ३६ ॥

श० २५ । ८ ॥

दुर्मुखः । आ० ६८ । ९३-९५ ॥ १३१ ।
३ ॥ २०१ । १ ॥ भी० ६४ । २९ ॥ तस्य

वधो भीमसेनेन । द्रो० १३४ । २० ॥

दुर्योधनः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
२०१ । १ ॥

दुर्विगाहः । आ० १३१ । ५ ॥

दुर्विमोचनः । आ० १३१ । ६ ॥ तस्य वधो
भीमेन । श० २५ । १४ ॥

दुर्विरोचनः । आ० ६८ । ९७ ॥

दुर्विषहः । आ० २०१ । १ ॥ भी० ७७ ।
७ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ । १७ ॥

दुश्शलः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
क० ४ । १८ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
१२९ । ४७ ॥

दुश्शासनः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
तस्य वधो भीमेन । क० ८८ । २८ ॥

दुष्कर्णः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
भी० ७९ । ५२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
१५६ । ४३ ॥

दुष्पराजयः । आ० १३१ । ९ ॥

दुष्प्रघर्षः । भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो
भीमेन ॥ श० २५ । १६ ॥

दुष्प्रघर्षणः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ ।
३ ॥ २०१ । १ ॥

दुष्प्रहर्षः । आ० ६८ । ९६ ॥

दुस्सहः । आ० ६८ । ९३ ॥

१३१ । २ ॥ भी० ७७ । ७ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १३५ । ३०-३६ ॥

दृढः । तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥
द्रो० १५८ । १७-१८ ॥

दृढक्षत्रः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढरथः । आ० ६८ । १०४ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १५८ । १७ ॥

दृढरथाश्रयः । आ० १३१ । १२ ॥

दृढवर्मा । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढसन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

दृढहस्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
१० ॥

दृढायुधः । आ० ६८ । ९९ ॥

धनुर्ग्रहः । आ० ६८ । १०३ ॥

धनुर्धरः । आ० १३१ । ११ ॥ तस्य वधो
भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥

नन्दः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥ भी०
७९ । २२ ॥ तस्य वधो भीमेन । क० ४६ ।
१९ ॥

नन्दकः । आ० २०१ । ३ ॥ भी० ६४ ।
६ ॥

नागदत्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
११ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ ।
१७ ॥

निषङ्गी । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ८ ॥
तस्य वधो भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥

पण्डितः । तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ ।
२४ ॥

पण्डितकः । आ० ६८ । १०१ ॥

पद्मनाभः । आ० ६८ । ९६ ॥

पाशी । आ० १३१ । ८ ॥ क० ४६ । ७ ॥

प्रमथः । आ० १३१ । १३ ॥

प्रमाथी । आ० १३१ । १३ ॥

बलवर्धनः । आ० १३१ । ७ ॥

बलाकी । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥
२०१ । २ ॥

बह्मशी । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥
तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ । २९ ॥

बाहुशाली । आ० २०१ । ३ ॥

बृन्दारकः । आ० १३१ । ८ ॥

भीमः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ ।
३६ ॥

भीमबलः । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥

भीमरथः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ६४ । ३६ ॥

भीमविक्रमः । आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगः । आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगरवः । आ० २०१ । २ ॥

भीमशरः । आ० ६८ । ९९ ॥

भूरिबलः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ ।
१२ ॥

मकरध्वजः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
९६ । २७ ॥

महाबाहुः । आ० ६८ । ९८—१०५ ॥
१३१ । ६—१४ ॥

युयुत्सुः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥

रविः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ । ५—
१२ ॥

रौद्रकर्मा । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो० १२७ ।
४४ ॥

वातवेगः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
१० ॥ क० ४६ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन ।
क० ८८ । १९ ॥

वायुवेगः । आ० २०१ । २ ॥

विक्रटः । आ० ६८ । ९६ ॥ २०१ । ३ ॥

भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन ।
क० ४६ । १६ ॥

विकटाननः । आ० १३१ । ५ ॥

विकर्णः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥
२०१ । १ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
१३७ । ३० ॥

विन्दः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥

विरजाः । आ० १३१ । १४ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १५८ । १७ ॥

विराजः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ९६ ।
२७ ॥

विरावी । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

विरोचनः । आ० २०१ । २ ॥

विवित्सुः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन ।
क० ४६ । १२ ॥

विविंशतिः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ ।
४ ॥ २०१ । १ ॥

विशालाक्षः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ ।
१० ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ । २६ ॥

वीरः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥

वीरबाहुः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ ।
३५ ॥

व्यूढोराः । आ० १३१ । १४ ॥

व्यूढोरुः । आ० ६८ । १०५ ॥

शत्रुञ्जयः । भी० ७९ । ५७ ॥ तस्य वधो
भीमसेनेन । द्रो० १३७ । ३० ॥

शत्रुसहः । भी० ७९ । ५७ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥

शरासनः । आ० १३१ । ४ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १३६ । २२ ॥

शलः । आ० १३१ । ४ ॥ क० ४६ । ८ ॥

श्रुतर्वा । तस्य वधोः । श० २५ । ४ ॥

श्रुतायुः । क० ४६ । ७ ॥

श्रुतान्तः । तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ । ९ ॥

सञ्जयः । श० २५ । ४ ॥

सत्यसन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

सत्वः । आ० १३१ । ४ ॥

सदः । आ० १३१ । ९ ॥

समः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । २ ॥
भी० ६४ । २९ ॥ क० ४६ । ७ ॥

सहः । आ० १३१ । २ ॥ २०१ । १ ॥
तस्य वधो भीमेन । क० ४६ । १६ ॥

सहस्रवाक् । आ० ६८ । १०० ॥

सुकुण्डलः । आ० ६८ । ९८ ॥

सुचारुः । भी० ७९ । २२ ॥

सुचित्रः । भी० ७९ । २२ ॥

सुजातः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ । ५ ॥

सुदर्शनः । भी० ७७ । ७ ॥ द्रो० १२७ । ४९ ॥ तस्य वधो भीमेन । श० २६ । ४८ ॥

सुनाभः । आ० १३१ । ५ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ । १३ ॥

सुबाहुः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
१४८ । २१ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ९६ । २७ ॥ क० ४६ । ८ ॥

सुलोचनः । आ० १४८ । ८ ॥ ६८ । ९४ ॥
१३१ । ४ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ । ३७ ॥

सुवर्चाः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥ २०१ । ३ ॥ तस्य वधो भीमेन । क० ८८ । १९ ॥

सुवर्मा । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥
भी० ७७ । ८ ॥

सुवाक् । आ० १३१ । ९ ॥

सुषेणः । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ७ ॥
तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ । ३४ ॥
द्रो० १२७ । ४२ ॥

सुहस्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ । १७ ॥

सेनानीः । आ० १३१ । ९ ॥

सेनापतिः । आ० ६८ । ९७ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ६४ । ३२ ॥

सोमकीर्तिः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

२ धृतराष्ट्रः । पूर्वकालीनः कश्चन पाञ्चालराजः ।
तद्राष्ट्रस्य बकदाल्भ्यकृतमृतमांसहोमेन विनाशः ।
श० ४२ । १—१४ ॥

३ धृतराष्ट्रः । तद्रूपधारी इन्द्रः । तस्य गौतमेन सह पुण्यपापविषये संवादः । अनु० १५९ ॥

४ धृतराष्ट्रः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥
स० ९ । १० ॥ उ० १०३ । १५ ॥

५ धृतराष्ट्रः । देवगन्धर्वः । कश्यपभार्याया मुनेः पुत्रः । आ० ६६ । ४२ ॥

तेन मरुत्तं प्रति इन्द्रोक्तसन्देशकथनं । अश्व० १० । ४ ॥

६ धृतराष्ट्रः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितो वंशोत्पन्नस्य जनमेजयस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४४ ॥

धृतराष्ट्री । ताम्रायाः पुत्री । हंसानां माता ।
आ० ६७ । ५८ ॥

धृतवती । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

धृतवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तो राजा । अश्व० ७४ । २२ ॥

धृतसेनः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । श० ५ । ३ ॥

धृतिमत् । कौञ्चद्वीपस्थं वर्षं । भी० १२ । १३ ॥

धृतिमान् । अग्निविशेषः । अस्य विष्णुरिति
नामान्तरं । व० २२३ । १२ ॥

धृष्टकेतुः । क्षत्रियः । चेदिराजस्य शिशुपालस्य
पुत्रः । शुक्तिमतीपुरनिवासी । पाण्डवपक्षीयः ।
व० २२ । ५० ॥ उ० १७१ । ८ ॥ द्रोणा-
चार्येण हतः । द्रो० १२५ । ३९ ॥

तस्य पुत्रोपि द्रोणेन हतः । द्रो० १२५ । ४१ ॥
तस्य स्वसा रेणुमती । नकुलस्य भार्या । आ० ६३ ।
७८ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० १०७ । १० ॥

धृष्टद्युम्नः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । द्रोणशत्रुः ।
याज्ञसेनिः । अयोनिजः । अतिरथः । उ०
१७१ । ४ ॥

तस्योत्पत्तिः अग्निकुण्डात् । आ० ६४ । १५० ॥
१४९ । ५३ ॥ १८१ । ४० ॥

तस्याभ्यंशत्वं । आ० ६८ । १२६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १४९ । ७१ ॥ १८१ ।
५६ ॥

तस्य पाण्डवजातिजिज्ञासया कुलालगृहगमनं । आ०
२०७ । १ ॥

तस्य पाण्डवैः सेनापतित्वकरणं । उ० १५१ ।
३७ ॥

तेन द्रोणाचार्यशिरस्छेदः । द्रो० १९३ । ६४ ॥

तद्वधोद्योगः सात्यकिना । द्रो० १९९ । ४९ ॥

तस्य पराजयः कृपाचार्येण । क० १७ । २० ॥

तस्य वधोऽश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । २४ ॥

तस्य भ्रातरः द्रुपदशब्दे द्रष्टव्याः ।

तस्य पुत्राः । क्षत्रज्जयः क्षत्रदेवः क्षत्रवर्मा च । द्रो०
१० । ५३ ॥ सर्वे द्रोणाचार्येण हताः । द्रो०
१५६ । १४ ॥ तस्यान्यः पुत्रः क्षत्रधर्मा ।
द्रोणेन हतः । द्रो० १२५ । ५७ ॥

धृष्टगुः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ० ६९ । १८ ॥

धेनुकः । गर्दभरूपी असुरः । बलरामेण हतः ।
स० ५३ । १६ ॥ उ० १३० । ६१ ॥

[भा० १० । १५ ॥ हरि० २ । १३ ॥
विष्णु० ५ । ८ ॥]

धेनुमतीतीर्थं । आ० २४५ । ३० ॥

धैर्यं । गुणः । तस्य सुखसाधनत्वं । शां० २३४ ॥

१ धौम्यः । आपोदनामा ऋषिः । आ० ३ ।
२१ ॥

तस्य शिष्याः उपमन्युः आरुणिः वैदश्च । आ०
३ । २२ ॥

२ धौम्यः । ऋषिः । व्याघ्रपादऋषेः पुत्रः । तस्य
भ्राता शिवभक्त उपमन्युः । अनु० ४५ ।
९६ ॥ अयं प्रथमधौम्य एवेति यस्तस्य शिष्यः
उपमन्युः सः तस्य भ्राता चेति च भाति ।

३ धौम्यः । ऋषिः पाण्डवपुरोहितः । असितस्य
देवलस्य भ्राता । आ० १९९ । २ ॥ स०
२ । ७ ॥ व० ३ । १ ॥ वि० १ । २१ ॥
आश्र० १६ । ८ ॥

तेन पाण्डवेभ्यो नानातीर्थमाहात्म्यकथनं । व०
८४—८८ ॥

तेन पाण्डवेभ्यो राजगृहे वासप्रकारकथनं । वि० ५ ।
८ ॥

तस्य पाण्डवामिहोत्राग्निरक्षणार्थं वने वासः । वि०
६ । १३ ॥

तेन धर्मोपदेशः । अनु० १९० । १५ ॥

धौम्रः । ऋषिः । शां० ४६ । १२ ॥

+ **ध्यानयोगः** । शां० १९३ ॥

१ ध्रुवः । अष्टवसुष्वन्यतमः । धूम्रायाः पुत्रः ।
आ० ६७ । १८ ॥ तत्पुत्रः कालः । आ०
६७ । २१ ॥

२ ध्रुवः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो० १५९ ।
३८ ॥

३ ध्रुवः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषपुत्रः । आ०
६९ । ३३ ॥

४ ध्रुवः । क्षत्रियः । स्वायंभुवमनुपौत्रस्योत्तानपा-
दस्य पुत्रः । अनु० ६ । १५ ॥

[तस्य कथा । भा० ४ । ८—१३ ॥ विष्णु०
१ । ११ ॥ मत्स्य० ४ ॥ लिङ्गपु० ६२ ॥
स्कान्दपु० वैष्णवखं० काशीखं० पूर्वार्ध २० ॥]
[तन्मण्डलं । भा० ५ । २३ ॥]

ध्वजकेतुः । क्षत्रियः । दुषदपुत्रः । आ० २१८ ।
१९ ॥

ध्वजवनी । हरिमेघसः पुत्री । उ० ११० । १३ ॥
+ ध्वजादिवर्णनं । वि० ५६ ॥ द्रो० २३ ।
१०५ ॥

न.

नकुलः । क्षत्रियः । पाण्डुपुत्रः । माध्यामश्विभ्यां
जातः । आ० ६३ । ६६ ॥ १३३ । १८ ॥
एकरथः । उ० १६९ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । वि० ७ । ३३ ॥
तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम दामग्रन्थीति । वि०
४ । ५ ॥

तस्य विराटनगरे प्रच्छन्नं नाम जयत्सेन इति ।
वि० ७ । ६६ ॥

तस्य शङ्खः सुघोषः । भी० २५ । १६ ॥
तस्य भार्या शिशुपालस्य पुत्री । घृष्टकेतोः स्वसा
रेणुमती । तत्पुत्रो निरमित्रः । आ० ६३ । ७८ ॥
तस्य द्रौपद्यां जातः पुत्रः शतानीकः । आ० ६४ ।
१६४ ॥

तेन पश्चिमदिग्विजयो राजसूययागार्थं । स० ३५ ॥
तेन सन्धिकरणस्य सुशकत्वाभिधानं । उ० ७९ ॥
तेन दुर्योधनपराजयः । द्रो० १८८ । ५३ ॥
तस्य पराभवः कर्णेन । क० १५ । ५३ ॥

तस्याधःपतनं महाप्रस्थाने । महा० २ । १२ ॥

नकुलोपाख्यानं । अश्व० ९१ ॥

नग्नजित् । क्षत्रियः । आ० ६८ । २१ ॥
कर्णेन दिग्विजये जितः । व० २५५ । २१ ॥
[अयं श्रीकृष्णस्य श्वशुरः । सत्यानाभ्या नीलादे-
व्याः पितेति भाति । भा० १० । ५८ ॥]

नाचिकेताः । नाचिकेतशब्दं पश्यत ।

+ नदीनां नामानि । स० ९ । २२ ॥ व०
१९१ । १०३ ॥ २२४ । २२ ॥ भी० ९ ।
१४ ॥ अनु० ६४ ॥ २४८ । २० ॥
२७१ । १९ ॥ [हरि० २ । १०९ ॥ पद्म० १ ।
१४ ॥ मत्स्य० ११४ ॥]

१ नन्दः । सर्पः । उ० १०३ । १२ ॥

२ नन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
भी० ७९ । २२ ॥ तस्य वधः । क० ४६ ।
१९ ॥

१ नन्दकः । सर्पः । उ० १०३ । १२ ॥

२ नन्दकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥ भी० ६४ । १५ ॥

१ नन्दा । धर्मप्रजापतिपुत्रस्य हर्षस्य भार्या । आ०
६७ । ३३ ॥

२ नन्दा । ऋषभकूटपर्वतस्था नदी । आ० २३५ ।
७ ॥ व० ११० । १ ॥

नन्दिग्रामः । अयोध्यासमीपस्थो ग्रामः । व०
२९२ । ६३ ॥

१ नन्दिनी । नदी । व० ८२ । १५४ ॥

२ नन्दिनी । वसिष्ठस्य धेनुः । आ० १०६ ।
१४ ॥

नन्दिसेनः । स्कन्दपरिवारः । श० ४६ । २४ ॥

नन्दीश्वरः । रुद्रवाहनभूतो वृषभः । अनु०
२५५ । २५ ॥

नमुचिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥
स० ५१ । ८ ॥ [तद्भार्या स्वर्भानोः पुत्री
सुप्रभा । भा० ६ । ६ ॥]

तस्येन्द्रेण संवादः । शां० २३३ ॥

तस्येन्द्रेण वधः । श० ४४ । ३६ ॥

नरः । नारायणभ्राता । तदाश्रमगमनं पाण्डवानां ।
व० १४७ । २२ ॥ १५७ । १० ॥ [तयोः
कथा । भा० ११ । ४ ॥]

१ नरकः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २९ ॥

२ नरकः । महीदेव्याः पुत्रोऽसुरः । स० ९ ।

१६ ॥ १४ । १४ ॥ ५५ । ६ ॥

तस्य वधः श्रीकृष्णेन । स० ५५ । ३४ ॥ व०

१४४ । १७ ॥ [भा० १० । ५९ ॥ हरि०

२ । ६३ ॥]

तस्यास्थिदर्शनं पाण्डवैः । व० १४४ । १३ ॥

३ नरकः । पापिनां यातनानुभवस्थानविशेषः ।

तन्नामकथनं । अनु० २३० ॥ [भा० ५ ।

२६ ॥ विष्णु० २ । ६ ॥ मार्कण्डे० ११—

१२ ॥ देवीभा० ८ । २१—२३ ॥ शिवपु०

उमासं० ८—१० ॥ स्कान्दपु० माहेश्वरखण्डा-

न्तर्गतकौमारिकाखं० ३९ ॥ ब्रह्मवै० प्रकृतिखं०

२०.—३१ ॥]

तद्दर्शनं युधिष्ठिरेण । स्वर्गा० २ । १६—२५ ॥

नरसिंहः । नृसिंहशब्दं पश्यत ।

नरिष्यन्तः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०

६९ । १८ ॥

+ नर्तनागारं । वि० २५ । २१ ॥

१ नर्मदा । नदी । स० ९ । २२ ॥ व० ८७ ।

२ ॥ भी० ९ । १४ ॥ [इयं कलिङ्गदेशस्थाद-

मरकण्टकापरनाम्नो मेकलपर्वतात्प्रभवति । मत्स्य०

११३ ॥] The river Nerbuda. It rises

in the Amarakantaka mountain.

तन्महिमा । व० ८० । ५४ ॥ [पद्म० १ ।

१३ ॥]

२ नर्मदा । तन्नामकनद्यभिमानिनी । इक्ष्वाकुवं-

श्यस्य दुर्योधनस्य भार्या । तत्पत्नी सुदर्शना ।

अनु० २ । १८ ॥

१ नलः । वानरः । रामसेतुबन्धनकर्ता । व०

२८४ । १४ ॥

२ नलः । निषधदेशाधिपतिः । वीरसेनपुत्रः ।

दमयन्त्या भर्ता । तस्य पुत्रौ इन्द्रसेना इन्द्रसेनश्च ।

व० ४९ । ६० ॥

तेन हंसग्रहणं । व० ५० । १९ ॥

तस्य इन्द्रादिलोकपालैर्दमयन्तीं प्रति दूत्येन प्रेषणं ।

व० ५२ ॥

तस्यै इन्द्रादिदेवैर्वरदानं । व० ५४ । ३५ ॥

तस्य दमयन्त्या विवाहः । व० ५४ । ४३ ॥

तच्छरीरे कलिप्रवेशः । व० ५६ । ३ ॥

तस्य पुष्करेण सहाक्षधूतं । व० ५६ । ९ ॥

तदुत्तरीयवस्त्रस्य पक्षिभिरपहरणं । व० ५८ । १५ ॥

तेन वने रात्रौ स्वसमीपे सुप्ताया दमयन्त्याः परि-

त्यागः । व० ५९ । २० ॥

तेन कार्कोटकस्य अग्नेस्सकाशाद्रक्षणं । व० ६३ ।

९ ॥

तस्य बाहुकनामस्वीकारेण ऋतुपर्णे सारथीभवनं ।

व० ६४ । ९ ॥

तस्य ऋतुपर्णेन सह दमयन्त्याः पुनः स्वयंवराथं

विदर्भपुरं प्रत्यागमनं । व० ७० । ४३ ॥

तन्नामस्मरणस्य कलिबाधपरिहारकत्वं । व० ७० ।

३६ ॥ ७७ । १२ ॥

नलकूवरः । कुबेरस्य पुत्रः । तद्भ्राता मणिग्रीवः ।

स० १० । २० ॥ व० २८१ । ६० ॥

[तस्य सम्राट्कस्य नारदशापाद्यमलार्जुनवृक्षत्वप्राप्तिः ।

तयोः श्रीकृष्णेन मोक्षणं च । भा० १० ।

९—१० ॥]

नलिनी । नदी । भी० ६ । ४९ ॥

+ नलोपाख्यानपर्व । व० ४९—७७ ॥

नवतन्तुः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५८ ॥

नवमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ९७ । तत्स-

माप्तिः । भी० १०६ ॥

१ नहुषः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरुरवसः पुत्र-

स्यायोः पुत्रः । तन्माता स्वर्भान्वी । आ०

६३ । ५ ॥ ६९ । २९ ॥ स० ८ । ८ ॥

वि० ५३ । १४ ॥ [भा० ९ । १७ ॥ हरि०

१ । २८ ॥ वायु० ९२ ॥ ब्रह्म० ११ ॥]

तस्य पुत्राः । यतिः ययातिः संयातिः आयतिः अयतिः

ध्रुवः इति षट् । आ० ६९ । ३३ ॥

[तस्य भार्यापितृकन्या विरजा । ब्रह्म० १२ ॥ हरि० १ । ३० ॥]

तेन ब्रह्महत्याभयादिन्द्रेऽदर्शनं गतेन्द्रपदप्राप्तिः ।
उ० ११ । ९ ॥ अनु० १५६ । ४ ॥ भा० ६ । १३ ॥ देवीभा० ६ । ७—८ ॥]

तेन शच्याः कामना । उ० ११ । १९ ॥
तस्यागस्त्यशापादजगरत्वप्राप्तिः । व० १८१ ।
१४ ॥ १८२ । १४ ॥ १८३ । ३७ ॥
उ० १७ । १६ ॥ अनु० १५७ । २२ ॥
तस्मै च्यवनऋषिणा दाशेभ्यः स्वयोग्यमूल्यदाननि-
योगः । अनु० ८६ । ५ ॥

तस्य त्वष्टुः सकाशाद्गोलाभः । शां० २७४ । ६ ॥
२ नहुषः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥ उ० १०३ । ९ ॥

नागदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥ तस्य
वयो भीमसेनेन । द्रो० १५८ । १७—१९ ॥
नागकन्या । उल्लपीशब्दं पश्यत ।

नागधन्वा । तीर्थविशेषः । तत्र बलरामस्य
गमनं । शा० ३८ । २९ ॥

नागराजतीर्थं । व० ८२ । ३२ ॥

नागलोकः । भोगवती । उ० १०३ ॥

नागाः । सर्पाः । तेषां नामानि सर्पशब्दे द्रष्ट-
व्यानि ॥

तेषामुत्तङ्कृता स्तुतिः । आ० ३ । १३४ ॥

नागास्त्रप्रयोगः । कर्णेनार्जुनं प्रति । क०
९७ । २० ॥

नाचिकः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५८ ॥

नाचिकेतः । ऋषिः । आरुणिनामकस्योद्दालकस्य
पुत्रः । अस्य नचिकेता इति नामान्तरं । तत्कथा
गोदानप्रशंसार्थं । अनु० १०६ । २ ॥ स०
४ । २३ ॥ अस्य कथा काठकोपनिषदि प्रसिद्धा ।

नाचीनाः । देशः । स० ३२ । १५ ॥

नाटकेयाः । देशः । स० ३२ । १४ ॥

नाडीजङ्घः । नालिजङ्घशब्दं पश्यत ।

नाभागः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०
६९ । २० ॥ [तत्पुत्रोऽम्बरीषः । भा० ९ ।
४ ॥]

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३१ ॥

१ नारदः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५३ ॥

२ नारदः । कश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
तस्योत्पत्तिः । आ० ६६ । ४४ ॥

३ नारदः । देवर्षिः । पर्वतस्य मातुलः । स०
१० । २० ॥ शां० २९ । ४ ॥

तेन देवलोके भारतकथनं । आ० १ । १२४ ॥
तस्यागमनं पाण्डवसमीपे । द्रौपदीविषये व्यवस्थाकर-
णोपदेशः । आ० २२८ ॥

तेन सुन्दोपसुन्दकथाकथनं । आ० २२९ ॥

तेन पाण्डवेभ्यः कश्चित्प्रश्नव्याजेन राजनीतिकथनं ।
स० ५ । २० ॥

तद्वर्णनं । आ० २२८ । १०—३७ ॥ स० ५ ।
२—१४ ॥

तस्यागमनं पाण्डवसमीपे काम्यकवने । व० १८५ ।
४७ ॥

तदागमनं पाण्डवान्प्रति गङ्गातीरे । शां० १ ।
४ ॥

तस्य पर्वतऋषिशापेन वानरमुखत्वप्राप्तिः । शां०
२९ । २५ ॥

तेन पर्वतऋषये शापदानं । द्रो० ५५ । २३ ॥
शां० २९ । २६ ॥

तस्य सृज्यपुत्र्या विवाहः । शां० २९ । ३० ॥

तस्य श्वेतद्वीपगमनं । शां० ३४३ ॥ ३४४ ॥
३४६ ॥

तेन बदर्या श्रीमन्नारायणदर्शनं । शां० ३५३ । ९ ॥
तद्गुणानुवादः श्रीकृष्णेनोपसेनसमीपे । शां०
२३७ । ४—२७ ॥

[तस्य स्त्रीत्वप्राप्तिः तालध्वजेन विवाहः पुत्रोत्प-
त्तिश्च । देवीभा० ६ । २८-२९ ॥]

तस्या कम्पनेन राज्ञा संवादः । शां० २६२ ॥

तस्य समञ्जेन संवादः । शां० २९२ ॥

तस्य गालवेन संवादः । शां० २९३ ॥

तेन मातलिना सह तत्पुत्र्या वरान्वेषणार्थं नागलो-
कगमनं । उ० ९८ । ८ ॥ १०२ ॥

तेन शुक्रं प्रत्युपदेशः । शां० ३३७-३३८ ॥

तेन श्वेतद्वीपे भगवद्दर्शनं । शां० ३४७ । १ ॥

तस्य सनत्कुमारेण संवादः । अनु० ३०८ ॥

तस्य मार्कण्डेयेन संवादः स्त्रीणां सतीत्वासतीत्व-
विषये । अनु० ५७ ॥ चतुर्युगधर्मविषये ।

अनु० ५४ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन संवादः के नमस्कार्या इति विषये ।

अनु० ६६ ॥

तस्य स्त्रीस्वभावविषये पञ्चचूडयाऽप्सरसा संवादः ।

अनु० ७३ ॥

तस्य पुण्डरीकेण संवादो नारायणस्य सर्वोत्तमत्व-

विषये । अनु० १८६ ॥ तत्कृतः पुष्करास्ते-

यशपथः । अनु० १४३ । ३० ॥

तेन मरुत्तं प्रति संवर्तनिवासस्थलकथनं । अश्व०

६ । २२ ॥

तस्य देवमतनाम्ना ऋषिणा संवादः । अश्व०

२५ ॥

तस्यागमनं धृतराष्ट्रसमीपे तपोवने । आश्र० २१ ।

१ ॥

नारदी । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

नारायणः । भगवान्विष्णुः । तं प्रति प्रार्थना

देवैरिन्द्रेण चावतारार्थं । आ० ६५ । ५१ ॥

तत्कथास्तुतिः सौतिश्रुता । आ० १ । ३३ ॥

तत्स्तुतिः नारदश्रुता । शां० २१० । १४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । १० ॥ शां० ३५० ।

३९ ॥

तस्य नारदेन संवादः । शां० ३४२ ॥

तस्य सर्वोत्तमत्वमवश्यवेद्यत्वं च । अनु० १८६ ॥

तस्य परब्रह्मत्वं । अनु० ३७ । १६ ॥

+ नारायणास्त्रप्रयोगः । अश्वत्थाम्ना । द्रो०
२०० । १७ ॥

नारायणी । मोहिनीरूपधारी नारायणः । आ०
१८ । ५७ ॥

नारीतीर्थानि । अर्जुनेन तीर्थयात्रायामुद्धृतानां

शापाद्ब्राह्मत्वं प्राप्तानामप्सरसामावासभूतानि आग-

स्त्य सौमद्र पौलोम कारन्धम भारद्वाज नामानि

पञ्चतीर्थानि । आ० २३७ । ११ ॥

नालायनी । मौद्गल्यऋषेर्भार्या इन्द्रसेना । तस्या

उपास्यानं । आ० २१२ । २६ ॥

नालिजङ्घः । (नालीजङ्घः) । कश्चन बकपक्षी ।

तत्सकाशे इन्द्रद्युम्नमार्कण्डेयप्रावारकर्णानां गमनं ।

व० २०२ । ७ ॥

नाविकः । विदुरसुहृत्कश्चन खनकः । आ०

१६१ । १२ ॥

नासत्यौ । अश्विशब्दं पश्यत ॥

+ नास्तिकमतखण्डनं । शां० २२० ॥

+ नाहुषबोधयसंवादः । शां० १७६ ।

५८ ॥

१ निर्ऋतिः । अधर्मस्य भार्या । तत्पुत्राः भयः

महाभयः मृत्युश्चेति । आ० ६७ । ५४ ॥

२ निर्ऋतिः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ०

६७ । २ ॥

१ निकुम्भः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।

२६ ॥

२ निकुम्भः । प्रह्लादपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।

१९ ॥ तत्पुत्रौ सुन्दोऽसुन्दौ । आ० २२९ ।

३ ॥

निकृतिः । सुबलस्य पुत्री । गान्धार्याः स्वसा ।

धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ० ११९ । २३ ॥

निचन्द्रः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥

निचिता । नदी । भी० ९ । १८ ॥

निबन्धनः । कश्चन विरक्तो मुनिः । तस्य भोग-
वतीनास्था स्वमात्रा सह अध्यात्मविषये संवादः ।
शां० २०५ । २ ॥

निबिडः । पर्वतः । भी० १२ । १९ ॥

१ निमिः । दत्तात्रेयस्य पुत्रः ऋषिः । तत्पुत्रः
श्रीमान् । अनु० १३८ । ५ ॥

२ निमिः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः ।
जनकराजस्य पूर्वजः । स० ८ । ९ ॥

तस्यात्रिणा संवादः । अनु० १३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । १३ ॥ वायु० ८९ ॥
विष्णु० ४ । ५ ॥ रा० ७ । ५५ ॥]

निमिषः । अमृतरक्षको देवः । तेन सह गरुडस्य
युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

निमेषः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

नियुतायुः । क्षत्रियः । श्रुतायुषः पुत्रः । अर्जुनेन
हतः । द्रो० ९३ । २७ ॥

१ निरमित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० नकुलपुत्रः
रेणुमत्यां जातः । आ० ६३ । ७८ ॥

२ निरमित्रः । क्षत्रियः । त्रैगर्तस्य वीरधन्वनः
पुत्रः । सहदेवेन हतः । द्रो० १०७ । २६ ॥

+ निर्वन्धस्यानर्थहेतुत्वं । उ० १०६ । ७

निर्वीरतीर्थं । व० ८२ । १३८ ॥

निवातकवचाः । दानवाः । व० १७० ।
११ ॥ तेषामर्जुनेन वधः । व० १७४ । २ ॥

+ निवातकवचयुद्धपर्व । व० १६६—
१७७ ॥

+ निवृत्तधर्मकथनं । अनु० २११ । २ ॥

निशठः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २३९ ।
१० ॥

निशाकरः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

निशुम्भः । असुरः । श्रीकृष्णेन हतः । स०
५५ । २९ ॥

निश्चवनः । बृहस्पतेः पुत्रः । अग्निविशेषः
तत्पुत्रो निष्कृतिनामाग्निः । व० २२१ । २० ॥

निषङ्गी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । १०३ ॥ १३१ । ८ ॥ भीमसेनेन
हतः । क० ८८ । २३ ॥

१ निषधः । पर्वतः । स० २९ । ११ ॥ भी०
६ । ९ ॥

२ निषधाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

तदधिपतिर्नलराजः । व० ५० । ३ ॥ Narwar,
the capital of Nalaraja. This is also
called Nalapura.

निषादाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

+ निषादानां भक्षणं गरुडेन । आ० २८ ।
२० ॥

निषादी । आ० १६० । ९ ॥

निष्कृतिः । अग्निविशेषः । बृहस्पतिपुत्रस्य निश्च-
वनस्य पुत्रः । तत्पुत्रः स्वननामकोऽग्निः । व०
२२१ । २२ ॥

+ नीतिकथनं । कणिकेन धृतराष्ट्रादिभ्यः ।
आ० १५३ । ८ ॥ नारदेन कश्चित्प्रश्नव्या-
जेन युधिष्ठिराय । स० ५ ॥ धौम्येन पाण्ड-
वेभ्यः । वि० ५ । ८ ॥ विदुरेण धृतराष्ट्राय ।
३३-४० ॥ साधारण्येन नीतिकथनं । आ०
८१ । स० ८६ ॥ व० ३२ ॥ शां०
८१ ॥ १६६ ॥ अनु० ३५ ॥

निष्ठानकः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

१ नीलः । वैदूर्यमयः पर्वतः । स० २९ । ४८ ॥
भी० ६ । ४ ॥

२ नीलः । वानरः । व० २८८ । २८ ॥

३ नीलः । क्षत्रियः । कार्तवीर्यार्जुनवंशोद्भवः
पाण्डवपक्षीयः । आ० २०१ । १० ॥ स०
३२ । २३ ॥ उ० १९ । २४ ॥ एकरथः ।
उ० १६६ । ४ ॥

तस्य युद्धं । भी० ९४ । ३० ॥

तस्य वधोऽश्वत्थाम्ना । द्रो० ३१ । २५ ॥

४ नीलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

नीला । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

नीली । सो० वं० सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य भार्या ।

दुप्यन्तः परमेष्ठी च । आ० १०१ ।

२० ॥

नृगः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः । स०

८ । ८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥

[तस्य विप्रश्चापात्कृकलासजन्मप्राप्तिः । श्रीकृष्णेन

गते पतितस्य तस्योद्धारश्च । भा० १० । ६४ ॥

रा० ७ । ५३ ॥]

नृपचण्डालसंवादः । अनु० १५८ ॥

नृशंसलक्षणं । शां० १६२ ॥

+ नृसिंहः । विष्णोरवतारः । तत्कथा । स०

४६ । ५५ ॥ व० २७३ । ६१ ॥ [भा०

७ । ८ ॥ पद्म० ६ । २६५ ॥ मत्स्य० ७७ ।

१६२ ॥ हरि० ३ । ४२ ॥ देवीभा० ४ ।

१६ ॥]

[तस्य शरभरूपिणा रुद्रेण पराभवः । लिङ्गपु० ९५ ॥

वीरभद्रेण पराभवः । लिङ्गपु० ९६ ॥]

नेपालाः । विदेहदेशसोत्तरतो हिमवतो दक्षिण-

तश्च विद्यमानो देशः । व० २५५ । ६ ॥

नैकटक् । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।

५४ ॥

नैकपृष्ठाः । देशः । भी० ९ । ४१ ॥

+ नैमि(षा)शारण्यं । गोमतीतीरस्थं पुण्या-

रण्यं । आ० १ । ५ ॥ व० ८२ । ५९ ॥

शा० ३७ ॥ Nimsar, twenty four miles

from the Sandila station of the Oudh and Rohilkhand Railway, and twenty miles from Sitapur. It is situated on the left bank of the goomti.

तत्र देवैर्यज्ञकरणं । आ० २१४ । १ ॥

नैमिषकुञ्जं । क्षेत्रं । व० ८१ । १०९ ॥

नैषधः । नलराजः । व० ५१ । ३० ॥

नैषादिः । एकलव्यः । द्रो० १८२ । १७

न्यग्रोधः । वृक्षः । तन्मूले पाण्डवानामुपवेशनं ।

आ० १६३ । २० ॥

तत्र कृपाश्चत्थामकृतवर्मणामुपवेशनं । शा० ३० ।

६६ ॥

तस्य दंशनं तक्षकेण । आ० ४३ । ४ ॥

प.

पञ्चचूडा । अप्सराः । तया सह नारदस्य स्त्रीस्व-

भावविषये संवादः । अनु० ७३ ॥

पञ्चतीर्थानि । नारीतीर्थशब्दं पश्यत ।

+ पञ्चदशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १८८ ।

तत्समाप्तिः । द्रो० २०३ ॥

पञ्चनदं । क्षेत्रं । स० ३५ । ११ ॥ व०

८० । ८४ ॥ The Punjab,—the country

of five rivers called Satadru, Vipasa, Iravati, Chandrabhaga and Vitasta.

पञ्चनलदर्शनं । दमयन्त्या । व० ५४ ।

१० ॥

+ पञ्चभूतानि । पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशानि ।

विशेषं भूतशब्दे पश्यत ।

+ पञ्चमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ६५ ॥

तत्समाप्तिः । भी० ७४ ॥

+ पञ्चमहाभूतानि । भूतशब्दं पश्यत ।

+ पञ्चमहायज्ञाः । अश्व० १०४ । ८ ॥

पञ्चमी । नदी । भी० ९ । २६ ॥

पञ्चयक्षा । नदी । व० ८२ । १० ॥

पञ्चरात्रं । (पाञ्चरात्रं) । भगवत्कृतो ग्रन्थवि-

शेषः । शां० ३५९ । १ ॥

पञ्चवटी । गोदावर्यास्तीरे नासिकक्षेत्रसमीपस्थः

स्थलविशेषः । व० ८१ । १६२ ॥ [रा० ३ ।

१३ ॥] Nasik on the Godavery.

पञ्चशिखः । कापिलेयो मुनिः । कपिलानाम्भ्या

ब्राह्मण्याः पुत्रः ।

तस्य जनकेन संवादः । शां० २२०—२२१ ॥

३२४ ॥ [अस्य जनकस्य जनदेव इति नाम

बृहन्नारदी० ४५ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । शां० २२० । १२ ॥

+ पञ्चानुतानामपातकत्वं । क० ७२ । ३४ ॥ शां० १६३ । ३० ॥

पञ्चालाः । इन्द्रप्रस्थस्य पूर्वतो विद्यमानो देशः । स उत्तरपञ्चालः दक्षिणपञ्चाल इति द्विविधः । प्रथमस्य राजधानी आहिच्छत्रं । द्रुपदाद्रोणाचार्येणापहृतं । द्वितीयस्य राजधानी काम्पिल्यं द्रुपदस्य । भी० ९ । ४१ ॥ Rohilkhand. Panchala was divided into North and South Panchala. The capital of the former was Ahichhatra, and the capital of the latter was Kampilya South Panchala was the kingdom of Raja Drupada, whose daughter Draupadi was married to the five Pandavas.

+ पञ्चेन्द्रोपाख्यानं । आ० २१४ ॥

पटच्चरः । चोरदेशः । स० ३२ । ४ ॥

पटवासकः । सपेः । आ० ५७ । १८ ॥

१ पण्डितः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २४ ॥

२ पण्डितः । विद्वान् । तल्लक्षणं । उ० ३३ । २१—३७ ॥

पण्डितकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । १०१ ॥

पतनः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

+ पतिवशीकरणोपायः । व० २३५ ॥

+ पतिव्रता । तद्धर्माः । व० २३४ । १८ ॥ अनु० १८५ ॥

तन्माहात्म्यं । व० २०८ ॥

तस्याः कथा भीमसेनेन द्रौपद्यै उक्ता । वि० २७ । ४४ ॥

पथिकृत् । प्रायश्चित्ताग्निविशेषः । व० २२३ । ३० ॥

पद्मः । धार्मिकः सर्पः । स० ९ । ९ ॥ अस्य पद्मनाभ इति नामान्तरं । शां० ३६५ । ४ ॥

तेन सूर्यवहनं । शां० ३६७ । ८ ॥

पद्मेकतनः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

पद्मजालाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥

पद्मनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥

पद्मन्यूहः । कौरवाणां । द्रो० ३४ । २ ॥ अस्य चक्रन्यूह इति नामान्तरं । द्रो० ३३ । १४ ॥ तद्वेदनमभिमन्युना । द्रो० ३६ । १९ ॥

पद्मसरः । स० २० । २६ ॥

पनसः । वानरः । व० २८४ । ६ ॥ २८६ ९ ॥

पम्पा । नदी तटाकश्च । व० ८२ । १६२ ॥ २८० । ४४ ॥ A branch of the river Tungabhadra. It rises in the Rishyamukha Mountain which is eight miles from the Anagandi Hills.

तत्र रामस्य गमनं । व० २८१ । १ ॥

पयोष्णी । नदी । व० ८३ । ४० ॥ ८६ ।

७ ॥ १२१ । ३२ ॥ भी० ९ । १६ ॥ The river Purna, one of the branches of the Tapti in Berar.

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १२१ । ३२ ॥ तत्तटे गयराजस्य यज्ञः । व० १२२ । १३ ॥

परतङ्गणाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥ स० ७८ । ७९ ॥

+ परभार्यापुत्राः । अनु० ५७ । ६ ॥

परशुरामः । विष्णोरवतारः । भृगुवंश्यः । जमदग्निपुत्रः । तन्माता रेणुका । आ० ६७ । ४८ ॥ स० ८ । १८ ॥ उ० ९६ । ३ ॥ शां० ५० । ७ ॥

तस्योत्पत्तिः कथा च । आ० २ । ८ ॥ स० ४९ । १ ॥ व० ११६ । ५ ॥ द्रो० ७० ॥ क० २८ । ३ ॥ शां० ४८ ॥ अश्व० ३० ।

७ ॥ [भा० ९ । १५ ॥ पद्म० ६ । २६८ ॥ वायु० ९१ ॥ ब्रह्म० १० ॥ मत्स्य० ४७ ॥ देवीमा० ४ । १६ ॥]

तस्य भ्रातरः । रुमण्वान् सुपेणः वसुः विश्वावसुश्च ।

आ० ६७ । ४८ ॥ व० ११७ । ११ ॥

तेन त्रिःसप्तकृत्वो भुवो निःक्षत्रियीकरणं । आ० २ ।

३ ॥ ६५ । ४ ॥ ११३ । ४ ॥ अश्व० ३० । १७ ॥

तस्य तेजोहरणं दाशरथिरामेण । व० ९८ । ७ ॥

[रा० १ । ७५ ॥]

तेन पित्राज्ञया स्वमातृशिरश्छेदः । व० ११७ । १५ ॥

[भा० ९ । १६ ॥]

तद्वाक्यं दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः सह सन्धिकरण-
विषये । उ० ९६ । ३ ॥

तस्य भीष्मेण सह तेनाम्नां ग्राहयितुं युद्धं । उ०
१७९—१८५ ॥

तस्य पराजयो भीष्मेण । उ० १८५ । ८ ॥

तस्मिन्कर्णस्य शस्त्रविद्याभ्यासः । क० ३६ । ५ ॥

तेन कर्णाय शापदानं । क० ३६ । १० ॥ शां०
३ । १ ॥ ३० ॥

तेन कार्तवीर्यार्जुनबाहुच्छेदः । शां० ४८ । ४७ ॥

तस्य कर्णोत्सङ्गे शिरोनिधाय शयनं । शां० ३ । ५ ॥

तस्य वसिष्ठेन संवादः । अनु० १३० । ३८ ॥

+ परशुरामास्त्रप्रयोगः । कर्णेन । क० ६७ ।
४८

परान्ताः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

परावसुः । रैभ्यऋषिपुत्रः अर्वावसोर्भाता । व०
१३७ । १३ ॥ विश्वामित्रस्य पौत्रः । शां०
४८ । ५७ ॥

तद्धार्योपभोगो बलात्कारेण यवक्रीतेन । व० १३८ ।
२ ॥

तेन बृहद्द्युम्नराजस्य याजनं । व० १४० । २ ॥

१ पराशरः । शक्तेः पुत्रः । वसिष्ठस्य पौत्रः ।
तन्माता अदृश्यन्ती । तस्योत्पत्तिः । आ०
१९४ । १ ॥ स० ७ । १० ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १९४ । ३ ॥

तस्मात्सत्यवत्यां व्यासोत्पत्तिः । आ० ६४ । १२६ ॥

अधिकपाठे ५० ॥ ११४ । ३४ ॥

तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ४० ॥

तेन स्वपितरं शक्तिऋषिं राक्षसहतं ज्ञात्वा लोकवि-
नाशाय यत्नः । आ० १९४ । ९ ॥

तेन वसिष्ठवचनालोकविनाशनयत्नान्वृत्य राक्षस-
नाशाय यज्ञारम्भः । आ० १९७ । १ ॥

[विष्णु० १ । १ ॥ लिङ्गपु० ६४ ॥]

तस्य वचनं । अनु० १४६—१५२ ॥

तस्य जनकेन संवादः । इयमेव पराशरगीता । शां०
२९६—३०४ ॥

२ पराशरः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

१ परिक्षित् । (परीक्षित्) । क्षत्रियः । सो०
वं० अनशुषः पुत्रः । तन्माता अमृता । तद्धार्या
सुवेषा । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ० ६३ ।
४४ ॥

२ परिक्षित् । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षतः
पुत्रः । तद्भ्रातरः शबलाश्वादयः । तत्पुत्राः
कक्षसेनादयः । आ० १०१ । ४० ॥

३ परिक्षित् । क्षत्रियः । सू० वं० तत्पुत्राः शलो
दलो बलश्चेति त्रयः । सुशोभनानाम्नां मण्डूक-
कन्यायां जाताः । व० १९५ । ३८ ॥

४ परिक्षित् । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनपुत्रस्या-
भिमन्योः पुत्रः । तन्माता विराटराजदुहिता
उत्तरा । आ० ६३ । ८२ ॥ कृपाचार्यस्य
शिष्यः । आ० ४९ । १३ ॥

तस्य मातृगर्भे प्रयुक्तेनाश्वत्थाम्नो ब्रह्मास्त्रेण मृतस्य
श्रीकृष्णेनोज्जीवनं । अश्व० ६९ । २५ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६८ । १३३ ॥ [भा० १ ।
१२ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । आ० ६३ । ८५ ॥

तद्धार्या भद्रवती । तत्पुत्राः जनमेजयः श्रुतसेनः
उग्रसेनः भीमसेन इति चत्वारः । आ० ३ ।
१ ॥ ६३ । ८६ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । महा० १ । ७ ॥

तस्य मृगयागमनं । आ० ४० । ११ ॥ ४९ ।
२२ ॥

तेन शमीकऋषेः स्कन्धे खधनुष्कोट्या मृतसर्पप्रक्षे-
पणं । आ० ४९ । ३० ॥

तस्य शमीकर्षिपुत्रेण शृङ्गिणा तक्षकदंशनशापदानं ।
आ० ४१ । १२ ॥ ५० । ८ ॥ [भा० १ ।
१८ ॥]

[तस्य कथा । भा० १ । १६—१९ ॥]

तस्य विषपरिजिहीर्षया कश्यपऋषेर्गमनं । आ०
४२ । ३४ ॥ ५१ । १७ ॥

तस्य तक्षकेण दंशनं । आ० ४३ । ३६ ॥ ५१ ।
२९ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ देवीभा० २ ।
१० ॥]

परिप्लवतीर्थं । व० ८१ । १२ ॥

परिवर्हः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

परिश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० भीमसेनस्य
पुत्रः । तन्माता सुकुमारी । तद्वार्या शैव्या
सुन्दरी । तत्पुत्राः देवापिः शान्तनुः बाह्लीकश्चेति
त्रयः । अस्य प्रतीप इत्यपि नाम । आ० ६३ ।
४७ ॥ तस्य गङ्गाया सह विवाहविषये विवादः ।
आ० १०३ ॥

पर्जन्यः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४४ ॥

पर्णजङ्घः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० १७ । ५२ ॥

१ पर्णादः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

२ पर्णादः । ब्राह्मणः । दमयन्त्या दूतः । व०
६८ । १ ॥

पर्णाशा । काचन नदी । स० ९ । २५ ॥

भी० ९ । ३१ ॥ तस्याः शीततोयेति नामान्तरं ।

तस्यां वरुणाज्जातः पुत्रः श्रुतायुधः । सः श्री-
कृष्णं प्रति प्रयुक्त्या तत्पराक्रमसहनाक्षमतया प्र-
तिनिवृत्त्या खगदैव हतः । द्रो० ९२ । ४४ ॥

The river Banas in Rajputana; a
tributary of the Chambal.

पर्वणः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

पर्वतः । नारदस्य भागिनेयः शां० २९ । २६ ॥

स० ४ । २१ ॥ ७ । १० ॥ १० । २७ ॥

तेन नारदाय वानरमुखप्राप्तिशापदानं । शां० २९ ।
२५ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३४ ॥

+ पर्वतानां नामानि । भी० ६ । ९ ॥

अनु० २७१ । ३० ॥

पर्वसङ्ग्रहः । आ० २ । ४१ ॥

पर्वसङ्ग्रहपर्व । आ० २ ॥

पवित्रपाणिः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । २१ ॥
७ । १२ ॥

पवित्रा । नदी । भी० ९ । २१ ॥

पशुसखः । सप्तर्षिभृत्यः कश्चन शूद्रः । तत्पत्नी
गण्डा । अनु० १४१ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ४३ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ४० ॥

× पश्चात्तापः । अनुतापः । तस्य पापपरिहारकत्वं ।
अनु० १७४ । ४ ॥

+ पश्चिमदिग्वर्णनं । उ० ११० ॥

+ पश्चिमदिग्विजयः । नकुलेन । स० ३५ ॥

पह्लावाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

पांसुराष्ट्राः । देशः । तदधिपतिर्वसुदानः । स०
७८ । १०६ ॥

पाञ्चजन्यः । श्रीकृष्णस्य शङ्खः । उ० १५१ ।
७० ॥ भी० २५ । १५ ॥

पाञ्चरात्रं । पञ्चरात्रशब्दं पश्यत ।

पाञ्चालः । दुपदः । तत्पुत्रो घृष्टदुम्नश्च ।

पाञ्चालाः । पञ्चालशब्दं पश्यत ।

पाञ्चाल्यः । आरुणिनामा ऋषिः । आ० ३ ।
२७ ॥

पाटलावती । नदी । अनूपदेशस्य समीपे पारि-
यात्रपर्वतादुत्पन्ना चर्मण्वत्या उपनदी । भी०
९ । २२ ॥ The Kali-Scind, a branch
of the Chambal.

पाणिखातं । तीर्थं । व० ८१ । ८९ ॥

पाण्डुरः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

पाण्डवाः । क्षत्रियाः । सो० वं० पाण्डुराजपुत्राः ।

तेषु युधिष्ठिरः भीमसेनः अर्जुनः इति त्रयः

कुन्त्यां यमानिलेन्द्रेभ्यो जाताः । नकुलः सहदेवः

इति द्वौ माद्यां अश्विनोर्जातौ ।

तेषामुत्पत्तिः । आ० ६३ । ६४ ॥ ६४ । १५८ ॥

तेषां देवांशत्वं । आ० ६८ । ११० ॥

तेषां नामकरणं । आ० १३३ । २१ ॥

तेषामुपनयनं । आ० १३३ । ४६ ॥

तेषां शुक्रनामऋषितो धनुर्विद्याभ्यासः । आ०

१३३ । ५१ ॥

तत्पितृमरणं । आ० १३४ । २६ ॥

तेषामायुष्यकथनं । आ० १३४ । २ ॥

तेषां हास्तिनपुरगमनं । आ० १३४ । २ ॥

तेषां धृतराष्ट्राज्ञया वारणावतगमनं । आ० १५५ ।

२२ ॥

तेषां जतुगृहे वासः । आ० १५९ । १७ ॥

तेषां जतुगृहान्निर्गतानां रात्रौ गङ्गोत्तरणं । आ०

१६१ । २२ ॥

तेषां हिडिम्बवनगमनं । आ० १६३ । १९ ॥

तेषां शालिहोत्राश्रमे निवासः । तत्र व्यासागमनं च ।

आ० १६८ । ३२ ॥ १७० । १ ॥

तेषामेकचक्रानगरगमनं । आ० १७० । ११ ॥

तेषां ब्राह्मणवचनात् द्रौपदीस्वयंवराय गमनं । आ०

१८३ । १२ ॥

तेर्मध्येमार्गे गन्धर्वचोदनया उत्कोचकतीर्थं धौम्यस्य

पौरोहित्येन वरणं । आ० १९९ । ८ ॥

तेषां द्रुपदनगरे कुम्भकारगृहे निवासः । आ०

२०० । ६ ॥

तेषां द्रौपदीपाणिग्रहणं । आ० २१५ ॥

तेषां समारुभार्याणां इन्द्रप्रस्थगमनं । आ० २२७ ।

१९ ॥

तेषां समीपे द्रौपदीविषये समयकरणचोदनार्थं नारद-

स्यागमनं । आ० २२८ । ९ ॥

तैर्द्रौपदीविषये समयकरणं । आ० २३२ । २८ ॥

तेषां सामवेदित्वं । स० १०२ । २२ ॥

तेषां द्यूतजितानां वनगमनकाले चेष्टाविशेषाः ।

स० १०२ । ४ ॥

तेषां काम्यकवने वासः । व० ५ । ४ ॥

तेषां द्वैतवने प्रवेशः । व० २४ । १० ॥

तेषां लोमशेन कैलासगिरिगमनचोदना । व० १४१ ।

११ ॥

तेषां बदरिकाश्रमगमनं । व० १४७ । १५ ॥

तैर्गन्धर्ववद्धस्य दुर्योधनस्य मोचनं । व० २४७ ।

१५ ॥

तेषां गन्धमादनपर्वतगमनं । व० १५९ । ४३ ॥

तेषामज्ञातवासार्थं विराटनगरगमनं । वि० ६ ॥

तेषां इमशानवृक्षे धनुषां निक्षेपः । वि० ७ । ४० ॥

तेषामज्ञातवासे क्रमेण प्रसिद्धनामानि । वि० २ ।

२३ ॥ ३ । ८ ॥ ४४ ॥ ४ । ३ ॥ ५

१५ ॥

तेषामज्ञातवासे गूढनामानि । वि० २७ । ६६ ॥

तेषां रथाश्वध्वजवर्णनं । उ० ५६ ॥

तेषां कुरुक्षेत्रगमनं । उ० १५१ । ५० ॥

तत्सेनायां रथातिरथसङ्ख्यानं । उ० १६९ ॥

तेषां प्रशंसा कर्णेन । द्रो० २२ । १८ ॥

तत्सेनायां निहतानां नामानि । क० ३ ॥

तेषां दुर्योधनवधानन्तरं ओषवतीतीरे उपवेशनं ।

श० ६३ । ४७ ॥

तद्वधप्रतिज्ञा अश्वत्थाम्ना दुर्योधनस्य भग्नसन्धिकस्य

समीपे । श० ६६ । ३२ ॥

तानुद्दिश्याश्वत्थाम्ना ऐषीकास्त्रप्रयोगः । सौ० १३ ।

२० ॥

तेषां राज्यशासनप्रकारः । अश्व० १५ ॥

तेषां महाप्रस्थानगमनं । महा० १ । २४ ॥

तेषां स्वर्गे सुखेन वासः । स्वर्गा० ३ ॥

+ पाण्डवप्रवेशपर्व । वि० १—१४ ॥

१ पाण्डुः । क्षत्रियः । सो० वं० विचित्रवीर्य

भार्यायामम्बालिकायां व्यासाज्जातः । आ० १ ।
 १३० ॥ स० ८ । २५ ॥ वि० ५३ । १७ ॥
 तस्योत्पत्तिः । आ० ६३ । ५७ ॥ ६४ । १५५ ॥
 तस्य राज्याभिषेकः । आ० ११८ । ३० ॥
 तस्य दिग्विजयः । आ० १२२ । २१ ॥
 तस्य कुन्त्या विवाहः । आ० १२१ । ९ ॥
 तस्य माद्रा विवाहः । आ० १२२ । १८ ॥
 तस्य मृगयार्थं वनगमनं । आ० १२३ । ७ ॥
 तस्य किन्दमक्रषिणा शापदानं । आ० ६३ ।
 ६१ ॥ १२३ । ३४—३८ ॥
 तस्य माद्रीसंगमेन मरणं । आ० ६३ । ६७ ॥
 १३४ । २६ ॥
 तदस्त्रिसंस्कारः पाण्डवैः । आ० १३६ । ५ ॥
 २ पाण्डुः । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयस्य जन-
 मेजयस्य पुत्रः । तद्भ्रातरो धृतराष्ट्रादयः सप्त ।
 आ० १०१ । ४४ ॥
 पाण्डुराष्ट्राः । देशः । पाण्ड्यदेशस्य नामान्तरं ।
 भी० ९ । ४४ ॥ Pandya—the modern
 districts of Tinnevely and Madura in
 South India. Its capitals at different
 periods were Uragapura now called
 Negapatam and Madura.
 पाण्ड्यः । चित्राङ्गदायाः पिता । द्रविडेश्वरः ।
 अश्वत्थाम्ना हतः । अस्य प्रवीरः चित्रवाहनः
 मलयध्वज इति च नामान्तराणि । क० ५६ ।
 ४५ ॥
 तस्य युद्धं । क० ५५ । ६० ॥
 पाण्ड्याः । पाण्डुराष्ट्रशब्दं पश्यत ।
 + पाताललोकवर्णनं । उ० ९९ । [भा० ५ ।
 २४ ॥ देवीभा० ८ । १९—२० ॥]
 + पात्रापात्रलक्षणं । अनु० ७२ ॥ शां०
 ३६ । ३६ ॥
 + पापं । तत्फलभोगः । व० १८६ । १८ ॥
 अनु० २२०—२२३ ॥

तस्य प्रायश्चित्तं । शां० ३३ ॥ ३४ ॥ १६३ ।
 ४६ ॥ अनु० १७४ ॥
 तत्कर्मणः फलं बालस्य द्वादशवर्षपर्यन्तं नास्ति ।
 आ० ११७ । १५ ॥
 पापहरा । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 पारदाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥
 पारसिकाः । देशः । भी० ९ । ६६ ॥
 पारावतः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 पारावताश्वः । घृष्टयुद्धः । भी० ६१ । १६ ॥
 पाराशर्यः । व्यासः ।
 पारिजातः । देवतरुः । कल्पवृक्षः । क्षीरसमुद्रा-
 दुत्पन्नः । आ० १८ । ५१ ॥
 तस्यापहारः श्रीकृष्णेन । स० ५७ । ४१ ॥
 [भा० १० । ५९ ॥ हरि० २ । ६४ ॥]
 १ पारियात्रः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥
 Pariyatra, the western part of Vindhya
 range extending from the source of the
 Nerbada to the Gulf of Cambay. It
 included the Aravali mountains.
 २ पारियात्रः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 पार्थः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥
 पालः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥
 + पालाशविधिः । अश्व० ११८ । २—६ ॥
 पावकः । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥
 पावनी । नदी । भी० ६ । ४९ ॥ The river
 Iravadi in Burma.
 पाशाशिनी । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 पाशिवाटाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥
 पाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
 १३१ । ८ ॥ क० ४६ । ७ ॥
 + पाशुपतास्त्रं । रुद्रदेवताकमस्त्रं । तत्प्राप्तिर-
 र्जुनस्य । व० ४० । ८—२१ ॥ १६८ ।
 ४६ ॥ द्रो० ८१ । १८ ॥
 पिङ्गतीर्थं । व० ८० । ५९ ॥
 पिङ्गलः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ० ५३ । ६ ॥

पिङ्गलकः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

पिङ्गला । वेद्या । शां० १७३ । ५८ ॥ [भा०
११ । ८ ॥]

पिच्छलः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

पिच्छला । नदी । भी० ९ । २९ ॥

पिञ्जरकः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ०
१०३ । ११ ॥

पिञ्जला । नदी । भी० ९ । २७ ॥

पिठरः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

पिठरकः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥ ५७ ।
१५ ॥

+ पिण्डदानं । पितृभ्यः । अनु० १८८ ।
२३ ॥ मध्यमपिण्डस्य पत्न्या भोजने पुत्रोत्पत्तिः ।
अनु० १८८ । ३८ ॥ पिण्डत्रयस्य प्रयोजनं ।
अनु० १८८ । २५ ॥

पिण्डसेक्ता । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥

पिण्डारः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥ ५७ ।
१७ ॥

१ पिण्डारकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥
५७ । १७ ॥

२ पिण्डारकः । क्षत्रियः । यादवः । आ०
२०१ । २० ॥

पिण्डारकं । तीर्थं । व० ८० । ६६ ॥ ८६ ।
२१ ॥

पितरः । अग्निष्वात्तादयः । स० ८ । ३० ॥
[हरि० १ । १८ ॥ मत्स्य० १३-१५ ॥]

तेषां पिण्डसंज्ञाप्राप्तिः । शां० ३५५ । २० ॥

तद्व्यापनोदनं । शां० १२९ । १० ॥

पितामहः । भीष्मः । भी० १०७ । ५१ ॥

पिनाकी । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
२ ॥

पिप्पलादः । ऋषिः । दधीचपुत्रः । शां०
४६ । १० ॥

पिशङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ पिशाचादिपीडापरिहारोपायः । अनु०
१९४ ॥

पिशाची । व० २३० । २८ ॥

पुच्छाण्डकः । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥

पुञ्जिकस्थला । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥
स० १० । ११ ॥

१ पुण्डरीकः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ ।
१४ ॥

२ पुण्डरीकः । ब्राह्मणः । तस्य नारदेन सह
नारायणस्य सर्वोत्तमत्वे संवादः । अनु० १८६ ।
३ ॥

पुण्डरीकतीर्थं । व० ८१ । ८३ ॥

पुण्डरीका । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥
वि० १४ । ३२ ॥

पुण्डरीकाक्षः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । ६ ॥

पुण्ड्रः । क्षत्रियः । बलिनामकस्य राज्ञो भार्यायां
सुदेष्णायां दीर्घतमसो जातः पुत्रः । तद्भ्रा-
तरः अङ्गादयः । आ० ११३ । ५३ ॥

+ पुण्यं । सुकृतं । तत्फलभोगः । व० १८६ ॥

+ पुत्राणां प्रभेदः । आ० १२६ । ३० ॥
अनु० ८४ ॥ तन्नामनिर्वचनं । आ० ७९ ।
२६ ॥ ९८ । २० ॥ २५५ । १४ ॥

+ पुत्र्या दायविभागः । अनु० ८० । ११ ॥

+ पुनर्यूतं । पाण्डवानां । स० ९८ । ६ ॥

+ पुनःस्वयंवरः । दमयन्त्याः । व० ६८ । २५ ॥

पुरन्दरः । इन्द्रः

पुरमालिनी । नदी । भी० ९ । २१ ॥

+ पुरलक्षणं । शां० ८६ ॥

+ पुराणं । ऋषिप्रोक्तः वेदार्थनिर्णायको ग्रन्थवि-
शेषः । आ० १ । २३ ॥ [तेच अष्टादश ।

तेषां नामानि ग्रन्थसङ्ख्या च । भा० १२ । १३ ॥
मत्स्य० ५३ ॥ देवीभा० १ । ३ ॥]

पुरावती । नदी । भी० ९ । २४ ॥

पुरुः । क्षत्रियः । स० ४ । ३३ ॥

पुरुकुत्सः । क्षत्रियः । सू० वं० । स० ८ । १३ ॥

तत्पुत्रः । अनरण्यः । अनु० १७७ । ६६ ॥

[अयं मान्धातुः पुत्रः । तन्माता विन्दुमती ।

भा० ९ । ६ ॥]

पुरुजित् । क्षत्रियः । कुन्तिभोजस्य पुत्रः । पृथाया

प्राता । अतिरथः । उ० १७२ । २ ॥ भी०

२५ । ५ ॥ द्रोणेन हतः । क० ३ । २२ ॥

पुरुमित्रः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । भी०

५७ । ३१ ॥

पुरुमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० भुमन्युपुत्रस्य सुहो-

त्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । १८ ॥

+ पुरुषशब्दनिर्वचनं । शां० २१२ । ५२ ॥

पुरुषोत्तमः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०

६९ । ११ ॥

पुरूरवाः । क्षत्रियः । सोमपुत्रस्य बुधस्य पुत्रः ।

इलायां जातः । तत्पुत्राः आयुः धीमान् अमावसुः

दृढासुः वनायुः शतायुश्च उर्वश्यां जाताः । आ०

६९ । २१—२७ ॥ तेषु मुख्य आयुः ।

आ० ६३ । ५ ॥

[तस्य कथा । भा० ९ । १४ ॥ हरि० १ ।

२६ ॥ मत्स्य० २४ ॥ वायु० ९१ ॥ देवीभा०

१ । १३ ॥]

[तस्य वंशः । भा० ९ । १५ ॥ हरि० १ । २७ ॥

वायु० ९१ ॥ मत्स्य० १२ ॥]

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । २२ ॥

पुरोचनः । दुर्योधनमन्त्री । तेन जतुगृहनिर्माणं ।

आ० १५६ । ३ ॥

तस्य जतुगृहे दाहः । आ० १६० । ६ ॥

पुरोहितः । उपाध्यायः । तस्य राज्ञश्च कथा ।

अनु० ३१ । ४६ ॥

तस्य लक्षणं । शां० ७३ । २ ॥

पुलस्त्यः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ ।

१० ॥

[तद्भार्या कर्दमप्रजापतिमुता हविर्भुक् । तत्पुत्रः अग-

स्त्यः । तस्य इडिविलायां जातः पुत्रः कुबेरः ।

केशिन्यां जाताः पुत्राः रावणादयः । भा० ४ ।

१ ॥]

[तस्य भार्या प्रीतिः । तत्पुत्रो दम्भोलिः । विष्णु०

१ । १० ॥]

तस्य भार्या सन्ध्या । उ० ११७ । ११ ॥ अन्या

तद्भार्या प्रतीच्या । उ० ११७ । १६ ॥

तस्य भीष्मेण संवादः । व० ७९ । १५ ॥

तत्प्रार्थनया राक्षसवधार्थं पराशरेणारब्धस्य यज्ञस्य

समापनं । आ० १९७ । २२ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ७ ॥

पुलस्त्येन तीर्थमहिमानुवर्णनं । व० ८० ॥

पुलहः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ ।

१० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ७ । १७ ॥ ११ ।

१८ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ८ ॥

पुलिनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १९ ॥

पुलिन्दाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥ This

included the western portion of Bundelkhand and the district of Sagar.

१ पुलोमा । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २२ ॥

२ पुलोमा । राक्षसः । तेन भृगुपत्न्याः पुलोमाया

अपहारः । आ० ५ । १५ ॥

३ पुलोमा । भृगोः पत्नी । आ० ५ । १३ ॥

तत्पुत्रश्चयवनः । आ० ६ । २ ॥

४ पुलोमा । दैत्यस्त्री । तत्पुत्राः पौलोमाः । व०

१७५ । ७ ॥

१ पुष्करः । वरुणस्य पुत्रः । तद्भार्या सोमस्य पुत्री

ज्योत्स्नाकाली । उ० ९८ । १२ ॥

२ पुष्करः । पर्वतः । भी० १२ । २४ ॥

३ पुष्करः । नलराजस्य ज्ञातिः । व० ५६ । ७ ॥

तेन नलस्य द्यूते पराजयः । व० ५६ । १० ॥

तस्य नलेन पराजयः । व० ७६ । १९ ॥

४ पुष्करः । क्षेत्रं । व० ८० । २० ॥ तस्य

त्रेतायां पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥ अनु०
६४ । ९ ॥ The Pushkar, a lake six
miles from Ajmer. It is called also
Pokhra.

पुष्करमालिनी । सत्यनामकस्योच्छृत्तेर्भार्या
शां० २७८ । ६ ॥

पुष्करिणी । भुमन्वोर्भार्या । आ० १०१ ।
१३ ॥

। दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेर्भार्या ।
आ० ६७ । १४ ॥

पुष्टिपतिः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १

पुष्पकं । कुबेरस्य विमानं । स० ५० । २६ ॥

तस्य रावणेनापहारः । व० २७६ । ३४ ॥

तस्य कुबेरं प्रति रामेण प्रेषणं । व० २९२ ।
७० ॥

पुष्पवती । नदी । व० ८३ । १२ ॥

पुष्पाननः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

पुष्पोत्कटा । रावणकुम्भकर्णयोर्माता । व०
२७६ । ७ ॥

पुंश्चली । कुलटा । तत्त्वापादकानि कर्माणि ।
अनु० २२२ । १ ॥

पुंस्त्वं । पुंसो भावः । तस्य कर्मायत्तत्वं । अनु०
२२६ । ४ ॥

पूजनी । शकुन्तिका । तस्याः ब्रह्मदत्तेन संवादः ।
शां० १३९ ॥ [हरि० १ । २० ॥]

पूतना । स्कन्दमातृगणेऽन्यतमा । व० २३० ।
२७ ॥

[तस्या वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ६ ॥ हरि०
२ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ५ ॥]

१ पूरुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः ।
तन्माता शर्मिष्ठा । तत्पुत्रो जनमेजयः । तद्भार्या
— । आ० ६३ । ८ ॥ स० ८ । ८ ॥

तद्भार्या पौष्ठी । तत्पुत्राः प्रवीरः ईश्वरः रौद्राश्वः
तेषु प्रवीरो वंशकृत् । आ० ८८ । ४ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० ६९ । ५८ ॥ ७९ ।
३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २० ॥ हरि० १ । ३१ ।
विष्णु० ४ । १९ ॥]

२ पूरुः । अर्जुनस्य सारथिः । स० ३६ । ३० ॥

१ पूर्णः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

२ पूर्णः । प्राधापुत्रः । आ० ६६ । ४६

पूर्णमद्रः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

पूर्णाङ्गदः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

पूर्णयुः । प्राधापुत्रः । आ० ६६ । ४६ ॥

पूर्णमुखः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

पूर्वचित्तिः । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥

पूर्वदिग्वर्णनं । उ० १०८ ॥

पूर्वाभिरामा । नदी । भी० ९ । २२ ॥

+ **पूर्वेन्द्राः** । आ० २१४ । २७ ॥

पूषा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

पृथा । कुन्तीशब्दं पश्यत ।

पृथाश्वः । राजर्षिः । स० ८ । १३ ॥

पृथिवी । भूमिः । तस्याः काश्यपीत्वं । अनु०
२५९ । ५-७ ॥ विशेषो भूमिशब्दे द्रष्टव्यः ।

पृथिवीञ्जयः । असुरः । स० ९ । १६ ॥

पृथिवीतीर्थं । व० ८१ । १३ ॥

+ **पृथिवीवासुदेवसंवादः** । ब्राह्मणमाहात्म्य-
विषये । अनु० ६९ । १९ ॥ गृहस्थधर्म-
विषये । अनु० १५४ ॥

१ पृथुः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २०१ ।
१८ ॥ २३९ । १० ॥

२ पृथुः । अष्टवसुष्वन्यतमः । आ० १०६ । ११ ॥

३ पृथुः । वेनराजस्य पुत्रः । शां० ५८ । १०७ ॥

[तद्भार्या अर्चिः । तत्पुत्रोऽन्तर्धानः । भा० ४ ।
१५ ॥ अत्रैव तद्वंशोऽपि द्रष्टव्यः ।]

[तच्चरित्रं । भा० ४ । १३ ॥ हरि० १ । २ ॥
विष्णु० १ । १३ ॥ वायु० ६२ ॥ मत्स्य०
१० ॥ पद्म० १ । २७ ॥]

तस्य कथा । द्रो० ६९ । शां० २८ । १३७ ॥
५८ । १२२ ॥

[तत्पौत्रः प्राचीनवर्हिः । भा० ४ । २४ ॥ हरि०
१ । २ ॥ विष्णु० १ । १४ ॥]

४ पृथुः । क्षत्रियः । सू० वं० अनेनसः पुत्रः ।
व० २०५ । २ ॥

पृथुलाक्षः । अङ्गवंश्यः क्षत्रियः । तत्पुत्रः चम्पः ।
स० ८ । १० ॥

पृथुवेगः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

पृथुश्रवाः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

पृथूदकं । तीर्थं । व० ८१ । १४२ ॥ श०
४० । ३३ ॥ Pehoa where the celebrat
ed Brahma-yoni tirtha is situated.
It is fourteen miles to the west of
Thaneswara.

पृश्निगर्भः । विष्णुः । तन्नामनिर्वचनं । शा०
३५० । ४६ ॥

पृषतः । क्षत्रियः । पाञ्चालदेशाधिपतिः । द्रुपदस्य
पिता । आ० १८० । ६ ॥

[सः सोमकराजस्य पुत्रः । हरि० १ । ३२ ॥ भा०
९ । २२ ॥]

पृषदश्वः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥

१ पृषध्रः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०
६९ । १९ ॥

२ पृषध्रः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

पैङ्गवः । ऋषिः । स० ४ । २३ ॥

पैलः । पिलिङ्गधर्मेर्गोत्रापत्यं ऋषिः । आ० ६४ ।
अधिकपाठे ८१ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां०
४६ । ७ ॥

पोतकः । सर्पः । उ० १०३ । ११ ॥

पौण्ड्रः । भीमसेनस्य शङ्खः । भी० २५ । १५ ॥

पौण्ड्रकः । वसुदेवपुत्रः । आ० २०१ । १२ ॥
स० १४ । २० ॥ ३१ । २२ ॥

[तस्य वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ६६ ॥]

पौदन्यः । देशः । आ० १९३ । ४९ ॥

पौरवः । क्षत्रियः । रथोदारः । आ० ६८ ।
२८ ॥ उ० १६७ । १९ ॥ भी० ११६ ।

१५ ॥ द्रो० ३७ । ६ ॥ २०१ । ८२ ॥
तस्य वधोऽभिमन्युना । द्रो० १४ । ६२ ॥

+ पौरानुगमनं । वनं गच्छतां पाण्डवानां । व०
२ । १० ॥

पौलोमतीर्थं । आ० २३६ । ३ ॥

पौलोमपर्व । आ० ४—१२ ॥

पौलोमाः । पुलोमायाः पुत्राः । ते चार्जुनेन हताः ।
व० १७५ । १२—६३ ॥

पौष्ठी । पूरोर्भार्या । आ० ८८ । ४ ॥

पौष्यः । सू० वं० ध्रुवसन्धिनामा क्षत्रियः । तस्य
कथा । आ० ३ । ८२ ॥

तद्धार्यया उत्तङ्गऋषये स्वधृतदिव्यकुण्डलदानं । आ०
३ । १११ ॥

पौष्यपर्व । आ० ३ ॥

प्रकालनः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

प्रकाशः । ब्राह्मणः । तत्पिता तमः । तत्पुत्रो
वागिन्द्रः । अनु० ८ । ६३ ॥

प्रघसः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

प्रचेतसः । तेषां भार्या वार्क्षी । आ० २११ ।
१५ ॥ [पृथुवंश्यस्य प्राचीनवर्हिषः पुत्रः । तन्माता
शतद्रुती । भा० ४ । २४ ॥]

[तेषां भार्या वार्क्षी मारिषा । तत्पुत्रो दक्षप्रजापतिः ।
भा० ४ । ३० ॥]

प्रचेताः । वरुणः । स० ७ । १६ ॥

+ प्रजागरपर्व । उ० ३३—४० ॥

प्रजापतिः । ब्रह्मा । तस्य स्थाणुना संवादः । शां०
२६२ ॥

तेन देवऋषयसुरप्रभृतिभ्यः शिष्येभ्यः तत्तद्योग्यता-
नुगुणनानार्थप्रतिपादकवाक्यप्रयोगेण तत्त्वोपदेशः ।
अश्व० २७ ॥ [इयं कथा छान्दोग्येऽष्टमा-
ध्याये प्रसिद्धा ।]

प्रज्ञा । बुद्धिः । तस्याः सुखसाधनत्वं । शां० १७८ ॥
प्रज्ञाचक्षुः । धृतराष्ट्रः । आ० १ । १७० ॥
६८ । ८४ ॥

प्रज्ञानास्त्रं । व० २९० । ५ ॥

प्रणिधिः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९ ॥

प्रतर्दनः । काशीशः । दिवोदासस्य पुत्रः । ययाते-
र्दौहित्रः । तन्माता माधवी । उ० ११७ ।
१८ ॥ अनु० २७१ । ५७ ॥ स० ८ ।
१० ॥ व० २०१ । २ ॥

तस्य ययातिना सह संवादः । आ० ८६ । १४ ॥

तस्य वीतहव्येन सह युद्धं । अनु० ८ । ४१ ॥

प्रतापः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य आता । व०
२६६ । ११ ॥

प्रतिग्रहः । तस्य निन्द्यत्वं । अनु० १४१ ।
१—२९ ॥

+ प्रतिज्ञापर्व । द्रो० ७२—८४ ॥

प्रतिमत्स्याः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

प्रतिविन्ध्यः । क्षत्रियः । सो० वं० युधिष्ठिरपुत्रः ।
तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । १४ ॥ ६४ ।
१६५ ॥ ६८ । १२८ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७७ ॥

तस्य वधोऽश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । ६० ॥

प्रतिश्रवाः । द्वितीयं प्रतीपशब्दं पश्यत । आ०
६३ । ४६ ॥

+ प्रतिश्रुतार्थाप्रदाने दोषः । अनु० ३१ ॥

प्रतिष्ठानं । हास्तिनपुरसमीपस्थं नगरं । अस्य
वर्धमानपुरमित्यपि नाम । आ० ९६ । ४६ ॥
Bithoor, where the remains of a fort
which is said to have been the fort of
Raja Uttanapada still exist.

प्रतिस्मृतिः । काचन विद्या । व्यासेन युधिष्ठि-
रायोपदिष्टा । व० ३६ । ३०—३८ ॥
तदुपदेशो युधिष्ठिरेणार्जुनाय । व० ३७ ।
१७ ॥

प्रतीच्या । पुलस्त्यभार्या । उ० ११७ । १६ ॥

१ प्रतीपः । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य घृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । तत्पुत्राः देवापिः शन्तनुः बाह्लीकश्चेति
त्रयः । आ० १०१ । ४८ ॥

२ प्रतीपः । क्षत्रियः । सो० वं० भीमसेनस्य पुत्रः ।
तन्माता सुकुमारी । तस्य परिश्रवा इति नामान्तरं ।
तद्भार्या शैव्या सुनन्दी । तत्पुत्राः देवापिः शन्तनुः
बाह्लिकश्चेति । आ० ६३ । ४६ ॥ तस्य कथा ।
आ० १०२—१०३ ॥

प्रत्यग्रहः । उपरिचरवसुपुत्रः । आ० ६४ ।
४४ ॥

प्रत्युत्पन्नमतिः । मत्स्यः । शां० १३७ । १ ॥

प्रत्यूषः । अष्टवसुष्वन्यतमः । प्रभातायाः पुत्रः ।
आ० ६७ । १८ ॥ तत्पुत्रो देवलः । आ०
६७ । २६ ॥

प्रथमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ४४ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० ४९ ॥

प्रद्युम्नः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णस्य पुत्रो रौक्मिणेयः
सनत्कुमारांशः । आ० ६८ । १५२ ॥

[तस्योत्पत्तिः । भा० १० । ५५ ॥]

[तस्य भार्या रुक्मिपुत्री रुक्मवती । तत्पुत्रोऽनिरुद्धः
भा० १० । ६१ ॥]

[तस्यान्या भार्या पूर्वदेहे रतिः शापात् शम्बरासुरमा-
र्यात्वेन प्रसिद्धिं गता मायावती । भा० १० ।
५५ ॥ विष्णु० ५ । २७ ॥ हरि० २ ।
१०४ ॥]

[तेन शम्बरासुरवधः । भा० १० । ५५ ॥ हरि०
२ । १०७ ॥]

तस्य पुत्रोऽनिरुद्धः । स० ६० । ८ ॥

तस्य सारथिः दारुकपुत्रः । व० १८ । ३ ॥

तस्य वधः । मौ० ४ ॥

प्रद्योतः । यक्षः । स० १० । १६ ॥

प्रद्वेषी । दीर्घतमस ऋषेः पत्नी । तत्पुत्रा गौतमा-
दयः । आ० ११३ । ३२ ॥

प्रधानः । राजर्षिः । तत्पुत्री सुलभा । शां०
३२५ । १८३ ॥

प्रभङ्करः । क्षत्रियः । जयद्रथप्राता । व०
२६६ । ११ ॥

प्रभञ्जनः । क्षत्रियः । मणलेश्वरस्य मूलपुरुषः ।
आ० २३५ । २१ ॥

१ प्रभा । देवमाता । स० ११ । ४१ ॥

२ प्रभा । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

प्रभाता । प्रत्यूषप्रभासयोर्माता । आ० ६७ ।
२० ॥

१ प्रभावती । देवशर्मपत्न्या रुच्या ज्येष्ठा
भगिनी । अङ्गेश्वरस्य चतुर्थस्य चित्ररथस्य भार्या ।
अनु० ७७ । ८ ॥

२ प्रभावती । स्वयंप्रभाशब्दं पश्यत । व०
२८३ । ४१ ॥

१ प्रभासः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तद्भार्या बृहस्प-
तिभगिनी । तत्पुत्रो विश्वकर्मा । आ० ६७ ।
२७ ॥

२ प्रभासः । तीर्थ । व० ११९ । १५ ॥
८० । ६० ॥ शां० ३६ । ३४ ॥ Somnath
in Guzerat. A sacred place of pilgr-
image to the Hindus, the celebrated
temple of Somnath.

तत्र श्रीकृष्णस्य गमनं । आ० २३८ । २२ ॥
व० ११९ । १५ ॥

तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३८ ।
२ ॥ तत्र वृष्णीनां गमनं । मौ० ४ । १० ॥

तत्र वनवासे पाण्डवानां गमनं । व० १९९ । १५ ॥

प्रमतकः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्यः । आ०
५३ । ७ ॥

प्रमतिः । ऋषिः । च्यवनस्य पुत्रः । तन्माता
सुकन्या । तत्पुत्रो रुरुः घृताच्यां जातः । आ०
८ । ११ ॥ ५८ । ३१ ॥

स वागिन्द्रस्य पुत्रः । अनु० ८ । ६४ ॥

प्रमथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १३ ॥

+ प्रमथगणः । रुद्रस्य स्कन्दस्य च पार्षदाः ।
तेषामुपद्रवकारणं तत्परिहारोपायश्च । अनु०
१९४ ॥

प्रमद्वरा । प्रमतिपुत्रस्य सरोर्मर्या । मेनकायां
विश्वावसोर्जाता । तस्याः पोषकः पिता स्थूलकेशः
ऋषिः । आ० ८ । २ ॥ अनु० ८ । ६५ ॥
तन्नामनिर्वचनं । आ० ८ । १३ ॥

प्रमाणः । वटवृक्षः । तत्र पाण्डवानां गमनं । व०
१ । ४१ ॥

प्रमाणकोटिः । गङ्गास्थो हृदः । तत्र भीमसेनस्य
दुर्योधनादिभिः पातनं । आ० ६१ । १२ ॥
१३७ । ४० ॥ १३८ । २१ ॥

प्रमाथिनी । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥

प्रमाथी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १३ ॥ तस्य भीमसेनेन वधः ।
द्रो० १५८ । १९ ॥

प्रमोदः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

प्रम्लोचा । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥ स०
१० । १२ ॥

प्रयागः । क्षेत्रं । व० ८३ । ६९ ॥ Allahabad

प्रयुनः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

प्ररुजः । अमृतरक्षको देवः । तेन सह गरुडस्य
युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

प्रलम्बः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥ स०
५१ । ७ ॥

[तस्य वधो बलरामेण । भा० १० । १८ ॥ हरि०
२ । १४ ॥ विष्णु० ५ । ९ ॥]

+ प्रलयवर्णनं । व० १९१ । ६५ ॥ शां०
३१७ ॥ अनु० ३९ । १-१८ ॥ [भा०
१२ । ४ ॥]

प्रवरा । नदी । भी० ९ । २३ ॥

प्रवालकः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

१ प्रवीरः । क्षत्रियः । पाण्ड्यराजः । चित्राङ्गदायाः
पिता । अस्य मलयध्वज इति चित्रवाहन इति

च नामान्तरे । अश्वत्थाम्ना हतः । क० ५६ ।
१—४४ ॥

२ प्रवीरः । सो० वं० पूरोः पुत्रः । तत्पत्नी
शूरसेनी । तत्पुत्रो मनस्युः । आ० ८८ । ४ ॥

प्रशमी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

१ प्रसेनजित् । क्षत्रियः । तत्पुत्री जमदग्नि-
ऋषिपत्नी रेणुका । व० ११७ । २ ॥ अस्य
रेणुरिति नामान्तरं ।

२ प्रसेनजित् । क्षत्रियः । यादवः । स०
१४ । ६४ ॥ अयं सत्राजितो भ्राता । तस्य
प्रसेन इत्यपि नाम ।

प्रस्थलः । देशः । द्रो० १७ । १९ ॥

प्रस्थापनास्त्रं । भीष्मस्य । उ० १८४ । २३ ॥

प्रहस्तः । रावणमन्त्री । विभीषणेन हतः । व०
२८७ । १—४ ॥

प्रहासः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

प्रह्लादः । प्रह्लादशब्दं पश्यत ।

प्रह्लादः । हिरण्यकशिपोः पुत्रः । तत्पुत्राः विरो-
चनः कुम्भः निकुम्भश्च । आ० ६६ । १९ ॥
स० ११ । १९ ॥ [भा० ७ । ४ ॥
तत्पुत्री विश्वरूपाचार्यस्य माता रचना । भा० ६ ।
६ ॥ तस्याः विरोचनेत्यपि नाम । वायु० ८४ ॥]

तस्य भ्रातरः संह्लादः अनुह्लादः शिविः । बाष्कलश्च ।
आ० ६६ । १८ ॥ [तन्माता कयाधूः । भा०
६ । १८ ॥]

तस्य हंसेन संवादः । उ० ३५ । ३२ ॥

तस्य महाबलिना संवादः । व० २८ ॥

तस्येन्द्रेण संवादः । शां० १२४ । १९ ॥ २२९ ॥

तस्य आजगरेण ऋषिणा संवादः । शां० १७७ ।
[भा० ७ । १३ ॥]

[तस्य चरित्रं । भा० ७ । ४—८ । विष्णु० १ ।
१७ ॥]

प्रह्लादाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥

प्राकोटकाः । जनाः । स० ३२ । १४ ॥

प्राग्ज्योतिषं । पुरं । तस्य राजा नरकासुरपुत्रो
भगदत्तः । स० २७ । १६ ॥ ५५ । ३२ ॥
Kamrup or Kamakshya in Assam.

प्राचीनबर्हिः । क्षत्रियः । अत्रिवंशसमुद्भवः ।
तत्पुत्राः दश प्रचेतसः । शां० २०७ । ६ ॥

[अयं पृथुराजस्य प्रपौत्रः । अन्तर्धानस्य (हविर्धानस्य)
पुत्रः । तद्भार्या शतद्रुती । भा० ४ । २४ ॥
हरि० १ । २ ॥ विष्णु० १ । १४ ॥]

[तस्मै नारदेन अजामिलोपाख्यानकथनं । भा० ४ ।
२५—२९ ॥]

प्राचीन्वान् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य
जनमेजयस्य पुत्रः । तद्भार्या आशमाकी । तत्पुत्रः
शय्यातिः । आ० ६३ । १० ॥

प्राचीसरस्वती । नदी । शा० ३८ । ३६ ॥

प्राचेतसः । प्राचीनबर्हिषः पुत्रा दश । तेषां पुत्रो
दक्षः । आ० ६९ । ७—८ ॥ शां० २०७ ॥
तद्भार्या वार्क्षी मारिषानाम्नी । आ० २११ । १५ ॥
[भा० ४ । ३० ॥]

प्राच्याः । देशः । भी० ९ । ५८ ॥

+ प्राणापानादीनां स्वस्वश्रेष्ठ्ये विवादः ।
अश्व० २४ ॥ तेषां कार्यविशेषाः । शां०
१३ ॥

प्रातः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

प्रातिकामी । दुर्योधनस्य सूतपुत्रः । स० ८९ ।
१४ ॥ तस्य वधः । शा० ३३ । ४९ ॥

प्रातिपेयः । शान्तनुः । आ० १४० । १८ ॥

प्रायुस्निः । अनिरुद्धः । स० ६० । ३६ ॥

प्राधा । दक्षप्रजापतिपुत्री । तत्पुत्राः दश । सिद्धः
पूर्णः बर्हिः पूर्णायुः ब्रह्मचारी रतिगुणः सुपर्णः
विश्वायुः भानुः सुचन्द्रश्चेति । तत्पुत्र्यः अष्टौ ।
अनवद्या मनुः वंशा असुरा मार्गणप्रिया अरूपा
सुभगा भासी इति । आ० ६६ । ४६ ॥

प्राप्तिः । शमस्य भार्या । आ० ६७ । ३३ ॥

+ प्रायश्चित्तार्हाणि पापानि । शां० ३३ ।
३४ ॥ १६३ । २६ ॥ अनु० १९९ ॥

प्रावरकः । देशः । भी० १२ । २२ ॥
 प्रावारकर्णः । उल्लूकराजः । व० २०२ । ४ ॥
 प्रावृषेयाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥
 प्राप्तिः । जरासन्धपुत्री कंसस्य भार्या । स०
 १४ । ३२ ॥
 प्रियदर्शनः । क्षत्रियः । दुपदस्य पुत्रः । कर्णेन
 हतः । आ० २१८ । ३१ ॥
 प्रोष्टाः । देशः । भी० ९ । ६१ ॥
 प्लक्षजाता । नदी । आ० १८६ । २० ॥
 प्लक्षा । नदी । व० ८२ । ६ ॥
 प्लक्षावतरणं । तीर्थं । व० ८८ । ४ ॥

फ.

फलकक्षः । यक्षः । स० १० । १७ ॥
 फलकीवनं । व० ८१ । ८६ ॥
 फलोदकः । यक्षः । स० १० । १७ ॥
 फल्गुः । गयाक्षेत्रस्था नदी । व० ८२ । ९७ ॥
 ८५ । १२ ॥
 फल्गुनः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥ तन्ना-
 मनिर्वचनं । वि० ४३ । ३४ ॥
 फेनपः । भार्गववंश्यः सुमित्रापरनामा मुनिः ।
 त्रिशिखरगिरिनिवासी । अनु० १२० ॥
 फेनपाः । गोफेनाहारा ऋषयः । उ० १०२ । ५ ॥
 अनु० ४५ । ४१ ॥

ब.

१ बकः । रावणजाती राक्षसः । एकचक्रानगरस्थ-
 वेत्रकीयवननिवासी । आ० १७४ । ५ ॥
 तस्य आता अलायुधः घटोत्कचेन हतः । द्रो०
 १७९ । ३७ ॥
 तस्य भीमसेनेन वधः । आ० ६१ । २९ ॥
 १७७ । ८३ ॥
 २ बकः । ऋषिः । दाल्भ्यस्य आता । स० ४ ।
 १७ ॥ व० २६ । ५ ॥ १९६ । ४ ॥ कचि-
 ह्कदाल्भ्याविति द्विवचनेन गृहीतत्वात् आत-

राविति कचिद्वको दाल्भ्य इति सामानाधिक-
 रण्येन गृहीतत्वात् दाल्भ्यपुत्रो बक इति च भाति ॥
 तस्य प्राणिनां सुखदुःखविषये इन्द्रेण सह संवादः ।
 व० १९६ ॥
 तेन धृतराष्ट्रनाम्नः पाञ्चालराजस्य राज्यविनाशार्थं
 मृतपशुमासैर्होमकरणं । श० ४२ । २० ॥
 ३ बकः । धर्मराजनामकः पक्षी । शां० १६८ ।
 १८ ॥
 बकनखः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
 ७ । ५८ ॥
 + बकवधपर्व । आ० १७१—१७८ ॥
 बडवाग्निः । बृहस्पतेः पुत्रोऽग्निविशेषः । तस्य
 ऊर्ध्वभाक् इति नामान्तरं । व० २२१ ।
 २८ ॥
 बदरपाचनं । तीर्थविशेषः । श० ४९ । १ ॥
 बदरिकातीर्थं । व० ८३ । १३ ॥
 बदरी । नरनारायणावासभूतो हिमवत्पर्वतस्य
 आश्रमः । तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४७ ।
 १५ ॥ Badarinath. The temple of
 Naranarayana is built on the bank of
 the Bishen-Ganga (Alakananda). It
 was the hermitage of the celebrated
 Rishi Vyasa.
 तत्र गरुडस्य गमनं । अनु० ४१ । ३ ॥
 बदरीकाननं । व० ८१ । १७९ ॥
 बन्धकी । तत्स्वरूपनिरूपणं कुन्त्या । आ०
 १३२ । ६४ ॥
 १ बभ्रुः । क्षत्रियः । अकूरः । यादवः । आ०
 २३९ । १० ॥ स० १४ । ६३ ॥
 तद्भार्यापहारः शिशुपालेन । स० ६८ । १८ ॥
 २ बभ्रुः । क्षत्रियः । विराटराजस्य पुत्रः । उ०
 ५७ । ३३ ॥
 ३ बभ्रुः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
 ७ । ५० ॥
 बभ्रुमाली । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

वभ्रुवाहनः । क्षत्रियः । अर्जुनस्य पुत्रः । तन्माता
चित्राङ्गदा । सः पुत्रिकापुत्रधर्मेण मातामहस्य
चित्रवाहनस्य पुत्रोऽभूत् । तस्य राजधानी मण-
ल्लरपुरं । आ० ६३ । ८१ ॥ २३७ । ३४ ॥
तेन राजसूयार्थं सहदेवाय करदानं । स० ३३ ।
२८ ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धं । अर्जुनहननं च । अश्व०
७९ । ३५ ॥

तस्य युधिष्ठिरकृताश्वमेधार्थं हास्तिनपुरागमनं ।
अश्व० ८९ । १ ॥

बर्बराः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥ भी०
९ । ५७ ॥

बर्हिः । प्राधायाः पुत्रः । आ० ६६ । ४६ ॥

बर्हिषदः । पितरः । आ० ६४ । ९३ ॥ स०
८ । ३० ॥ [हरि० १ । १८ ॥]

१ बलः । क्षत्रियः । सू० वं० तृतीयस्य परिक्षितः
पुत्रः । मण्डूककन्यायां सुशोभनायामुत्पन्नः ।
तद्भ्रातरौ शलो दलश्च । व० १९५ । ३८ ॥

२ बलः । बलरामः ।

बलदः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १० ॥

बलदेवः । बलरामः ।

बलरामः । वसुदेवपुत्रः । तन्माता रोहिणी ॥
शेषावतारः । श्रीकृष्णस्य वैमात्रेयो आता । आ०
६८ । १५२ ॥

तेन धेनुकासुरवधः । स० ५३ । १६ ॥

तस्य दुर्योधनं प्रति वचनं । उ० ७ । २८ ॥

तस्य तीर्थयात्रा । स्वकृतरोमहर्षणवधप्रायश्चित्ततया ।
उ० १५७ । ३५ ॥ [भा० १० । ७८-
७९ ॥]

तत्तीर्थयात्राप्रकारः । श० ३५ । २१ ॥

तस्य तीर्थयात्रायाः प्रतिनिवृत्तस्य गदायुद्धारम्भसमये
आगमनं । श० ३४ । २ ॥ [भा० १० ।
७९ ॥]

तस्य द्वारकागमनं । श० ६१ । ३८ ॥

तेन भीमसेनहननोद्योगः । श्रीकृष्णेन सान्त्वनं च ।

श० ६१ । ९-२१ ॥

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १८९ । १६ ॥

तेन सर्पशरीरग्रहणेन समुद्रे प्रवेशः । मौ० ५ ।
१३ ॥

[तस्य भार्या रैवतापरनाम्नः ककुभिः पुत्री रेवती ।
तस्या विवाहः । भा० ९ । ३ ॥ ब्रह्म० ७ ॥]

[तस्य श्रीकृष्णे कोपाद्विदेहपुरगमनं । तत्र दुर्योधनस्य
गदाविद्याभ्यासः । विष्णु० ४ । १३ ॥ भा०
१० । ५७ ॥]

[तेन रोमहर्षणस्य हननं । भा० १० । ७८ ॥]

[तेन प्रलम्बासुरवधः । भा० १० । १८ ॥ विष्णु०
५ । ९ ॥ हरि० २ । १४ ॥]

[तेन इल्वलपुत्रस्य बल्वलस्य वधः । भा० १० ।
७९ ॥]

[तेन रुक्मिणो वधः । भा० १० । ६१ ॥ हरि०
२ । ६१ ॥]

[तस्य भूपरित्यागः । भा० ११ । ३० ॥]

बलवर्धनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ७ ॥

बलाकः । लुब्धकः । तस्यान्धनामकदुष्टश्चापदहन-
नात्स्वर्गप्राप्तिः । क० ७२ । ३८ ॥

+ बलाका । पक्षिविशेषः । तस्याः पातनं कौशिकेन
स्वकूरदृष्टिप्रेक्षणेन । व० २०९ । ५ ॥

बलाकाश्वः । सिन्धुद्वीपपुत्रः । तत्पुत्रः कुशिकः ।
अनु० ७ । ४ ॥

बलाकी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥ २०१ ।
२ ॥

१ बलानीकः । क्षत्रियः । द्रुपदराजपुत्रः । अश्व-
त्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥

२ बलानीकः । क्षत्रियः । विराट्भ्राता । द्रो०
१५९ । ४१ ॥

१ बलाहकः । नागः । स० ९ । १० ॥

२ बलाहकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । १३ ॥

३ बलाहकः । श्रीकृष्णस्याश्वः । अश्व० ११८ ।
५६ ॥

१ बलिः । [क्षत्रियः । शिविराजपुत्रः । भा० ९ ।
२३ ॥ हरि० १ । ३१ ॥] तद्भार्या सुदेष्णा ।

तत्पुत्रा दीर्घतमसन्नक्षेत्रजाताः अङ्ग वङ्ग कलिङ्ग पुण्ड्र
सुह्राः । आ० ११३ । ४२ ॥

२ बलिः । असुरः । महाबलिः । विरोचनपुत्रः ।
तत्पुत्रो बाणः । आ० ६६ । २० ॥ स०

९ । १६ ॥ [तस्य इन्द्रसेन इति नामान्तरं
भा० ८ ॥ २२ ॥]

[तत्पत्नी विन्ध्यावलिः । भा० ८ । २० ॥]

[तेन नर्मदाया उत्तरतटे भृगुकच्छे यज्ञकरणं ।
तत्र वामनस्य गमनं । भा० ८ । १८ ॥]

तस्य निग्रहो भगवता वामनेन । स० ४७ ।
२८ ॥

[तस्य भगवदाज्ञया पाताललोकगमनं । भा० ८ ।
२२ ॥]

तस्य प्रह्लादेन सह संवादः क्षमायाः श्रेष्ठत्वे । व०
२८ ॥

तस्य धूपदीपादिदानविषये शुक्राचार्येण संवादः ।
अनु० १५५ । १०—६६ ॥

तेन गर्दभरूपग्रहणं तदानीं इन्द्रेण संवादश्च । शां०
२३० । १३ ॥

३ बलिः । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

+ बलिप्रदानं । अनु० १५६ । ७ ॥

बलिवाकः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

बल्लवाः । (बलवाः) । देशः । भी० ९ । ६२

बहिर्गिरिः । पर्वतः । स० २८ । ३ ॥

बहुबाद्याः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

बहुला । नदी । भी० ९ । २७ ॥

बहाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥ भीम-
सेनेन हतः । भी० ८८ । २९ ॥

बाणः । महाबलिपुत्रो रुद्रस्यानुचरोऽसुरः । तस्य
महाकाल इति नामान्तरं । आ० ६६ ।
२१ ॥

[तस्य पुत्री उषा । (ऊषा) । तस्याः कथा । भा० १० ।
६२ ॥ हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ ।
३२ ॥]

बाभ्रवायणिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

बार्हद्रथः । क्षत्रियः । जरासन्धः । स० १५ ।
१९ ॥

+ बार्हस्पत्यव्यूहः । दाशरथिरामस्य । व०
२८६ । ७ ॥ कौरवाणां । क० ४१ । ३९ ॥

+ बालः । माणवकः । तस्य द्वादशवषेपयन्तं
चतुर्दशवर्षपर्यन्तं वा पापलेपो नास्ति । आ०
११७ । १५—१८ ॥

बालधिः । ऋषिः । तेन मरणरहितपुत्रोत्पत्त्यर्थं
तपश्चरणं । मेधाविनामकपुत्रोत्पत्तिश्च । व०
१३७ । ४५ ॥

बाष्कलः । असुरः । हिरण्यकशिपुपुत्रः । आ०
६६ । १८ ॥

१ बाहुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ० ४ ।
२२ ॥

२ बाहुः । क्षत्रियः । सुन्दरवंशीयः । उ० ७३ ।
१५ ॥

३ बाहुः । क्षत्रियः । सू० वं० सगरस्य पिता ।
शां० ५६ । ८ ॥ [भा० ९ । ८ ॥ हरि०
१ । १४ ॥]

१ बाहुकः । नलराजस्य ऋतुपर्णनगरे नामधेयं
व० ६४ । २ ॥ ७३ । २ ॥

२ बाहुकः । क्षत्रियः । यादवः । व० १२१ ।
२० ॥

बाहुका । (बाहुदा) । परिक्षितो भार्या । अस्याः

सुवेधेति नामान्तरं । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ० ६३ ।
४५ ॥

बाहुदा । हिमवतः पार्श्वे विद्यमाना नदी । आ०
१९ । ९४ ॥ व० ८२ । ६७ ॥ भी० ९ ।
१४ ॥ The river Dhabala, now called
Dhumela or Burha-Rapti, a feeder of
the Rapti in Oudh. The severed arm
of Rishi Likhita grew when he bathed
in the river: hence the river is called
Bahuda.

बाहुशाली । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥

बाह्यकर्णः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

बाह्यकुण्डः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

१ बाह्लीकः । क्षत्रियः । प्रतीपपुत्रः । २०१ ।
२१ ॥ अतिरथः । उ० १६७ । २८ ॥ सः
पुत्रिकापुत्रधर्मेण मातामहस्य पुत्रः ।

[तस्य पुत्रः सोमदत्तः । भा० ९ । २२ ॥]

तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ । १५ ॥

२ बाह्लीकः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४४ ॥ स० ८ ।
१६ ॥

बाह्लीकाः । विपाशाशतद्वोर्नद्योर्मध्ये केकयदेशस्य
पूर्वभागे विद्यमानो देशः । भी० ९ । ४७ ॥
A country between the Beas and
the Sutlej, north-east of Kakaya.

तेषां निन्दा । क० ३७ । १५ ॥ शां० ३३६ ।
२६—२७ ॥

बिन्दुसरः । यत्र भगीरथेन गङ्गावतारणार्थं तप-
स्त्रप्तं तत्सरः । स० ३ । ११ ॥ भी० ६ ।
४४ ॥ A sacred pool two miles of Ga-
ngotri in the Rudra-Himalaya, where
Bhagiratha is said to have performed
asceticism to bring down the Goddess
Ganga from Heaven.

तत्र मयस्य गमनं । स० ३ । १० ॥

बिल्वकः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

बिल्वजेता । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

बिल्वपत्रः । सर्पः । उ० १०३ । १४ ॥

+ विससैन्योपाख्यानं । अनु० १४१—
१४२ ॥

बीभत्सुः । क्षत्रियः । प्रथममर्जुनशब्दं पश्यत ।
तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ । २१ ॥

+ बुद्धाबुद्धस्वरूपकथनं । शां० ३१३ ॥

बुद्बुदकं । तीर्थं । आ० ११० । ३१ ॥

बुद्बुदा । अप्सराः । आ० २३६ । २० ॥ स०
१० । १३ ॥

बुधः । चन्द्रपुत्रो ग्रहः । स० ११ । २९ ॥

[तन्माता बृहस्पतिभार्या तारा । भा० ९ । १४ ॥

हरि० १ । २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥ ब्रह्म०
९ ॥ वायु० ९० ॥ देवीभा० १ । ११ ॥]

[तस्मात्पुरूरवस उत्पत्तिः । भा० ९ । १ ॥ देवी-
भा० १ । १२ ॥]

+ १ बुद्धिः । प्रज्ञा । तदुणनिरूपणं । शां०
२६१ । १० ॥

तस्याः श्रेष्ठ्यं । उ० ३३ । ५० ॥

२ बुद्धिः । धर्मस्य पत्नी । दक्षप्रजापतिपुत्री ।
आ० ६७ । १५ ॥

१ वृन्दारकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ८ ॥

२ वृन्दारकः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । अमि-
मन्युना हतः । द्रो० ४७ । १२ ॥

बृहज्ज्योतिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

बृहत्कीर्तिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

बृहत्केतुः । क्षत्रियः । आ० १ । २६२ ॥

१ बृहत्क्षत्रः । केकयाधिपतिः क्षत्रियः । आ०
२०१ । २१ ॥ द्रो० ३२ । ६५ ॥ द्रोणेन
हतः । द्रो० १२५ । २२ ॥

तेन क्षेमधूर्तिवधः । द्रो० १०७ । ५ ॥
 २ बृहत्क्षत्रः । क्षत्रियः । निषधदेशाधिपतिः ।
 दुर्योधनपक्षीयः । धृष्टद्युम्नेन हतः । द्रो०
 ३२ । ६५ ॥
 १ बृहदश्वः । इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः । तत्पुत्रः
 कुवलाश्वः । व० २०५ । ४ ॥
 २ बृहदश्वः । ऋषिः । तेन पाण्डवेभ्योऽनेकेति-
 हासकथनं । व० ४९-७७ ॥
 तेन युधिष्ठिरायाक्षहृदयविद्यादानं । व० ७७ ।
 ४९ ॥
 बृहदुक्थः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १८ ॥
 बृहद्गर्भः । क्षत्रियः । शिविपुत्रः । तं शिविः
 कस्यचिद्वाङ्मनस्यार्थे प्रमापयित्वा तन्मांसं पक्त्वा
 तस्मै निवेदितवान् । व० २०१ । १८ ॥
 बृहद्गुरुः । क्षत्रियः । आ० १ । २५८ ॥
 बृहदयुधः । क्षत्रियः । सोर्वावसुपरावसू याजनार्थं
 वरयामास । व० १४० । १ ॥
 बृहद्धनी । नदी । भी० ९ । ३२ ॥
 १ बृहद्दलः । सू० वं० दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः ।
 स० ३१ । १ ॥ उ० ४ । २२ ॥ भी०
 ५६ । ९ ॥ ११६ । ३० ॥ द्रो० ३७ ।
 ५ ॥ रथसत्तमः । उ० १६६ । १८ ॥
 अभिमन्युना हतः । द्रो० ४७ । २४ ॥ तत्पुत्रो
 बृहद्रणः । [भा० ९ । १२ ॥]
 २ बृहद्दलः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । आ०
 २०१ । ५ ॥
 बृहद्ब्रह्मा । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
 २२१ । २ ॥
 १ बृहद्भानुः । देवविशेषः । दिवः पुत्रः । आ०
 १ । ५५ ॥
 २ बृहद्भानुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ८ ॥
 बृहद्भासः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
 २२१ । २ ॥
 बृहद्भासा । सोमपुत्री । भानुनामकामेर्भार्या । व०
 २२३ । ९ ॥

१ बृहद्रथः । क्षत्रियः । सो० वं० उपरिचरवसु-
 पुत्रः । आ० ६४ । ४३ ॥ तद्भार्ये काशि-
 राजसुते । तत्पुत्रो जरासन्धः । आ० ६८ ।
 १९ ॥ २०१ । २१ ॥ स० ८ । १० ॥
 १७ । १३ ॥
 तस्य स्वर्गगमनं । स० १९ । २० ॥
 [तस्य वंशः । भा० ९ । २२ ॥]
 २ बृहद्रथः । द्वितीयमङ्गशब्दं पश्यत ॥
 ३ बृहद्रथः । क्षत्रियः । कौसल्यः । दुर्योधन-
 पक्षीयः । उ० १९५ । १० ॥
 बृहद्रती । नदी । भी० ९ । ३० ॥
 बृहन् । अग्निविशेषः । व० २२२ । ७ ॥
 बृहन्तः । क्षत्रियः । उल्लङ्कदेशाधिपतिः । पाण्ड-
 वपक्षीयः । आ० २०१ । ७ ॥ स० २८ ।
 ७ ॥ उ० ४ । १३ ॥ दुःशासनेन हतः । क०
 ३ । १२ ॥
 तस्य भ्राता क्षेमधूर्तिः । द्रो० २५ । ४८ ॥
 बृहन्नला । विराटनगरेऽज्ञातवासं कुर्वतः क्लीबवेष-
 स्यार्जुनस्य नामधेयं । वि० ३ । ४४ ॥
 तया विपरीतं कवचधारणं । वि० ३८ । ६२ ॥
 तया उत्तरकुमारस्य सारथ्यकरणं । वि० ३८ ।
 ६७ ॥
 बृहन्मनाः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । वि०
 २२१ । २ ॥
 बृहन्मन्त्रः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
 २२१ । २ ॥
 बृहस्पतिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । देवगुरुः ।
 आ० ६७ । २६ ॥ ३० । ३८ ॥ स०
 ११ । २९ ॥ अश्व० ५ । ४ ॥
 तस्य देवैर्गुरुत्वेन वरणं । व० २२० । २० ॥
 तस्यामित्वप्राप्तिः । व० २२१ । २ ॥
 तद्भगिनी ब्रह्मवादिनी । प्रभासस्य भार्या । आ०
 ६७ । २६ ॥
 [तस्य भार्या तारा । तस्यां बुधश्चन्द्राज्जातः । भा० ९ ।

१४ ॥ हरि० १ । २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥
ब्रह्म० ९ ॥]

तस्य भार्या चान्द्रमसी । (चन्द्रमसाऽऽक्रान्तत्वाच्चान्द्र-
मसी तारेति नीलकण्ठाचार्यः) । ताराया एव सुमे-
त्यपि नामेति भाति । तस्यां बृहस्पतेर्जाताः पुत्राः
षडग्रयः । शंयुः निश्चयवनः विश्वजित् विश्वभुक्
वडवाग्निः स्विष्टकृत् इति । सप्तमी स्वाहा ।
व० २२१ । ९ ॥

तेन स्वयवीयोभ्रातुरुच्यस्य भार्यायाः पूर्वमेवोच-
थ्याद्धृतगर्भाया ममताया धर्षणं । आ० ११३ ।
१० ॥ शां० ३६० । ५० ॥ [तत्र जातः
पुत्रो भरद्वाजः । भा० ९ । २० ॥ मत्स्य०
४९ ॥]

तेन नहुषकृतनिर्बन्धभीतायाः शच्याः संरक्षणं ।
उ० ११ । २३ ॥

तेन वसुमनसं प्रति राजगुणानुवर्णनं । शां० ६७ ॥
तस्येन्द्रेण संवादः । शां० ८४ । १०३ ॥
तेन उपरिचरवसोर्याजनं । शां० ३४४ । ५ ॥
तेन युधिष्ठिरं प्रति धर्मोपदेशः । अनु० १७३ ।
११ ॥

बृहस्पतिनीतिः । व० ३२ ॥

वैदः । धौम्यस्य शिष्यः ऋषिः । आ० ३ । ७८ ॥

बोधाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

बोध्यः । ऋषिः । शां० १७६ । ५७

ब्रध्नश्वः । क्षत्रियः । तत्संकाशं प्रत्यगस्त्यस्य धना-
र्जनार्थं श्रुतवर्णा सह गमनं । व० ९६ । ७ ॥

१ ब्रह्मचारी । प्रथमाश्रमः । तद्धर्माः । आ०
८५ । २ ॥ शां० १८९ । ८ ॥ अश्व०
४६ । ७ ॥

२ ब्रह्मचारी । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४७ ॥

३ ब्रह्मचारी । स्कन्दः । व० २३३ । ८ ॥

ब्रह्मतीर्थं । व० ८० । ८१ ॥

१ ब्रह्मदत्तः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नः काम्पि-
त्यवासी क्षत्रियः । स० ८ । २३ ॥

तस्य स्वपुत्रस्य चक्षुषी भेदितवत्या पूजिनीनाम्न्या प-
क्षिण्या सह संवादः । शां० १३९ ॥

[तस्य भार्या देवलपुत्री सन्नतिः । हरि० १ । २३ ॥]

[तस्य पिता अणुहः । अणुहस्य नीप इति नामान्तरं ।
तस्य माता शुकाचार्यपुत्री कृत्वी । तत्पुत्रः सार्व-
भौमः । (सर्वसेनः) यस्य चक्षुषी पूजिन्या
निर्भिन्ने । हरि० १ । १९-२० ॥ मत्स्य०
२०-२१ ॥]

२ ब्रह्मदत्तः । साल्वशब्दं पश्यत ।

ब्रह्मवेध्या । (ब्रह्मबोध्या) । नदी । भी०
९ । ३० ॥

ब्रह्मशिरोस्त्रं । ब्रह्मास्त्रं । तद्विषये नियमाः ।
आ० १५१ । १२ ॥

तस्य प्रयोगः प्रतिसंहारश्चार्जुनेन । द्रो० २०२ ।
३६ ॥ सौ० १४ । १५ ॥

तस्य प्रयोगोऽश्वत्थाम्ना । सौ० १३ । १८ ॥
ब्रह्मसरः । तीर्थं । व० ८२ । ८४ ॥ ९३ ।
११ ॥

+ ब्रह्महत्या । तस्याः स्वरूपवर्णनं । शां०
२८८ । १२ ॥

सा इन्द्रस्य । उ० ९ । ४८ ॥ १० । ४६ ॥
शां० २८८ । १२ ॥ [भा० ६ । ८ ॥]

सा परिक्षित्पुत्रस्य जनमेजयस्य । शां० १४९ । ३ ॥
सा वैशंपायनस्य । अनु० ९ । ३९ ॥

[सा याज्ञवल्क्यस्य । भा० १२ । ६]

तस्या विभागः ख्यादिषु ब्रह्मणा । शां० २२८ ।
३१ ॥

तस्याः प्रायश्चित्तं । शां० १६३ । ४६ ॥

तत्सदृशानि पातकानि । अनु० ६० । २९ ॥

ब्रह्मा । चतुर्मुखः । पितामहः । पद्मभूः । तदुत्पत्तिः ।
आ० १ । ४५ ॥ व० २७३ । ४५ ॥ शां०
३५७ । २१ ॥ [भा० ३ । ८ ॥]

तस्यागमनं भारतग्रन्थनिर्माणकाले व्यासं प्रति । आ०
१ । ८१ ॥

तस्य मानसाः षट् पुत्राः । मरीचिः अत्रिः अङ्गिराः

पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः इति । आ० ६३ ।

१० ॥ ६७ । ४ ॥ [भा० ३ । १२ ॥]

तत्कृता व्यासप्रशंसा । आ० १ । ९६ ॥

तत्कृता भारतप्रशंसा । आ० १ । ९८ ॥

तेन रुद्रस्य सारथ्यकरणं । क० २७ । १९ ॥

तदादिभिर्देवैः सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व० २९२ । १७-४२ ॥

तस्य रेतसो रुद्रकृतयज्ञाभौ हुतात् भृग्वज्जिरःप्रभृती-
नामृषीणामुत्पत्तिः । अनु० १३२ । १३ ॥

तत्समावर्णनं । स० ११ ॥ शेषं प्रजापतिशब्दे
पश्यत ॥

अश्व० १०७ । २ ॥

ब्रह्माण्डसृष्टिः । शां० ३१६ ॥

ब्रह्मावर्तः । क्षेत्रं । सरस्वतीदृषद्वत्योर्मध्ये विद्यमानं ।

व० ८१ । ५३ ॥ ८२ । ४३ ॥

ब्रह्मास्त्रं । ब्रह्मशिरोस्त्रशब्दं पश्यत ।

ब्राह्मणः । प्रथमो वर्णः ।

तस्य लक्षणं । व० १८२ । २१ ॥ २०९ ।

३४ ॥ शां० ६१ ॥ १८७ ॥

तस्य हृदयं नवनीतसदृशं क्षुरसदृशी वाक् । आ०
३ । १२३ ॥

तन्महिमा । व० १८७-१८८ ॥ १९५ ॥

२१४ ॥ शां० ७२ ॥ ३५१ ॥ अनु०

६८-७१ ॥ ९४ । ९६ ॥ २५६-२५७ ॥

अश्व० ९८-९९ ॥ [भा० ३ । १६ ॥]

तस्यावध्यत्वं । आ० २८ । ४-९ ॥ २०४ ।

१० ॥

तत्पादप्रक्षालनफलं । व० २०३ । ६६ ॥

तत्सदृशं मूल्यं गौः । अनु० ८६ । २४ ॥

तस्यादण्ड्यत्वं । अनु० २१५ । ८ ॥

तस्य पूज्यत्वं । अनु० २५६ ॥

तस्य राक्षसेन संवादः । अनु० १८७ ॥

तस्य जनकेन संवादः । अश्व० ३३ ॥

तस्य गवां तस्करैर्हरणं । आ० २२३ । ५ ॥

+ ब्राह्मणदंपतीसंवादः । अश्व० २१ ॥

ब्राह्मणस्त्रं । (ब्रह्मस्त्रं) । तदपहारस्यानर्थहेतुत्वं ।

अनु० १०५ ॥ १५८ ॥

ब्राह्मणी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

ब्राह्मण्यं । जातिविशेषः । तस्य श्रेष्ठ्यं । शां०

७२ । ५ ॥ अनु० ३ । ६ ॥ तस्य कर्माधी-

नत्वं । अनु० २१७ । ३ ॥

भ.

+ भक्ष्याभक्ष्यविवेकः । शां० ३५ । २१ ॥

१ भगः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।

३ ॥

२ भगः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।

१५ ॥

भगदत्तः । नरकासुरपुत्रः । प्राग्ज्योतिषाधिपतिः ।

द्रो० २९ । १ ॥ स० १० । ३० ॥ १४ ।

१५ ॥ २७ । १६ ॥ आ० २१ । १२ ॥

तत्पुत्रौ कृतप्रज्ञो वज्रदत्त (यज्ञदत्त)श्च ।

तत्पराजयोऽर्जुनेन । स० २७ । २१ ॥

तत्पराजयः कर्णेन । व० २५५ । ४ ॥

तस्य दुर्योधनपक्षीयत्वं । उ० १९ । १६ ॥

तस्य युद्धं । भी० ६४ । ४३ ॥ ९५ । २५ ॥

तस्य भीमेन सह युद्धं । द्रो० २६ । १९ ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धं । द्रो० २८ । १४ ॥

तेन वैष्णवास्त्रप्रयोगः । द्रो० २९ । १७ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । द्रो० २९ । ५४ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । द्रो० २६ ॥

तत्पुत्रस्य कृतप्रज्ञस्य वधो नकुलेन । क० २ । ३१ ॥

तत्पुत्रेण यज्ञदत्तेन (वज्रदत्तेन) सहार्जुनस्य युद्धं ।

अश्व० ७५ ॥

+ भगलिङ्गसृष्टिः । अनु० ५८ । ३ ॥

भगवान् । श्रीमान्नारायणः ।

तज्ज्ञानस्य साधनं । उ० ६८ । १ ॥

तस्य नाम्नां निर्वचनं । उ० ६९ । ३ ॥

तद्वक्त्रलक्षणं । अश्व० ११८ । ७ ॥

तन्महिमवर्णनं । शां० २११ ॥ ३५४ । १ ॥

[भा० ३ । १५ ॥ ४ । ७ ॥ ४ । २४ ॥]

तदनुस्मृतिप्रकारः । शां० २१० ॥

[तद्धानपद्धतिः । भा० ३ । २८ ॥]

+ भगवद्गीता । भी० २५—४२ ॥

+ भगवद्गीतापर्व । भी० १३—४२ ॥

+ भगवद्धानपर्व । उ० ७१ ॥

भगीरथः । इक्ष्वाकुवंश्यस्य दिलीपस्य पुत्रः । व०

१०७ । ४३ ॥ आ० २०१ । २१ ॥ स०

८ । १२ ॥ वि० ५३ । १६ ॥

तस्य पुत्री हंसी । जामाता कौत्सः । अनु० २०० । २६ ॥

तेन गङ्गावतारणं । व० १०८ । १६ ॥

तच्चरित्रं । नारदेन सुज्ञयायोक्तं । द्रो० ६० ॥

श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरायोक्तं । शां० २८ । ६३ ॥

[वायु० ८८ ॥]

तस्य धर्मविषये ब्रह्मणा सह संवादः । अनु० १६० ॥

[तस्य वंशः । हरि० १ । १५ ॥]

भङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

१ भङ्गकारः । क्षत्रियः । अविक्षतः पुत्रः ।

आ० १०१ । ४१ ॥

२ भङ्गकारः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २३९ ।

११ ॥

भङ्गाखनः । भङ्गाखनशब्दं पश्यत ।

भद्रः । क्षत्रियः । चैद्यः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९ ॥

भद्रकर्णेश्वरः । तीर्थः । व० ८२ । ३९ ॥

भद्रमनाः । क्रोधायाः पुत्री । तत्पुत्र ऐरावतो नागः । आ० ६७ । ६० ॥

भद्रवटः । कैलासपर्वतस्थो वटवृक्षः । व० २३२ । १ ॥ ८० । ५१ ॥

भद्रवती । परीक्षितो भार्या । तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ८६ ॥

१ भद्रा । उच्यथभार्या सोमस्य पुत्री । तस्मा वरुणेनापहारः । अनु० २५९ । १० ॥

२ भद्रा । कुबेरभार्या । आ० २१६ । ६ ॥

३ भद्रा । व्युषिताश्वभार्या । आ० १२७ । १७ ॥

४ भद्रा । वसुदेवभार्या । मौ० ८ । १८ ॥

१ भद्राश्वः । खण्डः । भी० ६ । १३ ॥ ७ । १४ ॥

तस्य सुकृतिनां भोगस्थानत्वं । अनु० २४० । ५ ॥

२ भद्राश्वः । कुवलाश्वपुत्रः । व० २०७ । ३७ ॥

१ भरतः । शंयुनामकामेर्द्वितीयः पुत्रः । अग्नि- विशेषः । व० २२१ । १४ ॥

२ भरतः । क्षत्रियः । सो० वं० दुष्यन्तपुत्रः ।

तन्माता शकुन्तला । तस्य तिस्रो भार्याः । तासु

सुन्दा मुख्या । तत्पुत्रो भुमन्युः । आ० ६३ ।

३४ ॥ ८८ । १८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥

[तेन स्वपुत्राणां स्नाननुरूपत्वकथनेन तद्भार्याभिः स्वपुत्रेषु हतेषु वंशे वितथे जाते देवैस्तस्यै भरद्वाजस्य पुत्रत्वेन दाने तेन भरद्वाजस्य वितथ इति भुमन्युरिति च नाम कृत्वा पुत्रत्वेन स्वीकारः । भा० ९ । २० ॥]

तस्योत्पत्तिः । आ० ९५ । १० ॥

तस्य सर्वदमन इति नामप्राप्तिः । आ० ९५ । ३३ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० १०० । ६९ ॥

तस्य चरित्रं । आ० १०१ ॥ द्रो० ६८ ॥ शां० २८ । ४५ ॥

३ भरतः । दशरथपुत्रः । तन्माता कैकयी । व० २७५ । ७ ॥

१ भरद्वाजः । शंयुनामकामिपुत्रः कश्चनाग्निः । तद्भार्या वीरा । तत्पुत्रो वीरः । व० २२१ । १३ ॥

२ भरद्वाजः । आ० ८ । २५ ॥ १०१ । १० ॥ १८६ । २९ ॥ [उच्यथभार्यायां ममतानाभ्यां

वृहस्पतितो जातः । भा० ९ । २० ॥ विष्णु० ४ । १९ ॥ मत्स्य० ४९ ॥]

तस्य पुत्रो द्रोणाचार्यः । वृताचीदर्शनक्षुभिताद्रोण-
पात्रे विधृतात्तदेतसो जातः । आ० ६४ । १४८ ॥

१४० । ३८ ॥ १८० । ४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३१ ॥

तं प्रति भृगुणा जगत्सृष्टिप्रकारकथनं । शां०
१८० । ११ ॥

तेन दिवोदासस्य पुत्रकामेष्ट्या याजनं । अनु०
८ । २४ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ ।
३५ ॥

३ भरद्वाजः । कश्चन ऋषिः । तत्पुत्रो यवक्रीतः ।
तस्य कथा । व० १३७—१४० ॥ तस्यान्यः
पुत्रोऽग्निवेद्यः । आ० १४० । ४२ ॥

तस्य रैभ्यनिर्मितकृत्यामारितस्वपुत्रदुःखादग्निप्रवेशः ।
व० १३९ । १९ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं रैभ्येण । व० १४० । २८ ॥

तस्य स्वर्गगमनं । आ० १४० । ४६ ॥

४ भरद्वाजः । कश्चन ऋषिः । वृताचीदर्शनक्षुभि-
तात्तदेतसो जाता पुत्री श्रुतावती । शा० ४९ ।
२ ॥

भल्लाटः । देशः । स० ३१ । ५ ॥

भागस्वरिः । (भाङ्गासुरिः ।) क्षत्रियः ।
ऋतुपर्णः । दशार्णाधिपतिः । स० ८ । १५ ॥
व० ६८ । २ ॥ ६९ । १३ ॥

भाङ्गस्वनः । (भङ्गास्वनः) । राजर्षिः । तस्य
स्त्रीत्वप्राप्तिः । अनु० ३४ ॥

भाङ्गासुरिः । भागस्वरिशब्दं पश्यत ॥

भाण्डायनिः । ऋषिः । स० ७ । १२ ॥

भाण्डीरः । वटवृक्षः । तस्य च्छायायां श्रीकृष्णेन
गोवत्सानां चारणं । स० ५३ । ८ ॥

१ भानुः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ ।
४७ ॥

२ भानुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ८ ॥

३ भानुः । सूर्यः ।

भानुदत्तः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । भीमेन हतः ।
द्रो० १५८ । २४ ॥

भानुदेवः । क्षत्रियः । पाञ्चालः । कर्णेन हतः ।
क० ४३ । १५ ॥

तस्य पुत्रः शक्रदेवः । भी० ५४ । २४ ॥

१ भानुमती । कृतवीर्यपुत्री । अहंयातिभार्या ।
तत्पुत्रः सार्वभौमः । आ० ६३ । १४ ॥

२ भानुमती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ ।
३ ॥

३ भानुमती । दुर्योधनभार्येति प्रसिद्धिः ।

भानुमान् । कालिङ्गः । भीमेन हतः । भी०
५४ । ३९ ॥

१ भारतं । जम्बूद्वीपस्यमस्मदावासभूतं वर्षं । भी०
६ । ७ ॥ India.

२ भारतं । महाभारतनामको ग्रन्थः । वेदव्यासेन
रचितः इतिहासोत्तमः ।

तन्निर्माणदेशः । आ० १ । ३९ ॥

तन्निर्माणप्रकारः । आ० १ । ३८ ॥

तन्निर्माणकालः । आ० १ । ६८ ॥ ६२ । ५५ ॥

तस्मिन्ननुक्रान्ता विषयाः । आ० १ । ४२ ॥

तस्य देवैस्तुलारोपणं । आ० १ । २९७ ॥

तस्य मन्वादिभेदेन त्रैविध्यं । आ० १ । ६६ ॥

तस्य ग्रन्थसंख्या । आ० १ । ७७ ॥ ६२ । १४ ॥

तस्य प्रचारकालः । आ० १ । १२५ ॥

तस्य प्रचारप्रकारः । आ० १ । ८० ॥

तस्य प्रचारकाः । आ० १ । १२४ ॥

तस्य व्यासेन शिष्येभ्योऽध्यापनं । आ० १ ।
१२१ ॥

तस्येतिहासोत्तमत्वं । आ० १ । २९२ ॥

तस्य द्रुमत्वेन वर्णनं । आ० १ । १०४ ॥

तस्मिन्ग्रन्थग्रन्थिः । आ० १ । ११६ ॥ ६२ ।
१४ ॥

तत्प्रशंसा । आ० २ । ३८३ ॥

तत्कथासंक्षेपः । आ० १ ॥ २ ॥ ६१ ॥

तत्कथनारम्भः । आ० ६० । २१ ॥

तत्पुस्तकदानफलं । आ० ६२ । ५३ ॥

तच्छृण्वणमहिमा । आ० ६२ । १७ ॥ ख० ५ ।
८०-८६ ॥

+ भारतयुद्धं । तस्य कालः । आ० २ । १३ ॥
तात्कालिकदुर्निमित्तानि । भी० २ । १६ ॥

तत्र दुर्योधनसेनाधिपतिकृतयुद्धादिनसंख्या । आ०
२ । ३० ॥

भारताः । भरतवंशोत्पन्नाः । तेषु मुख्याः धार्तराष्ट्राः पाण्डवाश्च । तेषां कीर्तिप्रकथनं व्यासेन ।

भी० २ । १३ ॥

भारताचार्यमुख्यः । द्रोणाचार्यः । आ०
१४९ । ३२ ॥

१ भारद्वाजः । भरद्वाजगोत्रोत्पन्न ऋषिः । तस्य
शत्रुन्तपेन संवादः । शां० १४० । ३ ॥

२ भारद्वाजः । द्रोणाचार्यः । आ० १ । २०२ ॥
भारद्वाजतीर्थं । आ० २३६ । ४ ॥

भारद्वाजी । नदी । भी० ९ । २९ ॥

भारुकच्छः । तद्देशाधिपः क्षत्रियः । स० ७८ ।
३६ ॥

१ भार्गवः । शुक्राचार्यः ।

२ भार्गवः । परशुरामः ।

३ भार्गवः । शौनकः ।

भार्गवास्त्रप्रयोगः । कर्णेन । क० ६७ । ६० ॥

भार्गवाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥

भार्या । तस्या अष्टविधत्वं । अनु० ५६ । २ ॥
तस्या आवश्यकत्वं । आ० ९८ । २३-४४ ॥

भालुकिः । ऋषिः । स० ४ । २१ ॥

भासच्छेदः । अर्जुनेन । आ० १४३ । ९ ॥

भासा । सो० वं० अयुतानायिभार्या । तत्पुत्रो-
ऽक्रोधनः । आ० ६३ । २१ ॥

१ भासी । प्राधापुत्री । आ० ६६ । ४६ ॥

२ भासी । आ० ६७ । ५७ ॥

भास्करी । ब्रह्मर्षिः । शां० ४६ । १२ ॥

भास्वरः । सूर्यानुयायी स्कन्दपार्षदः । शां० ४६ ।
३१ ॥

१ भीमः । क्षत्रियः । विदर्भदेशाधिपतिः । दम-
यन्त्याः पिता । व० ५० । ७ ॥

२ भीमः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ११ ॥

३ भीमः । क्षत्रियः । सो० वं० इलिनस्य पुत्रः ।
दुप्यन्तस्य भ्राता । आ० ८८ ॥

४ भीमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । भी० ६४ । ३६ ॥

५ भीमः । कश्यपभार्याया मुनिनाम्न्याः पुत्रो देव-
गन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

६ भीमः । पाण्डुपुत्रो भीमसेनः ।

१ भीमबलः । अग्निः । व० २२२ । ११ ॥

२ भीमबलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
१३१ । ७ ॥

१ भीमरथः । भोजराजः । स० ४ । ३२ ॥

२ भीमरथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥

भीमसेनेन तस्य वधः । भी० ६४ । ३६ ॥
भीमरथी । (भीमा) । नदी । व० ८६ ।

३ ॥ भी० ९ । २० ॥

भीमविक्रमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगरवः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । २ ॥

भीमशरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९९ ॥

१ भीमसेनः । वायोर्द्वितीयावतारः । भीमः ।
वायुसूनुः । वृकोदरः । सो० वं० पाण्डोर्द्वितीयः
पुत्रः । तन्माता कुन्ती । तस्योत्पत्तिः । आ०
१२९ । ५२ ॥ तस्य सगर्भ्यौ भ्रातरौ युधिष्ठिरः
अर्जुनश्च । वैमात्रेयौ नकुलः सहदेवश्च ।

तस्योत्पत्तिः । आ० १२९ । ५२ ॥
 तजन्मकालीनग्रहस्थितिः । आ० १२९ । ६६ ॥
 तेन शिशुभावे मातुरङ्गादधः पतितेन शतशृङ्गपर्वत-
 चूर्णनं । आ० १२९ । ६१ ॥
 तेन बाल्यक्रीडायां दुर्योधनादिपराभवः । आ०
 १३७ । १६ ॥
 तस्य सौर्वेदशनं । आ० १३७ । ४३ ॥
 तस्य बलरामाद्गदायुद्धशिक्षा । आ० १५१ । ५ ॥
 तस्य हिडिम्बेन सह युद्धं । आ० १६५ । ४१ ॥
 तेन हिडिम्बस्य वधः । आ० १६६ । ३५ ॥
 तेन हिडिम्बापरिग्रहः । आ० १६८ । १४ ॥
 तस्मै एकचक्रानगरे कुम्भकारेण महत्तरमृण्मयपात्र-
 दानं । आ० १७१ । १८ ॥
 तेन वक्रवधः । आ० १७७ । ८३ ॥
 तस्य प्रथमा भार्या हिडिम्बा राक्षसी । तस्य तस्यां
 जातः पुत्रो घटोत्कचः । आ० ६३ । ८० ॥
 तस्यान्या भार्या काशिराजसुता जलन्धरा । तस्य
 तस्यां जातः पुत्रः शर्वत्रातः । आ० ६३ ।
 ७६ ॥
 तस्य मुख्या भार्या द्रौपदी । तस्य तस्यां जातः पुत्रः
 सुतसोमः । आ० ६४ । १६४ ॥
 तस्य नागायुतवलवत्त्वं । आ० १३९ । २४ ॥
 सः अष्टगुणरथः । उ० १६९ । ४ ॥
 तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम बलल इति । वि०
 ३ । ८ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जयेश इति ।
 वि० ७ । ६६ ॥
 तस्य शूद्रत्वं । वि० १० । १७ ॥ ३६ । १५ ॥
 तस्य शङ्खः पौण्ड्रः । भी० २५ । १५ ॥
 तस्मै गदा मयेन विन्दुसरस आहत्य दत्ता । स०
 ३ । ६ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरे शल्यपराजयः । आ० २०५ ।
 ३४ ॥ भारतयुद्धे शल्यपराभवनं । द्रो० १५ ॥
 तेन राजसूयार्थं दशार्णदेशविजयः । स० ३० । ५ ॥
 तेन दुर्योधनपराजयः । भी० ७९ । १७ ॥

तेन भीष्मपराजयः । भी० ८८ । १२ ॥
 तेन जरासन्धवधः । स० २५ । ९ ॥
 तेन किर्मीरवधः । व० ११ । ६७ ॥
 तेन जटायुसुरवधः । १५८ । ७० ॥
 तेन गणिमन्नामकदैत्यवधः । व० १६१ । ८३ ॥
 तेन जीमूतमल्लवधः । वि० १५ । ५२ ॥
 तेन कीचकवधः । वि० २६ । ३९ ॥
 तेन उपकीचकवधः । वि० २७ । ४५ ॥
 तेन द्रोणसारथ्येवधः । भी० ७५ । ३१ ॥
 तेन द्रोणरथभञ्जनं । द्रो० १२७ । ६७ ॥
 तेन पुनर्द्रोणाचार्यरथाष्टकभञ्जनपूर्वकमर्जुनदर्शनार्त्सि-
 हनादः । द्रो० १२८ । १८-३३ ॥
 तेन दुश्शासनस्य भुजोत्पाटनपूर्वकं वधः । क०
 ८७ । २८ ॥
 तेन दुर्योधनस्य ऊरुभेदने प्रतिज्ञा । स० ९२ ।
 ३२ ॥
 तेन दुर्योधनवधः । श० ५९ । ४७ ॥
 तत्सुतिः । व० १५५ । २० ॥
 तत्प्रतापवर्णनं धृतराष्ट्रेण । उ० ५१ ॥
 तन्माहात्म्यकथनं । उ० ७६ ॥ भी० १०२ ।
 २८ ॥ ११३-११४ ॥ द्रो० २०१ ।
 ८ ॥ श० ३३ । २२ ॥ ६२ । १ ॥
 तेन स्वसामर्थ्यकथनं । उ० ७५ ॥
 तस्य अजगरेण ग्रहणं । व० १८० । २७ ॥
 तस्य हनुमता संवादः । व० १४९ ॥
 तेन दुश्शासनवक्षोविदारणं । क० ८७ । २९ ॥
 तेन शल्येन सह गदायुद्धं । श० ११ ॥
 तद्धननोद्योगः बलरामेण । श० ६१ । ९ ॥
 तेनाश्वत्थामवधाय प्रस्थानं । सौ० ११ । ३० ॥
 तेन द्रौपदीसमाश्वासनं । सौ० १६ । २२ ॥
 तस्य गान्धार्या सह दुर्योधनवधस्य न्याय्यत्वान्याय्य-
 त्वविषयकविवादः । स्त्री० १४ ॥
 तेन दुर्योधनश्चाद्धार्थं धृतराष्ट्राय धनदानानभ्यनुज्ञानं ।
 आश्र० १२ । १५ ॥

तेन धृतराष्ट्रं प्रति वैराग्यार्थं परुषभाषणं । आश्र०
३ । ७ ॥

तस्य महाप्रस्थानगमने पतनं । महा० २ । २३ ॥

तेनाश्वत्थामवधप्रतिज्ञानं । द्रो० १९८ । २४ ॥

तच्छिरसि अश्वत्थामप्रत्युक्तनारायणास्त्रस्य प्रज्वलनं ।

द्रो० २०० । ७० ॥

तस्याश्वत्थामा सह युद्धं । क० १२ ॥

तस्य विशोकनाम्ना स्वसारथिना सह संवादः । क०
८० ॥

तस्य दुःशासनेन सह विवादः । क० ८६ । ३६ ॥

२ भीमसेनः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

३ भीमसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० अनशुपः

पुत्रस्य परीक्षितः पुत्रः । तद्भार्या सुकुमारी ।

तत्पुत्रः परिश्रवाः । आ० ६३ । ४५ ॥

४ भीमसेनः । पाण्डवपौत्रस्य परीक्षितः पुत्रः ।

जनमेजयस्य भ्राता । आ० ३ । १ ॥

भीमा । (भीमरथी) । भी० ९ । २२ ॥

भीष्मः । गाङ्गेयः । तालकेतुः । पितामहः ।

देवव्रतः । शान्तनुपुत्रः । तन्माता गङ्गा । आ०

६३ । ५० ॥ ६८ । ७५ ॥ वि० ३७ ।

२ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १३३ ॥

तस्य यौवराज्येऽभिषेकः । आ० १०७ । ४४ ॥

तस्मै शान्तनुना स्वच्छन्दमरणवरदानं । आ० १०७ ।

११९ ॥

तेन महाभारतयुद्धे दश दिनानि युद्धकरणं । आ०

२ । ३० ॥

तेन दाशराजसमीपे भयङ्करप्रतिज्ञाकरणं । आ०

१०७ । ८६ ॥

तेन काशिराजकन्यात्रयहरणं । आ० १०९ । १९ ॥

तस्य साल्वेन सह युद्धं । आ० १०९ । ३९ ॥

तस्य विलापः पाण्डवानां जतुगृहे दाहवार्ताश्रवणात् ।

आ० १६२ । ३० ॥

तेन कर्णाधिकेपः । उ० २१ । १६ ॥

तस्य ध्वजस्तालः । उ० १५० । ५ ॥

तस्य दुर्योधनेन सैनापत्येऽभिषेकः । उ० १५६ ।

२६ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धं । उ० १७९—१८५ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धे रथादधःपतनं तत्र गङ्गाया

आगमनं च । उ० १८२ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धदिने निशीथे निद्रायां

दिव्यपुरुषैः प्रस्वापनास्त्रानुस्मारणं । उ० १८३ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । भी० १०९ ॥ ११८ ॥

तत्कृता श्रीकृष्णस्तुतिः । अस्याः स्तुतेः भीष्मस्तव-

राज इति नाम । शां० ४६ । ३९ ॥

[तत्कृता श्रीकृष्णस्तुतिः । भा० १ । ९ ॥]

तद्वधकथा संक्षेपेण । भी० १३ ॥

तद्वधोपायः । भी० १०७ ॥

तत्सारथेः सात्यकिना वधः । भी० ५४ । ११४ ॥

तद्वधेच्छया श्रीकृष्णेन चक्रायुधग्रहणं । भी० ५९ ।

९१ ॥

तस्यार्जुनेन बाणमयोपधानकल्पनं । भी० १२० ।

४५ ॥

तस्मै पर्जन्यास्त्रप्रयोगेणार्जुनेन पानीयदानं । भी०

१२१ । २६ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनपूर्वकं दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः शमवि-

धानं । भी० १२१ । ३१—५८ ॥

तस्य शरतल्पगतस्य गान्धार्या वर्णनं । स्त्री० २३ ।

१८ ॥

तस्मै पाण्डवादीनां धर्मोपदेशोपयोगितया श्रीकृष्णेन

शरीरदार्वदानं । शा० ५१ । १४ ॥

तस्य मरणं । अनु० २७४ । ६ ॥ [भा० १ ।

९ ॥]

भीष्मकः । स० ४ । ३७ ॥ ३२ । १३ ॥

[विदग्धदेशाधिपतिः । रुक्मिण्याः पिता ।

तत्पुत्रो रुक्मी । भा० १० । ५२ ॥]

+ भीष्मवधपर्व । भी० ४३—१२२ ॥

१ भुमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयपुत्रस्य

धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४७ ॥

२ सुमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० शाकुन्तलेयस्य
भरतस्य पुत्रः । तद्भार्या सुवर्णा । तत्पुत्रः
सुहोत्रः । आ० ६३ । ३५ ॥ सुवर्णायाः
पुष्करिणीति नामान्तरं । आ० १०१ । १३ ॥
तस्य पुत्राः दिविरथः सुहोत्रः सुहोता सुहविः
सुयजुः ऋचीकश्चेति षट् । आ० १०१ । १२ ॥
[अयं सुमन्युः भरद्वाजस्य रूपान्तरं । तस्य वितथ
इति नामान्तरं । भा० ९ । २० ॥]

+ भूगोलवर्णनं । भी० ५-९ ॥ [भा० ५ ।
१६-२० ॥ बृहन्नार० ३ ॥ पद्म० १ । ३
-९ ॥ वायु० ३४-५० ॥ विष्णु० २ ।
२-७ ॥ मत्स्य० १२१ ॥ कूर्म० १ । ४४
-४९ मार्क० ५१-५७ ॥ वराह० ७४-८९ ॥
ब्रह्म० १८-२७ ॥ देवीभा० ८ । ४-१३ ॥
लिङ्गपु० ४६ । गरुडपु० ५४-५७ ॥ शिवपु०
उमासं० १७-१८ ॥]

भूतकर्ता । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥

भूतकर्मा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । शतानी-
केन हतः । द्रो० २५ । २३ ॥

भूतशर्मा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । द्रो०
२० । ७ ॥

भूतानि । पृथिव्यादीनि पञ्च । तेषां सृष्टिः । शां०
३१५ ॥

तेषां गुणाः । व० २१५ । ३ ॥ भी० ५ । ५ ॥
शां० १९२ । १५ ॥ २५८ ॥ २६१ ॥
अनु० ३९ । १९ ॥ २४५ । २८ ॥ [भा०
३ । २६ ॥]

भूतिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५७ ॥

भूपतिः । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥

भूमिः । पृथिवीभूतं । तदभिमानिदेवता च । तया
ब्रह्माणं प्रति शरणगमनं । आ० ६५ । ३९ ॥
तस्या विष्णुनोद्धरणं । व० १४४ । २९ ॥
तदानफलं । अश्व० १०२ । ९ ॥ अनु० ९७ ।
२ ॥ २३५ । ५१-६६ ॥

तस्या गुणाः । व० २१५ । ४ ॥ भी० ४ । ९ ॥
शां० २६१ । ३ ॥

भूमिञ्जयः । क्षत्रियः । विराट्पुत्रः उत्तरकुमारः ।
वि० ३७ । ९ ॥ उत्तरशब्दं पश्यत ।

+ भूमिपर्व । भी० ११-१२ ॥

भूरिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यः । सोमद-
त्तपुत्रः । तद्भ्रातरौ भूरिश्रवाः शलश्च । आ०
२०१ । १५ ॥ [भा० ९ । २२ ॥]

तस्य सात्यकिना वधः । द्रो० १६७ । १२ ॥

१ भूरिवृद्धः । वीरवृद्धपुत्रः कश्चन क्षत्रियः ।
स० ८ । १९ ॥ शां० १२७ । १४ ॥

२ भूरिवृद्धः । ऋषिः । उ० ८२ । २७ ॥

भूरिवलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । ५ ॥

भूरिश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० सोमदत्तपुत्रः ।
आ० २०१ । १५ ॥ रथयूथपयूथपः । उ०
१६५ । २८ ॥ अस्य यूपकेतुरिति नामान्तरं ।
द्रो० २५ । ५६ ॥

तद्भ्रातरौ भूरिः शलश्च । तस्य सात्यकिना सह युद्धं ।
भी० ६३ ॥ ७४ । २७ ॥ द्रो० १४२ ॥

तत्पुत्राणां सात्यकिना वधः । भी० ७४ । २५ ॥
तस्य सात्यकिना सह युध्यतः सतः

ऽर्जुनेन । द्रो० १४२ । ८६

तस्य प्रायोपविष्टस्य शिरश्छेदः सात्यकिना । द्रो०
१४३ । ६८ ॥

तच्छववर्णनं गान्धार्या । स्त्री० २४ । १ ॥

भूलिङ्गशकुनिः । कुलिङ्गशकुनिशब्दं पश्यत ।

भृगुः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो हृदयादुत्पन्नः । (अयं स्वायं-
भुवमन्वन्तरिणः ।) तत्पुत्रः कविः । तस्यान्यः
पुत्रश्चयवनः । आ० ६७ । ४१-४५ ॥

तस्यान्यौ पुत्रौ धाता विधाता च । तत्पुत्री लक्ष्मीः ।
अत एव सा भार्गवी । आ० ६७ । ५० ॥
[तत्पुत्री ख्यातिः । भा० ४ । १ ॥ विष्णु०
१ । १० ॥]

[तद्धार्यायाः शुक्रमातुर्विष्णुना वधः । देवीभा० ।
४ । ११ ॥]

तस्यैव वैवस्वतमन्वन्तरे द्वितीयवारं वरुणस्य क्रतौ
पावकाजन्म । आ० ५ । ७ ॥ अनु०
१३२ । ३६ ॥ अत एव स वारुणिः ।

तद्धार्या पुलोमा । आ० ५ । १३ ॥ ६ । १२ ॥
तत्पुत्राः सप्त । च्यवनः वज्रशीर्षः शुचिः और्वः
शुक्रः वरेण्यः (विभुः) सवनश्चेति । अनु०
१३२ । ४० ॥

तेनाग्निं प्रति सर्वभक्षत्वशापदानं । आ० ६ ।
१४ ॥ शा० ४८ । २१ ॥

तेन भरद्वाजं प्रति सृष्टिप्रकारकथनं । शा०
१८० । ११ ॥

तेन पुष्करास्तैन्ये शपथकरणं । अनु० १४३ । १६ ॥
तस्यागस्त्येन सह नहुषस्येन्द्रपदात्पातनविषये सं-
वादः । अनु० १५६ । १४ ॥

तद्वंशकथनं । आ० ५ । ६ ॥

तद्वंश्यानां कार्तवीर्यैर्हननं । आ० १९४ । १९ ॥

भृगुकच्छः । नर्मदासागरसंगमस्थलस्थः क्षेत्रविशेषः ।

स० ३२ । ७८ ॥ Broach, on the river
Narbada. This was the hermitage
of the Rishi Bhrgu.

भृगुतीर्थं । व० ९८ । १ ॥

१ भृगुतुङ्गं । (भृगुतुन्दं) । क्षेत्रं । आ० ६९ ।

६० ॥ २३५ । २ ॥ व० ८२ । ५१ ॥
अनु० ६४ । १८ ॥

२ भृगुतुङ्गः । (भृगुतुन्दः) । पर्वतः । व०
१३२ । १९ ॥

+ भृत्यलक्षणं । शा० ११९ ॥

भैमसेनिः । घटोत्कचः । भी० ८३ । ३३ ॥

भैरवः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

१ भोगवती । निबन्धनमुनेर्माता । तयोः संवादः ।
शा० २०५ । २ ॥

२ भोगवती । नागलोकः । उ० १०३ । १ ॥

भोगवतीतीर्थं । व० ८३ । ८६ ॥

भोजः । तद्देशाधिपतिः कृतवर्मा । आ० २०१ ।

६ ॥ द्रो० ११४ । ७८ ॥ ११६ । ३२ ॥

भोजकटं । विदर्भदेशान्तर्गतं रुक्मिण आवास-
स्थानं । स० ३२ । १२ ॥ Ellichipur on
the river Purna in Berar.

+ भोजनविधिः । अश्व० १०९ । १ ॥

भोजा । सौवीरस्य पुत्री । सात्यकेर्भार्या । द्रो०
१० । ३३ ॥

भोजाः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

भौमनः । विश्वकर्मा । तेनामृतरक्षणं । आ०
३२ । ३ ॥

भौमेयाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥

भ्रमरः । जयद्रथस्य आता । व० २६६ । ११ ॥

म.

मकरकेतुः । प्रद्युम्नः । व० १८ । ११ ॥

मकरध्वजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

भीमसेनेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

मकरी । नदी । भी० ९ । २३ ॥

मगधाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥ The
Province of Behar. Its western bound
ary was the river Sone. The an-
cient capital of Magadha was sometime
Rajgir.

तस्याः पञ्च पर्वताः । वैहारः वाराहः वृषभः
ऋषिगिरिः (ऋषभकूटः) । चैत्यकश्चेति । स०
२१ । २ ॥

मङ्गलकः । ऋषिः । सुकन्यायां मातरिश्वनो
जातः । शा० ३९ । ३२ ॥ व० ८१ । ११६ ॥

तस्य पुत्रास्सप्त । वायुवेगः वायुबलः वायुहा वायुम-
ण्डलः वायुज्वालः वायुरेताः वायुचक्रः इति ।

तस्य चरित्रं । शा० ३९ । ३२ ॥ [पद्म० १ ।
२७ ॥ ६ । १३६ ॥ स्कान्दपु० प्रभासखं०
प्रथमभा० २७० ॥]

[स कश्यपस्य मानसः पुत्रः । वामनपु० ३८ ॥]

मङ्गिः । ऋषिः । तत्कथा । शां० १७६ । ४ ॥

+ मङ्गलाचरणं । आ० १ । १ ॥ २८ ॥

मचक्रुकः । यक्षः । व० ८१ । २०० ॥

मचक्रुकं । तीर्थं । श० ५४ । २८ ॥

मञ्जुला । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

मणलूरं । (मणिपुरं) । पाण्ड्यदेशस्थं अर्जुन-

श्वशुरस्य चित्रवाहनस्य पत्नं । आ० ६३ ।

८१ ॥ २३५ । १७ ॥

तत्र तीर्थयात्रानिमित्तेनार्जुनस्य गमनं । तत्र स्वपुत्रेण

वभ्रुवाहनेन सह युद्धं च । आ० २३५ ॥

तत्राश्वमेधाश्वरक्षणार्थमर्जुनस्य गमनं । अश्व०

७९ ॥

तत्र राजसूयदिग्विजयार्थं सहदेवस्य गमनं । स०

३३ । २९ ॥

मणिः । ऋषिः । स० ११ । २४ ॥

मणिनागं । क्षेत्रं । व० ८२ । १०६ ॥

मणिपुरं । मणलूरशब्दं पश्यत ।

मणिपुष्पकः । सहदेवस्य शङ्खः । भी० २५ ।

१६ ॥

मणिमती । वातापील्वलपुरी । तस्या दुर्जयेति

नामान्तरं । व० ९४ । १-४ ॥

मणिमत्तीर्थं । व० ८० । १०२ ॥

मणिमन्थः । पर्वतः । अनु० ४९ । ३३ ॥

१ मणिमान् । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः कश्चन

क्षत्रियः । आ० २०१ । ७ ॥

२ मणिमान् । सर्पः । स० ९ । १० ॥

३ मणिमान् । राक्षसः । भीमसेनेन हतः । व०

१६१ । ६७-८३ ॥

मण्डलकः । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥

मण्डलव्यूहः । कौरवाणां । भी० ८१ । २१ ।

मण्डूककन्या । सुशोभना नाम । मण्डूकराज-

स्यायोः पुत्री । व० १९५ । ३२ ॥ तस्याः

पतिः इक्ष्वाकुवंश्यः परीक्षितामा । तत्पुत्राः

शलो दलो बलश्चेति ।

मण्डूकराजः । आयुर्नामा । तत्पुत्री सुशोभना ।

व० १९५ । ३२ ॥

+ मण्डूकोपाख्यानं । व० १९५ ॥

मतङ्गः । ब्रह्मर्षिः । ब्राह्मण्यां नापिताजातः । अनु०

३ । १८ ॥

तस्य रासभ्या संवादः । अनु० ३ । ८ ॥

तेन ब्राह्मण्यप्राप्त्यर्थं तपश्चरणं । अनु० ४ । १ ॥

मतङ्गकेदारः । क्षेत्रं । व० ८३ । १७ ॥

मतङ्गाश्रमः । क्षेत्रं । व० ८२ । १०० ॥

मतिः । दक्षप्रजापतेः पुत्री । धर्मप्रजापतेः पत्नी

आ० ६७ । १५ ॥

मतिनारः । क्षत्रियः । सो० वं० अनाधृष्टेः पुत्रः ।

तत्पुत्राः तंसुः महान् अतिरथः द्रुबुश्च । आ०

८८ । १२ ॥ अन्त्यनारोप्ययमेवेति भाति ।

मत्सिहः । उपरिचरवसुपुत्रः । तन्माता गिरिका ।

आ० ६४ । ४४ ॥

मत्स्यः । उपरिचरवसुवीर्यान्मत्स्या उदरे जातः

पुत्रः । तस्य स्वसा मत्स्यगन्धा (सत्यवती) ।

आ० ६४ । ८३ ॥

मत्स्यगन्धा । सत्यवतीशब्दं पश्यत ।

मत्स्याः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

Matsya-Desa, the country around

jeypur including Alwar formerly

Virata west of Surasena Desa.

+ मत्स्यावतारः । भगवतो नारायणस्य । व०

१९० ॥ [भा० ८ । २४ ॥]

+ मत्स्योपाख्यानं । व० १९० ॥ शां०

१३७ ॥

मदः । च्यवननिर्मित इन्द्रशत्रुः । अनु० २६१ ।

२६ ॥

मदयन्ती । सू० वं० सौदासस्य कल्माषपादस्य

पत्नी । आ० १२८ । ५० ॥ अश्व० ५७ ।

१९ ॥

मदिराक्षः । (मदिराश्वः) । विराटस्य भ्राता ।

वि० ३३ । २० ॥ रथोदारः । उ० १७१ ।
१५ ॥

१ मदिराश्वः । मदिराक्षशब्दं पश्यत ।

२ मदिराश्वः । सू० वं० दशाश्वस्य पुत्रः क्षत्रियः ।
तत्सुतो द्युतिमान् । अनु० २ । ८ ॥

+ मद्यं । तदुत्पत्तिः तत्पाने दोषश्च । अनु०
२३१ । २९ ॥

तत्पाननिषेधः । आ० ७० । ७२ ॥ तत्पान-
प्रायश्चित्तं । शां० १६३ । ४७ ॥

मद्राजः । क्षत्रियः । शल्यः । आ० १ ।
२३१ ॥

तस्य व्यासेन सह भगवन्माहात्म्यविषये संवादः ।
अनु० १५ ॥

मद्राः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥ A country
in the Punjab between the Ravi and
the Chenab. Its capital was Sakala.

तेषां निन्दा । क० ३४ । ३७ ॥

मद्राधिपः । क्षत्रियः । शल्यः । भी० ८५ ।
१४ ॥

+ मधुकैटभोत्पत्तिः । शां० ३५७ । २४ ॥
तयोः कथा । व० २०६ । २३ ॥ शां० ३५७ ।
२४ ॥

तयोर्वधः । स० ४४ ॥ शां० ३५७ । ६९ ॥

मधुच्छन्दाः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५० ॥

मधुपर्कः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

+ मधुपर्के गोः समनुज्ञानं । आ० ६० ।
१४ ॥

मधुमन्तः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

मधुरा । शूरसेनदेशस्य राजधानी । श्रीकृष्णस्य
जन्मस्थानं । स० १९ । २५ ॥ Muttra
the capital of Surasena Desa.

मधुवटी । देव्याः स्थानं । व० ८१ । ९४ ॥

मधुसूदनः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । ४ ॥

मधुस्रवतीर्थं । व० ८१ । १५० ॥

मध्यदेशः । देशः । शां० १६७ । ३ ॥

+ मनः । आन्तरं ज्ञानेन्द्रियं । तस्य गुणाः । शां०
२६१ । ९ ॥

तज्जये सर्वेन्द्रियाणां जयः । अश्व० ३१ । ५ ॥

तस्य इन्द्रियैः सह विवादः । अश्व० २३ ॥

मनस्युः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रवीरस्य पुत्रः ।
तन्माता शूरसेनी । तद्भार्या सौवीरी । तत्पुत्राः
मिश्रकेश्यां जाताः शक्तः संहननः वाग्मी च ।
आ० ८८ । ५ ॥

मनस्विनी । देवस्त्री । तत्पुत्रश्चन्द्रमाः । आ०
६७ । १९ ॥

१ मनुः । वैवस्वतः । आ० ६९ । १५ ॥

अश्व० ४ । २ ॥ तत्पुत्राः इक्ष्वाकुप्रभृतयो
दश । आ० ६९ । २० ॥ [तत्पत्नी श्रद्धा
भा० ९ । १ ॥]

तस्य बृहस्पतिना संवादः । शां० १९९-२०४ ॥

तस्य सुवर्णनामकेन तपस्विना सह संवादः पुष्पधूपदी-
पदानादिविषये । अनु० १५५ ॥

[मनवः । चतुर्दश । हरि० १ । ७ ॥ विष्णु०
३ । १ ॥ ब्रह्म० ५ ॥ ब्रह्म० वै० २ । ९३ ॥
मार्कण्डे० ५० ॥]

२ मनुः । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥

३ मनुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ४ ॥

मनोजवतीर्थं । व० ८१ । ९३ ॥

मनोनुगः । देशः । भी० १२ । २१ ॥

१ मनोरमा । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥
१३२ । ४४ ॥

२ मनोरमा । (मनोहरा) । सरस्वतीनद्याः काचन
शाखा । शा० ३९ । ४ ॥

१ मनोहरा । काचन देवस्त्री । तत्पुत्रः शिशिरः
प्राणः रमणश्च । आ० ६७ । २२ ॥

२ मनोहरा । द्वितीयं मनोरमाशब्दं पश्यत ।

+ मन्त्रस्य गोपनप्रकारः । आ० १५३ ।
९२ ॥

+ मन्त्रपर्व । स० १—१९ ॥

+ मन्त्री । अमात्यशब्दं पश्यत ।

मन्थरा । कैकेय्या दासी । व० २७७ । १३ ॥

मन्दकाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

मन्दगा । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

मन्दपालः । शार्ङ्गकपक्षिरूपवान्कश्चन ऋषिः । तद्भार्या जरितानाम शार्ङ्गी । तत्पुत्राः । जरितारिः सारिसङ्कः द्रोणः स्तम्भमित्रश्चेति । आ० २५५ । १५ ॥ अनु० ५३ । २१ ॥ तस्यान्या भार्या लपिता । आ० २५५ । १८ ॥

मन्दरः । पर्वतः । व० १६४ । ४ ॥

तेनामृतमथनं । आ० १८ । १ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४४ । २ ॥

मन्दवाहिनी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

मन्दाकिनी । नदी । भी० ८३ । ५८ ॥

मन्युः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ११ ॥

ममता । अङ्गिरःपुत्रस्योच्यथ्यक्रषेर्भार्या । आ० ११३ । ९ ॥ विशेषमुच्यथ्यशब्दे पश्यत ।

मयः । असुराणां शिल्पी । अर्जुनेन खाण्डवदाहान्मोचितः । आ० २५४ । ३९ ॥

तेन पाण्डवसभानिर्माणं । स० १ । २५ ॥

तस्य देवैः सह युद्धं । स० ५१ । ७ ॥

+ मयदर्शनपर्व । आ० २५४—२६० ॥

मयूरः । वृषसेनस्य केतुः । द्रो० १०५ । १६ ॥

मयूरकेतुः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥

+ मरणं । प्राणवियोगः । तत्सूचकान्यरिष्टानि । शां० ३२२ । ८ ॥ अनु० १५० ॥ १६९ । १ ॥

तत्प्रभेदाः । अनु० २४२ ॥

[तात्कालिककष्टनिरूपणं । भा० ३ । ३० ॥]

१ मरीचिः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । तत्पुत्रः कश्यपः । आ० ६३ । २ ॥ ६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ७ । १७ ॥ ११ । १८ ॥ शां० २०७ । ४ ॥

[तस्य भार्या कर्दमप्रजापतिपुत्री कला । भा० ४ । १ ॥]

[तस्यान्या भार्या ऊर्णा । तत्पुत्राः षट् । ते ब्रह्मशापात् हिरण्यकशिपोः पुत्रा भूत्वा पुनः वसुदेवाद्देवक्यां श्रीकृष्णोत्पत्तेः पूर्वमुत्पन्नाः । भा० १० । ८५ ॥

२ मरीचिः । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

मरीचिपाः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

मरुकाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥

मरुतः । एकोनपञ्चाशत् । कश्यपादित्यां जाताः देवयोनयः पुत्राः । आ० १३२ । ५३ ॥ शां० २०७ । २४ ॥

[तेषामुत्पत्तिः । भा० ६ । १८ ॥ रा० १ । ४६—४७ ॥]

मरुतः । क्षत्रियः । सू० वं० अविक्षतः पुत्रः । अश्व० ४ । २३ ॥ स० ७ । १७ ॥ ८ । १० ॥ तस्य कथा । द्रो० ५५ । ४६ ॥ शां० २८ । १७ ॥ अश्व० ४ ॥ [रा० ७ । १८ ॥]

[तद्वंशकथनं । भा० ९ । २ ॥]

तस्य धृतराष्ट्रेण संवादः । अश्व० १० । ३ ॥ तेन यज्ञार्थं संवर्तकषेरन्वेष्टणं । अश्व० ६ । २० ॥ तद्यज्ञः । अश्व० ९ । ४ ॥

१ मर्यादा । सो० वं० अपराचीनस्य भार्या । तत्पुत्रोऽरिहः । आ० ६३ । १७ ॥

२ मर्यादा । देवातिथिभार्या । तत्पुत्र ऋचः । आ० ६३ । २३ ॥

मलजाः । (मलदाः) । करुशदेशसमीपस्थो देशः । भी० ९ । ४५ ॥ Malada, The western portion of the district of Shahabad.

मलदा । नदी । व० ८० । ९३ ॥

मलयः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥ ११ । १५ ॥

मलयध्वजः । क्षत्रियः । मणल्लेश्वरः पाण्ड्यः । चित्राङ्गदायाः पिता । अर्जुनस्य श्वशुरः । अस्य

प्रवीर इति चित्रवाहन इति च नामान्तरे । स०
३३ । २९ ॥ आ० २३५ । १७ ॥ अश्व-
त्थामा हतः । क० ५६ । ४४ ॥

+ मल्लहननं । भीमसेनेन । वि० १५ । ५२ ॥

मल्लाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥ There are
two Malla desa, one is in the west—
the Multan. The other is in the
east—the country in which the Paras-
nath hills are situated, that is por-
tions of the districts of Hazaribagh
and Manbhum.

मसीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

महत्तरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९ ॥

+ महत्तत्वनिरूपणं । अश्व० ४१ । १ ॥

महद्द्युम । क्षेत्रं । आ० ३ । १४२ ॥

महाकर्णिः । अम्बुवीचस्य मन्त्री । आ० २२३ ।
१९ ॥

महाकालः । वाणासुरः । आ० ६६ । २१ ॥

+ महाकुललक्षणं । उ० ३६ । २२ ॥

महागौरी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

महानदी । नदी । आ० २३५ । ७ ॥ भी०
९ । १४ ॥ A river in Orissa.

महापद्मपुरं । गोमतीतीरस्थं पत्तनं । शां०
३६३ । १ ॥

महापार्श्वः । असुरः । स० ९ । १६ ॥

महापुरुषस्तवः । शां० ३४६ ॥

महावलिः । बलिशब्दं पश्यत ।

महाबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥ १०८ ॥ १३१ । ६ ॥
१४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

महाभारतं । भारतशब्दं पश्यत ।

तच्छब्दनिर्वचनं । आ० १ । २९७—३०० ॥

महाभिषक् । (महाभिषः) । क्षत्रियः ।
सू० वं० । आ० १०२ ॥

महाभूतानि । भूतशब्दं पश्यत ।

महाभौमः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंदयस्या-
रिहस्य पुत्रः । तन्माता आज्ञी । तद्भार्या सुयज्ञा ।
तत्पुत्रः अयुतानायी । आ० ६३ । १८ ॥

महामती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ । ८ ॥

महायज्ञाः । पञ्च । अश्व० १०४ । ८ ॥

महारवः । यादवः । आ० २३९ । ११ ॥

महारौरवः । नरकविशेषः । अनु० २३० । ९ ॥

महालक्ष्मीः । लक्ष्मीशब्दं पश्यत ।

१ महाशिराः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

२ महाशिराः । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

महाशोणः । नदः । स० २० । २७ ॥

महाश्रमतीर्थं । व० ८२ । ५४ ॥

महाश्वः । यमसभास्थः क्षत्रियः । स० ८ ।
१९ ॥

महासेनः । स्कन्दः । स० ११ । ५२ ॥

महाहनुः । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

महिष्मती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ । ७ ॥

महीषकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥ माहि-
षकशब्दं पश्यत ।

महेन्द्रः । कुलपर्वतः । आ० २३५ । १३ ॥

व० ८३ । १६ ॥ भी० ९ । ११ ॥

Mahendra Mali. Hills in Ganjam Dt.

तत्र परशुरामस्य वासः । व० ११८ । १४ ॥

महेन्द्रा । नदी । भी० ९ । २२ ॥

१ महोदरः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

२ महोदरः । ऋषिः । यस्य जङ्घायां संलग्नं पूति-
गन्धि राक्षसशिरः औशनसतीर्थस्नानान्मुक्तम-
भूत् । श० ४० । २० ॥

३ महोदरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ७ ॥ ६८ । ९७ ॥
भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २७ ॥

महौजाः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५२ ॥

+ मांसभक्षणनिन्दा । अनु० १७६ ।
—१७८ ॥ २३३ ॥

माकन्दी । गङ्गातीरस्थं द्रुपदनगरं । आ०
१४८ । ७८ ॥ पाण्डवप्रार्थिते ग्रामपञ्चके-
ज्येष्ठतमः । उ० ३१ । १९ ॥

१ मागधः । क्षत्रियः । मगधदेशाधिपतिः । अभि-
मन्युना हतः । भी० ६२ । ४८ ॥

२ मागधः । जरासन्धः ।

माठरवनं । व० ८६ । १० ॥

माणिभद्रः । यक्षराजः । आ० ६४ । २७ ॥
व० १४१ । ७ ॥ स० १० । १६ ॥

तस्य कुण्डधारेण संवादः । शां० २२७ ॥

माणिवरः । यक्षः । व० १४१ । ५ ॥

माण्डव्यः । अणीमाण्डव्यशब्दं पश्यत ।

मातङ्गाः । गजाः । क्रोधवशापुत्र्या मातङ्ग्या-
स्तेषामुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६६ ॥

मातङ्गी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्रा मातङ्गाः ।
आ० ६७ । ६१—६६ ॥

मातरिश्वा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

मातलिः । इन्द्रस्य सारथिः । तद्भार्या सुधर्मा ।
तत्पुत्री गुणकेशी । उ० ९७ । १९ ॥

तत्पुत्रो गोमुखः । उ० १०० । ८ ॥ [स जय-
न्तस्य सारथिः । रा० ७ । २८ ॥]

तेन स्वपुत्र्या वरान्वेषणं । उ० ९७—१०५ ॥

तस्य पाताललोकागमनं । उ० ९८ । ८ ॥

तस्येन्द्रेण सह सेव्यताप्रयोजकगुणविषये संवादः ।
अनु० १५३ ॥

तदागमनमर्जुनसमीपे । व० ४२ । २ ॥

तेन श्रीरामं प्रति रथानयनं । व० २९१ । १२ ॥

+ मातापित्रोः ऋणापनोदनं । शां० २९० ॥

+ मातृगणः । व० २३० । १४ ॥ श०
४७ । १ ॥

मातृतीर्थं । व० ८१ । ५८ ॥

मातृमहिमा । शां० १०८ ॥

माद्री । पाण्डोर्द्वितीया भार्या । मद्राधिपस्य ऋता-

यनस्य दुहिता । शल्यस्य स्वसा । आ० ६३ ।
५९ ॥ १३४ । ८२ ॥

तस्याः धृत्यंशत्वं । आ० ६८ । १६० ॥

तस्या विवाहः । आ० १२२ ॥

तस्यामश्विनोः सकाशान्नकुलसहदेवयोरुत्पत्तिः । आ०
१३३ । १८ ॥

तस्याः सङ्गेन पाण्डोर्मरणं । आ० १३४ । २६ ॥

तस्याः पाण्डोरनुमरणं । आ० १३४ । ११० ॥

माधवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०
६९ । ४ ॥

माधवी । ययातिपुत्री । आ० ८७ । २३ ॥

तस्याः प्रसूत्यन्तेप्रसूत्यन्ते कन्यात्वप्राप्तिवरलाभः ।
उ० ११६ । १७ ॥

तस्याः पुत्राश्चत्वारः । इक्ष्वाकुवंश्यात् हर्यश्वाज्जातः
वसुमनाः । उ० ११६ । २३ ॥ काशीश्वरादि-

बोदासाज्जातः प्रतर्दनः । उ० ११७ । १८ ॥

भोजनगराधिपतेरुशीनराज्जातः शिबिः । उ०
११८ । २० ॥ विश्वामित्राज्जातोऽष्टकः । उ०

११९ । १८ ॥

तस्याः स्वयंवरः । उ० १२० । १ ॥

तस्यास्तपस्यन्त्याः स्वर्गाच्युतस्य स्वपितुर्ययातेरष्टका-
दिभिः संवादकाले तत्रागमनं । आ० ८७ ।
१७ ॥

मानवी । नदी । भी० ९ । ३२ ॥

मानसः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

मानुषतीर्थं । व० ८१ । ६५ ॥

मान्धाता । क्षत्रियः । सू० वं० युवनाश्वस्य पुत्रः ।

स० ८ । ८ ॥ तस्य कुरुपार्थयुद्धदिदृक्षया
इन्द्रप्रासादे स्थितिः । वि० ५३ । १४ ॥

तस्योत्पत्तिः । व० १२७ । २८ ॥

तन्नामनिर्वचनं । व० १२७ । ३० ॥

तस्य चरित्रं । व० १२७ ॥ द्रो० ६२ ॥ शां०
२८ । ८१ ॥

तस्य वसुहोमेन संवादः । शां० १२२ ॥

तस्य उच्यते संवादः । शां० ९० । ९१ ॥
[तस्य भार्या शशविन्दोः पुत्री बिन्दुमती । तत्पुत्राः
पुरुकुत्सः अम्बरीषः मुचुकुन्दश्च । भा० ९ । ६ ॥
वायु० ८८ ॥]

[तस्य पुत्र्यः पञ्चाशत् । सौमरिक्कषेर्भार्याः । भा०
९ । ६ ॥ विष्णु० ४ । २ ॥]

मारिषा । नदी । भी० ९ । ३६ ॥

१ मारीचः । मरीचिकृषिपुत्रः काश्यपः ।

२ मारीचः । ताटकापुत्रो रावणसचिवो राक्षसः

तद्भ्राता सुबाहुः । स० ५० । ५ ॥

तस्य वधो रामेण । व० २७९ । २१ ॥

मारुतन्तव्यः । विश्वामित्रस्य पुत्र ऋषिः ।
अनु० ७ । ५४ ॥

मार्कण्डेयः । मृकण्डपुत्रो महर्षिः । व० १३० ।
७ ॥ स० ४ । २१ ॥ ११ । २२ ॥

तस्य पत्नी धूमोर्णा । अनु० २४८ । ४ ॥

तस्य चरित्रं । व० १३० । ६ ॥ १९१-१९२ ॥

[भा० १२ । ८-१० ॥ ब्रह्म० ५२-५६ ॥

बृहन्नारदी० ४-५ ॥]

[तस्य वंशः । भा० ४ । १ ॥]

तदागमनं पाण्डवसमीपे द्वैतवने । व० २५ । ४ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे काम्यकवने । व० १८५ ।

४१ ॥

तस्मै महेश्वरेण दीर्घायुप्रदानं । व० १३० । ३२ ॥

तेन श्रीकृष्णस्य सर्वोत्तमत्वकथनं । व० १९२ ।

५१ ॥

तस्य नारदेन सह चतुर्युगधर्मविषये संवादः । अनु०

५४ ॥

तस्मै श्रीनारायणेन प्रलयप्रदर्शनं । व० १९१ ।

९० ॥

तस्य नारदेन सह स्त्रीणां विषये संवादः । अनु०

५७ ॥

मार्कण्डेयतीर्थं । व० ८२ । ७९ ॥

+ मार्कण्डेयसमास्यापर्व । व० १८४

—२३३ ॥

मार्कण्डेयाश्रमः । गोमतीसरयूसंगमस्थले विद्य-
मानं क्षेत्रं । तत्र पाण्डवानां गमनं । व०
१३० । १ ॥ At the confluence of the
Saraju and the Gomati, near Bages-
wara in the district of Kumaun,
Markanda Rishi performed asceticism
at this place.

मार्गणप्रिया । प्राधापुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥

+ मार्गशीर्षादिद्वादशद्वादशीव्रताचरणं ।
अश्व० ११४ । १४ ॥

+ मार्जारमूषककथा । उ० १६० । १५ ॥
शां० १३८ । १८ ॥

१ मार्ताण्डः । देवगव्याः सुरभ्या भर्ता । अनु०
११७ । ११ ॥

२ मार्ताण्डः । सूर्यः । आ० ६९ । १५

१ मार्तिकावतकः । क्षत्रियः । तन्नामकदेश-
धिपः साल्वः । व० १४ । १६ ॥ २० ।
१५ ॥ द्रो० ४८ । ८ ॥

२ मार्तिकावतकः । चित्ररथनामा गन्धर्वः
स्त्रीभिः सह जले क्रीडन्तं यं दृष्ट्वा जमदग्निभार्या
रेणुका तस्मै स्पृहयाञ्चकार । व० ११७ । ६ ॥
मार्दमर्षिः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

मालयः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

मालवाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥ Malwa.
Its capitals were Ujjaini and Dhara-
nagara at the time of Raja Bhoja.
It is situated in the north-west of
Anupadesa.

१ मालवी । केकयनाम्नः सूतस्य भार्या । कीच-
कादीनां माता । विराटराजभार्यायाः सुदेष्णाया
मातृष्वसा । विमाता च । वि० २१ । १४ ॥

२ मालवी । अश्वपतेर्भार्या सावित्र्या माता । व०
२९८ । ६१ ॥

१ मालिनी । विभीषणमाता । व० २७६ । ८ ॥
Malini is the name of a river, which

falls into the river Ghagra (Saraju) fifty miles above Ajodhya. The Hermitage of Kanva stands upon it.

२ मालिनी । अप्सराः । वि० १४ । ३२ ॥

३ मालिनी । कण्वाश्रमसमीपस्था नदी । आ० ९१ । २३ ॥

४ मालिनी । विराटनगरे द्रौपद्या अज्ञातवासे नाम । वि० १४ । ४५ ॥

माल्यपिण्डकः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

माल्यवान् । पर्वतः । भी० ६ । १३ ॥ स० २९ । ४५ ॥ व० १५९ । ३८ ॥ Northern portion of the Eastern Ghats in the Districts of Cuddapa, Kurnool, Nellore, Guntur etc.

मावेल्लकाः । तन्नामकदेशस्था जनाः । द्रो० १७ । २० ॥

मासः । (माषः) । ऋषभरूपी राक्षसः । यस्य नालेन जरासन्धः तिस्रो भेरीश्चकार । स० २१ । २० ॥

+ मासनियामकभगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥

+ मासाहसपक्षी । कुलिङ्गशकुनिशब्दं पश्यत ।

माहिकाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥

माहिषकाः । (महीषकाः) । देशः । अश्व० ८४ । ११ ॥ (मैसूरु । भारतभ्रमणपत्रे ११३४ ॥) Mysore.

माहिष्मती । नगरी । यस्या अधिपतिः कार्तवीर्यः नीलश्च । स० ३२ । २३ ॥ Maheshwara on the right bank of the Nerbuda forty miles south of Indore.

माहेन्द्रः । पर्वतः । महेन्द्रशब्दं पश्यत ।

माहेयाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

माहेश्वरज्वरः । शां० २८९ । ४ ॥ [हरि० २ । १२२-१२३ ॥]

माहेश्वरीधारा । तीर्थं । व० ८२ । ११७ ॥

मिञ्जिकाः । रुद्रसंभवः । व० २३१ । १० ॥

मिञ्जिका । रुद्रसंभवा । व० २३१ । १० ॥

मित्रः । द्वादशादित्येप्यन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

+ मित्रं । सुहृत् । तस्य लक्षणं । शां० ८० ।

३ ॥ तस्य स्तुतिः । शां० १७२ । २० ॥

तच्छब्दनिर्वचनं । क० ३६ । ३४ ॥

मित्रज्ञः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रदेवः । क्षत्रियः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः । क० १८ । ११ ॥

मित्रसहः । कल्माषपादशब्दं पश्यत ।

मित्रधर्मा । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रवर्धनः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रवान् । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मिथिलः । भरतवंशोत्पन्नः क्षत्रियः । तत्पुत्रः जहुः । अनु० ७ । २ ॥

मिथिला । नगरी । व० २१० । २ ॥ Janakpur. The capital of the kingdom of Raj-Janaka. Mithila was the name both of the country and the capital.

मिथ्यः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १९ ॥

मिश्रकं । तीर्थं । व० ८१ । ९१ ॥

मिश्रकेशी । अप्सराः । आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ स० १० । ११ ॥

तत्पुत्राः रौद्राश्चाज्जाताः अन्वग्मानुप्रभृतयः । आ० ८८ । ७ ॥

मुखमण्डिका । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३० ॥

+ मुखरोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२० । ७-१३ ॥

मुचुकुन्दः । सू० वं० मान्धातुपुत्रः क्षत्रियः । तं प्रति भार्गवेण शरणागतरक्षणविषये कपोतोपाख्यानकथनं । शां० १४३ । ६ ॥

तस्य वैश्रवणेन संवादः । शां० ७४ । ५ ॥

[तद्भातरी पुरुकुत्सोम्बरीषश्च । तत्त्वसारः सौभरिक-वेर्मर्याः पञ्चाशत् । भा० ९ । ६ ॥]

[तेन काल्यवनभस्मीकरणं । भा० १० । ५१ ॥

विष्णु० ५ । २३ ॥ हरि० २ । ५७ ॥]

[तेन श्रीकृष्णस्तुतिः । भा० १० । ५१ ॥]

मुञ्जकेतुः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ । २७ ॥

मुञ्जवटः । परमेश्वरस्य स्थानं । व० ८१ । २२ ॥ ८३ । ६७ ॥

मुञ्जवान् । पर्वतः । अश्व० ८ । १ ॥

मुण्डवेदाङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

मुद्गरः । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

मुद्गरपर्णकः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

मुद्गरपिण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

मुद्गलः । कुरुक्षेत्रवासी व्रीहिद्रोणापरनामा ऋषिः । व० २६१ । ३ ॥

[स भर्ग्याश्वराजस्य पुत्रः । तत्पुत्रो दिवोदासः । तत्पुत्री शतानन्दमाता अहल्या । भा० ९ । २१ ॥]

१ मुनिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । काश्यपभार्या । तत्पुत्राः षोडश देवगन्धर्वाः । आ० ६६ । ४४ ॥

+ २ मुनिः । संन्यासी । तद्धर्माः । आ० १२४ । ८-२२ ॥ तस्य लक्षणं । आ० ८५ । ९-१८ ॥

३ मुनिः । अहः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

मुनिदेशः । कौञ्चद्वीपसमीपस्थः । भी० १२ । २२ ॥

+ मुनिशूद्रयोः कथा । अनु० ३१ ॥

+ मुनिसनत्कुमारसंवादः । शा० २२७ ॥

मुरः । असुरः । श्रीकृष्णेन हतः । स० ५५ । २९ ॥

मुरुः । असुरः । स० १४ । १४ ॥

मुसलः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५३ ॥

१ मूकः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

२ मूकः । दैत्यः । अयं वराहरूपी सन् इन्द्रकी-

लपर्वते तपस्यतोऽर्जुनस्य समीपमागतस्तेनैव हतः

व० ३९ । ७ ॥ [शिवपु० शतरुद्रसं० ३९ ॥]

+ मूढलक्षणं । उ० ३३ । ३८-४७ ॥

मूपकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥

+ मूषिकमार्जारकथा । उ० १६० । १५ ॥

मूषिकादः । सर्पः । स० ९ । ११ ॥ उ० १०३ । १४ ॥

+ मृगः । चतुष्पाद्विशेषः । तज्जातेरुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६० ॥

+ मृगचारिणः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

मृगधूमतीर्थं । व० ८१ । १०१ ॥

मृगसन्दा । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्राः ऋक्षाः सुमराश्च । आ० ६७ । ६२ ॥

+ मृगयात्रा । (मृगया) । आखेटः । तस्याः क्षत्रियाणां धर्म्यत्वं । अनु० २१५ । १ ॥

तत्करणं श्रीकृष्णार्जुनाभ्यां । आ० २४७ । ६० ॥

तत्करणं परीक्षिता । आ० ४० । ११ ॥ संवरणेन । आ० १८७ । २२ ॥

तत्करणं ययातिना । आ० ७२ । १५ ॥ ७५ । ४ ॥

तत्करणं दुष्यन्तेन । आ० ९० । ३ ॥

तत्करणं विश्वामित्रेण । आ० १९१ । ५ ॥

मृगव्याधः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । २ ॥

+ मृगस्वप्नोद्भवपर्व । व० २५९ ॥

मृगी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्राः सर्वे मृगाः । आ० ६७ । ६२ ॥

मृतपः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥

+ मृतबालकोज्जीवनं । परमेश्वरेण । शां० १५२ । ११५ ॥

मृतानामौर्ध्वदैहिककरणं । युधिष्ठिरेण । स्त्री० २६ । ३० ॥ मृतानां दुर्योधनादीनां व्यासेन धृतराष्ट्रादिभ्यः पुनः प्रदर्शनं । आश्र० ३४ । १८ ॥ मृतानां परीक्षिच्छमीकशृङ्गिणां व्यासेन जनमेजयाय प्रदर्शनं । आश्र० ३७ । ७ ॥

मृत्युः । संहारकर्त्री देवता (दुर्गा) । तस्या
उत्पत्तिः । द्रो० ५३ । १७ ॥ शां० २६३ ।
१५ ॥

तस्याः ब्रह्मणा सह प्रजानां मारणविषये विवादः
शां० २६४ । १ ॥

तस्याः स्वरूपकथनं । उ० ४२ । २ ॥

तस्या इक्ष्वाकुणा संवादः । शां० १९७ ॥

तस्या सर्पेण संवादः । अनु० १ । ५० ॥

तस्या अर्जुननाम्ना लुब्धकेन संवादः । अनु० १ ।
६३ ॥

तस्या ओषधत्या संवादः । अनु० २ । ६६ ॥

मेकलाः । मेकलपर्वतसमीपस्यो देशः । भी०
९ । ४१ ॥ The country around the
Mekala Hills i e the mount Amaran-
taka, in which the river Nerbuda has
got its source; hence the Nerbuda
is called Mekalakanyaka.

मेघपुष्पः । श्रीकृष्णस्याश्वः । अश्व० ११८ । ५६ ॥

मेघवासाः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

मेघवेगः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । अभिमन्यु-
ना हतः । द्रो० ४८ । १६ ॥

१ मेघसन्धिः । क्षत्रियः । जरासन्धपुत्रस्य
सहदेवस्य पुत्रः । अश्व० ८३ । ४ ॥

२ मेघसन्धिः । क्षत्रियः । आ० २०१ । ८ ॥

मेघा । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेः पत्नी ।
आ० ६७ । १४ ॥

१ मेघातिथिः । गौतमो ब्राह्मणः । तत्पुत्रश्चिर-
कारी । शां० २७२ । ४५ ॥ स० ७ ।
१७ ॥ शां० ३४४ । ७ ॥

२ मेघातिथिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलो-
त्पन्नो ब्राह्मणः । तत्पुत्रः कण्वः । अनु०
२५५ । ३१ ॥

मेघाविकं । कालञ्जरपर्वतसमीपस्य तीर्थं । व०
८३ । ५५ ॥

मेनका । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥ स०
१० । ११ ॥

तद्दर्शनक्षुभितात्पृषतरेतसः द्रुपदस्योत्पत्तिः । आ०
१५० । १० ॥

तस्यां विश्वामित्राच्छकुन्तलाया उत्पत्तिः । आ०
९३ । १५ ॥

१ मेना । नदी । भी० ९ । २३ ॥

२ [मेना । पितृणां कन्या हिमवतः पत्नी । हरि०
१ । १८ ॥ मत्स्य० १३ ॥]

मेरुः । सुवर्णपर्वतः । स० २९ । २२ ॥ भी०
६ । १० ॥ [भा० ५ । १६ ॥ देवीभा०
८ । ७ ॥]

तद्वर्णनं । व० १६४ । ११ ॥

तत्रार्जुनस्य गमनं । स० २९ । १६ ॥

मेरुभूताः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥

मेरुसावर्णः । ऋषिः । अनु० २५५ । ४४ ॥

मेषहृत् । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

मैत्रेयः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । १६ ॥ शां०
४६ । ७ ॥

तस्य व्यासेन सह दानस्योत्तमत्वे संवादः । अनु०
१८२—१८४ ॥

तस्य धृतराष्ट्रसमीपे आगमनं । व० १० । ७ ॥

तेन दुर्योधनं प्रति शापदानं । व० १० । ३१ ॥

[तस्य पिता कुषारवः । तन्माता मित्रा । भा० ३ ।
१ ॥]

मैनाकः । हिमवतः पुत्रः पर्वतः । व० ८७ ।
११ ॥ भी० १२ । १८ ॥ The Sevalik
Hills at the foot of the Himalayas
between the Beas and the Ganges.

[तत्पुत्रः क्रौञ्चः । हरि० १ । १८ ॥]

मैन्दः । वानरः । व० २९० । १३ ॥ तेन सह
राजसूयदिग्विजये सहदेवस्य युद्धं । स० ३२ ।
२० ॥

+ मोक्षः । चतुर्थः पुरुषार्थः । तत्प्रशंसा । शां०
१६५ । ४२ ॥ २८० ॥ अनु० २४३ ॥

+ मोक्षधर्मपर्व । शां० १७३-३७५ ।

मोदः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

मोदागिरिः । अङ्गदेशस्य पूर्वभागे विद्यमानः
पर्वतः । स० ३१ । २१ ॥ Monghir—
Mudgagiri or Mudgallgiri in Bhag-
alpur District.

मोदापुरं । उल्लङ्गदेशसमीपस्यो देशः । तदधिपौ
वामदेवः सुदामा च । स० २८ । ११ ॥

मोहिनी । श्रीमता नारायणेनासुरवञ्चनार्थं धृतं
स्त्रीरूपं । आ० १८ । ५५ ॥ [भा० ८
९-१० ॥]

[तथा शङ्करमोहनं । भा० ८ । १२ ॥]

मौज्जायनः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

१ मौद्गल्यः । नालायन्या भर्ता । आ० २१२
—२१३ ॥

२ मौद्गल्यः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ० ५३ ।
९ ॥

मौनवेपगः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ मौसलयुद्धकथा । मौस० ४ ॥ [भा०
३ । ४ ॥ ११ । ३० ॥]

+ म्लेच्छभाषा । तथा विदुरेण युधिष्ठिरायो-
पदेशः । आ० १५७ । २० ॥

म्लेच्छाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

य.

यकूलोमानः । देशः । वि० ६ । ७ ॥ भी०
९ । ४६ ॥

यक्षग्रहः । व० २३० । ५३ ॥

+ यक्षप्रश्नः । यक्षरूपिणा यमेन युधिष्ठिरं प्रति
कृतः प्रश्नसमुदायः । व० ३१४ । ४७ ॥

यक्षाः । देवयोनिविशेषाः । तेषां नामानि । स०
१० । १६-१९ ॥

तेषामगस्त्यशापः । व० १६२ । ५७ ॥

यज्ञः । यागः । अध्वरः । स केन केन कर्तव्यः ।
शां० १६३ । ५ ॥

तत्प्रतिनिधिकर्माणि । अनु० १६४ । ५ ॥

तस्य प्रशंसा । अनु० २३७ । १-१० ॥

तस्याप्राशस्त्यं । शां० २७८ ॥

तन्मुषो देवाः । पञ्चदश । व० २२२ । ११-१४

यज्ञदत्तः । (वज्रदत्तः) । भगदत्तपुत्रः । तेन
सहार्जुनस्य युद्धं । अश्व० ७५-७६ ॥

यज्ञवराहः । वराहरूपी विष्णुः । स० ४५ ।
१२ ॥ वाराहशब्दं पश्यत ।

यज्ञसेनः । द्रुपदः । आ० ११० । ७ ॥

१ यतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भ्राता । बाल्यात्प्रभृतियोगमास्थितः । आ०
६९ । ३३ ॥

२ यतिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५८ ॥

३ + यतिः । चतुर्थाश्रमी । संन्यासी । मद्धर्पाः ।
आ० ८५ । ५ ॥ शां० १९० ॥ २५१ ॥
२८४ ॥

तन्महिमा । अश्व० १०८ । १-१० ॥

तच्छुश्रूषाप्रशंसा । अनु० १४८ ॥ १४९ ॥

तदाश्रमस्य परमपुरुषार्थसाधनत्वं । अश्व० ४७ ॥

१ यदुः । क्षत्रियः । ययातिपुत्रः । तन्माता
देवयानी । आ० ६३ । ७ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥ मत्स्य० ४३ ॥
विष्णु० ४ । ११ ॥ हरि० १ । ३३ ॥ वायु०
९४ ॥]

तद्वंशक्षयः मौसलयुद्धे । मौ० ४ । ३६ ॥ [भा०
११ । ३० ॥]

२ यदुः । उपरिचरवसुपुत्रः । आ० ६४ । ४४ ॥

यमः । दक्षिणदिक्पालकः । सूर्यपुत्रः । तत्समाव-
र्णनं नारदेन युधिष्ठिरं प्रति । स० ८ ॥

[तस्योत्पत्तिः । सूर्यात्संज्ञानाभ्यां तद्वार्यायां । भा०
६ । ६ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥ हरि० १ । ९ ॥

मत्स्य० ११ ॥ पद्म० ५ । ८ ॥ वायु० ८४ ॥
ब्रह्म० ६ ॥ वरा० २० ॥]

तस्य माण्डव्येन शापः । आ० ११७ । १७ ॥
तस्य विदुररूपेण जननं । आ० ६४ । १३८ ॥
११५ । ४४ ॥

तस्य युधिष्ठिररूपेण जननं । आ० १२९ । २० ॥
तस्यागमनमर्जुनसमीपे । व० ४१ । ९ ॥

तस्य सावित्र्या संवादः । व० २९८ । १० ॥

तस्य गौतमेन सह मातापितृपरिचर्यायास्तद्वृणापनय-
नविषये संवादः । शा० १२९ ॥

तेन युधिष्ठिराय वरदानं । व० ३१५ । १० ॥

यमकाः । जनाः । स० ७८ । ८८ ॥

यमदूतः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५१ ॥

+ यमयातना । अनु० २२९ ॥

+ यमलोकमार्गः । व० २०३ । ४६-४९ ॥
अनु० २२९ ॥ अश्व० १०० ॥ [भा०
३ । ३० ॥]

यमुना । नदी । भी० ९ । १५ ॥ तस्याः
सूर्यपुत्रीत्वं सूर्यशब्दे द्रष्टव्यं ।

तस्यां श्रीकृष्णार्जुनयोर्जलक्रीडा । आ० २४८ ।
१७ ॥

यमौ । नकुलसहदेवौ । आ० २१० । १८ ॥

ययातिः । नहुषस्य पुत्रः । आ० ६३ । ५ ॥
स० ८ । ८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥

तच्चरित्रं संक्षेपेण । आ० ६९ । ३५ ॥ द्रो०
६३ ॥ शां० २८ । ९४ ॥

तच्चरित्रं विस्तरेण । आ० ७०—८७ ॥

[तत्कथा । भा० ९ । १८ ॥ हरि० १ । ३० ॥

वायु० ९३ ॥ मत्स्य० २४-४२ ॥ रा० ७ ।
५८-५९ ॥ विष्णु० ४ । १० ॥ ब्रह्म०
१२ ॥]

तस्य द्वे भार्ये । तयोः प्रथमा शुकाचार्यपुत्री देवयानी ।

तस्या विवाहः । आ० ७५ । ३९ ॥ तत्पुत्रौ यदुः
तुर्वसुश्च । द्वितीया वृषपर्वपुत्री शर्मिष्ठा । त-
त्पुत्रा द्रुष्टुः अनुः पूरुश्च । आ० ६३ । ७ ॥

तत्पुत्री माधवी । आ० ८७ । २३ ॥

तस्य विश्वाच्या सह रमणं । आ० ६९ । ५१ ॥

तस्य मृगयार्थं गमनं । आ० ७२ । १५ ॥
७५ । ४ ॥

तस्य देवयान्या संवादः । आ० ७२ । २५ ॥
७५ । १०-३६ ॥

तस्मै शुकाचार्येण शापदानं । आ० ७७ । ५२ ॥

तेन निजवार्धकेन स्वयौवनविनिमयमनङ्गीकुर्वन्त्यो
यदुप्रभृतिभ्यश्चतुर्भ्यः स्वपुत्रेभ्यः शापदानं ।
आ० ७८ ॥

तेन स्ववचनकारिणे पूरवे कनिष्ठसूनवे वरदानं ।
आ० ७८ । ३६ ॥

तस्य वैराग्यप्राप्तिः । आ० ७९ । १२ ॥

तेन पूरवे पुनर्यौवनप्रत्यर्पणं । आ० ७९ । १७ ॥

तस्य तपोवनगमनं । आ० ७९ । ४० ॥

तस्य स्वर्गगमनं । आ० ८० ॥

तस्य स्वर्गसुखानुभवः । आ० ८१ ॥

तस्य स्वर्गात्पतनं । आ० ८२ । ६ ॥ उ०
१२१ । १७ ॥

तस्याष्टकेन सह संवादः । आ० ८२-८४ ॥

तेन गोदानकरणं । व० १९८ ॥

तत्समीपे एकतश्श्यामकर्णानां हयानां याचनार्थं
गालवस्य गमनं । तेन गालवाय हयप्रतिनि-
धितया स्वपुत्र्या माधव्यां दानं । उ० ११५ ।
१-१५ ॥

तेन सरस्वतीतीरे यज्ञकरणं । श० ४२ । ३३ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । २७ ॥

यवक्रीतः । भरद्वाजनामकस्य कस्यचिद्वेषेः पुत्रः ।
व० १३७ । १३ ॥

तेन स्वस्यानधीतवेदप्रतिभानाय इन्द्रमुद्दिश्य तपश्चरणं ।
व० १३७ । १६ ॥

तेन परावसुभार्योपभोगः । व० १३८ । ५ ॥

तस्य हननं परावसुपित्रा रैभ्येण निर्मितया कृतया ।
व० १३८ । १९ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं । व० १४० । २३ ॥

यवक्षा । नदी । भी० ९ । ३० ॥

यवनः । श्रीकृष्णेन हतः । व० १२ । ३३ ॥

कालयवनशब्दं पश्यत ।

यवनाः । देशः । भी० ९ । ६५ ॥

यशोदा । सो० वं० हस्तिनो भार्या । तत्पुत्रो
त्रिकुञ्जनः (विकुण्ठनः) । आ० ६३ । ३७ ॥

यशोधरः । दुर्मुखनामकस्य पाञ्चालस्य पुत्रः ।
द्रो० १८५ । ५ ॥

याजः । यमुनातीरवासिनः काश्यपगोत्रोत्पन्नस्य
कस्यचिद्वेषः पुत्रः । तद्भ्राता उपयाजः । आ०
१४९ । ८ ॥ १८१ । २२ ॥

तेन द्रुपदस्य पुत्रोत्पत्त्यर्थं याजनं । आ० १८१ ।
३२ ॥

याज्ञवल्क्यः । उपनिषत्सु प्रसिद्धः प्रथममहा-
युगीयवैशंपायनस्य शिष्यो भागिनेयश्च ब्रह्मर्षिः ।
स० ४ । १८ ॥ स० ७ । १२ ॥

[स ब्रह्मणोद्गात्समुत्पन्नः । वायु० ६० ॥ ब्रह्मरातस्य
पुत्रः । वैशंपायनस्य शिष्यः । विष्णु० ३ । ५ ॥]

[तस्य वैशंपायनाद्वेदाध्ययनादि । भा० १२ । ६ ॥]

तस्य सूर्याद्विद्याभ्यासः । शां० ३२३ ॥ [भा०
१२ । ६ ॥ विष्णु० ३ । ५ ॥]

[तेन जनकयज्ञे वादे ब्राह्मणाञ्जित्वा ब्रह्मोद्यग्रहणं
शाकल्यमारणं च । वायु० ६० ॥]

तस्य जनकेन सह संवादः । शा० ३१६-३२३ ॥

तस्य विश्वावसुनामकगन्धर्वेण संवादः । शां०
३२३ । २६ ॥

याज्ञसेनिः । क्षत्रियः । घृष्टद्युम्नः । भी० ११२ ।
१९ ॥

यामुनाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

यायावराः । जरत्कारोर्वैशकर्तार ऋषयः । आ०
१३ । १८ ॥ ४५ । १६ ॥

युगन्धरः । सात्यकेः पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो०
१६ । ४२ ॥

+ युगानि । चत्वारि । कृतं त्रेता द्वापरः कलि-
श्चेति । तद्धर्मनिरूपणं । व० १५१ । ११ ॥
भी० १० ॥ शां० ६९ ॥ [मत्स्य० १४२
-१४४ ॥ भा० १२ । ३ ॥ हरि० १ । ८ ॥
गरुडपु० २२३ ॥]

+ युद्धं । आयोधनं । तद्धर्माः । शां० ९५ ॥
अनु० २१४ । २२ ॥

तस्य धर्म्यत्वसमर्थनं । शां० ९७ ॥

तस्य दुष्टत्वं । उ० २७ । ३ ॥

युधामन्युः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । उ० १९६ ।
३ ॥ रथोदारः । उ० १६९ । ३ ॥ तस्य
द्वं । द्रो० १३० । २९ ॥ अश्वत्थाम्ना हतः ।
सो० ८ । ४३ ॥

युधिष्ठिरः । अजातशत्रुः । धर्मपुत्रः । धर्मराजः ।
पाण्डुपुत्रः । यमात्कुन्त्यां जातः । आ० ६३ ।
६५ ॥ रथोदारः । उ० १६९ । ३ ॥
तस्योत्पत्तिः । आ० १२९ । १२ ॥

तज्जननकालीनग्रहस्थितिः । आ० १२९ । २१ ॥

तस्य मुख्या भार्या द्रौपदी । तत्पुत्रः प्रतिविन्ध्यः ।

आ० ६४ । १६५ ॥ ६८ । १५७ ॥

तस्यान्या भार्या शैब्या देवकी । तत्पुत्रो यौधेयः ।
आ० ६३ । ७५ ॥

तस्य यौवराज्येऽभिषेकः । आ० १५१ । १ ॥

तस्यार्धराज्याभिषेकः । आ० २२७ । २० ॥

तस्य पट्टाभिषेकः । शां० ३९ ॥

तस्य संतापः बकसमीपे भीमसेनस्य प्रेषणविषये ।
आ० १७६ । ८ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरे दुर्योधनपराजयः । आ०
२०५ । ४० ॥

तस्य इन्द्रप्रस्थे नूतनसमाप्रवेशः । स० ४ । ७ ॥
तस्य राजसूयः । स० ३८ ॥ [भा० १० । ७४ ॥]
तस्य शकुनिना सहाक्षद्यूतं । स० ८५ । ९ ॥
तस्य वनवासार्थं प्रस्थानं । व० १ ॥
तेनान्नप्राप्त्यर्थं सूर्यस्तुतिः । व० ३ । १६ ॥

तस्य सूर्योदक्षयपात्रप्राप्तिः । व० ३ । ५२ ॥
 तस्य दुर्योधनहननपूर्वकं राज्यस्वीकारविषये द्रौपद्या
 सह विवादः । व० २७-३२ ॥
 तस्य व्यासात्प्रतिस्मृतिनामकविद्याप्राप्तिः । व० ३६ ।
 ३० ॥
 तस्य सकाशे बृहदश्वस्य वासः । व० ४९-७७ ॥
 तस्य बृहदश्वदक्षहृदयप्राप्तिः । व० ७७ । २३ ॥
 तस्य सकाशे वने नारदस्य वासः । व० ७९-८३ ॥
 तस्मै धौम्यऋषिणा नानाविधतीर्थक्षेत्रमाहात्म्यकथनं ।
 व० ८४-८८ ॥
 तस्य लोमशेन सह तीर्थयात्रा । व० ८९-१४४ ॥
 तत्समीपे वने इन्द्रस्यागमनं जयाशीशंसनपूर्वकं
 स्वर्गं प्रति गमनं च । व० १६७ ॥
 तेन अजगरकृतप्रश्नानामुत्तरदानं । व० १८२ ।
 १८ ॥
 तस्य मार्कण्डेयेन सह वने वासः । व० १८५
 —३१५ ॥ [पद्म० १ । ४०-४९ ॥]
 तेन यक्षकृतप्रश्नानामुत्तरदानं । व० ३१४ ।
 ४७-१२४ ॥
 तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम कङ्क इति । वि०
 २ । २३ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जय इति । वि०
 ७ । ६६ ॥
 तेन दुर्गास्त्वः । वि० ८ ॥
 तेन सुशर्मगृहीतविराटमोचनार्थं भीमसेनचोदना ।
 वि० ३५ । १५ ॥
 तस्य विराटेन सह देवने तेनाक्षैर्नासाया उपरि
 प्रहारः । वि० ७० । ३७ ॥
 तेन दुर्योधनं प्रति ग्रामपञ्चकप्रार्थना । उ० ३१ ।
 १७ ॥
 तस्य कुरुसेनादर्शनेन विषादः । भी० २१ ॥
 तेन युद्धारम्भकाले भीष्मादिभ्यो जयाशीर्ग्रहणं ।
 भी० ४३ ॥
 तस्य जीवग्राहग्रहणप्रतिज्ञा द्रोणाचार्येण । द्रो०
 १२ । २४ ॥

तस्य द्रोणाचार्येण सह युद्धं । द्रो० १०६ ॥
 तेन द्रोणसमीपे 'अश्वत्थामा मृत' इति कथनं ।
 द्रो० १९१ । ५४ ॥
 तस्य पराजयपूर्वकमपहासः कर्णेन । क० ४४ ॥
 तेनार्जुनगर्हणं कर्णेनाद्यापि हत इति । क० ७१ ॥
 तत्कृतगर्हणामसहमानेनार्जुनेन तद्वधोद्यमः । क०
 ७२ ॥
 तस्यार्जुनेनाधिक्षेपः तद्वधप्रतिनिधितया । क० ७३ ॥
 तेन भग्नसक्थिकस्य दुर्योधनस्य परिसान्त्वनं । श०
 ६० । २१ ॥
 तेनाश्वत्थाममणिधारणं । सौ० १६ । ३१ ॥
 तस्य कुनस्त्रीभवनं गान्धार्या दृष्टिपातेन । स्त्री०
 १५ । ७ ॥
 तस्य निर्वेदः । शां० ९ ॥
 तं प्रति तज्जातृभिर्द्रौपद्या च प्रजापालनविधानं ।
 शां० १०-१८ ॥
 तं प्रति देवस्थाननामकऋषिवाक्यं । शां० २० ॥
 तस्य हास्तिनपुरप्रवेशः । शां० ३६ । ४३ ॥
 तस्मै कुन्त्या कर्णस्य स्वपुत्रत्वाभिधानपूर्वकं तस्योदक-
 करणविधानं । स्त्री० २७ । ७ ॥
 तेन कुन्त्या पूर्वमेव कर्णस्य स्वाग्रजत्वाकथनरुषा
 सर्वासामपि स्त्रीणां मनसि किमपि गोप्यं न
 स्यादिति शापदानं । शां० ६ । ११ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सहाध्यात्मविषये संवादः । अनु०
 १७३ ॥
 तस्य बन्धुनिधनदुःखाद्वनं यियासोः श्रीकृष्णेन व्या-
 सेन च परिसान्त्वनं । अश्व० २ ॥
 तस्मै व्यासेन बन्धुवधसंभाविताशेषपापानोदनाया-
 श्वमेधकरणविधानं । अश्व० ३ ॥
 तेनाश्वमेधकरणं । अश्व० ८९ ॥
 [तेनाश्वमेधत्रयकरणं । भा० १ । १२ ॥]
 तस्याश्वमेधार्थं धनानयनाय हिमवद्भिर्गमनं । अश्व०
 ६४ ॥
 तस्य राज्यपालनप्रकारः । आश्व० १ ॥

तस्मै वनं वियासता धृतराष्ट्रेण राजनीत्युपदेशः ।

आश्र० ६—८ ॥

तेन वनस्थधृतराष्ट्रादिदिदृक्षया वने शतयूपाश्रमगमनं ।

आ० २४—२५ ॥

तेन कुन्त्या उदकदानं । आश्र० ४१ । १८ ॥

तेन परीक्षिदादीनां राज्येऽभिषेकः । महा० १ ।

७ ॥

तस्य स्वर्गगमनं । महा० ३ । २५ ॥

तस्य स्वर्गे बन्धुजनदिदृक्षोर्देवदूतेन नरकप्रदर्शनं ।

स्वर्गा० २ । १४ ॥

तेन गङ्गायामवगाहनेन मानुषशरीरत्यागः । स्वर्गा०

३ । ४२ ॥

१ युयुत्सुः । धृतराष्ट्रस्य वैश्यायां जातः पुत्रः ।

आ० ६४ । १६२ ॥ २०१ । २ ॥

तस्य कौरवपक्षात्पाण्डवपक्षप्रवेशः । भी० ४३ ।

१०२ ॥

तेन पाण्डवपक्षे स्थित्वा उल्लेकेन सह युद्धं । क०

१६ ॥

२ युयुत्सुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

गान्धार्या जातः पुत्रः । आ० ६८ । ९३ ॥

१३१ । २ ॥

युयुधानः । सात्यकिः ।

युवनाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० आर्द्रस्य पुत्रः ।

मान्धातुः पिता । व० १२७ । ६ ॥

तस्यान्यः पुत्रः श्रावस्तः । व० २०५ । ३ ॥

[भा० ९ । ६ ॥]

यूपकेतुः । (यूपध्वजः) । क्षत्रियः । सो० वं०

सोमदत्तपुत्रः । द्रो० २५ । ५६ ॥ भूरिश्रव-

श्शब्दं पश्यत

+ योगः । चित्तवृत्तिनिरोधः । तन्निरूपणं शां०

३०६ ॥ ३११ ॥ अनु० २४६ ॥ [भा०

३ । २८ ॥]

योजनगन्धा । दाशपुत्री व्यासमाता । सत्यवती-

शब्दं पश्यत ।

+ योधलक्षणं । शां० १०१ ॥

योनिद्वारं । क्षेत्रविशेषः । व० ८२ । ९४ ॥

+ योषित् । स्त्रीशब्दं पश्यत ।

यौधेयः । क्षत्रियः । सो० वं० युधिष्ठिरस्य पुत्रः ।

तन्माता देवकी । आ० ६३ । ७५ ॥

र.

रक्षिता । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥

+ रक्षोब्राह्मणसंवादः । अनु० १८७ ॥

रघुः । क्षत्रियः । सू० वं० वि० ५३ । १६ ॥

[खट्वाङ्गस्य पौत्रः । तस्य वंशः । भा० ९ । १० ॥]

रजताश्वः । शैनेयः । सात्यकिः । द्रो० २३ । ३ ॥

रजिः । क्षत्रियः । सू० वं० आयोः पुत्रः । तन्माता

स्वर्भानवी । तद्भ्रातरः । नहुषः वृद्धशर्मा गयः

अनेनाः इति चत्वारः । आ० ६९ । २८ ॥

[तस्य चरित्रं । हरि० १ । २८ ॥ भा० ९ । १७ ॥]

रता । काचन देवस्त्री । तत्पुत्रः अहः । आ०

६७ । २० ॥

१ रतिः । कामस्य भार्या । आ० ६७ । ३३ ॥

[तस्याः दक्षप्रजापतिस्त्रेदादुत्पत्तिः । कालिकापु०

३ ॥ शिवपु० सतीखं० ४ ॥]

२ रतिः । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

रथचित्रा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

+ रथध्वजादिवर्णनं । उ० ५६ ॥ द्रो०

१०५ ॥

रथध्वानः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

रथन्तरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १९ ॥

रथन्तरी । इलिलस्य भार्या । तत्पुत्राः दुष्यन्तादयः

पञ्च । आ० ६३ । २९ ॥ तेषां नामानि ।

दुष्यन्तः शूरः भीमः प्रवसुः वसुः इति ।

आ० ८८ । १६ ॥

रथप्रभुः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

रथवाहनः । विराटस्य आता । द्रो० १५९ । ४१ ॥

रथसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो० २३ ।

६३ ॥

रथस्था । नदी । आ० १८६ । २० ॥
+ रथातिरथसंख्यानपर्व । उ० १६६-
१७२ ॥

+ रथातिरथसङ्ख्यानं । कौरवसेनायां । उ०
१६६ ॥ पाण्डवसेनायां । उ० १६८ । ४१ ॥

रन्तिदेवः । [क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भव-
स्य संकृतेः पुत्रः । मा० ९ । २१ ॥] तस्य कथा ।
द्रो० ६७ ॥ शां० २८ । १२० ॥ २५० ।
१६ ॥

तेन गोसवनामकयज्ञकरणं । तद्यज्ञीयपशुचर्मराशित-
श्चर्मण्वतीनामकनद्युत्पत्तिश्च । अनु० १२३ ।
१० ॥

रमणकद्वीपः । (रामणीयकः) । भी० ८ ।
२ ॥

तत्र गरुडेन सर्पाणां वहनं । आ० २६ । ८ ॥
रम्भा । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥ १३२ ।
४४ ॥ स० १० । ११ ॥

तस्या विश्वामित्रेण शापदानं । अनु० ६ । ११ ॥
[रा० १ । ६४ ॥]

१ रविः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य आता । व०
२६६ । ११ ॥

+ २ रविः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । ५ ॥

रसातलं । पाताललोकः । उ० १०२ ॥

रहस्या । नदी । भी० ९ । १९ ॥

१ राका । (रागा) । अङ्गिरसः पुत्री । व०
२२१ । ४ ॥

२ राका । खरशूर्पणखयोर्माता राक्षसी । व०
२७६ । ८ ॥

राक्षसग्रहः । व० २३० । २५ ॥

+ राक्षसब्राह्मणसंवादः । अनु० १८७ ॥

+ राक्षससत्रं । स्वपितरं राक्षसमक्षितं श्रुतवता
पराशरेण ऋषिणा सर्वराक्षसनाशार्थं कृतो यज्ञः ।
आ० १९७ । २ ॥

राक्षसीनां । गर्भधारणानुपदं प्रसवः । आ०
१६९ । ११ ॥

+ राक्षसेन रक्षणं । द्रौपद्याः । वि० १९ ।
२५ ॥

रागा । प्रथमं राकाशब्दं पश्यत ।

+ राजधर्मपर्व । शां० १—१३० ॥

+ राजधर्मकथनं । शां० ५५—५७ ॥

राजधर्मा । बकः । तस्य कथा । शां० १६८
—१७२ ॥

राजन् । (राजा) । द्वितीयो वर्णः । तस्य
गुणाः । शां० ६७ । ९ ॥

तस्य कालं प्रति कारणत्वं । शां० ६९ । २५ ॥

तस्य चण्डालेन सह संवादः । ब्रह्मस्वापहारस्यानर्थ-
तायां । अनु० १५८ ॥

तन्नामानि । आ० ६८ । स० ४ । २७ ॥ ८ ।

८ ॥ ३७ ॥ उ० ४ ॥ अनु० २७१ ॥

तस्य दशश्रोत्रियसमत्वं । आ० ४१ । ३१ ॥

तद्वंशे असुराणामुत्पत्तिः । आ० ६५ । २७ ॥

तन्नीतिकथनं । स० ५ । २० ॥ शां० ६८ ।
६९ ॥ ८९ ॥ आश्र० ६-८ ॥

तत्पुरोहितस्वरूपकथनं । शा० ७३ ॥

तस्य पुरोहितस्य च कथा । अनु० ३१ ॥

तद्वसतौ निवासप्रकारकथनं पाण्डवान्प्रति धौम्येन ।
वि० ५ । ८ ॥

राजनी । नदी । भी० ९ । २१ ॥

+ राजनीतिः । स० ५ । २० ॥ शां० ६८ ॥
७० ॥ ८९ ॥ आश्र० ६-८ ॥

राजपुरं । कलिङ्गदेशस्थं चित्राङ्गदस्य नगरं ।
शां० ४ । ३ ॥

राजसूयः । यागः । युधिष्ठिरकृतः । स० ३८ ॥
[मा० १० । ७४ ॥]

तत्रागतानां राज्ञां नामानि । स० ३७ ॥

तत्करणे युधिष्ठिरं प्रति नारदद्वारा पाण्डोः संदेशः ।
स० १२ । २८ ॥

तत्र ऋत्विजां नामानि । स० ३६ । ३२ ॥

तस्य प्रशंसा । स० १२ ॥ ७१ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥

तत्समायां दुर्योधनस्य पतनं । स० ७४ । ६ ॥

तत्करणार्थं दुर्योधनस्य यत्नः । व० २५६ । ६ ॥

तत्करणं हरिश्चन्द्रेण । स० १२ । १६ ॥

+ राजसूयपर्व । स० ३६—३८ ॥

+ रात्रियुद्धारम्भः । द्रो० १५३ ॥ तत्समाप्तिः ।

द्रो० १८७ ॥

राधा । सूतराजस्याधिरथस्य भार्या । कर्णस्य माता ।

आ० ६८ । १४० ॥ व० ३१० । २ ॥

राधेयः । कर्णः । आ० २०५ । २६ ॥

१ रामः । श्रीमन्नारायणावतारभूतः क्षत्रियः । सू०

व० दशरथस्य पुत्रः । तन्माता कौसल्या । व०

२७५ । ८ ॥

तदवतारकथा । स० ५० ॥ व० १४९ । ३१ ॥

१५० ॥ [भा० ९ । १०—११ ॥ पञ्च० ६ ।

२६९—२७१ ॥ वायु० ८८ ॥]

तस्योपाख्यानं । व० २७५ ॥ द्रो० ५९ ॥ शां०

२८ । ५१ ॥

तेन परशुरामतेजोहरणं । व० ९८ । ७ ॥

तस्य यौवराज्याभिषेकोद्यमः । व० २७८ । ७ ॥

तस्य वनगमनं । व० २७८ । ३० ॥ २८१ ।

११ ॥

तेन रावणवधः । स० ५० । २३ ॥ व० २९१ ।

२९ ॥ द्रो० ५९ । ७ ॥

तस्य पट्टाभिषेकः । व० २९२ । ६७ ॥

तत्कथा हनुमता भीमसेनं प्रति प्रोक्ता । व०

१४९ । ३१ ॥

२ रामः । परशुरामः ।

३ रामः । बलरामः ।

रामतीर्थं । व० ८२ । ७२ ॥ ८३ । १६ ॥

शा० ५० । ७ ॥

रामहृदः । तीर्थं । व० ८१ । २६ ॥

Rama-hrada. A sacred tank near

Thaneswar, where Parasurama is said to have given oblations to the names of his ancestors after destroying the Kshatriyas.

+ रामोपाख्यानपर्व । व० २७४—२९३ ॥

रावणः । विश्रवसः पुत्रो राक्षसाधिपः । तन्माता

पुष्पोत्कटा । तस्योत्पत्तिः । व० २७६ । ७ ॥

तस्य कर्तव्यीर्येण बन्धनं । स० ९६ । ४३ ॥

तस्य ब्रह्मणो वरप्राप्तिः । व० २७६ । १५ ॥

तेन सीतापहारः । व० २७९ । ४४ ॥

तस्य वधः श्रीरामेण । स० ५० । २३ ॥ व०

२९१ । २९ ॥ द्रो० ५९ । ७ ॥

+ राष्ट्रगुप्तिप्रकारः । शां० ८७ ॥

+ रासभीमतङ्गसंवादः । अनु० ३ ॥

राहुः । सिंहिकापुत्रः । नवग्रहेष्वन्यतमः । आ०

६६ । ३१ ॥ स० ११ । २९ ॥ भी०

१२ । ३९ ॥

तच्छिरश्छेदः । आ० १९ । ७ ॥

रिष्टः । क्षत्रियः । स० ८ । १५ ॥

१ रुक्मरथः । मद्राजस्य शल्यस्य पुत्रः । तस्य

आतर एकोनशतं । आ० २०१ । १४ ॥

भी० ४७ । ४८ ॥

तस्य सर्वभ्रातृसहितस्याभिमन्युना वधः । द्रो०

४५ । १३ ॥ सहदेवेन वध इति । क० २ ।

२९ ॥

२ रुक्मरथः । द्रोणाचार्यः । द्रो० १३ । २३ ॥

रुक्माङ्गदः । शल्यस्य पुत्रः । आ० २०१ । १४ ॥

रुक्मिणी । विदर्भराजस्य भीष्मकस्य पुत्री । श्रीकृ-

ष्णस्य प्रथमा भार्या । तद्भ्राता रुक्मी ।

तां प्रति महालक्ष्म्या स्वनिवासयोग्यस्थलकथनं ।

अनु० ३२ ॥

तस्या अभिप्रवेशः । मौ० ८ । ७४ ॥

[तस्याः स्वयंवरस्थायाः श्रीकृष्णेन हरणं । भा०

१० । ५३ ॥ हरि० २ । ५९ ॥ विष्णु०

५ । २६ ॥]

[तस्याः श्रीकृष्णेन सह प्रेमकलहः । भा० १० । ६० ॥]

[तस्याः प्रद्युम्ननामकपुत्रोत्पत्तिः । भा० १० । ५५ ॥ हरि० २ । ६० ॥ विष्णु० ५ । २६ ॥]

[तत्पुत्री चारुमती । कृतवर्मसुतस्य बलेभार्या । भा० १० । ६१ ॥ विष्णु० ५ । ८ ॥]

रुक्मिण्याश्रमः । व० १३२ । १८ ॥ उज्जान-
कस्य समीपे ।

रुक्मी । भीष्मकराजस्य पुत्रः । रुक्मिण्या आता ।
आ० ६८ । ६२ ॥ व० २५५ । ११ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन श्मश्रुकेशवपनेन विरूपकरणं । भा० १० । ५४ ॥

तस्य कौरवपाण्डवयुद्धे साहाय्यकरणेच्छया कुरुक्षेत्रं
प्रति गमनं । उभाभ्यामपि तत्साहाय्यानङ्गीकरणं
च । उ० १५८ ॥

[तस्य बधो बलरामेण । भा० १० । ६१ ॥ हरि० २ । ६१ ॥]

[तत्पुत्री रुक्मवती । तस्याः शुभाङ्गीति नामान्तरं ।
प्रद्युम्नस्य भार्या । भा० १० । ६१ ॥ हरि० २ । ६१ ॥]

१ रुचिः । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

२ रुचिः । देवशर्मभार्या । तस्या इन्द्रेण कामनं ।
अनु० ७५ । ४१ ॥

रुचिपर्वा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । पार्वतीयेन
सुपर्वणा हतः । द्रो० २६ । ५३ ॥

रुद्रः । शिवः । शम्भुः । शङ्करः ।

तेन समुद्रमथनसमये विषपानं । आ० १८ ।
२५ ॥

तेन जयद्रथाय श्रीकृष्णमाहात्म्यकथनं । व०
२७३ । ३२ ॥

तन्माहात्म्यकथनं । द्रो० २०३ । ५१ ॥ सौ०
१७ ॥ अनु० ४५ । ४९ ॥

तस्य श्मशानवास नीलकण्ठव वृषवाहनत्व चन्द्रक-
लाधारणादीनां कारणकथनं । अनु० २०७ ॥

तत्कृतो दक्षाध्वरध्वंसः । अनु० २६५ ॥

तस्य तृतीयनेत्रोत्पत्तिः । अनु० २०५ । ३५ ॥

तस्य सनत्कुमारेण सह तत्त्वसृष्टिविषये संवादः ।
अनु० १६५ ॥

तेन पार्वतीं प्रति वर्णाश्रमधर्मकथनं । अनु० २०८ ॥

तस्य पार्वतीसकाशादनेकविधस्त्रीधर्मश्रवणं । अनु०
२४९—२५० ॥

तन्नाम्नां निर्वचनं । शां० ३५२ । ४५ ॥

तस्य श्रीनारायणेन सह युद्धं । शां० ३५२ ।
४२ ॥

तस्य ब्रह्मणो ललाटादुत्पत्तिः । शां० ३६० । ११ ॥

तद्धनुर्ज्याच्छेदः । सौ० १८ । १९

तेन श्रीकृष्णाय वरदानं । अनु० ४६ ॥

तत्सुतिः । श्रीकृष्णार्जुनकृता । द्रो० ८० । ५५ ॥

[तन्निन्दा दक्षप्रजापतिकृता । भा० ४ । २ ॥]

तत्सुतिः । दक्षप्रजापतिकृता । शां० २९० ।
७३ ॥

तन्महिमा । सौ० १७ ॥ अनु० ४५ ॥

तत्सुतिः । तण्डिकृता । अनु० ४७ ॥

तत्सुतिः । अश्वत्थामकृता । सौ० ७ । २ ॥

तत्सुतिः । मरुत्तराजकृता । अश्व० ८ । १४ ॥

तल्लिङ्गार्चनमहिमा । अनु० २४७ ॥

तस्य पार्वत्या सह रतियोगः । अनु० १३० । ६१ ॥

तत्सहस्रनामस्तोत्रं । अनु० ४८ । ३१—१५३ ॥

[लिङ्गपु० ६५ ॥ ९८ ॥ शिवपु० कोटि-
रुद्रसं० ३५ ॥]

रुद्रकोटितीर्थं । व० ८० । ११८ ॥ ८१ ।
७७ ॥

रुद्रसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
१५९ । ३८ ॥

रुद्राः । एकादश । एकादशरुद्रशब्दं पश्यत ।

रुद्राणी । पार्वती । स० ११ । ४१ ॥

रुद्रावर्तं । तीर्थं । व० ८२ । ३७ ॥

रुमण्वान् । जमदग्नेर्ज्येष्ठः पुत्रः । तद्भातरः सुषेणः

वसुः विश्वावसुः परशुरामश्च । व० ११७ ।
११ ॥

रुहः । ऋषिः । प्रमतेः पुत्रः । तन्माता घृताची
अप्सराः । तद्भार्या प्रमद्वरा । तत्पुत्रः शुनकः ।
आ० ८ । २ ॥ ५८ । ३१ ॥ अनु० ८ ।
६५ ॥

तस्य विवाहः । आ० ९ । २४ ॥
तस्य ङुण्डुभेन संवादः । आ० १०-१२ ॥
रुशङ्कुः । उशङ्कुशब्दं पश्यत ।
रुषट्टुः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥
रूपवाहिकाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥
१ रेणुकः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ ।
१८ ॥

२ रेणुकः । कश्चिद्भजः । अनु० १९५ । ४ ॥
रेणुका । जमदग्निभार्या । प्रसेनजिन्नामकनृपसुता ।
व० ११७ । २ ॥ पद्मादुत्पन्ना अयोनिजा ।
अनु० ५३ । २७ ॥ तस्मात्प्रसेनजित् तस्याः
पोषकः पितेति भाति ।

[इयमिक्ष्वाकुवंश्यस्य रेणोः पुत्री । भा० ९ । १५ ॥
हरि० १ । २७ ॥]

[इयं सुवेणोः पुत्री । अस्याः कामलीति नामान्तरं ।
वायु० ९१ ॥]

तस्याः स्त्रीभिः सह जलक्रीडां कुर्वतश्चित्ररथनामक-
गन्धर्वराजस्य दर्शनेन कामविकारोत्पत्तिः । व०
११७ । ७ ॥ [भा० ९ । १६ ॥]

तच्छिरश्छेदः । तत्पातिव्रत्यभङ्गरुष्टजमदग्निरेतरेन
परशुरामेण । व० ११७ । १५ ॥ [भा०
९ । १६ ॥]

तस्याः शिरःपादस्य सूर्यातपेन संतापे भृगुणा छत्रो-
पानन्निर्माणं । अनु० १४४ ॥

रेणुकातीर्थं । व० ८० । ८३ ॥ In the
Punjab, about 16 miles north of
Nahan.

रेणुमती । (करेणुमती) । नकुलभार्या शिशु-

पालपुत्री । तत्पुत्रो निरमित्रः । आ० ६३ ।
७८ ॥

रेवती । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २९ ॥

रेवतीसुतः । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥

रैभ्यः । विश्वामित्रपुत्रः । शां० ४८ । ५७ ॥
स० ४ । २२ ॥

स भरद्वाजस्य सखा । तत्पुत्रौ अर्वावसुपरावसू । व०
१३७ ॥ १२-१३ ॥

तदाश्रमगमनं युधिष्ठिरस्य । व० १३७ । ९ ॥

तस्य हननं तत्पुत्रेण परावसुना मृगभ्रान्त्या । व०
१४० । ६ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं । व० १४० । २०-२३ ॥

१ रैवतः । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २९ ॥

२ रैवतः । द्वारकासमीपस्थः पर्वतः । आ०
२३९ । १२ ॥

तत्र श्रीकृष्णस्य गमनं । अश्व० ५९ । ४ ॥

तत्रार्जुनस्य गमनं । आ० २३८ । २ ॥

रैवतकः । पर्वतः । भी० ११ । १८ ॥

Mount Girnaur near Junagar in
Guzerat, north of Prabhasa-Somnath.

+ रोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२०-
२२१ ॥

१ रोचमानः । उरगापुर्या अधिपतिः । अर्जुनेन
राजसूयदिग्विजये पराजितः । स० २८ । १९ ॥

२ रोचमानः । अश्वमेधपुरीश्वरः । क्षत्रियः ।
चैद्यः । आ० ६८ । १८ ॥ २०१ । १० ॥

भीमसेनेन राजसूयदिग्विजये पराजितः । स०
३० । ८ ॥ पाण्डवपक्षीयः । उ० १७२ ।

१ ॥ कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥ तत्पुत्रो
हेमवर्णः । द्रो० २३ । ६८ ॥

रोमपादः । लोमपादशब्दं पश्यत ।

रोमहर्षणः । पौराणिकः सूतः । तत्पुत्र उग्रश्रवाः ।
आ० १ । ५ ॥ स० ४ । १८ ॥

[तस्य वधो बलरामेण । भा० १० । ७८ ॥]

रोहिणः । रौहिणशब्दं पश्यत ।

१ रोहिणी । सुरभ्याः पुत्री । तदपत्यानि गावः ।
आ० ६७ । ६७-६८ ॥

२ रोहिणी । दक्षप्रजापतिपुत्री नक्षत्ररूपिणी
चन्द्रभार्या । श० ३६ । ५ ॥

३ रोहिणी । वसुदेवभार्या । तत्पुत्रो बलरामः ।
मौ० ८ । १८ ॥

रोही । नदी । भी० ९ । ३० ॥ In Afga-
nistan. It was also called Roha.

रोहीतकः । देशः । स० ३५ । ४ ॥ Rohtak,
forty-two miles north west of Delhi.

तद्विजयः कर्णेन । व० २५५ । २०

रौद्रकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १२ ॥
भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ । ४४ ॥

रौद्राश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।
तन्माता पौष्टी । तद्भ्रातरौ प्रवीरः ईश्वरश्च ।
तत्पुत्रा ऋचेयुप्रभृतयो दश मिश्रकेशीनाम्न्याम-
प्सरसि जाताः । आ० ८८ । ४-११ ॥

रौमहर्षणिः । उग्रश्रवाः । आ० १ । ११ ॥

रौरवः । नरकः । अनु० २०३ । ३ ॥

रौहिणः । देववटवृक्षः । आ० २९ । ४५ ॥
तस्य परिमाणं । आ० ३० । २३ ॥
तच्छाखाभङ्गो गरुडेन । आ० २९ । ४८ ॥

ल.

१ लक्षणा । दुष्यन्तस्य प्रथमा भार्या । आ०
८८ । १८ ॥ तस्या लाक्षीति नामान्तरं ।
तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ३० ॥

२ लक्षणा । दुर्योधनपुत्री । लक्ष्मणाशब्दं पश्यत ।

३ लक्षणा । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

४ लक्षणा । मद्राधिपस्य पुत्री श्रीकृष्णमहिषी ।
स० ५७ । २८ ॥

१ लक्ष्मणः । क्षत्रियः । सू० वं० दशरथपुत्रः ।

तन्माता सुमित्रा । तद्भ्राता शत्रुघ्नः । स० ८ ।
१८ ॥ ५० । १० ॥ व० २७५ । ८ ॥

तेनेन्द्रजिद्वधः । व० २९० । २४ ॥

२ लक्ष्मणः । क्षत्रियः । सो० वं० धार्तराष्ट्रस्य
दुर्योधनस्य पुत्रः । रथसत्तमः । उ० १६६ ।
१४ ॥

तस्याभिमन्युना सह युद्धं । भी० ५५ । ८ ॥

तस्याभिमन्युना पराजयः । भी० ७३ । ३२-३८ ॥

तस्य वधोऽभिमन्युना । द्रो० ४६ । १८ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २० । ३४ ॥

१ लक्ष्मीः । महालक्ष्मीः ।

२ लक्ष्मीः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतिभार्या ।
आ० ६७ । १४ ॥

लक्ष्यवेधः । अर्जुनेन । द्रोणाचार्यकृतास्त्रविद्याप-
रीक्षायां । आ० १४३ । ९ ॥ द्रौपदीस्त्रयंवरे
तेनैव । आ० २०३ । २५ ॥ [श्रीकृष्णेन
भा० १० । ८३ ॥]

लङ्का । राक्षसराजधानी । व० २८१ । ४२ ॥
तत्र युधिष्ठिरराजसूयार्थं करादानाय घटोत्कचस्य
गमनं । स० ३४ ॥ Ceylon.

लज्जा । दक्षप्रजापतिपुत्री धर्मप्रजापतिभार्या । आ०
६७ । १५ ॥ तस्या हीरिति नामान्तरं ।

लता । अप्सराः । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ता । अर्जुनेन
मोचिता । आ० २३६ । २० ॥

लपिता । मन्दपालस्योपभार्या शार्ङ्गा । जरितायाः
सपत्नी । आ० २५५ । १७ ॥

लपेटिका । तीर्थं । व० ८३ । १५ ॥

लम्बकाः । (लम्पाकाः ।) देशः । द्रो०
१२१ । ४६ ॥ Lamghan on the northern
bank of the Kabul river.

लवणासुरः । मधुदानवपुत्रः । आ० २७ । २२ ॥
तस्य वधः शत्रुघ्नेन । स० ५० । २७ ॥

लाक्षी । दुष्यन्तभार्या । तस्या लक्षणेति नामान्तरं ।
तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ३० ॥
८८ । १८ ॥

लाङ्गली । नदी । स० ९ । २६ ॥

लिखितः । शङ्खस्य आता । ऋषिः । स० ७ ।

११ ॥ शां० २३ । १८ ॥

+ लिङ्गार्चनफलं । अनु० २४७ ॥

लीलाङ्गः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५३ ॥

लुब्धकः । अर्जुनकनामा किरातः । तस्य गौतमी-
मृत्युसर्पैः संवादः । अनु० १ । २२ ॥
३६ । ६३ ॥

लेवलिका । नदी । व० ८२ । १६३ ॥

लोकोद्धारं । तीर्थं । व० ८१ । ४५ ॥

लोपामुद्रा । विदर्भराजदुहिता । अगस्त्यमहर्षेः
तस्या उत्पत्तिः । व० ९४ । २४ ॥

तस्याः सत्यवतीति नामान्तरं । व० ९४ । २९ ॥
तस्या विवाहः । व० ९५ । ७ ॥

तस्यां दृढस्युनामकपुत्रोत्पत्तिः । व० ९७ । ३१ ॥

+ लोभः । दुष्टो गुणः । तन्निन्दा । शां० १६१ ॥

+ लोभादिजयोपायः । शां० १५६ ॥

लोमपादः । सो० वं० अनोः कुलोत्पन्नस्याङ्गरा-
जस्य वंशीयः । दशरथस्य सखा । व० १११ ।
१९ ॥

[तस्य दशरथ इति नामान्तरं । हरि० १ । ३१ ॥
२ । ९३ ॥]

तस्य राज्ये अनावृष्टिः । व० १११ । ७ ॥

तस्य पुत्री शान्ता । ऋश्यशृङ्गमहर्षेर्मर्या । व०
११४ । ११ ॥ अधिकं शान्ताशब्दे द्रष्टव्यं ।
तस्य राज्ये ऋश्यशृङ्गमहर्षेरागमनेन वृष्टिप्रादुर्भावः ।

व० ११४ । १० ॥

लोमशः । ऋषिः । तस्य युधिष्ठिरसमीपे वने
आगमनं । व० ४५ ॥ ८९ । १ ॥

तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९२ ॥

+ लोमशतीर्थयात्रा । व० ९१—१५७ ॥

लोमहर्षणः । रोमहर्षणशब्दं पश्यत ।

१ लोहिताक्षः । सूतः । जनमेजयसर्पसत्रे स्थपतिः ।

आ० ५१ । १५ ॥ ५६ । ६ ॥ ५८ । १२ ॥

२ लोहिताक्षः । स्कन्दपार्षदः । शा० ४६ । २४ ॥

लोहिताश्वः । (रोहिताश्वः) । हरिश्चन्द्रपुत्रः
व० ७७ । ३१ ॥

लौहितारणिः । नदी । भी० ९ । १८ ॥

१ लौहित्यः । समुद्रः । आ० २ । ३६७ ॥
महा० १ । ३४ ॥

२ लौहित्यः । नदः । स० ९ । २६ ॥

A portion of the river Brahmaputra
north of Pragjyotishapura.

लौहित्यतीर्थं । व० ८३ । २ ॥

लौहित्या । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

व.

वंशगुल्मतीर्थं । व० ८३ । ९ ॥ A sacred
Reservoir (kund) on the table land
of Amarakantaka which is situated,
about four miles and a half from
the source or the first fall of the
Nerbuda.

वंशमूलतीर्थं । व० ८१ । ४१ ॥

वंशा । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥

वक्रः । करुशदेशधिपतिर्दन्तवक्रः । स० १४ ।
१२ ॥

वक्रद्वारः । पर्वतः । शां० ३२५ । १८४ ॥

वक्षोग्रीवः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषिपुत्रः ।
अनु० ७ । ५३ ॥

वङ्गः । क्षत्रियः । बलिराजपुत्रः । तन्मातरि सुदेष्णायां
दीर्घतमस ऋषेर्जातः । आ० ११३ । ५३ ॥

वङ्गाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥ The Pro-
vince of Bengal.

१ वज्रः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णस्य पौत्रः । मौ०
८ । ३९ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । मौ० ८ । ७३ ॥

२ वज्रः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५२ ॥

वज्रविष्कम्भः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

वज्रव्यूहः । पाण्डवानां । भी० १९ । ३५ ॥
८१ । २३ ॥

वटेश्वरपुरं । व० ८२ । १२९ ॥

वत्सः । प्रतर्दनस्य पुत्रः । परशुरामेण हतेषु क्षत्रि-
येषु गोवत्सैः संवर्धितत्वादुर्वरितः । शां०
४८ । ८६ ॥ [दिवोदासस्य पौत्रः । तस्य
भ्राता गर्गः । वायु० ९२ ॥]

वत्सनाभः । महर्षिः । तच्चरित्रं । अनु० ३३ ॥

वत्सराजः । आ० २०१ । २२ ॥

वदान्यः । ऋषिः । तद्वहिता सुप्रभा अष्टावक्र-
कपेर्भार्या । अनु० ५० । ११ ॥

+ वधप्रतिनिधित्वमधिक्षेपस्य । क० ७२ ।
८१—८६ ॥

वधूसरा । नदी । रुदन्या भृगुभार्यायाः पुलोमाया
अश्रुविन्दुभ्य उत्पन्ना । आ० ६ । ८ ॥

वध्राः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

१ वनायुः । (वनायवः) । देशः । भी० ९ ।
५६ ॥ Arabia.

२ वनायुः । दनोः पुत्रः । आ० ६६ । ३० ॥

३ वनायुः । क्षत्रियः । पुरुरवसः पुत्रः । आ०
६९ । २८ ॥

वनेयुः । क्षत्रियः । रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ ।
९ ॥

वन्दना । नदी । भी० ९ । १८ ॥

वन्दी । वरुणस्य पुत्रः । व० १३६ । २४ ॥

वपुष्टमा । पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य भार्या ।
काशिराजस्य सुवर्णवर्मणः पुत्री । आ० ४४ ।
८ ॥

वयस्यः । अङ्गिरसः पुत्रः । ऋषिः । अनु०
१३२ । ४२ ॥

वरदानतीर्थं । यत्र दुर्वाससा विष्णवे वरो दत्तः ।
व० ८० । ६५ ॥ Baroda where Rishi
Durvasa gave a boon to Vishnu.

वरा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

वराङ्गी । त्रिशङ्कोः पुत्री शय्यातेर्भार्या । तत्पुत्रो-
ऽहंयातिः । आ० ६३ । १३ ॥

वराणसी । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

१ वराहः । ऋषिः । स० ४ । २३ ॥

२ वराहः । भगवतो नारायणस्य मत्स्यादिषु तृतीयो-
ऽवतारः । स० ४५ । ४ ॥ व० १४४ ।
२९ ॥ २७३ । ५३ ॥ शां० २०८ । २१ ॥
[भा० ३ । १३ ॥ वायु० ६ ॥ पद्म० ६ ।
२६४ ॥ लिङ्गपु० ९४ ॥]

तेनात्मपिण्डदानं । शां० ३५५ । १४ ॥

वराहकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

वराहकर्णः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

वराहतीर्थं । पुण्यतीर्थं । व० ८१ । १८ ॥
तस्य कोकासुखमिति नामान्तरं ।

वराहध्वजः । जयद्रथः । द्रो० १०५ । २० ॥

१ वरुणः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

२ वरुणः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥

३ वरुणः । पश्चिमदिगीश्वरः । स० ९ । १ ॥

तस्य भार्या ऋद्धिः । स० १० । ६ ॥

तस्यान्या भार्या वारुणी । तस्या गौरीति नामान्तरं ।
स० ९ । ६ ॥

तस्यान्या भार्या शुक्राचार्यपुत्री ज्येष्ठा देवी । तत्पुत्राः
बलः मद्याभिमानिनी सुरा अधर्मश्च । आ०
६७ । ५२—५३ ॥

तस्यान्यः पुत्रः पुष्करः । उ० ९८ । १२ ॥

तस्यान्यः पुत्रो बन्दी । यो जनकराजसभायां कहो-
लादीन्ब्राह्मणान्वादे विजितवान् । व० १३६ ।
२४ ॥

तत्समावर्णनं नारदेन युधिष्ठिरं प्रति । स० ९ ॥

तल्लोकवर्णनं । उ० ९८ । १०—२५ ॥

तस्यार्जुनसमीपे आगमनमल्लदानं च । व० ४१ ।
५ ॥ २९ ॥

तेन उच्यथ्यभार्याया भद्राया अपहारः । अनु०
२६९ । १३ ॥

तस्य जलाधिपत्येऽभिषेकः । शा० ४८ । ११ ॥

तेन सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व० २९२ ।
२९ ॥

वर्गा । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ताऽप्सराः । आ०
२३६ । १५ ॥ स० १० । १३ ॥

वर्चाः । सोमस्य पुत्रः । आ० ६७ । २२ ॥

तस्य भूमावभिमन्युत्वेनावतारः । आ० ६८ ।
११२ ॥

वर्णः । ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा इति चतुर्विधः ।
चातुर्वर्ण्यशब्दं पश्यत ।

वर्धमानपुरं । प्रतिष्ठानपुरं । आ० ९६ । ६८ ॥

वल्लः । विराटनगरे अज्ञातवासे सूदवेषधारिणो
भीमसेनस्य नाम । वि० ३ । ८ ॥

वल्लवाः । देशः । बल्लवशब्दं पश्यत ।

वसातयः । बाह्लीकदेशसमीपस्थो देशः । स०
७८ । ५ ॥

वसिष्ठः । (वशिष्ठः) । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः ।
तद्भार्या अरुन्धती । तत्पुत्रः शक्तिः । आ०
१८९ । १९ ॥ १९० । ५ ॥ स० ११ ।
१९ ॥

[तस्योत्पत्तिः । उर्वशीपुत्रत्वं मित्रावरुणपुत्रत्वं च ।
भा० ६ । १८ ॥ ९ । १३ ॥]

तस्य वरुणपुत्रत्वं । आ० १०६ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १९० । ६ ॥ अनु०
१४२ । २७ ॥

तस्योपाख्यानं । आ० १९०—१९८ ॥

तदाश्रमदाहः कर्तवीर्यार्जुनेन । तेन तस्मै शापदानं
च । शां० ४८ । ४० ॥ ४२ ॥

तस्य विश्वामित्रेण सह वैरं । आ० १९१ ॥

तेनेक्ष्वाक्रूणां पौरोहित्यकरणं । आ० १९० । १२ ॥

तस्य व्याघ्रयोल्यां पुत्रोत्पत्तिः । अनु० ५३ । ३० ॥

तस्य करालजनकेन संवादः । शां० ३८—३१३ ॥

तेनेन्द्रस्य रक्षणं । अनु० २६० । २५ ॥

तस्य परशुरामेण संवादः । अनु० १३० । ३८ ॥

तस्य सौदासेन कल्माषपादेन गोमहिमविषये संवादः ।
अनु० ११३ ॥

वसिष्ठपर्वतः । तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं ।
आ० २३५ । २ ॥

वसिष्ठापवाहतीर्थं । शा० ४३ । १ ॥

१ वसुः । जमदग्निपुत्रः । ऋषिः । व० ११७ ।
११ ॥

२ वसुः । उपरिचरवसुः । आ० ६४ । २ ॥

३ वसुः । अष्टवसुशब्दं पश्यत ।

वसुतेयाः । जनाः । स० ७८ । ९० ॥

वसुदा । (वसुधा । सुभा) । अङ्गिरसो
भार्या । व० २२१ । १ ॥

१ वसुदानः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । स० ४ ।
३३ ॥ अतिरथः । उ० १७१ । २७ ॥
द्रोणेन हतः । द्रो० २१ । ५५ ॥

२ वसुदानः । क्षत्रियः । काश्यः । द्रो० १९१ ।
२९ ॥ क० ३ । ३७ ॥

३ वसुदानः । क्षत्रियः । पाण्डुदेशाधिपः । स०
७८ । १०६ ॥

वसुदेवः । श्रीकृष्णस्य पिता कुन्त्या भ्राता । शूर-
राजस्य यादवस्य पुत्रः । स० २३ । ३ ॥

[भा० १० । १ ॥]

[तेन यज्ञकरणं । भा० १० । ८४ ॥]

[तस्य भार्याः पुत्राश्च । भा० ९ । २४ ॥ हरि०
१ । ३५ ॥]

[तस्य कथा । वायु० ९६ ॥ ब्रह्म० १४ ॥]

तस्य सपत्नीकस्य शरीरत्यागः । मौ० ८ । १५
—२४ ॥

१ वसुमनाः । क्षत्रियः । हर्यश्मस्य पुत्रः । अस्य
वसुमानिति नामान्तरं । तन्माता ययातिपुत्री
माधवी । व० २०१ । २ ॥ स० ८ । १३ ॥
वि० ५३ । १३ ॥ उ० ११६ । २३ ॥

तस्य यथातिना सह संवादः । आ० ८७ । ५ ॥

तस्य वामदेवेन संवादः । शा० ९२—९४ ॥

२ वसुमनाः । कौसल्यः क्षत्रियः । तस्मै बृहत्स-
तिना राजगुणवर्णनं । शा० ६७ ॥

१ वसुमान् । प्रथमवसुमनश्शब्दं पश्यत ।

२ वसुमान् । क्षत्रियः । स० ४ । ३८ ॥ शा०
३१४ । २

३ वसुमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ ।
२७ ॥

वसुमित्रः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ४१ ॥

वसुषेणः । कर्णः । आ० ६८ । १४७ ॥
१२० । ३६ ॥ व० ३१० । १५ ॥ शेषं
कर्णशब्दे पश्यत

वसुहोमः । अङ्गराजः । तस्य मान्धात्रा संवादः
शा० १२२ । १ ॥

वसोर्धारा । तीर्थं । व० ८० । ७७ ॥ The
place where Alakananda has got its
source, about 4 miles north of Badari-
nath.

वस्त्रा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

+ वस्त्रापहारः । द्रौपद्याः दुःशासनेन । स०
९० । ४० ॥ नलराजस्य पक्षिभिः । व० ५८
१५ ॥ उत्तरकुमारेण कौरवाणां । वि० ६७ ।
२१ ॥

वस्त्रौकसारा । नदी । भी० ६ । ४९ ॥

वहीनरः । क्षत्रियः । स० ८ । १५ ॥

वागिन्द्रः । प्रकाशनाम्न ऋषेः पुत्रः । तत्पुत्रः
प्रमितिः । अनु० ८ । ६४ ॥

वाटधानाः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

वाणी । नदी । भी० ९ । २० ॥

वातघ्नः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । ऋषिः । अनु०
७ । ५४ ॥

वातपतिः । क्षत्रियः । आ० २०१ । २० ॥

वातवेगः । गरुडस्य पुत्रः । उ १०१ । १० ॥

वातस्कन्धः । देवयोनिविशेषः । स० ७ ।
१४ ॥

वातापिः । असुरः । आ० ६६ । २९ ॥
इल्वलस्य यवीयान्भ्राता । व० ९४ । ४ ॥

तेन मेषरूपग्रहणेनानेकेषां ब्राह्मणानां हननं । मेष-
मांसरूपेणागस्त्यकुक्षिं प्रविष्टस्य तस्य तेन जीर्णी-
करणं च । व० ९४ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ [रा०
३ । ११ ॥]

वातस्यः । ऋषिः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ०
५३ । ९ ॥ शा० ४६ । ६

वातस्याः । गङ्गायमुनयोर्मध्ये कानपूरनगरस्य
दक्षिणतः कौशाम्ब्या उत्तरतश्च विद्यमानो देशः ।
द्रो० ११ । १५ ॥ A country situated
to the west of Allahabad. It was the
kingdom of Udayana; its capital
was Kousambi.

वादुलिः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५३ ॥

वाध्वश्वः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

वानप्रस्थः । तृतीय आश्रमः । तद्धर्माः । आ०
८५ । ४ ॥ अश्व० ४६ । ९ ॥ शा० ९ ॥
१८९ ॥ २५० ॥ आश्र० २० ॥

+ वानरः । शाखामृगः । तदुत्पत्तिः । आ०
६७ । ६४ ॥

वानरध्वजः । अर्जुनः । द्रो० १०५ । ८ ॥

+ वानरसृगालसंवादः । अनु० ३० ॥

१ वामदेवः । क्षत्रियः । मोदापुराधिपतिः ।
अर्जुनेन राजसूयदिविजये पराजितः । स०
२८ । ११ ॥

२ वामदेवः । ऋषिः । स० ७ । १७ ॥

तस्य शिष्य आत्रेयः । व० १९५ । ४६ ॥

तेन संवर्धितयोरश्वयोः शलेनापहारः । व० १९५ ।
४६ ॥

तस्य वसुमनसा संवादः । शा० ९२—९४ ॥

वामदेवी । ऋचस्य भार्या । आ० ६३ । २४ ॥

१ वामनः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ० १०३ । १० ॥

२ वामनः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥ भी० १२ । ३३ ॥

३ वामनः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

४ वामनः । श्रीमतो नाराणस्यावतारः । स० ४७ । ८ ॥ व० २७३ । ६४ ॥ [भा० ८ । १३ ॥ १८ ॥ पद्म० ४ । १ ॥ ६ । २६७ ॥]

वामनकं । तीर्थं । व० ८१ । १०३ ॥

वामनकः । पर्वतः । भी० १२ । १८ ॥

वायुः । भूतवायुः तदभिमानिनी देवता च । तेन सीताया निर्दोषत्वकथनं । व० २९२ । २७ ॥ तद्गुणनिरूपणं । शा० २६१ । ६ ॥

तेन धर्मोपदेशः । अनु० १९१ ॥

तस्मात्कुन्त्या भीमोत्पत्तिः । आ० ६८ । १११ ॥ १२९ । ५२ ॥

तस्य सर्वदेवोत्तमत्वं । आ० १२९ । ४६ ॥

वायुभक्षः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

वायुवेगः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० २०१ । २ ॥

वारणावतं । हास्तिनपुरसमीपस्थं पत्तनं । तत्र पाण्ड-

वानां गमनं । आ० १५५ ॥ १५८ ॥ पाण्ड-

वप्रार्थिते ग्रामपञ्चकेऽन्यतमं । उ० ३१ । १९ ॥

Barnava, nineteen miles north-west of Mirat, where an attempt was made by Duryodhana to burn the Pandavas.

तत्र पाण्डवानां दिग्दक्षया दुर्योधनेन जतुगृहनिर्माणं । आ० १५६ । २२ ॥

वारवास्याः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥

वाराणसी । काशीक्षेत्रं । व० ८२ । ७७ ॥

वाराहः । मगधदेशस्यः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

वारिसेनः । क्षत्रियः । स० ८ । २० ॥

वारुणतीर्थं । व० ८१ । १६४ ॥

१ वारुणिः । विनतायाः पुत्रः । आ० ६६ । ४० ॥

२ वारुणिः । वरुणपुत्रोऽगस्त्यः । व० १०४ । ११ ॥

३ वारुणिः । वरुणपुत्रो वसिष्ठः । आ० १०६ । ९ ॥

वारुणी । वरुणभार्या । तस्या गौरीति नामान्तरं । स० ९ । ६ ॥

वार्क्षी । दशप्रचेतसां भार्या । आ० २११ । १५ ॥ अस्याः मारिषा इति नामान्तरं ।

वार्तः । क्षत्रियः । स० ८ । १० ॥

वार्धक्षेमिः । क्षत्रियः । वृद्धक्षेमपुत्रः । वैगर्तराजः सुशर्मा । आ० २०१ । ९ ॥ द्रो० २१ । ६० ॥

१ वाष्ण्यः । श्रीकृष्णः । वृष्णिवंशोत्पन्नः सात्यक्यादिश्च ।

२ वाष्ण्यः । नलस्य सारथिः । व० ५७ । २२ ॥

+ वाष्ण्योऽध्यात्मं । शां० २१२—२१९ ॥

वाष्ण्यी । कुन्ती । आ० १२० । ३२ ॥

वालखिल्याः । ऋषयः । स० ११ । २० ॥

[तेषां पिता क्रतुर्नाम महर्षिः । तन्माता क्रिया । ते च षष्टिसहस्रसंख्याकाः । भा० ४ । १ ॥]

तेषामिन्द्रेणोपहासः । आ० ३१ । १० ॥

तैस्तपसा इन्द्रोपद्रवकरणेच्छया गरुडस्योत्पादनं । आ० ३१ । ३७ ॥

तत्कृतः पुष्करास्त्रेयशपथः । अनु० १४३ । ३९ ॥

वाली । सुग्रीवभ्राता इन्द्रपुत्रो बानरः । स० ९ ।

१८ ॥ तद्वार्या तारा । व० २८१ । १७ ॥

तत्पुत्रोऽङ्गदः ।

[तस्योत्पत्तिः । रामायणे उत्तरकाण्डे सप्तत्रिंशदशार्ग-दुपरितने प्रक्षिप्तभागे प्रथमे सर्गे ।]

तस्य वधः श्रीरामेण । व० २८१ । ३८ ॥

१ वाल्मीकिः । रामायणग्रन्थकर्ता महर्षिः ।

आ० ५५ । १४ ॥ स० ७ । १६ ॥ तस्य

ब्रह्महत्याप्राप्तिः । अनु० ४९ । ८ ॥

२ वाल्मीकिः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

वासवी । उपरिचरवसुवीर्यजा सत्यवती । आ०
६४ । ८६ ॥

वासवेयः । वासव्याः सत्यवत्याः पुत्रो व्यासः ।
आ० १ । ८४ ॥

वासुकिः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ ३७ ।
१ ॥ ३८ । १ ॥ ५४ । १ ॥ ६६ । ४१ ॥

स० ९ । १४ ॥ उ० १०९ । १९ ॥

तद्भार्या शतशीर्षा । उ० ११७ । १७ ॥

तस्य स्वसा जरत्कारुऋषेर्भार्या जरत्कारुः । आ०
३८ । २० ॥

तं रज्जुं कृत्वा अमृतार्थं समुद्रमथनं । आ० १८ ।
१३ ॥

तस्य भगिन्या सह संवादः । आ० ४८ ॥ ५३ ।
१९ ॥

वासुकितीर्थं । व० ८३ । ८६ ॥

वासुदेवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ ।
३ ॥ शां० ३५० । ४१ ॥

तस्य व्यासेन सह संवादः । अनु० १५ ॥

तस्य पृथिव्या सह ब्राह्मणमहिमविषये संवादः ।
अनु० ६९ ॥ गृहस्थधर्मविषये संवादः ।

अनु० १५४ ॥

तन्माहात्म्यं । भी० ६९ ॥ शिष्टं श्रीकृष्णशब्दे
द्रष्टव्यं ।

+ वासुदेवतत्वं । शां० २०९ ॥

१ वाहिनी । सो० वं० कुरुराजस्य पत्नी । त-
त्पुत्रा अश्वत्थामृतयः । आ० १०१ । ३९ ॥

२ वाहिनी । नदी । भी० ९ । ३४

विंशः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः ।
तत्पुत्रो विंशः । अश्व० ४ । ५ ॥

विकटः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९६ ॥ २०१ । ३ ॥ भी० ६४ ।

२९ ॥ तस्य वधो भीमेन । क० ४६ । १६ ॥

विकटाननः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ५ ॥

विकर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६३ । ५८ ॥ ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥

२०१ । १० ॥ वि० ३७ । ३ ॥ भी० ७७ ।
७ ॥ ७८ । २२ ॥

तस्य वचनं धूते द्रौपद्याः पणीकरणस्यान्याय्यतायां ।
स० ९० । ११ ॥

तस्य नकुलेन पराजयः । द्रो० १०७ । ३० ॥
सः भीमसेनेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० १९ । १ ॥

विकुञ्जनः । (विकुण्ठनः) । सो० वं० हस्ति-
नामकस्य राज्ञः पुत्रः । तद्भार्या सुन्दरा । तत्पुत्रो-
ऽजमीढः । आ० ६३ । ३८ ॥

विकृतः । विरूपेण सह विवदमानः क्रोधात्मा
कश्चन पुरुषः । शां० १९७ । ९५ ॥

विचकाश्वः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७१ ॥

विचरुगुः । क्षत्रियः । शां० २७१ । ३ ॥

विचित्रवीर्यः । सो० वं० शान्तनुराजपुत्रः ।

तन्माता सत्यवती । तस्य द्वे भार्ये काशिराजपुत्र्यौ ।

तयोरम्बिकायां व्यासाज्जातः पुत्रो धृतराष्ट्रः ।

अम्बालिकायां व्यासाज्जातः पुत्रः पाण्डुः ।

अम्बिकादास्यां व्यासाज्जातः पुत्रो विदुरः ।

आ० ६३ । ५४ ॥

तस्य वैमात्रेयो भ्राता गाङ्गेयो भीष्मः । आ० ६३ ।
५१ ॥ १०८ । ६ ॥

तस्य विवाहः । आ० १११ । १ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० १०८ । १६

तस्य मरणं । आ० १११ । ७ ॥

विजयः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥

विजया । माद्रीपुत्रस्य सहदेवस्य भार्या । शल्यरा-
जस्य पुत्री । तत्पुत्रः सुहोत्रः । आ० ६३ ।
७९ ॥

विदूरथः । (विदूरथः) । यादवः । आ०
२३९ । १० ॥

वितण्डः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १२ ॥

वितस्ता । नदी । व० ८० । ९० ॥ १३२ ।
२० ॥ भी० ९ । १६ ॥ The river
Jhelum.

वितस्त्यः । ब्राह्मणः । सवैनसस्य पुत्रः । तत्पुत्रः
शिवः । अनु० ८ । ६२ ॥

विदर्भाः । विन्ध्यस्य दक्षिणतः दशार्णदेशस्य
पश्चिमतः गोदावर्या उत्तरतः सुराष्ट्रदेशस्य
पूर्वतश्च विद्यमानो देशः । भी० ९ । ४३ ॥
Berar, the kingdom of Bhishmaka
whose daughter Rukmini was married
to Krishna. Its principal towns
were Kundinanagara Bhojakatapura,
Akola, Amraoti, Ellichpur, etc.

विदिशा । नदी । स० ९ । २२ ॥

विदुरः । विचित्रवीर्यभार्याया अम्बिकाया मुजि-
प्यायां व्यासाजातः पुत्रः । आ० ६३ । ५७ ॥
तस्योत्पत्तिः । आ० ६८ । ८६ ॥ ११५ । ४४ ॥
आश्र० ३० । १२ ॥

तस्य यमांशत्वं । आ० ६४ । १३८ ॥

तस्य पारसव्या विवाहः । पुत्रोत्पत्तिश्च । आ०
१२६ । १-३ ॥

तस्य कुन्त्या संवादः । आ० १५४ । ३ ॥

तेन म्लेच्छभाषया पाण्डवान्प्रत्युपदेशः । आ०
१५७ । १९-२५ ॥

तस्य धिक्कारो धृतराष्ट्रेण । व० ४ । २२ ॥

तस्य पाण्डवदिदृक्षया काम्यकवनगमनं । व० ५ ।
५ ॥

तेन धृतराष्ट्राय नीतिकथनं । उ० ३४-४० ॥

तस्य गृहे श्रीकृष्णस्यागमनं तत्र भोजनं च । उ०
९१ । ३६-४६ ॥

तेन धर्मप्रशंसा । शां० १६५ । ५-९ ॥

तस्य धृतराष्ट्रेण सह तपोवनगमनं । आश्र० १७ ।
४ ॥

तस्य स्वशरीरत्यागेन युधिष्ठिरशरीरप्रवेशः । आश्र०
२८ । २५ ॥

[तस्य भारतयुद्धसमये तीर्थयात्रार्थं गमनं । भा०
१ । १३ । ३१ ॥]

[तस्य प्रभासे देहत्यागः । भा० १ । १५ ॥]

+ विदुरनीतिः । उ० ३४-४० ॥

+ विदुरागमराज्यलाभपर्व । आ० २१७
-२३२ ॥

विदुला । सौवीरराजस्त्री । तस्याः सञ्जयनाम्ना
स्वपुत्रेण सह क्षत्रियेण युद्धस्यावश्यकर्तव्यत्व-
विषये संवादः । उ० १३३-१३६ ॥

विदूरथः । सो० वं० कुरुराजपुत्रः । तत्पुत्रो-
ऽनश्चान् । आ० ६३ । ४२ ॥

विदेहाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥ Tirhoot.
The kingdom of Raja Janaka.
Videha was bounded by the river
Kausaki on the east, Gandak on the
west, Himalaya on the north and the
Ganges on the South.

विद्या । ज्ञानं । उ० ४४ । २ ॥

तस्याः स्तुतिः । शां० १७४ । ३५ ॥ २८३ ।
३६ ॥ अनु० १८४ । १९ ॥

तद्विहीनस्य निन्दा । उ० ३९ । ७७ ॥

तद्ग्रहणं नीचादपि कर्तव्यं । शां० १६३ । ३१ ॥

विद्याः । अष्टादश । स० ५ । ५ ॥ [चतुर्दश ।
० ३ । ६ ॥]

+ विद्यादानफलं । अनु० २३५ । ७५
-७७ ॥

विद्युज्जिह्वौ । अमृतरक्षिणौ सर्पौ । आ० ३३ ।
५-६ ॥

विद्युता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

विद्युत्पर्णा । अप्सराः । आ० ६६ । ४९ ॥
१३२ । ४४ ॥

विद्युत्प्रभः । ऋषिः । अनु० १८८ । ४३ ॥

विद्युत्प्रभाः । तन्नाम्न्यो दशाप्सरसः । उ०
१११ । २१ ॥

विद्युन्माली । तारकासुरपुत्रः । क० २४ । ७ ॥

विद्योता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

विधाता । ब्रह्मणः (भृगोः) पुत्रः । आ० ६७ । ५० ॥

[तद्भार्या मेरोर्दुहिता नियतिः । तत्पुत्रो वेदशिराः कविश्च । भा० ४ । १ ॥]

विधिः । दैवं । दिष्टं । तस्य प्राबल्यं । व० ३० ॥ अनु० २१४ । १-२१ ॥

विनता । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रौ गरुडारुणौ । आ० १६ । ६ ॥ ६६ । ४० ॥ ६७ । ३९ ॥

तस्याः कथा । आ० २०-३४ ॥ अनु० २०-२९ ॥

तस्या गर्भोत्पत्तिः । आ० ३१ । ३१ ॥

तस्यै तत्पुत्रेणारुणेन दासीत्वप्राप्तिशापदानं । आ० १६ । १९ ॥ अनु० २० । २० ॥

तस्या दासीभावः । आ० २३ । ३ ॥

+ विनयः । गुणः । तस्य श्रैष्ठ्यं । शां० ११३ ॥

विनशानतीर्थं । सरस्वतीनदी यत्रान्तर्हिता तत्तीर्थं । निषादराष्ट्रस्य द्वारे वर्तते । व० ८० । १११ ॥ ८२ । ११२ ॥ The spot in the great sandy desert in the District of Sirhind where the river Saraswati loses itself after taking a westerly course from Thanesar.

१ विन्दः । आवन्त्यराजपुत्रः । तद्भ्राता अनुविन्दः । रथसत्तमः । उ० १६६ । ६ ॥ स० ३२ । ११ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९९ । २७ ॥

२ विन्दः । केकयराजपुत्रः । कौरवपक्षीयः । तद्भ्राता अनुविन्दः । सात्यकिना हतः । क० १० । ६ ॥

३ विन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ । ४८ ॥

विन्ध्यः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥ The Vindhya Range.

तस्य सूर्यमार्गनिरोधार्थं वृद्धिः । व० १०२ । २३ ॥

[रा ३ । ११ ॥ देवीभा० १० । ३ ॥ स्कान्दपु० काशीखं० पूर्वार्ध० ४-५ ॥]

तस्य कथा । व० १०३ । २-१९ ॥

विन्ध्यचुलिकाः । देशः । भी० ९ । ६२ ॥

विपाटः । कौरवपक्षीयः क्षत्रियः । अर्जुनेन हतः ।

द्रो० ३२ । ६१ ॥

विपापः । अग्निविशेषः । व० २२१ । २१ ॥

विपापा । नदी । भी० ९ । १५ ॥

विपाशा । नदी । स० ९ । २३ ॥ व० १३२ । ८ ॥ भी० ९ । १५ ॥ The river Beas.

तस्यां पुत्रमरणनिर्विण्णेन वसिष्ठेनात्मप्राणपरित्यागाय स्वदेहं पार्श्वैरवबध्य पतनं । ब्राह्मणवधभीतया तया नद्या तस्य पाशानाच्छिद्य तस्य तीरप्रापणं च । आ० १९३ । ४ ॥

१ विपुलः । देवशर्मशिष्यो ब्राह्मणः । तेन गुरुपत्न्या रुचिनाभ्याः देवराजधर्षणाद्रक्षणं । अनु० ७५-७८ ॥

२ विपुलः । सौवीरदेशाधिपतिः क्षत्रियः । अर्जुनेन हतः । आ० १५१ । ४६ ॥

विपुला । नदी । भी० ९ । १४ ॥

विष्टुः । यादवः । आ० २०१ । १८ ॥ २३९ । १० ॥ स० ४ । ३६ ॥

तेन सहार्जुनस्य सुभद्राहरणकाले युद्धं । आ० २४४ ॥

+ विप्रकन्योपाख्यानं । अनु० २५३ ॥

विप्रचित्तिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥ स० ९ । १६ ॥ ५१ । ७ ॥

+ विप्रसेनजित्संवादः । शां० १७३ ॥

विभाण्डकः । कश्यपवंश्य ऋषिः । तत्पुत्रः कश्यपशृङ्गः । व० १११ । ११ ॥

१ विभावसुः । सुप्रतीकस्य आता ऋषिः । सः शोपेन कच्छपतां प्राप्तो गरुडेन भक्षितः । आ० २९ । १६ ॥

२ विभावसुः । विवस्वत्पुत्रः । आ० १ । ५५ ॥

१ विभीषणः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

२ विभीषणः । राक्षसः । विश्रवसः पुत्रः ।
रावणकुम्भकर्णयोर्भ्राता । तन्माता मालिनी ।
स० ५० । २५ ॥ व० २७६ । ८ ॥

तस्माद्वाजसूयार्थं करं ग्रहीतुं सहदेवेन तं प्रति
घटोत्कचप्रेषणं । स० ३२ । ८० ॥

तस्य पट्टाभिषेको रामेण । व० २८४ । ४९ ॥

विभुः । शकुनेर्भ्राता । भीमेन हतः । द्रो०
१५८ । २३ ॥

विभूतिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५७ ॥

विमलतीर्थं । व० ८० । ८८ ॥

विमलपिण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥

विमलोदका । सरस्वती नदी । श० ३९ ।
४ ॥

१ विरजाः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥ उ०
१०३ । १६ ॥

२ विरजाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
१५८ । १७—१९ ॥

विरजातीर्थं । व० ८३ । ६ ॥

१ विराजः । क्षत्रियः । अविक्षितः पुत्रः । आ०
१०१ । ४० ॥

२ विराजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

विराटः । मत्स्यदेशाधिपः क्षत्रियः । मरुद्गणांशः ।
आ० ६८ । ८२ ॥ २०१ । ८ ॥ महारथः ।
उ० १७० । ८ ॥

तस्य प्रथमा भार्या सुरथा । तत्पुत्रौ श्वेतः शङ्खश्च ।
वि० २१ । १७ ॥

तस्य द्वितीया भार्या केकयनाम्नः सूतराजस्य पुत्री
सुदेष्णा । तत्पुत्रः भूमिज्जयापरनामा उत्तरकुमारः ।
वि० २१ । १८ ॥

तस्यान्यः पुत्रो बभ्रुः । उ० ५७ । ३३ ॥

तत्पुत्री अभिमन्योर्भार्या उत्तरा । आ० ६३ । ८२ ॥

तस्य भ्रातर एकादश । शतानीकः मदिराक्षः
(मदिराश्वः) सूर्यदत्तः श्रुतानीकः श्रुतध्वजः
बलानीकः जयानीकः जयाश्वः रथवाहनः चन्द्रो-
दयः समरथः । वि० ३३ । १९—२१ ॥
द्रो० १५९ । ४० ॥

तस्य दक्षिणगोग्रहणे सुशर्मणा सह युद्धं । वि०
३४ । ३१ ॥

तस्य जीवग्राहग्रहणं सुशर्मणा । युधिष्ठिराज्ञया भीम-
सेनेन मोचनं च । वि० ३५ ॥

तेन बृहन्नलायाः कौरवजयवार्ताममर्षयन्ता कङ्कनाम्नो
युधिष्ठिरस्य नासायामक्षेण कुट्टनं । वि० ७० ।
३७ ॥

तस्य वधो द्रोणाचार्येण । द्रो० १८७ । ४२ ॥

विराटदेशः । मत्स्यदेशशब्दं पश्यत । The
capital of Virata Raja king of Mat-
sya Desa. One hundred and five miles
to the south west of Delhi and forty-
one miles to the north of Jaipur.

विराधः । राक्षसः । रामेण हतः । स० ५० । १४ ॥

विरावी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

१ विरूपः । अङ्गिरसः पुत्रः । ऋषिः । अनु०
१३२ । ४२ ॥

२ विरूपः । विकृतेन विवदमानः कामाभिमानी
पुरुषः । शां० १९७ । ९४ ॥

३ विरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

१ विरूपाक्षः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २५ ॥

२ विरूपाक्षः । घटोत्कचस्य सारथिः । द्रो०
१७६ । १८ ॥

३ विरूपाक्षः । राक्षसः । व० २८६ । ९ ॥
शां० १६९ । १५ ॥

१ विरोचनः । प्रह्लादस्य पुत्रः । आ० ६६ ।
१९ ॥ स० ५१ । ७ ॥

तस्य सुधन्वनाम्ना ब्राह्मणेन सह केशिन्याः स्वयंवरे
ब्राह्मणक्षत्रिययोः श्रैष्ठ्ये विवादः । स० ९० ।
६७ ॥ उ० ३६ । ५—११ ।

तत्पुत्रो महाबलिः । आ० ६६ । २० ॥

२ विरोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । २ ॥

विरोहणः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

विवर्धनः । क्षत्रियः । स० ४ । २७ ॥

विवस्वान् । अदितेः पुत्रः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः ।
आ० ६६ । १५ ॥ सूर्यशब्दं पश्यत ।

विवाजी । इल्वलासुरस्य रथहयः । व० ९७ ।
२२ ॥

+ विवाहः । तत्प्रभेदाः । आ० ९४ । १४ ॥
अनु० ७९ । १—१५ ॥ [विष्णु० ३ ।
१० ॥]

तदुचितवयोनिर्णयः । अनु० ७९ । १६ ॥

विवित्सुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥ भीमसेनेन
हतः । क० ४६ । १२ ॥

विविन्ध्यः । सालवपक्षीयोऽसुरः । चारुदेष्णेन
हतः । व० १६ । २६ ॥

विर्विंशः । क्षत्रियः । सू० वं० विंशस्य पुत्रः ।
तत्पुत्रः खनीनेत्रः । अश्व० ४ । ५ ॥

विर्विंशतिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥
२०१ । १ ॥ वि० ३७ । ३ ॥ भीमसेनेन
हतः । क० २ । ९ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० १९ । १४ ॥

विशल्या । नदी । व० ८२ । ११४ ॥ स०
९ । २४ ॥

विशाखः । सुब्रह्मण्यः । स० ७ । १४ ॥

विशाखयूपः । क्षेत्रं । व० १७९ । १६ ॥
शां० १२ । ३ ॥

विशालकः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

विशालराजः । क्षत्रियः । स० ६८ । २१ ॥

विशाला । नदी । श० ३९ । ४ ॥

१ विशालाक्षः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ ।
९

२ विशालाक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०१ ॥ १३०१ । १० ॥
भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २६ ॥

विशुण्डिः । सर्पः । उ० १०३ । १६ ॥

विशोकः । भीमसेनस्य सारथिः । स० ३६ ।
३० ॥ भी० ७७ । २४ ॥ [श्रीकृष्णात्रिवक्त्रायां
जातः । भागवते विजयध्वजीयपाठे—१० ।
१०३ ॥] अस्याशोक इति नामान्तरं ।

तस्य भीमसेनेन सह रणाङ्गणे संवादः । क० ८० ॥

विश्रवाः । रावणादीनां पिता ऋषिः । पुलस्त्यस्य
रूपान्तरं । व० २७५ । १४ ॥ २७६ । १ ॥
[तस्योत्पत्तिः । रा० ७ । २ ॥] [तस्य
सकाशादिडबिलायां कुबेरोत्पत्तिः । भा० ९ ।
२ ॥]

१ विश्वः । श्रीमान्नारायणः । तस्य स्तुतिर्ब्रह्मकृता ।
भी० ६५—६६ ॥

२ विश्वः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३६ ॥

विश्वकर्मा । प्रभासस्य पुत्रः । आ० ६७ ।
२८ ॥ [अस्य त्वष्टेति नामान्तरं । अस्य भार्या
प्रह्लादपुत्री विरोचना । तत्पुत्रो देवाचार्यलिशिराः
विश्वरूपाचार्यः । वायु० ८४ ॥]

[तन्माता बृहस्पतिभगिनी ब्रह्मवादिनी । हरि० १ ।
३ ॥ विष्णु० १ । १५ ॥]

तत्पुत्री सवितुर्भार्या संज्ञा । अश्विनोर्माता । आ०
६७ । ३५ ॥

तेनेन्द्रप्रस्थनिर्माणं । आ० २२७ । ५९ ॥

तेन सुन्दोपसुन्दवधार्थं तिलोत्तमासृष्टिः । आ०
२३१ । १२ ॥

तेन त्रिपुरवधार्थं रुद्राय रथनिर्माणं । क० २६ ॥

विश्वजित् । बृहस्पतेस्तृतीयः पुत्रः । अग्निविशेषः ।
व० २२१ । २४ ॥

विश्वपतिः । अग्निविशेषः । व० १२३ । १७ ॥

विश्वभुक् । बृहस्पतेश्चतुर्थः पुत्रः । अग्निविशेषः ।

अस्य गोपतिरिति नामान्तरं । व० २२१ ।

२५ ॥

१ विश्वरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

२ विश्वरूपः । त्वष्टुः पुत्रः । उ० ९ । ४ ॥

शां० २०७ । २० ॥

[तन्माता दैत्यानुजा (विरोचनानुजा) रचना ।

भा० ६ । ६ ॥ प्रह्लादपुत्री विरोचना । वायु०

८४ ॥]

[तेन देवानां पौरोहित्यकरणं । भा० ६ । ७ ॥]

तस्येन्द्रेण वधः । उ० ९ । २२ ॥ [भा० ६ ।

९ ॥]

+ विश्वरूपप्रदर्शनं । श्रीकृष्णेन धृतराष्ट्रसभायां ।

उ० १३१ ॥ समराङ्गणे अर्जुनाय । भी०

३५ ॥ उदङ्काय । अश्व० ५५ ॥ हनुमता

भीमाय । व० १५२ ॥

विश्वरूपा । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । ९ ॥

विश्वा । धर्मप्रजापतेर्भार्या । दक्षप्रजापतिकन्या ।

आ० ६६ । १२ ॥ [तत्पुत्रा विश्वेदेवाः ।

मत्स्य० २०३ ॥]

विश्वाची । अप्सराः । स० १० । १२ ॥

तथा सह ययाते रमणं । आ० ७९ । ९ ॥

विश्वामित्रः । ब्रह्मर्षिः । सो० वं० गाधेः पुत्रः ।

पूर्वं क्षत्रियः पश्चात्तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः । आ०

१९१ । ४ ॥ स० १२ । ११ ॥ उ०

११३ । २५ ॥ शां० ४८ । ५७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १९१ । ४ ॥ अनु० ७ ।

४७ ॥ ९१ । २१ ॥ [हरि० १ । २७ ॥

वायु० ९१ ॥ भा० ९ । १६ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३५ ॥

[तस्य क्षत्रियत्वावस्थायां नाम विश्वरथ इति ।

हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥ वायु० ९१ ॥]

तस्य भार्या हैमवती । उ० ११७ । १३ ॥

[तस्य भार्याः शालावती दृषद्वती रेणुः माधवी
इत्याद्याः । हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥ वायु०
९१ ॥]

तस्य पुत्राः । मधुच्छन्दआदयः । अनु० ७ ।

५० ॥ [भा० ९ । १६ ॥ रा० १ । ५७ ॥]

[तस्य पुत्राः । कतिः पाणिनः याज्ञवल्क्यः साङ्कतिः

गालवः मुद्गलः देवलः अष्टकः देवरातापरनामा

शुनश्शेष इत्यादयः । तत्र शुनश्शेषोऽभिमानपुत्रः ।

हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥]

तेन ब्राह्मण्यार्थं तपश्चरणं । आ० ९२ । ३२ ॥

१०१ । ६० ॥ [रा० १ । ५६ ॥]

तस्य क्षत्रियत्वावस्थायां वसिष्ठाश्रमगमनं । आ०

१९१ । ६ ॥ [रा० १ । ५१ ॥]

[तस्य तपश्चरणकाले तद्दाराणां त्रिशङ्कुराजेन रक्षणं ।

हरि० १ । १२ ॥]

तस्य तपश्चरणकाले मेनकायां शकुन्तलोत्पत्तिः ।

आ० ९३ ॥

[तच्चरित्रं । रा० १ । ५१-६५ ॥ हरि० १ ।

२७ ॥ भा० ९ । १६ ॥ स्कान्दपु० नागरखं०

१६७-१६८ ॥]

तेन सरस्वतीनद्या रुधिरीभवनशापदानं । शां० ४३ ।

३९

तस्य ब्राह्मण्यप्राप्तिः । आ० १९१ । ६० ॥ शां०

४१ । ११ ॥

तेन गालवं प्रति गुरुदक्षिणार्थं एकतश्श्यामकर्णानां

हयानां शताष्टकस्यानयनचोदना । उ० ११४ ।

१४ ॥

तेन ययातिपुत्र्या माधव्या एकतश्श्यामकर्णहयानां

शतद्वयप्रतिनिधितया परिग्रहः । तस्यामष्टकनाम-

कपुत्रोत्पादनं च । उ० ११९ । १५-१८

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १९० ॥

तस्य हरिश्चन्द्रेण सह वैरं । व० ७७ । ३७ ॥

[देवीभा० ७ । १८ ॥]

तेन श्वजाघनीचौर्यं श्वपचेन संवादश्च । शां०

१४१ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३३ ॥

तस्य वंशः । अनु० ७ । ४८ ॥ [हरि० १।२७ ॥

रा० १ । ३२ ॥ ५१ ॥ वायु० ९१ ॥]

विश्वामित्रतीर्थं । व० ८१ । १३९ ॥

विश्वामित्रा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

१ विश्वावसुः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०

६६ । ४७ ॥ स० ७ । २२ ॥

तस्य ब्राह्मणशापेन कबन्धनामकराक्षसजन्मप्राप्तिः ।

व० २८० । ४२ ॥

तस्य याज्ञवल्क्येन सह संवादः । शां० ३२३ ।

२६ ॥

२ विश्वावसुः । जमदग्निपुत्रः । व० ११७ ।

११ ॥

+ विश्वासानर्हाः । उ० ३७ । ५७ ॥ शां०

१३९ । २५—३३ ॥ तेषु विश्वासकरणे

दोषः । आ० १५३ । ७२ ॥

विश्वेदेवाः । आ० १ । ४७ ॥ १३२ ।

५३ ॥ अनु० १३८ । २९—३७ ॥

२५५ । २१ ॥

[ते च धर्मप्रजापतेर्विश्वानाम्भ्यां दक्षपुत्र्यां जाताः ।

क्रतुदक्षपुरुषवोमाद्रेवसत्यवसुकालकामादयः ।

मत्स्य० २०३ ॥]

+ विश्वोपाख्यानं । भी० ६५—६६ ॥

+ विषपानं । रुद्रेण । आ० १८ । २५ ॥

[भा० ८ । ७ ॥ रा० १ । ४५ ॥]

+ विषहरविद्यादानं । ब्रह्मणा कश्यपाय ।

आ० २० । १६ ॥

विषुवं । पुण्यकालः । अश्व० ११५ । २ ॥

+ विषोत्पत्तिः । अमृतमथनसमये । आ०

१८ । १९ ॥ [भा० ८ । ७ ॥ रा० १ ।

४५ ॥]

१ विष्णुः । अग्निविशेषः । अस्य धृतिमानिति

नामान्तरं । व० २२३ । १२ ॥

२ विष्णुः । क्षत्रियः । कश्चन चैद्यः । कर्णेन

हतः । क० ५१ । ४९ ॥

३ विष्णुः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः श्रीमान्नारा-

यणः । आ० ६६ । १६ ॥

तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ७१ ॥

तेन देवान्प्रति वृत्रासुरहनने युक्तिकथनं । उ०

१० । १० ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । १३ ॥ शां०

३५० । ४३ ॥

तेन भूम्युद्धरणं वराहरूपेण । व० १४४ । ३० ॥

तत्प्रीतिकरा धर्माः । अनु० १८९ । १-७ ॥

विष्णुधर्मा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

विष्णुपञ्चकं । व्रतविशेषः । अश्व० ११४ ।

१४ ॥

+ विष्णुपदतीर्थं । व० ८१ । १०३ ॥

विष्णुवर्मा । चैद्यः क्षत्रियः । कर्णेन हतः ।

क० ५१ । ४९ ॥

विष्वक्सेनः । विष्णुपार्षदः । स० ७ । १९ ॥

विष्वगश्वः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य पृथुरा-

जस्य पुत्रः । तत्पुत्र आर्द्रकः । व० २०५ ।

३ ॥ अनु० १७७ । ६७ ॥

विहङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

+ वीटाक्रीडा । कन्दुकक्रीडा । कौरवपाण्डवानां ।

आ० १४१ । १७ ॥

वीतहव्यः । क्षत्रियः । सू० वं० शर्यातिपुत्रः ।

तद्भ्राता तालजङ्घः । तस्य भार्या दश । पुत्राः

शतं । तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः । अनु० ८ ॥

तस्य ब्राह्मण्यप्राप्त्यनन्तरं जातः पुत्रो गृत्समदः ।

अनु० ८ । ५९ ॥

वीतिः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २५ ॥

वीरः । भरद्वाजनामकाग्रेर्द्वितीयः पुत्रोऽग्निविशेषः ।

तस्यैवाग्नीषोमाविति सोमेन सह प्रयोगः । तस्य

रथप्रभुः रथध्वानः कुम्भरेता इति नामान्तराणि ।

व० २२२ । १३—१८ ॥

वीरकरा । नदी । भी० ९ । २६ ॥
 वीरकेतुः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः ।
 द्रो० १२२ । ४१ ॥
 वीरणकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥
 वीरद्युम्नः । राजर्षिः । भूरिद्युम्नस्य पिता । तस्य
 तनुनामकेन विप्रेण संवादः । शां० १२७ ।
 १४ ॥
 वीरघन्वा । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । त्रैगर्तः ।
 धृष्टकेतुना हतः । द्रो० १०७ । १४-१७ ॥
 वीरधर्मा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ०
 ४ । १६ ॥
 वीरप्रमोक्षतीर्थ । व० ८२ । ५१ ॥
 १ वीरबाहुः । क्षत्रियः । चेदिराजः । सुबाहोः
 पिता । तस्य गृहे दमयन्त्या वासः । व० ६६ ।
 १५ ॥
 २ वीरबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥
 भीमेन हतः । भी० ६४ । ३५ ॥
 वीरभद्रः । रुद्रावतारः । तेन दक्षाध्वरध्वंसः ।
 शां० २९० । ४९-५३ ॥
 [तस्योत्पत्तिः । भा० ४ । ५ ॥ वायु० ३० ॥
 कालिकापु० १६ ॥]
 वीरसेनः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७२ ॥
 १ वीरा । भरद्वाजनामकाग्नेर्भार्या । व० २२१ ।
 १७ ॥
 २ वीरा । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 वीरिणी । दक्षप्रजापतिभार्या । ब्रह्मणो वामपादा-
 ङ्गुष्ठादुत्पन्ना । आ० ६७ । ११ ॥ ६९ । ९ ॥
 [वीरणप्रजापतेर्दुहिता । तस्या असिक्कीत्यादि नामा-
 न्तराणि । तस्यां षष्टिकन्योत्पत्तिः । विष्णु० १ ।
 १५ ॥]
 [तस्यां सतीदेव्या उत्पत्तिः । कालिका० ८ ॥]
 १ वृकः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः ।
 द्रो० २१ । १६ ॥

२ वृकः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १० ॥ क०
 ८९ । ९ ॥
 ३ वृकः । पूर्वकालीनः क्षत्रियः । अनु०
 १७७ । ७० ॥
 वृकरथः । कर्णस्य भ्राता । भीमसेनेन हतः ।
 द्रो० १५८ । २१ ॥
 वृकस्थलं । पाण्डवप्रार्थितेषु पञ्चसु ग्रामेष्वन्यतमः ।
 उ० ३१ । १९ ॥ ८६ । १ ॥
 वृकोदरः । भीमसेनः । आ० १४७ । १० ॥
 + वृक्षः । महीरुहः । पादपः । तस्योत्पत्तिः ।
 आ० ६७ । ६९ ॥
 + तदारोपणफलं । अनु० ९३ । २२ ॥
 वृक्षवासी । यक्षः । स० १० । १९ ॥
 वृत्तः । सर्पः । आ० ३५ । १० ॥
 १ वृत्रः । दनायुषः पुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
 ३३ ॥
 २ वृत्रः । त्वष्ट्रप्रजापतिना इन्द्रशत्रुत्वेनाग्नेरुत्पादितः
 पुत्रः । उ० ९ । ५५ ॥ [भा० ६ । ९ ॥]
 तस्येन्द्रेण सह युद्धं । व० ९९ ॥ शां० २८७ ।
 ७ ॥ अश्व० ११ । ६ ॥
 तस्येन्द्रेण वधः । व० १०० । १५ ॥ उ० १० ।
 ४१ ॥ शां० २८८ । ८-९ ॥ [भा०
 ६ । १२ ॥ रा० ७ । ८५ ॥ पद्म० २ ।
 २४ ॥ ५ । १९ ॥ देवीभा० ६ । १-६ ॥
 स्कान्दपु० केदारखं० १६-१७ ॥]
 [तस्य पूर्वजन्मनि चित्रकेतुरिति नाम । तस्य कथा ।
 भा० ६ । १४-१७ ॥]
 तस्मै सनत्कुमारेण विष्णुमाहात्म्यकथनं । शां०
 २८६ ॥
 + वृत्रगीता । शां० २८५ ॥
 वृद्धकन्या । कुणिगार्ग्यस्य ऋषेः पुत्री । गालव-
 ऋषिपुत्रस्य शृङ्गवतो भार्या । तस्याः कथा ।
 शा० ५३ ॥
 वृद्धक्षत्रः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपः जयद्रथस्य

पिता । सायं सन्ध्यामनुतिष्ठतस्तस्य हस्ते पतितस्य
अर्जुनबाणनिकृत्तस्य जयद्रथशिरसस्तेनाधः प्रक्षे-
पणात्तन्मूर्ध्नो विदारणं । द्रो० १४८ ॥

वृद्धगार्ग्यः । ब्रह्मर्षिः । अनु० १८८ । ७३ ॥

वृषकः । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्रः । शकुन्या-
दीनां भ्राता । आ० २०१ । ५ ॥ एकरथः ।
उ० १६८ । १ ॥

तस्य इरावता सह युद्धं । भी० ९० । ३० ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । द्रो० ३० । १२ ॥ क० २ ।
४३ ॥

१ वृषदर्भः । सेदुकभ्राता क्षत्रियः । व०
१९९ । २ ॥

२ वृषदर्भः । काशीशः कश्चित्क्षत्रियः । यः
श्येनाद्भीतस्य कपोतस्य रक्षणार्थं स्वमांसमुत्कृत्य
ददौ । अनु० ६७ । ४ ॥ [अयं सो० वं०
अनुकुलोत्पन्नस्योशीनरराजपुत्रस्य शिवेः पुत्रः ।
भा० ९ । २३ ॥ वृषादर्भः वृषादर्भिश्चायमेवेति
भाति ॥]

तत्पुत्रोऽनिलः । यं मृतं पक्त्वा सप्तर्षयो भोक्तुमयतन्त ।
अनु० १४१ । ८ ॥

तेन सप्तर्षिहननाय कृत्योत्पादनं । अनु० १४१ ।
४४ ॥

१ वृषपर्वा । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥

तत्पुत्री ययातिभार्या शर्मिष्ठा । आ० ७२ । ६ ॥

[मत्स्य० २९ ॥ भा० ९ । १८ ॥]

तं प्रति शुक्राचार्यस्य कोपः । आ० ७४ । १ ॥

२ वृषपर्वा । नरनारायणाश्रमस्थः कश्चन राजर्षिः ।

व० १५९ । २० ॥ १७९ । ७ ॥

वृषभः । पर्वतः । ऋषभशब्दं पश्यत ।

वृषभदानफलं । अश्व० १०३ । ५ ॥

वृषभा । नदी । भी० ९ । ३२ ॥

वृषसाह्या । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

वृषसेनः । कर्णस्य पुत्रः । महारथः । उ० १६७ ।

२३ ॥ तस्य युद्धं । क० ८८ । ३६ ॥

तत्पराजयोऽभिमन्युना । द्रो० ३७ । २५-३८ ॥

तद्वधप्रतिज्ञाऽर्जुनेन । द्रो० १४६ । २१ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । क० ९० । १४ ॥

वृषाकपिः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शां० ३५२ । २४ ॥

वृषादर्भिः । वृषदर्भशब्दं पश्यत ।

१ वेगवान् । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

२ वेगवान् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।

२४ ॥ साहवपक्षं प्रविष्टस्य तस्य श्रीकृष्णपुत्रेण

जाम्बवतेयेन साम्बेन वधः । व० १६ । २० ॥

वेगवाहिनी । नदी । स० ९ । २२ ॥

वेणा । नदी । व० ८३ । ३३ ॥ ८६ । ३ ॥

भी० ९ । २० ॥

१ वेणी । कृष्णवेणीनदी ।

२ वेणी । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

वेणीस्कन्धः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

वेणुजङ्घः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥

वेणुदारिः । कश्चन यादवः । स० ६१ । १६ ॥

तत्पुत्रस्य पराजयः कर्णेन । व० २५५ । १५ ॥

[सोश्मकदेशाधिपतिः । हरि० २ । ६१ ॥]

वेणुमण्डलं । क्रौञ्चद्वीपस्य वर्ष । भी० १२ ।
१२ ॥

वेतसिका । तीर्थं । व० ८२ । ५६ ॥

वेत्रकीयगृहं । एकचक्रानगरस्यः स्थलविशेषः

आ० १७८ । २५ ॥

वेत्रवती । नदी । विदिशानद्याः समीपे पारिया-
त्रादुत्पन्ना । सा वात्स्यदेशे यमुनायां मिलति ।

भी० ९ । १६ ॥ *Vetravati is a river
called Betwa in the kingdom of Bho-
pal in Malwa.*

१ वेदः । वैदशब्दं पश्यत ।

२ वेदः । अपौरुषेयो ग्रन्थविशेषः । ऋग्यजुस्सा-

माथर्वाचात्मकः । तद्विभागो व्यासेन । आ०

६० । ५ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ वायु० ६० ॥

विष्णु० ३ । ३ ॥]

तदपहारो मधुकैटभाभ्यां । शां० ३५७ । २९ ॥

तेषां परस्परं संवादः । अनु० १३ ॥

वेदव्यासः । व्यासशब्दं पश्यत ।

वेदस्मृता । नदी । भी० ९ । १७ ॥

वेदाश्वा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

वेदीतीर्थ । व० ८१ । ९९ ॥

वेनः । अङ्गराजस्य पुत्रः । तन्माता सुनीथा ।

तत्पुत्रः पृथुचक्रवर्ती । तस्य कथा । द्रो० ६९ ॥

शां० २८ । १३७ ॥ ५८ । १०२ ॥

[हरि० १ । २ ॥ विष्णु० १ । २३ ॥ भा० ४ । १३ ॥]

+ वेदव्यासः । वारस्त्रियः । तामिः ऋश्यशृङ्गसमीप-
गमनं । व० १११ । ३१ ॥

वैकर्तनः । कर्णः । आ० १२० । ५३ ॥

वैकुण्ठः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शां० ३५२ । १५ ॥

[वैकुण्ठलोकवर्णनं । भा० ३ । १५ ॥]

वैजयन्तः । क्षीरसमुद्रमध्यस्थः चतुर्मुखब्रह्मण
आवासभूतः पर्वतः । शां० ३६० । ९ ॥

वैतरणी । नदी । स० ९ । २४ ॥ व० ८१ ।

८४ ॥ ८३ । ६ ॥ उ० १०९ । १४ ॥ भी०

९ । ३४ ॥ Betrani is a river near

Cuttack in the Province of Orissa.

वैदर्भी । सगरराजस्य पत्नी केशिनी । तत्पुत्राः
षष्ठिसहस्राणि । व० १०५ । १० ॥

अयं शब्दः लोपासुद्रा-रुक्मिणी-दमयन्ती-प्रभृतीनां
साधारणः ।

वैदूर्यशिखरः । पर्वतः । व० ८७ । ६ ॥

वैदेहाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

वैन्यः । पृथुचक्रवर्ती । स० ८ । २० ॥ तस्याश्व-
मेधः । व० १८८ । ५ ॥ शेषं पृथुशब्दे पश्यत ।

वैयाघ्रपद्यः । युधिष्ठिरः । वि० ३६ । ११ ॥

+ वैराग्यं । गुणः । तस्य मुक्तिसाधनत्वं । शां०
१८७ । १७ ॥

+ तस्य ज्ञानकारणत्वं । अनु० २४४ ॥

वैराटी । उत्तरा । आ० १ । २३९ ॥

वैवस्वतः । विवस्वन्नामसूर्यस्य पुत्रः । श्राद्धदेव-
नामा मनुः । तन्माता त्वष्टृप्रजापतिपुत्री संज्ञा-
देवी । तस्य चरित्रं मत्स्योपाख्यानसहितं । व०
१९० । ५३ ॥

[तस्योत्पत्तिः । भा० ८ । १३ ॥]

तस्य वंशः । आ० ६९ । १६ ॥ [भा० ९ ।
१-१३ ॥ हरि० १ । १० ॥ ब्रह्म० ७ ॥
वायु० ८५-८९ ॥]

+ वैवाहिकपर्व । आ० २०८-२१६ ॥ वि०
७४-७८ ॥

१ वैशंपायनः । वैवस्वतमन्वन्तरीयाष्टाविंशमहा-
युगीयद्वैपायनव्यासशिष्यः । शां० ३३५ ।
२७ ॥

२ [वैशंपायनः । महर्षिः । वैवस्वतमन्वन्तरीय-
प्रथममहायुगीयस्वयंभूनामकव्यासशिष्यः । याज्ञ-
वल्क्यस्य मातुलो गुरुश्च । भा० १२ । ६ ॥]

तेन जनमेजयाय महाभारतकथनं । आ० १२५ ॥
६० । २१ ॥

तेन ब्राह्मणवधो बालवधश्च । अनु० ९ । ३९ ॥

वैश्यः । तृतीयो वर्णः । तद्धर्माः । शां० १८७ ।
६ ॥

वैश्यापुत्रः । धृतराष्ट्रपुत्रो युयुत्सुः ।

वैश्रवणः । कुबेरशब्दं पश्यत ।

+ वैश्वदेवहोमः । अनु० १५४ । ९ ॥

+ वैष्णवधर्मप्रशंसनं । अनु० ३६ । २९-
६२ ॥ अश्व० ९६-११८ ॥

+ वैष्णवलक्षणं । अश्व० १०४ ॥

वैष्णवास्त्रं । तत्प्रयोगो भगदत्तेन । द्रो० २९ ।
१७ ॥

वैहारः । पर्वतः । मगधदेशस्थः । स० २१ ।
२ ॥

व्यश्वः । राजर्षिः । स० ८ । १२ ॥

+ व्याघ्रः । द्वीपी । तज्जातीयानामुत्पत्तिः । आ०
६७ । ६५ ॥

१ व्याघ्रकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६-४७ ॥

२ व्याघ्रकेतुः । दुर्योधनपक्षीयो राजकुमारः ।
साल्यकिना हतः । द्रो० १०७ । ३१ ॥

+ व्याघ्रगोमायुकथा । शां० १११ ॥

१ व्याघ्रदत्तः । क्षत्रियः । मागधपुत्रः । साल्य-
किना हतः । द्रो० १०७ । ३२ ॥

२ व्याघ्रदत्तः । कश्चन पाञ्चाल्यः । रथोदारः ।
उ० १७१ । १९ ॥ द्रोणेन हतः । द्रो०
१६ । ४९ ॥

व्याघ्रपदः । ऋषिः । वसिष्ठाध्याय्यामुत्पन्नः
अनु० ५३ । ३० ॥

व्याघ्रपादः । ऋषिः । तत्पुत्रौ उपमन्युः धौम्यश्च ।
अनु० ४५ । २९ ॥ ९६ ॥

+ व्याघ्रकपोतोपाख्यानं । शां० १४३
—१४८ ॥

+ व्याधिः । तस्य शरीरमानसभेदेन द्वैविध्यं ।
अश्व० १२ । १ ॥

तदुत्पत्तिः । शां० २६४ । ३५ ॥

व्यासः । वेदविभागकर्ता । पराशरसुतः । कृष्ण-
द्रौपयनः । तन्माता वासवी सत्यवती । आ०
६० । १४ ॥ [वेदविभागकर्तृत्वादप्येव व्यास-
शब्दवाच्याः । ते च एकैकस्मिन्महायुगे एकैक
इत्यनेके स्वयंभूप्रभृतयः सप्तविंशतिरतीताः
वर्तमाने महायुगे तु कृष्णद्रौपयनः । आगामिनि
महायुगे द्रौणिर्व्यासो भविष्यति । देवीमा० १ ।
४ ॥ विष्णु० ३ । ४ ॥]

तस्योत्पत्तिः । आ० ६० । २ ॥ ६४ । १२६ ॥

११४ । ३४ ॥ शां० ३५९ । ६ ॥ [मा०

१२ । ६ ॥ देवीमा० २ । १-२ ॥]

[तस्यावतारकालः । भा० १ । ४ ॥]

तस्य वेदाध्ययनं । आ० ६० । ३ ॥

तस्योपनयनं । आ० ६४ । अधिकपाठे ७६ ॥

तेन वेदविभागः । आ० ६० । ५ ॥ [मा० १२ ।

६ ॥ विष्णुः ३ । ३-४ ॥ वायु० ६० ॥]

तेन महाभारतनिर्माणं । आ० १ । ६८ ॥

तेन भारतानां कीर्तिप्रकथनप्रतिज्ञा । भी० २ ।
१३ ॥

तेन यज्ञकरणं । आ० ५५ । ७ ॥

तस्य स्तुतिः । आ० १ । ३२ ॥ द्रो० २०२ ।

४७ ॥ शां० ३५६ । ११ ॥ ३५९ । ३ ॥

तत्प्रशंसा ब्रह्मकृता । आ० १ । ९६ ॥

तत्प्रशंसा वैशंपायनकृता । शां० ३५९ । ४ ॥

तत्सकाशे ब्रह्मण आगमनं । आ० १ । ८१ ॥

तेन भारतलेखनाय गणेशस्मरणं तदागमनं च
आ० १ । १११-११२ ॥

तेन महाभारते ग्रन्थग्रन्थिकरणं । आ० १ ।
११६ ॥

तदागमनं जनमेजयस्य सर्पसत्रे । आ० ६० । १ ॥

तेन मधुपर्के गोः समनुज्ञानं । आ० ६० । १४ ॥

तेन विचित्रवीर्यभार्ययोः अम्बिकाम्बालिकयोः धृत-
राष्ट्रपाण्ड्वोरुत्पादनं । आ० ११५ ॥

तेन हास्तिनपुरात्सत्यवत्यास्तपोवनप्रापणं । आ०
१३७ । १२ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे शालिहोत्राश्रमे । आ०
१६८ । ३२ ॥

तद्दर्शनं पाण्डवानामेकचक्रामार्गे । आ० १७० ।
७ ॥

तेन पाण्डवान्प्रति तेषां द्रौपदीलामस्य भावित्वकथनं ।
आ० १८४ । १५ ॥

तद्दर्शनं पाण्डवैर्दुपदपुरमार्गे । आ० २०० । २ ॥

तेन धृतराष्ट्रं प्रति पाण्डवैः सह शमविधानं । व०

८ ॥

तेन युधिष्ठिराय प्रतिस्मृतिविद्योपदेशः । व० ३६ ।

३० ॥

तदागमनं काम्यकवने पाण्डवसमीपे दानप्रशंसनं

च । व० २६० ॥

तेन संजयं प्रति धृतराष्ट्रप्रश्नस्योत्तरदानाभ्यनुज्ञानं
उ० ६६ । १० ॥

तेन संजयाय कुरुपाण्डवयुद्धविषये सर्वज्ञत्वप्रदानं
भी० २ । ९ ॥

तेनाभिमन्युवधमनुशोचतो युधिष्ठिरस्याश्वासनं । द्रो०
५२ । १० ॥

तेन युधिष्ठिरायाकम्पनोपाख्यानकथनं । द्रो० ५२-
५४ ॥

तेन युधिष्ठिराय षोडशराजकीयोपाख्यानकथनं ।
द्रो० ५५-७१ ॥

तेन समराङ्गणे अश्वत्थामानं प्रति तत्प्रयुक्तनारायणा-
स्त्रस्य वैफल्ये श्रीकृष्णार्जुनयोर्नारायणनरस्वरूप-

त्वस्य कारणत्वकथनं । द्रो० २०२ । ४७ ॥

तेन समराङ्गणेऽर्जुनाय शतरुद्रीयकथनं । द्रो०
२०३ । ९-२० ॥

तेन दुर्योधनहननार्थं स्वयं गच्छतो युधिष्ठिरस्य
प्रतिनिवर्तनं । द्रो० १८४ । ५७ ॥

तेन वधोद्यतस्य सात्यकेः सकाशात्सञ्जयस्य मोचनं ।
शा० २९ । २० ॥

तेन पुत्रशोकाभितप्तस्य धृतराष्ट्रस्य तत्त्वोपदेशाच्छो-
कापनोदनं । स्त्री० ८ ॥

तेन युधिष्ठिरं शत्रुकामाया गान्धार्याः कोपापनोदनं ।
स्त्री० १३ ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति शङ्खलिखितोपाख्यानकथनपूर्वकं
क्षात्रधर्मस्वीकरणचोदना । शां० २३ ॥

तेन पुत्रार्थं तपश्चरणं । शां० ३३१ । १२-१३ ॥
तस्माद्भूताच्यां शुक्रनामकपुत्रोत्पादनं । शां० ३३२ ।
४-१० ॥

तेन शुकाय सृष्ट्यादिप्रकारकथनं । शां० २३८
-२६१ ॥

तेन शुकानुशासनं । शां० ३२९ ॥

तस्य वासुदेवेन संवादोऽध्यात्मविषये । अनु०
१५ ॥

तस्य वचनं हिंसां विनापि ब्रह्महत्या भवतीति
विषये । अनु० ६३ ॥

तेन कीटाय राज्यदानं । अनु० १८० ॥

तस्य मैत्रेयेण सह दानस्योत्तमत्वे संवादः । अनु०
१८२-१८४ ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति बन्धुजनहननपापापनोदायाश्वमेध-
करणविधानं । अश्व० ३ । १-१० ॥

तेन दुर्योधनादीनां मृतानां पुनर्धृतराष्ट्रादिभ्यः
प्रदर्शनं । आश्र० ३५ ॥

तेन परीक्षिच्छमीकशृङ्गिणां पुरामृतानां पुनर्जनमेज-
याय प्रदर्शनं । आश्र० ३७ । ७-८ ॥

तेन पाण्डवानां भूमिं त्यक्त्वा स्वलोकगमनाय सूचनं ।
मौ० ९ । ३५-३६ ॥

व्यासवनं । क्षेत्रं । व० ८१ । ९३ ॥

व्यासस्थली । क्षेत्रं । व० ८१ । ९६ ॥

व्युषिताश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवः
तद्वार्या काक्षीवती भद्रा ।

तत्पुत्राः साल्वमद्रप्रभृतयः सप्त । आ० १२७ ॥

व्यूकाः । देशः । भी० ९ । ६१ ॥

व्यूहोराः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥

रुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०५ ॥

+ ब्रीहिद्रौणिकपर्व । व० २६०-२६२ ॥

श.

शंयुः । बृहस्पतेस्तारायां जातेषु षट्सु

प्रथमः । स आज्याहुतिभाग्निविशेषः । तद्वार्या
सत्या । तत्पुत्रौ भरतो भरद्वाजश्चाग्निविशेषौ ।
व० २२१ । १० ॥

शकटः । कंसमृत्योऽसुरः । श्रीकृष्णेन हतः ।
स० ५२ । १७ ॥ [भा० १० । ७ ॥ हरि०
२ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥]

+ शकटव्यूहः । कौरवाणां । द्रोणाचार्यनिर्मितः ।
अस्य चक्रव्यूह इति पद्मव्यूह इति च नामान्तरे ।
द्रो० ३३ । १४ ॥ ८७ । २२ ॥ पद्मव्यूहश-
ब्दं पश्यत ।

शकाः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥

९ । ४५ ॥

१ शकुनिः । क्षत्रियः । सुबलस्य पुत्रः । गान्धार्या
प्राता । दुर्योधनादीनां मातुलः । एकरथः ।
उ० १६७ । १ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १५४ ॥

तस्य द्वापरांशत्वं । आ० ६८ । ७८ ॥

तस्य पुत्र उल्लकः । सहदेवेन हतः । श० २७ ।
३१ ॥

तस्य आतरः । वृषकः बृहद्बलः । आ० २०१ ।

५ ॥ अचलः । द्रो० ३० । ८ ॥ शरभः

सुभगः विभुः भानुदत्तः । द्रो० १५८ ।

२३-२४ ॥ गजः गवाक्षः चर्मवान् आर्जयः

शुकः । भी० ९० । ३० ॥

तस्य स्वसारः । गान्धारीप्रभृतयः । गान्धारीशब्दे-
द्रष्टव्याः ।

तस्य युद्धं । द्रो० १४ । २३ ॥

तस्य नकुलसहदेवाभ्यां पराजयः । द्रो० ९६ । २४ ॥

तस्य सुतसोमेन सह युद्धं । क० १६ । १८-४२ ॥

तस्य भीमसेनेन पराजयः । क० ८१ । ६८ ॥

तस्य सहदेवेन वधः । श० २७ । ६० ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २४ । २३ ॥

२ शकुनिः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

३ शकुनिः । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २६ ॥

+ शकुनिकथा । ज्ञातिभिर्विरोधस्यानर्थहेतुतायां
दृष्टान्तत्वेन विदुरेण कथिता पक्षिकथा । उ०
६४ ॥

शकुन्तः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५० ॥

शकुन्तला । कण्वमहर्षेः पोषितदुहिता । दुष्य-
न्तस्य द्वितीया भार्या । तत्पुत्रो भरतः । आ०
६३ । ३१ ॥ ८८ । १८ ॥

तस्या उत्पत्तिः । आ० ९२ । २७ ॥

तस्या जनकः पिता विश्वामित्रः । माता मेनका
अप्सराः । आ० ६३ । ३१ ॥ ९३ । १५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० ९३ । २६ ॥

तस्याः दुष्यन्तेन सह विवाहविषये विवादः । आ०
९२ ॥

तस्या दुष्यन्तेन सह गान्धर्वविवाहः । आ० ९४ ।
३४ ॥

तस्याः कण्वेन सह तत्कृतगान्धर्वविवाहविषये
संवादः । आ० ९४ । ५०-६६ ॥

तस्याः भरतनामकपुत्रोत्पत्तिः । आ० ९५ । ९ ॥

तस्याः दुष्यन्तगृहगमने कण्वेन सह विवादः । आ०
९६ । २६-४१ ॥

तस्या भरतेन कण्वशिष्यैश्च सह हास्तिनपुरगमनं ।
आ० ९७ । १८ ॥

+ शकुन्तलोपाख्यानं । आ० ८९-१०० ॥

शक्तिः । ऋषिः । वसिष्ठपुत्रः । तन्माताऽरुन्धती ।
तद्भार्या अहश्यन्ती । तत्पुत्रः पराशरः । आ०
१९२ । ११ ॥

तस्य कल्माषपादेन भक्षणं । आ० १९२ । ४९ ॥

शक्रः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥ इन्द्रशब्दं पश्यत ।

शक्रदेवः । क्षत्रियः । कालिङ्गराजस्य भानुमतः
पुत्रः । भीमसेनेन हतः । भी० ५४ । २४ ॥

+ शक्रवक्रसंवादः । व० १९६ ॥

१ शङ्खकर्णः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

२ शङ्खकर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयस्य
पुत्रः । आ० ६३ । ८७ ॥

शङ्खकर्णेश्वरः । व० ८० । ७१

१ शङ्खः । क्षत्रियः । विराटराजस्य पुत्रः । तन्माता
सुरथा । रथोदारः । उ० १७१ । १५ ॥
आ० २०१ । ८ ॥ स० ७ । ११ ॥ तस्य
सगर्भ्यो प्राता श्वेतः । वि० २१ । १८ ॥

तस्य युद्धं । वि० ३४ । २४ ॥ भी० ४९ ।
२६ ॥

तस्य वधो द्रोणाचार्येण । भी० ८२ । २३ ॥

२ शङ्खः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥ उ० १०३ । १२ ॥

३ शङ्खः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

४ शङ्खः । लिखितस्य भ्राता ऋषिः । शां० २३ १८ ॥

। श० ३८ । १९ ॥

शङ्खपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

शङ्खमुखः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

शङ्खमेखलः । ऋषिः । आ० ८ । २४ ॥

शङ्खशिराः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

शङ्खिनीतीर्थं । व० ८१ । ५१ ॥

शची । इन्द्रस्य भार्या । पुलोमनाम्नोऽसुरस्य पुत्री ।
जयन्तस्य माता । इन्द्राणी । स० ७ । ४ ॥
११ । ४२ ॥

तस्याः सूर्येण संवादः । अनु० १४ । ५-६ ॥

शतकुम्भा । नदी । व० ८२ । १० ॥ भी० ९ । १९ ॥

शतचन्द्रः । क्षत्रियः । सुबलस्य गान्धारराजस्य
पुत्रः । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥

शतज्योतिः । सुभ्राजस्य पुत्रः । आ० १ ।
५७ ॥

शतगुम्नः । राजर्षिः । तस्य मुद्गलाय ऋषये
गृहदानेनोत्तमलोकप्राप्तिः । शां० २४० ।
३२ ॥ अनु० २०० । २१ ॥

शतद्रुः । पुत्रभरणेन जीविते निर्विण्णस्य आत्मानं
त्यक्तुकामस्य वसिष्ठस्य स्वस्मिन्पतनादात्मानं
शतधा विभज्य स्थिता हैमवती नाम नदी ।
आ० १९३ । ९-१० ॥ स० ९ । २३ ॥
भी० ९ । १५ ॥ The river Sutlej: it is
also called Ghaggar or the Ghara.

शतधन्वा । कलिङ्गराजकन्यास्वयंवराथमागतः
कश्चन क्षत्रियः । शां० ४ । ७ ॥

शतप्रवा । शुकाचार्यभार्या । उ० ११७ । १३ ॥

शतबला । नदी । भी० ९ । २० ॥

शतमुखः । असुरः । तस्य रुद्राद्वरप्राप्तिः ।
अनु० ४५ । ६८ ॥

शतयूपः । केकयवंश्यः । वानप्रस्थाश्रमो राजर्षिः ।
आश्र० २० । १२ ॥

+ शतरुद्रीयं । व्यासेनार्जुनं प्रति कथिता रुद्र-
स्तुतिः । द्रो० २०३ । २९ ॥

शतशीर्षा । वासुकेर्भार्या । उ० ११७ । १७ ॥

शतशृङ्गः । पर्वतः । आ० १२४ । ५१ ॥

तस्य कुन्त्या अङ्के स्थितस्य भीमसेनस्य अधःपतनेन
संचूर्णनं । आ० १२९ । ६२ ॥

शतशौचं । तीर्थं । व० ८१ । २१ ॥

शतसाहस्रकं । तीर्थं । व० ८२ । ७३ ॥

१ शतानन्दः । सप्तर्षिष्वन्यतमस्य गौतमस्य पुत्रः ।
तन्माता ब्रह्मणो मानसपुत्री अहल्या । अयं
विदेहानां पुरोहितः । अनु० ६५ । ८ ॥

२ [शतानन्दः । अन्यस्य गौतमनाम्न ऋषेः पुत्रः ।
तन्माता विन्ध्याश्वराजपुत्री अहल्या । तद्भ्राता
चिरकारी । तत्पुत्रः कृपाचार्यस्य मूलपुरुषः सत्य-
धृतिः । भा० ९ । २१ ॥]

१ शतानीकः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवप्र-
पौत्रस्य जनमेजयस्य पुत्रः । तत्पुत्रोऽश्वमेधदत्तः ।
आ० ६३ । ८७ ॥

२ शतानीकः । मत्स्यराजस्य विराटस्य भ्राता
वि० ३३ । १९ ॥ भीष्माचार्येण हतः ।
भी० ११८ । २७ ॥ द्रोणाचार्येण हतः ।
द्रो० २१ । २८ ॥ १५९ । ४० ॥

तस्य शल्येन सह युद्धं । द्रो० १६८ । २९ ॥

३ शतानीकः । क्षत्रियः । सो० वं० नकुलस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । ७४ ॥
६४ । १६५ ॥

तस्य तन्नामकरणे कारणं । आ० २४७ । ८० ॥

तस्य वधः अष्टादशरात्रौ द्रौणिना । सौ० ८ ।
६४ ॥

४ शतानीकः । सो० वं० कश्चन राजर्षिः ।
आ० २४७ । ८० ॥

शतायुः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरूरवसः पुत्रः ।
आ० ६९ । २८ ॥

+ शत्रुः । तल्लक्षणं । शां० ८० ॥

तच्छब्दनिर्वचनं । क० ३६ । ३५ ॥

स च त्रयोदशविधः । शां० १६१ । ३ ॥

शत्रुघ्नः । क्षत्रियः । सू० वं० दशरथस्य पुत्रः ।
तन्माता सुमित्रा । तद्भ्राता लक्ष्मणः । स०
५० । २७ ॥ व० २७५ । ८ ॥

१ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । द्रुपदस्य पुत्रः । द्रो०
३२ । ६१ ॥ अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ ।
१८१-१८२ ॥

२ शत्रुञ्जयः । सूतः । कर्णस्य भ्राता । अर्जुनेन
हतः । द्रो० ३२ । ६१ ॥

३ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । अमि-
मन्युना पराजितः । द्रो० ४८ । १५ ॥

४ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । ११ ॥

५ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । भी० ५१ । ८ ॥ ७९ । ५७ ॥ भीम-
सेनेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥

शत्रुन्तपः । कर्णस्यानुजः । अर्जुनेनोत्तरगोग्रहणे
हतः । वि० ५८ । १८ ॥

शत्रुसहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥

शनिः । शनैश्चरः ।

शन्तनुः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपस्य पुत्रः ।
तन्माता सुनन्दी । तद्भ्रातरौ देवापिः बाह्वीकश्च ।
आ० ६३ । ४७ ॥ १०१ । ५० ॥ तन्नाम-
निर्वचनं । आ० ६३ । ४९ ॥

+ शपथः । अनु० १४२ । ५६-७५ ॥
१४३ । १६-४१ ॥

शबराः । देशः । भी० ५० । ५३ ॥ द्रो०
११९ । ५३ ॥

शबलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

शबलाश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥

१ शमः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः । तद्भार्या प्राप्तिः ।
तद्भ्रातरौ कामो हर्षश्च । आ० ६७ । ३२ ॥

२ शमः । अहर्नामकवसोः पुत्रः । तद्भ्रातरः
ज्योतिः शान्तः मुनिश्च । आ० ६७ । २३ ॥

३ + शमः । गुणः तस्य श्रेष्ठ्यं । उ० २७ ।
२३ ॥ ७३ ॥

शमठः । गयाशिरनामकपर्वतस्थो ब्राह्मणः । व०
९३ । १९ ॥

शमीकः । ऋषिः । शृङ्गिणः पिता । आ० ४१ ।
२१ ॥ [भा० १ । १८ ॥]

तस्य समाधिस्थस्य स्कन्धे परीक्षिद्राजेन मृतसर्प-
क्षेपः । आ० ४१ । ९ ॥

तस्य शिष्यो गौरमुखः । आ० ४२ । १४ ॥

तस्य शृङ्गिणा विवादः परीक्षिच्छापदानस्यायुक्ततायां ।
आ० ४२ । १-१२ ॥

+ शमी । वृक्षः । विराटनगरसमीपे श्मशानस्थे
तस्मिन्वृक्षे पाण्डवैरायुधनिक्षेपः । वि० ७ ।
१७ ॥

शमीतीर्थं । तीर्थं । व० ८० । ७२-७३ ॥

शम्पाकः । शम्पाकशब्दं पश्यत ।

शम्बरः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥
तस्य इन्द्रेण सह ब्राह्मणमाहात्म्यविषये संवादः ।

अनु० ७१ ॥

[तस्य वधः श्रीकृष्णपुत्रेण प्रद्युम्नेन । भा० १० ।
५५ ॥ हरि० २ । १०७ ॥]

शम्बुकः । दाशरथिरामेण हतः शूद्रतापसः ।
शां० १५२ । ६७ ॥ [रा० ७ । ७६ ॥]

शम्भलग्रामः । सम्भलग्रामशब्दं पश्यत ।

१ शम्भुः । रुद्रशब्दं पश्यत ।

२ शम्भुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ५ ॥

शम्भ्वठा । सुवलराजस्य पुत्री । गान्धार्याः स्वसा ।
धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ० १९९ । २४ ॥

शम्याकः । (शम्पाकः ।) ब्राह्मणः । शां०
१७५ । २ ॥

+ शम्याकगीता । दारिद्र्यघनिकत्वयोः क्रमेणा-
र्थानर्थसाधनत्वे । शां० १७५ ॥

+ शम्यादानफलं । अश्व० १०३ । १९ ॥

शरणः । सपेः । आ० ५७ । ६ ॥

+ शरणागतरक्षणफलं । अनु० ६७ ॥

+ शरतल्पं । भीष्मस्य प्रायोपवेशनार्थमर्जुनेन
निर्मितं बाणमयं तल्पं । आ० २ । २५२ ॥

भी० १२० । १५ ॥ द्रो० ३ । १ ॥

शरद्धान् । ऋषिः । आ० ६४ । १४९ ॥

[विन्ध्याश्वनामकपाञ्चालपुत्रस्याहल्याभर्तुर्गौतमस्य
वंशे उत्पन्नस्य सत्यधृतेः पुत्रः । भा० ९ । २१ ॥]

तत्पुत्रौ कृपी कृपाचार्यश्च । आ० ६४ । १४९ ॥

तस्य तपस्यतो जालवतीनामकाप्सरोदर्शनात्स्कन्वाच्छ-
रस्तम्बे पतिताद्वेतसः कृपस्य कृप्याश्चोत्पत्तिः ।
आ० १४० । २-२० ॥

१ शरभः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥

२ शरभः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

३ शरभः । क्षत्रियः । शिशुपालस्य पुत्रः । तेना-
श्वमेधाश्वरक्षणार्थमागतस्यार्जुनस्य पूजनं । अश्व०
८४ । ३ ॥

४ शरभः । क्षत्रियः । गान्धारराजस्य सुवलस्य
पुत्रः । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥

५ शरभः । राजर्षिः । स० ८ । १४ ॥

शरभङ्गः । गौतमकुलोत्पन्नः ब्रह्मर्षिः । व०
२७८ । ४७ ॥

शरभङ्गाश्रमः । व० ८३ । ४२ ॥ दण्डकारण्ये
गोदावरीतीरे । व० २७८ । ४६ ॥

+ शरमयवेदमनिर्माणं । हयाप्यायनार्थमर्जुनेन ।
द्रो० ९९ । ६३ ॥

शरावती । नदी । भी० ९ । २० ॥ The
river Sabarmati in Guzerat. Ahme-
dabad stands on this river. 2. Sara-
wati appears to be the corruption
of the river Saraswati in Fyzabad
(Oudh.)

शरासनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
१३६ । २० ॥

+ शरीरस्य पाञ्चभौतिकत्वं । शां० १८२ ।
४ ॥

शर्मिष्ठा । असुरराजस्य वृषपर्वणः पुत्री ।
ययातेर्द्वितीया भार्या । तत्पुत्राः द्रुष्टुः अनुः
पूरुश्च । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ । ३८ ॥
७७ । २१ ॥

तया देवयान्याः कूपे प्रक्षेपः । आ० ७२ । १३ ॥
तया पुत्रोत्पादनार्थं ययातिं प्रति प्रार्थना । आ०
७६ । ३६ ॥

तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । आ० ७६ । ४३ ॥

[तस्याः कथा । भा० ९ । १८ ॥ मत्स्य० २७-३२ ॥]

१ शर्यातिः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनोः
पुत्रः । तस्य कन्या सुकन्या । व० १२३-१२६ ॥

२ शर्यातिः । क्षत्रियः । सो० वं० प्राचीन्वतः
पुत्रः । तन्माता आशमाकी । तद्भार्या त्रिशङ्को-
र्दुहिता । तत्पुत्रोऽहंयातिः । आ० ६३ । १२ ॥

१ शलः । क्षत्रियः । सू० वं० परीक्षितपुत्रः । तद्भ्रातरौ
दलो बलश्चेति । व० १९५ । ३८ ॥

तस्य मृगयार्थं वनगमनं । तत्र वामदेवऋष्याश्रमग-
मनं च । व० १९५ । ३८-४२ ॥

२ शलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः
आ० १३१ । ४ ॥ क० ४६ । ८

३ शलः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

४ शलः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रजहुवंशीयस्य
बाह्लीकराजपुत्रस्य सोमदत्तस्य पुत्रः । त
भूरिः भूरिश्रवाश्चेति । आ० २०१ । १५

द्रौपदेयैर्हतः । द्रो० १०८ । १-११ ॥

[भा० ९ । २२ ॥]

तत्पुत्रस्य वधः घृष्टद्युम्नेन । भी० ६१ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २४ । ९ ॥

शलकरः । सपेः । आ० ५७ । ९ ॥

१ शलभः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥

२ शलभः । पाण्डवपक्षीयः । कश्चन चैवः क्षत्रियः ।

कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥

शल्यः । मद्रराजः । आर्तायनिः । मद्रदेशाधिपतेः

ऋतायनस्य पुत्रः । तत्स्वसा पाण्डोर्भार्या माद्री ।

अतिरथः । उ० १६५ । २६ ॥ भी० ६२ ।

१४ ॥

तस्य संह्लादांशत्वं । आ० ६८ । ६ ॥

तत्पुत्रौ रुक्माङ्गदो रुक्मरथश्च । आ० २०१ ।

१३-१४ ॥

तस्य पराजयो भीमसेनेन । आ० २०५ ।

३४ ॥ द्रो० १५ ॥

तस्य युद्धे साहाय्यकरणार्थमागमनं । उ० ८ । १ ॥

तद्युद्धवर्णनं । द्रो० १५ ॥

तस्य सैन्यापत्येऽभिषेकः । श० ६ । १४ ॥

तेन कर्णस्य तेजोहरणार्थं तदुपालम्भः । क० ३१ ।

३३ ॥

तद्गर्हणं कर्णेन । क० ३७ ॥

तेन दुर्योधनप्रार्थनया कर्णसारथ्याभ्युपगमः । क०

३३ ॥

तेन कर्णस्य युद्धप्रोत्साहनं । क० ८३ । ३८-४८ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । श० १२ ॥

तस्य भीमसेनेन सह गदायुद्धं । द्रो० १५ ॥ श०

११ ॥

तस्य वधो युधिष्ठिरेण । श० १६ । ५० ॥

तद्वधकथा संक्षेपेण । श० १ । १० ॥

तदनुजवधो युधिष्ठिरेण । श० १६ । ६० ॥

+ शवानां युद्धे मृतानां वर्णनं गान्धार्या । स्त्री०

१६-२२ ॥

शशबिन्दुः । राजर्षिः । स० ८ । २७ ॥ शा०

२८ । १०५ ॥ [वृष्णिवंश्यस्य चित्ररथस्य पुत्रः ।

भा० ९ । २३ ॥]

तस्य शतसहस्रं भार्याः । एकैकस्यां भार्यायां सहस्रं

सहस्रं पुत्राः । द्रो० ६५ । २ ॥

तस्य कथा । द्रो० ६५ ॥ शा० २८ ।

१५-१०० ॥ २०७ । ११ ॥

[तत्पुत्री बिन्दुमती मान्धातुर्भार्या । भा० ९ । ६ ॥

वायु० ८८ ॥]

शशयानतीर्थं । व० ८० । ११४ ॥

शशलोमा । राजर्षिः । आश्र० २१ । १४ ॥

शशादः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रस्य

विकुक्षेर्नमान्तरं । तत्पुत्रः ककुत्स्थः । व०

२०५ । १ ॥

[तस्य कथा । भा० ९ । ६ ॥]

शशिकाः । (शशकाः) देशः । भी० ९ ।

४६ ॥

शाकद्वीपः । भी० ११ । ८ ॥

शाकलः । मद्रदेशस्य राजधानी । स० ३५ ।

१४ ॥ क० ३७ । ३५ ॥ चन्द्रभागेरावत्योर्मध्ये

विद्यमानो देशः ॥ The capital of Madra

Desa.

शाकलद्वीपः । अयं इन्द्रप्रस्थस्योत्तरे विद्यमानो

देशः । नतु द्वीपः । तस्य राजा प्रतिविन्ध्यः ।

तेन सहार्जुनस्य राजसूयदिविजये युद्धं । स०

२७ । १४ ॥

शाकल्यः । शिवभक्त ऋषिः । अनु० ४५ ।

८४ ॥

+ शाकुनिककथा । ज्ञातिविरोधस्यानर्थहेतुतायां

दृष्टान्तत्वेन विदुरेण धृतराष्ट्राय कथिता । उ०

६४ । १-१६ ॥

शाक्तेयः । पराशरः । आ० १९८ । १ ॥

शाखः । स्कन्दस्य मूर्त्यन्तरं । श० ४५ । ३७ ॥

शाखम्भरी । देव्याः स्थानं । व० ८२ । १२ ॥

शाण्डिली । शाण्डिल्यऋषेः कन्या । ऋषभकूट-

पर्वतस्था । उ० ११३ । १ ॥ इयमेव स्वयं-
प्रभा । भी० ८ । ९ ॥ [रा० ४ । ५१ ॥]

तस्या अपध्यानेन गरुडस्य पक्षभ्रंशः । तस्याः प्रसा-
दात्पुनस्तस्य पक्षप्ररोहणं च । उ० ११३ ।
५ ॥ २० ॥ [स्कान्दपु० नागरखं० ८१
-८२ ॥]

तस्याः सुमनानाभ्या राजकन्यया पतिव्रतामाहात्म्यवि-
षये संवादः । अनु० १८५ ॥

१ शाण्डिल्यः । मरीचिपुत्रस्य काश्यपस्य वंशे
उत्पन्नः ऋषिः । तद्वंशे कस्मिंश्चित्काले वैश्वानर-
नामाग्निरुत्पन्न इत्यग्नेः शाण्डिल्यगोत्रत्वं । स०
४ । २३ ॥ शां० ४६ । ७ ॥

२ शाण्डिल्यः । अग्नेर्जात ऋषिः । अनु०
५३ । २६ ॥

शान्तः । अहर्नामकवसोः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

शान्तनवः । भीष्मः । आ० १०८ । ३ ॥

शान्तनुः । शान्तनुशब्दं पश्यत ।

तस्योत्पत्तिः । आ० १०३ । २०-२१ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १०३ । २२ ॥

तस्य पूर्वजन्मनि महाभिषङ्गामकसूर्यवंशीयराजत्वं ।

आ० १०३ । २१ ॥

तेन कृपाचार्यस्य कृप्याश्च पोषणं । आ० १४० ।
१३-१८ ॥

तस्य गङ्गया विवाहः । आ० १०४ ॥ [देवीमा०
२ । ३ ॥]

तस्य दाशराजकन्यया सत्यवत्या विवाहः । आ०
१०८ । १ ॥

तस्य गङ्गायां जातः पुत्रो भीष्मः । आ० ६३ ।
५० ॥

तस्य सत्यवत्यां जातौ पुत्रौ चित्राङ्गदो विचित्रवीर्यश्च ।

आ० ६३ । ५२ ॥ १०८ । ३ ॥

[सच्छास्त्राद्धकरणकाले भीष्मेण दर्भेष्वेव पिण्डनिक्षेपः ।
हरि० १ । १६ ॥]

[तस्य कथा । भा० ९ । २२ ॥ तस्य परिवेत्तृत्वात्त-

द्राज्ये अनावृष्टिः पश्चात्तच्छान्तिश्चेत्यादिकथा ।
विष्णु० ४ । २० ॥]

शान्ता । अङ्गराजस्य रोमपादस्य पुत्री । ऋश्यश्रु-
ङ्गऋषेर्भार्या । व० ११४ । ११ ॥

[सा दशरथस्य पुत्री लोमपादाय दत्ता । भा० ९ ।
२३ ॥]

[सा लोमपादस्यैव पुत्री । तस्यैव दशरथ इति
नामान्तरं । हरि० १ । ३१ ॥]

शान्तिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु० १३२ । ४२ ॥
शारदण्डायनिः । क्षत्रियः । केकयः । तद्वार्या
श्रुतसेना । तत्पुत्रा दुर्जयप्रभृतयः । आ०
१२६ । ३७ ॥

शारद्वतः । कृपाचार्यः । आ० १५२ । ३० ॥

१ शारद्वती । द्रोणाचार्यभार्या कृपी ।

२ शारद्वती । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

शार्ङ्गरवः । ऋषिः । जनमेजयकृते सर्पसत्रे
ऋत्विग्व्रह्मा । आ० ५३ । ६ ॥

शार्दूली । क्रोधवशायाः पुत्री । सिंहव्याघ्राणां
माता । आ० ६७ । ६१-६५ ॥

शालग्रामः । क्षेत्रं । व० ८२ । १२४ ॥
A Place near the source of the
river Gandaki.

शालिपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

शालिशिराः । देवगन्धर्वः । आ० ६६
४४ ॥

शालिशूर्पं । तीर्थं । व० ८१ । १०७ ॥

शालिहोत्रः । कपिलऋषेः पुत्रः अश्वशास्त्रप्रणेता ।
१६८ । ५ ॥ व० ६९ । ३० ॥

शालिहोत्रसरः । तत्र पाण्डवानां गमनं । आ०
१६८ । २ ॥

शालूकिनी । तीर्थं । व० ८१ । १३ ॥

१ शाल्मलिः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥

२ शाल्मलिः । द्वीपः । भी० १२ । ६ ॥

३ शाल्मलिः । वृक्षः । शां० १५३ । ४ ॥

तस्य कथा । शां० १५३—१५५ ॥

शाल्वः । शाल्वशब्दं पश्यत ।

शिशुमारः । (शिशुमारः) । भगवतो

नारायणस्यावतारः । अश्व० ११५ । ५६ ॥

[भा० ५ । २३ ॥ विष्णु० २ । ९ ॥]

शिखण्डी । पाञ्चालराजस्य दुपदस्य प्रथमः पुत्रः ।

स प्रथमं स्त्री भूत्वा अनन्तरं पुंस्त्वं प्राप्तः ।

आ० ६४ । १६७ ॥ ११० । २९ ॥ रथमुख्यः ।

उ० १७१ । १ ॥

तस्य स्त्रीपूर्वत्वं । उ० १७२ । २० ॥ १८८ । ५ ॥

तस्य द्रोणाद्धनुर्विद्याभ्यासः । उ० १८९ । २ ॥

तस्य दशार्णाधिपतेर्हिरण्यवर्मणः पुत्र्या विवाहः ।

उ० १८९ । ८ ॥

तस्य पुंस्त्वप्राप्तिः । उ० १९२ । १० ॥

तत्पुत्रौ क्षत्रदेवः ऋक्षदेवश्च । द्रो० २३७ ।

२५ ॥

तस्य युद्धं । भी० १०८ ॥

तस्य कृतवर्मणा पराजयः । क० १७ । २१—४० ॥

तस्य वधः शिविरेऽश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । ७२ ॥

शिखावर्तः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

शिखावान् । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

शिनिः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुकुलान्तर्गतवृ-

ष्णिङ्कुलोत्पन्नः । तत्पुत्रः युयुधाननाम्नः सात्यकेः

पिता सत्यकः । तस्य सोमदत्तेन सह युद्धं ।

द्रो० १४४ । ११ ॥

[तत्पिता अनमित्रः । भा० ९ । २४ ॥]

शिनिप्रवीरः । क्षत्रियः । सात्यकिः । श०

१९ । २६ ॥

१ शिविः । हिरण्यकशिपोः पुत्रः । असुरः ।

आ० ६६ । १८ ॥

२ शिविः । क्षत्रियः । भोजपुरनामकनगराधिपस्य

सो० वं० अनुकुलोत्पन्नस्य उशीनरस्य पुत्रः

ययातेर्दौहित्रः । तन्माता माधवी । उ० ११८

२० ॥ स० ८ । १० ॥ व० २०१ । २ ॥

वि० ५३ । १४ ॥ शां० २८ । ३९ ॥

तस्य कथा । व० १३२ ॥ १९७ ॥ द्रो० ५८ ॥

तस्य ययातिना संवादः । आ० ८७ । ८ ॥

तत्पुत्रो गोपतिः । शां० ४८ । ८५ ॥

तत्पुत्राः । वृषदर्भः सुवीरः मद्रः केकयः बृहद्दर्भः

इत्यादयः । तेन स्वपुत्रं बृहद्दर्भनामानं हत्वा

ब्राह्मणरूपाय ब्रह्मणे निवेदनं । व० २०१ ।

२० ॥

[तत्पुत्राः वृषादर्भः सुवीरः मद्रः केकयश्च । भा०

९ । २३ ॥]

तत्कृतः । पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ ।

२६ ॥

३ शिविः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रोणेन

हतः । द्रो० १५६ । १९ ॥

शिरीषकः । सर्पः । उ० १०३ । १४ ॥

शिरीषी । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः ।

अनु० ७ । ५९ ॥

शिलवृत्तिः । ऋषिः । तस्य सिद्धैः संवादः ।

गङ्गामाहात्म्यविषये । अनु० ६५ । १९ ॥

१ शिवः । रुद्रः । महादेवः । रुद्रशब्दं पश्यत ।

२ शिवः । ब्राह्मणः । वितस्तस्य पुत्रः । तत्पुत्रः

श्रवाः । अनु० ८ । ६२ ॥

+ शिवसहस्रनामस्तोत्रं । अनु० ४८ ।

३१—१५३ ॥ [लिङ्गपु० ६५ ॥ ९८ ॥

शिवपु० कोदिरुद्रसं० ३५ ॥]

१ शिवा । अङ्गिरसऋषेर्भार्या । व० २२७ ।

१ ॥

२ शिवा । अनिलनामकवसोर्भार्या । आ० ६७ ।

२५ ॥

३ शिवा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

शिवाः । तन्नामकाः वेदपारगा ब्राह्मणाः दक्षिणस्यां

दिशि स्थिताः । उ० १०९ । १८ ॥

शिशुपालः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुपुत्रः

क्रोष्टा । तद्वंशीयो ज्यामघः । तद्वंशोत्पन्नस्य
दमघोषस्य पुत्रः । तन्माता श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा
श्रुतश्रवा । व० १५ । २॥ स० ६६ । २३॥
[अयं पाण्डवानां मातृष्वस्त्रीयः । भा० ७ । १॥
९ । २४ ॥]

तस्य सुनीथ इति नामान्तरं । स० ३९ । ५४ ॥
४२ । १ ॥

तस्योत्पत्तिः । स० ६६ । १ ॥

तद्वननाय भीमसेनेन प्रयतनं । स० ६५ । ९
—१४ ॥

तेन भीष्माचार्योपालम्भः । स० ६४ ॥

तस्य हिरण्यकशिप्वंशत्वं । आ० ६८ । ५ ॥ स०
७० । ४६ ॥

तेन श्रीकृष्णोपालम्भः । स० ३९ । ५१ ॥ ४० ॥
तद्वधः श्रीकृष्णेन । स० ७० । ५० ॥ [भा०
१० । ७४ ॥]

तस्य पुत्रः सुकेतुः । द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ ।
३२ ॥

तस्यान्यः पुत्रः धृष्टकेतुः । द्रोणाचार्येण हतः ।
द्रो० १२५ । ३९ ॥

तस्य ततोप्यन्यः पुत्रः शरभः । अश्व० ८४ । ३ ॥
तत्पुत्री नकुलभार्या रेणुमती । आ० ६३ । ७८ ॥
तेन वञ्चुभार्यापहारः । स० ६८ । १८ ॥

+ शिशुपालवधपर्व । स० ६३—७२ ॥

+ शिशुरूपी नारायणः । मार्कण्डेयेन तस्य
दर्शनं । व० १९१ । ९१ ॥ [भा० १२ ।
९ ॥]

शिशुरोमा । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

शीघ्रा । नदी । भी० ९ । २९ ॥

शीततोयबहा । नदी । व० ८८ । २५ ॥

शीतपूतना । स्कन्दमातृगणेष्वन्यतमा । व०
२३० । २८ ॥

शीतवनं । क्षेत्रं । व० ८१ । ५९ ॥

+ शीलं । सुखभावः । तस्य धर्मादिकारणत्वं ।
शां० १२४ ॥

१ शुकः । क्षत्रियः । गान्धारराजस्य शकुनेरनुजः ।
सुबलराजस्य पुत्रः । इरावता हतः । भी० ९० ।
३०—४९ ॥

२ शुकः । कृष्णद्वैपायनपुत्रः । शुकरीरूपधारिण्यां
घृताच्यां जातः । आ० ६४ । १३१ ॥
स० ४ । १७ ॥

तदुत्पत्तिकथा । शां० ३३२ ॥ [देवीभा० १ ।
१४ ॥

तेन गन्धर्वादीनां भारतकथाकथनं । आ० १ । १२४ ॥
तस्य व्यासेन सह जगत्सृष्ट्यादिविषये संवादः ।
शां० २३८ ॥

तं प्रति व्यासेन धर्मानुशासनं । शां० ३२९ ॥
तेन विद्याभ्यासार्थं जनकराजसमीपगमनं । शां०
३३३ ॥

तेन कैलासशिखरारोहणं । शां० ३३९ । ६५ ॥
तस्य नारदेनोपदेशः । शां० ३३७—३३९ ॥

[तस्य भार्या पितृणां कन्या पीवरी । तत्पुत्री अणुहस्य
भार्या कृत्वी यस्याः पुत्रो ब्रह्मदत्तः । भा० ९ । २१ ॥
मत्स्य० १५ ॥ हरि० १ । १९—२० ॥]

[तस्य भार्या पितृणां कन्या पीवरी । तत्पुत्राश्चत्वारः ।
कृष्णः गौरप्रभः भूरिः देवश्रुतः इति । तत्कन्या
कीर्तिः अनुहस्य भार्या । इति देवीभा० १ ।
१९ ॥]

३ शुकः । रावणमन्त्री राक्षसः । व० २८४ ।
५२ ॥

४ शुकः । पक्षी । तेन सहेन्द्रस्य संवादः । अनु०
११ ॥

शुकी । ताम्रायाः पुत्री । तत्पुत्राः शुकपक्षिणः ।
आ० ६७ । ५९ ॥

१ शुक्तिमती । शुक्तिमत्पर्वतादुत्पन्ना नदी ।
आ० ६४ । ४८ ॥ भी० ९ । ३५ ॥
The river Suvarnarekha in Orissa.
2. The river Vetravati in Malwa.

२ शुक्तिमती । शुक्तिमती नदीतीरस्था चेदिदेशस्य
राजधानी । धृष्टकेतोर्नगरी । व० २२ । ५० ॥

तस्यां कोलाहलनाम्नः पर्वतादुपरिचरवसुभार्याया गि-
रिकाया उत्पत्तिः । आ० ६४ । ५१-५३ ॥

शुक्तिमान् । पर्वतः । स० ३१ । ५ ॥ भी०
९ । ११ ॥ The western portion of the
Vindhya Range near Ujjain.

१ **शुक्रः** । भृगोः पुत्रः । तन्माता पुलोमा । तस्य
भ्राता च्यवनः । आ० ६७ । ४२ ॥ स०
११ । २९ ॥ तत्पुत्री देवयानी । आ० ७० ।
१ ॥

तस्य कथा । आ० ६९—७७ । शां० २९५ ॥
तद्भार्या शतपर्वा । उ० ११७ । १३ ॥

[तद्भार्या प्रियव्रतपुत्री ऊर्जस्वती । तस्याः पुत्री
देवयानी । भा० ५ । १ ॥]

[तद्भार्या पुरन्दरस्य कन्या जयन्ती । तस्याः पुत्री
देवयानी । मत्स्य० ४७ ॥]

तत्पुत्री देवी । सा वरुणस्य भार्या । आ० ६७ ।
५२ ॥

[तन्मातुर्विष्णुना हननं । वायु० ९७ । देवीभा०
४ । ११ ॥ मत्स्य० ४७ ॥]

[तत्पुत्रौ शण्डामकौ । भा० ७ । ५ ॥]

तेन कुबेराद्वनापहारः । शां० २९५ । ९ ॥

तेन रुद्रशिश्नाद्वहिर्निर्गमनं । शां० २९५ । ३२ ॥

तन्नामनिर्वचनं । शां० २९५ । ३२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ ।
२४ ॥

तस्य पुष्पधूपदीपादिदानविषये महाबलिना संवादः ।
अ० १५५ ॥

२ **शुक्रः** । शर्यातेः पुत्रः । तेन पाण्डवेभ्यो
धनुर्विद्योपदेशः । आ० १३३ । ५१ ॥

३ **शुक्रः** । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६—४७ ॥

१ **शुचिः** । प्रायश्चित्ताग्निः । व० २२३ । २४ ॥
२६ ॥

२ **शुचिः** । विश्वामित्रऋषिपुत्रः । अनु० ७ ।
५४ ॥

। । चेदिराजस्य सुबाहोः सार्धबाहः । व०
६१ । १२७ ॥

शुचिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥
। वाः । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शा० ३५२ । २६ ॥

ता । अप्सराः । स० १० । ११ ॥

शुद्धास्पदं । तीर्थं । व० ८१ । ७७ ॥

शुनकः । ऋषिः । च्यवनपुत्रस्य प्रमतेः पुत्रः
तन्माता घृताची । तद्भार्या मेनकायाः पुत्री स्थू-
लकेशेन पोषिता प्रमद्वरा । तत्पुत्रः शौनकस्य
पिता शुनकः । आ० ८ । स० ४ । २३ ॥
अनु० ८ । ६५ ॥

२ **शुनकः** । क्षत्रियः । सो० वं० आयोर्विशोत्प-
न्नस्य गुत्समदस्य पुत्रः । आ० ६८ ॥ ३८ ॥

+ **शुनः** कथा । शां० ११६—११७ ॥

शुनदशोषः । भृगुकुलोत्पन्नस्य ऋचीकऋषेर्म-
ध्यमः पुत्रः । यो हरिश्चन्द्रयज्ञे पशुभूतो विश्वामि-
त्रेण मोचितः । अनु० ६ । ६ ॥

[तस्य कथा । भा० ९ । ७ ॥ हरि० १ । २७ ॥
रा० १ । ६१ ॥ देवीभा० ७ । १६ ॥
ऋचीकस्यैव अजीगर्त इति नामेति भाति ।

शुनस्सखः । त्रिदण्डसंन्यासरूपवानिन्द्रः । अनु०
१४२ । ४५ ॥

शुभा । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्री । आ०
११९ । १० ॥

शुभाङ्गदः । द्रौपदीस्वयंवरार्थमागतः कश्चन
क्षत्रियः । आ० २०१ । २२ ॥

शुभाङ्गी । सो० वं० कुरुराजस्य भार्या । तत्पुत्रो
विदूरथः । आ० ६३ । ४२ ॥

शूद्रः । चतुर्थवर्णः । तस्य लक्षणं । शां० १८७ ।
७ ॥

तस्य कुलपतेश्च कथा । अनु० ३१ ॥

तस्याध्ययनं नास्ति । अनु० ३१ । ४—५ ॥

अश्व० ११८ । १३

तं प्रत्युपदेशस्थानर्थहेतुत्वं । अनु० ३१ ॥

तस्य धर्माः । अनु० १४६ । १ ॥ अश्व०
११८ । १५ ॥

तस्य यतिशुश्रूषाधिकारः । अनु० १४७ ॥

शूरः । क्षत्रियः । यदुकुलोत्पन्नस्य देवमीदस्य पुत्रः ।
तद्वार्या मारिषा । तत्पुत्रा वसुदेवादयः । आ०
६८ । १२९ ॥ १२० । १ ॥

तस्य पुत्र्यः कुन्तीप्रभृतयः । कुन्तीशब्दे द्रष्टव्याः ।
[भा० ९ । २४ ॥ हरि० १ । ३४ ॥]

शूरसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
कर्णेन हतः । क० ४३ । १५ ॥

शूरसेनाः । देशः । तस्य राजधानी मथुरा ।
भी० ९ । ३९ ॥ ५२ ॥ The kingdom of
which Mathura was the capital.

शूरसेनी । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य प्रवीरस्य
भार्या । तत्पुत्रो मनस्युः । आ० ८८ । ५ ॥

शूर्पणखा । (शूर्पनखी ।) खरराक्षसस्य स्वसा
राक्षसी । राकायाः पुत्री । व० २७६ । ८ ॥

तस्या नासिकाछेदो लक्ष्मणेन । व० २७८ ॥

शूर्पारकः । देशः । जामदग्न्यावासभूतः । शां०
४८ । ६८ ॥ स० ३२ । ६७ ॥ व० ८३ ।
४३ ॥ Shurpalya near Jamkhandi in
the District of Bijapur. (Bombay.)

+ शूलारोपणं । माण्डव्यस्य । आ० ११६ ।
१४ ॥

+ शृगालः । सृगालशब्दं पश्यत ।

तस्यामिवक्त्रत्वं । व० २२६ । १८ ॥

शृङ्गधेरः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

शृङ्गधेरपुरं । भागीरथ्या उत्तरतीरस्थं गुहनामकस्य
निषाधाधिपस्य पुरं । व० ८३ । ६५ ॥
Srīngaur on the river Ganges, eight-
een miles north west of Allahabad.

१ शृङ्गवान् । पर्वतः । स० २९ । ६३
भी० ६ । ५ ॥

२ शृङ्गवान् । गालवस्य ऋषेः पुत्रः । तद्वार्या
वृद्धकन्या । श० ५३ । १५ ॥

शृङ्गी । आङ्गिरसकुलोत्पन्नस्य शमीकऋषेः गवि
जातः पुत्रः । आ० ४० । २५ ॥ ५० । २ ॥
तेन परीक्षिद्राजाय शापदानं । आ० ४१ । १४ ॥
[भा० १ । १८ ॥]

तस्य स्वपित्रा शमीकेन सह राज्ञे शापदानस्य युक्ता-
युक्ततायां विवादः । आ० ४२ । १-११ ॥
+ शृङ्गाटकव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ८७ ।
१७ ॥

शेषः । कद्रूपुत्रो नागः । आ० ३५ । ५
६६ । ४१ ॥

तेन तपश्चरणं ब्रह्मणो वरलामः पृथिवीधारणं च ।
आ० ३६ । ५-२२ ॥

शैखावत्यः । ऋषिः । भीष्मात्साल्वाच्च प्रतिनि-
वृत्तया अम्बया तस्याश्रमे तपश्चरणं । व०
१७५ । ३९-४६ ॥

१ शैव्यः । वृष्णिवंश्यः क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां ।
स० ४ । ३१ ॥

२ शैव्यः । गोवासनः क्षत्रियः । द्रो० ९५ ।
३९ ॥

३ शैव्यः । श्रीकृष्णस्य रथाश्वचतुष्टयेऽन्यतमः
व० २० । १३ ॥ अश्व० ११८ । ५६

४ शैव्यः । कोटिकाश्यः । व० २६८ । २ ।

५ शैव्यः । वृषादर्भिः । अनु० १४१ । १२ ॥

६ शैव्यः । श्रीकृष्णेन निर्जितः कश्चन क्षत्रियः ।
व० १२ । ३१ ॥

१ शैव्या । नदी । भी० ९ । २४ ॥

२ शैव्या । प्रतीपभार्या सुनन्दी । तत्पुत्रा देवापि-
प्रभृतयः । आ० ६३ । ४७ ॥

३ शैव्या । श्रीकृष्णभार्या मित्रविन्दा । मौ०
८ । ७४ ॥

४ शैव्या । सूर्यवंश्यस्य सगरराजस्य पत्नी सुमतिः ।
तत्पुत्रोऽसमञ्जाः । व० १०५ । १०

५ शैव्या । युमत्सेनराजस्य भार्या । सत्यवतो
माता । व० २९९ । २ ॥

शैलामः । विश्वेषु देवेष्वन्यतमः । अनु० १३८ ।
३२ ॥

शैलालयः । क्षत्रियः । भगदत्तस्य पितामहः ।
आश्र० २१ । १० ॥

शैलूषः । गन्धर्वः । स० १० । २७ ॥

शैलोदा । नदी । स० २९ । ४२ ॥

शैवलाः । देशः । भी० ९ । ५४ ॥

शोणः । नदः । व० ८३ । ८ ॥ स० ९ ।
२५ ॥

शोणा । नदी । भी० ९ । २९ ॥ The river
Sone; it was the western boundary of
Magadha.

शोणाश्वः । द्रोणाचार्यः । वि० ५६ । ६ ॥
द्रो० १२५ । २ ॥

शोणितोदः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

+ शौचं । गुणः । तन्निरूपणं । अनु० १७० ॥

शौनकः । भृगुवंश्यः । नैमिशारण्यवासी कुलपतिः
भारतादीतिहासपुराणानां सौतिमुखाच्छ्रेता ।
आ० १ । ५ ॥ ४ । १ ॥ शां० ३४८ ।
९.१ ॥

तद्वंशकथनं । आ० ५ । ६-११ ॥

१ शौनकः । इन्द्रोतापरनामा विप्रः । तेन पूरोः
पुत्रस्य जनमेजयस्य ब्रह्महत्याया अश्वमेधयाजने-
नापनोदनं । शां० १४९-१५१ ॥

२ शौनकः । युधिष्ठिरेण सह वने उषितवान्क-
श्चन ब्राह्मणः । व० २ । १४ ॥ २६ । २३ ॥
८३ । १२१ ॥

+ इमशानवृक्षः । तस्मिन्पाण्डवानामायुधनिक्षेपः ।
वि० ७ ॥

श्यामः । पर्वतः । भी० ११ । १९ ॥

श्यामायनः । विश्वामित्रकृषेः पुत्रः । अनु०
७ । ५५ ॥

+ श्येनकपोतीयं । (श्येनकपोतोपा-
ख्यानं) । व० १३२ । २१ ॥ २०० ॥
अनु० ६७ ॥

श्येनचित्रः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७० ॥

१ श्येनजित् । क्षत्रियः । इक्ष्वाकुकुलोत्पन्नस्य
परीक्षितपुत्रस्य दलराजस्य पुत्रः । व० १९५ ।
६३ ॥

२ श्येनजित् । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । उ०
१४१ । २७ ॥

+ श्येनव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ६९ । ५ ॥

श्येनी । ताम्रायाः पुत्री । विनतापुत्रस्यारुणस्य
भार्या । तत्पुत्रौ संपातिर्जटायुश्च । आ० ६७ ।
५७ ॥

श्रद्धा । स्वायंभुवमन्वन्तरीयदक्षप्रजापतेः पुत्री ।
धर्मप्रजापतेर्भार्या । आ० ६७ । १४ ॥

श्रद्धा । सूर्यस्य दुहिता । शां० २७० । ८ ॥

श्रवाः । शिवनामकब्राह्मणस्य पुत्रः । तत्पुत्रस्तमः ।
अनु० ८ । ६३ ॥

+ श्राद्धं । पैतृकं कर्म । तत्र त्रीणि पवित्राणि ।
आ० ८७ । २९ ॥

तत्र वर्ज्यानि धान्यानि । अनु० १३८ ॥

तत्रानर्हा ब्राह्मणाः । अनु० ६१ ॥ १३७ ॥

तद्दिने मैथुननिषेधः । अनु० १८८ । २४ ॥

+ श्राद्धपर्व । स्त्री० २६-२७ ॥

+ श्राद्धप्रकरणं । अनु० १३४-१३९ ॥
१८८ ॥ २३८ ॥ [हरि० १ । १६-२४ ॥]
गरुडपु० २१८-२२० ॥ मार्कण्डे० २८-
३० ॥]

श्रावस्तः । (शावस्तः) । क्षत्रियः । सू० वं०
युवनाश्वस्य पुत्रः । श्रावस्तीनामकपुर्या निर्माता ।
तत्पुत्रो बृहदश्वः । व० २०५ । ४ ॥ [भा०
९ । ६ ॥]

श्रीः । महालक्ष्मीः । श्रीमतो नारायणस्य भार्या ।
तस्याः क्षीरार्णवादुत्पत्तिः । आ० १८ । ४९ ॥
[भा० ८ । ८ ॥]

तया रुक्मिणीं प्रति स्वावासस्थानकथनं । अनु०
३२ ॥

तस्याः भृगुऋषेः ख्यातिनामकभार्यायामुत्पत्तिः ।

आ० ६७ । ५१ ॥ [भा० ४ । १ ॥]

तस्याः शक्रेण संवादः । शां० २३२ ॥

॥ व० ८१ । १०८ ॥

श्रीतीर्थः । व० ८१ । ४६ ॥

श्रीपर्वतः । व० ८३ । १९ ॥ [तस्य श्रीशैल
इति प्रसिद्धं नाम । कृष्णाजिल्लयां कृष्णानदीतीरे
वर्तते । तदुपरि मल्लिकार्जुननाम्नः शिवस्य स्थान-
मस्ति ।]

श्रीमान् । दत्तात्रेयपुत्रस्य निमिऋषेः पुत्रः । अनु०
१३८ । ५ ॥

श्रीवहः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

श्रुतः । पाञ्चालराजस्य द्रुपदस्य पुत्रः ।

अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८२ ॥

१ श्रुतकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । अस्य श्रुतकीर्तिरिति
नामान्तरं । आ० २४७ । ७५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७९ ॥

२ श्रुतकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० सहदेवस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । तस्य श्रुतसेन इति
नामान्तरं । भी० ४५ । ६६ ॥ द्रो० २३ ।
३२ ॥

तस्य सुदक्षिणनामकेन काम्भोजराजेन युद्धं । भी०
४५ । ६६ ॥

तस्य वधः शिविरे अश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । ६६ ॥

श्रुतकीर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनपुत्रः ।

तन्माता द्रौपदी । तस्य श्रुतकर्मेति नामान्तरं ।

आ० ६३ । ७४ ॥ ६४ । १६५ ॥ २४७ ।

७५ ॥ द्रो० २३ । ३३ ॥

तस्य शल्येन पराजयः । क० १३ ॥

श्रुतञ्जयः । क्षत्रियः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः ।

क० १८ । ११ ॥

श्रुतध्वजः । मत्स्यराजस्य विराटस्य भ्राता । द्रो०
१५९ । ४० ॥

१ श्रुतर्वा । कश्चन क्षत्रियः । तत्सकाशं प्रति
धनार्जनार्थमगस्त्यस्य गमनं । व० ९६ । १ ॥

२ श्रुतर्वा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । श० २५ । २९ ॥

श्रुतवर्मा । क्षत्रियः । धार्तराष्ट्रनाममध्यपठितत्वाद-
यमपि धृतराष्ट्रपुत्र इति भाति । क० ४ ।
१८ ॥

श्रुतश्रवा । चेदिराजस्य दमघोषस्य भार्या ।
वसुदेवस्य भगिनी । श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा ।
तत्पुत्रः शिशुपालः । व० १५ । २ ॥

१ श्रुतश्रवाः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

२ श्रुतश्रवाः । ऋषिः । पाण्डवप्रपौत्रजनमेजयस्य
पुरोधसः सोमश्रवसः सप्यो जातः पुत्रः । आ०
३ । १३ ॥ ५३ । ९ ॥

१ श्रुतसेनः । तक्षकपुत्रः सर्पः । आ० ३ ।
१४१ ॥

तद्भ्राता अश्वसेनः । आ० २५३ । ५ ॥ क०
९७ । १२ ॥

२ श्रुतसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० सहदेवस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । ७४ ॥
६४ । १६६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ८१ ॥

३ श्रुतसेनः । पाण्डवपौत्रस्य परीक्षितः पुत्रः ।
जनमेजयस्य भ्राता । आ० ३ । १ ॥

श्रुतसेना । शारदण्डायनिभार्या । आ० १२६ ।
३७ ॥

श्रुतानीकः । क्षत्रियः । विराटस्य भ्राता । द्रो०
१५९ । ४० ॥

श्रुतान्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । श० २५ । ९ ॥

१ श्रुतायुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः
भीमसेनेन हतः । क० ४६ । ७—११ ॥

२ श्रुतायुः । द्रौपदीस्वयंवरायर्थाभागतः कश्चन क्षत्रियः । आ० २०१ । २१ ॥ स० ४ । ३४ ॥

३ श्रुतायुः । क्षत्रियः । कालिङ्गः । तद्भ्राता अश्रुतायुः । क० ७६ । १४ ॥ तस्य भीमेन सह युद्धं । भी० ५४ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९३ । २४ ॥

तत्पुत्रौ दीर्घायुः नियुतायुश्च । तयोर्वधः । द्रो० ९३ । २७-२९ ॥

श्रुतायुधः । क्षत्रियः । कालिङ्गः । स० ४ । ३२ ॥ भी० १६ । ६ ॥

सः वरुणात्पर्णाशानद्यां जातः । श्रीकृष्णं प्रति स्वेन प्रयुक्तया गदया प्रतिनिवृत्तया हतः । द्रो० ९२ । ५८-६० ॥

श्रुतावती । कस्यचन भरद्वाजनामकस्य ब्राह्मणस्य पुत्री । तया केनचिद्ब्राह्मणेन दत्तानां वदराणां पाचनार्थं स्वपादयोरपि दाहनं । श० ४९ । १-३२ ॥

श्रुताहः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । अश्वत्थामा हतः । द्रो० १५७ । १८२ ॥

श्रेणिमन्तः । क्षत्रियाः । स० ७८ । ९२ ॥

श्रेणिमान् । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५१ ॥ २०१ । ११ ॥ स० ३२ । ५ ॥ उ० १५१ । ६३ ॥ अतिरथः । उ० १७१ । २७ ॥ द्रो० २३ । ४२ ॥

श्रौतश्रवः । शिशुपालः । व० १५ । २ ॥

+ श्वपचविश्वामित्रसंवादः । शां० १४१ ॥

१ श्वसनः । अमृतरक्षको देवः । तेन साकं गरुडस्य युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

२ श्वसनः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ श्वा । शुनकः । तस्य पुनः श्वानो भविष्यसीति शापदानकथा । शां० ११६-११७ ॥

तेन सह पाण्डवानां स्वर्गं प्रति गमनं । महा० १ । २६ ॥

श्वानलोमापहतीर्थ । व० ८१ । ६१ ॥

श्वसा । श्वसनस्य माता । आ० ६७ । १९ ॥

१ श्वेतः । मत्स्यराजस्य विराटस्य पुत्रः । तस्य प्रथममार्यायां सुरथायां जातः । वि० २१ । १८ ॥ उत्तरकुमारस्य भ्राता । भी० ४७ । ४४ ॥

तस्य सगर्भ्यो भ्राता शङ्खः । वि० २१ । १८ ॥

तस्य वधो भीष्माचार्येण । भी० ४८ । ११ ॥

२ श्वेतः । पर्वतः । व० २२७ । ११ ॥ भी० ६ । ४ ॥ ५३ ॥

तत्र राजसूयदिग्विजयेऽर्जुनस्य गमनं । स० २८ । २९ ॥

३ श्वेतः । प्राकालीनः कश्चन क्षत्रियः । इन्द्रस्य विमाने । वि० ५३ । १३ ॥

४ श्वेतः । क्रोधवशापुत्र्याः श्वेतायाः पुत्रो दिग्गजः । आ० ६७ । ६६ ॥

श्वेतकिः । सततं यज्ञनिरतः कश्चन क्षत्रियः । यस्य यज्ञेषु हविषामदनेनाग्नेरजीरणरोगः समभवत् । आ० २४९ । १७-६९

श्वेतकेतुः । गौतमकुलोत्पन्नस्योद्दालकस्य पुत्रः तस्य आरुणिरिति नामान्तरं । तस्य भ्राता नचिकेताः । तस्य स्वसा कहोडकृषेर्भार्या सुजाता । तेन स्त्रीपुरुषभार्यादाकरणं । आ० १२८ । १२-४९ ॥

तेन जनमेजयस्य सर्पसत्रे सादस्यकरणं । आ० ५३ । ७ ॥

तस्य देवलनामकविप्रपुत्र्या सुवर्चलया सह ज्ञानिनः पुरुषार्थसिद्धिविषये संवादः । तया सह तस्य विवाहश्च । शां० २२४ ॥

सोऽष्टावक्रस्य मातुलः । व० १३४ । १२ ॥

तस्याष्टावक्रेण सह जनकराजयज्ञाय गमनं । व० १३५ । २१-२३ ॥

श्वेतद्वीपः । श्रीमन्नारायणस्य धामसु श्वेतद्वीपानन्तासनवैकुण्ठस्थेषु त्रिष्वन्यतमं । तद्वर्णनं । शां० ३४३ । ८ ॥

तद्गतभगवन्महिमानुवर्णनं । शां० ३४६-३५३ ॥
तत्र नारदस्य गमनं । तत्कृतं श्वेतद्वीपवर्णनादिकं

च । शां० ३४३-३५३ ॥

श्वेतवाहनः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि०
४३ । २१ ॥ २८ ॥

श्वेता । क्रोधवशापुत्री । तत्पुत्रः श्वेतो नाम
दिग्गजः । आ० ६७ । ६१ ॥

श्वेताश्वः । अर्जुनः ।

श्वैत्यः । शैव्यनृपतिपुत्रस्य सृञ्जयस्य नामान्तरं ।
द्रो० ५५ । ५७ ॥

ष.

+ षडङ्गानि । स० ५ । ६ ॥

षडाननः । स्कन्दः । व० २३३ । १० ॥

+ षष्ठदिवसयुद्धारम्भः । भी० ७५ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० ७९ ॥

षष्ठीप्रियः । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥

षाड्गुण्यं । सन्धिप्रभृतिगुणषट्कं । स० ५ । ११ ॥

+ षोडशदिवसयुद्धारम्भः । क० ८ ॥
तत्समाप्तिः । क० २१ ॥

+ षोडशराजकीयं । अभिमन्युवधश्रवणदुःखि-
ताय युधिष्ठिराय व्यासेन कथिता षोडशानां राज्ञां
कथा । तेच—मरुतः ॥ १ ॥ सुहोत्रः ॥ २ ॥
अङ्गराजः ॥ ३ ॥ शिबिः ॥ ४ ॥ दाशरथिरामः
॥ ५ ॥ भगीरथः ॥ ६ ॥ दिलीपः ॥ ७ ॥
मान्धाता ॥ ८ ॥ ययातिः ॥ ९ ॥ नाभागोऽ-
म्बरीषः ॥ १० ॥ शशबिन्दुः ॥ ११ ॥ गयः
॥ १२ ॥ रन्तिदेवः ॥ १३ ॥ दौष्यन्तिर्भरतः
॥ १४ ॥ वैन्यः पृथुः ॥ १५ ॥ परशुरामः
॥ १६ ॥ द्रो० ५५-७० ॥ इयमेव कथा
श्रीकृष्णेनापि कथिता । शां० २८ ॥ तत्र परशुरा-
मस्थाने सगरस्य कथोक्ता । इयानेवोभयोर्विशेषः ।

स.

संतोषः । हर्षः । तस्य परमसुखत्वं । व० २ ।
४६ ॥

संन्यासः । यत्याश्रमः । तस्य परमपुरुषार्थसाध-
नत्वं । अश्व० ४७ ॥

संन्यासी । यतिशब्दं पश्यत ।

संयातिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
आ० ६९ । ३३ ॥

संवरणः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्या-
जमीदपुत्रस्य ऋक्षस्य पुत्रः । तद्भार्या सूर्यपुत्री
तपती । तत्पुत्रः कुरुः । आ० ६३ । ४० ॥
१०१ । २१ ॥ १८७ । १२ ॥ १८९ ।
५६ ॥

तस्य विवाहः । आ० १८९ । ३३ ॥

संवर्तः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । आ० ६७ ।
५ ॥ स० ७ । १९ ॥ ११ । २२ ॥ अनु०
१३२ । ४३ ॥

तद्भातरौ उच्यथो बृहस्पतिश्च । आ० ६७ । ५
तेन बृहस्पत्युपद्रवमसहमानेनारण्यप्रवेशः । अश्व०
५ । ६ ॥

तेन मरुतराजस्य याजनं । अश्व० ९ । ४ ॥
तेनात्मानं हन्तुमागतस्येन्द्रस्य वज्रस्तम्भनं । अश्व०
१० । १७ ॥

संवर्तकः । कालाग्निः । भी० ७ । २८

संवर्ततीर्थं । व० ८३ । ३२ ॥

+ संवर्तमरुत्तीयं । अश्व० ४-१० ॥

संवेद्यं । तीर्थं । व० ८३ । १ ॥

+ संशसकवधपर्व । द्रो० १७-३३

संशसकाः । ये शपथपूर्वकं युध्यन्ते ते राजानः
तेच प्रकृते त्रिगर्तराजपुत्राः सुशर्मादयः । नव-
कोट्यस्तदनुयायिनश्च । आ० २ । २६२ ॥
तेषामर्जुनेन सह युद्धं । द्रो० १७-२७ ॥
क० १८ ॥ ४८ ॥ ५५ ॥

तेषां वधोऽर्जुनेन । द्रो० २७ ॥ क० ५५ ॥

संश्रुत्यः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५५

संसारः । संसृतिः । तस्य कान्तारत्वेन वर्णनं
स्त्री० ५ । २ ॥

तस्य नदीत्वेन वर्णनं । शां० २५६ । १२—१५ ॥
[तस्य पारोक्ष्येण वर्णनं पुरज्जनोपाख्यानव्याजेन ।
भा० ४ । २५—२९ ॥]

संहादः । (संहादः) । हिरण्यकशिपुपुत्रः ।
आ० ६६ । १८ ॥

सक्तुप्रस्थः । उच्छ्वृत्तिर्ब्राह्मणः । तस्योपाख्यानं ।
अश्व० ९२ ॥

सख्यं । सौहार्दं । तत्समयोरेव भवतीति । आ०
१४१ । ६—७३ ॥

सगरः । क्षत्रियः । सू० वं० । तत्पत्न्यौ द्वे । तत्रैका
वैदर्भी । तत्पुत्राः षष्टिः सहस्राणि सागराः ।
अन्या शैब्या । तत्पुत्रोऽसमञ्जाः । व०
१०५ । ८ ॥ यमसभायां । स० ८ । १९ ॥
इन्द्रविमाने । वि० ५३ । १५ ॥

तस्योपाख्यानं । शां० २८ । १३० ॥ [भा०
९ । ८ ॥ हरि० १ । १४—१५ ॥ ब्रह्म० ८ ॥
वायु० ८८ ॥ रा० १ । ३८ ॥ विष्णु० ४ ।
३ ॥]

[तस्य द्वे भार्ये । कश्यपदुहिता सुमतिः । विदर्भीराज-
दुहिता केशिनी चेति । विष्णु० ४ । ४ ॥]

तेनाश्वमेधकरणं । व० १०६ । ११ ॥

तस्यारिष्टनेमिना संवादः । शां० २९४ ॥

सचिवः । मन्त्री । शां० ८२ । ६४ ॥

+ सचिवगुणाः । मन्त्रिशब्दं पश्यत ।

+ संकरजातिप्रभेदाः । अनु० ८३—८४ ॥

संकर्षणः । बलरामः । तन्नामनिर्वचनं । स०
२३ । २१ ॥ बलरामशब्दं पश्यत ।

सङ्गवः । (समङ्गः) । दुर्योधनस्य वल्लवः ।
व० २४० । २ ॥

सङ्ग्रामजित् । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ । २७ ॥

१ सञ्जयः । विदुलापुत्रः । सौवीरः क्षत्रियः ।
उ० १३३ । ३० ॥ १३४ । ७ ॥

२ सञ्जयः । गवल्याणनामकसूतस्य पुत्रः । धृतराष्ट्रस्य
सूतो मन्त्री च । आ० ६४ । १३९ ॥

तेन धृतराष्ट्राय हितोपदेशः । स० १०३ ॥

तस्य उपप्लव्यगमनं । उ० २३ । १ ॥

तेन धृतराष्ट्रसमीपे पाण्डवोक्तवचनकथनं । उ०
४७—४८ ॥

तस्य व्यासानुग्रहेण भारतयुद्धे सार्वज्ञाप्तिः । भी०
२ । ९ ॥

तस्य युद्धं । शा० २४ । ५० ॥

तस्य वधं प्रति सात्यकेरुद्यमो व्यासेन मोचनं च ।
शा० २९ । १९—२१ ॥

तस्य पूर्वं व्यासदत्तदिव्यज्ञानस्य तिरोधानं । सौ०
९ । ६२ ॥

तेन धृतराष्ट्रस्य दावाग्निप्रवेशादनन्तरं हिमवत्पार्श्वग-
मनं । आश्र० ३९ । ३३ ॥

३ सञ्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० । धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । शा० २५ । ४ ॥

४ सञ्जयः । क्षत्रियः । सौवीरराजस्य वृद्धक्षत्रस्य
पुत्रः । जयद्रथस्य आता । व० २६६ । ११ ॥

+ सञ्जययानपर्व । उ० २०—३२ ॥

+ सञ्जीवनमणिः । तेन उल्लप्या अर्जुनोज्जी-
वनं । अश्व० ८१ । १२ ॥

सण्डाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

सतीनराः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥

+ सत्यं । यथार्थवचनं । तत्प्रशंसा । आ० ९९ ।
३०—३६ ॥ शां० १६० ॥ अनु०
११० ॥

तस्य लक्षणं । शां० १०९ ॥

१ सत्यः । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । १२ ॥

२ सत्यः । कलिङ्गस्य चक्ररक्षकः । भीमेन हतः ।
भी० ५४ । ७६ ॥

३ सत्यः । उच्छ्वृत्तिर्ब्राह्मणः । तद्भार्या पुष्करमा-
लिनी । शां० २७८ । ६ ॥

सत्यकः । क्षत्रियः । सो० वं० । यदुकुलोत्पन्नस्या-
नमित्रपौत्रस्य शिनेः पुत्रः । तत्पुत्रः सात्यकि-

नामा युयुधानः । आ० २३९ । ११ ॥ युधि-
ष्ठिरसभायां । स० ४ । ३६ ॥

सत्यकर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन
हतः । श० २६ । ३७ ॥

सत्यजित् । क्षत्रियः । द्रुपदराजस्य पुत्रः । आ०
१४८ । ५० ॥ अतिरथः । उ० १७१ ।
२४ ॥ द्रो० १७ । ४५ ॥ द्रोणाचार्येण हतः ।
द्रो० २१ । २१ ॥

१ सत्यदेवः । कलिङ्गस्य चक्ररक्षकः । भीमसेनेन
हतः । भी० ५४ । ७६ ॥

२ सत्यदेवः । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन
हतः । क० १८ । २१-२२ ॥

१ सत्यधृतिः । द्रौपदीखयंवराथ्यमागतः कश्चन
क्षत्रियः । आ० २०१ । १० ॥

२ सत्यधृतिः । पाण्डवपक्षीयः कश्चन क्षत्रियः ।
रथोदारः । उ० १७१ । १८ ॥ तस्य वधः ।
क० ३ । ३१ ॥ तस्य सुचित्पुत्रत्वात्सौचित्ति-
रिति नामान्तरं । उ० १९६ । २८ ॥

सत्यभामा । श्रीकृष्णमहिषी । सत्राजितः पुत्री ।
तया श्रीकृष्णं प्रति तद्वासकारणप्रश्नः । आ०
२३८ । १०

तया सह श्रीकृष्णस्येन्द्रलोकगमनं । स० ५६ ।
४० ॥ [भा० १० । ५९ ॥ हरि० २ ।
६४ ॥ विष्णु० ५ । ३० ॥]

तस्याः पाण्डवदिदृक्षया श्रीकृष्णेन सह काम्यकवन-
गमनं । व० १८५ । ७ ॥

तया द्रौपदीं प्रति पतिवशीकरणोपायप्रश्नः । व०
२३४ । ४ ॥

[तस्या विवाहः । भा० १० । ५६ ॥ हरि० १ ।
३८ ॥ विष्णु० ४ । १३ ॥]

[तस्याः क्रोधगृहप्रवेशः । हरि० २ । ६५ ॥]

तस्याः स्वलोकगमनार्थं तपोवनप्रवेशः । मौ० ८ ।
७५

सत्यरथः । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । रथोदारः
उ० १६६ । ११ ॥

१ सत्यवती । गाधिराजस्य पुत्री । ऋचीकऋषेः
पत्नी । तत्पुत्रो जमदग्निः । तद्भ्राता विश्वामित्रः ।
व० ११६ । ३९ ॥ शां० ४८ । १६ ॥
अनु० ७ । ७ ॥ [रा० १ । ३४ ॥ भा०
९ । १५ ॥]

तस्या विवाहः । अनु० ७ । २० ॥

तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । अनु० ७ । ४६ ॥

२ सत्यवती । सू० वं० त्रिशङ्कोर्मर्या । केकय-
वंशोत्पन्ना । तत्पुत्रो हरिश्चन्द्रः । स० १२ ।
१२ ॥

३ सत्यवती । अगस्त्यऋषिभार्या लोपामुद्रा । व०
९४ । २९ ॥

४ सत्यवती । उपरिचरवसोः पुत्री । तद्वीर्यान्मत्स्या
उदरे उत्पन्ना । आ० ६० । २ ॥ ६४ ॥
अधिकपाठे-४९ ॥

तस्याः गन्धवती काली मत्स्यगन्धा योजनगन्धा इति
नामान्तराणि । व्यासस्य चित्राङ्गदविचित्रवीर्ययोश्च
माता ।

सा पूर्वजन्मनि अच्छोदा नाम बर्हिषत्पितृणां कन्या ।
शापाद्भ्रामावुत्पन्ना । आ० ६४ । ९२ ॥

तस्यां कन्यात्वे एव पराशराभ्यासोत्पत्तिः । आ०
६४ । १२८ ॥

तस्याः शान्तनुराजेन विवाहः । आ० १०८ । १ ॥

तस्यां चित्राङ्गदविचित्रवीर्ययोरुत्पत्तिः । आ० १०८ ।
३

तया भीष्मं प्रति स्वस्मिन्पराशराभ्यासोत्पत्तिकथनं
आ० ११४ । १६ ॥

तस्याः सल्लुपाया व्यासेन सह तपोवनगमनं । आ०
१३७ । १२ ॥

सत्यवाक् । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

१ सत्यवान् । दुर्योधनस्य सेनापतिः । महारथः ।
उ० १६७ । ३० ॥

२ सत्यवान् । क्षत्रियः । साल्वदेशाधिपस्य धुम-
त्सेनस्य पुत्रः । तस्य विवाहः । व० २९६ ॥

तद्भार्या सावित्री । व० २९५ । ११ ॥ तस्य
चित्राश्च इति नामान्तरं । व० २९५ । १३ ॥
तस्य काष्ठाद्यानयनार्थं वनं गतस्य मारणाय यमागमनं ।
सावित्रीप्रार्थनया तेन तदुज्जीवनं च । व०
२९८ ॥

तस्य राज्यप्राप्तिः । व० ३०० । ११ ॥

तस्य पित्रा सह संवादः । शां० २७३ ॥

सत्यव्रतः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयल्लैर्गतः ।
भी० ६२ । १७ ॥

सत्यव्रता । गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या ।
आ० ११९ । २३ ॥

सत्यसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

सत्यसेनः । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । क० ४३ ।
१८ ॥ शां० ९ । ४१ ॥

सत्यसेना । गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या ।
आ० ११९ । २३ ॥

सत्येयुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य
रौद्राश्वस्य पुत्रः । तन्माता मिश्रकेशी । आ०
८८ । १० ॥

सत्येषुः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन हतः । शां०
२६ । ३९ ॥

+ सत्वं । गुणः । तत्कार्यं । अश्व० ३९ ॥
शां० ३१८ ॥

सत्वः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
१३१ । ४ ॥

सदः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ ।
४ ॥

सदश्वः । यमसभावासी क्षत्रियः । स० ८ ।
१२ ॥

सदस्योर्भिः । यमसभावासी क्षत्रियः । स० ८ ।
११ ॥

सदाकान्ता । नदी । भी० ९ । २५ ॥

+ सदाचारनिरूपणं । शां० १९१ ॥

सदानिरामया । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

सदानीरा । नदी । स० २० । २७ ॥ भी०
९ । २४ ॥ The river Karatoya in Ou-
dh which flows through the districts
of Rungpur and Dinajpur.

सनत्कुमारः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । स०
११ । २३ ॥

तस्य केनचिन्मुनिना सह संवादः । शां० २२७ ॥
तेन वृत्रासुराय विष्णुमाहात्म्यकथनं । शां०
२८६ ॥

तस्य नारदेन सह संवादः । अनु० ३८ ॥

तस्य जगत्सृष्टिविषये रुद्रेण संवादः । अनु०
१६५—१६९ ॥

सनत्सुजातः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । तेन
धृतराष्ट्रं प्रति धर्मोपदेशः । उ० ४१—४६ ॥

+ सनत्सुजातपर्व । उ० ४१—४६ ॥

+ सनत्सुजातीयं । उ० ४१—४६ ॥

सनातनः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२२ ॥

१ सन्ध्या । नदी । स० ९ । २७ ॥

२ सन्ध्या । पुलस्त्यऋषेर्भार्या । उ० ११७ ।
११ ॥

३ सन्ध्या । सन्ध्यावन्दनं ।

सन्नतेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य रौद्रा-
श्वस्य मिश्रकेश्यां जातः पुत्रः । आ० ८८ ।
१० ॥

सप्तगङ्गा । तीर्थं । व० ८२ । २९ ॥

सप्तगोदावरं । राजमहेन्द्रसमीपस्थं क्षेत्रं । व०
८३ । ४४ ॥

सप्तचारुः । तीर्थं । व० ८० । ९९ ॥

+ सप्तदशदिवसयुद्धारम्भः । क० २२ ॥
तत्समाप्तिः । क० ९८ ॥

सप्तपालः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२० ॥

- + सप्तमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ८० ॥ तत्र खानेनाष्टावकस्य समाङ्गप्राप्तिः । व० १३६ ।
तत्समाप्तिः । भी० ८६ ॥ ३९ ॥
- सप्तरावः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥ समङ्गाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥
- सप्तर्षयः । तेच कश्यपः अत्रिः भरद्वाजः विश्वामित्रः गौतमः जमदग्निः वसिष्ठः इति । श० १ । १८ ॥ श० ३८ । ४४ ॥ तस्य कालान्तरे कुरुक्षेत्रमिति नामान्तरं ।
- अङ्गिराः पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः वसिष्ठः । तेषां चित्रशिखण्डिन इति नामान्तरं । शां० ३४३ । ३० ॥ तदुत्पत्तिकथा । आ० २ । १ ॥
- तेषां वृषादर्मिणा संवादः । अनु० १४१ ॥ तत्र परशुरामेण द्वदपञ्चकनिर्माणं । व० ११८ । ९ ॥
- तेषां परित्राहूर्पेणागतस्येन्द्रस्य दर्शनं । अनु० १४२ ॥ तत्र बृद्धक्षत्रेण तपःकरणं । द्रो० १४८ । १० — ११ ॥
- तत्पत्नीनामग्निना कामनं । व० २२६ । ३३ ॥ समन्तराः । देशः । भी० ९ । ५० ॥
- सप्तर्षिकुण्डं । तीर्थं । व० ८१ । ७२ ॥ + समयपालनपर्व । वि० १५ ॥
- सप्तसारखतं । तीर्थं । व० ८१ । ११५ ॥ समयोरेव स्नेहः । आ० १४१ । ६७—७३ ॥
- तस्य सप्ताङ्गानि । सुप्रभा काञ्चनाक्षी विशाला मनोरमा ओषवती सुरेणुः विमलोदका इति । श० ३९ ॥ समरथः । क्षत्रियः । मत्स्यराजस्य विराटस्य भ्राता । द्रो० १५९ । ४१ ॥
- सप्तानिर्माणं । युधिष्ठिरस्य । स० १ । २५ ॥ समसौरभः । ऋषिः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्यः । आ० ५३ । ९ ॥
- सभाप्रवेशः । युधिष्ठिरस्य । स० ४ । ७ ॥ समीकः । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः कश्चन क्षत्रियः । आ० २०१ । १९ ॥ स० ७ । १६ ॥
- सभावर्णनं । युधिष्ठिरस्य । स० ४ ॥ समीची । अप्सराः । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ता । अर्जुनेन शापान्मोचिता । आ० २३६ । २० ॥
- „ इन्द्रस्य । स० ७ ॥ स० १० । १३ ॥
- „ ... यस्य । स० ८ ॥ समुद्रः । उदधिः । अग्निः । आ० १८ । ९ ॥
- „ वरुणस्य । स० ९ ॥ व० १०९ । १८ ॥ १०४ । १ ॥ तद्भार्या जाह्नवी । उ० ११७ । १० ॥ सच सप्तविधः ।
- „ कुबेरस्य । स० १० ॥ लवणसमुद्रः इक्षुसमुद्रः सुरासमुद्रः सर्पिस्समुद्रः क्षीरसमुद्रः दधिसमुद्रः शुद्धोदकसमुद्रः इति । तद्वर्णनं । आ० २१ ॥
- „ ... ब्रह्मणः । स० ११ ॥ + समुद्रपानं । अगस्त्यऋषिणा । व० १०४ । ३ ॥ उच्यते । अनु० २५९ । २३ ॥
- + सभासदां लक्षणं । शां० ८३ । २ ॥ + समुद्रपूरणं । व० १०९ । १८ ॥
- समः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । २ ॥ भी० + समुद्रमथनं । आ० १८ । १३ ॥ [भा० ८ । ७—९ ॥ रा० १ । ४५ ॥ स्कान्दपु० ६४ । २९ ॥ क० ४६ । ७ ॥ केदारखं० ९—१३ ॥]
- समङ्गः । कश्चन ऋषिः । ऋज्वङ्गं प्राप्तस्याष्टावकस्य नामेति प्रामाणिकाः । तस्य नारदेन संवादः । शां० २९२ ॥
- समङ्गा । नदी । व० १३६ । ३९ ॥

समुद्रसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । आ०
६८ । ५४ ॥ २०१ । ११ ॥ स० ३१ ।
२५ ॥ उ० ४ । २२ ॥

तत्पुत्रः चन्द्रसेनः । द्रो० २३ । ६१ ॥ अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥
तेन पाण्डवपक्षीयस्य चित्रसेनस्य वधः । क० ३ ।
१५ ॥

समृद्धः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥
सम्पातिः । (सम्पाती) । वैनतेयस्यारुणस्य
पुत्रः पक्षी । तद्भ्राता जटायुः । आ० ६७ ।
७५ ॥ व० २८० । १ ॥ २८३ । ४९ ॥

[तत्पुत्रः सुपार्श्वः । रा० ४ । ५९ ॥]
[तस्य कथा । रा० ४ । ५६-६३ ॥]

सम्प्रिया । मागधी । सो० वं० कुरु राजपुत्रस्य
विदूरथस्य भार्या । आ० ६३ । ४३ ॥

सम्भलग्रामः । (शम्भलग्रामः) । कल्कि-
रूपस्य विष्णोरवतारस्थलं । व० १९३ । ९४ ॥
+ सम्भवपर्व । आ० ६६-१५३ ॥

सम्भाव्यः । बहुचो ब्राह्मणः । आश्र० ११ ।
११ ॥

सम्मोहन । अर्धं । तत्प्रयोगोऽर्जुनेन कुरुसैन्ये ।
वि० ६७ । १३ ॥

१ सरमा । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३४ ॥

२ सरमा । देवशुनी । आ० ३ । १ ॥ स०
११ । ४० ॥

तया जनमेजयं प्रति शापदानं । आ० ३ । ९ ॥

सरयूः । अयोध्यासमीपस्था नदी । स० ९ ।
२६ ॥ २० । २८ ॥ भी० ९ । १९ ॥ The
river Gogra. The town of Ajodhya
is situated on this river.

१ सरस्वती । नदी । स० ९ । २३ ॥ व०
८८ । ३ ॥ भी० ९ । १४ ॥ The river
Saraswati. It rises in the hills of
Sirmur. It disappears at Vinasanatirtha
after taking a westerly course from
Thaneshwar.

तस्या विश्वामित्रेण रुधिरमयजलीभवनशापदानं ।
श० ४३ । ३८ ॥

तस्याः स्थलभेदानामभेदः । सुप्रभा काञ्चनाक्षी
विशाला मनोरमा ओषवती सुरेणुः विमलोदका
इति । श० ३९ ॥

२ सरस्वती । नदी । सो० वं० अन्त्यनारभार्या ।
तत्पुत्रः ब्रह्मः । आ० ६३ । २६ ॥

३ सरस्वती । सात्यकेभार्या । मौ० ८ । ७२ ॥
+ सरस्वतीतार्क्ष्यसंवादः । व० १८९ ॥

सरस्वतीसागरसंगमः । तीर्थं । व० ८० ।
६३ ॥

सरस्वत्यरुणासंगमः । तीर्थं । व० ८१ ।
१५१ ॥ तन्महिमा । श० ४४ । ४१ ॥

+ सरित्सागरसंवादः । शां० ११३ ॥

सरिद्धीपः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

सर्पः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । २ ॥

+ सर्पकालयोः संवादः । अनु० १ । ७० ॥

सर्पदर्शी । तीर्थं । व० ८१ । १४ ॥

+ सर्पमृत्युसंवादः । अनु० १ । ५० ॥

+ सर्पलुब्धकसंवादः । अनु० १ । ३५ ॥

सर्पसत्रं । पाण्डवपौत्रेण जनमेजयेन सर्पनाशार्थं
कृतो यागः ।

तत्र सदस्या ऋत्विजश्च । आ० ५३ । ४-१० ॥

तत्र व्यासागमनं । आ० ६० । १ ॥

तत्रामौ पतितानां नागानां नामानि । आ० ५७ ॥

तत्रामौ पतितुं सेन्द्रस्य तक्षकस्यागमनं । आ०
५६ । ९ ॥

तत्रास्तीकस्य गमनं । आ० ५४ । २६ ॥

तस्य विरामः । आ० ५८ । ९ ॥

सर्पाः । कद्रूपुत्राः । नागाः । आ० ५७ । १ ॥

तेषामुत्पत्तिः । आ० १६ । १३ ॥

तेषां मातृशापः । आ० १५ । १ ॥ २० ।

८ ॥ अनु० २३ । २ ॥

तेषां जनमेजयस्य सर्पसत्रे अमौ पतनं । आ०
५२ ॥

तेषां नामानि । आ० ३५ ॥ ५७ ॥ स० ९ ।

९-१४ ॥

तेषां द्विजिह्वत्प्राप्तिः । आ० ३४ । २७ ॥

तज्जन्यभीतिपरिहारोपायः । आ० ५८ । २३-२४ ॥

तैः सर्पसत्रनिवारणविषये मन्त्रकरणं । आ० ३८ ॥

सर्पान्तः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२

सर्पिर्माली । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

सर्वकर्मा । क्षत्रियः । सौदासस्य पुत्रः । पराशरेण रक्षितः । शां० ४८ । ८४ ॥

सर्वकामदुघा । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । १० ॥

+ सर्वतोभद्रः । कौरवाणां व्यूहः । भी० ९९ । १ ॥

सर्वदमनः । शकुन्तलापुत्रस्य भरतस्य नाम । आ० ९५ । ३३ ॥

सर्वसारङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

१ सविता । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

२ सविता । सूर्यः । आ० १ । ५५ ॥
शब्दं पश्यत ।

सव्यसाची । अर्जुनः । तच्छब्दनिर्वचनं । वि० ४३ । २१ ॥ ३२ ॥

सहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० १३१ । २ ॥ २०१ । १ ॥ भीमसेनेन हतः । क० ४६ । १६ ॥

सहजन्या । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥ स० १० । १२ ॥

१ सहदेवः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डुराजस्य पुत्रः । तन्माता माद्री । आ० ६३ । ६६ ॥ तस्योत्पत्तिः । आ० १३३ । १८ ॥ एकरथः । उ० १६९ । ५ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरे दुश्शासनपराजयः । आ० २०५ । ४३ ॥ क० १४ ॥

तस्य भार्या द्रौपदी । तत्पुत्रः श्रुतसेनः । आ० ६४ । १६४ ॥

तस्यान्या भार्या मद्रेशस्य शल्यस्य पुत्री विजया । तत्पुत्रः सुहोत्रः । आ० ६३ । ७९ ॥

[तस्यान्या भार्या भानोः पुत्री भानुमती । हरि० २ । ९० ॥]

तेन राजसूयदिविजयार्थं दक्षिणदिशं गतेन शूरसेन-माहिष्मत्यादिदेशविजयः । विभीषणं प्रति करानार्थं घटोत्कचप्रेषणं च । स० ३२ ॥

तेन भीष्माज्ञया श्रीकृष्णस्याग्रपूजाकरणं । स० ३९ । ४८ ॥

तेन शकुनिवधप्रतिज्ञानं । स० ९९ । ३८-४२ ॥ तस्य विराटनगरप्रवेशः । वि० १३ । २ ॥

तस्य विराटनगरे नाम तन्त्रीपाल इति । वि० ४ । १५ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जयद्वल इति । वि० ७ । ६६ ॥

तस्य पराजयः कर्णेन । द्रो० १६८ । १४ ॥

तेन शकुनिवधः । श० २७ । ६० ॥

तस्य महाप्रस्थाने पतनं । महा० २ । ८ ॥

२ सहदेवः । क्षत्रियः । मगधदेशाधिपस्य जरासन्धस्य पुत्रः । तस्य राज्याभिषेकः । स० २५ । ६७ ॥ तस्याश्वाः कर्बुरवर्णाः । द्रो० २३ । ४९ ॥

स द्रोणाचार्येण हतः । द्रो० १२५ । ४२ ॥

सहस्रचित्यः । राजर्षिः । केकयराजस्य शतयूपस्य पितामहः । आश्र० २१ । ६ ॥

सहस्रज्योतिः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १ । ५७ ॥

+ सहस्रनाम । विष्णोः । अनु० २५४ ॥ शिवस्य । अनु० ४८ ॥

सहस्रपात् । ऋषिः । खगमनामकऋषिं तार्णसर्पेण भीषयित्वा तच्छपेन जुण्डुभसर्पतां प्राप्तः । आ० १० । ७ ॥

सहस्रवाक् । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

सह्यः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥

सांयमनिः । क्षत्रियः । सो० वं० बाह्मीकपुत्रः

सोमदत्तः । भी० ६१ । ११ ॥

+ साक्षिधर्माः । उ० ३५ । ३३ ॥ आ०

७ । ३ ॥ स० ९० । ७६ ॥

+ सागरसरित्संवादः । शां० ११३ ॥

सागराः । सू० वं० सगरस्य पुत्राः षष्टिः सहस्राणि ।

कपिलमहर्षिकोपाद्गयाः । व० १०७ । ४ ॥

साङ्कादयः । यमसभावासी राजर्षिः । स० ८ ।

१० ॥

१ साङ्कतिः । रन्तिदेवशब्दं पश्यत ।

२ साङ्कतिः । अत्रिवंशोद्भवो ब्राह्मणः । शां०

२४० । २२ ॥

+ साङ्ख्यनिरूपणं । शां० ३०७ ॥ ३११ ॥

३२० ॥ अनु० २४५ । १-२ ॥

सात्यकिः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुकुलोत्पन्नस्य

शिनेः पुत्रस्य सत्यकस्य पुत्रो युयुधानः । तत्पुत्राः

दश । आ० २३९ । ११ ॥ रथयूथपः । उ०

१७० । ४ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १४७ ॥ तस्य मरुत्प-

क्षांशत्वं । आ० ६८ । ७९ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरदर्शनार्थं गमनं । आ० २०१ ।

१८ ॥

तेन दुर्योधने पक्षपातमाविष्कृतवतो बलरामस्य

प्रतिक्षेपः । उ० ३ ॥

तेन पाण्डवानां कौरवैः सह युद्धपक्षस्यैवानुमोदनं ।

उ० ८० । ६-८ ॥

तद्रथमङ्गो गान्धारैः । भी० ५८ । ८ ॥

तस्य भूरिश्रवसा युद्धं । भी० ६३ ॥ ७४ ॥

द्रो० १४२ ॥

तत्पुत्रदशकवधो भूरिश्रवसा । भी० ७४ । १२-

२१ ॥

तं हन्तुमुद्यतस्य भूरिश्रवसो भुजच्छेदोऽर्जुनेन ।

द्रो० १४२ । ८६ ॥

तेन प्रायोपविष्टस्य भूरिश्रवसश्चिरश्छेदः । द्रो०

१४३ । ६८ ॥

तेन द्रोणाचार्यधनुश्शतकर्तनं । द्रो० ९८ । ३९ ॥

तस्य युधिष्ठिरेणार्जुनप्रवृत्तिपरिज्ञानार्थं प्रेषणं । द्रो०

११० । १०५ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० ११९ ॥

तत्पराभवकारणकथनं । द्रो० १४४ । ३-२० ॥

तेन धृष्टद्युम्नवधोद्यमः । द्रो० १९९ । ४७-५१ ॥

तेन कृतवर्मपराजयः । शा० २० ॥

तेन कृतवर्मशिरश्छेदः । मौ० ४ । २९ ॥

तद्भार्या सरस्वती । मौ० ८ । ७२ ॥

१ सात्वतः । कृतवर्मा ।

२ सात्वतः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।

उ० ६९ । ७ ॥ शां० ३५२ । १३ ॥

साध्यः । धर्मप्रजापतेः साध्यानाभ्यां दाक्षायण्या

मुत्पन्नो देवयोनिविशेषः । स० ७ । ७ ॥

[तेषां नामानि । मत्स्य० २०३ ॥]

+ साध्यहंससंवादः । शां० ३०५ ॥

+ साध्यात्रेयसंवादः । उ० ३६ ॥

+ सान्त्वन् । गुणः । तन्महिमा । आ० ८१ ।

२१ ॥ शां० ८४ ॥

तस्य वशीकरणोपायत्वं । अनु० १८७ ॥

सान्दीपिनिः । अवन्तीपुरवास्तव्यो ब्राह्मणः ।

श्रीकृष्णबलरामयोर्विद्यागुरुः । स० ५४ । १ ॥

[तस्माच्छ्रीकृष्णस्य चतुष्पष्टिकलाभ्यासः । भा०

१० । ४५ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥] चतुष्पष्टिः

कलाश्च श्रीकृष्णशब्दे द्रष्टव्याः ।

+ साम । सान्त्वशब्दं पश्यत ।

सामुद्रनिष्कुटाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

साम्बः । क्षत्रियः । सो० वं० यादववंशीय-

श्रीकृष्णस्य पुत्रः । तन्माता जाम्बवती । आ०

२०१ । १७ ॥ २३९ । ९ ॥ स० ४ ।

४१ ॥

[तद्भार्या दुर्योधनपुत्री लक्ष्मणा । भा० १० । ६८ ॥]

तस्य क्षेमधूर्तिना सह युद्धं । व० १६ । ११ ॥
तस्य गर्भिणीवेषकरूपनं यादवकुमारैः । मौ० २ ।
५ ॥

तस्य मरणं । मौ० ४ । ४५ ॥

सारङ्गाश्वः । युयुधानः । द्रो० २३ । ४ ॥

१ सारणः । क्षत्रियः । सो० वं० यादववंशीय-
श्रीकृष्णस्य भ्राता । आ० २३९ । १० ॥
स० ४ । ३६ ॥

२ सारणः । रावणमन्त्री राक्षसः । व० २८४ ।
५२ ॥

२ सारसः । गरुडपुत्रः पक्षी । उ० १०१ ।
११ ॥

१ सारस्वतः । अथर्वणऋषिपुत्रस्य दधीचेः अलं-
बुषादर्शनश्लुभितात्सरस्वतीनद्यां पतितात्तद्वेतसो
जातः पुत्रः । तस्य चरित्रं । श० ५२ ॥

२ सारस्वतः । अपांतरतमस्य नामान्तरं । शां०
३५९ । ३८ ॥

सारिकः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
१९ ॥

सारिमेजयः । वृष्णिकुलोत्पन्नो यादवः । आ०
२०१ । १९ ॥

सारिसृक् । शार्ङ्गकः पक्षी । मन्दपालऋषेः पुत्रः ।
तन्माता शार्ङ्गी जरिता । खाण्डवदाहे तत्स्तुति-
प्रसवेनाग्निना दाहात्यक्तः । आ० २५८ ।
३ ॥

+ सार्धवाहः । व्यूहपतिः । तद्दर्शनं दमयन्त्या ।
व० ६१ । १११ ॥ १३३ ॥ १२७ ॥

सार्वभौमः । क्षत्रियः । सो० वं० अहंयातिपुत्रः ।
तन्माता भानुमती । तद्भार्या सुन्दरा । तत्पुत्रो
जयत्सेनः । आ० ६३ । १५ ॥

सालकटङ्कटी । हिडिम्बा । आ० १६७ ।
१७ ॥

सालङ्कायनः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु०
७ । ५२ ॥

१ साल्वः । ब्रह्मदत्तः । श्रीकृष्णेन हतः । व०
२२ । ३७ ॥ [भा० १० । ७७ ॥]

तस्य अम्बाद्यास्तिस्रः काशिराजपुत्रीः स्वयंवरमण्डपाद्भ-
लादपहृतवता भीष्मेण सह युद्धं । आ० १०९ ।
४४ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन सह युद्धं । व० १४-२२ ॥
[भा० १० । ७६ ॥]

तत्सकाशं प्रति अम्बया भीष्मं परित्यज्य गमनं ।
तेनापि तस्या अपरिग्रहणं च । आ० १०९ ।
७७-८१ ॥ उ० १७४-१७५ ॥

२ साल्वः । साल्वदेशीयः क्षत्रियः । म्लेच्छगणा-
धिपः । तस्य सात्यकिना वधः । श० १९ ॥

साल्वाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

सावर्णः । ऋषिः । स० ४ । २१ ॥

सावर्णिः । कृतयुगीयः रुद्रोद्देशेन षष्टिवर्षसहस्राणि
तपस्तप्तवानृषिः । अनु० ४५ । ८७ ॥ स०
७ । १२ ॥

सावर्ण्यः । मृण्मय्यां स्त्रियां सूर्याज्जातो राजर्षिः ।
अनु० ५३ । २५ ॥

सावित्रः । कर्णः । आ० १४६ । ८ ॥

१ सावित्री । काचन देवता । तदभिमन्यमानो
मन्त्रविशेषश्च । व० २९४ । ९-१० ॥

तन्महिमा । अनु० २५५ । ६८-८२ ॥

२ सावित्री । मद्रदेशाधिपस्याश्वपतेर्दुहिता ।
तन्माता मालवी । साल्वराजस्य शुभ्रत्सेनपुत्रस्य
सत्यवतो भार्या । व० २९४ । ४ ॥

तस्या विवाहः । व० २९६ । १५ ॥

तस्या यमेन सह संवादः । व० २९८ । १० ॥

तस्या उपाख्यानं । सावित्र्युपाख्यानशब्दं पश्यत ।

+ सावित्र्युपाख्यानं । व० २९४-३०० ॥

सावैनसः । ऋषिः । गृत्समदस्य पुत्रः । अनु०
८ । ६१ ॥

+ सिंहः । मृगेन्द्रः । क्रोधवशापुत्र्यां शार्ङ्ग्यां
तदुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६५ ॥

सिंहकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैव ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥

सिंहचन्द्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
द्रो० १५९ । ३९ ॥

सिंहपुरं । काश्मीरदेशस्थं पत्तनं । तत्रार्जुनेन
राजसूयदिविजयार्थं गमनं । स० २८ । २० ॥

सिंहसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । पाञ्चाल्यस्य
गोपतेः पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो० १६ ।
४९ ॥ २३ । ५१ ॥ क० ५१ । ४६ ॥

सिंहिका । दक्षप्रजापतिकन्या । कश्यपप्रजापते-
र्भार्या । तत्पुत्राः राहुः सुचन्द्रः चन्द्रहर्ता
चन्द्रप्रमर्दनः इति चत्वारः । आ० ६६ ।
३१ ॥

सितः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५४ ॥

१ सिद्धः । प्राधायाः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४६ ॥

२ सिद्धः । देवयोनिविशेषः । स० ७ । ७ ॥

३ सिद्धः । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ४९ ॥

+ सिद्धकाश्यपसंवादः । अश्व० १७-२० ॥

+ सिद्धशिलोच्छृत्तिसंवादः । गङ्गामा-
हात्म्ये । अनु० ६५ ॥

सिद्धिः । अग्निविशेषः । वीरनामकाम्नेः सरथ्यां
जातः । व० २२१ । १९ ॥

सिनीवाकः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

सिनीवाली । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ ।
५ ॥

१ सिन्धुः । नदी । स० ९ । २३ ॥ भी०
९ । ४ ॥ The river Indus.

२ सिन्धुः । देशः । भी० ९ । ४० ॥
देशसमीपस्थः ॥ The country between the
Indus and the Jhelum.

१ सिन्धुद्वीपः । सो० वं० जह्नोः पुत्रः ।
जन्मना क्षत्रियः । तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः ।

तत्पुत्रो बलाकाश्च । श० ४१ । १० ॥
अनु० ७ । ४ ॥

[सूर्यवंश्यः ऋतुपर्णपितामहः सिन्धुद्वीपस्त्वन्यः ।
हरि० १ । १५ ॥ भा० ९ । ९ ॥]

सिन्धुराजः । जयद्रथः । आ० २१८ । ६४ ॥
+ **सिन्धुसागरसङ्गमः ।** व० ८० । ६९ ॥

सिन्धुसौवीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

सिन्धूत्तमतीर्थः । व० ८० । ८० ॥

१ सीता । नदी । भी० ६ । ४९ ॥

२ सीता । जनकराजपुत्री । श्रीरामस्य भार्या ।
तत्पुत्रौ कुशो लवश्च । तस्याः कथा । व०
२७९ ॥ स० ५० ॥ The river Yarkh
and on which the town of Yarkhand
is situated. (Eastern Turkistan).

सुकन्या । शर्यातिराजपुत्री । च्यवनऋषेर्भार्या ।
तत्पुत्रः प्रमतिः । आ० ८ । १ ॥

तस्याः कथा । व० १२३-१२६ ॥ [भा० ९ ।
३ ॥]

सुकर्मा । युधिष्ठिरसभास्थः कश्चन क्षत्रियः ।
स० ४ । ३३ ॥

सुकुण्डलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९८ ॥

१ सुकुमारः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

२ सुकुमारः । पुलिन्दनगरस्य राजा । राजसूयदि-
ग्विजये भीमसेनेन जितः । स० ३० । १० ॥

३ सुकुमारः । मत्स्यदेशसमीपस्थः कश्चन
क्षत्रियः । राजसूयदिविजये सहदेवेन जितः ।
स० ३२ । ४ ॥

१ सुकुमारी । सो० वं० परीक्षितपुत्रस्य भीम-
सेनस्य भार्या । तत्पुत्रः परिश्रवाः । यमाहुः
प्रतीप इति । आ० ६३ । ४६ ॥

२ सुकुमारी । सृञ्जयस्य पुत्री । नारदस्य भार्या ।
शां० २९ । १३ ॥

सुकृतं । पुण्यं । तत्फलभोगः । व० १८६ ॥

१ सुकेतुः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यस्य चित्रकेतोः

पुत्रः । आ० २०१ । ९ ॥ कृपाचार्येण हतः ।
क० ४९ । २१—२९ ॥

२ सुकेतुः । क्षत्रियः । चेदिदेशाधिपस्य शिशुपालस्य पुत्रः । द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ ।
--

१ सुकेशी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

२ सुकेशी । गान्धारराजसुता । श्रीकृष्णभार्या ।
स० ५७ । २६ ॥

सुक्षत्रः । क्षत्रियः । कोसलदेशाधिपतिपुत्रः ।
द्रो० २३ । ५८ ॥

+ सुखं । आनन्दः । तत्स्वरूपकथनं । व०
१९६ ॥ तस्य सुकृतफलत्वं । व० २१३ ॥

सुगन्धा । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥

१ सुग्रीवः । सूर्यपुत्रो वानरः । तच्चाता वाली
तद्भार्या तारनामकवानरस्य दुहिता रुमा । स०
५० । १७ ॥

तस्य कथा । व० २८१ । १—४१ ॥

[तस्योत्पत्तिः । रा० ७ ॥ सप्तत्रिंश (३७) सर्गा-
दुपरि प्रक्षिप्तेषु प्रथमसर्गे]

२ सुग्रीवः । श्रीकृष्णस्य चतुर्षु रथाश्वेष्वन्यतमः ।
व० २० । १३ ॥ अश्व० ११८ । ५६ ॥

सुघोषः । माद्रेयस्य नकुलस्य शङ्खः । भी०
२५ । १६ ॥

१ सुचन्द्रः । सिंहिकायाः पुत्रोऽसुरः । आ०
६६ । ३१ ॥

२ सुचन्द्रः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ ।
४७ ॥

सुचारुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भी० ७९ । २२ ॥

१ सुचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भी० ७९ । २२ ॥

२ सुचित्रः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः । द्रोणेन
हतः । द्रो० २१ । ६२ ॥

तत्पुत्रः । चित्रवर्मा । द्रोणेन हतः । क० ३ । २७ ॥

सुजातः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । श० २५ । ५ ॥

सुजातयः । जनाः । स० ७८ । ९२ ॥

सुजाता । उद्दालकऋषेः पुत्री । कहोलस्य भार्या ।
तत्पुत्रोऽष्टावकः । व० १३४ । ९ ॥

सुतनुः । आहुकस्य पुत्री । अकूरस्य भार्या ।
स० १४ । ३४ ॥

सुतसोमः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवस्य
भीमसेनस्य पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ०
६३ । ७४ ॥ ६४ । १६५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७८ ॥

तस्य शकुनिना सह युद्धं । क० १६ । १८—४२ ॥

तस्य वधो द्रौणिना । सौ० ८ । ६२ ॥

सुतीर्थकं । तीर्थं । व० ८१ । ५४ ॥

सुतेजनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
१५९ । ३९ ॥

सुदक्षिणः । क्षत्रियः । काम्भोजराजः । आ०
२०१ । १५ ॥ उ० १९ । २२ ॥ एकरथः ।

उ० १६६ । १ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो०
९२ । ६३ ॥

तस्य श्रुतकर्मणा सह युद्धं । भी० ४५ । ६६ ॥

तदवरजस्य वधोऽर्जुनेन । क० ५१ । ११२ ॥

१ सुदर्शनः । चन्द्रमण्डलस्थो द्वीपः । भी० ५
१६ ॥

२ सुदर्शनः । सुदर्शनानाम्नाम्ना इक्ष्वाकुवंशीयदुर्यो-
धनस्य पुत्र्यामभेर्जातः । तद्भार्या ओषवती ।
अनु० २ । ५२ ॥

३ सुदर्शनः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । स०
४ । ३४ ॥ सात्यकिना हतः । द्रो० ११८ ॥

४ सुदर्शनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । भी० ७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः ।

द्रो० १२७ । ४९ ॥ श० २६ । ४८ ॥

५ सुदर्शनः । जम्बूद्वीपस्य केतुभूतो जम्बूवृक्षः ।
भी० ७ । १९ ॥

१ सुदर्शना । सू० वं० दुर्योधनस्य नर्मदानघां
जाता कन्या । अग्नेर्भार्या । तत्पुत्रः सुदर्शनः ।
अनु० २ । १९ ॥

२ सुदर्शना । माहिष्मत्यधिपतेर्नीलस्य दुहिता ।
अग्नेः पत्नी । स० ३२ । ३२ ॥

१ सुदामा । क्षत्रियः । दशार्णाधिपतिः । चेदि-
राजस्य सुबाहोर्दमयन्त्याश्च मातामहः । व०
६६ । १४ ॥

२ सुदामा । मोदापुराधिपतिः क्षत्रियः । स०
२८ । ११ ॥

३ सुदामा । कर्णपुत्रः । वृषसेनादवरजः । अर्जु-
नेन द्रौपदीस्वयंवरयुद्धे हतः । आ० २१८ ।
३२ ॥

सुदामानः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

सुदिनं । तीर्थं । व० ८१ । १०० ॥

सुदिवा । ऋषिः । शां० २५० । १६ ॥

सुदृष्टाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

१ सुदेवः । दमयन्तीभ्रातुः सखा ब्राह्मणः । व०
६५ । ३३ ॥ ६८ । २३ ॥

२ सुदेवः । अम्बरीषस्य सेनापतिः । शां० ९८ ।
५ ॥

३ सुदेवः । काशीशस्य हर्यश्चस्य पुत्रः । स वीत-
हव्यैः पराजितः । तत्पुत्रो दिवोदासः । अनु०
८ । १४ ॥

१ सुदेष्णा । सो० वं० अनुकुलोत्पन्नशिविराज-
पुत्रस्य बलेर्भार्या । तस्यां दीर्घतमस ऋषेर्जाताः
पुत्राः अङ्गः वङ्गः कलिङ्गः पुण्ड्रः सुबन्धेति पञ्च ।
आ० ११३ । ५१ ॥ [भा० ९ । २३ ॥
हरि० १ । ३१ ॥]

२ सुदेष्णा । मत्स्यदेशाधिपतेर्विराटस्य महिषी ।
कीचकस्य मातृष्वसृपुत्री । केकयस्य रथकारस्य
द्वितीयभार्याया मालव्या दुहिता । कीचकाद-
यस्तु प्रथमभार्यापुत्राः । वि० २१ । १६
-२० ॥

तस्य पुत्र उत्तरकुमारः । पुत्री अभिमन्योर्भार्या उत्तरा ।
वि० २१ । १९ ॥

३ सुदेष्णा । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्री ।
गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ०
११९ । २३ ॥

सुदेष्णाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥

क्षत्रियः । सू० वं० युवनाश्वस्य पिता ।
व० १२७ । १० ॥ स० ८ । १६ ॥

तेन लिखितऋषेः श्रौर्यदोषप्रायश्चित्तार्थं तत्करच्छेदः ।
शां० २३ । २९-३६ ॥

१ सुधन्वा । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु०
३२ । ४३ ॥

तस्य केशिनीनामककन्यार्थे विरोचनेन सह ब्राह्मण-
क्षत्रिययोः श्रेष्ठ्ये विवादः । स० ९० । ६७
-८९ ॥ उ० ३६ ॥

२ सुधन्वा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
द्रो० २३ । ५६ ॥ द्रोणेन हतः । द्रो०
१२२ । ४३-४८ ॥

१ सुधर्मा । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । स० ४ ।
३४ ॥ उ० १५१ । ६५ ॥ स्त्री० २६ ।
२४ ॥

२ सुधर्मा । ब्राह्मणः । दुर्योधनस्य पुरोहितः ।
शां० ३९ । ५ ॥ ४३ । १४ ॥

३ सुधर्मा । दशार्णदेशाधिपः । तेन सह राजसूय-
दिविजययुद्धे तुष्टेन भीमसेनेन तस्याधिसेनाधिप-
तीकरणं । स० ३० । ५-६ ॥

४ सुधर्मा । इन्द्रसारथेर्मातलेर्भार्या । तत्पुत्री
गुणकेशी । उ० ९७ । १९ ॥

१ सुनन्दा । मागधी । सो० वं० पूरुपुत्रस्य जनमे-
जयस्य भार्या । तत्पुत्रः प्राचीन्वान् । आ०
६३ । १० ॥

२ सुनन्दा । चेदिराजस्य सुबाहोर्भगिनी । तत्स-
काशे दमयन्त्या मुजिष्यात्वेन वासः । व०
६२ । ७६ ॥

३ सुनन्दा । भरतस्य भार्या । आ० ६३ ।
३४ ॥

सुनसा । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

१ सुनाभः । क्षत्रियः । कटदेशाधिपतिः ।
राजसूयदिविजये अर्जुनेन जितः । स० २७ ।
१२ ॥

२ सुनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ५ ॥ भीमसेनेन हतः ।
भी० ८८ । १३ ॥

३ सुनाभः । पर्वतः । स० १० । ३३ ॥

१ सुनामा । कंसस्य आता । बलरामेण हतः ।
स० १४ । ३५ ॥ ५४ । २५ ॥

२ सुनामा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

३ सुनामा । क्षत्रियः । सुकेतोः पुत्रः । तद्भ्राता
सुवर्चाः । आ० २०१ । ९ ॥

सुनीथः । शिशुपालः । स० ८ । ११ ॥ ४२ ।
६ ॥

सुनेत्रः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

सुन्दः । निकुम्भस्य पुत्रोऽसुरः । तद्भ्राता उपसुन्दः ।
आ० २२९ । २-३ ॥

तस्य कथा । आ० २२८ । ५० ॥ २३२ । २० ॥
तस्य उपसुन्दगदाप्रहारेण मरणं । आ० २३२ ।
१९ ॥

सुन्दरा । कैकयी । सार्वभौमस्य भार्या । तत्पुत्रो
जयत्सेनः । आ० ६३ । १५ ॥

सुन्दरिकातीर्थ । व० ८२ । ५७ ॥

सुन्दोपसुन्दोपाख्यानं । आ० २२८ । ५० ॥
२३२ । २० ॥

१ सुपर्णः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४७-४८ ॥

२ सुपर्णः । ऋषिः । शां० ३५८ । २० ॥

३ सुपर्णः । गरुडः ।

सुपर्णलोकः । गरुडलोकः । तत्र मातर्लग्नं ।
उ० १०१ । १ ॥

+ सुपर्णव्यूहः । कौरवाणां । द्रो० २० । ४ ॥
सुपर्वा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । तेन रुचि-
पर्वणो वधः । द्रो० २६ । ५३ ॥

सुपार्श्वः । क्षत्रियः । आ० ६८ । २९ ॥

+ सुप्तानां वधः । अश्वत्थाम्ना । सौ० ८ ॥

१ सुप्रतीकः । ऋषिः । विभावसुऋषेर्भ्राता ।
शापेन गजत्वं प्राप्तः । गरुडेन भक्षितः । आ०
२९ । १७ ॥

२ सुप्रतीकः । भगदत्तस्य हस्ती । भी० ९५ ।
२४ ॥

३ सुप्रतीकः । दिग्गजः । भी० १२ । ३४ ॥

१ सुप्रभा । वदान्यस्य पुत्री । अष्टावक्रऋषेर्भार्या ।
अनु० ५० । १२ ॥

२ सुप्रभा । सरस्वतीनद्याः सप्तसु शाखास्वत्य-
तमा । शा० ३९ । ४ ॥

सुप्रयोगा । नदी । भी० ९ । २१ ॥

सुप्रवृद्धः । क्षत्रियः । सौवीरदेशाधिपस्य जयद्र-
थस्य आता । व० २६६ । ११ ॥

सुप्रिया । अरिष्ठापुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।
५१ ॥

सुबलः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपः । गान्धार्याः
पिता । तत्पुत्राः शकुन्यादयः । आ० ६४ ।
१५३ ॥ ११९ । ५ ॥

१ सुबाहुः । चेदिराजः । तद्गृहे दमयन्त्या
सैरन्ध्रीभूय प्रच्छन्नं वासः । व० ६२ । ४५ ॥
तत्पिता वीरबाहुः । व० ६६ । १५ ॥

२ सुबाहुः । राक्षसः । मारीचस्य आता ।
तन्माता टाटका । श्रीरामेण हतः । तत्पिता
सुन्दः । स० ५० । ५ ॥

३ सुबाहुः । किरातराजः । तेन पाण्डवानां दर्शनं ।
व० १७९ । ११ ॥

४ सुबाहुः । क्षत्रियः । कुलिन्दाधिपतिः । व०
१४२ । २५ ॥

५ सुबाहुः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

६ सुबाहुः । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥
१३२ । ४५ ॥

७ सुबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
१४८ । २१ ॥ भीमसेनेन तस्य वधः । भी०
९६ । २७ ॥ क० ४६ । ८-११ ॥

८ सुबाहुः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । तद्भुजयोः
कर्तनं युयुत्सुना । द्रो० २५ । १३-१४ ॥

सुब्रह्मण्यः । स्कन्दशब्दं पश्यत ।

सुभगः । शकुनेर्भ्राता । भीमसेनेन हतः । द्रो०
१५८ । २४-२५ ॥

सुभगा । प्राधायाः पुत्री । अप्सराः । आ०
६६ । ४६ ॥

१ सुभद्रा । देवकीवसुदेवयोः पुत्री । अर्जुनस्य
भार्या । तत्पुत्रोऽभिमन्युः । आ० ६३ । ७७ ॥

तस्या अपहरणे अर्जुनं प्रति श्रीकृष्णस्याज्ञा । आ०
२३९ । २४ ॥

तस्या विवाहः । आ० ६१ । ४५-४७ ॥
२४२ ॥

तद्ब्रूहे यतिरूपस्यार्जुनस्य वासः । आ० २४१ ।
१४ ॥ [भा० १० । ८६ ॥]

तस्या अर्जुनेनापहरणकाले तया रथसारथ्यकरणं ।
आ० २४४ । ११ ॥ २४५ । २३ ॥

तया गोपीवेषस्वीकारेण द्रौपदीसमीपगमनं । आ०
२४६ । ११-१५ ॥

तस्यामभिमन्योरुत्पत्तिः । आ० २४७ । ६२ ॥

तस्याः श्रीकृष्णेन सह वनाद्वारकागमनं । व० २२ ।
४७-४८ ॥

तस्याः द्वारकात उपप्लाव्ये पाण्डवसमीपे आगमनं ।
वि० ७८ । ७ ॥ तस्या हास्तिनपुराद्वारकागमनं ।

अश्व० ५२ । ५५ ॥

तस्याः प्रलापोऽभिमन्युमरणे । द्रो० ७८ ॥

२ सुभद्रा । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । ९ ॥

+ सुभद्राहरणपर्व । आ० २३९-२४४ ॥

सुभीमः । यज्ञमुत्सु पञ्चदशसु देवेष्वन्यतमो
देवः । व० २२२ । ११ ॥

सुभूमिका । सरस्वतीतीरस्था अप्सरसामावास-
भूमिः । श० ३८ । ७ ॥

सुभ्राजः । सूर्यानुयायी स्कन्दपार्षदः । श०
४६ । ३१ ॥

सुभ्राट् । वैवस्वतमनोः पुत्रः । आ० १ । ५६ ॥

सुमतिः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

सुमनः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥

सुमना । कैकयी काचन स्त्री । तस्याः पतिव्रतामा-
हात्म्यविषये शाण्डिल्या संवादः । अनु०
१८५ ॥

१ सुमनाः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

२ सुमनाः । राजर्षिः । स० ८ । १२ ॥

३ सुमनाः । किरातराजः । स० ४ । ३१ ॥

सुमन्तुः । ऋषिः । व्यासशिष्यः । आ० ६४ ।
८१ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां० ४६ । ६ ॥

सुमल्लिकाः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

१ सुमित्रः । सौवीरराजः । पाण्डवदिविजये-
र्जुनेन दमितः । आ० १५१ । ४७ ॥ युधि-
ष्ठिरसभायां । स० ४ । ३१ ॥ ३२ । ४ ॥

२ सुमित्रः । भार्गववंशोत्पन्नः । केनपापरनामा
ऋषिः । तस्य कथा गोमहिमविषये । स० ४ ।
१६ ॥ अनु० १२० ॥

३ सुमित्रः । अभिमन्योः सारथिः । द्रो० ३५ ।
३२ ॥

४ सुमित्रः । पुलिन्दनगराधिपतिः । भीमसेनेन
राजसूयदिविजये वशीकृतः । स० ३० । १० ॥

५ सुमित्रः । द्रुपदराजपुत्रः । जयद्रथेन हतः ।
अस्य सौमित्र इति नामान्तरं । आ० २१८ ।
३० ॥

६ सुमित्रः । हैहयराजः । शां० १२५ । ९ ॥

७ सुमित्रः । अग्निविशेषः । व० २२२ ।
१२ ॥

सुमित्रा । सु० वं० दशरथराजस्य द्वितीया भार्या ।
मगधदेशाधिपस्य शूरराजस्य पुत्री । तत्पुत्रौ
लक्ष्मणः शत्रुघ्नश्च । व० २७५ । ८ ॥

सुमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रस्य पुत्रः ।
तद्भ्रातरौ अजमीढः पुरुमीढश्च । आ० १०१ ।
१८ ॥

१ **सुमुखः** । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

तेनेन्द्रसारथ्येर्मातलेर्गुणकेशीनाभ्याः पुत्र्याः विवाहः ।
उ० १०४ । २९ ॥

२ **सुमुखः** । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ ।
१२ ॥ भी० ६ । १४ ॥

सुमुखी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

सुयज्ञा । सो० वं० महाभौमस्य भार्या । तत्पुत्रो-
ऽयुतानायी । आ० ६३ । १९ ॥

सुयोधनः । क्षत्रियः । दुर्योधनः । द्रो० १११ ।
७ ॥

सुरकृत् । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५७ ॥

सुरजा । अप्सराः । आ० ६६ । ५०

सुरता । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥

१ **सुरथः** । कृपाचार्यस्य चकरक्षकः । वि०
६१ । १७ ॥

२ **सुरथः** । जयद्रथस्य पुत्रः । तन्माता दुःशला ।
अश्वमेधाश्वरक्षणार्थमागतस्यार्जुनस्य आगमनश्रव-
णमात्रेण मृतः । अश्व० ७८ । २३-२९ ॥

३ **सुरथः** । द्रुपदराजपुत्रः । अश्वत्थाम्ना हतः ।
द्रो० १५७ । १८० ॥ श० १३ । ४१ ॥

४ **सुरथः** । यमसभावासी राजर्षिः । स० ८ ।
११ ॥

५ **सुरथः** । क्षत्रियः । शिविवंश्यः । कोटिकाश्यस्य
पिता । व० २६७ । ४ ॥

सुरथा । विराटराजस्य प्रथमा भार्या । तत्पुत्रौ
श्वेतः शङ्खश्च । वि० २१ । १७ ॥

सुरप्रवीरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरभर्ता । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरभिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । कश्यपभार्या । त-
त्पुत्री नन्दिनीनाम्नी वसिष्ठधेनुः । आ० ६७ ।
६७ ॥ १०६ । ८ ॥ स० ११ । ४० ॥

तस्या उपाख्यानं । व० ९ ॥

तल्लोकवर्णनं । गरुडेन गालवंप्रति । उ० १०२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ४१ ॥

सुरभिमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ ।
२८ ॥

सुरभी । सुरभिश्चब्दं पश्यत ।

सुरभीपट्टणं । पत्तनं । स० ३२ । ७० ॥

सुरसा । दक्षप्रजापतिसुता । कश्यपभार्या । तत्पुत्रा
नागाः । आ० ६७ । ७५ ॥ स० ११
३९ ॥ उ० १०३ । ४ ॥

सुरा । मद्याभिमानिनी देवता । अमृतमथनकाले
उत्पन्ना । आ० १८ । ४९ ॥

+ **सुरा** । मद्यशब्दं पश्यत ।

सुरारिः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ० ४ ।
१५ ॥

सुराष्ट्राः । देशः । स० ३२ । ६४ ॥ Surat.
तद्देशस्थानां जनानां संकरजातीयत्वं । क० ३८ ।
२८ ॥

सुरूक् । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ३ ॥

सुरूपा । कामधेनुः । उ० १०२ । ८ ॥

सुरेणुः । सरस्वतीनद्याः सप्तसु प्रवाहेष्वन्यतमः ।
श० ३९ । २६ ॥

सुरेशः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरोमा । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

सुलभा । प्रधाननामकराजर्षिपुत्री काचन संन्या-
सिनी । तस्या धर्मध्वजनाम्ना जनकेन सह
संवादः । शां० ३२५ ॥

सुलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० । आ० ६८ ।
९४ ॥ १३१ । ४ ॥ १४८ । ८ ॥ भीम-
सेनेन हतः । भी० ६४ । ३७ ॥

सुवर्चला । देवलस्य दुहिता । श्वेतकेतुऋषेः पत्नी ।

शां० २२४ । ४ ॥ २२८ । २९ ॥

तस्याः श्वेतकेतुना सहाध्यात्मविषये संवादः । शां०

२२४ । ३० ॥

१ सुवर्चाः । क्षत्रियः । सू० वं० दिष्टकुलोत्प-
न्नस्य कर्मभराजपुत्रस्य खनीनेत्रस्य पुत्रः ।
तत्पुत्रः करन्धमः । अश्व० ४ । ९ ॥

२ सुवर्चाः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

३ सुवर्चाः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

४ सुवर्चाः । द्रौपदीस्वयंवराधर्मागतः कश्चन
क्षत्रियः । सुकेतोः पुत्रः । तद्भ्राता सुनामा ।
आ० २०१ । ९ ॥

५ सुवर्चाः । ब्रह्मर्षिः । व० २९९ । १० ॥

६ सुवर्चाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ २०१ । ३ ॥ १३१ ।
१० ॥ क० ४६ । ८ ॥ भीमसेनेन हतः ।
क० ८८ । १९ ॥

७ सुवर्चाः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । अभिम-
न्युना हतः । द्रो० ४८ । १५ ॥

सुवर्णः । ऋषिः । तस्य मनुना सह धूपदीपादि-
विषये संवादः । अनु० ११५ ॥

सुवर्णं । उत्तमधातुः । तस्योत्पत्तिः । अनु०
१३० । १०-४३ ॥ तद्दानमहिमा । अनु०
२३५ । २२-३० ॥

+ सुवर्णकदलीवनं । हनूमदावासभूतं गन्ध-
मादनपर्वतस्थं वनं । व० १४८ । ६३ ॥

सुवर्णचूडः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

सुवर्णवर्मा । काशिदेशाधिपः क्षत्रियः । तत्पुत्री
वपुष्टमा पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य भार्या
आ० ४४ । ८ ॥

सुवर्णशिराः । मुनिः । उ० ११० । १२ ॥

सुवर्णष्ठीवी । क्षत्रियः । शैब्यपुत्रस्य सृञ्जयस्य
पुत्रः । तस्य मलमूत्रादिकमपि सुवर्णमभूदिति
लोभाच्चोरैर्हतः । द्रो० ५५ । ३७-३८ ॥

तद्भगिनी दमयन्ती नारदब्रह्मर्षेर्भार्या । शा०
२९ । ३० ॥ [देवीभा० ६ । २७ ॥]

तच्चरित्रं । शां० ३० ॥

१ सुवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजस्य सुशर्मणो
भ्राता । वि० ३५ । ९ ॥

२ सुवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥ भी०
७७ । ८ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ ।
४८ ॥

सुवस्त्रा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

सुवाक् । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः
आ० १३१ । ९ ॥

सुवाजी । इल्ललनाम्नोऽसुरस्य रथाश्वः । व० ९७ ।
२२ ॥

सुवामा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

सुवीरः । क्षत्रियः । सू० वं० मदिराश्वपुत्रस्य
द्युतिमतः पुत्रः । तत्पुत्रो दुर्जयः । अनु० २ ।
१० ॥

सुवेषा । सो० वं० परीक्षितो भार्या । तस्या बाहु-
केति नामान्तरं । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ०
६३ । ४५ ॥

१ सुशर्मा । क्षत्रियः । त्रिगर्तदेशाधिपतिः ।
आ० २०१ । ९ ॥

तस्य विराटनगरे दक्षिणगोप्रहणार्थं दुर्योधनेन प्रेषणं ।
वि० ३२ । ५६ ॥

तेनाष्टम्यां गोप्रहणं । वि० ३२ । ६२ ॥

तस्य विराटेन सह युद्धं । वि० ३४ । २५-३३ ॥
तेन विराटस्य जीवग्राहग्रहणं । वि० ३५ । ११ ॥
तस्य जीवग्राहग्रहणं बललनाम्ना भीमसेनेन । वि०
३५ । ५५ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० १८ । २२ ॥

तस्य बधोऽर्जुनेन । शा० २६ । ४४ ॥

२ सुशर्मा । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । शा०
९ । ५१ ॥

३ सुशर्मा । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४६—४७ ॥

सुशोभना

इक्ष्वाकुवंश्यस्य परीक्षितो भार्या । व० १९५ ।
३२ ॥

१ सुश्रवा । सो० वं० जयत्सेनभार्या । तत्पुत्रः
पराचीनः । आ० ६३ । १६ ॥

२ सुश्रवा । धृतराष्ट्रभार्या । गान्धार्याः स्वसा ।
आ० ११९ । २३ ॥

सुश्रुतः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य ऋषेः पुत्रः ।
अनु० ७ । ५५ ॥

१ सुषेणः । ऋषिः । जमदग्निऋषेः पुत्रः । व०
११७ । ११ ॥

२ सुषेणः । वालिनः श्वशुरो वानरः । व०
२८४ । २ ॥

३ सुषेणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ७ ॥ भीमसे-
नेन हतः । भी० ६४ । ३४ ॥ द्रो० १२७ ।
४२ ॥

४ सुषेणः । कर्णस्य पुत्रः । क० ४३ । १८ ॥
भीमसेनेन हतः । क० ७९ । १४ ॥

५ सुषेणः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

६ सुषेणः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १६ ॥
दुर्योधनपक्षीयः । शा० ५ । ३ ॥

सुसामा । ऋषिः । युधिष्ठिरराजसूये ऋत्विक् ।
स० ३६ । ३४ ॥

सुखरः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

सुहनुः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

सुहस्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥ भी-
मसेनेन हतः । द्रो० १५८ । १७—१९ ॥

सुहृत् । मित्रशब्दं पश्यत ।

१ सुहोत्रः । (द्वैतिथी) । क्षत्रियः । तच्चरित्रं ।
द्रो० ५६ ॥ शा० २८ । २५ ॥

२ सुहोत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० माद्रेयस्य स-
हदेवस्य पुत्रः । तन्माता विजया । आ० ६३ ।
७९ ॥

३ सुहोत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० सुमन्युपुत्रः ।
तद्भार्या जयन्ती । तत्पुत्रोऽजमीढः । आ० ६३ ।
३५ ॥ १०१ । १२ ॥ व० १९७ । २ ॥

सुह्यः । शिविराजपुत्रस्य बलेर्भार्यायां दीर्घतमसक-
षेर्जातः । आ० ११३ । ५३ ॥

सुह्याः । सिन्धुनदीप्रान्ते विद्यमानो देशः । स०
२८ । २१ ॥ ३१ । २६ ॥

१ सूतः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

२ सूतः । रोमहर्षणनामा पौराणिकः । आ० १ ।
५ ॥

+ सूतजातिस्वरूपं । वि० २१ । ९ ॥

सूतनन्दनः । कर्णः । आ० २२१ । २३ ॥

१ सूर्यः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २७ ॥

२ सूर्यः । कश्यपाददित्यां जातः पुत्रः । सविता ।
आ० ६६ । २७ ॥

तस्य भार्या त्वष्टुः पुत्री । संज्ञादेवी । आ० ६७ ।
३५ ॥

[तत्पुत्राः । यमः मनुः यमुना च संज्ञायां जाताः ।
संज्ञाया एव रूपान्तरे छायायां जातौ सवर्णः
शनैश्चरश्च । बडवारूपधारिण्यां तस्यां जातौ
नासत्यौ अश्विनौ । भा० ६ । ६ ॥ ८ । १३ ॥
हरि० १ । ९ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥ बराह०
२० ॥ ब्रह्म० ६ ॥ वायु० ८४ ॥ पद्म० ५ ।
८ ॥ मत्स्य० ११ ॥]

तस्मात्कुन्यां कर्णस्योत्पत्तिः । आ० १२० । २८
—३१ ॥

तस्य राहुकृतोपद्रवमसहमानस्य कोपोदयः । आ०
२४ । ७ ॥

तत्पुरतो देवैररुणस्य सारथित्वेन स्थापनं । आ०
२४ । १६—१७ ॥

तस्य स्तुतिः । वसिष्ठकृता । आ० १८९ । २४ ॥
तस्य स्तुतिः । युधिष्ठिरेणाक्षयपात्रप्राप्त्यर्थं कृता । व०
३ । १६ ॥

तस्याष्टोत्तरशतनामानि । युधिष्ठिरेणोक्तानि । व०
३ । ६८ ॥

[तस्य स्तुतिः आदित्यहृदयनामिका । दाशरथिराम-
कृता । रा० ६ । १०५ ॥]

[तस्य स्तुतिः याज्ञवल्क्यकृता । विष्णु० ३ ।
५ ॥]

तस्यागमनं कर्णस्य समीपे खमे । व० ३०१ ।
६—८ ॥

तद्वतिप्रकारकथनं । व० १६४ । २६ ॥

तस्य शच्या संवादः । अनु० १४ । ५—६ ॥

तस्य छत्रोपानद्विषये जमदग्निना संवादः । अनु०
१४४—१४५ ॥

[तत्पुत्रः सुग्रीवः । तदुत्पत्तिः सुग्रीवशब्दे द्रष्टव्या ।]

सूर्यतीर्थं । व० ८१ । ४८ ॥

सूर्यदत्तः । क्षत्रियः । विराट्भ्राता । रथोदारः ।
उ० १७१ । १५ ॥ वि० ३३ । २१ ॥
द्रो० १५९ । ४० ॥

सूर्यनेत्रः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

सूर्यध्वजः । द्रौपदीस्वयंवराध्यर्थागतः क्षत्रियः ।
आ० २०१ । १० ॥

+ सूर्यबिम्बं । सूर्यमण्डलं । भी० १२ । ४४
—४७ ॥ तस्याश्चर्यतमत्वं । शां० ३७२ ॥

तत्पिधानं चक्रायुधप्रयोगेण श्रीकृष्णेन । द्रो०
१४७ । पाठान्तरे २—३ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २—१३ ॥ विष्णु० ४ ।
१—५ ॥ वायु० ८५—८९ ॥ ब्रह्म० ७—८ ॥

रा० १ । ७० ॥]

सूर्यवर्चाः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

सूर्यवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजः । अश्व०
७४ । ११ ॥

सूर्याक्षः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५७ ॥

सृञ्जयः । शैब्यस्य पुत्रः । तद्भार्या कैकयी । त-
त्पुत्रः सुवर्णष्ठीवी । स० ८ । १५ ॥

तत्पुत्रस्य सुवर्णष्ठीविनश्चौरैर्मारणे दुःखाक्रान्तस्य तस्य
दुःखापनोदाय नारदेन षोडशराजकीयोपाख्यान-
कथनं । द्रो० ५५—७० ॥ शां० २८ । १३
—१४५ ॥

तत्पुत्री सुकुमारी । तस्या नारदेन परिणयः । द्रो०
५५ । ११—२४ ॥ शां० २९ । ३१—३३ ॥

१ सृगालः । सृगालवासुदेवः । करवीरपुराधिपः ।
शां० ४ । ७ ॥ [हरि० २ । ४४ ॥]

२ सृगालः । जम्बुकः । तद्रूपिणा इन्द्रेण सह
काश्यपस्य संवादः । शां० १७८ ॥

तस्य वानरेण संवादः । अनु० ३० ॥

सृष्टिनिरूपणं । स० ४३ ॥ शां० १८० ॥
३४७ ॥ [भा० ३ । १३ ॥]

सेकाः । चर्मण्वतीपाटलावतीनद्योर्मध्ये विद्यमानो
देशः । स० ३२ । ९ ॥ The country
South of the river Charmanvati and
north of Avanti.

सेचकः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

सेतुबन्धनं । रामेण । स० ५० । २० ॥ व०
२८४ । ४४ ॥

सेदुकः । वृषदर्भस्य भ्राता क्षत्रियः । व० १९९ ।
२ ॥

सेनजित् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नबृह-
दिषुवंशीयविशदनामकराजपुत्रः । तत्पुत्राः रुचि-
राश्वः दृढहनुः काश्यः वत्सः इति चत्वारः ।
तेन नीतिकथनं । शां० २५ । १३—२९ ॥

सेनानीः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ९ ॥

सेनापतिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ भीमसेनेन हतः । भी०
६४ । ३२ ॥

सेनाबिन्दुः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः क्षत्रियः ।
आ० ६८ । २० ॥ २०१ । ९ ॥ स०

२८।१० ॥ रथसत्तमः । उ० १७१ ।
२० ॥ द्रो० २३।२६ ॥ कर्णेन हतः ।
क० ४३।१५ ॥

+ सेनोद्योगपर्व । उ० १-१९ ॥

सेयनः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु०
७।५८ ॥

सैन्धवः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपतिः । जय-
द्रथः । आ० १।२१६ ॥

सैन्धवायनः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः ।
अनु० ७।५१ ॥

+ सैन्यनिर्याणपर्व । उ० १५१-१५९ ॥

सैसिरिध्वाः । देशः । भी० ९।५७ ॥

१ सोमः । चन्द्रः । तस्यैवाष्टवसुष्वन्यतमत्वम-
प्यस्ति । मनस्विन्याः पुत्रः ।

तत्पुत्रो वर्चाः । आ० ६७।१८ ॥ सोम इति
कुबेरस्यापि नाम । अतएवोत्तरदिशः सौम्येति
नामप्राप्तिः ।

२ सोमः । यज्ञार्हलताविशेषः । शां० १६३ ।
५ ॥

सोमकः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यस्य पाञ्चा-
लराजस्य सहदेवस्य पुत्रः । व० १२६।२६ ॥

स० ८।८ ॥ वि० ५३।१५ ॥

तस्य शतं भार्याः । तासु ज्येष्ठा जन्तुनामानं पुत्रं
सुषुवे । कदाचित्स पुत्रः पिपीलिकादंशेन महा-
दुःखं प्राप । ततः ऋत्विग्वचनेन तं पुत्रं पशुं
कृत्वाऽयजत् । तेन तस्य शतं पुत्रा बभूवुः ।
व० १२८-१२९ ॥ [स दिवोदासस्य पौत्रः ।
तत्पुत्रः पृषतः । भा० ९।२२ ॥ हरि० १।
३२ ॥]

सोमकीर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८।९९ ॥

सोमतीर्थं । व० ८१।१९ ॥ ११४।१८५ ॥
श० ४४।४६ ॥ ५१।६७ ॥ प्रभासती-
र्थस्यैव नामान्तरमिति केचित् ।

सोमदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपपुत्रस्य
बाह्लीकस्य पुत्रः । तत्पुत्राः भूरिः भूरिश्रवाः शल
इति त्रयः । आ० २०१।१४ ॥ [भा० ९।
२२ ॥]

तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० १५७।२९ ॥

तस्य वधः । सात्यकिना । द्रो० १६३।३३ ॥

सोमपदं । पुण्यक्षेत्रं । व० ८२।११९ ॥

सोमभोजनः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१।
१२ ॥

सोमवंशः । चन्द्रवंशशब्दं पश्यत ।

सोमश्रवाः । पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य पुरो-
हितः । श्रुतश्रवस ऋषेः सप्यौ जातः पुत्रः ।
आ० ३।१३ ॥

सोमा । अप्सराः । आ० १३२।४३ ॥

+ सौकन्योपाख्यानं । सुकन्याशब्दं पश्यत ।

सौगन्धिकं । कमलपुष्पविशेषः । तद्दर्शनं द्रौपद्या ।
व० १४८।८ ॥

तस्याऽऽहरणं भीमसेनेन । व० १५५।२५ ॥

+ सौगन्धिकवनं । कुबेरस्य । व० ८२।४ ॥
१५३।३२ ॥

सौचित्तिः । सत्यधृतिशब्दं पश्यत ।

सौतिः । रोमहर्षणपुत्र उग्रश्रवाः । तेन नैमि-
षारण्यवासिभ्यः शौनकादिभ्यः महाभारतपुराण-
कथनं । आ० १।५ ॥

तस्य शौनकेन संवादः । आ० ४ ॥

[तस्योत्पत्तिः भा० १०।७८ ॥]

सौत्रामणिः । द्रुपदस्य भार्या । तस्याः कौसवीति
नामान्तरं । आ० १४९।५० ॥

सौदासः । क्षत्रियः । सू० वं० ऋतुपर्णपुत्रस्य
सुदासस्य पुत्रः । आ० १२८।४९ ॥ तस्य

कल्माषपाद इति नामान्तरं । आ० १९३।
२६-३२ ॥ [तस्य मित्रसह इति नामान्तरं ।

[हरि० १।१५ ॥]

तस्य वसिष्ठपुत्रेण शक्तिऋषिणा राक्षसत्वशापदानं ।
आ० १९२।१९ ॥

तेन राक्षसत्वावस्थायां शक्तिरुपेर्भक्षणं । आ० १९२ । ४७ ॥

तस्य शापान्मोक्षः । आ० १९३ । ३० ॥

तद्भार्या मदयन्ती । आ० १९८ । २६ ॥ तस्यां वसिष्ठादश्मकनामकपुत्रोत्पत्तिः । आ० १९३ । ४५ ॥

तेन वने मैथुनाय संगतयोर्ब्राह्मणदंपत्योर्मध्ये ब्राह्मणस्य भक्षणं । तथा आङ्गीरसीनाभ्या ब्राह्मण्या तस्मै मैथुनकाले त्वं मरिष्यसीति शापदानं । आ० १९८ । २१ ॥

तद्भार्याया विधृते कुण्डले गुरुदक्षिणार्थं भिक्षितुमुदङ्ककृषगमनं । अश्व० ५६ । ३० ॥

तस्य वसिष्ठेन सह गोमहिमविषये संवादः । अनु० ११३ ॥

[तस्य कथा । रा० ७ । ६५ ॥ विष्णु० ४ । ४ ॥ भा० ९ । ९ ॥]

सौद्युम्निः । युवनाश्वशब्दं पश्यत । व० १२७ । १० ॥

सौन्दर्यप्रदानि व्रतानि । अनु० १७२ ॥ [हरि० २ । ८०-८१ ॥]

सौन्दर्यवर्णनं । उर्वश्याः । व० ४४ । २१ ॥ द्रौपद्याः । आ० ६८ । १५७-१५९ ॥ १४९ । ६०-६५ ॥ स० ८८ । ३३-३४ ॥ वि० १४ । २१-२७ ॥ १६ । १२-२३ ॥ २० । ३२-३९ ॥

सौबलः । शकुनिः । आ० १ । १८० ॥

सौबली । धृतराष्ट्रभार्या गान्धारी ।

सौभं । सालवराजस्य कामगमनं विमानाकारं नगरं । व० १४ । २ ॥ १५ ॥ १५ । ३ ॥

सौभद्रः । अभिमन्युः । आ० १ । २१४ ॥

सौभद्रतीर्थं । नारीतीर्थं । आ० २३६ । ३ ॥

सौभरः । सौरभशब्दं पश्यत ।

सौमदत्तिः । भूरिश्रवाः । द्रो० १०५ । २२ ॥

सौमित्रः । सुमित्रशब्दं पश्यत ।

सौरभः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९

अस्यैव सौभर इति नामान्तरं

सौरभेयः । ऋषिः । दीर्घतमसो गुरुः । आ० ११३ । २६ ॥

सौरभेयी । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ता अर्जुनेन मोचिताऽप्सरः । आ० २३६ । २० ॥ स० १० । १३ ॥

सौवीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥ Sauvi-ra the country between the Indus and the Jhelum.

सौशल्यः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

सौश्रुतिः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः । क० १८ । ३ ॥

स्कन्दः । सुब्रह्मण्यः । तदुत्पत्त्यादिकथा । व० २२७ । १८-४० ॥ शां० ४५ ॥ अनु० १३३ ॥

तस्यानेकमातृकत्वं । व० २३० । ६ ॥

तस्यानेकनाम्नां कथनं । व० २३३ ॥

तन्मातृगणः । श० ४७ । १-४३ ॥

तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९७ ॥

तस्य पार्षदाः । श० ४६ । ५६-११५ ॥

तेन तारकासुरवधः । श० ४७ । ७३ ॥

तेन क्रौञ्चवर्षतदारणं । श० ४७ । ८४ ॥

तद्गहाणां नामानि । व० २३० । २२-५९ ॥

स्तनकुण्डं । तीर्थं । व० ८२ । १५१ ॥

स्तनपोषिकाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

स्तनवालाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

स्तम्बमित्रः । मन्दपालऋषेर्जरितानाभ्यां शाङ्गधी जातः पुत्रः । खाण्डवदाहान्मुक्तः । आ० २५८ । १२ ॥

स्त्रियः । योषितः । अबलाः । नार्यः । आ० १२९ । ६१ ॥

तासामनावृतत्वं । आ० १२८ । ४ ॥

तासां स्वातन्त्र्यं नास्ति । आ० ९४ । ७ ॥

तासां जामातरि प्रीत्याधिक्यं । आ० १३० । १२ ॥

तासु च्यवनऋषिणा इन्द्रवधार्थं स्वसृष्टायाः कृत्यायाः

विभज्य स्थापनं । व० १२६ । ९ ॥

तासु इन्द्रेण स्वकृतब्रह्महत्याया विभज्य स्थापनं ।

उ० ९ । ५० ॥

तद्धर्मः (स्त्रीधर्म) कथनं पार्वत्या रुद्रं प्रति । अनु०

२४९—२५० । १—६४ ॥

तासामेक एव पतिः । आ० ११३ । ३४ ॥

तासां मनसि गोप्यं न स्वीयतामिति युधिष्ठिरेण

शापदानं । स्त्री० २७ । ३२ ॥

तासां दिगम्बराणामदर्शनीयत्वं । शां० २१६ ।

१२ ॥

तत्कथाया अप्यश्राव्यत्वं । शां० २१६ । १२ ॥

तासां दोषाः । अनु० ७३—७४ ॥ २२२ ॥

तासामसत्त्वभावविषये नारदपञ्चचूडासंवादः । अनु०

७३ ॥

तासां स्वभावविषये अष्टावक्र ऋषेः जरतीरूपधा-

रिण्याः दिग्देवतायाश्च संवादः । अनु० ५०

—५२ ॥

तद्वक्ष्यस्य दुश्शक्तवे देवशर्मनाम्नऋषेः विपुलाना-

मस्तच्छिष्यस्य च कथा । अनु० ७५—७८ ॥

तासां सतीत्वे असतीत्वे च कथा । अनु० ५९ ॥

तासां परपुरुषगमने प्रायश्चित्तं । अनु० ५९ ।

२१—२२ ॥

तासां प्रशंसा । अनु० ८१ ॥

तासामपरित्याज्यत्वं । अनु० ५९ । २० ॥

तासां दुष्कुलजानामपि ग्रहणस्योचितत्वं । शां०

१६३ । ३२ ॥

तासां रत्येककामत्वं । अनु० ५० । ९८ ॥

तासां चापलाधिक्यं । अनु० ५२ । ५ ॥

तासां कामाधिक्यं । आ० १२८ । ८ ॥

तासां सुन्दरपुरुषदर्शनेन योनेरुल्लेखनं । वि० १८ ।

१८ ॥

+ स्त्रीत्वस्य कर्मायत्तत्वं । अनु० २२६ ॥

+ स्त्रीपुरुषसंयोगः । सुरतं । तस्मिन्त्रिया एव

सुखाधिक्यं । अनु० ३४ । ५२ ॥

+ स्त्रीविलापपर्व । स्त्री० १६—२५ ॥

स्थपतिः । स्थलमापनादिशास्त्रज्ञो जनमेजयसूतो

लोहिताक्षनामा । आ० ५१ । १५ ॥ ५८ ।

१२ ॥

स्थण्डिलेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वस्य पुत्रः ।

आ० ८८ । ९

स्थाणुः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।

३ ॥

तस्य प्रजापतिना सह संवादः । शां० २६३ ।

१—१२ ॥

स्थाणुवटं । तीर्थं । व० ८१ । १७८ ॥

१ स्थूणाः । ऋषिः विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।

५१ ॥

२ स्थूणाः । स्थूणाकर्णोनाम कुबेरानुचरो यक्षः

उ० १९१ । २०—२२

तस्य शिखण्डिना सह स्त्रीत्वपुंस्त्वविनिमयः । उ०

१९२ । ९

स्थूलकेशः । प्रमद्वरायाः पोषकः पिता । आ०

८ । १० ॥

स्थूलशिराः । ऋषिः । स० ४ । १७ ॥ [रा०

३ । ७१ ॥]

+ स्नानगुणाः । उ० ३७ । ३३ ॥

+ स्नानविधिः । अश्व० १०४ । १९—३६ ॥

+ स्यमन्तकमणिः । सत्राजिता सूर्याल्लब्धो मणिः ।

स० १४ । ६५ ॥ [भा० १० । ५६ ॥

हरि० १ । ३८ ॥]

स्यमन्तपञ्चकं । समन्तपञ्चकशब्दं पश्यत ।

स्यानन्दरं । केरलदेशस्थमनन्तशयनक्षेत्रं । तत्रा-

र्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३७ । ३७ ॥

स्यूमरश्मिः । ऋषिः । गां प्रविष्टस्य तस्य कपि-

लऋषिणा सह संवादः । शां० २७४—२७६ ॥

खक्षाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥

खनः । निष्कृतिनामकस्याग्नेः पुत्रोऽग्निविशेषः ।

व० २२१ । २३ ॥

+ खमे कैलासगमनमर्जुनस्य । द्रो० ८० ।

३८ ॥

खयंप्रभा । शाण्डिलीशब्दं पश्यत ।

+ खयंवरः । द्रौपद्याः । आ० २०० । १८-

१९ ॥ दमयन्त्याः । व० ५४ । १ ॥

खराष्ट्राः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥

खरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

खर्गः । पुण्यकृतां देहत्यागानन्तरं दिव्यदेहेन सु-
खानुभवस्थानं । तत्सुखनिरूपणं । व० २६२ ।
१-२८ ॥

तत्रत्यदोषनिरूपणं । व० २६२ । २८ ॥

खर्ण । सुवर्णशब्दं पश्यत ।

खर्भानवी । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रस्य आयुषो
भार्या । तत्पुत्रो नहुषः । आ० ६९ । २९ ॥

खर्भानुः । दनोः पुत्रोऽसुरो राहुः । आ० ६६ ।
२४ ॥

खस्तिपुरं । स्थानविशेषः । व० ८१ । १७४ ॥

खस्त्यात्रेयः । अत्रिवंशज ऋषिः । आ० ८ ।
२४ ॥

१ खाहा । बृहस्पतेः पुत्री । तत्पुत्रास्त्रयः कामः
अमोघः उक्थ्य इति । अग्निविशेषाः । व०
२२१ । ३१-३३ ॥

२ खाहा । दक्षप्रजापतिकन्या प्रधानाभेर्भार्या
व० २३१ । ३ ॥ २२६ । ३९ ॥

तया अरुन्धत्यादिसप्तर्षिपत्नीः कामितवताऽग्निना सह ।
अरुन्धतीरूपवर्जं षडृषिपत्नीरूपग्रहणेन रमणं ।
व० २२७ । १-१६ ॥

तत्पुत्रः स्कन्दः । व० २३१ । १ ॥

तस्यै स्कन्देन वरदानं । व० २३१ । ५ ॥

खाहेयः । स्कन्दः ।

खिष्टकृत् । बृहस्पतेः षष्ठः पुत्रः । प्रायश्चित्ताग्नि-
विशेषः । व० २२१ । २९ ॥

+ खैरिणीस्वरूपकथनं । आ० १३२ । ६४ ॥

१ हंसः । डिविकभ्राता । बलरामेण हतः । स०
१४ । ४३ ॥

२ हंसः । अरिष्टायाः पुत्रो गन्धर्वः । तदंशभूतो
धृतराष्ट्रः । आ० ६८ । ८३

हंसकथा । भीष्माय शिशुपालेनोक्ता । स० ६४ ।
३२-५२

+ हंसकाकीयोपाख्यानं । क० ३५ ॥

हंसकूटः । क्षेत्रं । आ० १२४ । ५१ ॥

हंसचूडः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

हंसप्रपतनं । तीर्थं । व० ८३ । ८७ ॥

+ हंससाध्यसंवादः । शां० ३०५ ॥

हंसिका । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । ८ ॥

हंसी । भगीरथराजसुता । कौत्सऋषेर्भार्या । अनु०
२०० । २६ ॥

+ हठवादः । द्रौपदीयुधिष्ठिरसंवादः । व० ३२ ॥

हनुमान् । (हनूमान्) । वायुसन्तुर्नारः ।
अञ्जनायाः पुत्रः । तस्योत्पत्तिः । व० १४९ ।
२७ ॥ [रा० ४ । ६ ॥ ७ । ३५ ॥]

तद्दर्शनं भीमसेनेन । व० १४८ । ८० ॥

तस्य भीमसेनेन संवादः । व० १४९ ॥

तत्प्रभावकथनं स्वेनैव । व० १४९ । २६ ॥

तेन स्वविधिरूपप्रदर्शनं । व० १५२ । २ ॥

१ हयग्रीवः । क्षत्रियः । शां० २४ । ३१

२ हयग्रीवः । असुरः । विष्णुना हतः । उ०
१३० । ६४ ॥

३ हयग्रीवः । विष्णोरवतारः । हयशिरश्शब्दं
पश्यत ।

१ हयशिराः । विष्णोरवतारः । शां० १२२ ।
७५ ॥ ३४७ । ६० ॥ तदवतारकथा । शां०
३५७ ॥

२ हयशिराः । सूर्यस्य रूपविशेषः । उ० ९९ ।
५ ॥

हरणाहरणपर्व । आ० २४५-२४७ ॥

१ हरिः । श्रीनारायणः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
३५२ । ३ ॥

२ हरिः । तारकाक्षपुत्रः । क० २४ । ३१ ॥

३ हरिः । पाण्डवपक्षीयश्चैवः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४९ ॥

४ हरिः । अकम्पनराजपुत्रः । द्रो० ५२ ।
२८ ॥ शां० २६२ । ८ ॥

५ हरिः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

हरिणः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

हरिणाश्वः । सू० वं० क्षत्रियः । शां० १६४ ।
७९ ॥

हरिणी । हिरण्यकशिपोः पुत्री । अग्नेर्भार्या । व०
२२३ । १८ ॥

हरिद्रकः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

हरिवभुः । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

१ हरिमेघाः । ध्वजवत्याः पिता । उ० ११० ।
१३ ॥

२ हरिमेघाः । श्रीनारायणः । शां० ३५७ ।
९ ॥

हरिवंशः । पर्वत्रयात्मकः महाभारतस्य खिलभूतो
भागः । आ० २ । ८३ ॥

हरिवर्ष । जम्बूद्वीपस्थः खण्डः । स० २९ ।
८ ॥ भी० ६ । ८ ॥

हरिश्चन्द्रः । सू० वं० त्रिशङ्कोः पुत्रः । स०
७ । १३ ॥ व० ७७ । २६ ॥ वि० ५३ ।
१६ ॥ [तन्माता सत्यव्रता । तत्पुत्रो रोहितः
तस्य भार्या चन्द्रवती । भा० ९ । ७ ॥ हरि०
१ । १३ ॥]

तदुपाख्यानं । स० १२ । १० ॥ व० ७७ ।
२४-४१ ॥ [भा० ९ । ७ ॥ वायु० ८८ ॥
ब्रह्म० १०४ ॥ मार्कण्डे० ७-९ ॥ देवीभा०
७ । १३-२७ ॥]

हरिश्रवाः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ०
१०१ । ४७ ॥

हरी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्रा वानराः गोल-
श्च । आ० ६७ । ६० ॥

१ हर्यश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० अयोध्याधिपतिः ।
तत्पुत्रो ययातिपुत्र्यां माधव्यां जातो वसुमनाः ।
उ० ११५ । १८ ॥

[तस्यान्या भार्या मधुनामकदैत्यसुता मधुमती । त-
त्पुत्रो यदुः । हरि० २ । ३७ ॥]

२ हर्यश्वः । क्षत्रियः । काशिराजः । तत्पुत्रः सु-
देवः । पौत्रो दिवोदासः । अनु० ८ । ११-
१४ ॥

हर्षः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः । तद्भार्या नन्दा । आ०
६७ । ३१-३३ ॥

हलिकः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥

हलायुधः । बलरामः । स० ७६ । १८ ॥

हलीमकः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

हविष्मती । अङ्गिरसऋषेः पुत्री । व० २२१ ।
७ ॥

हविष्मान् । ऋषिः । स० ७ । १३ ॥

हस्तिपदः । सर्पः । आ० ३५ । ९

हस्तिपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

हस्तिभद्रः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

हस्तिसोमा । नदी । भी० ९ । १९ ॥

१ हस्ती । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४६ ॥

२ हस्ती । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रस्य पुत्रः ।
तन्माता जयन्ती । तत्पुत्रो विकुञ्जनः । तद्भार्या
यशोदा । (जयन्त्याः सुवर्णा इति विकुञ्जनस्य
विकुण्ठन इति यशोदाया यशोधरा इति नामा-
न्तरं) । सः हास्तिनपुर्या निर्माता । आ० ६३ ।
३७ ॥

हहा । हाहाशब्दं पश्यत ।

हारह्वणाः । जनाः । स० ३५ । १२ ॥ व०
४८ । २५ ॥

हारीतः । आङ्गिरसकुलोत्पन्नः ऋषिः । शां०
२८४ । ३ ॥

हार्दिक्यः । क्षत्रियः । सो० वं० यद्वंशोत्पन्नस्य
हृदिकस्य पुत्रः कृतवर्मा । आ० २३९ ।
११ ॥ द्रो० ११४ । ५९ ॥

हासिनी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

हास्तिनपुरं । हस्तिनाम्ना राज्ञा निर्मितं पुरं ।
कौरवाणां राजधानी । तन्नामनिर्वचनं । आ०
६३ । ३७ ॥ The capital of the Kurus,
north east of Delhi entirely diluviated
by the river Ganges. It was situated
twenty-two miles north east of Mirat
and south west of Bijnor, on the right
bank of the Ganges.

हाहा । (हहा) । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
आ० ६६ । ५१ ॥

+ हिंसाया निन्दा । अनु० ७६ ॥

हिडिम्बः । किर्मीरस्य भ्राता राक्षसः । व० ११ ।
३२ ॥ भीमसेनेन हतः । आ० ६१ । २५ ॥
६३ । ७२ ॥ १६६ । ३५ ॥ व० १२ ।
९७-११३ ॥

तत्त्वसा हिडिम्बा (हिडिम्बी) । भीमसेनस्य
भार्या । आ० १६४ । १५ ॥

+ हिडिम्बवधपर्व । आ० १६४-१७० ॥

हिडिम्बा । (हिडिम्बी) । राक्षसी । हिडि-
म्बस्य स्वसा । तस्याः कमलपालिकेति नाम ।
तत्पुत्रो घटोत्कचः । आ० ६३ । ८० ॥

तस्याः दिव्यज्ञानवत्त्वं । आ० १६७ । २७ ॥

तत्परिग्रहो भीमसेनेन । आ० १६८ । १४ ॥

हिमवान् । उत्तरदेशस्थः पर्वतः । भी० ६ ।
४ ॥ The Himalayas.

[तद्भार्या पितृणां कन्या मेना । तत्पुत्रो मैनाकः
पर्वतः । तत्पुत्र्यः तिष्ठः अपर्णा एकपर्णा एकपा-
टला चेति । तासु अपर्णा महादेवस्य पत्नी ।
एकपर्णा असितऋषेः पत्नी । एकपाटला जैगीषव्य-
ऋषेः पत्नी । हरि० १ । १८ ॥ मत्स्य० १३ ॥]

तदुत्तरप्रदेशस्य स्वर्गतुल्यत्वं । शां० १९० । ८-
२६ ॥

हिरण्मयं वर्षं । भी० ८ । ५ ॥

हिरण्यकशिपुः । दितिपुत्रोऽसुरः । तत्पिता
कश्यपः । आ० ६६ । १७ ॥ [भा० ३ ।
१४ ॥]

[तद्भ्राता हिरण्याक्षः । भा० ३ । १५-१९ ॥]

[तद्भार्या जम्भनामकस्यासुरस्य पुत्री कयाधूः । भा०
६ । १८ ॥ ७ । ७ ॥]

तत्पुत्राः प्रह्लादः संह्लादः अनुह्लादः शिविः वाष्कलश्च ।
आ० ६६ । १८ ॥ तत्पुत्री हरिणी (रोहिणी)
विश्वपतिनामकस्याग्नेर्भार्या । व० २२३ । १८ ॥
तस्य कथा । स० ४६ ॥ [भा० ७ । ३ ॥
विष्णु० १ । १७ ॥]

[तस्य नृसिंहरूपिणा हरिणा संहारः । भा० ७ ।
८ ॥]

हिरण्यधनुः । (हिरण्यधेनुः) । एकलव्यनाम्नो
निषादस्य पिता । आ० १४२ । ४० ॥

हिरण्यपुरं । कालकेयानां पौलोमानां चावासभूतं
पाताललोकस्थं दैत्यपुरं । तत्रार्जुनस्य गमनं ।
व० १७५ । १३ ॥ उ० १०० । १ ॥

हिरण्यबाहुः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

हिरण्यविन्दुतीर्थं । हिमवत्पार्श्वस्थं तीर्थं । आ०
२३५ । ४ ॥

हिरण्यवर्मा । क्षत्रियः । दशार्णाधिपतिः शिख-
ण्डिनः श्वशुरः । उ० १८९ । १० ॥

हिरण्यहस्तः । कालकवृक्षस्य शकुन्त्यां जातः
पुत्रो महर्षिः । तद्भार्या मदिराश्वराजपुत्री सुम-
ध्यमा । शां० २४० । ३५ ॥ अनु०
२०० । २४ ॥

हिरण्याक्षः । हिरण्यकशिपोर्भ्राताऽसुरः । शां०
२०८ । १० ॥ [दितेः पुत्रः । भा० ३ ।
१४ ॥ १७ ॥ तस्य वराहरूपिणा हरिणा वधः ।
भा० ३ । १९ ॥]

२०० हिरण्वतं] श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां विषयाणां च वर्णानुक्रमणिका । [द्वीः

[तद्भार्या रुषभानुः (रुशङ्गानुः) । तत्पुत्राः शकु-
निशम्बरादयः । भा० ७ । २ ॥

हिरण्वतं । वर्षविशेषः । स० २९ । ५३ ॥

हिरण्वती । कुरुक्षेत्रसमीपस्था नदी । आ०
१०८ । १२ ॥ उ० १६० । १ ॥ भी०
९ । २५ ॥ अनु० २७१ । २५ ॥

हीकः । पिशाचः । क० ३७ । ५२ ॥

+ हीनयोनिजानामपि ब्रह्मर्षित्वप्राप्तिः ।
अनु० ५३ ॥

+ हीनादपि विद्याग्रहणं । शां० १६३ ।
३१ ॥

हूणाः । देशविशेषः । भी० ९ । ६६ ॥

हूहः । (हुहः) । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
आ० ६६ । ५१ ॥

[तस्य देवलशापेन ग्राहत्वप्राप्तिः । गजेन्द्रं ग्रहीत-
वतस्तस्य हरिणा मोचनं । भा० ८ । ४ ॥]

हृदिकः । क्षत्रियः । सो० वं० यादवः । कृतव-
र्मणः पिता । आ० ६४ । १४७ ॥

हृषीकेशः । श्रीनारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
शां० ३५२ । १ ॥

हेमकूटः । पर्वतः । स० २९ । ७ ॥ भी०
६ । ४ ॥

हेमगुहः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

हेमनेत्रः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

१ हेमवर्णः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

२ हेमवर्णः । रोचमानस्य पुत्रः । द्रो० २३ ।
६८ ॥

हेमा । नदी । भी० ९ । २३ ॥

हेरम्बकाः । तन्नामकदेशस्था जनाः । स० ३२ ।
१४ ॥

हैडिम्बः । घटोत्कचः । भी० ८३ । २५ ॥

१ हैमवती । नदी । शतद्रुशब्दं पश्यत ।

२ हैमवती । विश्वामित्रऋषिभार्या । उ० ११७ ।
१३ ॥

हैरण्वती । नदी । भी० ८ । ५ ॥

हैहयः । क्षत्रियः । शर्यातिपुत्रः । वीतहव्यशब्दं
पश्यत । अनु० ८ । ८ ॥

होत्रवाहनः । अम्बाया मातामहो राजर्षिः ।
उ० १७६ । १५ ॥ व० २६ । २४ ॥

+ हृदप्रवेशपर्व । श० २८-५५ ॥

ह्रीः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेर्भार्या । महा-
लक्ष्म्यंशभूता । लज्जाशब्दं पश्यत ।

श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां विषयाणां च वर्णानुक्रमणी संपूर्णा

इदं पुस्तकं कुंभघोणस्थेन टी. आर्. कृष्णाचार्येण विरक्त्य मुंबय्यां निर्णयसागर
मुद्रणयन्त्रे मुद्रापितम् । शकाब्दाः १८३५ सन १९१३.

